

Hallituksen esitys Eduskunnalle jätelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi jätelaki ja tehtäväksi ympäristönsuojelulakiin jätteiden ja jätehuollon sääntelyyn liittyviä muutoksia.

Uudistuksella ajanmukaistettaisiin jätealan lainsäädäntö Suomen ja Euroopan unionin jättepolitiikan nykyiset painotukset, Euroopan unionin uudistunut lainsäädäntö, muuttunut toimintaympäristö ja perustuslain säännökset huomioon ottaen. Tavoitteena on erityisesti ohjata jätettä tuottavaa toimintaa ja jätehuoltoa Euroopan unionissa hyväksytyyn jätehuollon etusijajärjestyksen mukaisiin toimintatapoihin. Keskeisenä tavoitteena on myös selkiyttää jätehuollon vastuunjakoa, täsmentää eri toimijoiden velvollisuuksia sekä tehostaa jätehuollon valvontaa. Näillä toimilla pyritään varmistamaan toimiva jätehuolto sekä asianmukaisten jätehuoltopalvelujen saavuus kaikissa olosuhteissa.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi. Direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 12 päivänä joulukuuta 2010.

Jätelainsäädännön soveltamisala sekä keskeiset periaatteet ja velvollisuudet säilyisivät jokseenkin ennallaan. Velvollisuuksista säädettäisiin kuitenkin laissa nykyistä täsmällisemmin. Lain terminologiaa ja määritelmiä täsmennettäisiin vastaamaan Euroopan unionin lainsäädäntöä. Muun muassa jätteen määritelmää ehdotetaan selvennettäväksi.

Ehdotetulla jätelailla vahvistettaisiin noudatettavaksi jätehuollon etusijajärjestys ja säädettäisiin toimista, joilla tähdätään jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen, jätteen kierrätyksen ja muun hyödyntämisen lisäämiseen sekä jätteen kaatopaikkakäsittelyn vähentämiseen. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin muun muassa eri jätteiden kierrätys- ja hyödyntämistavoitteista sekä jätteen kaatopaikkakäsittelyä koskevista rajoituksista.

Etusijajärjestyksen noudattamiseksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi jätteen tuottajiin kohdistuvasta velvollisuudesta pitää kirjaa ominaisjätemääristä. Samoin ehdotetaan, että ympäristöluvan lupamääräyksiä annettaessa olisi otettava huomioon materiaalien käytön tehokkuus.

Yhdyskuntajätteiden sekä tuottajavastuujärjestelmään kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuollon järjestämiseen liittyviä vastuita ja velvollisuuksia tarkistettaisiin ja niistä säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin. Kunnan eri tehtäviä viranomaisena ja jätehuollon palveluntuottajana selvennettäisiin. Kuntien lakisäätteisten jätehuollon palvelutehtävien hoitamista varten perustettujen kuntien yhteisesti omistamien jätehuoltoyhtiöiden asemaa täsmennettäisiin ja kuntien mahdollisuuksia omistajaohjaukseen vahvistettaisiin. Sääntelyä pakkausjätteiden tuottajavastuusta yhdenmukaistettaisiin muita tuottajavastuujärjestelmään kuuluvia tuotteita koskevan sääntelyn kanssa.

Kunnalla säilyisi mahdollisuus järjestää vastuulleen kuuluvien yhdyskuntajätteiden kuljetus kunnan tietyllä alueella siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa. Kuljetusjärjestelmään liittyvän kunnan päätöksenteon edellytyksiä kuitenkin täsmennettäisiin. Lakiin lisättäisiin myös säännökset jätteenkuljetusten seurannan ja valvonnan tehostamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan useita jätelainsäädännön valvonnan tehostamiseen tähtäviä toimia. Uutena valvonnan keinona ehdotetaan otettavaksi käyttöön hallinnollinen laiminlyöntimaksu, jonka valvontaviranomainen voisi määrätä toiminnanharjoittajan maksettavaksi selkeissä jätelainsäädännön noudattamisen laiminlyönneissä. Nykyiseen lakiin verrattuna ehdotetaan laajennuksia ja täsmennyksiä toiminnanharjoittajien kirjanpito-, siirtoasiakirja- ja tiedonantovelvollisuuksiin samoin kuin jätteen kuljettajien ja välittäjien sekä tuottajavastuujärjestelmään kuuluvien tuottajien ja tuottajayhteisöjen hyväksymismenettelyihin. Esitykseen sisältyy myös ehdotuksia toiminnanharjoittajien

oman toiminnan seurannan ja tarkkailun järjestämisestä.

Kunnan jätemaksuun liittyviä säännöksiä täsmennettäisiin maksukäytäntöjen selkiyttämiseksi ja läpinäkyvyyden parantamiseksi. Esityksessä mahdollistettaisiin vakiintuneen käytännön mukaisesti perusmaksun periminen kunnan jätemaksun osana.

Roskaantumisen ehkäisemiseen ja roskaantuneen alueen siivoamiseen liittyvät velvollisuudet säilyisivät pääosin ennallaan. Jättesuunnitteluun liittyviin velvollisuuksiin ei myöskään ehdoteta olennaisia muutoksia. Jätteen kansainvälisten siirtojen sääntelyyn esitetään eräitä täsmennyksiä.

Ympäristönsuojelulain mukaista sääntelyä toiminnalta vaadittavasta vakuudesta tiukennettaisiin. Hyväksyttävät vakuuslajit vähensivät ja toiminnanharjoittajien vakavaraisuuden arviointi poistuisi.

Esitys sisältää myös lähinnä teknisinä pidettäviä muutoksia eräisiin muihin lakeihin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden kuluttua niiden vahvistamisesta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	6
1 JOHDANTO.....	6
2 NYKYTILA.....	6
2.1 Lainsäädäntö.....	6
2.1.1 Jätelaki ja sen nojalla annetut säädökset.....	6
2.1.2 Ympäristönsuojelulaki.....	10
2.1.3 Terveystoimintalaki.....	10
2.1.4 Maankäyttö- ja rakennuslaki.....	11
2.1.5 Jäteverolaki.....	11
2.1.6 Muu lainsäädäntö.....	12
2.2 Käytäntö.....	17
2.2.1 Jätteiden määrä ja käsittely.....	17
2.2.2 Jätehuollon järjestäminen.....	19
2.2.3 Jätehuollon taloudellinen merkitys ja kustannukset.....	22
2.2.4 Jätteen kansainväliset siirrot.....	23
2.2.5 Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016.....	24
2.3 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja Euroopan Unionin lainsäädäntö.....	24
2.3.1 Lainsäädäntö eräissä maissa.....	24
2.3.2 Euroopan unioni.....	28
2.3.3 Kansainväliset sopimukset.....	31
2.4 Nykytilan arviointi.....	31
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	33
3.1 Tavoitteet ja toteuttamisvaihtoehdot.....	33
3.1.1 Lakisystematiikka.....	33
3.1.2 Etusijajärjestys.....	34
3.1.3 Jätehuollon vastuut.....	34
3.1.4 Valvonnan tehostaminen.....	43
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	43
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	46
4.1 Vaikutusten arvioinnin toteuttaminen.....	46
4.2 Taloudelliset vaikutukset.....	47
4.2.1 Vaikutukset kotitalouksien taloudelliseen asemaan.....	47
4.2.2 Vaikutukset yrityksiin.....	48
4.2.3 Vaikutukset julkiseen talouteen.....	51
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	52
4.4 Ympäristövaikutukset.....	53
4.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	55
5 ASIAN VALMISTELU.....	55
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	55
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	56
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	60
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	61
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	61
1.1 Jätelaki.....	61

1 luku.	Yleiset säännökset.....	61
2 luku.	Yleiset velvollisuudet ja periaatteet	70
3 luku.	Viranomaiset ja niiden tehtävät.....	78
4 luku.	Vastuu jätehuollon järjestämisestä.....	81
5 luku.	Kunnan järjestämä jätehuolto.....	83
6 luku.	Tuottajavastuu.....	94
7 luku.	Juomapakkaukset	104
8 luku.	Roskaantumisen.....	107
9 luku.	Jätehuollon maksut.....	109
10 luku.	Suunnittelu ja ohjaus	113
11 luku.	Jätehuolto- ja tuottajarekisteriin hyväksyminen ja merkitseminen	118
12 luku.	Jätteen kansainväliset siirrot	124
13 luku.	Valvonta ja hallintopakko	129
14 luku.	Muutoksenhaku ja täytäntöönpano	139
15 luku.	Erinäiset säännökset.....	140
16 luku.	Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.....	142
1.2	Ympäristönsuojelulaki	144
1.3	Terveystoimintalaki	150
1.4	Kemikaalilaki	150
1.5	Rikoslaki	150
1.6	Jäteverolaki	150
1.7	Laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta.....	150
1.8	Ajoneuvolaki.....	151
1.9	Laki ajoneuvojen siirtämisestä.....	151
1.10	Merenkulun ympäristönsuojelulaki.....	151
1.11	Laki Suomen talousvyöhykkeestä.....	151
1.12	Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta	151
1.13	Patoturvallisuuslaki	151
1.14	Lannoitevalmistelaki	151
1.15	Laki kasvinsuojeluaineista	151
1.16	Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista	151
1.17	Lääkelaki.....	151
1.18	Huumeainelaki.....	151
1.19	Kokoontumislaki.....	151
1.20	Hallinto-oikeuslaki.....	152
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	152
3	VOIMAANTULO.....	156
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	156
LAKIEHDOTUKSET		169
1.	Jätelaki.....	169
2.	Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta	209
3.	Laki terveydensuojelulain 3 §:n muuttamisesta	215
4.	Laki kemikaalilain 3 §:n muuttamisesta.....	215
5.	Laki rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta	216
6.	Laki jäteverolain 12 §:n muuttamisesta.....	217
7.	Laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta.....	218

8. Laki ajoneuvolain muuttamisesta.....	219
9. Laki ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain 2 ja 8 §:n muuttamisesta.....	220
10. Laki merenkulun ympäristönsuojelulain 3 §:n muuttamisesta.....	221
11. Laki Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta.....	221
12. Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	222
13. Laki patoturvallisuuslain 3 §:n muuttamisesta.....	222
14. Laki lannoitevalmistelain 3 §:n muuttamisesta.....	223
15. Laki kasvinsuojeluaineista annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	223
16. Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta.....	224
17. Laki lääkelain 7 §:n muuttamisesta.....	225
18. Laki huumausainelain 28 §:n muuttamisesta.....	225
19. Laki kokoontumislain 24 §:n muuttamisesta.....	226
20. Laki hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta.....	227
LIITE.....	228
RINNAKKAISTEKSTIT.....	228
2. Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	228
3. Laki terveydensuojelulain 3 §:n muuttamisesta.....	239
4. Laki kemikaalilain 3 §:n muuttamisesta.....	240
5. Laki rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta.....	241
6. Laki jäteverolain 12 §:n muuttamisesta.....	243
7. Laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta.....	244
8. Laki ajoneuvolain muuttamisesta.....	246
9. Laki ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain 2 ja 8 §:n muuttamisesta.....	248
10. Laki merenkulun ympäristönsuojelulain 3 §:n muuttamisesta.....	250
11. Laki Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta.....	251
12. Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	252
13. Laki patoturvallisuuslain 3 §:n muuttamisesta.....	253
14. Laki lannoitevalmistelain 3 §:n muuttamisesta.....	254
15. Laki kasvinsuojeluaineista annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	255
16. Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta.....	256
17. Laki lääkelain 7 §:n muuttamisesta.....	257
18. Laki huumausainelain 28 §:n muuttamisesta.....	258
19. Laki kokoontumislain 24 §:n muuttamisesta.....	259
20. Laki hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta.....	260

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Suomen nykyisen jätelainsäädännön muodostavat 1 päivänä tammikuuta 1994 voimaan tulleet jätelaki (1072/1993) ja -asetus (1390/1993) sekä yli kaksikymmentä jätelain nojalla annettua valtioneuvoston ja ympäristöministeriön päätöstä tai asetusta ja muutama sellaisenaan sovellettava Euroopan unionin (EU) asetus. Jätelainsäädäntöön liittyvät olennaisesti myös 1 päivänä maaliskuuta 2000 voimaan tulleet ympäristönsuojelulaki (86/2000) ja -asetus (169/2000), joissa säädetään muun muassa jätteitä ja jätehuoltoa koskevan toiminnan ympäristöluvista. Lainsäädäntö perustuu suurelta osin Euroopan unionin vastaaviin säädöksiin.

Jätelainsäädännön kokonaisuudistus on tullut ajankohtaiseksi useasta syystä. Jätelain voimaantulon jälkeen jäte- ja ympäristöpolitiikan painotukset ovat muuttuneet, vaikka peruseriaatteen ovatkin säilyneet pitkälti ennallaan. Vaatimukset ovat tiukentuneet ja yksityiskohtaistuneet paljolti Euroopan unionin sääntelyn seurauksena. Kuntien jätehuoltoyhteistyön tiivistyminen, tuottajavastuujärjestelmien käyttöönotto eräiden tuotteiden jätehuollon järjestämisessä sekä alalla lisääntynyt liiketoiminta ja kilpailu ovat muuttaneet jätehuollon perinteisiä toimintamalleja. Tarve lainsäädännön toimeenpanon seurannan ja valvonnan tehostamiseen on lisääntynyt. Jätelainsäädännön uudistaminen on tarpeen sen varmistamiseksi, että säädöshierarkia ja lain asetuksenantovaltuudet ovat kauttaaltaan nykyisen perustuslain mukaisia. Jätelain rakennetta ja jäsentelyä on myös tarpeen tarkistaa, sillä lakiin tehdyt lukuisat muutokset ovat rikkoneet lain rakennetta ja heikentäneet sen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä.

Jätelain kokonaisuudistuksen tarpeellisuuteen on viime vuosina kiinnitetty huomiota jätelain muuttamisesta annettujen hallituksen esitysten käsittelyn yhteydessä. Eduskunta on erityisesti kiinnittänyt huomiota jätteen määritelmän epäselvyyteen, tuottajavastuusääntelyn keskeneräisyyteen ja vakiintumattomuuteen sekä yhdyskuntajätehuollon vastuunjakoa koskevan lainmuutoksen täytäntöönpa-

non seurantaan etenkin jätekuljetusten valvonnan riittävyyden varmistamiseksi.

Lain ajanmukaistamiseksi tarpeelliset uudistukset ovat niin merkittäviä, ettei niiden toteuttaminen nykyisen lain osittaisuudistuksella ole tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kokonaan uusi laki, joka korvaisi nykyisen jätelain.

Ehdotetulla uudella lainsäädännöllä saatetaisiin voimaan jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta 19 päivänä marraskuuta 2008 annettu direktiivi (2008/98/EY), jäljempänä jätedirektiivi. Uusi jätedirektiivi on saatettava voimaan jäsenmaissa viimeistään 12 päivänä joulukuuta 2010.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

2.1.1 Jätelaki ja sen nojalla annetut säädökset

Jätelaki

Nykyisellä jätelailla siirrettiin Suomen lainsäädäntöön pääosa 1990-luvun alussa voimassa olleista jätteitä koskevista Euroopan yhteisön säädöksistä. Jätelailla korvattiin vuoden 1978 jätehuoltolaki (673/1978). Jätelain yleisenä tavoitteena on tukea kestävästä kehityksestä edistämällä luonnonvarojen järkevää käyttöä sekä ehkäisemällä ja torjumalla jätteistä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle.

Jätelaki sisältää säännökset jätteiden hyödyntämisen edistämisestä, jätehuollon muusta järjestämisestä, roskaantumisen ehkäisemisestä sekä roskaantuneen alueen puhdistamisesta. Näiden lisäksi laissa säädetään ehkäisevistä toimista, kuten jätteen syntyminen ehkäisemisestä ja sen määrän vähentämisestä sekä jätteen vaarallisen ja haitallisen ominaisuuden vähentämisestä. Jätteestä aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä säädetään jätelain lisäksi ympäristönsuojelulaissa.

Jätelakia ei sovelleta räjähdystarvikkeen jätteeseen, ydinjätteeseen, radioaktiiviseen jätteeseen eikä jätteen luvalliseen mereen sijoittamiseen.

Laissa määritellään alan keskeiset käsitteet. Määritelmissä seurataan jätteistä annetuissa EU:n direktiiveissä olevia vastaavia määrittelyjä. Jätteellä tarkoitetaan ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä. Ongelmajätteellä tarkoitetaan jätettä, joka kemiallisen tai muun ominaisuutensa takia aiheuttaa erityistä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jätehuollolla tarkoitetaan jätteen keräystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja käsittelyä sekä näiden toimintojen tarkkailua ja käsittelypaikan jälkihoitoa.

Jätelain mukaan kaikessa toiminnassa on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän ja ettei jätteestä aiheudu merkityksellistä haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle eikä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Yleistä huolehtimisvelvollisuutta yksilöidään lisäksi niissä tapauksissa, jolloin kysymyksessä on tuotannon harjoittaja, tuotteen valmistaja ja maahantuojat tai viranomaiset. Silloin kun jätteen syntymistä ei voida ehkäistä, on syntynyt jäte pyrittävä hyödyntämään tai järjestämään sille muutoin asianmukainen jätehuolto siten, ettei jätteestä ja jätehuollosta aiheudu vaaraa tai haittaa. Ensisijaisesti on pyrittävä hyödyntämään jätteessä oleva aine ja toissijaisesti siinä oleva energia. Jätehuollossa on käytettävä parasta taloudellisesti käyttökelpoista tekniikkaa sekä mahdollisimman hyvää terveys- ja ympäristöhaitan torjuntamenetelmää. Jätettä ei saa hylätä tai käsitellä hallitsemattomasti. Erilaiset jätteet on tietyin edellytyksin kerättävä ja pidettävä toisistaan erillään jätehuollon kaikissa vaiheissa. Ongelmajätteitä ei saa sekoittaa keskenään tai muihin jätteisiin tai aineisiin.

Tuotannon harjoittajan on oltava riittävän hyvin selvillä tuotannossaan tai tuotteestaan syntyvästä jätteestä, sen terveys- ja ympäristövaikutuksista sekä sen määrän ja haitallisuuden vähentämisestä ja jätehuollosta sekä mahdollisuuksista kehittää tuotantoaan tai tuotettaan siten, että jätteen määrä ja haitalli-

suus vähenee. Jätteen haltijan on oltava riittävän hyvin selvillä hallinnassaan olevan jätteen määrästä, lajista, laadusta, alkuperästä ja jätehuollon kannalta merkityksellisistä ominaisuuksista sekä terveys- ja ympäristövaikutuksista. Ympäristöluvan haltijan, ongelmajätteen tuottajan, kotitaloutta lukuun ottamatta sekä ongelmajätteen ammattimaisen kuljetuksen suorittajan ja jätteen välittäjän on pidettävä kirjaa jätteestä sekä toimittaessa jäte muualle, sen syntypaikasta samoin kuin toimituspaikasta ja eräistä muista seikoista.

Jätteen haltijan on pääsääntöisesti huolehdittava jätehuollon järjestämisestä. Eräissä tapauksissa jätehuollosta huolehtii kuitenkin kunta tai tuotteen tuottaja. Kunta järjestää joko omana toimintanaan taikka muuta yhteisöä tai yksityistä yrittäjää käyttäen asumisessa syntyneen jätteen sekä ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään siihen rinnastettavan valtion, kunnan, seurakunnan sekä julkisoikeudellisen yhteisön ja yhdistyksen julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyneen muun jätteen kuin ongelmajätteen kuljetuksen. Kunnan on myös järjestettävä tällaisen jätteen käsittely tai hyödyntäminen. Renkaan, ajoneuvon, paperituotteen, pakkauksen, sähkö- ja elektroniikkalaitteen sekä pariston ja akun tuottaja vastaa kuitenkin jätteen haltijan tai kunnan sijasta jätehuollon järjestämisestä ja siitä aiheutuvista kustannuksista. Pakkausjätteen osalta tuottajavastuu on osittainen.

Jätelaissa on säännökset järjestetystä jätteenkuljetuksesta. Järjestetyllä jätteenkuljetuksella tarkoitetaan sellaista jätteenkuljetusta, jossa jäte määräajoin tai pyydettyäessä noudetaan kiinteistöltä tai alueellisesta keräyspaikasta. Järjestetty jätteenkuljetus voi olla kunnan järjestämää tai sopimusperusteista jätteenkuljetusta. Sopimusperusteisessa jätteenkuljetuksessa kunnalla on oikeus asettaa kuljetusten toteuttamiselle tarkentavia ehtoja. Kunta voi määrätä, mihin keräyspaikkaan jäte on toimitettava järjestettyä jätteenkuljetusta varten.

Jätteen haltija tai edellinen haltija vastaa pääsääntöisesti jätteestä aiheutuvista kustannuksista, jollei tuottajavastuusäännöksistä muuta johdu. Kunta voi myös kantaa järjestämästään jätehuollosta ja siihen liittyvistä

tehtävistä sille aiheutuvien kustannusten kattamiseksi jätemaksua.

Jätelaissa säädetään viranomaistehtävistä. Ympäristöministeriö johtaa, ohjaa ja kehittää laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista. Lain säännösten noudattamisen yleisestä valvonnasta vastaavat toimialueellaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Suomen ympäristökeskus on jätteen kansainvälisten siirtojen toimivaltainen viranomainen. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on tuottajavastuuasioissa valtakunnallinen valvontaviranomainen.

Ympäristöministeriö laatii valtioneuvoston hyväksyttäväksi valtakunnallisen jätesuunnitelman. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus laatii ja hyväksyy toimialueeltaan koskevan jätesuunnitelman. Jätesuunnitelmassa on esitettävä jätteitä ja jätehuollon nykytilaa koskevat tiedot sekä asetetut kehittämistavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tarpeelliset toimet.

Eräät jätehuollon kannalta keskeiset toiminnot, jotka eivät edellytä ympäristölupaa, on ilmoitettava jätelaissa säädettyyn jätetiedostoon. Tällaisia toimintoja ovat jätteen ammattimainen kerääminen ja kuljettaminen sekä jätteen myyjänä tai välittäjänä toimiminen, jos jäte on tarkoitettu hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi Suomen ulkopuolella. Jätteen laitos- tai ammattimainen käsittely edellyttää ympäristölupaa, josta säädetään ympäristönsuojelulaissa.

Tuottajavastuun piiriin kuuluvan tuottajan ja tuottajayhteisön on tehtävä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ilmoitus tuottajatiedostoon, joka merkitsee tuottajan ja hyväksyy tuottajayhteisön mainittuun tiedostoon. Myös eräistä juomapakkausten palautusjärjestelmistä on tehtävä ilmoitus tuottajatiedostoon. Osalle jätteiden kansainvälisistä siirroista on haettava hyväksyntä Suomen ympäristökeskukselta.

Valtioneuvosto antaa asetuksia edellä tarkoitettujen yleisten säännösten täsmentämiseksi. Näitä voidaan antaa jätehuollon järjestämisen ja valvonnan lisäksi jätteiden syntyminen ehkäisemiseksi sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi. Jätteitä koskevat EU:n erityisdirektiivit on pantu täytän-

töön pääosin jätelain nojalla annetuin valtioneuvoston asetuksin.

Jätelaissa on myös säännökset kielloista, rajoituksista ja muista määräyksistä, uhkasakosta sekä teettämisen- ja keskeyttämishästä, jäterikkomuksesta sekä muutoksenhausta ja päätöksen täytäntöönpanosta.

Jäteasetus ja muut jätteitä yleisesti koskevat säädökset

Jäteasetuksessa on jätelakia täsmentäviä säännöksiä muun muassa jätteen ja ongelmajätteen luokittelusta, jätteen hyödyntämisen ja käsittelyn määrittämisestä, jätehuollon järjestämisen yleisistä laatuvaatimuksista, jätelain hyväksymismenettelyistä, jätehuoltotoista sekä eräiden viranomaisten tehtävistä.

Ympäristöministeriön asetuksella yleisimpien jätteiden sekä ongelmajätteiden luettelosta (1129/2001) on pantu täytäntöön vastaavat EU-säädökset. Luetteloa käytetään muun muassa jätelajien luokitteluun lupa- ja ilmoitusmenettelyssä, jätekirjanpidossa ja tilastoissa. Maininta jäteluettelossa ei ratkaise sitä, onko esine tai aine jätettä, vaan se määrittyy jätelain mukaisen jätteen määritelmän perusteella. Jos esine tai aine on määritelmän mukaan jätettä, se luokitellaan jäteluettelon mukaisesti. Jäteluettelon mukaan määrittyy lähtökohtaisesti se, onko jäte ongelmajätettä vai ei. Yksittäistapauksessa voidaan kuitenkin päättää poikkeuksesta jäteluettelon mukaisesta ongelmajätteen määrittelystä.

Valtioneuvoston päätös ongelmajätteistä annettavista tiedoista sekä ongelmajätteiden pakkaamisesta ja merkitsemisestä (659/1996) sisältää säännökset tiedoista, jotka ongelmajätteestä on annettava luovutettaessa jäte toiselle jätelain 15 §:n mukaisesti. Päätös sisältää myös säännökset ongelmajätteiden pakkaamisesta ja pakkauksen merkinnöistä. Päätöksellä on pantu täytäntöön asianomaiset vaarallisista jätteistä annetun neuvoston direktiivin (91/689/ETY) ja jätteiden siirrosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1013/2006, jäljempänä jätteesiirtoasetus, valtion sisäisiä siirtoja koskevat säännökset.

Jätteen käsittelyä ja hyödyntämistä koskevat säädökset

Kaatopaikoista annetulla valtioneuvoston päätöksellä (861/1997) on pantu täytäntöön neuvoston direktiivi kaatopaikoista 1991/31/EY. Päätöksen tavoitteena on pintaveden, pohjaveden, maaperän ja ilman pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä ilmastomuutoksen ja muiden siihen rinnastettavien laaja-alaisten haitallisten ympäristövaikutusten torjumiseksi ohjata kaatopaikkojen suunnittelua, perustamista, rakentamista, käyttöä, hoitoa, käytöstä poistamista ja jälkihoitoa sekä jätteiden sijoittamista niille siten, ettei niistä pitkään ajan kuluessa aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jätteen polttamisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (362/2003) on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi jätteenpoltosta 2000/76/EY. Asetusta sovelletaan poltto- tai rinnakkaispolttolaitokseen, jossa poltetaan kiinteää tai nestemäistä jätettä. Poltto- tai rinnakkaispolttolaitoksen toiminnanharjoittajan on toteutettava jätteen toimittamiseen ja vastaanottoon liittyvät varotoimet siten, että ehkäistään ympäristölle aiheutuvat haitat ja erityisesti ilman, maaperän sekä pinta- ja pohjavesien pilaantuminen samoin kuin haju- ja meluhaitat ja ihmisten terveydelle aiheutuvat välittömät vaarat, taikka vähennetään niitä niin paljon kuin se on käytännössä mahdollista. Asetuksessa on tarkemmat säännökset muun muassa jätteen vastaanotosta, poltto-olosuhteista, päästöistä ilmaan ja veteen sekä polttojätteistä.

Eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa annetun valtioneuvoston asetuksen (591/2006) tarkoituksena on edistää jätteiden hyödyntämistä määrittelemällä edellytykset, joiden täytyessä asetuksessa tarkoitettujen jätteiden käyttöön maarakentamisessa ei tarvita ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa. Maarakennuskohde on asetuksessa rajattu. Ympäristölupavelvollisuudesta vapautumisen edellytyksenä on, että hanke toteutetaan säädettyjen vaatimusten mukaisesti ja että siitä ilmoitetaan ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Jätelaji-, tuote- ja toimialakohtaiset säädökset

Osaksi jätelain ja osaksi muiden lakien nojalla on annettu lukuisia säädöksiä tietystä jätelajista, tuotteesta tai tietystä toimialasta. Osassa tuotekohtaisista säädöksistä kielletään tai rajoitetaan tietyn vaarallisen aineen käyttämistä tuotteissa tai tuotannossa tai säädetään tiettyä ainetta sisältävän jätteen jätehuollosta. Vaarallisten aineiden rajoittaminen tuotteissa helpottaa myös tuotteen hyödyntämistä tai loppukäsittelyä jätteenä. Joissakin säädöksissä säädetään myös tietyn jätelajin keräys- ja hyödyntämis- tai käsittelyvaatimuksista. Useassa säädöksessä asetetaan talteenottotavoitteita.

Jätelaji-, tuote- ja toimialakohtaisia säädöksiä ovat seuraavat:

- Valtioneuvoston päätös puhdistamolietteen käytöstä maanviljelyssä (282/1994), jolla on pantu täytäntöön ympäristön ja erityisesti maaperän suojelusta käytettäessä puhdistamolietettä maanviljelyssä annettu neuvoston direktiivi 86/278/ETY;
- Valtioneuvoston päätös käytöstä poistettujen renkaiden hyödyntämisestä ja käsittelystä (1246/1995);
- Valtioneuvoston päätös öljyjätehuollosta (101/1997), jolla on pantu täytäntöön jäteöljyhuollosta annettu neuvoston direktiivi 75/439/ETY;
- Valtioneuvoston päätös hammashoidon amalgaamipitoisista jätevesistä ja jätteistä (112/1997);
- Valtioneuvoston päätös rakennusjätteistä (295/1997);
- Valtioneuvoston päätös pakkauksista ja pakkausjätteistä (962/1997), jolla on pantu täytäntöön pakkauksista ja pakkausjätteistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 94/62/EY;
- Valtioneuvoston päätös otsonikerrosta heikentävistä aineista (262/1998), jolla on pantu täytäntöön tiettyjen vaarallisten aineiden ja valmisteiden (klooratut liuotteet) markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin 76/769/ETY liitteen I mukauttamisesta tekniikan kehityksen toisen

- kerran annettu komission direktiivi 96/55/EY;
- Valtioneuvoston päätös PCB:n ja PCB-laitteistojen käytöstä poistamisesta sekä PCB-jätteen käsittelystä (711/1998), jolla on pantu täytäntöön polykloorattujen bifenyyliden ja polykloorattujen terfenyylien käsittelystä (PCB/PCT) annettu neuvoston direktiivi 96/59/EY;
 - Valtioneuvoston päätös keräyspaperin talteenotosta ja hyödyntämisestä (883/1998);
 - Valtioneuvoston asetus romuajoneuvoista (581/2004) ja valtioneuvoston asetus eräiden vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta ajoneuvoissa (572/2003), joilla on pantu täytäntöön romuajoneuvoista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/53/EY;
 - Valtioneuvoston asetus vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa (853/2004), jolla on pantu täytäntöön tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/95/EY;
 - Valtioneuvoston asetus sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta (852/2004), jolla on pantu täytäntöön sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/96/EY;
 - Valtioneuvoston asetus eräiden juomapakkausten palautusjärjestelmistä (180/2005), jolla on osaksi pantu täytäntöön pakkausjätteistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi;
 - Valtioneuvoston asetus kaivannaisjätteistä (379/2008), jolla on pantu täytäntöön kaivannaisteollisuuden jätehuollosta ja direktiivin 2004/35/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/21/EY;
 - Valtioneuvoston asetus paristoista ja akuista (422/2008), jolla on pantu täytäntöön paristoista ja akuista sekä käytetyistä paristoista ja akuista ja direktiivin 91/157/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/66/EY.

2.1.2 Ympäristönsuojelulaki

Ympäristönsuojelulain tavoitteena on ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä poistaa ja vähentää pilaantumisesta aiheutuvia vahinkoja, turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö, ehkäistä jätteiden syntyä ja haitallisia vaikutuksia, tehostaa ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena, parantaa kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon, edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä torjua ilmastonmuutosta ja tukea muuten kestävää kehitystä.

Ympäristönsuojelulaki sisältää muun ohella säännökset maaperän ja pohjaveden pilaamiskielloista, merta koskevista yleisistä kielloista, ympäristöluvasta sekä pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta. Ympäristölupa on eräitä erikseen säädettyjä poikkeustapauksia lukuun ottamatta tarpeen myös käsiteltäessä ja hyödynnettäessä jätettä ja ongelmajätettä laitos- tai ammattimaisesti sekä lisäksi muussakin jätehuollon kannalta merkityksellisessä toiminnassa.

Ympäristönsuojelulaille on pantu täytäntöön neuvoston direktiivi ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi (2008/1/EY, kodifioitu toisinto), jäljempänä IPPC-direktiivi.

2.1.3 Terveystoimintalaki

Terveystoimintalain (763/1994) tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ehkäistä ennalta, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveystoimintalain tarkoitetuilla terveyshaitalla ihmisessä todettavaa sairautta, muuta terveydenhäiriötä tai sellaisen tekijän tai olosuhteen esiintymistä, joka voi vähentää väestön tai yksilön elinympäristön terveellisyyttä.

Terveystoimintalain mukaan jätteet on säilytettävä, kerättävä, kuljetettava, käsiteltävä ja hyödynnettävä siten, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa. Laissa on erityissäännökset muun muassa kuolleiden eläinten hautami-

sesta, suurten yleisötilaisuuksien jätehuollosta ja hygieenisistä olosuhteista.

Terveydensuojelulain mukaan yleisellä alueella, jossa ihmisiä tilapäisesti tai pysyvästi oleskelee, on oltava riittävä määrä asianmukaisesti varustettuja ja hoidettuja käymälöitä. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa määrätä käymälän rakennettavaksi yleiselle alueelle.

Terveydensuojelulaki antaa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle jätehuollon terveyshaittojen ehkäisemiseen liittyvää toimivaltaa. Terveyshaitan ehkäisemiseksi ja poistamiseksi kunnan terveydensuojeluviranomaisella on terveydensuojelulain 51 §:n nojalla oikeus antaa yksittäisiä kieltoja ja määräyksiä. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi antaa myös yleisiä määräyksiä terveyshaitan ehkäisemiseksi ja terveydellisten olojen valvomiseksi.

2.1.4 Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että ne luovat edellytykset hyvälle elinympäristölle. Lain tavoitteena on myös edistää muun muassa ekologista kehitystä ja turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun. Kaavoituksella varataan alueet myös jätehuollon kannalta tärkeimpiä toimintoja varten, kuten kaatopaikat ja polttolaitokset sekä jätteiden keräyspaikat. Maakuntakaavan laatimisesta vastaa maakuntaliitto, yleiskaavan ja asemakaavan laatimisesta kunta.

Rakennuksen rakentaminen vaatii rakennuslupan. Rakennuslupahakemuksessa tulee tarpeen mukaan selvittää rakennusmateriaalien ja -tarvikkeiden aiheuttama rakennuksen elinkaaren aikainen ympäristörasitus. Myös rakennuksen purkaminen edellyttää pääsääntöisesti lupaa asemakaava-alueella tai alueella, jolla on voimassa rakennuskielto asemakaavan laatimiseksi. Lupahakemuksessa tulee selvittää muun muassa rakennusjätteen käsittely sekä käyttökelpoisten rakennusosien hyväksi käyttäminen.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää ter-

veellisuuden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumenna ympäristöä. Rakennettu ympäristö on pidettävä rakennuslupan mukaisessa käytössä ja siistissä kunnossa. Säännösten perusteella rakennusvalvontaviranomaiset voivat puuttua rakennusten ympäristön ja rakennetun ympäristön epäsiisteyteen ja antaa määräyksiä myös roskaantuneen ympäristön saattamiseksi lain edellyttämään kuntoon.

2.1.5 Jäteverolaki

Jäteverolain (495/1996) mukaan kaatopaikalle toimitettavasta jätteestä suoritetaan valtiolle veroa 30 euroa tonnilta tai vastaavasta tilavuuden perusteella kertoimella määräytyvästä painosta. Laissa tarkoitettu kaatopaikka on jätteen käsittelypaikka, jonne jätettä sijoitetaan maan päälle tai maahan ja jota pitää yllä kunta tai joku muu kunnan lukuun. Kaatopaikkana pidetään myös käsittelypaikkaa, jota pidetään yllä pääasiassa toisten tuottamien jätteiden sijoittamista varten, ei kuitenkaan milloin on kyse samaan konserniin kuuluvan yrityksen tuottamasta jätteestä. Kaatopaikkana ei pidetä aluetta, jossa säilytetään muista jätteistä erotettuna jätettä väliaikaisesti kolmea vuotta lyhyemmän ajan ennen sen käsittelyä tai hyödyntämistä.

Jäteverolakia ei sovelleta alueeseen, jonne sijoitetaan yksinomaan maan ja kallioperän aineksia. Lakia ei myöskään sovelleta alueeseen, jossa muista jätteistä erotettuna kompostoidaan tai muutoin biologisesti käsitellään erilliskerättyä biojätettä ja jäteveden puhdistamon lietettä. Lakia ei sovelleta paikkaan, jossa jäte hyödynnetään.

Verosta ovat vapautetut saastunut maa-aines, joka voidaan sijoittaa kyseiselle kaatopaikalle, keräyspaperin puhdistuksessa syntyvä siustausjäte, voimalaitoksen rikinpoistojäte ja lentotuhka sekä jäte, joka hyödynnetään kaatopaikalla sen perustamisen, käytön, käytöstä poistamisen tai jälkihoidon kannalta välttämättömissä rakenteissa.

Jäteverolain uudistus on parhaillaan vireillä (HE 159/2010 vp).

2.1.6 Muu lainsäädäntö

Kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annettu laki

Kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annettu laki (669/1978) velvoittaa tontinomistajan ja kunnan laissa säädettyjen periaatteiden mukaan huolehtimaan kadun puhtaanapidosta, joka käsittää myös kadulle kerääntyneen lian, lehtien, roskien ja irtonaisten esineiden poistamisen ajoradalta ja jalkakäytävältä. Kunnan on pidettävä kunnan hallinnassa oleva tori, katuaukio, puisto ja muu niihin verrattava yleinen alue siistinä ja terveydellisesti tyydyttävänä. Säännökset täydentävät jätelain mukaisen jätteen haltijan velvollisuutta huolehtia jätehuollosta ja roskaajan velvollisuutta huolehtia roskaantuneen alueen puhdistamisesta.

Laki ajoneuvojen siirtämisestä

Laki ajoneuvojen siirtämisestä (828/2008) sääntelee romuajoneuvon siirtoa. Laki täydentää jätelain säännöksiä romuajoneuvon haltijan vastuusta toimittaa ajoneuvo asianmukaiseen vastaanottoaikaan. Kunta on laiminlyöntitapauksessa velvollinen huolehtimaan romuajoneuvon siirtämisestä. Yksityiseltä piha-alueelta, varastoalueelta tai muulta yksityiseen käyttöön tarkoitettu aluelta kunta kuitenkin siirtää romuajoneuvon vain yksityisen alueen haltijan perustellusta pyynnöstä, jolloin alueen haltija vastaa myös siirtokustannuksista.

Vesilaki

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen vesilainsäädännön uudistamiseksi (HE 277/2009 vp.), jolla korvattaisiin nykyisin voimassa oleva vesilaki (264/1961). Uuden vesilain tavoitteena olisi edistää, järjestää ja sovittaa yhteen vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä niin, että se on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä, ehkäistä ja vähentää vedestä ja vesiympäristön käytöstä aiheutuvia haittoja ja parantaa vesivarojen ja vesiympäristön tilaa.

Uudessa vesilaissa säädettäisiin muun muassa ruoppauksesta ja ruoppausmassojen sijoittamisesta veteen tai toiseen maalle. Osa toimista edellyttäisi ilmoitusta omistajalle tai valtion valvontaviranomaiselle tai lupaa.

Vesihuoltolaki

Vesihuoltolain (119/2001) tavoitteena on turvata sellainen vesihuolto, että kohtuullisin kustannuksin on saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutoinkin moitteetonta talousvettä sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemäröinti. Lain mukainen vastuunjako on seuraava: kunta vastaa vesihuollon yleisestä kehittämisestä ja järjestämisestä koko alueellaan, vesihuoltolaitos vesihuollon palvelujen järjestämisestä ja toimittamisesta toiminta-alueellaan ja kiinteistön omistaja tai haltija kiinteistönsä vesihuollosta. Kunta on lisäksi velvollinen huolehtimaan siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustamiseksi, vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi tai muun tarpeellisen vesihuollon palvelun saatavuuden turvaamiseksi, jos suurehkon asukasjoukon tarve, terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat.

Vesihuolto käsitetään lähtökohtaisesti välttämättömyyspalveluksi. Vesihuoltolakia sovelletaan kaikkiin yhdyskunnan vesihuollosta huolehtiviin laitoksiin: kunnallisiin laitoksiin sekä yksityisoikeudellisiin osuuskuntien ja osakeyhtiöiden laitoksiin. Vesihuoltoa koskevat maksut ovat kaikki yksityisoikeudellisia. Vesihuollon maksuilla katetaan vesihuoltolaitoksen investoinnit sekä kaikki ylläpito- ja käyttökustannukset. Maksujen tulee olla kohtuulliset ja tasapuoliset ja niiden tulee perustua vesihuollon todellisiin kustannuksiin. Vesihuoltolaitoksilla on velvollisuus tiedottaa talousveden laadusta, jäteveden puhdistuksen tasosta ja maksujen muodostumisesta.

Eräistä naapuruussuhteista annettu laki

Eräistä naapuruussuhteista annettu laki (26/1920) kieltää muun muassa panemasta jätevettä tai jätteitä sellaiseen paikkaan, että siitä aiheutuu naapurille tai muulle lähellä olevalle haittaa. Muutoinkaan kiinteistöä, ra-

kennusta tai huoneistoa ei lain mukaan saa käyttää siten, että naapurille, lähistöllä asuvalle tai kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa hallitsevalle aiheutuu kohtuutonta rasitusta ympäristölle haitallisista aineista, noesta, liasta, pölystä, hajusta, kosteudesta, melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai muista vastaavista vaikutuksista. Se, jonka toiminnasta on aiheutunut kohtuutonta rasitusta, on velvollinen poistamaan rasituksen tai jos tämä ei ole mahdollista, lopettamaan toiminnan ja korvaamaan rasituksesta aiheutuneen vahingon. Rasituksen poistamista, toiminnan lopettamista tai rasituksen korvaamista on vaadittava asianomaisessa käräjäoikeudessa kolmen vuoden kuluessa rasituksen ilmenemisestä.

Merenkulun ympäristönsuojelulaki

Merenkulun ympäristönsuojelulaki (1672/2009) sääntelee aluksen tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvaa ympäristön pilaantumista ja tavanomaisessa toiminnassa syntyvien jätteiden vastaanottoa satamissa. Lain mukaan sataman pitäjän tulee huolehtia siitä, että satamassa on laitteet, jotka riittävät vastaanottamaan satamaa käyttäviltä aluksilta tulevat jätteet. Aluksen, joka tulee suomalaisen satamaan, tulee jättää jätteensä satamassa oleviin vastaanottolaitteisiin. Tästä niin sanotusta jättopakosta voi kuitenkin saada poikkeuksen, jolloin jätteet voidaan jättää muuna aikana ja antaa jätehuollon hoitaminen pätevän jätehuoltoalan yrittäjän tehtäväksi. Lain mukaan kiinteän jätteen, käymäläjätteen, öljyjätteen ja haitallisten nestemäisten jätteiden päästäminen aluksesta veteen on pääsääntöisesti kielletty. Merenkulun ympäristönsuojelulaille on pantu täytäntöön alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehty kansainvälinen yleissopimus (Marpol 73/78) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi aluksella syntyvän jätteen ja lastijäämien vastaanottolaitteista satamissa 2000/59/EY.

Laissa säädetään myös öljypäästömaksusta, joka määrättäisiin laissa kielletystä öljyn päästämisestä veteen. Öljypäästömaksu on rangaistusluonteinen hallinnollinen maksu. Maksun määrää rajavartiolaitos. Maksu on

tavanomaista rikosoikeudellisessa menettelyssä määrättävää sakkorangaistusta tuntuvampi, millä arvioidaan olevan tehokkaampi rikkomuksia ehkäisevä vaikutus. Maksusta vastaa laivanomistaja tai laivanisäntä.

Öljyvahinkojen torjuntalaki

Öljyvahinkojen torjuntalaki (1673/2009) sovelletaan maa-alueella tapahtuvien öljyvahinkojen sekä Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä aluksista aiheutuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan ja torjuntaan varautumiseen sekä vahinkojen seurausten korjaamiseen. Muun vaarallisen aineen kuin öljyn maa-alueella ympäristölle aiheuttamien vahinkojen torjuntaan sovelletaan pelastuslakia (468/2003).

Laissa säädetään muun muassa öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmista, öljyn varastojen ja sataman pitäjän velvollisuuksista, öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnasta sekä torjuntakustannuksista.

Laissa säädetään välittömien torjuntatoimien lisäksi jälkitorjunnasta. Jälkitorjunnalla tarkoitetaan niitä toimia, joita tehdään öljyn pilaaman maaperän, pohjaveden ja rannikon puhdistamiseksi ja kunnostamiseksi sen jälkeen, kun välttämättömät torjuntatoimet vahingon rajoittamiseksi ja öljyn keräämiseksi on tehty. Jätelainsäädännön suhteesta öljyvahinkojen torjuntasääntöksiin säädetään nykyisin jäteasetuksessa.

Kemikaalilainsäädäntö

Kemikaalilainsäädännön yhtenä päätavoitteena on ehkäistä kemikaaleista aiheutuvia ympäristöhaittoja. Toiminnanharjoittajan tulee kemikaalilain (744/1989) valintavelvollisuuden mukaisesti valita käyttöön, milloin mahdollista, pienintä vaaraa aiheuttava kemikaali tai kokonaan muu menetelmä.

Euroopan unionin REACH-asetus (EY) N:o 1907/2006) velvoittaa kemikaaleja valmistavat ja maahantuovat yritykset arvioidaan aineiden käytöstä aiheutuvat riskit ja antamaan ohjeet kemikaalien turvallisuudesta käytöstä. Nämä ohjeet kattavat kemikaalin koko elinkaaren mukaan lukien jätevaiheen. Vastuu kemikaalien turvallisuuden osoittamisesta on siirretty viranomaisilta teollisuus-

delle. Euroopan kemikaaliviraston ylläpitämään REACH-järjestelmän tietokantaan rekisteröidään kaikki aineet, joita valmistetaan tai tuodaan maahan vuosittain yksi tonni tai enemmän. REACH-asetuksen rekisteröintiä koskevat velvoitteet ja rekisteröintien määräajat vaihtelevat aineen ja markkinoille saatetavan määrän mukaan. Rekisteröimättömiä aineita ei saa määräjän jälkeen valmistaa eikä tuoda maahan, jos yhden tonnin raja ylittyy.

Turvallisuutta koskevat tiedot täytyy välittää läpi toimitusketjun, jotta esimerkiksi kemikaaleja omassa tuotannossaan käyttävät yritykset voisivat toimia turvallisesti ja vastuullisesti.

Rajoitusmenettelyllä Euroopan komissio voi säätää ehtoja tai kieltoja aineen valmistukselle, käyttötavalle ja markkinoille saatamiselle, jos aineesta aiheutuu merkittävä riski terveydelle tai ympäristölle. REACH-asetuksen mukaisia rajoituksia on yli 50 aineelle tai aineryhmälle. Syöpävaarallisten, perimää vaurioittavien ja lisääntymiselle vaarallisten sekä pysyvien, kertyvien ja myrkyllisten aineiden, tai vastaavan huolen aiheuttavien aineiden käyttö voidaan saattaa luvanvaraiseksi.

REACH-asetus koskee aineita sellaisinaan, valmisteissa ja esineissä niiden koko elinkaaren ajan. Asetusta sovelletaan aineiden valmistukseen, maahantuontiin, markkinoille saattamiseen sekä käyttöön. REACH-asetusta ei sovelleta jätteisiin. Sen sijaan asetusta saatetaan soveltaa sellaisiin aineisiin, jotka ovat lakanneet olemasta jätettä, esimerkiksi hyödyntämistoimen tuloksena ja jotka saatetaan markkinoille. Ainetta uusiotuotteena ei kuitenkaan tarvitse rekisteröidä, jos aine on aiemmin rekisteröity. Hyödyntäjän asiakkaat ovat tällöin REACH-asetuksen mukaisia jatkokäyttäjiä, joiden saatavilla tulee olla aineen käyttöturvallisuustiedote tai muut vaaratiedot. Jätedirektiivin mukaiset sivutuotteet sen sijaan tulee rekisteröidä, jos niitä luovutetaan markkinoille. Kokonaan rekisteröintivelvoitteen ulkopuolella ovat esimerkiksi komposti ja biokaasu, malmit, mineraalit ja luonnossa esiintyvät aineet, jos ne eivät ole vaaralliseksi luokiteltuja eikä niitä ole kemiallisesti muunneltu.

Aineiden ja seosten luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskeva niin sanottu CLP-asetus ((EY) N:o 1272/2008) tulee asteittain voimaan 20 päivästä tammikuuta 2009 lähtien ja sillä kumotaan siirtymäaikojen jälkeen, viimeistään 1 päivästä kesäkuuta 2015, nykyinen lähes vastaava lainsäädäntö. CLP-asetuksessa säädetään niistä kriteereistä, joiden perusteella kemikaali luokitellaan vaaralliseksi sekä siitä, kuinka vaarallinen kemikaali pitää merkitä ja pakata, jotta sen käyttö olisi turvallista. CLP-asetuksella Euroopan unioni toimeenpanee YK-tasolla maailmanlaajuisesti hyväksytyyn kemikaalien luokitus- ja merkintäjärjestelmän, ns. GHS:n (Globally Harmonised System for classification and labelling of chemicals). Kemikaalien luokitus-tietoja käytetään perustana vaarallisten jätteiden luokittelussa.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää yleistä turvallisuutta.

Vaarallisella kemikaalilla tarkoitetaan kemikaalilaisissa palo- ja räjähdysvaaralliseksi tai terveydelle tai ympäristölle vaaralliseksi määriteltä kemikaalia sekä muuta palavaa nestettä. Räjähteellä tarkoitetaan räjähdysainetta ja räjähdysainetta sisältävää esinettä tai välinettä sekä muuta ainetta, esinettä tai välinettä, joka on valmistettu tuottamaan räjähdyskykyä tai pyroteknisen ilmiön.

Laissa säädetään muun muassa vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista, siirrosta sekä säilytyksestä ja räjähteille asetettavista vaatimuksista sekä räjähteiden valmistuksesta, maahantuonnista, käytöstä, siirrosta, kaupasta, luovutuksesta, hallussapidosta, varastoinnista, säilytyksestä ja hävittämisestä. Laki koskee siten myös räjähteiden hävittämistä. Räjähdystarvikkeen jäte on rajattu nykyisestä jätelaista.

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista ja laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

Lakia ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) sovelletaan hankkeisiin, joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettu asetus (713/2006) sisältää ne hankkeet, joihin on aina sovellettava YVA-menettelyä. Jätehuollossa tällaisia hankkeita ovat muun muassa asetuksessa säädetyn kokoluokan ylittävät ongelmajätteiden käsittelylaitokset, jätteiden polttolaitokset, jätteiden fysikaalis-kemialliset käsittelylaitokset, biologiset käsittelylaitokset sekä kaatopaikat.

YVA-menettelyä voidaan lisäksi soveltaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä yksittäistapauksissa muihin jätehuoltohankkeisiin, vaikka laitosten kapasiteetti alittaa asetuksessa säädettyt rajat.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien arvioinnista annetun lain (200/2005) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä, parantaa yleisön tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia sekä edistää kestävästä kehityksestä. Lakia sovelletaan muun muassa alueellisten jätehuoltosuunnitelmien valmistelussa.

Säteilylaki ja ydinenergialaki

Säteilylain (592/1991) tarkoituksena on estää ja rajoittaa säteilystä aiheutuvia terveydellisiä ja muita haittavaikutuksia. Ydinenergialaissa (990/1987) säädetään muun muassa ydinenergian turvallisuudesta käytöstä. Nykyistä jätelakia ei sovelleta säteilylaissa tarkoitettuun radioaktiiviseen jätteeseen eikä ydinenergialaissa tarkoitettuun ydinjätteeseen.

Lannoitevalmistelaki

Lannoitevalmistelain (539/2006) tavoitteena on kasvintuotannon sekä elintarvikkeiden ja ympäristön laadun turvaamiseksi edistää hyvälaatuisten, turvallisten ja kasvintuotantoon sopivien lannoitevalmisteiden tarjontaa, sellaisiksi soveltuviin sivutuotteiden hyöty-

käyttöä sekä riittävien tietojen antamista lannoitevalmisteista niiden ostajille ja käyttäjille.

Lakia sovelletaan lannoitevalmisteiden ja soveltuviin osiin niiden raaka-aineiden valmistukseen markkinoille saattamista varten, markkinoille saattamiseen, käyttöön, kuljetamiseen, maahantuontiin sekä maastaviennin. Laki koskee soveltuviin osiin myös lannoitevalmisteiden valmistusta omaan käyttöön.

Lannoitevalmisteita ovat lannoitteet, kalkitusaineet, maanparannusaineet, kasvialustat, mikrobivalmisteet sekä lannoitevalmisteena sellaisenaan käytettävät sivutuotteet, kuten eräiden teollisuus-, poltto- tai tuotantolaitosten, biokaasu- tai kompostointilaitosten taikka muiden laitosten sekä jätevedenpuhdistamojen tai muun vastaavan toiminnan yhteydessä syntyvät tuotteet. Markkinoille saa saattaa vain sellaisia lannoitevalmisteita, joiden tyyppinimi kuuluu kansalliseen tyyppinimiluetteloon tai vastaavaan EU:n luetteloon. Laissa säädetään muun muassa toiminnanharjoittajan ilmoitus- ja omavalvontavollisuudesta sekä tiettyjen laitosten hyväksymismenettelyistä.

Laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta

Juomapakkausten ympäristöohjaus hoidetaan osin verotukseen perustuvana. Laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta (1037/2004) koskee kaikkia alkoholijuomia, olut mukaan lukien, limonadeja, vesiä sekä muita alkoholittomia juomia. Veronalaisia ovat eri materiaaleista valmistetut juomapakkauskaukset lukuun ottamatta nestepakkaukset kartongista valmistettuja pakkauksia. Halutun ympäristöohjauksen saavuttamiseksi veromäärätään yhtäältä juomapakkausten elinkaaritarkituksen perusteella ja toisaalta poliittisten päätösten nojalla, ottaen huomioon myös sisämarkkinoiden toiminta. Verosta vapautettuja ovat juomapakkauskaukset, jotka ovat uudelleentäytettäviä tai raaka-aineena hyödynnettäviä ja jotka kuuluvat panttiin perustuvaan palautusjärjestelmään.

Verovapauden tai veronalennuksen saamiseksi juomapakkausten palautusjärjestelmä tulee ilmoittaa Pirkanmaan elinkeino-, lii-

kenne- ja ympäristökeskuksen tai vastaavaan Ahvenanmaan maakunnan ylläpitämään tuotajatiedostoon. Ympäristöviranomaiset valvovat palautusjärjestelmän toimivuutta. Verotuksen toimittamiseen sovelletaan valmisteverotuslain (182/2010) säännöksiä. Verohjaus täydentää jätelain mukaista pakkausten tuottajavastuuta, mutta juomapakkausten palautusjärjestelmän voi perustaa muikin verovelvollinen kuin jätelain tuottajavastuun piiriin kuuluva tuottaja.

Laki tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista

Tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain (1005/2008) mukaan energiaa käyttävä tuote on suunniteltava niin, että tuotteella on mahdollisimman korkea ympäristönsuojelullinen taso koko sen elinkaaren ajan. Energiaa käyttävän tuotteen saa lain mukaan saattaa markkinoille tai ottaa käyttöön, jos se täyttää ekologisen suunnittelun yleiset ja erityiset vaatimukset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin energiaa käyttävän tuotteen ekologisen suunnittelun yleisiin vaatimuksiin kuuluvista suunnittelun perustiedoista, tietojen antamisesta ja valmistajan muista arviointiperusteista seuraavien tuoteryhmien osalta: kotitalouksissa ja toimistoissa käytettävät sähkö- ja elektroniikkalaitteet; valaisimet, valon lähteet ja virranrajoittimet; sähkömoottorit, pumput ja teollisuuden energiaa käyttävät laitteet; jääkaapit, pakastimet, jäädyttimet ja kylmäsäilytyslaitteet; astianpesu- ja pyykinpesukoneet, kuivausrummut sekä pölynimurit; lepovirta; energiaa käyttävät työkoneet ja työkalut; energiaa käyttävät rakennustuotteet.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin edellä mainittujen tuoteryhmien osalta ekologisen suunnittelun erityisiin vaatimuksiin kuuluvista teknisistä, ympäristöllisistä ja taloudellisista seikoista. Ympäristöministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin energiaa käyttävien rakennustuotteiden ekologisen suunnittelun erityi-

siin vaatimukseen kuuluvista teknisistä, ympäristöllisistä ja taloudellisista seikoista.

Laki julkisista hankinnoista

Valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) mukaisesti. Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia tarjota tavaroita, palveluita ja rakennusurakointia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. Laki koskee myös jätelain mukaista kunnan jätehuoltoa silloin, kun kunta ei toteuta sitä omana toimintanaan.

Julkisissa hankinnoissa hankintayksikön on käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet, kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia tasapuolisesti ja syrjimättä sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti ja suunnitelmallisesti sekä mahdollisimman tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ympäristönäkökohdat huomioon ottaen. Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Jos tarjouskilpailussa ehdokkaana tai tarjoajana on hankintayksikön omistama yhteisö tai laitos taikka toinen hankintayksikkö, sitä on kohdeltava samalla tavoin kuin muita ehdokkaita ja tarjoajia.

Hankintayksikön myöntäessä muulle kuin hankintayksikölle erityis- tai yksinoikeuden julkisen palvelutoiminnan harjoittamiseen sen on määrättävä, että yksikön on kyseiseen palvelutoimintaan liittyvissä hankinnoissaan noudatettava kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa.

Lakiin sisältyy Euroopan yhteisön tuomioistuimen oikeuskäytäntöön (tapaukset Teckal, C-107/98 ja Stadt Halle, C-26/03) perustuen säännös niin sanotuista sidosyk-

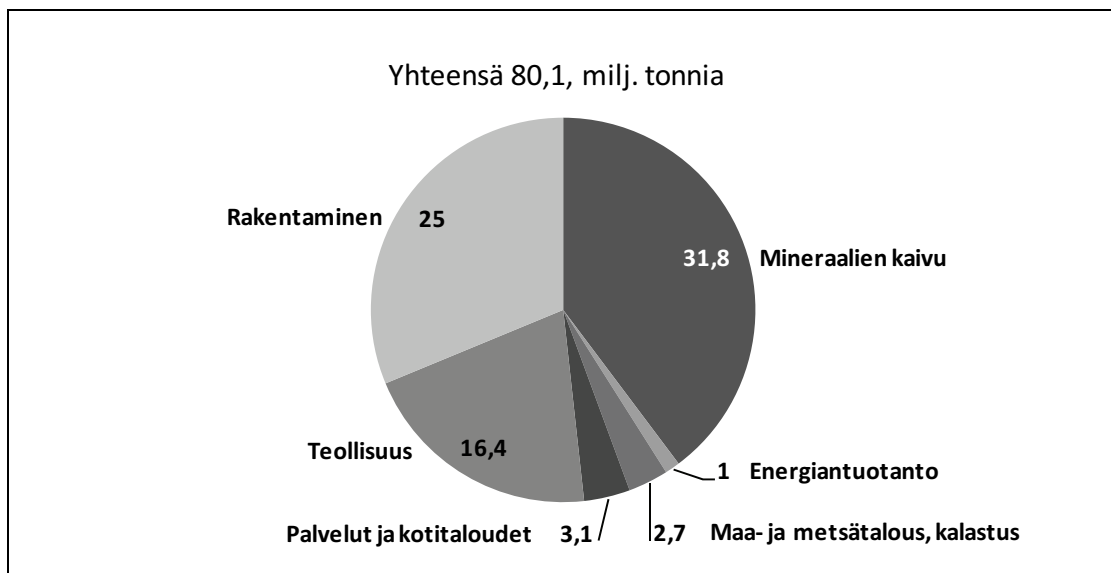
sikköhankeista (in house). Sen mukaan lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka hankintayksikkö tekee siitä muodollisesti erilliseltä ja päätöksenteon kannalta itsenäiseltä yksiköltä, jos hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa valvoo yksikköä samalla tavoin kuin se valvoo omia toimipaikkojaan ja jos yksikkö harjoittaa pääosaa toiminnastaan niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on.

2.2 Käytäntö

2.2.1 Jätteiden määrä ja käsittely

Tilastokeskuksen jätetilastojen mukaan jätteiden kokonaiskertymä oli vuonna 2008 yhteensä 80 miljoonaa tonnia. Kaivosten osuus, louhostäyttö pois lukien, oli jättekertymästä noin 40 prosenttia. Rakennussektorilla syntyi noin kolmannes koko jätemäärästä. Teollisuuden osuus oli viidennes jätteistä. Palvelusektorilla ja kotitalouksissa syntyvien jätteiden määrä oli yhteensä noin 3 miljoonaa tonnia eli noin 4 prosenttia kokonaisjätemäärästä (kuva 1).

Kuva 1. Jättemäärät sektoreittain vuonna 2008, miljoonaa tonnia (Tilastokeskus).

Jätteestä hyödynnettiin vuonna 2008 materiaalina tai energiana yli 40 prosenttia. Siitä aineena hyödyntämistä eli kierrätystä oli 30 prosenttia ja energiana hyödyntämistä 13 prosenttia. Mineraalisten maamassojen käytön lisäksi hyödynnettiin tehokkaasti metalli- ja puujätteitä. Puujätteitä käytettiin energiantuotannossa ja metsäteollisuudessa yhteensä yli 12 miljoonaa tonnia.

Ongelmajätteitä kertyi vuonna 2008 noin 2 miljoonaa tonnia. Suurimmat ongelmajättemäärät syntyivät mineraalien kaivussa, te-

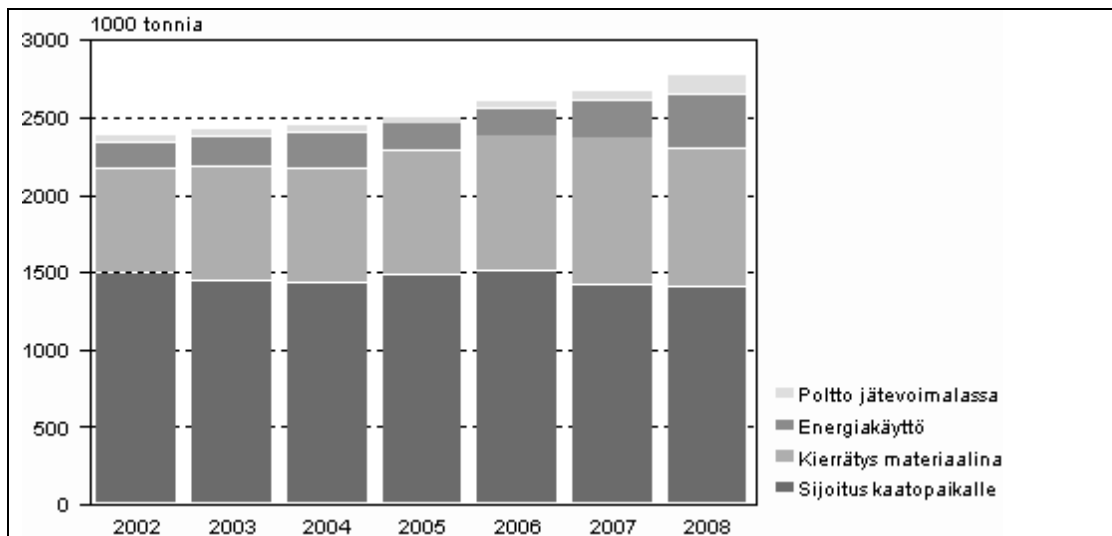
ollisuudessa ja rakentamisessa. Ongelmajätteistä suurin osa, lähinnä kaivannais- ja metalliteollisuuden erät suuret jäte-erät loppusijoitettiin ongelmajätteiden kaatopaikalle tai allastettiin.

Tilastokeskuksen jätetilastojen mukaan yhdyskuntajätteiden määrä on kasvanut 2000-luvulla 1–4 prosentin vuosivauhdilla. Määrä oli vuonna 2008 noin 2,8 miljoonaa tonnia. Kaatopaikalle toimitettiin 51 prosenttia yhdyskuntajätteestä. Loppu hyödynnettiin materiaalina tai polttamalla (kuva 2).

Yhdyskuntajätettä kertyi vuonna 2008 noin 520 kiloa asukasta kohden. Suurimmat erilliskerätyt jäte-erät olivat biojätettä, keräyspaperia, pahvia ja kartonkia. Niiden osuus oli noin neljännes yhdyskuntajätteestä (taulukko

1). Kaikkiaan 80 prosenttia yhdyskuntajätteestä oli biohajoavaa ainesta. Kotitaloudet tuottivat noin 60 prosenttia yhdyskuntajätteestä. Palvelualoilla suurimmat jätteen tuottajat olivat kauppa ja terveydenhuolto.

Kuva 2. Yhdyskuntajätteiden määrä (1000 t) käsittelytavoittain vuosina 2006—2008 (Tilastokeskus).

Taulukko 1. Yhdyskuntajätteiden käsittely jätelajeittain vuonna 2008 (Tilastokeskus).

	Jättemäärä (1 000 t/v)	Käsittely (1 000 t/v)			
		Kierrätys	Energia- käyttö	Poltto jäte- voimalassa	Sijoitus kaatopaikalle
Sekajäte yhteensä	1 626	42	105	120	1 359
Erilliskerätyt yhteensä, josta	1 143	843	242	10	47
Paperi- ja kartonkijäte	384	383	1,5	0	0
Biojäte	307	277	5	0,02	24
Lasijäte	82	82	0	0	0,3
Metallijäte	47	47	0	0,02	0,001
Puujäte	96	1	90	3	0,9
Muovijäte	35	1,8	32	0,02	0,6
Sähkö- ja elektroniikka- laiteromu	53	45	2	0,03	7
Muut ja erittelemättömät	138	6	110	7	14
Kaikki yhteensä	2 768	884	347	131	1 406

2.2.2 Jätehuollon järjestäminen

Jätteiden keräyksestä, kuljetuksesta, käsittelystä ja sijoittamisesta vastaa pääsääntöisesti jätteen tuottaja tai muu jätteen haltija. Asumisen ja eräiden muiden toimintojen jätehuollosta vastaa kuitenkin kunta. Lisäksi eräiden tuotteiden valmistajille, maahan tuojille ja muille markkinoille saattajille on säädetty jätehuoltovastuu.

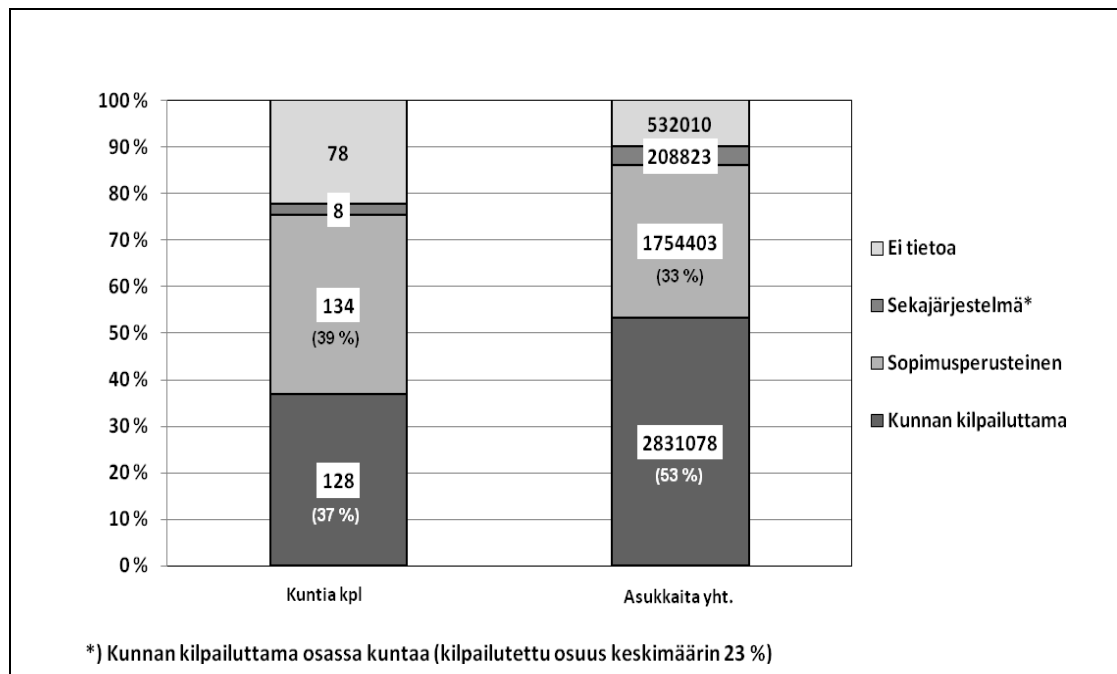
Kunnan vastuulle kuuluvien jätteiden jätehuolto

Kunnan vastuulle kuuluu asumisessa syntyvän jätteen lisäksi siihen rinnastettavan julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän jätteen keräyksen ja muun jätehuollon järjestäminen. Kunnan vastuulle kuuluvien jätteiden osuus on noin 60–70 prosenttia yhdyskuntajätteestä.

Kunnan vastuulle kuuluvan jätteen kuljetuksen hoitavat lähes poikkeuksetta yksityiset

yritykset joko kunnan järjestämän kilpailutuksen (kunnan järjestämä jätteenkuljetus) tai suoraan asiakkaiden kanssa tehtyjen sopimusten perusteella (sopimusperusteinen jätteenkuljetus). Kunnat voivat päättää, kumpaa jätteenkuljetusjärjestelmää niiden alueella käytetään. Suomen Kuntaliiton ja Jätelaitosyhdistys ry:n selvityksen mukaan (kysely 2009) väestöstä 53 prosenttia asui kunnissa, joissa jätteenkuljetus oli järjestetty kokonaan kunnan järjestämänä, 33 prosenttia kunnissa, joissa oli kokonaan sopimusperusteinen jätteenkuljetus ja 4 prosenttia kunnissa, joissa osa jätteenkuljetuksista oli kunnan järjestämää ja osa sopimusperusteista. Lukumääräisesti oli enemmän kuntia, joissa oli kokonaan sopimusperusteinen jätteenkuljetus (134 kpl) kuin kuntia, joissa oli kunnan järjestämä jätteenkuljetus (128 kpl). Kyselyyn vastaamatta jättäneiden kuntien asukasmäärä vastasi 10 prosenttia väestöstä (kuva 3).

Kuva 3. Sekalaisen yhdyskuntajätteen kiinteistöittäisen keräyksen kuljetusjärjestelmien osuudet kuntien lukumäärään ja asukasmäärään suhteutettuna (Suomen Kuntaliitto ja JLY-Jätelaitosyhdistys ry).

Kotitalouksien jätteiden keräys järjestetään joko kiinteistökohtaisesti tai alueellisesti. Julkisen toiminnan jätteiden keräys on pääsääntöisesti kiinteistökohtaista. Asuinrakennuksia oli Tilastokeskuksen tilaston Rakennuskanta 2009 mukaan noin 1,2 miljoonaa kappaletta, mikä vastasi 85 prosenttia koko rakennuskannasta. Rakennuskantaan ei lueta esimerkiksi kesämökkejä, joita oli noin 485 000 vuonna 2009.

Asuinkiinteistöjen kiinteistökohtaisen keräyksen piiriin kuuluvat jätejakeet vaihtelevat kunnittain. Yleisimmin kiinteistökohtaisesti kerätään sekajätettä ja biojätettä sekä pakkausjätteistä keräyskartonkia. Metallin, lasin ja energijätteen kiinteistökohtainen keräys on käytössä muutamissa kunnissa.

Kunnat ovat järjestäneet alueellisia vastaanottoaikoja sellaisille jätteille, jotka eivät sovellu normaalissa jätteen kuljetuksessa kuljetettaviksi tai joiden kertymä on pieni. Näitä ovat esimerkiksi hyödynnettävät jätteet, ongelmajätteet ja isokokoiset jätesineet. Osassa kuntia haja-asutusalueille on myös järjestetty alueellisia vastaanottoaikoja sekalaiselle yhdyskuntajätteelle.

Kotitalouksien ja maa- ja metsätalouden ongelmajätteille kunnat ovat yleensä järjestäneet valvottuja vastaanottoaikoja esimerkiksi kuntien jäteasemien ja huoltoasemien yhteyteen. Osa ongelmajätteistä kerätään yhteistyössä kyseisiä tuotteita myyvien yritysten kanssa (kuten apteekkien järjestämä lääkejätteiden vastaanotto). Lisäksi kunnat järjestävät myös kiertäviä keräyksiä.

Kunnat huolehtivat vastuulleen kuuluvien jätteiden hyödyntämisen ja käsittelyn järjestämisestä. Kaikki kunnan vastuulle kuuluvat jätteet, myös sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen jätteet, on tullut toimittaa kunnan osoittamaan paikkaan hyödyntämistä tai käsittelyä varten.

Teollisuuden ja muun elinkeinotoiminnan jätehuolto

Teollisuusyritykset ovat järjestäneet tuotantoprosessiensa jätteiden kuljetuksen, hyödyntämisen sekä loppusijoituksen joko itse tai antaneet jätehuoltotehtävät yksityisten yri-

tysten hoidettavaksi. Yritykset ja muut yhteisöt ovat myös voineet erikseen sopimalla toimittaa asumisessa syntyvään jätteeseen verrattavan jätteen kunnan järjestämään käsittelyyn tai hyödyntämiseen, jos kunnalla on ollut siihen käsittelykapasiteettia. Kunnallisten jätelaitosten toimintaa kunnan vastuualueen ulkopuolisten jätteiden jätehuollon järjestämisessä rajoittavat kuitenkin muun muassa kuntalain, julkisista hankinnoista annetun lain ja kilpailunrajoituslain (480/1992) vaatimukset.

Tuottajavastuun alaisten jätteiden jätehuolto

Tuottajavastuu tarkoittaa tuotteiden valmistajien ja maahantuojien velvollisuutta järjestää tuotteidensa keräys ja muu jätehuolto kustannuksellaan, kun tuotteet poistetaan käytöstä. Tuottajat sisällyttävät käytöstä poistettujen tuotteiden keräyksestä, hyödyntämisestä ja käsittelystä aiheutuvat kustannukset tuotteen ostohintaan.

Tuottajavastuu koskee seuraavien tuotteiden valmistajia ja maahantuojia:

- henkilöautoja, pakettiautoja ja niihin rinnastettavia muita ajoneuvoja
- moottorikäyttöisen tai muun ajoneuvon ja laitteen renkaita
- sähkö- ja elektroniikkalaitteita
- paristoja ja akkuja
- sanomalehtiä, aikakauslehtiä, toimistopaperia ja muita näihin rinnastettavia paperituotteita.

Pakkauksia koskeva tuottajavastuu on osittainen. Tuottaja vastaa siitä, että kaikesta pakkausjätteestä hyödynnetään keskimäärin yhteensä 61 painoprosenttia. Muista aloista poiketen pakkausten tuottajavastuussa ovat tuotteiden pakkaajat ja pakattujen tuotteiden maahantuojat.

Tuottajavastuussa säädetään myös myyjien sekä muiden jakelijoiden ja luovuttajien vastaanottovelvollisuuksista:

- Autonrenkaiden myyjät ja muut luovuttajat ovat velvollisia ottamaan vastaan uuden tuotteen ostajalta käytöstä poistettavat autonrenkaat.
- Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden myyjän ja muun jakelijan on otettava vastaan kotitalouksien käytöstä poistettu laite, jonka

tilalle ostetaan uusi laite, tai osoitettava muu vastaanottopaikka.

- Juomapakkausten palautusjärjestelmässä mukana olevien juomien myyjän ja jakelijan on otettava näiden juomien ostajalta vastaan tyhjat juomapakkaukset.
- Kannettavien paristojen ja akkujen myyjän ja jakelijan on otettava vastaan jätteenä käytöstä poistettavat paristot ja akut. Vastaanoton edellytyksenä ei saa vaatia uuden tuotteen ostamista.

Tuottajavastuun alaisia jätteitä kerätään sekä kiinteistökohtaisesti että aluekeräyksenä jättemateriaalista ja jätteen syntymääristä riippuen. Tuottajavastuun alaisista jätteistä kiinteistökohtainen keräys on yleisimmin järjestetty paperille.

Paperia kerätään tuottajien järjestämänä joko kiinteistökohtaisesti tai pientalo- ja haja-asutusalueella aluekeräyksenä. Koko maan kattavassa keräysverkostossa on yli 9000 alueellista vastaanottopaikkaa.

Renkaita kerätään noin 1 900 tuottajien sopimassa renkaiden jälleenmyyjien vastaanottopaikassa ja noin 100 yleisessä vastaanottopaikassa, jotka yhdessä kattavat koko maan.

Kannettavien paristojen ja akkujen myyjän tai muun jakelijan on otettava vastaan käytöstä poistetut akut ja paristot. Tuottaja puolestaan huolehtii näiden noudosta jakelijalta sekä muusta jätehuollosta. Suomessa on yli 12 000 jakelijoiden ylläpitämää vastaanottopaikkaa.

Sähkö- ja elektroniikkalaitteita kerätään yli 450 vastaanottopaikassa noin 240 kunnassa. Lisäksi on järjestetty kiertäviä keräyksiä siten, että keräys ulottuu käytännössä kaikkiin kuntiin. Tuottajayhteisöjen järjestämät vastaanottopaikat perustuvat yleensä kunnilta tai kunnan yhteistyöorganisaatioilta ja muilta jätealan toimijoilta ostettuihin palveluihin.

Ajoneuvoakkuja kerätään noin 500 vastaanottopaikassa yli 200 kunnassa. Lisäksi on

järjestetty kiertäviä keräyksiä siten, että keräys ulottuu käytännössä kaikkiin kuntiin.

Romuajoneuvojen vastaanottopaikkojen verkosto koostuu noin 240 kiinteästä paikasta sekä vastaavasta määrästä katsastusasemien asiointipisteitä, joista voi tilata noudon romuajoneuville.

Kuitupakkauksille on noin 1 500 tuottajien järjestämää vastaanottopaikkaa 225 kunnassa. Lasille, metallille ja muoville ei ole tuottajien järjestämää kattavaa vastaanottoa. Kunnat ovat keränneet pienmetallijätettä 246 kunnassa 3 210 paikassa, lasia 246 kunnassa 3 685 paikassa sekä muovia 80 kunnassa 394 paikassa. Pakkausjätteistä asuinkiinteistöillä kerätään kiinteistökohtaisesti yleisimmin keräyskartonkia. Metallin ja lasin kiinteistökohtainen keräys on käytössä muutamissa kunnissa. Pakkausjätteiden kiinteistökohtainen keräys ei yleensä ole tuottajien kustantamaa, vaan kuljetuskustannuksista vastaa kiinteistön haltija.

Pantillisille juomapakkauksille on hyvin toimiva palautusjärjestelmä. Palautusjärjestelmässä mukana olevat tuottajat saavat verovapauden juomapakkauksilleen. Asiakkaalta perittävän pantin ansiosta 80–90 prosenttia juomapakkauksista palautetaan uudelleenkäyttöä tai kierrätystä varten.

Jätteenkäsittelylaitokset

Kaatopaikkojen lukumäärä Suomessa on vähentynyt voimakkaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana muun muassa kaatopaikkojen pohjarakenteille asetettujen aiempaa tiukempien vaatimusten johdosta. Suomessa oli vuonna 2009 käytössä noin 400 kaatopaikkaa. Tavanomaisten jätteiden kaatopaikkoja oli 137 kpl, joista kuntien ja kuntien omistamien jätehuoltoyhityön kaatopaikkoja 50 kappaletta ja loput teollisuuden kaatopaikkoja (taulukko 2).

Taulukko 2. Kaatopaikkojen lukumäärä Suomessa vuonna 2009 (Suomen ympäristökeskus).

Maankaatopaikat	167
Ongelmajätteen kaatopaikat	27
Pysyvän jätteen kaatopaikat	37
Tavanomaisen jätteen ml. yhdyskuntajätteen kaatopaikat	137
Muut	29
Yhteensä	397

Suomessa on käytössä kolme varsinaista jätteenpolttolaitosta, joissa poltetaan seka-laista yhdyskuntajätettä sekä muuta jätettä arinatekniikalla. Sen lisäksi noin kymmenes-sä voimalaitoksessa poltetaan jätteenpolttolaiton muun polttoaineen ohella niin sanottuna oheis- tai rinnakkaispoltona. Yhdessä laitok-sessa on jätettä ja biopolttolaiton käyttävä kaasutusprosessi, jossa syntyvä kaasu poltetaan tavanomaisessa voimalaitoskattilassa. Suomessa on lisäksi yksi ongelmajätteiden poltton erikoistunut laitos.

Suurin osa jätteen energiahyödyntämisestä, noin 8 miljoonaa tonnia, tapahtuu poltettaessa puupohjaisia jätteitä teollisuuden omis-sa prosesseissa ja niiden yhteydessä sijaitsevis-sa voimalaitoksissa.

Jätteenpolttolaitoksissa poltettiin vuonna 2009 arviolta 300 000 tonnia pääosin yhdys-kuntajätettä. Oheispolttolaitoksiin toimitetusta yhdyskuntajätteestä valmistetun jätteenpolttolaiton määrä on markkinatilanteesta riippuen vaihdellut viime vuosina 100 000—200 000 tonnin välillä, mikä on vastannut noin 5—7 prosenttia kiinteästä yhdyskuntajätteestä. Jätteenpolttolaiton valmistukseen käytetään yleisimmin tiettyjä poltton soveltuvia erilliske-rättyjä jättejakeita. Lähivuosina rakennetta-neen uusia jätteenpolttolaitoksia.

Kompostointiin ohjautui vuonna 2008 noin 6 prosenttia ja mädätykseen eli biokaasun

tuotantoon noin 2 prosenttia kiinteästä yhdyskuntajätteestä.

2.2.3 Jätehuollon taloudellinen merkitys ja kustannukset

Tilastokeskuksen yritysrekisterin vuosirekisterin perusteella arvioituna jätehuoltoon liittyvien alojen yhteinen liikevaihto oli vuonna 2007 noin 1 750 miljoonaa euroa ja henkilöstön määrä yhteensä noin 4 300 henkilöä. Luvuissa ei ole mukana pilaantuneiden maiden eikä lietteiden jätehuollon osuus, koska käytettävissä olevan tilastotiedon perusteella niiden osuutta ei ollut mahdollista arvioida.

Jätteen tuottajille jätehuollosta aiheutuvat nettokustannukset (jolloin hyödynnettävistä jätteistä saatava tulo on vähennetty kustannuksista) ovat noin 1 148 miljoonaa euroa vuodessa (pois lukien tuottajavastuujärjestelmän kustannukset). Kotitalouksien ja julkisen toiminnan osuus jätemäärästä on noin 3 prosenttia, mutta jätehuollon kustannuksista osuus on noin 36 prosenttia (taulukko 3).

Jätehuollon kustannukset olivat Suomen Kuntaliiton ja JLY-Jätelaitosyhdistys ry:n selvityksen mukaan vuonna 2009 omakoti-kiinteistöillä keskimäärin 200 euroa vuodessa.

Taulukko 3. Eri jätteen tuottajien jätteenhuollon nettokustannukset (sisältää jätteenveron, alv 0 %) (YMra 12/2010).

Jätteen tuottaja	Jättemäärä	Kustannus	Keskimääräinen kustannus
	Milj. t/v	Milj. €/v	€/t
Kotitaloudet ja julkinen toiminta ¹⁾	2	414	205
Kauppa ja muut yksityiset palvelut	1	65	109
Talon- ja maanrakennus	23	440	19
Kaivannaistoiminta	22	60	3
Teollinen toiminta	18	92	5
Energiahuolto	2	24	15
Vesihuolto	1	40	40
Maaseutuelinkeinot	2	13	6
Yhteensä	71	1 148	

1) Ilman omatoimista kompostointia

Jätteenhuollon kustannukset ovat viime vuosina kasvaneet kaatopaikkoihin, jätteenpolttolaitoksiin sekä biologisiin ja muihin käsittelylaitoksiin tehtyjen investointien pääomakustannusten vuoksi. Jätteraaka-aineiden kierrättäminen materiaalina aiheuttaa myös kustannuksia. Jättemateriaalit on esikäsitteltävä tuotantoprosessien vaatimusten edellyttämällä tavalla eikä materiaaleista yleensä saada merkittäviä tuloja kustannusten katteeksi. Jätteenhuollon liiketoiminnassa tuloja saadaan jätteen vastaanottomaksuista sekä materiaalien ja energian myynnistä.

Viime vuosina raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat ovat vaihdelleet voimakkaasti. Tämä on heijastunut myös jättesektorille. Yhtäältä jättemateriaaleille on ollut kysyntää, kun raaka-ainehinnat ovat nousseet ja investoinnit etenkin Kaukoidässä kasvaneet. Toisaalta talouslaman myötä raaka-aineiden hinnat ovat laskeneet lähemmäs aiempaa tasoa ja raaka-aineiden tarve on investointien hiipumisen vuoksi romahtanut. Näin kierrätysraaka-aineiden kysyntä ja tarjonta sekä sitä myöten hintataso on vaihdellut voimakkaasti. Tähän vaikuttaa myös Suomessa teollisuuden rakennemuutos, jonka seurauksena etenkin metsäteollisuuden tuotantokapasiteetti on vähentynyt.

Jätevirrat ovat muuttuneet laadultaan viimeisen kymmenen vuoden aikana. Eri jätela-

jeja kerätään aikaisempaa enemmän ja jätteille on kehitetty tehokkaampia hyödyntämistapoja. Tuottajien vastuu markkinoille toimittamiensa tuotteiden jätteenhuollosta on kasvanut. Vaikka vain pieni osa jätteestä on sellaisenaan taloudellisesti arvokasta materiaalia, jätetalasta on tullut kiinnostava taloudellinen toimiala, jossa on syntynyt kilpailua jätteestä. Raaka-aineiden ja energian odotettavissa oleva hinnannousu sekä ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät ohjaukset lisäävät edelleen kiinnostusta alaan. Jätteenhuollon palvelutoiminnan tulot ovat noin 1,5 miljardia euroa (mukaan lukien 22 prosentin arvonlisävero), mikä on noin 3 prosenttia kotitalouksien kulutukseen käytettävistä tuloista. Tällä summalla katetaan kotitalouksien jätteenhuollon lisäksi koko elinkeinotoiminnan, siis myös kaupan ja teollisuuden, jätteenhuollon palvelutoiminnan menot. Jos vertailu tehdään vain suoraan kotitalouksien omaan jätteenhuoltoon kohdistuviin menoihin, on vastaava osuus kulutukseen käytettävistä tuloista noin 1 prosentti. (YMra 12/2010)

2.2.4 Jätteen kansainväliset siirrot

Jätteesiirtoasetuksen ja vaarallisten jätteen maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskevan Baselin sopimuksen mukaan jätteitä voidaan säädetyin edellytyk-

sin siirtää maasta toiseen hyödynnettäväksi tai loppukäsiteltäväksi. Jätteiden siirtoon tarvitaan toimivaltaisten viranomaisten hyväksyntä. Ilman hyväksyntää on mahdollista siirtää hyödynnettäväksi eräitä vaarattomaksi katsottuja jätteitä. Suomalaiset toimijat käsittelevät ja loppusijoittavat myös muissa maissa tuotettuja jätteitä. Samoin Suomessa tuotettuja jätteitä viedään muualle. Toiminnasta vastaavat enimmäkseen yksityiset jätehuoltoyritykset. Jonkin verran sekalaista yhdyskuntajätettä kuljetetaan rajojen yli Suomen, Ruotsin ja Norjan raja-alueilla sijaitsevien kuntien yhteistyönä.

2.2.5 Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016

Valtioneuvoston hyväksymässä valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa vuoteen 2016 (Suomen ympäristö 32/2008) asetetaan tavoitteita jätehuollon kehittämiseksi sekä esitetään niiden saavuttamiseksi tarvittavat toimet ja niiden toteuttamisesta vastuussa olevat tahot. Tavoitteet ja toimet koskevat useimpia jätehuollon sektoreita kuten yhdyskuntajätehuoltoa, teollisuuden ja kaivannaistuotannon, rakentamisen, maatalouden, kaupan ja palveluiden jätehuoltoa. Materiaalitehokkuuden tavoitteet koskevat vielä laajemminkin yhteiskunnan eri toimintoja.

Suunnitelman mukaan tavoitteena on yhdyskuntajätteen määrän vakiinnuttaminen 2000-luvun alun tasolle ja sen jälkeen jätemäärän kääntäminen laskuun vuoteen 2016 mennessä. Tavoitteena on lisäksi, että yhdyskuntajätteestä kierrätetään materiaalina 50 prosenttia ja hyödynnetään energiana 30 prosenttia. Loppusijoitettavaksi kaatopaikoille päätyisi enintään 20 prosenttia jätteistä.

Tavoitteena on, että:

- kaikki maaseudun elinkeinotoiminnassa syntyvä lanta hyödynnetään;
- 90 prosenttia haja-asutusalueiden lietteistä ohjautuu käsittelyyn jäteveden puhdistuslaitoksille ja 10 prosenttia maatalojen biokaasulaitoksiin;
- rakentamisen jätteistä hyödynnetään 70 prosenttia materiaalina ja energiana;
- maarakentamisessa korvataan luonnon-soraa ja kalliomursketta teollisuuden ja kaivannaistuotannon jätteillä;

- kaikki yhdyskuntajätevesiliete hyödynnetään maanparannuskäytössä tai energiana.

Suunnitelmassa esitetään, että teollisuuden toimialat asettaisivat toimialakohtaisissa materiaalitehokkuussopimuksissa tavoitteita ominaisjättemääriensä vähentämiseksi ja kierätyksen lisäämiseksi.

2.3 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja Euroopan Unionin lainsäädäntö

2.3.1 Lainsäädäntö eräissä maissa

Eräiden Euroopan Unionin jäsenmaiden jätelainsäädäntöä on tarkasteltu erillisessä taustaselvityksessä (YMra 23/2008, kts. www.ymparisto.fi/jatelain-uudistus). EU-maiden jätelainsäädäntöä uudistetaan parhailaan jätedirektiivin täytäntöönpanemiseksi.

Ruotsi

Ruotsin jätelainsäädännön tärkeimmät säädökset ovat yleisen ympäristönsuojelun alaan lukeutuva ympäristökaari (miljöbalk, 1998:808), erityisesti sen 15 luku, ja ympäristökaarta jätteiden osalta täydentävä jäteasetus (avfallsförordning, 2001:1063). Lisäksi tuottajavastuusta säädetään tarkemmin erillisillä asetuksilla.

Ruotsissa vastuu jätteen asianmukaisesta käsittelystä on jätteen haltijalla. Kunta vastaa kuitenkin yhdyskuntajätteen keräyksestä ja käsittelystä sekä kotitalouksilta että elinkeinonharjoittajilta. Ainoa poikkeus kunnan vastuusta yhdyskuntajätteen jätehuollossa on tuottajavastuun piirissä oleva jäte.

Ruotsissa tuottajavastuu koskee paperia, renkaita, pakkauksia, ajoneuvoja, sähkö- ja elektroniikkalaitteita sekä paristoja ja akkuja. Pakkausten tuottajavastuuta koskevassa asetuksessa (förordning om producentansvar för förpackningar, 2006:1273) tuottajille säädetään velvollisuus järjestää pakkauksille asianmukainen keräysjärjestelmä ja järjestää pakkausten uudelleenkäyttö, kierrätys tai käsittely hyväksyttävällä tavalla. Asetuksessa säädetään keräysjärjestelmän asianmukaisuuden arvioimisesta käytettävistä kriteereis-

tä. Tuottajilla on asetuksen mukaan velvollisuus neuvotella asiaomaisen kunnan kanssa keräysjärjestelmää koskevista kysymyksistä. Eri pakkauslajeille säädetty kierrätys- ja hyödyntämistavoitteet ovat monelta osin vastaavia EU:n direktiivin mukaisia tavoitteita tiukemmat.

Ruotsissa jakelijoilla ei ole velvollisuutta vastaanottaa tuottajavastuun alaisia tuotteita, mutta osa sähkö- ja elektroniikkalaitteiden jakelijoista vastaanottaa vapaaehtoisesti sähkö- ja elektroniikkalaiteromua.

Jätedirektiiviä ei Ruotsissa ole vielä pantu täytäntöön. Luonnos ympäristökaaren uudeksi 15 luvuksi ja uudeksi jäteasetukseksi (Ds 2009:37) on ollut lausunnolla ja se käsiteltä neen valtiopäivillä syksyllä 2010. Luonnoksen mukaan kaikkia jätedirektiivin määritelmiä ei otettaisi uuteen lainsäädäntöön, eivätkä kaikki määritelmät vastaisi direktiivin sanamuotoja. Sivutuote-käsitettä ei nimenomaisesti käytetä. Sen sijaan asetusluonnoksen soveltamisalasta ehdotetaan rajattavaksi esineet ja aineet, jotka täyttävät siinä säädetty, direktiivin mukaisia sivutuotteen arviointiperusteita vastaavat edellytykset. Direktiivin jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat säännökset pantaisiin täytäntöön Ruotsin Luonnonhoitoviraston (Naturvårdsverket) oikeutena antaa määräyksiä siitä, ettei jäte, joka täyttää jäteasetuksen mukaiset jätteeksi luokittelun päättymisen edellytykset ole enää jätettä. Jätehierarkiasta säädettäisiin ympäristökaaren 15 luvun tavoitepykälässä (1 §).

Lausunnoilla olleen luonnoksen mukaan jätehuollon vastuunjako muutettaisiin siten, että elinkeinoharjoittajilla olisi myös yhdyskuntajätteen osalta oikeus käyttää muuta kuin kunnan järjestämää jätehuoltoa, jos jätteen käsittelijä osoittaisi, että jätettä käsitellään asianmukaisesti jätehierarkian mukaisesti. Jos elinkeinoharjoittaja ei aktiivisesti valitsisi muuta kuin kunnan järjestämää jätehuoltoa, kunnalla säilyisi luonnoksen mukaan vastuu elinkeinotoiminnassa syntyneestä yhdyskuntajätteestä. Jos elinkeinoharjoittaja päättäisi käyttää muuta kuin kunnan järjestämää jätehuoltoa, olisi siitä tehtävä ilmoitus kunnalle. Muita toimijoita kiellettäisiin käsittelemästä jätettä, jonka käsittely on kunnan vastuulla.

Tanska

Tanskan ympäristönsuojelulaki (lov om miljøbeskyttelse, LBK nr 879 af 26/06/2010) on yleinen ympäristönsuojelulaki. Jätteistä säädetään lain 6 luvussa. Tarkemmat säännökset jätehuollosta ovat jäteasetuksessa (bekendtgørelse om affald, BEK nr 48 af 13/01/2010). Tanska on pannut täytäntöön jätedirektiivin 1 päivänä heinäkuuta 2009 voimaan tulleella ympäristönsuojelulain muutoksella ja 20 päivänä tammikuuta 2010 voimaan tulleella jäteasetuksella.

Jätedirektiivin määritelmät on lähtökohtaisesti otettu jäteasetukseen sellaisinaan. Jätelainsäädännön soveltamisala poikkeaa direktiivistä. Direktiivin soveltamisalasta rajattuja aineita ja esineitä ei nimenomaisesti rajata jäteasetuksen soveltamisalasta. Myöskään sivutuote-käsitettä ei jäteasetuksessa käytetä, vaan jätedirektiivin 5 artikla on toimeenpantu säännöksellä, jonka mukaan siinä tarkoitetut kriteerit täyttävä aine tai esine ei ole jätettä. Kunnille on annettu oikeus päättää, onko jokin aine asetuksessa tarkoitettua jätettä vai ei. Direktiivin jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat säännökset on toimeenpantu säätämällä kunnalle valtuus päättää, että jätteeksi luokittelun päättymisen edellytyksiä täyttävä aine tai esine ei enää ole jätettä. Säädetty jätehierarkia poikkeaa jätedirektiivin mukaisesta hierarkiasta jätteen synnyn ehkäisyn osalta. Jäteasetus koskee ainoastaan jätehuoltoa, eikä säännökseen ole siten kirjattu vaatimusta jätteen synnyn ehkäisystä.

Tanskassa kunnat (kommunalbestyrelsen) ovat keskeisiä viranomaisia ja toimijoita jätehuollossa. Ympäristönsuojelulaissa säädetään kunnalle vastuu kaiken jätehuollon järjestämisestä ja kunnilla on myös oikeus määrätä jätehuollosta jätemääräyksiin. Lisäksi asukkailla ja yrityksillä on lähtökohtaisesti velvollisuus käyttää kunnan järjestämää jätehuoltoa. Kunnan järjestämisvastuuseen säädettiin kuitenkin merkittävä poikkeus vuonna 2009 voimaan tulleella ympäristönsuojelulain muutoksella ja sen nojalla annetulla jäteasetuksella. Sen mukaan kunta ei ole enää vastuussa elinkeinotoiminnassa syntyneen syntypaikkalajitellun kierrätettävän jätteen jätehuollosta, vaan jätteen tuottajalla on velvollisuus lajitella jätteensä ja toimittaa se jo-

ko suoraan rekisteröidylle jätteenkäsittelylaitokselle tai hyväksytylle ja rekisteröidylle jätteen kerääjälle. Jos jätteen tuottaja toimittaa jätteensä suoraan rekisteröidylle jätteenkäsittelylaitokselle, on jätteen tuottajalla mahdollisuus käyttää jätteen kuljetukseen ulkopuolista kuljetusyrittäjää. Käyttäessään kuljetusyrittäjästä jätteen kuljettamiseen tuottajalla kuitenkin säilyy vastuu jätteestä, kunnes se on toimitettu hyväksytylle ja rekisteröidylle jätteenkäsittelylaitokselle. Tämän vuoksi jätteen kuljettajat, toisin kuin jätteen keräys-toimintaa harjoittavat, eivät saa sekoittaa useassa eri elinkeinotoiminnassa syntyneitä jätteitä esimerkiksi kuljettamalla niitä samassa jäteautossa.

Tanskassa tuottajavastuu ei koske paperia tai pakkauksia, vaan kunnilla on kotitalouksien osalta velvollisuus vastata paperin ja pakkausten keräyksestä ja kierrätyksestä. Jäteasetuksessa säädetään vähimmäisvaatimuksia kuntien keräysverkostoille. Vaatimukset vaihtelevat jätelajeittain. Elinkeinonharjoittajilla on vastuu kierrätettävän paperi- ja pakkausjätteen lajittelusta ja toimittamisesta kierrätykseen. Paristojen, akkujen, sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sekä ajoneuvojen osalta sovelletaan tuottajavastuuta vastaavien EU-säädösten mukaisesti. Kannettavien paristojen ja akkujen keräyksestä vastaa kunta, mutta tuottajat ovat velvollisia vastaanottamaan ne ja korvaamaan keräyskustannukset kunnille. Myös jakelijat voivat ottaa vastaan kannettavia paristoja.

Kunnat ovat velvollisia ylläpitämään keräyspisteitä kotitalouksien sähkö- ja elektroniikkalaitteille ja lajittelemaan kerätyt laitteet. Kunnilla on myös mahdollisuus kerätä laitteita kiinteistöiltä. Myös tuottajayhteisöt ovat velvollisia perustamaan vähintään yhden keräyspisteen jokaista Tanskan viittä aluetta kohden. Tuottajat ovat velvollisia noutamaan kuntien keräämät sähkö- ja elektroniikkalaitteet kunnallisista keräyspisteistä. Kunkin tuottajan sama osuus kerätystä jätteestä riippuu tämän markkinaosuudesta. Myös tuotteiden jakelijat voivat ottaa vastaan sähkö- ja elektroniikkalaitteita kotitalouksilta ja toimittaa ne tuottajille tai kunnallisiin keräyspisteisiin, mutta niillä ei ole velvollisuutta siihen.

Norja

Norjassa jätehuollosta on säädetty yleisessä "päästölaissa" (forurensningsloven, "lov om vern mot forurensning og om avfall, LOV-1981-03-13-6), erityisesti sen 5 luvussa. Jätehuollosta säädetään lisäksi jäteasetuksessa (avfallsforskriften, FOR-2004-06-01-930). Norjassa ei ole vielä pantu täytäntöön jätedirektiiviä.

Norjassa jätteet on jaettu kotitalousjätteisiin, elinkeinojätteisiin ja erikoisjätteisiin. Erikoisjäte on jätettä, jota ei kokonsa tai vaarallisuutensa vuoksi ole mahdollista käsitellä yhdessä kotitalous- tai elinkeinojätteen kanssa. Vastuu kotitalousjätteen keräyksestä on kunnilla. Elinkeinojätteestä vastaa jätteen haltija, jolla lähtökohtaisesti on velvollisuus toimittaa jäte luvan saaneelle jätelaitokselle.

Norjassa tuottajavastuu on osin toteutettu lainsäädännöllisin keinoin ja osin sopimuksin ympäristöministeriön (Miljøverndepartementet) ja elinkeinoelämän välillä. Pakkausten tuottajavastuu on pääosin toteutettu pakkauslajeittain sopimuksin. Sopimuksilla on sovitettu pakkauskartongin, -paperin, -muovin, -metallin ja juomapakkauskartongin keräyksestä ja kierrätyksestä tai uudelleenkäytöstä. Sopimukset eivät koske lasipakkauksia, mutta tuottajien yhteenliittymä, ns. materiaaliyhteisö, huolehtii lasipakkausten keräyksestä tästä huolimatta.

Tuottajat on sopimuksissa velvoitettu perustamaan ja ylläpitämään palautusjärjestelmiä ja siten huolehtimaan pakkausten keräyksestä ja kierrätyksestä. Kartongin ja muovin osalta tietty osuus kerätystä jätteestä voidaan myös hyödyntää energiana. Sopimuksissa ei aseteta vaatimuksia keräysverkostolle tai keräykselle, vaan sopimuksissa määritellään pakkauslajeittaiset kierrätystavoitteet, jotka tuottajien tulisi saavuttaa. Tuottajat voivat huolehtia velvoitteistaan joko yksin tai liittymällä ns. materiaaliyhteisöön (materialsselskap). Sopimukset eivät anna sopimuksen osapuolille oleville tuottajien edustajille yksinoikeutta kerätä ja kierrättää kyseessä olevaa pakkausjätettä, vaan myös muilla on oikeus perustaa keräysjärjestelmiä sekä kerätä ja kierrättää pakkausjätettä. Tuottajien perustaman palautusjärjestelmän osakkaina tai jäseninä palautusjärjestelmää johtavissa eli-

missä voivat kuitenkin olla ainoastaan tuottajat ja heidän edustajansa. Pääasiallisesti keräys- ja kierrätystoimintaa harjoittavat eivät saa olla keräysjärjestelmien osakkaina tai jäseninä niiden johtavissa elimissä. Sopimusten mukaan yhden pakkauslajin tuottajat ovat myös velvollisia tekemään yhteistyötä muiden pakkauslajin tuottajien kanssa.

Norjassa tuottajavastuu koskee jäteasetuksen mukaan pakkausten lisäksi ajoneuvoja, renkaita, sähkö- ja elektroniikkalaitteita, paristoja sekä PCB -yhdisteitä sisältäviä lämpölasikkunoita. Tuottajien vastaanottovelvollisuudet vaihtelevat jätelajeittain. Kunnilla on esimerkiksi tuottajien ohella velvollisuus vastaanottaa kotitalouksilta sähkö- ja elektroniikkalaitteita ja alle 500 kiloa PCB-yhdisteitä sisältäviä lämpölasikkunoita. Jakelijoilla on velvollisuus vastaanottaa sähkö- ja elektroniikkalaitteita, paristoja sekä renkaita.

Yhdistynyt kuningaskunta

Englanti ja Wales sekä Skotlanti ja Pohjois-Irlanti muodostavat kolme erillistä tuomiovaltaa käyttävää lainkäyttöaluetta, joilla on osittain omaa jätteitä ja jätehuoltoa koskevaa lainsäädäntöä. Tässä tarkastelussa keskitytään Englannin jätelainsäädäntöön.

Englannissa jätehuollon kannalta keskeinen laki on vuonna 1990 säädetty ympäristönsuojelulaki (Environmental Protection Act). Jätehuoltoa säännellään myös muissa säädöksissä, kuten esimerkiksi kotitalousjätteestä annetussa asetuksessa (The Waste (Household Waste Duty of Care) (England and Wales) Regulations 2005). Tuottajavastuusta säädetään ympäristölaissa (Environment Act 1995) ja pakkausten osalta erillisessä tuottajavastuuasetuksessa (The Producer Responsibility Obligations (Packaging Waste) Regulations 1997) myöhemmin muutoksineen. Jättedirektiiviä ei vielä Englannissa ole pantu täytäntöön, mutta luonnos uudeksi jäteasetukseksi (The Waste (England and Wales) Regulations 2010) on ollut lausunnolla.

Luonnoksen mukaan jäte määriteltäisiin asetuksessa viittauksella jättedirektiivin määritelmään ja määritelmä koskisi ainoastaan jättedirektiiviä täytäntöönpanevia säädöksiä. Määritelmä ei siis toimisi yleisenä määritelmänä siitä, mitä voidaan pitää jätteenä.

Englannissa ei myöskään ole ehdotettu järjestelmää, joka antaisi tietyille viranomaiselle oikeuden päättää, onko tietty aine tai esine jätettä vai ei.

Englannissa jätteen maahantuojalla, tuottajalla, kuljettajalla, haltijalla, käsittelijällä tai loppukäsittelijällä ja jätteiden välittäjällä on vastuu jätteen asianmukaisesta käsittelystä. Tämä ympäristönsuojelulain mukainen pääsääntö jätehuollon vastuusta ei kuitenkaan koske kotitalouksien tuottamaa jätettä, vaan kotitalouksien vastuuta säännellään erillisellä asetuksella. Kotitalouksilla on velvollisuus ryhtyä kaikkiin mahdollisiin kohtuullisiin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että kotitalousjäte luovutetaan asianmukaiselle taholle.

Jättedirektiivin täytäntöönpanemiseksi lausunnolla olleessa asetusluonnoksessa ehdotetaan, että jätteen tuottajalla, haltijalla ja kuljettajalla olisi velvollisuus toiminnassaan ottaa huomioon direktiivin mukainen jätehierarkia. Elinkeinoharjoittajilla ja viranomaisilla olisi velvollisuus noudattaa viranomaisten ohjeita jätehierarkian käytännön soveltamisesta ja siitä poikkeamisesta. Jätehierarkia olisi otettava huomioon valtakunnallisessa jätesuunnittelussa ja paikallisviranomaisia velvoitettaisiin ottamaan se huomioon valmistellessaan alueellisia jätesuunnitelmia. Ehdotuksen mukaan uusiin ja tarkastettaviin jätelupiin tulisi myös sisällyttää ehto, jossa luvan haltija velvoitettaisiin ryhtymään toimiin jättemäärän vähentämiseksi ja käsittelemään jätettä jätehierarkian mukaisesti.

Englannissa lakiin perustuva tuottajavastuu koskee sähkö- ja elektroniikkalaitteita, paristoja, renkaita ja pakkauksia. Lakiin perustuva tuottajavastuu on täydennetty vapaaehtoisin sopimuksin paperituotteiden tuottajien kanssa. Sopimuksissa on sovittu tietyistä kierrätystavoitteista. Myös lakiin perustuva pakkausten tuottajavastuu perustuu kierrätystavoitteisiin. Pakkausasetuksessa (The Producer Responsibility Obligations (Packaging Waste) Regulations 1997) säädetään tuottajille tietyjä tavoitteita, jotka niiden tulisi saavuttaa. Kierrätystavoitteita on tiukennettu vuonna 2008 voimaan tulleella säädösmuutoksella. Tuottajat, tai tuottajayhteisöt heidän

puolestaan, ovat velvollisia osoittamaan asetettujen kierrätystavoitteiden täyttymisen. Lausunnolla olleessa luonnoksessa uudeksi jäteasetukseksi ei ehdoteta muutoksia tuottajavastuun laajentamiseksi.

2.3.2 Euroopan unioni

Jätedirektiivi

Uudella jätedirektiivillä kumotaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi jätteistä (2006/12/EY, kodifioitu toisinto), neuvoston direktiivi vaarallisista jätteistä ja neuvoston direktiivi jäteöljyhuollosta.

Uudessa jätedirektiivissä säilytetään merkittävä osa aiemman jätedirektiivin säännöksistä ja periaatteista, osaksi tarkennettuina. Siinä säädetään toimenpiteistä, joilla suojellaan ympäristöä ja ihmisten terveyttä ehkäisemällä tai vähentämällä jätteen syntymisen ja jätehuollon aiheuttamia haittavaikutuksia sekä vähentämällä materiaalien käytöstä aiheutuvia kokonaisvaikutuksia ja parantamalla tällaisen käytön tehokkuutta. Jätteen hyödyntämisessä ja loppukäsittelyssä on turvattava ihmisen terveys ja suojeltava ympäristöä (artiklat 1, 10, 12 ja 13).

Jätedirektiivi kattaa periaatteessa kaikenlaiset jätteet, mutta eräisiin jätelajeihin, kuten ilmakehään johdettaviin kaasumaisiin päästöihin tai radioaktiivisiin jätteisiin direktiiviä ei pääsääntöisesti sovelleta. Näistä on olemassa unionin muuta lainsäädäntöä, joka erityisesti terveys- ja ympäristövaikutusten ehkäisemisessä vastaa jätedirektiivin vaatimustasoa. Aiempaan jätedirektiiviin verrattuna direktiivi rajaa soveltamisalan ulkopuolelle tietyin edellytyksin myös alkuperäisellä paikalla olevan maa-aineksen, myös pilaantuneen maa-aineksen, jota ei ole irrotettu maaperästä. Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle rajataan sellainen maa-aines ja muu luonnosta peräisin oleva aines, joka ei ole pilaantunut ja joka käytetään kaivupaikalla sellaisenaan rakennustarkoituksiin (artikla 2).

Direktiivissä on ehkäisemisen, uudelleen käytön, uudelleen käytön valmistelun, käsittelyn ja kierrätyksen määritelmät, jotta käsitteet voidaan entistä selvemmin erottaa toisistaan. Myös yhdyskuntajätteen polton määrittelyä ja sääntelyä selvennetään (artikla 3).

Direktiivissä säädetään viisiportainen etusijajärjestys (jätehierarkia), jonka mukaan jätelainsäädännössä ja -politiikassa on noudatettava seuraavaa järjestystä: ehkäiseminen, valmistelu uudelleenkäyttöön, kierrätys, muu hyödyntäminen, loppukäsittely. Etusijajärjestyksestä voidaan kuitenkin poiketa silloin, kun se on elinkaariajattelun mukaisesti perusteltua tietyn jätteen syntymistä ja jätehuoltoa koskevien kokonaisvaikutusten tarkastelun perusteella (artikla 4)

Jätedirektiivissä selvennetään jätteen määritelmää ja pyritään sitä kautta yhdenmukaistamaan jäsenmaiden jättepolitiikkaa. Direktiivissä säädetään muun muassa arviointiperusteista, joiden mukaan voidaan päättää, milloin tietty jäte lakkaa olemasta jätettä tai onko tietty materiaali sivutuotetta vai jätettä. Se, että jäte lakkaa olemasta jätettä, tulee direktiivin mukaan ottaa huomioon laskettaessa eri direktiiveissä olevia kierrätys- ja hyödyntämistavoitteita (artiklat 5 ja 6).

Direktiivissä säädetään laajennetusta tuottajan vastuusta. Laajennetun tuottajan vastuun tarkoituksena on edistää sellaisten tuotteiden suunnittelua ja tuotantoa, joissa otetaan huomioon materiaalien tehokas käyttö koko niiden elinkaaren ajan ja helpotetaan tuotteiden korjaamista, uudelleen käyttöä, purkamista ja kierrätystä ilman, että aiheutetaan haittaa tavaroiden vapaalle liikkumiselle sisämarkkinoilla (artikla 8).

Direktiivin tavoitteena on, että Euroopasta tulisi kierrätysyhteiskunta. Tätä edistettäisiin asettamalla tavoitteita jätteen valmistelulle uudelleen käyttöön ja kierrätykselle. Jäsenmaat veloitetaan edistämään jätteen kierrätystä niin, että kotitalouksista ja mahdollisesti muista vastaavista lähteissä peräisin olevasta paperi-, metalli-, muovi- ja lasijätteestä kierrätettäisiin vuonna 2020 vähintään puolet sekä rakennus- ja purkujätteestä vähintään 70 prosenttia. Tavoitteiden toteuttamiseksi jäsenmaat veloitetaan tietyin edellytyksin perustamaan erilliskeräysjärjestelmät vuoteen 2015 mennessä ainakin paperi-, metalli-, muovi- ja lasijätteelle (artikla 11).

Direktiivin mukaan jätteen alkuperäisen tuottajan taikka nykyisen tai aiemman jätteen haltijan on aiheuttamisperiaatteen mukaisesti vastattava jätehuollon kustannuksista. Jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että jätteen alku-

peräinen tuottaja tai muu jätteen haltija huolehtii jätteen käsittelystä tai antaa käsittelyn kauppiaan tai jätteenkäsittelytoimia suorittavan laitoksen tai yrityksen taikka julkisen jätteiden kerääjän tehtäväksi. Jäsenvaltiot voivat määrittellä vastuun edellytykset ja päättää, missä tapauksissa alkuperäisellä tuottajalla säilyy vastuu koko käsittelyketjusta ja missä tapauksessa tuottajan ja haltijan vastuu voidaan jakaa tai siirtää käsittelyketjun toimijoiden välillä, ottaen kuitenkin jätteensirtoasetuksen säännökset huomioon (artiklat 14 ja 15).

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden kanssa perustaakseen yhtenäisen ja riittävän jätteiden loppukäsittelylaitosten sekä yksityisistä kotitalouksista kerätyn ja muilta tuottajilta samaan kuljetuksen kerätyn sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödyntämistä suorittavien laitosten verkon. Tavoitteena on, että yhteisö tulisi näiden jätteiden suhteen kokonaisuudessaan omavaraiseksi ja jäsenvaltiot pääsisivät lähemmäksi tätä tavoitetta. Verkon avulla on oltava mahdollista loppukäsittellä tai hyödyntää jätteet jossakin lähimmäisistä asianmukaisista laitoksista. Jäsenvaltiot voisivat rajoittaa jätteen kansainvälisiä siirtoja, jos hyödyntämiskelpoista kotimaista jätettä olisi tällaisten siirtojen vuoksi loppukäsiteltävä tai jätettä olisi käsiteltävä vastoin jäsenvaltion jätehuoltosuunnitelmaa (artikla 16)

Vaarallisten jätteiden asianmukaista huoltoa edistettäisiin muun muassa viranomaisvalvontaa, vaarallisten jätteiden sekoittamiskieltoa ja vaarallisten jätteiden merkintää ja jäljitettävyyttä koskevin säännöksin (artiklat 17—20).

Jäteöljyistä säädetään muun ohella, että ne tulee kerätä erikseen ja että ominaisuuksiltaan erilaisia jäteöljyjä ei saa sekoittaa keskenään eikä muunlaisten jätteiden tai aineiden kanssa, jos se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista. Jäsenmaat voivat myös toteuttaa lisätoimenpiteitä jäteöljyjen erilliskeräilyssä ja jäteöljyjen käsittelyssä (artikla 21).

Biojätehuolto jätetään jäsenvaltioiden toimien varaan. Jäsenvaltiot voivat tarvittaessa toteuttaa toimia, jotka edistävät biojätteen erilliskeräystä sen kompostoimiseksi tai mä-

dättämiseksi, biojätteen käsittelyä tai biojätteenä tuotettujen ympäristön kannalta turvallisten materiaalien käyttöä. Komission tehtävänä on arvioida tarvetta tehdä biojätehuollosta ehdotus unionin toimiksi (artikla 22).

Jätedirektiivissä on säännökset jätettä käsittelevien laitosten tai yritysten luvista, poikkeuksista luvanvaraisuuteen, poikkeuksia koskevista edellytyksistä, toimijoiden rekisteröinnistä ja käsittelytoimien vähimmäisvaatimuksista. Jäsenvaltion myöntämä poikkeus luvanvaraisuudesta voi koskea laitoksen tai yrityksen oman vaarattoman jätteen loppukäsittelyä tuotantopaikalla taikka jätteen hyödyntämistä. Jätteenkeräysjärjestelmiin, joita ei pidetä yllä ammattimaisesti, ei direktiivin mukaan sovelleta rekisteröintiä koskevaa vaatimusta, koska niistä aiheutuu pienempi riski ja ne edistävät jätteen erilliskeräystä (artiklat 23—27).

Direktiivissä määritellään nykyistä tarkemmin jätehuollon suunnitteluvaihtoehtojen kattavuus ja sisältö. Jätehuoltosuunnitelmissa tulee ottaa huomioon jätteen syntymisen ja jätehuollon ympäristövaikutukset. Jäsenvaltioille säädetään direktiivissä uusi velvoite laatia jätteen synnyn ehkäisemistä ohjelmia, joissa on keskityttävä keskeisiin ympäristövaikutuksiin ja otettava huomioon tuotteiden ja materiaalien koko elinkaari (artiklat 28—30).

Jätehuollon seurannan ja valvonnan tehostamiseksi direktiivissä säädetään, että toimivaltaisten viranomaisten on määrääjain ja asianmukaisesti tarkastettava laitokset, jotka käsittelevät jätettä, yritykset, jotka keräävät tai kuljettavat jätettä ammattimaisesti, laitokset ja yritykset, jotka tuottavat vaarallista jätettä sekä välittäjät ja kauppiat. Valvonnan helpottamiseksi säädetään, että laitosten ja yritysten, jotka käsittelevät jätettä, laitosten ja yritysten, jotka tuottavat vaarallista jätettä tai jotka keräävät tai kuljettavat vaarallista jätettä ammattimaisesti sekä vaarallisen jätteen kauppioiden ja välittäjien on pidettävä kirjainpitoa jätteen määrästä, laadusta ja alkuperästä sekä tarvittaessa määränpäästä, keräilytiheydestä, kuljetustavasta ja käsittelymenetelmistä. Jäsenvaltiot voivat vaatia, että myös muun jätteen kuin vaarallisen jätteen tuottajat pitävät kirjaa jätteistä (artiklat 34 ja 35).

Direktiivi edellyttää, että jäsenvaltiot säättävät tehokkaista, oikeasuhtaisista ja varoitavista seuraamuksista niille, jotka rikkovat direktiivin säännöksiä (artikla 36).

Muut jätealan direktiivit

Euroopan unionissa on voimassa useita jätteitä, jätehuoltoa ja tuotteita koskevia direktiivejä. Osa direktiiveistä koskee kaikkia jätteitä, osa tiettyä hyödyntämistä tai loppukäsitelytoimintaa, osa tiettyä tuote- tai jätetyyppejä ja osa tiettyä elinkeinotoimintaa. Direktiivit on mainittu edellä alajaksossa 2.1.1.

Yhdennetystä päästöjen ja vaikutusten hallinnasta teollisessa toiminnassa annettu direktiivi

IPPC-direktiivin tarkoituksena on estää ja vähentää teollisuuslaitosten aiheuttamaa ympäristön pilaantumista. Direktiivi koskee suurimpia teollisuuslaitoksia, kuten energiantuotantolaitoksia, kaasun- ja öljynjalostamoja, metallien tuotantoa ja jalostusta, mineraaliteollisuutta, kemianteollisuutta ja paperi- ja kartonkiteollisuutta sekä jätehuoltolaitoksia, kuten suuria yhdyskuntajätteen polttolaitoksia ja kaatopaikkoja.

Laitoksesta ilmaan, veteen ja maaperään tulevia päästöjä ja laitoksessa syntyviä jätteitä arvioidaan yhtenä kokonaisuutena ympäristölupaa myönnettäessä. Ympäristöluvan määräysten tulee perustua parhaaseen käytökelpoiseen tekniikkaan (BAT) ottaen huomioon myös laitoksen tekniset ominaisuudet, maantieteellinen sijainti ja paikalliset ympäristöolosuhteet. Lupamääräyksiä tulee tarkistaa säännöllisesti. IPPC-direktiivi on pantu Suomessa täytäntöön 1 päivänä maaliskuuta 2000 voimaan tulleella ympäristönsuojelulailla ja -asetuksella.

IPPC-direktiivin korvannee piakkoin ehdotettu teollisuuden päästöjä koskeva direktiivi (IED-direktiivi). IPPC-direktiivin lisäksi uuteen direktiiviin on tarkoitus sisällyttää muun muassa suuria polttolaitoksia koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2001/80/EY, niin sanottu LCP-direktiivi), haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta annetun Euroopan parlamen-

tin ja neuvoston direktiivin (1999/13/EY, niin sanottu teollisuus-VOC-direktiivi), jätteenpoltosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin sekä kolmen titaani-dioksiditeollisuutta koskevan neuvoston direktiivin (78/176/ETY, 82/883/ETY ja 92/112/ETY) keskeiset säännökset.

Jätteen kansainväliset siirrot

Jätteiden kansainvälisissä siirroissa sovelletaan jätteesiirtoasetusta. Asetuksessa säädetään yksityiskohtaisesti jätteiden viennin, tuonnin ja kauttakuljetuksen valvonnasta ja niihin tarvittavista luvista.

Jätteesiirtoasetuksen säännöksiä on täydennetty kolmella erillisellä asetuksella (asetukset (EY) N:o 1418/2007, N:o 740/2008 ja N:o 967/2009), jotka koskevat jätteesiirtoasetuksen liitteessä III ja IIIA lueteltujen ns. vihreän luettelon jätteiden vientiä muihin kuin Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) jäsenmaihiin. Asetuksissa säädetään maakohtaisesti, millaista valvontamenettelyä on sovellettava tietyn vihreän luettelon jätteen vientiin hyödynnettäväksi OECD:n ulkopuoliseen maahan.

Eläinperäisistä sivutuotteista annettu asetus

Muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1069/2009, jäljempänä sivutuoteasetus, säädetään siinä tarkoitettujen sivutuotteiden keräämisestä, kuljetuksesta, varastoinnista, esikäsittelystä, käsittelystä, käytöstä, hävittämisestä, markkinoille saattamisesta, tuonnista, viennistä ja kauttakuljetuksesta. Eläimistä saatavia sivutuotteita ovat muut kuin ihmisravinnoksi käytettävät eläimistä saatavat sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet. Näitä ovat esimerkiksi kuolleet eläimet, tuotantoeläinten lanta, entiset eläinperäiset elintarvikkeet, kompostointilaitoksiin menevä ruokajäte sekä teurastamon jäte. Asetuksen tavoitteena on suojata kansanterveyttä ja eläinten terveyttä. Jättedirektiivin mukaan sen soveltamisalaan kuuluvat eläimistä saatavat sivutuotteet siltä osin kuin ne

on tarkoitettu poltettaviksi, kaatopaikalle sijoitettaviksi tai käytettäväksi biokaasu- tai kompostointilaitoksissa.

Hiilidioksidin geologisesta varastoinnista annettu direktiivi

Hiilidioksidin geologisesta varastoinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/31/EY, jäljempänä CCS-direktiivi, mukaan jätedirektiiviä ei sovelleta hiilidioksidiin, joka on otettu talteen ja siirretty geologista varastointia varten tai varastoitu geologisesti siltä osin kuin siitä säädetään muualla laissa eikä myöskään varastoitavaan hiilidioksidiin, joka on määrältään alle 100 000 tonnia ja tarkoituksena on uusien tuotteiden ja menetelmien tutkiminen, kehittäminen tai testaaminen. CCS-direktiivin täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys annettaneen vuonna 2011.

Muut EU-säädökset

Jätedirektiivin ja muiden jätealan direktiivien toimeenpanossa on otettava huomioon useita muita EU:n säädöksiä. Ympäristöä ja terveyttä koskevien direktiivien lisäksi on otettava huomioon erityisesti ne direktiivit, jotka liittyvät tavaroiden ja palveluiden vapaaseen liikkuvuuteen sekä kilpailun turvaamiseen.

2.3.3 Kansainväliset sopimukset

Jätteitä koskevia kansainvälisiä sopimuksia ovat muun muassa vaarallisten jätteiden maan rajan ylittäviä siirtoja ja niiden valvontaa koskeva Baselin yleissopimus (1989), alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehty kansainvälinen yleissopimus (Marpol 73/78) ja alusten turvallista ja ympäristön kannalta asianmukaista purkamista koskeva Hong Kongin sopimus (2009), joka ei ole vielä tullut voimaan. OECD:n neuvosto on antanut jäsenmaita sitovia päätöksiä hyödynnettävien jätteiden siirroista.

2.4 Nykytilan arviointi

Viime vuosina on tapahtunut monia muutoksia niissä perusteissa, joille nykyinen jätelainsäädäntömme rakentuu. Seuraavassa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin jätelainsäädännön uudistamistarpeeseen vaikuttaneita syitä.

Jätelain voimassaolon aikana Euroopan unionin ja Suomen jäte- ja ympäristöpolitiikan painotukset ovat jossain määrin muuttuneet. Jätepolitiikassa korostetaan yhä enemmän elinkaariajattelun tärkeyttä ja jätteen synnyn ehkäisyn ensisijaisuutta sekä painotetaan tarvetta säännellä ja ohjata tuotteiden materiaali- ja energiatehokkuutta. Vaikka nämä seikat todetaankin johtavina periaatteina jo nykyisessä jätelaissa, on tarpeen ottaa käyttöön uusia lainsäädännöllisiä ohjauskeinoja jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi ja materiaalitehokkuuden edistämiseksi.

Jätteitä ja jätehuoltoa koskevat vaatimukset ovat tiukentuneet ja muuttuneet entistä yksityiskohtaisemmiksi paljolti EU:n sääntelyn seurauksena. Jätelain voimaantulon jälkeen EU:ssa on annettu parikymmentä jätteisiin tai jätehuoltoon liittyvää säädöstä, joiden täytäntöönpano on erityisten valtioneuvoston asetusten ohella vaatinut myös muutoksia jätelakiin ja -asetukseen. Varsinkin tuottajavastuuta koskevien säädösten täytäntöönpano on johtanut varsin mittavien ja yksityiskohtaisten jätelajikohtaisten säännösten sisällyttämiseen jätelakiin, mikä on rikkonut jätelain alkuperäistä rakennetta. Sääntelyä on tarpeen selkiyttää ja yhtenäistää sekä sen ymmärrettävyyttä parantaa.

Jätehuollon toimintaympäristössä on tapahtunut muutoksia. Jätehuollosta on tullut osa laajempaa materiaalitaloutta. Suomessa etenkin kaatopaikkoja koskevat uudet vaatimukset ja niitä seurannut kustannusten jyrkkä nousu ovat vaikuttaneet jätehuollon kehitykseen ja lisänneet erityisesti tuotannon jätteiden hyödyntämispaineita. Teknologinen kehitys on osaltaan lisännyt jätteiden hyödyntämismahdollisuuksia. Kansalaisten tietoisuus luonnonvarojen rajallisuudesta ja ympäristönsuojelun tärkeydestä on kasvanut ja lisännyt halukkuutta jätteiden lajitteluun ja hyödyntämiseen. Jätteiden käsittelystä ja

hyödyntämisestä on tullut monissa tapauksissa kannattavaa liiketoimintaa. Jätehuoltoalalle onkin perinteisten toimijoiden rinnalle tullut uusia palveluntarjoajia, mikä on myös lisännyt kilpailua eri toimijoiden välillä. Jätehuoltopalvelujen yksityisten tuottajien piirissä on viime aikoina tapahtunut myös voimakasta keskittymistä.

Tiukentuneista vaatimuksista ja teknologian kehittymisestä huolimatta jätteiden hyödyntäminen aineena tai energiana ei ole edistynyt tavoitteiden mukaisesti. Esimerkiksi kaatopaikoille sijoitetaan edelleen suuria määriä biohajoavaa ja muuta hyödyntämiskelpoista jätettä, mitä ei voida pitää kasvihuonekaasupäästöjen rajoittamisen, materiaalitehokkuuden eikä muutoinkaan ympäristönsuojelun kannalta asianmukaisena.

Jätehuollon perinteistä toimintaympäristöä on merkittävästi muuttanut tuottajavastuujärjestelmien käyttöönotto. Suomessa tuottajavastuuta sovelletaan nykyisin käytöstä poistettuihin renkaisiin, keräyspaperiin, romuajoneuvoihin, sähkö- ja elektroniikkalaitteisiin, paristoihin ja akkuihin sekä osittain pakkauksiin ja pakkausjätteisiin. Tuottajavastuujärjestelmien toimivuudesta on esitetty erilaisia näkemyksiä. Varsinkin pakkauksia koskeva osittainen tuottajavastuu on aiheuttanut tulkintaepäselvyyksiä ja ristiriitoja eri toimijoiden välillä.

Yhdyskuntajätehuollon totuttuja toimintatapoja on merkittävästi muuttanut se, että monet kunnat ovat jätehuollon järjestämisen tehostamiseksi perustaneet yhteisesti omistamiaan jätehuoltoyhtiöitä operatiivisten jätehuoltotehtäviensä hoitamista varten. Tehtäviä hoidetaan jossain määrin myös kunnan liikelaitoksissa tai kuntayhtymissä. Tällaisten kunnan jätehuolto-organisaatioiden päätehtävänä on hoitaa kunnalle laissa säädettyjä jätehuollon järjestämiseen liittyviä palvelutehtäviä. Viranomaistehtäviä kunta ei perustuslain mukaan saa siirtää yhtiöiden hoidettavaksi. Kunnan jätehuolto-organisaatiot ovat lakisääteisten tehtävien ohella tarjonneet jätehuoltopalveluja myös markkinaehtoisesti elinkeinonharjoittajille. Tämän on esitetty vaarantavan kilpailuneutraliteettia julkisten ja yksityisten jätehuollon palveluntarjoajien välillä. Lainsäädäntöä on tarpeen täsmentää kunnan jätehuolto-organisaatioiden tehtävien

tarkemmaksi määrittelemiseksi, kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä sekä alueellisen jätehuoltoyhteistyön edellytysten parantamiseksi.

Yhdyskuntajätehuoltoon liittyvien vastuiden ja tehtävien jako on jo pitkään aiheuttanut epäselvyyksiä ja ristiriitoja kuntien ja kuntien jätehuoltoyhtiöiden sekä jätehuoltopalveluja tarjoavien yksityisten yrittäjien välillä. Vastuiden selventämiseksi jätelakia muutettiin vuonna 2007 siten, että kunnan vastuulle säädettiin asumisessa syntyvän ja siihen rinnastettavan julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän jätteen kuljetus, keräily, käsittely ja hyödyntäminen. Vastuu elinkeinotoiminnan yhdyskuntajätteiden jätehuollosta siirtyi kokonaisuudessaan jätteen haltijalle. Hyväksyessään lain eduskunta edellytti, että hallitus seuraa lain täytäntöönpanon vaikutuksia kiinnittäen erityistä huomiota jätteenkuljetusten valvonnan riittävyteen. Jätelain kokonaisuudistuksen yhteydessä on selvitetty muutettujen säännösten vaikutuksia yhdyskuntajätehuollon toimivuuteen ja mahdollisesti tarvittavia lisätoimia.

Jätelainsäädännön toimeenpanon valvonta on todettu puutteelliseksi. Jätelain ja ympäristönsuojelulain mukaiset valvonta- ja pakkokeinot eivät ole riittäviä lainsäädännön täysimääräisen noudattamisen ja toiminnanharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Valvontaviranomaisten käytössä ei ole riittävän monipuolisia valvonta- ja pakkokeinoja, joilla voitaisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti puuttua todettuihin laiminlyönteihin. Esimerkiksi tuottajavastuujärjestelmien valvonnassa ei ole riittäviä keinoja vapaamatkustajaongelman ehkäisemiseksi. Tämä antaa merkittävää kilpailuhyötyä velvoitteiden laiminlyöjille velvoitteensa hoitaviin nähden. Valvonnan tehostaminen on tarpeen, jotta lainvastaisesta toiminnasta kiinni jäämisen riski olisi riittävän suuri ja jotta vastuullisille toiminnanharjoittajille voitaisiin siten taata tasapuoliset kilpailuedellytykset.

Eduskunnan lakivaliokunta pyysi joulukuussa 2008 valtioneuvostolta selvityksen ympäristöringkoksista. Asian käsittelyn yhteydessä tuotiin esille muun muassa ennakkollisen viranomaisvalvonnan merkitys ympäristöringkosten ehkäisemisessä. Myös eduskunnan

ympäristövaliokunta kiinnitti huomiota jätelain valvonta- ja pakkokeinojen tehostamistarpeeseen käsitellessään paristoista ja akuis-ta annetun EU:n direktiivin täytäntöönpanoon liittyvää jätelain muuttamisesta annettua hallituksen esitystä (YmVM 2/2008 – HE176/2007 vp).

Jätelain asetuksenantovaltuuksia on tarkasteltu ja täsmennetty uuden perustuslain mukaisiksi vain osittain vuoden 2000 jälkeen toteutettujen lainmuutosten yhteydessä. Jätelainsäädäntöä on siksi tarpeen tarkastella kauttaaltaan sen varmistamiseksi, että säädöshierarkia ja jätelain asetuksenantovaltuudet ovat perustuslain mukaisia.

Jätelainsäädännön uudistaminen on välttämätöntä myös uuden jätedirektiivin täytäntöönpanemiseksi Suomessa

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet ja toteuttamisvaihtoehdot

Esityksen tavoitteena on ajanmukaistaa jätealan lainsäädäntö vastaamaan niitä muutoksia, joita nykyisen jätelain säätämisen jälkeen on tapahtunut Suomen ja Euroopan unionin jätepolitiikan painotuksissa, kansallisessa ja EU-lainsäädännössä, jätealan toimintaympäristössä sekä yhteiskunnassa yleisesti. Säännösten aineellisen tarkistamisen ohella lainsäädännön systematiikkaa ja hierarkkista rakennetta on tarpeen uudistaa vastaamaan tarkasti perustuslain vaatimuksia. Sääntelyä pyritään myös selkiyttämään ja sen ymmärrettävyyttä parantamaan.

3.1.1 Lakisystematiikka

Nykyisen lain ajantasaistamiseksi tarpeelliset uudistukset ovat niin merkittäviä, ettei niiden toteuttaminen osauudistuksella ole tarkoituksenmukaista.

Uuden lain valmistelussa selvitettiin mahdollisuutta sulauttaa jätelainsäädäntö osaksi muuta ympäristönsuojelulainsäädäntöä. Yhdistämistä puoltaisi jäte- ja ympäristönsuojelulain osittainen päällekkäisyys. Yhtenäinen lainsäädäntö parantaisi sääntelyn selkeyttä ja johdonmukaisuutta, vähentäisi päällekkäi-

seen sääntelyyn liittyviä säädösteknisiä ongelmia sekä siirtymäajan jälkeen parantaisi myös oikeusvarmuutta. Yhdistäminen merkitsisi kuitenkin myös voimassa olevan ympäristönsuojelulain käsitteistön ja soveltamisalan muutosta. Laajaa ympäristönsuojelulainsäädännön uudistusta ei jätelain kokonaisuudistuksen yhteydessä olisi ollut mahdollista toteuttaa johtuen muun ohella jätedirektiivin täytäntöönpanolle asetetusta määräajasta.

Valmistelun yhteydessä harkittiin myös mahdollisuutta erottaa jätelain ympäristösääntely osaksi ympäristönsuojelulakia ja antaa jätehuollon operatiivisesta järjestämisestä erillinen "jätehuoltolaki". Tällaista erotelua ei kuitenkaan pidetty mahdollisena eikä mielekkäänä toteuttaa. Se ei johtaisi sääntelyn olennaiseen selkiytymiseen eikä ymmärrettävyyden tai hallittavuuden paranemiseen.

Esityksessä ehdotetaan jätelainsäädäntö uudistettavaksi nykyisen jäte- ja ympäristönsuojelulainsäädännön rinnakkaisen soveltamisen pohjalta. Nykyisen lakisystemaattisen rakenteen on todettu toimivan käytännössä verrattain hyvin. Rakenne niveltyy hyvin myös EU:n jätēsääntelyn rakenteeseen. Sääntelyn ja hallintokäytäntöjen yhdenmukaisuuden parantamiseksi ehdotetaan kuitenkin täsmennyksiä nykyiseen jätelakiin verrattuna erityisesti valvontaa ja hallintopakkoa koskevien säännösten osalta. Aineellisten säännösten sijoitteluun jäte- ja ympäristönsuojelulain välillä ei esitetä olennaisia muutoksia. Näin ollen esimerkiksi jätelaissa nykyisin olevat hyväksymismenettelyt säilyisivät täsmennettynä edelleen jätelaissa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi jätelaki, joka korvaisi nykyisen jätelain. Valtion jätehuoltotöitä koskeva voimassa olevan jätelain 35 § sekä siihen liittyvät jäteasetuksen säännökset jäisivät kuitenkin toistaiseksi voimaan. Asiaa koskevat säännökset on tarkoitus uudistaa lähivuosina erikseen. Tällöin tulee harkittavaksi, siirretäänkö sääntely esimerkiksi osaksi ympäristönsuojelulakia vai erilliseen valtiosuojelun tukitoimenpiteistä annettavaan säädökseen. Lähi-aikoina aloitettavan uudistustyön vuoksi jätehuoltotöitä koskevien säännösten siirtämistä ehdotettuun jätelakiin sellaisenaan tai vä-

häisin muutoksin ei pidetty tarkoituksenmukaisena.

3.1.2 Etusijajärjestys

Esityksessä vahvistettaisiin noudatettavaksi Euroopan unionin lainsäädännön mukainen jätehuollon etusijajärjestys, jolla määritetään jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä ja jätehuoltoa koskevien toimien järjestys EU:n ja jäsenmaiden jättepolitiikassa ja -lainsäädännössä. Etusijajärjestykseen sisältyisi viisi porrasta:

- 1) jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen (ehkäiseminen),
- 2) uudelleenikäytön valmistelu,
- 3) kierrätys,
- 4) muu hyödyntäminen ja
- 5) loppukäsittely.

Sisällöllisesti etusijajärjestys ei merkitsisi olennaista muutosta nykyiseen sääntelyyn, sillä voimassa olevan jätelain yleisiin huolehtimisvelvollisuuksiin sisältyy mainittu etusijajärjestys uudelleenikäytön valmistelua lukuun ottamatta. Etusijajärjestyksen painoarvo lainsäädännössä ja sen soveltamisessa kuitenkin vahvistuisi. Etusijajärjestyksestä voitaisiin tietyin edellytyksin poiketa tuotteen ja jätteen koko elinkaaren aikaisten vaikutusten perusteella. Etusijajärjestys ohjaisi jätesuunnitelmien laatimista sekä muuta lain perusteella tapahtuvaa päätöksentekoa ja ohjausta.

Etusijajärjestyksen noudattamiseksi esityksessä olisi useita ehdotuksia, joilla tähdätään jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen, jätteen kierrätyksen ja muun hyödyntämisen lisäämiseen sekä jätteen kaatopaikkakäsittelyn vähentämiseen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi tarkempia säännöksiä siitä, milloin tuotantoprosessissa syntyvä aine tai esine ei ole jätettä, vaan sivutuote. Samoin säädettäisiin valtioneuvoston valtuudesta antaa jätteen määritelmää selventäviä säännöksiä siitä, milloin hyödyntämistoimen läpikäynyt jäte ei enää olisi jätettä. Laissa säädettäisiin myös nykyistä täsmällisemmin tuotteen valmistajan, markkinoille saattajan ja jakelijan sekä viranomaisen ja julkisoikeudellisen laitoksen ja yhteisön velvollisuuksista etusijajärjestyksen noudattamiseksi.

Etusijajärjestyksen toteuttamiseksi laissa määritellyt kirjanpito- ja velvolliset jätteen tuot-

tajat velvoitettaisiin pitämään kirjaa muun ohella toiminnassaan syntyvän jätteen ominaisjättemääristä. Tämä ohjaisi jätteen tuottajia seuraamaan syntyvän jätteen määrää ja toimintansa materiaalitehokkuutta. Ympäristönsuojelulakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan ympäristöluvan lupamääräyksiä annettaessa olisi tarpeen mukaan otettava energian käytön tehokkuuden ohella huomioon myös materiaalien käytön tehokkuus. Lain valtuussäännösten nojalla annettavilla asetuksilla voitaisiin säätää muun muassa eri jätteiden uudelleenikäyttö-, kierrätys- ja hyödyntämistavoitteista, jätteen lajitteluvaihtoehdoista sekä jätteen kaatopaikkakäsittelyä koskevista rajoituksista. Etusijajärjestyksen toteuttamista pyrittäisiin edistämään myös täsmentämällä jätesuunnittelua ja jätepuurtamista koskevaa sääntelyä.

Valmistelun yhteydessä arvioitiin myös muita sääntelymahdollisuuksia jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, kuten jätettä tuottaviin yrityksiin kohdistettavaa velvollisuutta erillisen materiaalitehokkuussuunnitelman laatimiseen. Tätä ei kuitenkaan ehdoteta sisällyttäväksi lakiin, koska se arvioitiin hyötyyn nähden hallinnollisesti tarpeettoman raskaaksi. Samasta syystä lakiin ei myöskään ehdoteta sisällytettäväksi eräissä maissa käytössä olevaa velvollisuutta nimetä jätettä tuottavissa yrityksissä erityinen vastuhenkilö, jonka tehtävänä olisi huolehtia materiaalien käytön tehokkuuteen ja jätehuoltoon liittyvien velvollisuuksien noudattamisesta. Eräitä materiaalitehokkuuden ja jätteen synnyn ehkäisyn ohjauskeinoja on arvioitu yksityiskohtaisemmin jätelain valmistelun kuluessa laadituissa taustaselvityksissä (YMra 24/2008, SYKE 4/2010).

3.1.3 Jätehuollon vastuut

Lakiin ehdotetaan eräitä muutoksia ja täsmennyksiä nykyisen lain mukaisen vastuunjaon selkiyttämiseksi ja jätehuollon toimivuuden parantamiseksi. Muutokset liittyvät yhdyskuntajätehuollon järjestämisen vastuunjakoon, kunnan järjestämistä vastaavan jätteen kuljettamiseen sekä tuottajavastuuseen.

Valmistelun aikana arvioitiin tarvetta rajata erillisellä säännöksellä konkurssipesän jäte-

huoltovastuuta eräissä tilanteissa. Vastuu voi joissakin konkurssitapauksissa johtaa yrityksen velkojien epätasa-arvoiseen kohteluun. Yrityksen toiminnasta syntyneen jätteen jätehuoltokustannukset käsitellään niin sanottuna massavelkana ja maksetaan pesän varoista ennen valvottuja saatavia. Konkurssipesän vastuuta rajaavan poikkeussäännöksen ottamista lakiin harvojen yksittäistapausten johdosta ei kuitenkaan pidetty perusteltuna.

Vastuu yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä

Yhdyskuntajätteiden jätehuollon järjestämisen vastuunjako säilyisi pääosin sellaisena kuin se on jätelain 10 ja 13 §:ien muuttamisesta vuonna 2007 annetussa laissa (411/2007). Vastuunjakoon tehtäisiin kuitenkin eräitä tarkistuksia, joilla pyrittäisiin selkiyttämään vastuunjako ja vähentämään siihen liittyviä tulkintavaikeuksia ja ristiriitoja.

Nykyisen lain mukaan kunnan järjestämisvastuulla on asumisessa ja julkisessa toiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen. Ehdotuksella kunnan järjestämisvastuulle siirrettäisiin yksityisissä terveys- ja sosiaalipalvelussa sekä koulutuksessa syntyvät yhdyskuntajätteet. Muutoksella siirtyisi kunnan vastuulle vain arviolta 1—2 prosenttia syntyvästä yhdyskuntajätteestä, eikä sillä olisi suurta taloudellista merkitystä. Ehdotuksen seurauksena tarve rajanvedon tekemiseen julkisen ja yksityisen toiminnan välillä poistuisi, mikä vähentäisi käytännön toimintaa vaikeuttavia tulkintaongelmia.

Kunnan velvollisuudeksi ehdotetaan säädettyväksi myös jätehuollon järjestäminen elinkeinotoiminnan jätteen tuottajille silloin, kun yksityistä jätehuoltopalvelua ei tietyllä alueella ole kohtuullisesti saatavilla ja jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä. Ehdotuksen tavoitteena on turvata jätehuollon toimivuus mainituissa tilanteissa.

Kunta olisi edelleen velvollinen järjestämään asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanoton ja käsittelyn lisäksi myös maa- ja metsätaloudessa syntyvän vaarallisen jät-

teen vastaanoton ja käsittelyn, jollei kysymys ole kohtuuttomasta määrästä jätettä.

Kunnan eri tehtäviä viranomaisena ja palveluntuottajana selvennettäisiin. Kuntien lakisääteisten palvelutehtävien hoitamista var-ten perustettujen kuntien yhteisesti omistamien jätehuoltoyhtiöiden asemaa täsmennettäisiin ja kuntien mahdollisuuksia omistajaohjaukseen vahvistettaisiin. Tavoitteena olisi näin selvittää kunnan jätehuollon asianmukaisia järjestämistapoja ja varmistaa eri toimijoiden tasapuoliset edellytykset jätehuoltopalvelujen tuottamiseen.

Esityksen valmistelun yhteydessä selvitetiin ja arvioitiin eri vaihtoehtoja yhdyskuntajätehuollon vastuiden määrittelemiseksi. Tätä edellytti myös eduskunta hyväksyessään vastuunjako muuttaneen jätelain muutoksen (EV 304/2006 vp). Vaihtoehtoina arvioitiin muun muassa koko yhdyskuntajätehuollon kunnallistamista tai yksityistämistä. Samoin arvioitiin kunnan vastuun rajaamista ainoastaan kotitalousjätteisiin sekä vaihtoehtoa, jossa nykyisen vastuunjaon lisäksi myös elinkeinotoiminnassa syntyvän sekalaisen yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen kuuluisi kunnan vastuulle. Eräiden mainittujen vaihtoehtojen vaikutuksia arvioitiin erillisessä Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä (SYKE 4/2010).

Vaihtoehtojen arvioinnissa yhdyskuntajätehuollon keskeisimmiksi tavoitteiksi tunnistettiin:

1) ympäristönsuojelun ja jätehuollon etusijajärjestyksen mukaiset vaatimukset täyttävän jätehuollon infrastruktuurin varmistaminen,

2) jätehuoltopalvelun saatavuuden ja jatkuvuuden turvaaminen sekä

3) jätealan yritystoiminnan ja innovaatioiden edistäminen.

Kokonaan yksityistetyn jätehuollon ei arvioidu ilman laajaa ja nykyisiin käytäntöihin nähden täysin uudenlaisia vakuus-, valvonta- ja muita järjestelyjä täyttävän kahta ensimmäistä tavoitetta. Tällainen järjestelmä asettaisi myös kohtuuttomia vaatimuksia kotitalouksille ja muille pienille jätteen tuottajille asianmukaisen jätehuollon järjestämisessä.

Kokonaan kunnan järjestämisvastuuseen perustuvan jätehuollon arvioitiin täyttävän yhdyskuntajätehuollon sääntelyn ensisijaiset

tavoitteet verrattain hyvin. Sen sijaan sitä ei elinkeinotoiminnan hyödynnettävien yhdyskuntajätteiden osalta voitaisi pitää parhaana tai ainoana vaihtoehtona. Markkinat voivat tällaisen jätteen osalta usein tuottaa vastaavia palveluja tehokkaasti. Kunnallisella jätehuollolla voi myös olla yksityiseen jätehuoltoon nähden rajallisemmat valmiudet asiakaslähtöisten palvelujen tuottamiseen elinkeinotoiminnalle. Tämä vaihtoehto vastaisi käytännössä ennen vuonna 2007 toteutettua jätelain osittaisuusdistusta vallinnutta tilannetta. Paluu lain muutosta edeltävään tilanteeseen vain muutama vuosi vastuunjaon muutoksen jälkeen ei toteuttaisi paremman sääntelyn periaatteiden mukaista vaatimusta lainsäädännön ennakoitavuudesta.

Kaikkien kotitalousjätteiden (pois lukien tuottajavastuujärjestelmiin toimitetut jätteet) säilyttäminen kunnan vastuulla arvioitiin tarpeelliseksi, koska kotitalouksilta olisi kohtuutonta edellyttää tuottamiensa jätteiden ympäristövastuullisen jätehuollon järjestämistä. Kotitalouksilla on oltava oikeus palvelun helppouteen, saatavuuteen ja toimivuuteen kaikkina aikoina ja kaikissa olosuhteissa. Kotitalouskiinteistöt yleensä hyötyvät taloudellisesti keskitetystä järjestetystä jätehuollosta kunnan suuremman neuvotteluvoiman vuoksi kilpailutuksissa. Kunnan vastuuta kotitalousjätteistä puoltaa myös mahdollisuus jättemaksujen tasaamiseen eri alueiden välillä ja jätehuollon ohjaamiseen esimerkiksi kannustavien jätetaksojen avulla.

Kunnan vastuun rajaamista pelkästään kotitalousjätteisiin ei mainittujen ensisijaisten arviointikriteerien perusteella arvioitu tarkoituksenmukaiseksi. Vastaavasti kuin kotitalouksille, myös useimmille julkisille toimijoille ja muille yleisen hallinto- ja palvelusektorin toimijoille on keskeisintä palvelun helppous, saatavuus ja toimivuus kaikkina aikoina ja kaikissa olosuhteissa. Siksi tällaiset jätteet olisi perusteltua kuulua kunnan järjestämistä vastuun piiriin. Kuntien palveluntarjonnassa niin kotitalouksille kuin hallinto- ja palvelutoiminnallekin tulisi kuitenkin ottaa riittävässä määrin huomioon asiakkaiden yksilölliset tarpeet, kuten halukkuus etusijajärjestyksen mukaisen mahdollisimman korkeatasoisen jätehuollon toteuttamiseen. Lisäksi mainituilla toimijoilla olisi tietyin edellytyksin mah-

dollisuus saada kunnalta vapautus velvollisuudesta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon.

Nykyisen lainsäädännön mukainen vastuunjakomalli arvioitiin ongelmalliseksi eräiden ensisijaisten arviointiperusteiden kannalta. Vastuun hajaantuminen samantyyppistä käsittelyä edellyttävien jätteiden jätehuollon järjestämisessä osittain kunnalle, osittain yksityisille jätteen haltijoille heikentää mahdollisuuksia varmistaa riittävä ja ympäristönsuojelun kannalta korkeatasoinen jätehuollon infrastruktuuri. Tämä johtaa myös samalla alueella päällekkäisiin jätteenkuljetus- ja käsittelyjärjestelmiin, mikä vastaavasti heijastuu kuljetusten ympäristöpäästöihin sekä niistä aiheutuviin turvallisuus- ja viihtyisyyshaittoihin. Mallissa ei myöskään voida välttämättä taata jätehuoltopalvelujen saatavuutta haja-asutusalueilla toimiville elinkeinotoiminnan jätteille.

Nykyinen malli mahdollistaa kuitenkin elinkeinotoiminnalle jätehuoltopalvelujen itsenäisen hankinnan ja asiakaslähtöisen palvelun. Sen myös arvellaan edistävän elinkeinoelämän jätteiden erikoistuvaa yritystoimintaa ja innovaatioita paremmin kuin kunnan järjestämä jätehuolto, vaikka vuonna 2007 tehdyn lainmuutoksen jälkeen ei toistaiseksi ole näyttöä yksityisten investointien merkittävästä lisääntymisestä elinkeinotoiminnan yhdyskuntajätteiden jätehuoltopalveluissa. Tehtyjen arvioiden mukaan vastuunjaolla on toisaalta vain vähäinen vaikutus yritystoiminnan edellytyksiin taikka mahdollisuuksiin edistää innovaatioita tai kehittää teknologiaa. Muilla sääntelyyn liittyvillä tekijöillä, kuten selkeydellä ja ennakoitavuudella sekä asetettavien aineellisten vaatimusten ankaruudella ja vaatimusten toteuttamistapojen joustavuudella arvioidaan olevan innovaatioiden kehittymisen kannalta selvästi vastuunjakoa suurempi merkitys.

Lain valmistelun yhteydessä selvitetiin mahdollisuutta luopua kunnan nykyisestä velvollisuudesta järjestää maa- ja metsätaloudessa syntyvien vaarallisten jätteiden vastaanotto ja käsittely, jolloin maa- ja metsätalouden harjoittajat järjestäisivät vaarallisen jätteen jätehuollon itse vastaavaan tapaan kuin muutkin elinkeinonharjoittajat. Ehdotuksesta annetuissa lausunnoissa kuitenkin

korostettiin kunnan palvelun välttämättömyyttä harvaan asutuilla seuduilla syntyvien maa- ja metsätalouden vaarallisten jätteiden asianmukaisen jätehuollon järjestämisessä. Kunnan velvollisuus tältä osin ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan.

Edellä mainituilla perusteilla vastuunjakoon ehdotetaan tehtäväksi vain edellä kuvatut verrattain vähäiset tarkistukset vastuunjaon selkeyttämiseksi ja jätehuollon toimivuuden varmistamiseksi.

Tuottajavastuu

Tuottajavastuuta koskevassa sääntelyssä ehdotetaan muutoksia eri toimijoiden väliseen vastuunjakoon erityisesti pakkausten ja pakkausjätteiden osalta. Nykyisen osittaisen tuottajavastuun sijasta tuotteen pakkaajat ja pakatun tuotteen maahantuojat (tuottajat) vastaisivat pakkausjätteiden koko jätehuolto- ketjusta riippumatta siitä, päätyykö jäte kierrätettäväksi, hyödynnettäväksi energiana tai mahdollisesti kaatopaikalle. Pakkausten tuottajavastuuta koskisivat samat laintasoiset perussäännökset kuin muitakin tuottajavastuun piirissä olevia jätteitä.

Lakiesityksen valmistelun aikana selvitettiin useita eri vaihtoehtoja pakkausjätteitä koskevan tuottajavastuun järjestämiseksi. Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä (SYKE 4/2010) vaihtoehtoina arvioitiin muun muassa muiden tuottajavastuualojen kaltaista täyttä tuottajavastuuta, nykyisen lain mukaista osittaista tuottajavastuuta sekä mallia, jossa pakkausten tuottajat huolehtisivat vain elinkeinoelämän pakkausten jätehuollosta ja kunta pakkausjätteistä niiden toimintojen osalta, joista se muutoinkin vastaa yhdyskuntajätehuollossa. Nykyisen osittaisen tuottajavastuun keskeiseksi epäkohdaksi arvioitiin epäselvä vastuunjako ja tästä seuraavat oikeusvarmuuteen liittyvät ongelmat. Vaihtoehtojen keskeiseksi eroksi arvioitiin jätehuoltokustannusten kohdentuminen eri toimijoille. Täyden tuottajavastuun mallissa kustannukset kohdistuisivat tuottajille tuottajavastuun perustarkoituksen mukaisesti. Jaetun vastuun mallissa pakkausjätteiden jätehuollossa asukkaat voisivat käytännössä joutua maksamaan jätehuollosta sekä pakkausten hinnassa että kunnan jätemaksuissa.

Edellä kuvattujen vaihtoehtojen lisäksi valmistelun aikana tarkasteltiin Belgian Flanderissa käytössä olevaa mallia, jossa kunta vastaisi asumisessa syntyvän pakkausjätteen keräyksestä ja luovuttaisi jätteen tuottajan järjestämään käsittelyyn. Tuottajavastuuperiaatteen toteuttamiseksi tuottajat korvaisivat kunnalle vuosittain keräyksestä aiheutuneet kustannukset. Vaihtoehto olisi kuitenkin monimutkaistanut tuottajavastuuta koskevaa sääntelyä entisestään. Lisäksi korvausjärjestelmän arvioitiin johtavan tuottajien ja kuntien välisiin riitoihin ja lisäävän siten sääntelystä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia.

Valmistelussa on ollut esillä myös pakkausten tuottajavastuun purkaminen. Tällöin vastuu pakkausten jätehuollosta jakautuisi jätteen haltijan ja kunnan välillä ehdotuksen 5 ja 6 lukujen vastuunjako koskevien säännösten mukaisesti. EU:n sääntely ei edellytä jäsenvaltioilta tuottajavastuujärjestelmän käyttöä pakkausjätehuollossa, vaan ainoastaan tiettyjen kierrätys- ja hyödyntämistavoitteiden saavuttamista sekä niiden raportoimista komissiolle. Vaihtoehtoon vahvuutena voidaan pitää vastuunjaon selkeyttä ja sääntelyä aiheutuvien hallinnollisten kustannusten suhteellista vähäisyyttä. Mallin heikkoutena on muun muassa, että tuottajien perustama ja ylläpitämä pakkausjätehuollon tilastointi- ja raportointijärjestelmä jouduttaisiin mahdollisesti luomaan uudelleen. Tämä vaikeuttaisi ainakin siirtymävaiheessa luotettavien pakkausten jätehuoltoa koskevien tietojen saamista ja raportoimista komissiolle.

Jätehuollon kokonaiskustannuksissa pakkausjätehuollon vastuunjako koskevilla vaihtoehtoilta ei olisi merkittävää eroa, koska kokonaiskustannukset riippuisivat lähinnä pakkausjätteiden keräykselle, kierrätykselle ja hyödyntämiselle asetettavista vaatimuksista. Kaikissa tarkastelluissa vaihtoehtoissa vastaanottoaikkojen verkostoa olisi laajennettava, sillä nykyinen verkosto ei riittäisi täyttämään ehdotettua vaatimusta tuotteen viimeisen käyttäjän mahdollisuudesta luovuttaa jäte vaivattomasti tuottajan järjestämään vastaanottoaikaan. Kaiken kaikkiaan ehdotettujen tuottajavastuuta koskevien säännösten tavoitteena on palvelutason parantami-

nen. Tämä johtaa väistämättä myös pakkausjätehuollon kokonaiskustannusten nousuun.

Pakkausjätehuoltoa koskevan ehdotetun muutoksen lisäksi tuottajien ja tuotteiden jakelijoiden välistä vastuunjakoa sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sekä käytöstä poistettuja ajoneuvojen renkaiden jätehuollossa selkiytettäisiin vastaavalla tavalla kuin nykyisin säädetään kannettavien paristojen ja akkujen vastuunjaosta. Mainittujen tuotteiden jakelija olisi velvollinen ottamaan käytöstä poistetut tuotteet vastaan kuluttajilta ja kokoamaan ne kuljetuksen kannalta tarkoituksenmukaisiksi eriksi. Tuottajan olisi puolestaan järjestettävä kuljetus jakelijan järjestämästä vastaanotto-paikasta käsittelyyn.

Myös tuottajayhteisöjä koskevaan sääntelyyn ehdotetaan muutoksia. Tuottajien määräysvallan takaamiseksi muut kuin tuottajat eivät voisi olla enää jäsenenä tuottajayhteisössä. Tuottajayhteisöjen toiminnan jatkuvuutta pyrittäisiin turvaamaan uudella säännöksellä, jossa tuottajayhteisö velvoitetaan antamaan valvovalle viranomaiselle selvitys vakavaraisuudestaan ja tulevasta toiminnastaan.

Jätelainsäädännön uudistusta valmistellut työryhmä ehdotti käytöstä poistetun tuotteen viimeiselle haltijalle velvollisuutta luovuttaa tuote ensisijaisesti tuottajan järjestämään vastaanottoon. Tästä säännöksestä on esityksessä luovuttu muun ohella sen heikon valvottavuutta johdosta. Työryhmä ehdotti myös eräiden tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden jakelijalle velvollisuutta varmistaa ennen tuotteen jakeluun ottamista, että niiden tuottaja on rekisteröitynyt asianmukaisesti tuottajarekisteriin. Säännöksellä olisi puututtu tuottajavastuujärjestelmän toiminnan kannalta merkittävään vapaamatkustusongelmaan. Esitykseen sisältyvä ehdotus laiminlyöntimaksusta tulisi kuitenkin osaltaan vähentämään vapaamatkustusta, joten säännös on esityksessä muutettu tuottajan velvollisuudeksi informoida jakelijaa kuulumisestaan tuottajarekisteriin.

Valmistelussa tarkasteltiin mahdollisuutta ottaa käyttöön niin sanottu clearing-järjestelmä lähinnä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua sekä paristoja ja akkuja koskevissa tuottajavastuujärjestelmissä. Toimiva clearing-järjestelmä mahdollistasi jätehuollon

kustannusvastuun kohdentamisen entistä tarkemmin aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Tuottajavastuujärjestelmien ongelmana on ollut se, että jätehuollon kustannukset eivät aina jakaannu eri tuottajayhteisöjen välillä eivätkä myöskään tuottajayhteisöissä eri tuottajien välillä riittävän tasapuolisesti. Valmistelussa päädyttiin kuitenkin siihen, että tuottajien ja tuottajayhteisöjen tulisi ensisijaisesti vapaaehtoiselta pohjalta ratkaista ongelma.

Kunnan vastuulla olevan jätteen kuljetuksen järjestäminen

Voimassa olevan jätelain 10 §:n mukaan kunta järjestää vastuullaan olevan jätteen kuljetuksen. Tämä tehdään käytännössä hankkimalla palvelut yksityisiltä kuljetusyrityksiltä hankintalainsäädännön mukaisesti kilpailuttamalla. Kunta voi myös päättää järjestää jätteenkuljetuksen kunnassa tai sen osassa sopimusperusteisesti, jolloin jokainen jätteen haltija sopii kuljetuksesta erikseen jätteen kuljetuksen suorittajan kanssa.

Nykyisen lain mukaan myös sopimusperusteisesti kuljetettavat jätteet on toimitettava kunnan järjestämään hyödyntämiseen ja lopukäsittelyyn. Tällä varmistetaan, että kunnan velvollisuudet ja oikeudet ovat tasapainossa ja että kunnalla on käytännössä mahdollisuus suunnitella ja mitoitaa tarvittavaa jätteen käsittelykapasiteettia ja turvata vastuulle kuuluvien jätteiden asianmukainen käsittely. Jotkin tahot ovat esittäneet tulkitantanaan, että kuljetusyritykset saavat sopimusperusteisessa jätteenkuljetuksessa määräysvallan jätteeseen. Osin tästä syystä kuljetusyritykset pitävät sopimusperusteista jätteenkuljetusta olennaisena liiketoiminnan kehittämisen kannalta. Kuten edellä on todettu, lain mukaan kunnan vastuulle kuuluva jäte on kuitenkin toimitettava kunnan järjestämään käsittelyyn tai hyödyntämiseen.

Yhdyskuntajätehuollon nykyisestä vastuunjaosta seuraa käytännössä, ettei kuljetuksia voida suunnitella ja järjestää logistisesti tehokkaimmalla tavalla, kun kotitalouksien ja julkisen toiminnan jätteet kuuluvat kunnan järjestämän ja elinkeinotoiminnan jätteet jätteen haltijan itse tilaaman kuljetuksen piiriin. Kuljetusyrityksien mukaan pelkästään elin-

keinotoiminnan jätteiden kuljetukseen ja käsittelyyn keskittyvä liiketoiminta voidaan toteuttaa taloudellisesti kannattavasti lähinnä vain pääkaupunkiseudulla. Muualla Suomessa toiminta saataisiin taloudellisesti kannattavaksi usein vain yhdistämällä kunnan vastuulla olevien ja elinkeinotoiminnan jätteet samaan kuljetukseen. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueella puolestaan monet jätettä tuottavat yritykset olisivat halukkaita edelleen käyttämään hyväkseen kunnan tai kunnan jätehuoltoyhtiön järjestämiä kuljetuspalveluja. Hankintalainsäädäntö ja kilpailuneutraliteettivaatimukset kuitenkin rajoittavat kunnan jätehuoltoyhtiön tai -laitoksen mahdollisuuksia tällaisen palvelun tarjoamiseen. Varsinkaan haja-asutusalueilla yksityisiä kuljetuspalveluja ei välttämättä ole aina kohtuudella saatavissa.

Ehdotuksen mukaan kunnalla säilyisi edelleen nykyisen lain sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen kaltainen mahdollisuus järjestää vastuulleen kuuluvien yhdyskuntajätteiden kuljetus kunnan tietyllä alueella siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus). Kuljetusjärjestelmään liittyvän kunnan päätöksenteon edellytyksiä kuitenkin täsmennettäisiin ja lakiin lisättäisiin säännökset kuljetusten seurannan ja valvonnan tehostamiseksi. Lakiesityksen valmistelun aikana selvitettiin myös vaihtoehtoa, jossa kunta olisi aina velvollinen järjestämään jätteen kuljetukset omana toimintanaan tai hankkimalla palvelut yksityisiltä yrittäjiltä julkisista hankinnoista annetun lain mukaisesti. Eri tahojen näkemykset vaihtoehtoisista kuljetusjärjestelmistä poikkeavat voimakkaasti toisistaan.

Nykyisessä laissa olevaa ja ehdotuksessa säilytettyä kunnan mahdollisuutta valita kahden jätteenkuljetusjärjestelmän välillä voidaan lähtökohtaisesti pitää kunnan itsehallintoa tukevana sääntelyratkaisuna. Toisaalta järjestelyn toimeenpanosta voi saatujen kokemusten perusteella aiheutua merkittäviä hallinnollisia lisäkustannuksia. Kunnan päätöksenteko siirryttäessä kuljetusjärjestelmästä toiseen on useissa tapauksissa osoittautunut kiistanalaiseksi kysymykseksi, jonka käsittely vaatii kuntien hallinnossa ja kuntien päätöksistä tehtyjä valituksia käsittelevissä oike-

uselimissä huomattavasti voimavaroja. Kuljetusjärjestelmän muuttuminen kunnan päätöksellä tai pelkästään sen mahdollisuus heikentää jätekuljetusten sääntelyn ennakoitavuutta, mikä vaikeuttaa alan yrittäjien ja kiinteistön haltijoiden toiminnan suunnittelua. Kaksoisjärjestelmän on myös todettu monimutkaistavan kuntien yhteistyötä jätehuollossa silloin, kun jätteenkuljetusjärjestelmät ovat yhteistyöhön osallistuvissa kunnissa erilaiset.

Esityksen valmistelussa on vertailtu eri kuljetusjärjestelmien toimintaa ja niiden vaikutuksia keskeisiksi arvioitujen kriteerien perusteella. Vaikeus valvoa toiminnan lainmukaisuutta on ollut sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen merkittävä heikkous. Kunnan viranomaisille on käytännössä vaikeaa valvoa kiinteistöjen liittymistä jätteen kuljetukseen sekä sitä, mihin jätteet kuljetetaan hyödynnettäviksi tai loppukäsiteltäviksi. Kuljetusyrityksiltä tai yksittäisiltä kotitalouksilta on ollut vaikea saada luotettavia tietoja jätteen kuljetusmääristä ja -kohteista. Tällaiseen runsaasti aikaa vaativaan valvontaan ei kuntien viranomaisilla käytännössä ole mahdollisuuksia. Valvonnan puute on johtanut vapaamatkustukseen kuten jätteiden omatoimisen polton ja laittomien kaatopaikkojen yleistyminen sekä alueellisten vastaanottoapaikkojen ja tienvarsien levähdyspaikkojen jätteenkeräyspaikkojen väärinkäyttöksiin. Kuntien siirryttyä sopimusperusteisesta jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään kuljetukseen on eräissä tapauksissa havaittu, että merkittävä osa alueen kiinteistöistä ei ollut järjestänyt jätteenkuljetusta lain edellyttämällä tavalla.

Vaikka kuljetusten valvontaa tehostettaisiin esityksessä ehdotetulla tavalla, kiinteistön haltijan järjestämään kuljetukseen (sopimusperusteinen jätteenkuljetus) arvioidaan edelleen liittyvän suurempi riski laittoman jätteenkäsittelyn aiheuttamista ympäristö- ja terveyshaitoista kuin kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistöjen liittyminen kuljetusjärjestelmään ja jätteen määränpääsen sijaan varmistuvat ilman erityisiä toimenpiteitä kuljetusten järjestämisen yhteydessä.

Ehdotetulla valvonnan tehostamisella pyritäisiin varmistamaan, että jätteenkuljetus sovelletusta kuljetusjärjestelmästä riippumatta täyttää jätedirektiivin 15 artiklan 4 kohdan mukaisen vaatimuksen. Sen mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että niiden alueella ammattimaisesti jätteitä keräävät tai kuljettavat yritykset toimittavat kerätyt ja kuljetetut jätteet asianmukaisiin käsittelylaitoksiin.

Kunnan keskitetysti järjestämä kuljetus tehostaisi kuljetusten logistiikkaa ja vähentäisi kuljetuksista aiheutuvia turvallisuus- ja viihtyvyyshaittoja. Se myös vähentäisi kuljetuksesta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä verrattuna sopimusperusteiseen kuljetukseen. Esimerkiksi Oulun seudulla vuonna 2008 tehdyn selvityksen mukaan kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen kasvihuonekaasu- ja muut päästöt olisivat noin 14 prosenttia pienemmät kuin sopimusperusteisessa jätteenkuljetusjärjestelmässä. Kasvihuonekaasujen kokonaispäästöihin nähden jätteen kuljetusjärjestelmien muutoksista aiheutuvat ilmastovaikutukset olisivat kuitenkin verrattain vähäiset.

Eri jätteenkuljetusvaihtoehtojen vaikutuksia kuljetuspalvelujen hintatasoon on vaikea luotettavasti arvioida, koska sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen nykyisistä hinnoista ei ole käytettävissä kattavasti tietoa. Jätteenkuljetusjärjestelmien yritysvaikutuksia arviointiin erikseen Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen selvityksessä. Sen mukaan kunnan järjestämä jätteenkuljetus on jätteen haltijalle sopimusperusteista jätteenkuljetusta selvästi edullisempi (hintavaikutus noin -40 prosenttia). Kunnan keskitetysti järjestämästä kuljetuksesta hyötyvät erityisesti kotitaloudet ja pienet toimijat, joilla ei yksinään ole suuren tilaajan neuvotteluvoimaa markkinoilla. Toisaalta siirtyminen kunnan keskitetysti järjestämään kuljetukseen johti tutkimuksen mukaan keskimäärin 0,39 yrityksen poistumiseen asuinkiinteistöjen jätteenkuljetuksen toimialalta. Selvityksen mukaan kunnan kilpailuttama kuljetus ei näyttäisi johtavan saalistushinnoitteluun eikä se myöskään näyttäisi suosivan suuria yrityksiä pienten yritysten kustannuksella. Selvityksessä käytetyt hintatiedot pohjautuivat Kuntaliiton ”Tietoja kuntien jätehuollosta” -kyselyjen tuloksiin vuo-

sina 2005—2008, joka on kattavin käytettävissä oleva aineisto jätteen kuljetushinnoista Suomessa.

Selvityksen mukaan keskitetty kilpailuttaminen lisää taloudellista toimintaa koko jätehuollon toimialalla ja on toimialan kehittymisen kannalta kannatettavaa, vaikka yritysten määrä vähentyisikin. Keskitetystä kilpailuttamisesta johtuvat yritysvaikutukset korostavat kuitenkin kuntien vastuuta jätteenkuljetusmarkkinoiden suunnittelijana. Kuljetusten järjestäminen vaatii kunnilta kilpailutusmenettelyjen hallitsemista siten, että estetään markkinoiden liiallinen keskittäminen. Jos jokin yritys saa määrävän markkina-aseman laajalla alueella, markkinoiden uudelleenjakaminen jälkikäteen on yhteiskunnan kannalta huomattavasti kalliimpaa ja vaikeampaa kuin markkinoiden pitäminen kilpailullisena huolellisesti suunniteltujen kilpailutusten avulla. Kuljetusten kilpailutuksen asianmukaisuuden varmistamiseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kuljetusten kilpailuttamiseen liittyvistä vähimmäisvaatimuksista.

Sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen etuna voidaan pitää keskitettyä järjestelmää parempaa mahdollisuutta asiakaslähtöisten kuljetuspalvelujen tuottamiseen. Sopimusperusteisella jätteenkuljetuksella voidaan myös joissakin tapauksissa luoda asiakkaiden toivomaa joustavuutta kiinteistön jätehuoltojärjestelyihin. Joissakin kunnissa, joissa on käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus, on kiinteistöille tarjottu mahdollisuutta järjestää omalla kustannuksellaan tiettyjen hyödynnettävien jätelajien kuljetus sopimusperusteisesti.

Jätehuollon vastuunjako ja EU:n oikeusjärjestys

Useimmissa maissa jätehuolto on osittain kunnan tai muun julkisyhteisön tehtävä ja osittain tehtävä on jätetty jätteen tuottajalle tai haltijalle. Tuottajavastuu on tuonut jätehuollon järjestämisvelvollisten piiriin lisäksi uuden toimijaryhmän. Tuottajavastuussa tuotteen valmistaja tai maahantuoja velvoitetaan järjestämään käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuolto. Jätehuollon operatiivista vastuunjakoa on tarkasteltava yhtäältä suh-

teessa uuteen jätedirektiiviin ja tuottajavastuuta koskeviin direktiiveihin sekä toisaalta EU:n perussopimuksen eli Lissabonin sopimuksen sisämarkkinoiden toimintaa koskevaan sääntelyyn.

Lakiehdotuksen vastuunjakoja koskevat 4—6 luvun säännökset ovat merkityksellisiä Lissabonin sopimuksen kiellettyjä kilpailuun vaikuttavia valtion toimia, valtion tukia ja julkisia hankintoja koskevan sääntelyn kannalta. Kysymys on siitä, onko jätehuolto ja miltä osin yleishyödyllinen palvelu, jonka turvaamistarve luo oikeusperustan kilpailua koskeville rajoituksille.

Komissio on tiedonannossaan yleishyödyllisiä palveluita ja yleishyödyllisiä sosiaalipalveluita koskevaksi eurooppalaiseksi sitoumuksiksi (KOM(2007)725) luokitellut jätehuollon yleishyödylliseksi taloudelliseksi palveluksi, johon sovelletaan julkisia hankintoja, ympäristöä ja kuluttajansuojaa koskevaa lainsäädäntöä. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että kilpailunrajoitusten on oltava oikeassa suhteessa saavutettavaan etuun (palvelun turvaaminen) nähden. Toiseksi rajoitusten on liityttävä myös EU:n perussopimuksen tunnustamien tavoitteiden (intressien), kuten ympäristönsuojelun turvaamiseen (C-393/92). Yleishyödyllisestä palvelusta on myös erotettava sellaiset osat, joiden erottaminen ei vaaranna yleishyödyllisen palvelun tuottamista kokonaisuutena (C-320/91).

Uuden jätedirektiivin 14 artiklan mukaan jäsenmaiden on kansallisessa lainsäädännössään toteutettava aiheuttamisperiaatetta, jonka mukaan jätehuollon kustannukset on kohdennettava jätteen alkuperäiseen tuottajaan tai tätä seuraaviin jätteen haltijoihin. Jätehuollon operatiivista järjestämistä koskevan 15 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että jätteen alkuperäinen tuottaja tai haltija järjestää jätehuollon itse tai antaa jätehuollon yksityisen tai julkisen toimijan hoidettavaksi. Lisäksi jäsenvaltiot voivat 15 artiklan 3 kohdan mukaan päättää, että niin sanottua laajennettua tuottajavastuuta sovelletaan joihinkin jätejakeisiin kokonaan tai osittain. Keskeisin jätedirektiivistä johdettava vaatimus jätehuollon järjestämisen kansallista vastuunjakoja koskevalle sääntelylle liittyy kuitenkin jätehuollon laatuun. Di-

rektiivin 15 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa jätehuoltoketjun toimivuus siten, että 4 artiklan mukainen etusijajärjestys sekä 13 artiklan mukaiset terveyden- ja ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset toteutuvat. Myös vastuunjakoja koskevaa sääntelyä on siis ensisijaisesti tarkasteltava direktiivin terveyden- ja ympäristönsuojelutavoitteiden toteutumisen näkökulmasta. Tästä voidaan päätellä, että jätedirektiivin edellä mainitut säännökset eivät aseta jätehuollon vastuutahojä keskinäiseen etusijajärjestykseen, vaan jäsenvaltioilla on toimivalta päättää siitä, keneen jätehuollon järjestämistä koskevat velvoitteet kansallisessa lainsäädännössä kohdennetaan. Olennaista on, että vastuunjaolla käytännössä toteutetaan direktiivin keskeisiä tavoitteita ja velvoitteita, jotka liittyvät terveyden ja ympäristön suojeluun.

Ehdotetun 28 §:n pääsäännön mukaan jätteen haltija olisi vastuussa jätehuollon järjestämisestä. Tästä poiketen kunnalla olisi lain 32 §:n mukaan velvollisuus asumisessa syntyvien ja tiettyjen siihen rinnastettavien yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestämiseen. Lisäksi kunnalla olisi vastuu muun jätteen jätehuollosta, jos yksityistä palvelutarjontaa ei ole saatavilla ja jäte soveltuu teknisesti kunnan jätehuoltojärjestelmään. Kunnan toissijaisella jätehuollon järjestämisvelvollisuudella turvattaisiin se, että jätteet tulevat käsiteltyiksi jätedirektiivin terveyden ja ympäristönsuojelua koskevien vaatimusten mukaisesti myös silloin, kun markkinaehtoinen palvelutarjonta ei toimi. Edellä kuvattu toissijainen jätehuoltovastuu soveltuu parhaiten julkioikeudelliselle toimijalle.

Suomessa – kuten useimmissa muissa EU:n jäsenmaissa – kunnalla on ollut perinteisesti laajahko vastuu yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä ja kunnat ovat tätä varten kehittäneet jätehuollon infrastruktuuriaan. Kuntien omistamat jätelaitokset ovat käytännössä jo pitkään tarjonneet muun palvelutarjonnan puuttuessa palveluja myös laissa määritellyn kunnan perusvastuualueen ulkopuolella. Nämä tehtävät eivät ole erotettavissa kunnan yleispalvelutehtävistä mielekkäällä tavalla. Ehdotettu sääntely täsmentää jätehuollon vastuutahojen oikeuksia ja velvollisuuksia ja luo ennakoitavuutta kunnan ja

elinkeinonharjoittajien toimintaan. Julkisyhteisönä kunta on velvollinen kilpailuttamaan kaikki ulkopuolelta tehtävät hankinnat hankintalainsäädännön mukaisesti.

Kuntien jätehuoltoyhtiöiden roolia määriteltäessä on lähdetty siitä, että ne hoitavat kuntien julkisoikeudellista palvelutehtävää, jonka hallinnon ulkopuolelle siirtämisen edellytyksiä säännellään perustuslain 124 §:ssä. Ehdotetussa 43 §:ssä on säännökset siitä, mitä tehtäviä kunta voisi jätehuoltoyhtiöille siirtää ja millä edellytyksin. Säännöksillä pyrittäisiin turvaamaan viranomaishallinnon periaatteen soveltaminen kunnan vastualueella. Samalla ehdotettu siirtämistä koskeva sääntely myös selkeyttäisi kuntien jätelaitosten asemaa julkisia hankintoja koskevassa laissa tarkoitettuna sidosyksikkönä, jolta omistajakunnat voivat hankkia tarvitsemansa palvelut ilman kilpailutusta.

Tuottajavastuussa tuotteen jätehuoltokustannukset pyritään kohdentamaan tuotteen valmistajaan, jotta tällä olisi kannuste suunnitella mahdollisimman helposti uudelleenkäytettäviä tai kierrätettäviä tuotteita. Edellä mainittu jätedirektiivin 15 artikla antaa jäsenvaltioille toimivallan laajentaa tuottajavastuujärjestelmän käyttöä myös muille aloille kuin tuottajavastuuta koskevissa direktiiveissä on tehty. Kansallinen tuottajavastuusääntelymme perustuu ajoneuvojen renkaita, pakkauksia ja paperituotteita koskevia säännöksiä lukuun ottamatta EU:n vastaavaan lainsäädäntöön. Tuottajavastuun täytäntöönpanossa on jätedirektiivin 8 artiklan 3 kohdan mukaan otettava huomioon muun ohella EU:n sisämarkkinoiden toimivuuden edistäminen. Ehdotuksessa tämä on pyritty turvaamaan velvoittamalla tuottajat ja tuottajayhteisöt jätehuoltopalveluja hankkiessaan ottamaan tasapuolisesti huomioon eri palveluntarjoajat siten, että kilpailua vääristäviä vaikutuksia ei synny.

Tuottajavastuujärjestelmän peruslähtökohdانا on tuottajien ensisijainen oikeus jätehuollon järjestämiseen. EU:n tuottajavastuusäädökset sisältävät muun ohella jäsenvaltiota sitovia käytöstä poistettujen tuotteiden keräystä ja muuta jätehuoltoa koskevia määrällisiä tavoitteita. Jäsenvaltioilla on velvollisuus raportoida näiden tavoitteiden toteutu-

misesta komissiolle, joka valvoo niiden täytäntöönpanoa. Velvoitteiden tehokas täytäntöönpano edellyttää sitä, että tuottajavastuu-jätteitä ohjataan tuottajien järjestämään jätehuoltoon. Tämä on joidenkin tuottajavastuu-jätteiden osalta haasteellista, koska jätevirrat sekoittuvat käytännössä jätteen haltijan tai kunnan järjestämän jätehuollon kanssa. Tuottajavastuujärjestelmän tehokasta toimintaa on etenkin positiivisen arvon omaavien jätteiden osalta häirinnyt se, että muut kuin tuottajat keräävät jätteitä ja toimittavat niitä korvausta vastaan eteenpäin käsiteltäväksi. Tuottajien kustannettavaksi jää tällöin lähinnä arvoltaan negatiivisten jätteiden jätehuolto. Tuottajavastuujärjestelmän ulkopuolelle päätyneiden jätteiden jätehuoltoa koskevia tietoja ei myöskään saada säädösten mukaisen raportoinnin piiriin. Jätehuoltoa koskevien tietojen kokoaminen ja niiden raportointi voittaisiin teoriassa toteuttaa myös siten, että kaikki tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden jätehuoltoon osallistuneet toimijat velvoitettaisiin pitämään kirjaa ja antamaan tiedot viranomaisille. Esityksen mukaisen ehdotuksen taustalla on kuitenkin arvio, että EU:n tuottajavastuusääntelyn asettamat velvoitteet täytetään varmimmin turvaamalla tuottajille ensisijainen oikeus jätehuollon järjestämiseen.

Edellä mainituista syistä tuottajavastuun tehokas täytäntöönpano edellyttää myös muiden jätehuollon toimijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien täsmentämistä. Ehdotuksen 47 §:n 1 momentin mukaan muut toimijat voisivat järjestää tuottajavastuun piiriin kuuluvan jätteen jätehuoltoa tai tarjota tähän liittyviä palveluita vain, jos tämä ei vaikeuta tuottajan jätehuoltovelvollisuuksien toteuttamista. Säännösten kilpailua rajoittavaa merkitystä arvioitaessa on huomattava, että ne eivät estä esimerkiksi sitä, että tuotteiden haltijat luovuttavat käytetyt tuotteet niitä korjaaville ja myyville elinkeinonharjoittajille tai yhteisöille. Tuotteiden uudelleenkäyttöön tähtäävää toimintaa ei siten ole rajoitettu. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa tuottajalle etusija vain muun jätehuollon järjestämiseen.

Ehdotetun lain 4—6 luvuissa olevan jätehuollon vastuunjakoja koskevan sääntelyn tavoitteena on operatiivisen jätehuoltoketjun (keräys-kuljetus-käsittely) häiriöttömän toi-

minnan turvaaminen ja jätelainsäädännön keskeisten terveys- ja ympäristönsuojeluväimusten täytäntöönpanon varmistaminen. Vastuunjako koskeviin säännöksiin sisältyväistä myös kilpailua rajoittavia elementtejä. Ehdotuksessa omaksutun käsityksen mukaan ne ovat kuitenkin välttämättömiä jätehuollon toimivuuden takaamiseksi.

3.1.4 Valvonnan tehostaminen

Esityksessä on useita jätelainsäädännön valvonnan tehostamiseen tähtäviä ehdotuksia.

Uutena valvonnan keinona ehdotetaan otettavaksi käyttöön hallinnollinen laiminlyöntimaksu, jonka valvontaviranomainen voisi määrätä toiminnanharjoittajan maksettavaksi selkeissä jätelainsäädännön laiminlyönneissä. Ehdotuksella tehostettaisiin toiminnanharjoittajien ilmoituksen tekemistä, rekistereihin hakemista ja eräiden asiakirjojen käyttöä koskevien velvoitteiden täytäntöönpanoa. Toimivaltainen valvontaviranomainen määräisi sanktioluonteisen maksun hallintomenettelyssä. Maksu voitaisiin panna täytäntöön ennen sen lainvoimaiseksi tuloa. Laiminlyöntimaksun soveltamisen piirissä olevat rikokset poistettaisiin vastaavasti jätelain rangaistus-säännöksen soveltamisalasta. Samasta teosta ei toisin sanoen voisi seurata sekä laiminlyöntimaksua että sakkoa.

Valvonnan tehostamiseksi laissa ehdotetaan myös jätteitä ja jätehuoltoa koskevan kirjanpitovelvollisuuden laajentamista ja täsmenämistä. Uusia kirjanpitovelvollisia olisivat muun kuin vaarallisen jätteen kuljettajat ja kerääjät sekä eräät jätteen tuottajat. Jätteen kuljettajien ja välittäjien sekä tuottajavastuujärjestelmään kuuluvien tuottajien ja tuottajayhteisöjen hyväksymismenettelyjä vahvistettaisiin. Velvollisuutta pitää siirtoasiakirjaa jätteen kuljetuksen mukana laajennettaisiin myös sako- ja umpikaiivolietteen, rasvan- ja hiekanerotuskaivojen lietteiden, rakennus- ja purkujätteiden sekä pilaantuneiden maa-ainesten kuljetukseen.

Kunnan vastuulle kuuluvan jätteen kuljettajien velvollisuuksia antaa säännöllisesti tietoa viranomaisille lisättäisiin. Viranomaisten tiedonsaantioikeutta ja velvoitteiden laiminlyöntiin sovellettavia hallintopakkeinoja

täsmennettäisiin. Tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden tuottajan velvollisuudeksi säädettäisiin ilmoittaminen jakelijalle kulumisestaan tuottajarekisteriin. Näin pyrittäisiin ehkäisemään ennalta, että tuottajat välttävät jätehuoltovastuunsa jättämällä hakeuksen tuottajarekisteriin tekemättä. Esitykseen sisältyy myös ehdotuksia toiminnanharjoittajien järjestämisen oman toiminnan seurannan ja tarkkailun lisäämiseksi.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Nykyinen jätelaki ehdotetaan kumottavaksi ja sen tilalle säädettäväksi uusi jätelaki. Lain nimeämiseen voimassa olevan lain tavoin liittyy väärinkäsitysten vaara siirtymäkauden ajan. Jätelaki on kuitenkin nimenä ytimekäs, selkeä ja kattava. Se kattaa jätehuollon ohella myös jätelainsäädännön kannalta keskeiset jätteen syntymisen ehkäisemiseen tähtäävät toimet, minkä vuoksi jätehuoltolaki ei nimenä kuvaisi kattavasti lain sisältöä. Lain nimen muuttaminen materiaalitalouslaiksi tai jätteen synnyn ehkäisemisen mainitseminen lain nimessä taas painottaisi liikaa näiden asiakokonaisuuksien osuutta lain pääsisältöön nähden.

Lain 1 luvussa olisi yleiset säännökset lain tarkoituksesta, soveltamisalasta ja määrittämisestä. Lain tavoitteeseen ei ehdoteta tehtäväksi olennaisia muutoksia nykyiseen lakiin verrattuna.

Lain soveltamisalaa, terminologiaa ja määritelmiä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä sääntelyn yhdenmukaistamiseksi EU-lainsäädännön kanssa. Soveltamisalaa ei kuitenkaan tehtäisi kaikkia jätedirektiivin sallimia rajauksia. Esimerkiksi hyödynnettävien puhtaisten maa-ainesten ja maahan kiinteässä yhteydessä olevien rakennusten rajaaminen soveltamisalasta olisi tarpeetonta sen vuoksi, että nämä eivät ole yleensä jätettä ja ne rajautuvat näin ollen jätelain soveltamisalasta muutoinkin. Eräät lannoitevalmisteina tai energiantuotannossa käytettävät maa- ja metsätalouden jätteet rajattaisiin jätelain rekisteröinti-, kirjanpito- ja muiden hallinnollisten velvollisuuksien sekä jätteen käsittelytoimintana ympäristölupavelvollisuuden ulkopuolelle. Sen sijaan kyseisiin jätteisiin sovellettaisiin lain yleisiä velvollisuuksia sen varmis-

tamiseksi, ettei niiden käsittelystä aiheudu direktiivissä tarkoitettua vaaraa tai haittaa terveydelle.

Jätelain käsitteisiin tulisi joitakin ammattialan kielenkäyttöön olennaisesti vaikuttavia muutoksia. Nykyisin käytetty termi ongelmajäte korvattaisiin EU-lainsäädännössä vakiintuneella termillä vaarallinen jäte. Jätteen käsittelyllä olisi nykyisestä jätelainsäädännöstä poikkeava merkitys. Ehdotuksen mukaan käsittely olisi yhteistermi hyödyntämiselle ja laissa määriteltävälle loppukäsittelylle. Loppukäsittely vastaisi nykyisen lainsäädännön käsitettä käsittely. Käsitteistön yhtenäistäminen EU-lainsäädännön mukaisten ja kansainvälisesti yleisessä käytössä olevan terminologian kanssa on tarpeen mahdollisista siirtymävaiheen sekaannuksista huolimatta. Lakiin ehdotetaan lisättäviksi uusina määritelmänä muun muassa yhdyskuntajätteen, sekalaisen yhdyskuntajätteen sekä uudelleenkäytön, uudelleenkäytön valmistelun ja jätteen kierrätyksen määritelmät.

Lain 2 luvussa säädettäisiin jätteitä ja jätehuoltoa sääntelevistä yleisistä velvollisuuksista ja periaatteista. Nämä ehdotetaan säilytettäväksi jokseenkin ennallaan. Velvollisuuksista säädettäisiin kuitenkin laissa nykyistä täsmällisemmin, jotta lain säännökset muodostaisivat riittävän perussäännöksen valtioneuvoston asetuksella tietyistä jätelajeista tai jätteenkäsittelymenetelmistä tai muista vastaavista seikoista annettaville tarkemmille säännöksille. Vastaavasti nykyisen jätelain nojalla annetuista voimassaolevista asetuksista siirrettäisiin sääntelyä lakiin.

Lain 3 lukuun sisältyisi säännökset viranomaisista. Viranomaisten tehtävät säilyisivät pääosin ennallaan. Kuntien viranomaistehtävien selventämiseksi laissa ehdotetaan säädettäväksi kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävistä sekä näiden tehtävien järjestämisestä. Kuntien lakisääteisten jätehuollon järjestämiseen liittyvien palvelutehtävien hoitamista varten perustettujen yhtiöiden omistajaohjauksen ja viranomaistyön tehostamiseksi lakiin esitetään myös säännöstä, jonka mukaan näissä tapauksissa kunnan jätehuoltoviranomaisena toimii yhteistoiminta-alueen kuntien yhteinen toimielin tai näiden perustama kuntayhtymä.

Luvussa 4 säädettäisiin jätehuollon järjestämisen yleisestä vastuusta ja vastuun siirtymisestä. Vastuusiin liittyviin pääperiaatteisiin ei ehdoteta olennaisia muutoksia nykyiseen lakiin verrattuna. Jätteen haltija olisi ensisijaisesti velvollinen järjestämään jätehuollon. Vastuu olisi kokonaisvastuuta jätehuollosta ja siihen sisältyisi myös vastuu kustannuksista. Kunnan järjestämä jätehuolto ja tuottajavastuu muodostaisivat poikkeuksen jätteen haltijan vastuun pääsäännöstä.

Luvussa 5 säädettäisiin kunnan järjestämästä jätehuollosta. Kunnan vastuuseen yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä ehdotetaan vähäisiä laajennuksia vastuunjaon selkeyden parantamiseksi ja jätehuollon toimivuuden turvaamiseksi. Jätteen kuljetukset järjestettäisiin kuten nykyisin lähtökohtaisesti kunnan järjestämänä kuljetuksena, mutta kunnalla säilyisi edelleen mahdollisuus päättää kuljetusten järjestämisestä siten, että kukin kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa. Kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen liittyvän kunnan päätöksenteon edellytyksistä kuitenkin säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Muutoinkin sääntelyä täsmennettäisiin syrjimättömän ja tasapuolisen palvelutarjonnan varmistamiseksi. Samoin täsmennettäisiin jätteenkuljettajien tiedonantovelvollisuuksia ja tehostettaisiin jätteenkuljetusten seurantaa ja valvontaa.

Lukuun 5 lisättäisiin myös säännökset kunnan jätehuoltopalveluja koskevista laatuvaatimuksista. Lisäksi täsmennettäisiin sääntelyä kunnan jätehuollon palvelutehtävien järjestämisestä, jätteenkuljetuspalvelujen hankinnasta sekä jätehuoltopalvelujen taloudellisesta kirjanpidosta. Muutoin säännökset vastaisivat pääosin nykyistä sääntelyä.

Lukuun 6 koottaisiin tuottajavastuuta koskevat säännökset. Säännösten jäsentely ja muotoilu poikkeaisivat nykyisestä. Tuottajien velvollisuudet säilyisivät kuitenkin pääosin nykyisenkaltaisina. Nykyisen lain mukaisesta pakkausten tuottajien osittaisesta tuottajavastuusta luovutettaisiin. Pakkausjätteiden tuottajavastuuta koskisivat samat laintasoiset perussäännökset kuin muitakin tuottajavastuun piirissä olevia jätteitä. Tuottajien ja tuotteen jakelijoiden välistä vastuunjakoa selkiytettäisiin käytöstä poistettujen sähkö- ja elektro-

niikkalaitteiden ja ajoneuvon renkaiden jätehuollossa. Tuottajavastuun suhdetta muiden toimijoiden järjestämään jätehuoltoon ja tuottajayhteisöjen asemaa täsmennettäisiin tuottajavastuujärjestelmien toimivuuden varmistamiseksi.

Luvussa 7 säädettäisiin juomapakkausten valmisteverolaissa tarkoitettujen pantillisten juomapakkausten palautusjärjestelmään liittyvistä vaatimuksista. Ehdotetut velvollisuudet säilyisivät periaatteiltaan nykyisenkaltaisina, mutta sääntelyä täsmennettäisiin selvästi nykyisestä. Palautusjärjestelmään kuuluvat juomapakkaukset veloitettaisiin merkittävään siten, että merkinnästä ilmenevät pakkausten kuuluminen panttijärjestelmään ja pantin määrä. Viranomaisen voisi tietyissä tapauksissa myöntää merkintävelvollisuudesta poikkeuksen. Jakelijan vastaanotto- ja pantin palautusvelvollisuus sidottaisiin myyntiin nähden kohtuulliseen määrään samaan palautusjärjestelmään kuuluvia juomia.

Luvussa 8 säädettäisiin roskaantumisesta ja roskaantuneen alueen siivoamisesta. Velvollisuudet säilyisivät pääosin ennallaan. Sääntelyä kuitenkin selvennettäisiin ja sen ymmärrettävyyttä parannettaisiin.

Luvussa 9 säädettäisiin kunnan jätemaksuista ja muista jätehuollon maksuista. Kunnan jätemaksuun liittyviin säännöksiin esitetään täsmennyksiä maksun perusteiden ja maksukäytäntöjen selkiyttämiseksi sekä maksua ja sen perusteita koskevan tiedottamisen parantamiseksi. Ehdotuksessa mahdollistettaisiin vakiintuneen käytännön mukaisesti erillisen perusmaksun periminen kunnan jätemaksun osana. Laissa määriteltäisiin myös vähimmäisvaatimukset kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta perittävän maksun perusteista. Lisäksi ehdotetaan säännöstä kuluttajansuojalainsäädännön mukaisesta kuluttajan oikeudesta saada hinnanalennus jätehuoltopalvelussa tapahtuneesta virheestä. Säännöstä sovellettaisiin sekä julkisoikeudellisiin että yksityisoikeudellisiin palveluihin.

Lukuun 10 sisältyisi säännökset valtakunnallisesta ja alueellisesta jätesuunnitelmasta, kunnan jätehuoltomääräyksistä ja jäteneuvonnasta. Jätesuunnitteluun liittyviin nykyisen lain mukaisiin velvollisuuksiin ei ehdoteta olennaisia muutoksia. Kunnan jätehuolto-

määräysten soveltamisalaa ehdotetaan rajoitettavaksi nykyisestä niin, että eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta jätehuoltomääräyksiä voitaisiin antaa vain kunnan järjestämisvastuulle säädetyistä jätteistä. Kunnan vastuu jäteneuvonnan antamisesta rajattaisiin vastaavasti.

Luvussa 11 säädettäisiin jätteen ammattimaisen kuljettajan ja kerääjän, jätteen välittäjän sekä tuottajavastuujärjestelmään kuuluvan tuottajan, tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hyväksymisestä tai merkitsemisestä jätehuoltotai tuottajarekisteriin. Nykyisiä säännöksiä ehdotetaan selkiytettäväksi menettelyn toimivuuden ja yhtenäisyyden sekä toiminnanharjoittajan oikeusturvan parantamiseksi samoin kuin toimintojen viranomaisvalvonnan tehostamiseksi. Jätteen kuljettajan ja välittäjän hyväksyminen jätehuoltorekisteriin muuttuisi nykyistä selvemmin ennakkoluvan kaltaiseksi toiminnan hyväksymiseksi. Toisaalta jätteen ammattimaisen keräyksen hyväksymiseen liittyviä menettelyjä kevennettäisiin. Niiden osalta riittäisi pelkkä ilmoituksen tekeminen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten.

Luvussa 12 olisi jätteesiirtoasetusta täydentävät säännökset jätteen kansainvälisten siirtojen valvonnasta. Nykyisen lain mukaiseen sääntelyyn esitetään eräitä täsmennyksiä sen yhdenmukaistamiseksi EU:n lainsäädännön kanssa. Jätteen hyödyntämisen edistämiseksi lakiin ehdotetaan uutta jätteesiirtoasetuksen mukaista menettelyä jätettä hyödyntävien laitosten ennakkohyväksynnästä, jonka perusteella laitos voisi tuoda hyväksynnässä tarkoitettua jätettä toisesta maasta tavanomaista kevyemmän ilmoitusmenettelyn perusteella.

Luvussa 13 säädettäisiin valvonnasta ja hallintopakosta. Luvussa ehdotetaan lukuisia säännöksiä viranomaisvalvonnan edellytysten parantamiseksi ja valvonnan tehostamiseksi, kuten laiminlyöntimaksun käyttöönottoa sekä kirjanpito-, tiedonanto- ja siirtoasiakirjan käyttövelvollisuuden laajentamista ja täsmentämistä. Menettelyjä myös yhtenäistettäisiin ympäristönsuojelulain vastaavien menettelyjen kanssa.

Luvussa 14 olisi muutoksenhakua ja täytäntöönpanoa koskevat säännökset. Valitus-oikeutta laajennettaisiin vastaamaan tarkemmin ympäristönsuojelulain vastaavia säännöksiä. Myös viranomaisten valitusoikeutta laajennettaisiin nykyisestä.

Luvun 15 erinäisiin säännöksiin sisältyisi muun muassa säännökset jätteen käsittelylaitoksen tai -paikan vastuuhenkilöstä, jätehuollon eri rekistereistä sekä rangaistussäännökset.

Luvussa 16 säädettäisiin lain voimaantulosta ja siirtymäajoista. Laki tulisi voimaan vuoden kuluttua sen vahvistamisesta. Valtion jätehuoltotöitä koskeva nykyisen jätelain 35 § sekä siihen liittyvät jäteasetuksen säännökset jäisivät kuitenkin toistaiseksi voimaan. Asiaa koskevat säännökset on tarkoitus uudistaa lähivuosina erikseen. Tuottajavastuuta koskevia säännöksiä sovellettaisiin yleisesti vuoden kuluttua lain voimaantulosta, mutta pakkausjätteiden vastaanottovaatimusta kuitenkin vasta kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Kunnan tulisi järjestää vastuulleen kuuluvien yhdyskuntajätteiden kuljetus ehdotetun lain mukaisesti viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Ympäristönsuojelulakia ehdotetaan muutettavaksi terminologialtaan ja viittauksiltaan yhtenäiseksi muutettavan jätelain kanssa. Jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuutta koskeviin poikkeuksiin ehdotetaan tehtäväksi täsmennyksiä, joilla ei kuitenkaan olisi olennaista vaikutusta lupakäytäntöihin. Toiminnanharjoittajalta vaadittavaa vakuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi sääntelyn selkiyttämiseksi sekä vakuusjärjestelmän toimivuuden ja tasapuolisuuden parantamiseksi. Toiminnanharjoittajan vakavaraisuuden arvioimisesta luovuttaisiin ja hyväksytyjä vakuustyyppisiä rajattaisiin nykyistä tiukemmin. Lupamääräyksiä koskevaan säännökseen ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan lupaviranomaisen tulisi lupamääräyksiä antaessaan ottaa tarpeen mukaan huomioon energian käytön tehokkuuden ohella myös materiaalien käytön tehokkuus.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös 18 muuta lakia. Muutokset olisivat luonteeltaan teknisiä ja koskisivat lähinnä viittaus-säännösten ja eräiden termien yhdenmukais-tamista ehdotetun jätelain kanssa.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksen mukaan jätelainsäädännön keskeiset velvoitteet ja periaatteet säilyisivät pääosin ennallaan. Näin ollen esityksen välittömät vaikutukset jäisivät vähäisiksi. Esityksellä voi kuitenkin olla välillisiä vaikutuksia, jotka ovat seurausta ehdotetun uuden jätelain tai muutettavan ympäristönsuojelulain nojalla myöhemmin säädettävistä asetuksista. Niiden sisältöä ja vaikutuksia voidaan esityksessä arvioida vain rajoitetusti.

4.1 Vaikutusten arvioinnin toteuttaminen

Esityksen vaikutuksia on arvioitu ympäristöministeriössä osana lainvalmistelua. Tärkeimpiä tarkasteltuja sääntelyvaihtoehtoja ja niiden keskinäisen vertailun perusteita on kuvattu edellä alajaksossa 3.1.

Vaikutusten arvioinnin pääaineistona ovat jätealan lainsäädännön kokonaisuudistusta valmistelleen työryhmän kokousaineistot, valmistelun aikana järjestetyt kuulemistilaisuudet sekä työryhmän mietinnöstä saatu runsas lausuntopalaute.

Arvioinnin tueksi on teetetty useita selvityksiä: Suomen ympäristökeskus arvioi eräiden jätteen synnyn ehkäisykeinojen, yhdyskuntajätehuollon vastuunjaon eri vaihtoehtojen ja pakkausjätehuollon eri tuottajavastuumallien vaikutuksia (SYKE:n raportteja 4/2010) sekä selvitti tuottajavastuujärjestelmien toimivuutta (YMra 15/2009). Valtion taloudellinen tutkimuskeskus arvioi kunnan järjestämisvastuulle kuuluvan jätteenkuljetuksen eri sopimusmallien yritysvaikutuksia (VATT 1/2010). Joensuun yliopisto selvitti yhdessä Turun yliopiston kanssa jätteen synnyn ehkäisyn oikeudellisia ohjauskeinoja (YMra 24/2008). Teknillisen korkeakoulun Talousoikeuden yksikkö selvitti jätehuollon vakuusvaatimuksia ja niihin liittyvien ympäristönsuojelulain säännösten kehittämisvaihtoehtoja (YMra 1/2009). Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus selvitti jätteen kuljetusten valvonnan tehostamiskeinoja ja kuljettajien jätehuoltorekisteriin ilmoittamista koskevan sääntelyn kehittämistä (YMra 5/2010). Finnish Consulting Group Oy laati selvityksen

jätehuollon taloudellisesta merkityksestä ja kustannuksista (YMra 12/2010) sekä arvioi erilaajusten vaihtoehtoisten keräysverkostovaatimusten kustannusvaikutuksia pakkausjätehuollossa. Aalto-yliopisto selvitti kierrätys- ja hyödyntämisteiden määrittämistä kuitu-, muovi-, lasi- ja metallipakkauksille sekä keräyspaperille. Työryhmän sihteeristö laati raportin jätelainsäädännön ja perustuslain suhteesta (YMra 14/2009). Selvitykset ovat saatavissa tietoverkossa osoitteessa www.ymparisto.fi/jatelainuudistus.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset kotitalouksien taloudelliseen asemaan

Esityksen kokonaisvaikutus kotitalouksien taloudelliseen asemaan olisi hyvin vähäinen.

Kotitalous maksaa jätehuollosta suoraan kunnan tai yksityisen yrityksen tuottamana jätehuoltopalveluna taikka välillisesti tuottajavastuujärjestelmään kuuluvien tuotteiden hinnassa. Jätehuollon osuus kiinteistöhuollon kokonaiskustannuksista on asumismuodosta riippuen noin kolmesta viiteen prosenttia. Tuottajavastuujärjestelmään kuuluvan tuotteen hinnasta jätehuollon osuus on samoin enimmäisään muutamia prosentteja.

Jätehuoltopalvelujen ja kulutustuotteiden hinnat voisivat vähäisessä määrin nousta esityksessä edellytetyjen toimien seurauksena. Kustannuksiin vaikuttaa ennen muuta jätteen lajittelun ja erilliskeräyksen lisääntyminen lähinnä Euroopan unionin lainsäädännössä asetettujen kierrätys- ja erilliskeräysvaatimusten tiukentumisen johdosta. Ehdotuksen mukaan tuottajavastuujärjestelmiin kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden alueellinen vastaanottoverkosto olisi järjestettävä siten, että tuotteen viimeinen haltija voisi vaivattomasti ja kokea maassa luovuttaa käytöstä poistetun tuotteen tuottajan järjestämään vastaanottoon.

Tuottajien järjestämän vastaanottoverkoston laajuudesta säädettäisiin tuoteryhmittäin ehdotetun lain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella (49 §). Kuluttajamuovipakkausjärjestelmän erillistä vastaanottoa ei järjestetä nykyään käytännössä juuri lainkaan. Jos ko-

ko maata koskeva vastaanottovaatimus säädettäisiin koskemaan myös muovipakkauksia, niiden vastaanotto- ja kuljetuskustannukset nousisivat olennaisesti nykyisestä. Kotitalouksien kannalta pakkausjätehuollon kustannusten nousua voidaan kuitenkin pitää merkityksettömänä. Selvästi nykyistä laajemmankin vastaanottoverkoston kustannusvaikutus yksittäisen pakkauksen hinnassa olisi pakkauksimateriaalista riippuen noin 1–8 senttiä (Finnish Consulting Group Oy:n raportti 2010).

Kunnan perimä jätemaksu määräytyy kunnalle jätehuollon järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista. Tällöin merkitystä on muun ohella kunnan järjestämien jätteen keräyspalvelujen laajuudella ja jätteen käsitteilytavalla. Esitykseen sisällytetty kunnan jätehuollon laatua koskeva vähimmäisvaatimus (34 §) lisäisi muun ohella jätteen erilliskeräykseen liittyvien palvelujen järjestämistä nykyisestä, mikä nostaisi jätemaksuja jossain määrin. Kuljetuksesta aiheutuvat kustannukset muodostavat lähes puolet kuntien järjestämän jätehuollon kokonaiskustannuksista (YMra 12/2010). Kuljetuskustannusten suuruuteen vaikuttaa muun ohella kunnan valitsema kuljetusjärjestelmä. Kotitaloudet yleensä hyötyvät kunnan keskitetysti järjestämästä kuljetuksesta, koska kunnalla on yksittäistä kiinteistönhaltijaa vahvempi neuvotteluasema kuljetusten kilpailuttamisessa. Siirtymisen sopimusperusteisesta kuljetuksesta kunnan järjestämään ja kilpailuttamaan jätteenkuljetukseen on laskenut kuljetuksen kustannuksia jopa 40 % (VATT 1/2010).

Esityksellä ei olisi välittömiä vaikutuksia jätteen käsittelykustannuksiin, koska yksityiskohtaiset vaatimukset jätteen käsittelystä säädettäisiin asetuksilla, kuten jätteen poltosta ja kaatopaikoista annettavilla asetuksilla. Eri jätteenkäsittelytapojen kustannuskehitys on lisäksi riippuvainen raaka-ainemarkkinoiden kehityksestä sekä muusta lainsäädännöstä, kuten lannoitevalmisteita ja niin sanottuja eläinperäisiä sivutuotteita koskevasta sääntelystä. Myös jätevero nostaa oleellisesti yhdyskuntajätteen kaatopaikkakäsittelyn kustannuksia ja jätemaksuja.

Kuntien ja yritysten jätehuollosta perimien maksujen perusteita ehdotetaan täsmennettäväksi ja laskutuksen läpinäkyvyyttä parannet-

tavaksi (9 luku). Esitykseen sisältyy myös säännös jätteen haltijan oikeudesta hinnanalennukseen tietyissä tilanteissa (86 §). Luvun 9 maksuja koskevalla sääntelyllä voisi olla maksuja alentava vaikutus.

4.2.2 Vaikutukset yritysisiin

Esityksen arvioidaan lisäävän jossain määrin yritysten hallinnollisia velvoitteita ja niistä aiheutuvia kustannuksia. Esityksellä selkiytettäisiin eri toimijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia sekä parannettaisiin tasapuolisen kilpailun edellytyksiä jätehuoltoalalla. Muutoin esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä suoria vaikutuksia yritysten liiketoiminnan edellytyksiin taikka niiden asemaan kotimaisilla tai kansainvälisillä markkinoilla. Esitys ei vaikuttaisi oleellisesti mahdollisuuksiin kehittää innovaatioita jätehuoltoalalla.

Vaikutukset yritystoiminnan hallinnollisiin kustannuksiin

Kunnan vastuulla olevien jätteiden kuljettajille ehdotetaan velvollisuutta antaa kunnalle tietoja kuljetuksen piirissä olevista kiinteistöistä ja niistä kuljetettavista jätteistä (39 §, 44 §). Lain 6 luvussa (tuottajavastuu) tarkoitettujen tuottajien kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuudet (54 §) lisääntyisivät nykyisestä. Velvollisuus pitää kirjaa (118 §) jätteistä laajenisi koskemaan esimerkiksi suurehkoja myymälöitä, jotka eivät ole ympäristöluvan piirissä, mutta joissa syntyy yhteensä vähintään 100 tonnia jätettä vuodessa. Velvollisuus pitää kirjaa niin sanotuista ominaisjättemääristä eli jätteen määrästä suhteessa toiminnan laajuuteen koskisi toimintaa, jossa syntyy yli 100 tonnia jätettä vuodessa (119 §). Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuuden piirissä olevia toimintoja koskisi myös velvollisuus seurata ja tarkkailla järjestämäänsä jätehuoltoa ja tarvittaessa ryhtyä toimiin havaittujen puutteiden poistamiseksi (120 §). Velvollisuus olisi uusi, mutta käytännössä osa toiminnanharjoittajista on jo järjestänyt vastaavan seurannan ja tarkkailun vapaaehtoisesti esimerkiksi osana yrityksen ympäristöjärjestelmää.

Nykyisen lain mukainen jätetiedostoon tehtävä ilmoitus muuttuisi jätehuoltorekisteriin hakemiseksi (94 §). Lisäksi siirtoasiakirjan laatimista koskeva velvollisuus laajenisi koskemaan sako- ja umpikaivolietteen, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen jätteiden, rakennus- ja purkujätteiden sekä pilaantuneiden maainesten siirtoja (121 §).

Ehdotetut säännökset lisääisivät merkittäviä jätemääriä (yli 100 tonnia vuodessa) tuottavien, jätteitä kuljettavien ja tuottajavastuusäännösten mukaan tuottajiksi määriteltyjen yritysten hallinnollisia velvollisuuksia nykyiseen verrattuna. Lisäyksen kustannusvaikutuksista ei ole tehty systemaattista arviota. Jätteen kuljettajien tiedonantovelvollisuus ja eräiden jätteiden tuottajien kirjanpitovelvollisuus olisivat kokonaan uusia velvoitteita nykyiseen lakiin verrattuna. Jätekirjanpitoa koskevien velvoitteiden täsmentämisellä ja laajentamisella kannustettaisiin toiminnan materiaalitehokkuuden parantamiseen, mistä saattaisi pidemmällä aikavälillä aiheutua yrityksille kustannussäästöjä.

Ehdotettu ympäristönsuojelulain muutos (43 a—43 c §) tiukentaisi vakuuksia koskevaa sääntelyä. Hyväksyttävät vakuuslajit vähenisivät nykyisestä ja vakuuden voisi vastedes antaa vain ammattimainen rahoituslaitos. Muutos vastaisi osin viime aikoina kiristynyttä hallinto- ja oikeuskäytäntöä. Laista poistuisi nykyiseen lakiin sisältyvä mahdollisuus, jonka mukaan muuta toimintaa kuin kaatopaikkaa tai ongelmajätteen käsittelyä koskevan luvan myöntämisen yhteydessä vakuus voidaan jättää määräämättä, jos toiminnanharjoittaja arvioidaan vakavaraiseksi. Sen sijaan vakuus voitaisiin kaatopaikkaa lukuun ottamatta jättää kokonaan määräämättä pienimuotoiselta toiminnalta.

Esityksen seurauksena useat toiminnanharjoittajat joutuisivat asettamaan vakuuden tai uusimaan vakuuslajin ehdotettujen säännösten vaatimuksia vastaavaksi. Uuden vakuuden asettaminen tai vakuuslajin muuttaminen koskisi arviolta muutamia kymmeniä sellaisia luvanvaraisia toimintoja, joiden ympäristöluvan myöntää aluehallintovirasto. Tällöin esimerkiksi samaan konserniin kuuluvan yrityksen antama takaus (konsernitakaus), joka on toiminnanharjoittajalle käytännössä ilmainen, jouduttaisiin korvaamaan rahoitus-

laitoksen antamalla takauksella tai pantatulla talletuksella. Jos vakuutena käytetään pantattua talletusta, vakuuteen sidotaan mahdollisesti kymmeniksi vuosiksi sellaista varallisuutta, joka muutoin olisi käytettävissä liiketoimintaan. Joissain yksittäistapauksissa vakuuden asettaminen tai vakuuslajin muuttaminen voisi nostaa toiminnanharjoittajan ympäristölupaan liittyviä kustannuksia merkittävästi. Teollisuusalueen kaatopaikan jälkihoitoon liittyvän vakuuden suuruus voi olla satoja tuhansia tai jopa miljoonia euroja (YMra 1/2009). Myös osa kuntien lupaviranomaisten toimivallan piirissä olevista toiminoista joutuisi uusimaan vakuuden lajin, mutta toisaalta osa vapautuisi vakuusvaatimuksesta kokonaan toiminnan pienimuotoisuuden johdosta. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna tiukennetun vakuussäätelyn taloudellinen kokonaismerkitys yrityksille ei olisi kovin merkittävä. Vakuus ei olisi yrityksen toiminnan kannalta uusi menoerä, koska vakuudella katettavat kustannukset toteutuvat joka tapauksessa kun toiminta loppuu ja tähän liittyvät jätehuoltotoimet joudutaan suorittamaan. Esitys lisäisi vakuussäätelyn ennakoitavuutta, millä voisi pidemmällä aikavälillä olla hallinnollisia kustannuksia vähentävä merkitys.

Juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvien pakkausten merkintävelvollisuus (70 §) lisäisi niiden juomapakkausten valmistajien tai tuottajien kustannuksia, jotka eivät ole vielä tehneet pakkauksiinsa vastaavia merkintöjä. Valtaosa palautusjärjestelmiin kuuluvista juomapakkauksista on kuitenkin jo merkitty vapaaehtoisesti, joten kokonaisuutena ehdotetun merkintävelvollisuuden kustannusvaikutus olisi vähäinen. Lähinnä Joidenkin ulkomailta maahantuotavien juomapakkausten merkintä jouduttaisiin tekemään Suomessa jälkikäteen ennen tuotteen markkinoille saattamista, jolloin merkittävästi aiheutuneet kustannukset olisivat hieman suuremmat kuin kotimaassa valmistetuilla juomapakkauksilla. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella olisi toimivalta eräissä tapauksissa myöntää poikkeus merkintöjen tekemisestä.

Merkintävelvollisuuden ohella juomapakkausten palautusjärjestelmien jäsenten luettelointia ja tiedonantovelvollisuutta koskevan

säätelyn täsmentäminen (69 §) lisäisi josain määrin palautusjärjestelmän ylläpitäjien hallinnollisia velvoitteita nykyisestä.

Ehdotetussa laissa on uudesta jätedirektiivistä johtuen ehdotettu lukuisia muutoksia jätehuollon peruskäsitteistöön. Esimerkiksi nykyisessä jätelaissa "käsittelyllä" tarkoitetaan jätteen lopulliseen sijoittamiseen tähtäävää toimintaa. Uudessa laissa vastaava merkitys olisi jätteen "loppukäsittelyllä", kun taas "käsittely" viittaisi sekä jätteen "loppukäsittelyyn" että "hyödyntämiseen". Lisäksi "ongelmajätteen" käsite korvattaisiin "vaarallisella jätteellä". Eri jätelajeja koskevia määritelmiä ehdotetaan myös lisää. Yritykset joutuisivat tekemään vastaavat muutokset tietojärjestelmiin, tuotteita ja jätteitä koskeviin merkintöihin sekä toimintaa koskevaan viestintään.

Vaikutukset yritysten liiketoiminnan edellytysiin

Esitystä voidaan arvioida yhtäältä jätehuoltoalalla toimivien ja toisaalta muiden yritysten liiketoimintaedellytysten kehittymisen kannalta. Jätehuoltoon liittyvien alojen yhteinen liikevaihto oli vuonna 2007 noin 1 750 miljoonaa euroa, mikä on noin 7 prosenttia rakentamistoimialan liikevaihdosta (YMra 12/2010). Jätehuoltoalalla toimivien yritysten liiketoimintaedellytykset ovat keskeisesti riippuvaisia jätehuollon palvelumarkkinoiden kokonaisliikevaihdon kehityksestä. Muiden kuin jätehuoltoalalla toimivien yritysten kannalta tärkeintä on riittävän laadukkaiden ja hinnaltaan kohtuullisten jätehuoltopalveluiden turvaaminen (SYKE 4/2010).

Esityksessä säilytettäisiin pääosin nykyinen yhdyskuntajätehuollon järjestämistä koskeva vastuunjako jätteen haltijan, kunnan ja tuottajien välillä. Jos kunta tai tuottaja olisi lain mukaan vastuussa jätehuollon järjestämisestä, jätehuoltoalan yritys ei voisi tarjota palvelujaan suoraan jätteen haltijalle. Yhdyskuntajätehuolto muodostaa kuitenkin vain osan jätehuollon palvelumarkkinoista. Kotitalouksien ja palvelujen yhdyskuntajätehuollon kustannusten on arvioitu olevan noin 36 prosenttia koko jätehuollon kustannuksista (YMra 12/2010). Lisäksi on huomattava, että jäte-

huollon järjestämisvastuun kohdentaminen kunnalle tai tuottajalle ei estä yksityisiä jätealan yrityksiä kehittämästä liiketoimintaansa ja tarjoamasta palvelujaan kunnan tai tuottajayhteisöjen käyttöön. Kunnat ovat pitkään hoitaneet merkittävän osan jätehuoltoveloiteistaan hankkimalla palveluita yksityisiltä yrityksiltä. Ei ole todennäköistä, että esitys vaikuttaisi kuntien käytäntöihin yksityisen liiketoiminnan mahdollisuuksia vähentävästi. Päinvastoin voidaan olettaa, että vaatimukset entistä laadukkaimmista jätehuoltopalveluista loisivat yksityisille jätealan yrityksille entistä enemmän mahdollisuuksia tarjota palvelujaan kunnille.

Kunnalla olisi toissijainen velvollisuus järjestää jätehuolto silloin, kun jätteen haltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte soveltuu kunnan järjestelmään (33 §). Jätteitä tuottavien yritysten näkökulmasta ehdotettu säännös turvaisi – kunnan jätehuoltokapasiteetin puitteissa – jätehuoltopalveluiden saatavuuden ennustettavuutta. Kunnat ovat yhtiöittensä kautta käytännössä hoitaneet myös yritysten jätehuoltoa, koska yksityisiltä palvelumarkkinoilta ei välttämättä aina saa palveluja. Nykyisessä jätelaissa yritysten jätehuoltoa ei kuitenkaan ole selkeästi määritelty kunnan (julkisoikeudelliseksi) velvollisuudeksi, vaan se on nähty markkinaehtoisena toimintana, jossa kunta tai sen omistama yhtiö kilpailee yksityisten yritysten kanssa samoilla markkinoilla. Tulkinta on saattanut kuntien jäteyhtiöiden hankintalainsäädännön mukaisen sidosyksikköaseman kyseenalaiseksi. Esityksessä lähdetään siitä, että ehdotuksen mukaisten edellytysten täytyessä (33 §) kunnat voisivat hoitaa toissijaisesti jätehuollon järjestämisvelvollisuuttaan myös jäteyhtiöittensä kautta ilman pelkoa siitä, että tämä toiminta vaarantaisi jäteyhtiöiden hankintalain mukaisen sidosyksikköaseman. Kunta tai kuntien omistama yhtiö ei kilpaile yksityisten jätehuoltoyritysten kanssa hoitaessaan 33 §:n mukaista velvollisuutta.

Esitykseen sisältyy varsinaisen jätehuoltovastuuta koskevan sääntelyn ohella muitakin säännösehdotuksia, joilla pyritään lisäämään kilpailuneutraaliteettia ja toiminnan ennakoitavuutta jätehuoltoalalla. Laissa määriteltäisiin, mitä jätehuollon tehtäviä kunnat voivat omistamilleen yhtiöille siirtää (43 §). Lisäksi

kunnilla ja niiden omistamilla yhtiöillä olisi velvollisuus erotella kirjanpidossaan ehdotuksen 32 §:n ja 33 §:n mukainen kunnan julkisoikeudellisen velvollisuuden piiriin kuuluva jätehuolto siitä palvelutoiminnasta, jota kunta harjoittaa omasta tahdostaan markkinaehtoisesti (44 §).

Kunnan jätteenkuljetusjärjestelmän valinta vaikuttaa niiden yritysten asemaan, joille kunnan vastuulla olevien jätteiden kuljetus on merkittävä liiketoiminnan osa. Ehdotuksessa on säilytetty kunnan mahdollisuus valita kahden jätteenkuljetusjärjestelmän välillä, mutta kiinteistön haltijan järjestämään kuljetukseen voitaisiin siirtyä vain tiettyjen laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Muun ohella saadun lausuntopalautteen perusteella näyttäisi siltä, että säädettäviksi ehdotetut edellytykset kiinteistön haltijan järjestämälle kuljetukselle eivät ainakaan nykytilanteessa täytyisi kaikissa kunnissa, joissa nykyisin on käytössä sopimusperusteinen jätteenkuljetus. Tällaisissa tapauksissa kunnassa olisi siirryttävä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. VATT:n selvityksen mukaan siirtymisen kunnan järjestämään kuljetukseen lisäisi kuljetusyritysten välistä kilpailua ja mahdollisesti vähentäisi alalla toimivien yritysten määrää. Kunnan kilpailutuksen ei ole arvioitu suosivan suuria yrityksiä pienten kustannuksella eikä myöskään johtavan saalistushinnoitteluun (VATT 1/2010).

Jätehuollon laillisuusvalvonnan tehostumisen ja ympäristöluvan yhteydessä asetettavaa vakuutta koskevien käytäntöjen yhtenäistymisen voidaan arvioida parantavan yritysten välisen tasapuolisen kilpailun edellytyksiä jätealalla.

Vaikutukset mahdollisuuksiin kehittää innovaatioita jätealalla

Esityksen ei arvioida merkittävästi vaikuttavan mahdollisuuksiin kehittää innovaatioita jätehuoltoalalla. Sääntely-ympäristö vaikuttaa yhtenä tekijänä innovaatioiden syntyyn. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa saatavilla oleva rahoitus (julkinen ja yksityinen) ja toimijoiden välinen verkostoituminen. Yleisesti ottaen innovaatioiden syntyminen ja teknologian kehittymiseen vaikutta-

neiden tekijöiden jälkikäteenkin selvittäminen on osoittautunut vaikeaksi. (SYKE 4/2010).

Viime vuosina hallinto-oikeuksissa ja markkinaoikeudessa on ollut vireillä useita jätehuollon järjestämiseen liittyviä, kuntien ja yksityisten jätehuoltoyritysten välisiä riitapauksia. Voidaan olettaa, että vastakainasettelu vaikeuttaa julkisten ja yksityisten toimijoiden välistä yhteistyötä ja siten myös innovaatioiden kehittämistä jätehuollossa. Vaikka lainsäädännöllä ei voida suoraan vaikuttaa esimerkiksi siihen, kuinka hyvin jätehuollon eri toimijat verkostoituvat ja tekevät yhteistyötä keskenään, ehdotetun jätelain arvioidaan lisäävän sääntelyn ennakoitavuutta.

Jätehuoltoalalla keskeisin innovaatioihin vaikuttava lainsäädännöllinen tekijä on jätehuollon laatutasoa koskevan sääntelyn tiukkuus (SYKE 4/2010). Ehdotetun uuden jätelain nojalla saatettaisiin tulevaisuudessa voimaan muun ohella jätteen käsittelyä koskevia terveyden- ja ympäristönsuojeluvaatimuksia sekä jätehuollon etusijajärjestystä toimeenpanevia määrällisiä kierrätys- ja hyödyntämistavoitteita tai -velvoitteita. Esityksellä olisi tältä osin välillinen innovaatioita edistävä vaikutus, joka toteutuisi pidemmällä aikavälillä lähinnä asetuksilla toimeenpantavien EU-lähtöisten vaatimusten seurauksena.

Myös jätehuollon järjestämistä koskevien säännösten selkeys edistää innovaatioita. Selkeä vastuunjako luo ennakoitavuutta, millä on eri toimijoiden välistä yhteistyötä edistävä merkitys (SYKE 4/2010). Esityksessä jätehuoltovastuun jakautumista koskevaa sääntelyä pyrittäisiin selkeyttämään nykyisestä muuttamalla kunnan vastuulle kuuluvan yhdyskuntajätteen määritysperusteita (32 §) ja säätämällä kunnan toissijaisesta jätehuollon järjestämisvelvollisuudesta (33 §) sekä täsmentämällä jätteen kuljettajien oikeuksia ja velvollisuuksia (36 §). Tuottajavastuujärjestelmässä vastuu pakkausten jätehuollon järjestämisestä kohdennettaisiin yksinomaan tuottajille (46 §). Muita jätehuollon toimijoita kielletäisiin vaikeuttamasta tuottajan järjestämää jätehuoltoa (47 §). Lisäksi tuottajat veloitettaisiin nimenomaisella säännöksellä järjestämään käytöstä poistettujen tuotteiden

kuljetus jakelijan järjestämästä vastaanotosta käsittelyyn (49 § 3 momentti).

Ehdotetut muutokset täsmentäisivät jätehuollon eri toimijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia verrattuna nykyiseen lainsäädäntöön. Etenkin pakkausjätehuoltoa koskeva muutos selkeyttäisi sääntelyä, koska vastuu jätehuollon järjestämisestä olisi nykyisen jaetun vastuun sijaan yksin pakkauksen tuottajalla. Kokonaisuutena tarkasteltuna yhdyskuntajätehuollon järjestämistä vastuu olisi kuitenkin edelleen jaettu jätteen haltijan, kunnan ja tuottajan välillä. Tästä johtuen vastuunjakoon liittyvät tulkintaongelmat eivät poistuisi kokonaan, vaikka vastuunjaon perusteet täsmentyisivät. Lisäksi kunta voisi edelleen valita kahden kuljetusjärjestelmän välillä, millä olisi vastuunjaon selkeyttä ja ennakoitavuutta heikentävä merkitys.

4.2.3 Vaikutukset julkiseen talouteen

Esityksellä ei olisi merkittäviä vaikutuksia valtion talouteen. Esitys säilyttäisi kuntien jätehuollon järjestämistehtävät pääosin ennallaan.

Yksityisten terveys- ja sosiaalipalvelujen sekä koulutustoiminnan yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen siirtyisi kunnan vastuulle (32 §). Lisäksi kunnille säädettäisiin velvollisuus toissijaisesti järjestää jätehuolto eräissä tapauksissa (33 §). Pakkausten jätehuollon siirtyminen kokonaan tuottajan vastuulle puolestaan vähentäisi kunnan velvollisuuksia tältä osin. Kunnat ovat käytännössä järjestäneet asumisessa syntyvän pakkausjätteen jätehuollon. Kunnat kattaisivat jätehuollon järjestämisestä aiheutuvat kustannukset jätteen haltijoilta perimillään maksuilla.

Esitys lisäisi jonkin verran kunnan jätehuollon viranomaistehtäviä. Kunta voisi terveys- ja sosiaalipalvelujen tuottajien sekä julkisoikeudellisten yhteisöjen hakemuksesta päättää tiettyjen edellytysten täytyessä, että kunnan vastuun piirissä olevaa jätettä ei tarvitse luovuttaa kunnan järjestämään jätehuoltoon (42 §). Kunnalle aiheutuisi lisätehtäviä myös kiinteistön haltijan järjestämän jätteen kuljetusta koskevien tietojen vastaanottamisesta (39 §) sekä kyseiset tiedot sisältävän rekisterin ylläpitämisestä (143 §). Jätteen

ammattimaisesta keräyksestä olisi lakiehdotuksen mukaan tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kunnan olisi ilmoitettava rekisteriin merkitsemisestä ilmoituksen tekijälle. Rekisteriä ylläpitää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Kunta voisi periä hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä aiheutuvat kulut ehdotetun 144 §:n 2 momentin perusteella.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kunnan ja valtion viranomaisten välinen tehtävä- ja toimivaltajako säilyisi esityksen mukaan ennallaan. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivalta valvontaviranomaisena olisi nykyisen jätelain tapaan osittain päällekkäinen. Tästä seuraavan valvontavastuun epävarmuuden on jossain määrin todettu vaikeuttavan viranomaisten toimintaa. Selkeän rajan vetäminen kunnan ja valtion viranomaisen toimivallan välille lainsäädännössä on kuitenkin vaikeaa. Myöskään valtion viranomaisten keskinäisessä toimivaltajaossa ei tapahtuisi muutoksia. Hallinto-oikeuksissa käsiteltävät jätehuoltoa koskevat valitusasiat ohjattaisiin edelleen alueellisesti toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen.

Esitys sisältää viranomaisten tehtäviä lisääviä ehdotuksia, joilla tähdätään jätehuollon laillisuusvalvonnan tehostamiseen. Uudet tehtävät lisääisivät entisestään hallinnon tuottavuusohjelmista johtuvaa eri tehtävien priorisointitarvetta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa.

Voimassaolevan jätelain mukainen jätetiedoston ilmoittaminen korvattaisiin hakemuksella jätehuoltorekisteriin (94 §). Menettelyn piirissä olevien toimijoiden määrä ei muuttuisi oleellisesti, mutta hakemusten käsittely olisi entistä selkeämmin hyväksymismenettelyä. Esitys lisääsi jossain määrin hakemuksia käsittelevien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten työmäärää. Tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevat päätökset olisi uusittava siirtymäajan kuluessa, mikä lisääisi Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviä.

Esityksen mukainen uusi ennakkohyväksyntämenettely jätteen kansainvälisten siirto-

jen yhteydessä (114 §) lisääisi aluksi valvovana viranomaisena toimivan Suomen ympäristökeskuksen tehtäviä. Jätteen hyödyntämislaitos tulisi ennakkohyväksynnän perusteella nopeutetun ja yksinkertaistetun ilmoitusmenettelyn piiriin, mikä vähentäisi yksittäisiin jätesiiirtoihin liittyviä tehtäviä pidemmällä aikavälillä.

Jätteenkuljetusten valvontaan liittyvät kuntien viranomaistehtävät lisääntyisivät. Uudet tehtävät liittyisivät jätteen kuljettajien valvontaa varten toimittamien tietojen käsittelyyn ja tiedot sisältävän rekisterin (143 §) ylläpitämiseen. Valtaosassa kuntia – varsinkin niissä, joissa kunnat järjestävät jätteenkuljetuksen – on jo käytössä vastaava rekisteri. Ehdotettu sääntely parantaisi kunnan viranomaisten mahdollisuuksia valvontaan.

Kunnille aiheutuisi jonkin verran lisätehtäviä myös niiden hakemusten käsittelystä, joilla terveys- ja sosiaalipalvelujen tuottajat sekä julkisoikeudelliset yhteisöt voisivat hakea mahdollisuutta järjestää jätehuoltonsa itse. Hakemusten määrää on vaikea arvioida, mutta kuntakohtaiset tai alueelliset erot voivat olla merkittäviä. Poikkeusten hakemiseen vaikuttaisivat yhtäältä yksityisten palvelumarkkinoiden tarjonta sekä toisaalta kuntien tai niiden puolesta jätehuoltoa hoitavien yhtiöiden mahdollisuudet tarjota jätteen haltijan tarpeet tyydyttäviä jätehuoltopalveluja.

Myös jätteen keräystä koskevien ilmoitusten vastaanottaminen (100 §) olisi kunnalle uusi tehtävä. Toisaalta ilmoitusten kautta saatu tieto jätteen keräyspaikkojen sijainnista, niiden ylläpitäjistä ja kerättävistä jätteistä helpottaisi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtävän hoitamista. Lisäksi keräystä koskeva ilmoitus korvaisi eräissä tapauksissa ympäristöluvan ja vähentäisi tältä osin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen työtä.

Nykyisen jätelain mukainen kunnan velvollisuus järjestää jäteneuvontaa rajattaisiin koskemaan kunnan vastuulla olevaa yhdyskuntajätettä (93 §). Muutos tarkoittaisi lähinnä nykyisen käytännön kirjaamista lakiin. Myös kunnan jätehuoltomääräyksiä koskeva toimivalta kaventuisi nykyisestä (91 §), mikä voi vähentää kunnan jätehuoltomääräysten antamiseen liittyviä tehtäviä jossain määrin. Toisaalta on mahdollista, että kunnallisen oh-

jauksen tarve vastaavasti lisääntyisi niillä aloilla, joihin kuntien toimivalta edelleen ulottuisi.

Esitykseen sisältyvä laiminlyöntimaksua koskeva sääntely (131—133 §) loisi valvontaviranomaisille uuden, normaalia hallintopakkoa ja rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää nopeamman työvälineen. Laiminlyöntimaksun määräämismahdollisuus parantaisi oleellisesti nykyisestä etenkin tuottajavastuujärjestelmien valvonnasta vastaavan Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mahdollisuuksia puuttua niin sanottuun vapaamatkustukseen, jossa tuottaja laiminlyö hakemuksen tuottajarekisteriin ja pyrkii näin välttämään tuottajavastuuseen sisältyvät keskeiset velvollisuudet.

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuus ylläpitää julkisesti saatavilla olevaa luetteloa jäsenistään sekä muun ohella siitä, minkä juomapakkausten osalta jäsen on järjestelmään liittynyt, helpottaisi tuottajavastuujärjestelmää valvovan viranomaisen toimintaa. Lisäksi säännökset helpottaisivat juomapakkausten verotuksen toimitamista ja valvontaa Tullihallituksessa.

Ympäristönsuojelulakiin ehdotetut uudet vakuutta koskevat säännökset (43 a—43 c §) helpottaisivat vakuuden hyväksyttävyyden arviointia ja vähentäisivät viranomaisten tarvetta seurata vakuuden realisoitavuutta. Toiminnanharjoittajan vakavaraisuuden arviointi poistuisi kokonaan. Tarvittaessa vakuuden suuruuden määräytymisestä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Toiminnanharjoittajien vakuuksien uusiminen ehdotettujen säännösten mukaisiksi lisäisi aluksi ympäristölupaviranomaisten työtä. Pidemmällä aikavälillä ehdotettu sääntely kuitenkin helpottaisi lupaharkintaa ja vähentäisi siihen käytettävää työmäärää. Lupamääräysten tarkistaminen ehdotettujen jätehuollon seurantaa ja tarkkailua koskevien säännösten mukaisiksi (jätelain 120 §, ympäristönsuojelulain 46 §) lisäisi aluksi jonkin verran lupaviranomaisen työtä.

Kunnan jätehuollon palvelutehtävien siirtämistä koskeva säännös (43 §) edellyttäisi joidenkin kuntien omistamien jäteyhtiöiden toiminnan uudelleen määrittämistä. Esitykseen sisältyvä kuntien velvollisuus perustaa yhteinen toimielin viranomaistehtäviä varten

silloin, kun operatiiviset tehtävät on siirretty yhteisen yhtiön tehtäväksi (23 §), lisäisi aluksi kuntien tehtäviä. Pitkällä aikavälillä yhteinen toimielin kuitenkin tehostaisi kuntien päätöksentekoa jätehuollossa. Kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta koskevan päätöksen valmistelu ja seuranta lisäisi kunnan tehtäviä niissä kunnissa, joissa vastaava nykyisen lain mukainen kuljetusjärjestelmä on käytössä.

4.4 Ympäristövaikutukset

Ehdotetun jätelain tavoitteena olisi ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista.

Syntyvän jätteen määrä on pitkälti riippuvainen kansantalouden yleisestä kehityksestä sekä muusta kuin jätealan lainsäädännöstä ja ohjauksesta. Jätelainsäädännöllä ei voida oleellisesti vaikuttaa jätteen määrään, vaikka elinkaariajattelun voimistumisen myötä jättesääntely ulottuu enenevässä myös tuotteisiin ja tuotantoon. Oikeusjärjestyksen yleisistä periaatteista kuten elinkeinovapaudesta kuitenkin seuraa, että lainsäädännöllä ei voida asettaa tuotannolle tai tuotteiden markkinoille saattamiselle määrällisiä rajoituksia. Näin ollen esityksen vaikutukset jätteen määrään olisivat korkeintaan epäsuoria. Ehdotetulla lailla ohjattaisiinkin lähinnä jo syntyneiden jätteiden käsittelyä ja muuta jätehuoltoa.

Esitykseen sisältyy uusi velvollisuus, jonka mukaan suurehkoja määriä jätettä tuottavien toiminnanharjoittajien olisi pidettävä kirjaa niin sanotuista ominaisjättemääristä, kuten tuotettua palvelua tai tuotetta kohti syntyvästä jätteen määrästä (119 §). Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi lisätä toiminnanharjoittajien ja viranomaisten tietoisuutta tuotantoprosessien materiaalivirroista. Tällöin voitaisiin entistä paremmin tunnistaa tuotantoprosessien materiaalitehokkuutta lisääviä keinoja ja muun ohella ympäristöluvassa tarkastella tuotantoprosessin materiaalitehokkuutta. Materiaalitehokkuutta lisäävien toimenpiteiden on todettu vähentävän yrityksen

kustannuksia (SYKE 4/2010). Ominaisjättemäärien kirjanpitovelvollisuuden vaikutus jätteen määrään tai haitallisuuteen ilmenisi vasta pidemmällä aikavälillä.

Esityksen mukaiset toimet vähentäisivät osaltaan luonnonvarojen käyttöä, vaikka myös tämä riippuu ensisijaisesti yleisestä talouskehityksestä ja etenkin raaka-aineiden maailmanmarkkinoista. Jätelainsäädäntö vaikuttaa jätepohjaisten materiaalien markkina-asemaan monin tavoin. Jätelain nojalla annettavissa asetuksissa voitaisiin säätää vähitellen kiristyviä velvoitteita tai tavoitteita jätteen kierrätykselle ja muulle hyödyntämiselle. Ehdotettu jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva menettely mahdollistaisi hyödyntämiseen suunnattujen jättemateriaalien poistamisen jättesäätelyn soveltamisen piiristä ja siten kyseisiin materiaaleihin kohdistuvan sääntelytaakan keventämisen. Jätteen kierrätys säästäisi neitseellisiä luonnonvaroja kuten maa-aineksia ja metalleja. Kierrätys vähentäisi myös luonnonvarojen oton ja niiden jalostuksen aikaisia haitallisia ympäristövaikutuksia. Kierrätysmateriaalien jalostus raaka-aineeksi kuluttaa yleensä merkittävästi vähemmän energiaa neitseellisen raaka-aineen jalostamiseen verrattuna. Kierrätys vähentäisi samalla jätteen jätehuollosta muutoin aiheutuvia päästöjä.

Esitys ei sellaisenaan aiheuttaisi merkittäviä muutoksia tuotteiden sääntelyyn, koska jo nykyinen jättesäätely kattaa periaatteessa tuotteen koko elinkaaren valmistuksesta jätehuoltoon. Tuotteiden valmistukseen ja markkinoille saattamiseen liittyvät velvollisuudet ja kiellot lisääntyvät lähivuosina edelleen lähinnä EU-sääntelyn kehityksen myötä edelleen lisääntymään. Esimerkiksi EU:n direktiiviin perustuva tuotteiden ekologisesta suunnittelusta annettu laki asettaa energian käyttöön liittyville tuotteille entistä tiukempia vaatimuksia, sitä ei saa tuoda EU:n markkinoille. Toistaiseksi ekologisen suunnittelun vaatimuksissa painottuu energiatehokkuus, mutta tavoitteena on myös vähentää luonnonvarojen kulutusta ja haitallisia ympäristövaikutuksia.

Sääntelyn vaikutuksia tuotteiden valmistustapaan ja ominaisuuksiin on vaikea arvioida ja erottaa esimerkiksi kuluttajien tietoisuuden

lisääntymisestä ja sitä kautta tapahtuvista kysynnän muutoksista. Yleisesti ottaen tuotteisiin kohdistuvan sääntelyn vaikuttavuutta lisää oleellisesti sen soveltaminen tuotteen koko markkina-alueella. Esimerkiksi pakkausjätehuollossa tuottajavastuu on Suomessa ollut kansallinen valinta eikä EU:n sääntelystä seuraava velvollisuus. Esitykseen sisältyvällä pakkausten tuottajavastuujärjestelmällä ei juurikaan vaikutettaisi syntyvän pakkausjätteen määrään tai laatuun muun muassa siksi, että päätökset pakkausten valmistamisesta ja käytöstä tehdään yleensä muiden kuin Suomen markkinoiden perusteella. Pakkaajilla on myös tuottajavastuusta riippumatta taloudellinen kannustin pyrkiä optimoimaan pakkauksen paino ja kestävyys pelkästään logistisista syistä (SYKE 4/2010).

Jätehuollosta aiheutuvat päästöt veteen, maaperään ja ilmaan ovat pääosin riippuvaisia jätteiden käsittelytavasta. Jätteen loppukäsittelystä kaatopaikalla tai polttamalla aiheutuu yleensä enemmän päästöjä kuin jätteen kierrätyksestä ja uudelleenkäyttöön valmistelusta. Eri jätehuoltovaiheiden osuudesta koko jätehuoltoketjun ilmaan kohdistuvista päästöistä on ristiriitaista tutkimustietoa. Tämä johtuu elinkaariarviointien erilaisista rajauksista ja toteuttamistavoista. Esimerkiksi jätteiden kierrätyksen ja polton ympäristövaikutuksia ja kustannuksia tarkastelleen POLKU-hankkeen raportin perusteella kuljetusten osuus jätehuollon päästöistä on vähäinen (Suomen ympäristö 39/2008) ja keskeinen merkitys on käsittelytavoilla. Rosk`n Roll Oy:n teettämässä biojätteen käsittelyn kasvihuonekaasupäästöjä koskevassa selvityksessä (loppuraportti 15.6.2010) on saatu toisensuuntaisia tuloksia. Pakkausalan ympäristörekisteri PYR Oy:n teettämän selvityksen mukaan pakkausjätteen keräysverkoston tihentäminen harvaan asutuilla alueilla näyttäisi kasvattavan oleellisesti pakkauksen koko elinkaaren aikaisia kasvihuonekaasupäästöjä (CRnet Oy 14.04.2010).

Kaiken kaikkiaan esityksellä ei olisi välitömiä vaikutuksia jätehuollon päästöjen määrään. Jätteraaka-ainemarkkinoiden kehitys vaikuttaisi edelleen keskeisesti siihen, kuinka paljon jätteitä päätyy kierrätykseen ja kuinka paljon jätehuollosta aiheutuvat päästöt tätä kautta vähenevät. Esitys lisäisi jätehuollon

laillisuusvalvonnan keinoja, minkä voidaan olettaa vähentävän epäasianmukaista jätehuoltoa ja siitä aiheutuvia päästöjä ilmaan, maaperään ja vesistöön. Toisaalta viime aikoina toteutettu valtionhallinnon tuottavuusohjelma vähentää valvontaviranomaisten voimavaroja nykyisestä, mikä hankaloittaa uusien ohjauskeinojen käyttöä käytännön valvontatyössä.

4.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä ei olisi suoria työllisyysvaikutuksia. Ehdotetun lain mahdolliset työllisyysvaikutukset kohdistuisivat pääosin jätehuoltoalaan. Jätehuoltoon liittyvillä toimialoilla työskentelee nykyisin noin 4300 henkilöä, mikä on noin 3 prosenttia rakennustoiminnassa työskentelevien henkilöiden määrästä (YMrä 12/2010). Esityksestä riippumatta jätehuoltoon liittyvä liiketoiminta ja sen työllistävä vaikutus kasvanevat jatkossa. Jatkuvasti tiukentuvalla sääntelyllä kuten jätteen erilliskeräystä, kierrätystä ja hyödyntämistä koskevilla velvoitteilla voitaisiin vaikuttaa jätealan liiketoiminnan kasvuun ja alan työpaikkojen määrään.

Jätesuunnitelmien valmistelua koskevan sääntelyn täsmentyminen (89 §) ja kunnan jätehuoltomääräysten antamismenettelyä koskeva uusi säännös (92 §) selkeyttäisivät sääntelyä ja helpottaisivat kansalaisten osallistumista jätehuollon suunnittelua ja ohjausta koskevaan päätöksentekoon. Esityksen suhdetta perusoikeuksiin on tarkasteltu laajemmin ehdotetun jätelain säätämisjärjestystä koskevissa perusteluissa.

Jätteen haltijan ja kiinteistön haltijan asema jätehuoltopalveluiden kuluttajina paranisi esityksen seurauksena. Jätteiden erilliskeräykseen liittyvät palvelut lisääntyisivät kunnan palveluja koskevien laatuvaatimusten (34 §) sekä tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden vastaanottoaikojen vähimmäismäärää (49 §) koskevan sääntelyn täsmentymisen johdosta. Ehdotettu uusi säännös oikeudesta hinnanalennukseen virheen yhteydessä (86 §) koskisi sekä kunnan että yksityisen palveluyrittäjän tarjoamia palveluja ja parantaisi jätehuollon kuluttajansuojaa nykyisestä. Jättemaksujen läpinäkyvyys paranisi nykytilaan verrattuna, koska sekä kunnan että

yksityisen jätehuoltoyrittäjän olisi ehdotetun jätelain mukaan laskussaan määriteltävä entistä täsmällisemmin laskun perusteet (82 ja 85 §). Myös tuottajia, tuotteiden valmistajia ja juomapakkausten palautusjärjestelmien ylläpitäjiä koskevat merkintä- ja tiedotusvelvollisuudet (9, 12, 16, 51, 57 ja 70 §) parantaisivat kuluttajien mahdollisuuksia saada tietoa tuotteiden ominaisuuksista ja jätehuollosta.

Esityksellä parannettaisiin alueellisen tasa-arvaisuuden toteutumista jätehuoltopalvelujen saatavuudessa. Tuottajavastuujärjestelmään kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottoaikojen olisi oltava vaivatonta tavoitettavissa koko maassa. Ehdotettu kunnan toissijainen velvollisuus järjestää jätehuolto (33 §) turvaisi osaltaan jätehuoltopalveluiden saatavuuden alueilla, joilla ei synny riittävästi markkinaehtoista palvelutarjontaa.

Esityksellä ei ole tunnistettu olevan vaikutuksia miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Jätelainsäädännön uudistus aloitettiin vuonna 2007, jolloin ympäristöministeriö asetti työryhmän valmistelemaan jätealan lainsäädännön kokonaisuudistusta. Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus jätealan lainsäädännön ajanmukaistamiseksi Suomen ja Euroopan unionin jätepolitiikan nykyiset painotukset, EU:n muuttuva jätelainsäädäntö ja perustuslain säännökset huomioon ottaen.

Työryhmässä olivat edustettuina ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, aluehallintovirastot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Suomen Kuntaliitto, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, JLY-Jätelaitosyhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry ja Ympäristöyritysten Liitto ry. Työryhmän pysyvät asiantuntijat olivat ympäristöministeriöstä, Suomen ympäristökeskuksesta ja Aaltoyliopiston teknillisestä korkeakoulusta.

Työryhmän asettama jaosto valmisteli työryhmälle ehdotuksen jätelainsäädäntöön sisällytettäväksi tuottajavastuusäännöksi.

Työryhmä samoin kuin sen jaosto kuuli valmistelun kuluessa lukuisia asiantuntijoita. Työryhmä järjesti kaksi laajaa kuulemistilaisuutta. Työryhmä piti 44 kokousta ja sen jaosto 22 kokousta.

Työryhmän ehdotus valmistui 2 päivänä maaliskuuta 2010. Työryhmä ehdotti uuden jätelain säätämistä korvaamaan vuonna 1993 annettu jätelaki. Työryhmän ehdotukseen sisältyi seitsemän eriävää mielipidettä.

Työryhmän ehdotuksesta pyydettiin lausunnot yli sadalta taholta. Lausuntopalautteen pohjalta hallituksen esitys viimeisteltiin ympäristöministeriössä tarpeen mukaan muita viranomaisia, asiantuntijoita ja edunvalvontajärjestöjä kuullen.

Esityksestä on tehty teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY mukainen ilmoitus komissiolle. Ilmoituksen odotusaika päättyy 29 päivänä marraskuuta 2010.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausunnonantajat

Työryhmän ehdotuksesta jätelaiksi ja laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta annettiin 152 lausuntoa. Lausunnoista koottu tiivistelmä on saatavissa sähköisessä muodossa ympäristöministeriön internet-sivustolta (www.ymparisto.fi/jatelainuudistus).

Lausunnon antoivat oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriön luontoympäristösosasto, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Kilpailuvirasto, Kuluttajavirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi, Puolustushallinnon rakennuslaitos, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), Suomen ympäristökeskus, Tilastokeskus, Tullihallitus, Turvatekniikan keskus (Tukes), Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Länsi- ja Sisä-

Suomen aluehallintovirasto, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Joensuu kaupunki, Jyväskylän kaupunki, Porin kaupunki, Seinäjoen kaupunki, Korkein hallinto-oikeus, Vaasan hallinto-oikeus, Kirkkohallitus, Tampereen ev. lut. seurakuntayhtymä, Seinäjoen seurakunta, Helsingin yliopisto, Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, Tampereen teknillinen yliopisto, Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Elintarviketeollisuusliitto ry, Emmaus Helsinki ry, Energiateollisuus ry, Finanssialan Keskusliitto, Helsingin seudun kauppakamari, JLY-Jätelaitosyhdistys ry, Kaivannaisteollisuus ry, Kaupan liitto, Kemianteollisuus ry, Lapin kauppakamari, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry, Metsäteollisuus ry, Paliskuntain yhdistys, Pidä Lappi Siistinä ry, Pidä Saaristo Siistinä ry, Päivittäistavara-kauppa ry, Rakennusteollisuus RT ry, RaSi ry, Suomen Alkoholijuomakauppayhdistys ry, Suomen Keskusta rp, Yrittäjäasian neuvottelukunta, Suomen kierrätyskeskusten yhdistys ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Pakkausyhdistys ry, Suomen Purjehtijaliitto ry, Suomen Romukauppiain liitto ry, Suomen Satamaliitto, Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry, Suomen Yrittäjät ry, Tekes-teknologian ja innovaatioiden tutkimuskeskus, Teknisen Kaupan ja Palveluiden Yhdis-

tys ry, Teknologiateollisuus ry, Terveyspalvelualan Liitto, Vesi- ja viemärlaitosyhdistys, Väli-Suomen ympäristöyritykset ry, Ympäristöyritysten Liitto ry, Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry, Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto, Akkukierrätys Pb Oy, Alko Oy, A-Pullo Oy, Ekopulloyhdistys ry, ERP Finland ry, Finn Spring Oy, FLIP ry, ICT-Tuottajaosuuskunta –TY, Lidl Suomi Oy, Mepak-Kierrätys Oy, North Re-Tyre Oy, Pakkausalan Ympäristörekisteri PYR Oy, Paperinkeräys Oy, Puupakkausten Kierrätys PKK Oy, Recser Oy, SELT ry, SER-Tuottajayhteisö ry, Suomen Aaltopahviiyhdistys ry, Suomen Autokierrätys Oy, Suomen Keräyslasiyhdistys ry, Suomen Keräystuote Oy, Suomen Kuitukierrätys Oy, Suomen Kuluttajakuitu ry, Suomen Matkailuautokierrätysyhdistys MAK ry, Suomen NP-kierrätys Oy, Suomen Palautuspakkaus Oy, Suomen Rengaskierrätys Oy, Suomen Teollisuuskuitu Oy, Suomen Uusiomuovi Oy, HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut – kuntayhtymä, Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy, Jämsän Seudun Jätehuolto Oy, Jätekuikko Oy, Lakeuden Etappi Oy, Lapin Jätehuolto kuntayhtymä, Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy, Oulun Jätehuolto, Pirkanmaan Jätehuolto Oy, Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy, Rosk'n Roll Oy Ab, Rouskis Oy, Turun Seudun Jätehuolto Oy, Vestia Oy, Ylä-Savon Jätehuolto Oy, Conforman Oy, Ekokem Oy Ab, Kuusakoski Oy, Lassila & Tikanoja Oyj, Metsähallitus, Motiva Oy, Senaatti-kiinteistöt, SITA Finland Oy, St1 Biofuels Oy, Suomen Terveystalo Oy, Suomen Yliopistokiinteistöt Oy ja eräät yksityishenkilöt.

Yleisiä huomautuksia

Lausunnonantajat pitivät yleisesti jätelainsäädännön ajanmukaistamista tarpeellisena, joskin joissain lausunnoissa esitettiin jätelainsäädännön uudistamista osana laajempaa ympäristölainsäädännön uudistusta. Useassa lausunnoissa todettiin, että lain ja asetusten välistä suhdetta olisi tarpeen selkeyttää. Eräät lausunnonantajat myös katsoivat, että työryhmän ehdotuksessa on jätetty liian paljon säädettäväksi valtioneuvoston asetuksilla ja etteivät asetuksenantovaltuudet ole riittävän yksilöityjä. Jatkovalmistelussa sääntelyä on

pyrityt selkeyttämään ja asetuksenantovaltuuksia muotoilemaan tarkkarajaisemmiksi.

Yksityiskohtaisia huomautuksia

Useat lausunnonantajat puolsivat lain tavoitteeksi jätedirektiivin mukaista muotoilua, jossa ensimmäisenä tavoitteena mainitaan ympäristön- ja terveydensuojelu. Moni lausunnonantaja totesi lisäksi, että lain soveltamisalan tulisi noudattaa jätedirektiivin soveltamisalaa. Sivutuotteen määritelmää pidettiin epämääräisenä. Jatkovalmistelussa lain tavoitetta on tarkistettu, minkä lisäksi on tehty soveltamisalaa ja sivutuotteen määritelmää koskevia tarkennuksia sekä täsmennetty perusteluja näiltä osin.

Eräissä lausunnoissa todettiin, että etusijajärjestyksen soveltaminen ei saisi johtaa yritysten materiaalihokkuuden kehittämistä koskevien mahdollisuuksien rajoittamiseen. Toisaalta todettiin, että poikkeamismahdollisuus etusijajärjestyksestä tulisi rajata ainoastaan sellaisiin tilanteisiin, joissa se on perusteltua ottaen huomioon elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset. Jatkovalmistelussa on pääosin pitäyditty työryhmän ehdotuksen mukaisessa muotoilussa.

Useissa lausunnoissa todettiin, että työryhmän ehdotukseen yleisinä velvollisuuksina kirjatut suojelevollisuudet on asetettu epätavallisen tiukoiksi ja että niitä tulisi lieventää. Jatkovalmistelussa säännöksiä on tarkennettu ja lausunnoissa erityisen ongelmallisena pidetty velvollisuus huolehtia siitä, ettei toiminnasta aiheudu maiseman rumen-tumista on korvattu vaatimuksella siitä, että toiminnan tai laitoksen tulisi soveltua ympäristöön.

Ehdotettua yhdyskuntajätehuollon vastuunjakoa sekä kannatettiin että vastustettiin. Sitä kannattavissa lausunnoissa työryhmän ehdot-taman vastuunjaon katsottiin helpottavan ympäristön- ja terveydensuojelun toteuttamista ja antavan edellytykset kannattaville jätteen hyödyntämis- ja käsittelyinvestoin-neille suurien, tasaisten ja kaikissa markkina-tilanteissa taattujen materiaaliavirtojen kautta. Ehdotusta vastustavissa lausunnoissa puolestaan ehdotetun vastuunjaon katsottiin rajoit-tavan jätteen haltijan valinnanvapautta, mitä pidettiin ongelmallisena. Erityisesti ehdote-

tun vastuunjaon katsottiin vaikeuttavan jätehuollon järjestämistä kokonaisuutena aloilla, joilla syntyy sekä kunnan että jätteen haltijan vastuulla olevaa jätettä. Joissakin lausunnoissa ehdotettiin kunnan vastuun kaventamista, toisissa taas sen laajentamista nykyisestä. Osassa lausunnoista lisäksi esitettiin, että maatalouden vaarallisten jätteiden vastaanotto tulisi säilyttää kunnan vastuulla. Jatkovalmistelussa yhdyskuntajätehuollon vastuunjako on pääosin säilytetty työryhmän ehdotuksen mukaisena, mutta maatalouden vaarallisten jätteiden vastaanotto on lausunnoissa esitetyn mukaisesti sisällytetty kunnan vastuun piiriin. Lisäksi kunnan jätehuollon laatuvaatimuksia koskevia säännöksiä on tarkennettu ja lakiin on lisätty eräitä poikkeuksia velvollisuudesta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon.

Molemmat työryhmän ehdotuksissa esitetyt vaihtoehdot kunnan vastuulla olevan jätteen kuljetuksesta saivat kannatusta. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen kannattajat näkivät vaihtoehdon edistävän markkinoiden toimivuutta, takaavan palvelun saatavuuden, tehostavan kuljetusten logistiikkaa, vähentävän kuljetuksista aiheutuvia päästöjä, turvallisuusriskejä ja muita haittoja, olevan hallinnollisesti selkeä, mahdollistavan lain vaatiman viranomaisen valvontatyön ja jätehuoltoketjun aukottoman hallinnan sekä mahdollistavan jättemaksujen tasapuolisuuden. Toiset lausunnonantajat katsoivat vaihtoehdon, jossa kunta itse päättäisi kuljetusjärjestelmästä, mahdollistavan kunnan itsemääräämisoikeuden säilymisen. Tähän vaihtoehtoon sisältyvän sopimusperusteisen kuljetusjärjestelmän katsottiin turvaavan asiakkaan valinnanvapauden sekä mahdollistavan kunnan järjestämää jätteenkuljetusta joustavamman, asiakaslähtöisemmän ja toimivamman palvelun. Vaihtoehdon nähtiin paremmin turvaavan etenkin pienten ja keskisuurten jätteenkuljetusyritysten toimintaedellytyksiä, työllisyyttä ja markkinoiden toimivuutta sekä edistävän investointeja ja innovaatioita. Lausuntopalautteessa esitettiin myös, että vaihtoehto, jossa kunta päättää kuljetusjärjestelmästä, voi olla ongelmallinen perustuslain kannalta.

Jatkovalmistelussa on päädytty säilyttämään nykyinen järjestelmä, jonka mukaan kunta päättää kuljetusjärjestelmästä. Kunta

voisi siten myös päättää järjestää vastuulleen kuuluvien yhdyskuntajätteiden kuljetuksen kunnan tietyllä alueella siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa. Kuljetusjärjestelmään liittyvän kunnan päätöksenteon edellytyksiä kuitenkin täsmennettäisiin ja lakiin lisättäisiin säännökset kuljetusten seurannan ja valvonnan tehostamiseksi.

Ehdotettua säännöstä kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävistä ja niiden organisoinnista pääosin kannatettiin ja katsottiin sen selkiyttävän työnjakoa kunnan eri viranomaisten sekä kunnan ja sen omistaman yhtiön välillä. Toisaalta esitettiin, että merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävät tehtävät tulisi laissa säätää kunnanvaltuuston päätettäväksi. Kunnan jätehuollon palvelutehtävien siirtämistä kuntien omistamalle yhtiölle koskevaa säännöstä pidettiin lausuntopalautteessa ongelmallisena perustuslain kannalta. Jatkovalmistelussa säännöstöä on tarkennettu.

Jätehuoltopalvelun kirjanpidon eriyttämistä ja erillisen tilinpäätöksen vaatimusta vastustettiin useassa lausunnossa. Erillisen laskelman vaatimusta pidettiin monessa lausunnossa erillisen tilinpäätöksen vaatimusta parempana vaihtoehtona. Jatkovalmistelussa vaatimus erillisestä tilinpäätöksestä on korvattu vaatimuksella erillisistä laskelmista, jotka kuvaavat toiminnan taloudellista tulosta.

Tuottajavastuun laajentamista pakkausjätteiden jätehuollossa sekä kannatettiin että vastustettiin. Lausunnoissa esitettiin myös hyvin ristiriitaisia mielipiteitä siitä, kenelle vastuun keräyksen järjestämisestä tulisi kuulua. Toisissa lausunnoissa esitettiin, että kunnilla tulisi olla vastuu etenkin kuluttajakauten ja kunnan jätehuoltoon kuuluvien kiinteistöjen pakkausjätteen keräyksestä. Toisissa lausunnoissa puolestaan vastustettiin kunnan mahdollisuutta pakkausjätteiden keräyksen kiinteistöiltä. Jatkovalmistelussa on käyty neuvotteluja eri osapuolten kanssa ja päädytty ratkaisuun, jonka mukaan tuottajat vastaisivat pakkausten jätehuollosta vähintään laissa ja sen nojalla säädetyin vähimmäisvaatimustason mukaisesti. Kunnalla olisi kuitenkin oikeus — vastaavasti kuin muidenkin tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden osalta — täydentää käytöstä pakkaus-

jätteen vastaanottoa osana laissa sen tehtäväksi säädettyä muuta jätehuoltoa.

Jakelijoiden velvollisuutta vastaanottaa käytöstä poistettuja sähkö- ja elektroniikkalaitteita ja tuottajien velvollisuutta vastata kerättyjen laitteiden kuljetuksesta vastustettiin useassa lausunnossa. Osassa lausunnoissa myös esitettiin, että jos jakelijoille säädetään vastaanottovelvollisuus, tulisi vastaanotto paikaksi hyväksyä myös muu kuin myyntipisteen läheisyydessä oleva vastaanotto paikka. Jatkovalmistelussa jakelijoiden vastaanottovelvollisuus on pääosin säilytetty työryhmän ehdotuksen mukaisena, mutta jakelijalla olisi mahdollisuus järjestää käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotto myös muualla kuin myyntipisteessä, jos vastaanotto paikka on yhtä helposti laitteen haltijan saavutettavissa ja jos tämä on tuottajan järjestämän kuljetuksen kannalta tarkoituksenmukaista.

Juomapakkausten merkintää koskevia vaatimuksia sekä kannatettiin että vastustettiin. Merkintävelvollisuuden todettiin helpottavan verotuksen valvontaa, mutta merkitsemisestä aiheutuvia kustannuksia pidettiin myös kohtuuttoman suurina. Jatkovalmistelussa merkintävelvollisuus on säilytetty työryhmän ehdotuksen mukaisena. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi kuitenkin hakemuksesta myöntää poikkeuksen merkintävelvollisuudesta, jos pakattuja juomia ei luovuteta kuluttajille tai merkintöjen puuttuminen ei olennaisesti vaikeuta juomapakkausten palauttamista. Myös ehdotettua panttilisten juomapakkausten jakelijoiden rajoittamatonta vastaanottovelvollisuutta pidettiin kohtuuttomana erityisesti pienten myyntipisteiden osalta. Jatkovalmistelussa velvollisuus on rajattu koskemaan ainoastaan myyntiin nähden kohtuullista määrää samaan palautusjärjestelmään kuuluvia juomapakkauksia.

Useissa lausunnoissa katsottiin olevan tärkeää, että kunnan jätemaksun maksuperusteiden läpinäkyvyys turvataan ja että kuntien on yksilöitävä kulut, jotka jätemaksuilla voidaan kattaa. Lisäksi todettiin, että perusmaksun määräytymisperusteet tulisi määritellä tarkemmin ja olisi varmistettava, että maksu rajoitetaan jätehuollon yleiskuluihin. Jatkovalmistelussa säännöksiä on tarkistettu siten, että ne turvaisivat maksuperusteiden läpinäkyvyyttä paremmin.

Ehdotettuja säännöksiä jätteen kuljetus- ja välitystoiminnan hyväksymisestä jätehuolto-rekisteriin pidettiin pääosin hyvinä. Monissa lausunnoissa kuitenkin todettiin ehdotetun menettelyn olevan raskas ja resursseja vaativa. Erityisesti ehdotettua lausunnotmenettelyä pidettiin työläänä. Jatkovalmistelussa lausunnotmenettelyä koskeva säännös on poistettu tarpeettomana laintasoisena säännöksenä ja jätehuoltorekisteriä koskevia säännöksiä on tarkennettu. Myös ehdotettua kuljettajan tiedonantovelvollisuutta pidettiin liikaa voimavaroja vaativana ja vaikeasti täytäntöön pantavana. Jatkovalmistelussa säännös on poistettu.

Työryhmän ehdotuksen mukaista jätteen kuljettajien ja tuottajien kirjanpito velvollisuutta pidettiin eräissä lausunnoissa kohtuuttomana. Kirjanpito velvollisuuden laajentamisen katsottiin kuitenkin myös olevan tärkeä lähtökohta materiaalien käytön tehokkuuden edistämiseksi. Sen nähtiin myös mahdollistavan jätevirtojen tarkemman valvonnan ja helpottavan jätehuollon suunnittelua. Jatkovalmistelussa kirjanpito velvollisuutta koskevia säännöksiä on tarkistettu, mutta velvollisuus on pääosin säilytetty työryhmän ehdotuksen mukaisena.

Ehdotettua laiminlyöntimaksua sekä kannatettiin että vastustettiin. Eräät lausunnonantajat pitivät sitä liian ankarana rangais- tuskana etenkin tiedonanto- ja kirjanpito vel- vollisuuksien puutteista. Sen sijaan laimin- lyöntimaksua pidettiin tarpeellisena tuottaja- rekisteriin hyväksymistä koskevan hakemuks- en tekemättä jättämisestä. Ehdotettua lai- minlyöntimaksusääntelyä pidettiin ongelmal- lisenä siitä syystä, että samasta teosta voitai- siin tuomita myös rikosoikeudellinen seu- raamus. Lisäksi laiminlyöntimaksun mää- rääminen tiedonantovelvollisuuden rikkomis- esta nähtiin ongelmallisena itsekriminoin- tisuusajan kannalta. Jatkovalmistelussa laimin- lyöntimaksu tiedonanto- ja kirjanpito vel- lisuuden rikkomisen seuraamuksena on pois- tettu. Säännökseen on myös lisätty kielto määrätä laiminlyöntimaksu, jos maksuvelvol- linen on tuomittu samaa asiaa koskevasta rikkomuksesta tai jos asia on vireillä esitut- kinnassa, syyteharkinnassa tai tuomiois- tuimessa.

Lausunnoissa sekä kannatettiin että vastustettiin toiminnalta vaadittavaa vakuutta koskevia säännöksiä. Erityisesti vakuusvaatimusta muiden kuin jätteen käsittelijän osalta vastustettiin useassa lausunnossa. Lisäksi joissakin lausunnoissa katsottiin, että kaikki nykyiset vakuusmuodot tulisi hyväksyä myös jatkossa. Toiset lausunnonantajat taas katsoivat, että vakuusmuotoja tulisi rajata valvonnan helpottamiseksi. Jatkovalmistelussa vakuussääntelyn soveltamisen laajentamisesta muihin kuin jätteen käsittelyä harjoittaviin toimintoihin on luovuttu ja vakuusvaatimusten tarkistamiseen liittyviä siirtymäaikoja on pidennetty merkittävästi. Muutoin säännökset on pääosin säilytetty työryhmän ehdotuksen mukaisina.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta sekä eräiden valmisteverotusta koskevien lakien muuttamisesta (HE 148/2010 vp). Esitys sisältää muutosehdotuksia eräiden juomapakkausten valmisteverosta annettuun lakiin. Nyt voimassa olevassa eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetussa laissa olevat viittausäännökset valmisteverotuslakiin ovat viittauksia jo kumottuun valmisteverotuslakiin (1469/1994),

jonka on korvannut nykyinen valmisteverotuslaki. Tässä hallituksen esityksessä ei ehdoteta kaikkien viittausäännösten korjaamista, vaan muutokset koskevat vain niitä eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain pykälää, joilla on selkeä liittymä jätelain säännöksiin. Muut juomapakkausten valmisteverosta annetun lain viittausäännökset ehdotetaan korjattaviksi edellä mainitussa hallituksen esityksessä.

Eduskunnassa on vireillä hallituksen esitys jäteverolaiksi (HE 159/2010 vp). Esityksessä ehdotetaan voimassa oleva laki kumottavaksi ja säädettäväksi uusi jäteverolaki. Esitys sisältää viittauksia nykyiseen jätelakiin ja siinä käytettyihin käsitteisiin.

Eduskunnassa on myös vireillä hallituksen esitys eräiden Turvatekniikan keskuksen tehtäviin ja toimivaltaan liittyvien lakien muuttamisesta (HE 173/2010 vp). Esityksessä ehdotetaan muutoksia nykyisen jätelain 57, 58 ja 65 §:ään. Samoin eduskunnassa on vireillä hallituksen esitys laeiksi rikoslain 44 ja 48 luvun, luonnonsuojelulain 58 §:n sekä ympäristönsuojelulain 20 §:n muuttamisesta (HE 157/2010 vp). Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin Suomessa täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2008/99/EY) ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin. Esitykseen sisältyy ehdotus rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamiseksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Jätelaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Lain tarkoituksena olisi ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista. Säännös vastaisi suurelta osin sisällöltään nykyisen jätelain tavoitetta. Jätehuollosta aiheutuvalla vaaralla ja haitalla terveydelle ja ympäristölle tarkoitettaisiin sekä jätehuollon paikallisesti tai alueellisesti aiheuttamaa pilaantumista että laaja-alaisempia vaikutuksia, kuten vaikutuksia ilmastonmuutokseen tai otsonikerroksen heikentymiseen. Lain tarkoitus vastaisi pääpiirteissään jätedirektiivin 1 artiklassa säädettyä direktiivin kohdetta ja soveltamisalaa.

Voimassa olevaan jätelakiin verrattuna ehdotettu säännös sisältäisi uusina tavoitteina roskaantumisen ehkäisemisen ja toimivan jätehuollon varmistamisen. Asianmukaiset jätehuoltopalvelut olisi pyrittävä takaamaan kaikille jätteen tuottajille kaikissa oloissa. Jätteiden tulisi päätyä asianmukaiseen jätehuoltoon riippumatta siitä, missä tai minkälaisessa toiminnassa ne syntyvät.

Säännöksen mukaiset tavoitteet koskisivat myös lain 6 luvussa tarkoitettuja tuottajavastuujärjestelmiä. Nykyisen jätelain 3 a luvussa on tuottajavastuuta koskevista tavoitteista säädetty erikseen.

2 §. Soveltamisala. Lain soveltamisala säilyisi suurelta osin voimassa olevan lain mukaisena.

Pykälän 1 momentin mukaan lakia sovellettaisiin jätteeseen, jätehuoltoon ja roskaantumiseen sekä tuotteisiin ja toimintaan, joista syntyy jätettä. Tuotteeseen ja toimintaan lakia sovellettaisiin siltä osin kuin se olisi tarpeen tuotteesta tai toiminnasta syntyvän jätteen sääntelemiseksi. Tämä tulisi kysymykseen lähinnä Euroopan unionin jätelainsä-

dännössä säädettyjen jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä, tuotteiden uudelleenkäyttöä, kierrätystä ja muuta jätehuoltoa koskevien säännösten täytäntöönpanemiseksi.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin lain soveltamisalaa merenkulun ympäristönsuojelulaisissa tarkoitettun alukselta peräisin olevan jätteen ja öljyvahinkojen torjuntalaisissa tarkoitettun öljyvahingossa tai aluskemikaalivahingossa syntyneen jätteen osalta. Ehdotetut osittaiset rajaukset jätelain soveltamisalasta vastaisivat nykyisin jäteasetuksessa säädettyjä rajauksia. Säädosviittaukset päivitetäisiin vastaamaan uudistunutta merenkulun ympäristönsuojelu- ja öljyntorjuntalainsäädäntöä.

Pykälän 3 momentin viittaussäännös olisi informatiivinen ja sillä ilmaistaisiin, kuten nykyisessä jätelaisissa, että jätelain lisäksi myös ympäristönsuojelulaisissa säädetään jätteestä aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä. Vastaavasti ehdotetaan viitattavaksi myös terveydensuojelulakiin, jonka 22 §:n mukaan jätteiden säilyttäminen, kerääminen, kuljettaminen, käsittely ja hyödyntäminen on tehtävä siten, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa.

3 §. Soveltamisalan rajaukset. Pykälässä säädetäisiin jätedirektiivin 2 artiklan perusteella eräistä poikkeuksista lain soveltamisalasta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan lakia ei sovellettaisi ilmaan johdettaviin päästöihin. Päästöjä ilmaan ei ole yleensä pidetty jätteinä. Ilmakehään joutuvat kaasumaiset päästöt on rajattu kokonaan jätedirektiivin soveltamisalasta.

Lain soveltamisalasta rajattaisiin momentin 2 kohdan mukaan hiilidioksidi, joka on otettu talteen ja siirretty geologista varastointia varten tai varastoitu geologisesti siltä osin kuin siitä säädetään muualla laissa. Lisäksi hiilidioksidin geologinen varastointi jäisi kokonaan lain soveltamisalan ulkopuolelle, jos aiottu varastoitava määrä on alle 100 000 tonnia ja tarkoituksena on uusien tuotteiden ja menetelmien tutkiminen ja kehittäminen. Säännös vastaisi hiilidioksidin talteenottoa ja varas-

tointia koskevan direktiivin hyväksymisen yhteydessä tehtyä muutosta jätedirektiivin 2 artiklaan.

Momentin 3 kohdan mukaan lain soveltamisalasta rajattaisiin jätevesi siltä osin kuin siitä säädetään muualla laissa. Jäteveden päästämisestä vesiin ja viemäriin säädetään muun muassa ympäristönsuojelulaissa, vesilaissa ja vesihuoltolaissa. Ehdotettu raja on perusteltu päällekkäisen sääntelyn välttämiseksi. Samalla varmistettaisiin jätedirektiivin mukaisten vaatimusten täyttyminen. Jätevesi on rajattu jätedirektiivin soveltamisalasta siltä osin kuin se kuuluu yhteisön muun lain-säädännön soveltamisalaan.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomion C-252/05 mukaan yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena on ollut nimenomaisesti määritellä jätevesi jätteeksi, mutta se on säätänyt kuitenkin siitä, että nämä jätteet voivat jäädä tietyissä tapauksissa direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Edellytyksenä on, että tällainen jätevesi kuuluu muun lainsäädännön alaan. Jotta kyseessä olevaa lainsäädäntöä voitaisiin pitää muuna lainsäädäntönä, sen on tuomion mukaan sisällettävä tarkkoja säännöksiä jätehuollon järjestämisestä ja varmistettava ympäristönsuojelun taso, joka vähintään vastaa jätedirektiivillä aikaansaataavaa tasoa.

Momentin 4 kohdan mukainen räjähteen jätettä, ydinjätettä ja radioaktiivista jätettä koskeva poikkeus vastaisi sisällöltään nykyisen jätelain vastaavaa säännöstä ja jätedirektiivin 2 artiklan 1 kohdan d ja e alakohdan mukaisista rajausta.

Momentin 5 kohdassa ehdotettu ruoppausmassaa koskeva poikkeus korvaisi nykyisen jätelain 2 §:n 2 momentissa säädetyn merensuojelulaissa (1415/1994) tarkoitettua luvan nojalla mereen sijoitettavaa jätettä koskevan poikkeuksen. Direktiivin mukaisesti raja- ulotettaisiin meren ohella myös muihin vesistöihin sijoitettaviin ruoppausmassoihin. Poikkeus rajattaisiin pilaantumattomiin ruoppausmassoihin. Jätedirektiivin 2 artiklan 3 kohdassa rajataan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle sedimentit, jotka ovat vaarattomia. Direktiiviä tiukempi raja- us olisi perusteltu ottaen huomioon tarve säännellä myös sellaisten pilaantuneeksi katsottavien ruoppausmassojen käsittelyä, jotka eivät tyy-

tä vaarallisen jätteen raja-arvoja. Ruoppausmassojen pilaantumattomuuden arvioinnissa voitaisiin käyttää apuna esimerkiksi sedimenttien ruoppausta ja läjitystä koskevassa ympäristöministeriön oppaassa (ympäristö-opas 117/2004) esitetyjä arvoitiperusteita ja muita suosituksia.

Momentin 6 kohdan mukaan jätelain soveltamisalasta rajattaisiin kaikki muut sivutuoteasetuksen mukaiset eläinperäiset sivutuotteet paitsi ne, jotka on tarkoitettu poltettaviksi, kaatopaikalle sijoitettaviksi tai käytettäväksi biokaasu-, kompostointi- tai muissa biologisissa käsittelylaitoksissa. Säännös vastaisi jätedirektiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännöstä. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät siten esimerkiksi sivutuotteet, jotka käytetään lannoitevalmisteen valmistuksessa, rehun tuotannossa tai lemmikkieläinten ruokien valmistuksessa. Sivutuotteet, joiden kansainvälisiin siirtoihin sovelletaan sivutuoteasetuksen hyväksymismenettelyjä, on lisäksi erikseen rajattu jätteesiirtoasetuksen soveltamisalasta. Tuotantoeläinten lanta, joka on sivutuoteasetuksen tarkoittama eläinperäinen sivutuote, kuuluisi vastaavin perustein jätelain soveltamisalaan silloin, kun lanta on tarkoitettu poltettavaksi, kaatopaikalle sijoitettavaksi tai käytettäväksi biokaasu-, kompostointi- tai muussa biologisessa käsittelylaitoksessa. Sen sijaan lannoitevalmisteenä taikka sen raaka-aineena käytettävä lanta samoin kuin käsittelemättömän lannan käyttö peltojen lannoitukseen ja maanparannukseen jäisi jätelain soveltamisalan ulkopuolelle.

Vastaavin rajauksin lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös muulla tavoin kuin teurastamalla kuolleiden eläinten kokonaiset ruhot, mukaan lukien eläintaudin hävittämiseksi lopetetut eläimet. Esimerkiksi renderointilaitoksiin toimitetut, hautaamalla käsitellyt tai haaskaruokintaan käytetyt eläinten ruhot ja muut eläinperäiset sivutuotteet eivät kuuluisi lain soveltamisalaan, vaan näihin toimintoihin sovellettaisiin sivutuoteasetuksen säännöksiä. Sen sijaan lakia sovellettaisiin kaatopaikalle sijoitettaviksi tai poltettaviksi tarkoitettuihin eläinten ruhoihin. Jätteen polttamisesta annettua valtioneuvoston asetusta ei kuitenkaan sovelleta mainittujen kokonaisten eläinten ruhojen polttoon, vaan sii-

hen sovelletaan sekä maatalouden tavanomaisen toiminnan yhteydessä että vakavissa, akuuteissa eläintautitapauksissa sivutuoteasetuksessa säädettyjä vaatimuksia. Ehdotettu rajaus olisi hieman suppeampi kuin jätedirektiivin 2 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukainen vastaava säännös, jonka mukaan direktiiviä ei sovelleta sivutuoteasetuksen mukaisesti loppukäsiteltäviin eläinten ruohoihin.

Sivutuotteita koskevilla 6 kohdan säännöksillä kavennettaisiin jonkin verran jätelain nykyistä soveltamisalaa. Voimassa olevaa jätelakia sovelletaan kokonaisuudessaan eläinten sivutuotteisiin ja niiden käsittelymateriaaleihin siltä osin kuin materiaalit ovat jätteitä. Ehdotetuilla rajauksilla vähennettäisiin eläinperäisten sivutuotteiden ja vastaavien materiaalien keräykseen ja kuljettamiseen liittyvää päällekkäistä sääntelyä. Sen sijaan eläinperäisten sivutuotteiden käsittelyn luvanvaraisuus säilyisi jokseenkin ennallaan. Ympäristönsuojelulain nojalla esimerkiksi rehuja ja rehuvalkuuaista valmistavalta tehtaalta, rehusekoittamolta ja lihaluujauhotehtaalta edellytetään ympäristölupaa.

Momentin 7 kohdan mukaan lakia ei sovellettaisi kallio- tai maaperästä irrottamattomaan pilaantuneeseen maa-ainekseen. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kaivamaton pilaantunut maa-aines voi olla jätedirektiivissä tarkoitettua jätettä, mutta se on rajattu direktiivin soveltamisalasta (C-1/03). Direktiivin soveltamisalasta on 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa rajattu yleisesti myös alkuperäisellä paikallaan oleva pilaantumaton maaperä ja maaperään pysyvässä yhteydessä olevat rakennukset. Viimeksi mainittuja materiaaleja ei yleensä pidetä jätteinä eikä rajauksen sisällyttäminen jätelain soveltamisalaan ole siten tarpeellista.

Pykälän 2 momentin mukaan lain soveltamisalasta rajattaisiin osittain ulos myös tietyt maa- ja metsätaloudessa syntyvät, ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvat jätteet. Ehdotuksen mukaan säännöksessä mainittujen jätteiden hyödyntämiseen ei sovellettaisi luvun 11 mukaisia rekisteröinti- tai muita hallinnollisia menettelyjä eikä luvun 13 mukaisia kirjanpito-, tiedonanto-, seuranta-, tarkkailu- ja siirtoasiakirjavaatimuksia. Lisäksi ympäris-

tönsuojelulaissa säädettäisiin kuten nykyisinkin, että niiden hyödyntämiseen ei tarvita ympäristölupaa.

Säännös koskisi aineksia, jotka täyttävät lain 5 §:ssä säädetyt jätteen yleiset tunnusmerkit. Maa- ja metsätaloudessa syntyviin aineksiin, jotka eivät ole jätettä, ei jättesääntelyä luonnollisesti sovellettaisi. Tällaisia olisivat esimerkiksi kuivikkeena, eristeenä tai koristeena käytettävä olki, tilalla tuotantoeläinten ruokintaan käytettävät kasviainekset sekä hakkutähteet, jotka varmuudella hyödynnetään energiana.

Rajauksen piiriin kuuluisivat ensiksi 2 momentissa tarkoitettut jätteet, jos ne käytetään hyödyksi maa- ja metsätaloudessa muutoin kuin energiantuotannossa. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi käyttöä lannoitevalmistelain mukaisesti lannoitevalmisteenä sekä muuta vastaavaa hyödyllistä käyttöä kasvi- tuotannossa siten, ettei siitä aiheudu haittaa terveydelle tai ympäristölle. Myös kasviaineksista peräisin olevien tähteiden käyttö tuotantoeläinten ruokinnassa tai riistanruokinnassa kuuluisi rajauksen piiriin. Toiseksi säännöksessä tarkoitettuja velvoitteita ei sovellettaisi myöskään maa- ja metsätaloudessa syntyviin ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuviin kasvi- peräisiin jätteisiin, jotka hyödynnetään energiantuotannossa.

Mainittujen jätteiden hyödyntäminen on vastaavaan tapaan suljettu osittain pois myös jätedirektiivin soveltamisalasta. Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta vaarattomiin ulosteisiin, olkiin ja muihin maa- ja metsätaloudesta peräisin oleviin luonnonmukaisiin, vaarattomiin aineksiin, joita käytetään maa- ja metsätaloudessa tai tällaiseen biomassaan perustuvassa energiantuotannossa soveltaen prosesseja, jotka eivät vahingoita ympäristöä eivätkä vaaranna ihmisen terveyttä. Nyt ehdotetulla maa- ja metsätalouden eräiden jätteiden osittaisella ulosrajauksella lain soveltamisalasta pyrittäisiin edistämään jätteiden hyödyntämistä ja samalla varmistamaan, ettei hyödyntämisestä aiheudu direktiivissä tarkoitettua vaaraa tai haittaa ympäristölle.

Pykälään ei sisällytettäisi kaikkia jätedirektiivin 2 artiklassa säädettyjä poikkeuksia soveltamisalasta. Direktiivin 2 artiklan 1 koh-

dan c alakohdassa soveltamisalasta rajataan maa-aines ja muu luonnosta peräisin oleva aines, joka ei ole pilaantunut ja joka on kaivettu pois rakennustoimien aikana, kun on varmaa, että aines käytetään kaivupaikalla sellaisenaan rakentamistarkoituksiin. Säännöksessä tarkoitettu aines, joka käytetään varmasti ja jokseenkin välittömästi sellaisenaan taikka seulomalla tai muulla vastaavalla tavalla esikäsiteltynä rakentamistarkoituksiin kaivupaikalla tai muualla, täyttää harvoin jätteen yleiset tunnusmerkit eikä poikkeuksen sisällyttäminen jätelain soveltamisalaan ole siten tarpeellista.

Direktiivin 2 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaan direktiivin soveltamisalasta rajataan kaivannaisteollisuuden jätehuollosta annetun direktiivin soveltamisalaan kuuluvat kaivannaishäteet. Direktiivi koskee kaivannaistoiminnassa syntyviä ja siinä käsiteltäviä jätteitä, mutta ei muualle toimitettavien tällaisten kaivannaishäteiden jätehuoltoa. Direktiivi on Suomessa pantu täytäntöön ympäristönsuojelulaille tukeutuen jätelakiin. Kuten direktiivissä, kaatopaikkasääntelyä ei sovelleta kaivannaistoiminnan jätealueisiin eikä eräiden vaarattomien kaivannaishäteiden jätealueiden toimintaan tarvitse hakea ympäristölupaa. Nykyistä sääntelymallia ei ole syytä muuttaa. Ympäristönsuojelulaissa säädetty nykyiset poikkeukset kaivannaishätealueiden ympäristöluvanvaikeudesta säilytettäisiin.

4 §. Soveltaminen puolustusvoimissa. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisesta puolustusvoimien toimintaan. Lähtökohtaisesti lakia sovellettaisiin puolustusvoimien toimintaan. Sitä ei kuitenkaan sovellettaisi sellaiseen puolustusvoimien toimintaan, jossa lain soveltaminen vaarantaisi valtakunnan turvallisuuden tai huoltovarmuuden. Lakia ei myöskään sovellettaisi erityisesti sotilaskäyttöön tarkoitettuihin eikä muihin valtakunnan keskeisten turvallisuusetujen valvontaan liittyviin tuotteisiin. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lain soveltamisesta puolustusvoimiin. Nykyisin asiasta säädetään jäteasetuksen 2 §:ssä ja eräiden tuotteiden osalta jätelain 18 b §:ssä.

5 §. Jätteen määritelmä. Ehdotetun pykälän mukaan jätteen yleinen määritelmä säilyisi nykyisen lain määritelmän mukaisena.

Määritelmä olisi myös yhdenmukainen jätedirektiivin vastaavan määritelmän kanssa.

Pykälän 2 momentin säännöksellä pyritäisiin selventämään 1 momentin mukaista jätteen yleistä määritelmää täsmentämällä rajanvetoa tuotantoprosessissa syntyvän jätteen ja sivutuotteen välillä. Säännöksellä saatettaisiin voimaan jätedirektiivin 5 artikla. Sivutuotteen määritelmää sovellettaisiin suoraan hallintopäätöksissä, kuten esimerkiksi ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristölupamenettelyssä. Näin ollen jätteen haltija ensisijaisesti luokittelisi aineen tai esineen 2 momentissa säädettyjen luokitusperusteiden perusteella. Luokitukseen liittyvä tietoaieisto olisi syytä tallentaa ja luokitukselta olisi tarvittaessa neuvoteltava valvontaviranomaisen kanssa. Ympäristöluvanvaraisen toiminnan osalta luokitusehdotus tulisi lupaviranomaisen tarkasteltavaksi lupa-asian käsitteilyn yhteydessä. Luokitus ja siihen liittyvä mahdollinen muutostarve tulisi myös valvontaviranomaisen tietoon ja arvioitavaksi toiminnan jätehuoltoa koskevan vuosiraportoinnin yhteydessä. Viranomaisilla olisi lisäksi 122 §:n perusteella oikeus saada tietoja sivutuotteista niiden luokituksen oikeellisuuden varmistamiseksi.

Säännöksen perusteella sivutuotteeksi voitaisiin määritellä ainoastaan tuotantoprosessissa syntyviä niin sanottuja jäännöstuotteita, jotka syntyvät prosessin sivuvirtana varsinaisen päätuotteen ohella. Esimerkiksi kulutuksen jäännöstuotteita ei tämän säännöksen perusteella voitaisi määritellä sivutuotteeksi. Sivutuote ei olisi tässä laissa tarkoitettua jätettä eikä siihen siten sovellettaisi tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä. Sivutuote rinnastuisi mihin tahansa tuotteeseen ja kuuluisi kyseistä tuotetta koskevan tuotesääntelyn piiriin. Esimerkiksi vaarallisia aineita sisältäviin sivutuotteisiin sovellettaisiin kemikaalilainsäädäntöä ja mahdollista muuta kyseistä tuoteryhmää koskevaa erityislainsäädäntöä. Aineen tai esineen määrittely sivutuotteeksi olisi säännöksen mukaan mahdollista vain, jos kaikki 2 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät. Toisin kuin prosessissa syntyvä jäte, sivutuotteeksi määriteltävän jäännöstuotteen voitaisiin katsoa olevan prosessissa tarkoituksella tuotettua. Tästä osoituksena voisi olla esimerkiksi se, että

jäännöstuotteen käyttöominaisuuksia pyritään raaka-ainevalintojen ja tuotantoprosessin teknisten säätöjen avulla räätälöimään jatkokäyttöön mahdollisimman hyvin soveltuviksi.

Kohdan 1 mukaan aineen tai esineen käytön olisi oltava varmaa. Tämä tarkoittaisi näyttöä tai varmuutta materiaaliin kohdistuvasta käyttötärpeestä ja yleisestä kysynnästä. Aineen tai esineen positiivinen taloudellinen arvo ei sellaisenaan riittäisi perusteeksi 1 kohdassa tarkoitetun kriteerin täyttymiselle (Komissio vs. Italia C-195/05 sekä Palin Granit C-09/00). Käytännössä edellytyksen täytyminen olisi riippuvainen ajallisesta ja paikallisesta markkinatilanteen vaihtelusta. Esimerkiksi pitkäaikaisen sopimuksen olemassaoloa materiaalin haltijan ja jatkokäyttäjien välillä voitaisiin tietyissä tapauksissa pitää osoituksena jatkokäytön riittävästä varmuudesta. Materiaalin varastointi pitkäksi ajaksi ennen mahdollista mutta ei varmuudella toteutuvaa uudelleenkäyttöä viittaisi puolestaan siihen, että materiaalia olisi pidettävä jätteenä (Palin Granit C-9/00).

Kohdan 2 mukaan ainetta tai esinettä tulisi voida käyttää suoraan sellaisenaan tai enintään tavanomaisen teollisen käytännön mukaisesti muunnettuna. Jos materiaalin jatkokäyttö edellyttäisi sellaista direktiivissä tarkoitettua hyödyntämistä, jossa aineen tai esineen koostumusta tai ominaisuuksia muutetaan esimerkiksi ympäristönsuojeluväitösten täyttämiseksi, sitä ei voitaisi pitää sivutuotteena, vaan se olisi jätettä (Avesta Polarit C114-/01). Tavanomaiseksi teolliseksi käytännöksi voitaisiin katsoa esimerkiksi varmentavien näytteiden ottaminen tai sellaiset muut tuotantoprosessiin kiinteästi liittyvät käsittelytoimet, joiden tarkoituksena on aineen tai esineen jatkokäyttöön liittyvän teknisen vaatimuksenmukaisuuden saavuttaminen, kuten pesu, kuivaus, homogenisointi taikka tiettyjen ominaisuuksien tai materiaalien lisääminen.

Kohdan 3 mukaan aineen tai esineen tulisi syntyä tuotantoprosessin olennaisena osana. Arvioon siitä, syntyykö jäännöstuote tuotantoprosessin olennaisena tai erottamattomana osana, vaikuttaisivat muun muassa materiaalin välitön soveltuvuus jatkokäyttöön, sitä edeltävien tarvittavien toimien luonne ja mit-

tavuus sekä näiden toimien fyysinen kytkeytyminen pääasialliseen tuotantoprosessiin. Materiaalin toimittaminen tuotantolaitoksen ulkopuolelle jatkokäsittelyä varten voisi olla osoitus siitä, ettei materiaali synny erottamattomana osana tuotantoprosessia. Tuotantolaitosten erikoistuessa tämä ei kuitenkaan kaikissa tapauksissa olisi aina osoitus tuotantoprosessien erillisyydestä.

Kohdan 4 mukaan aineen tai esineen tulisi lisäksi täyttää sille ja sen käytölle muussa lainsäädännössä — mukaan lukien muu ympäristön- ja terveydensuojelua koskeva lainsäädäntö — asetetut vaatimukset. Käyttö ei kokonaisuutena arvioiden saisi aiheuttaa vaaraa tai haittaa ympäristölle tai ihmisen terveydelle. Oikeuskäytännössä aineen tai esineen aiottua käyttöä on myös tarkasteltu luonnonvarojen kestävästä käytöstä näkökulmasta. Aineen tai esineen sivuotteeksi luokitteleminen voi edistää luonnonvarojen kestävästä käytöstä toteutumista paremmin kuin jätteen luokittelu, koska luokittelusta seuraava käytön helpottuminen voi käytännössä johtaa vastaavan luonnonmateriaalin, kuten soran käytön vähenemiseen (KHO 2005:90). Luonnonvarojen kestävästä käytöstä edistämiseksi ei kuitenkaan voida perustella sivutuotteeksi luokittelemista, jos aineen tai esineen käytöstä aiheutuisi kokonaisuutena arvioiden merkittävästi suurempia ympäristön- tai terveyshaittoja kuin vaihtoehtoisen neitseellisen materiaalin tai siitä valmistetun tuotteen käytöstä.

Pykälän 3 momentin mukaisella valtioneuvoston asetuksella saatettaisiin voimaan komissiossa myöhemmin päätettävät jätedirektiivin 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut aine- tai esinekohtaisesti täsmennetyt kriteerit aineen tai esineen luokittelusta sivutuotteeksi. Valtuuden nojalla voitaisiin säätää arviointiperusteita myös sellaisille aineille tai esineille, joille ei ole Euroopan unionissa säädettyjä arviointiperusteita. Asetuksella voitaisiin säätää myös sivutuotteiden ominaisuuksia ja niiden käyttöä koskevista erityisistä vaatimuksista. Tällaiset yhteisön sääntelyä täydentävät kansalliset säännökset on ilmoitettava komissiolle direktiivin 98/34/EY mukaisesti. Ympäristöluvissa yksittäistapauksessa tehtyjä ratkaisuja aineen tai esineen luokitte-

lusta sivutuotteeksi ei sen sijaan ole tarpeen ilmoittaa komissiolle.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston valtuudesta antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin aine tai esine ei ole enää jätettä. Tulkinta perustuu nykyisin pääosin jätteen yleisen määritelmän tapauskohtaiseen tulkintaan ottaen huomioon muun muassa tätä koskevat EU-tuomioistuimen ratkaisut. Ehdotetulla säännöksellä pyrittäisiin selventämään ja yhdenmukaistamaan tulkintaa. Säännöksellä saatettaisiin voimaan jätedirektiivin 6 artiklan mukainen menettely, jolla tietyn jätteen voidaan katsoa toteutetun hyödyntämistoimen seurauksena lakanneen olemasta jätettä. Yksinkertaisimmillaan tällainen hyödyntämistoimi voisi olla jätteen, aineen tai esineen tarkastaminen sen toteamiseksi, että se täyttää jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat perusteet.

Toisin kuin sivutuotetta koskevaa säännöstä, jäteominaisuuden päättymistä koskevaa säännöstä ei sovellettaisi suoraan hallintopäätöksissä. Pykälän ensisijaisena tarkoituksena olisi valtuuttaa valtioneuvosto saattamaan voimaan jätedirektiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaiset jätteeksi luokittelun päättymisen jätteen erityisperusteet, joista säädettäisiin Euroopan unionin lainsäädäntöön liittyvässä komitologiamenettelyssä. Erityisperusteita on tähän mennessä ryhdytty komission johdolla valmistelemaan rauta- ja teräs-, alumiini- ja kupariromulle sekä keräyspaperille ja lasille. Jätedirektiivin johdantolauseiden mukaan erityisperusteiden laatimista tulisi harkita myös muun muassa kiviainekselle, muulle metallijätteelle, renkaille, tekstiileille, rakennus- ja purkujätteelle, tietyille tuhille ja kuonille sekä kompostille. Lisäksi säännöksen nojalla voitaisiin toissijaisesti säätää kansallisista jätteenkohtaisista jäteluokituksen päättymisen edellytyksistä, jos komitologiamenettelyssä ei olisi säädetty vastavia EU:n laajuisia arviointiperusteita. Tällaisista kansallisista säädöksistä tulisi ilmoittaa komissiolle direktiivin 98/34/EY mukaisesti.

Kuten sivutuoteominaisuuden arvioinnissa, pykälässä mainitut jätteeksi luokittelun päättymisen edellytykset olisivat kumulatiivisia eli laadittavien aine- tai esinekohtaisten erityisperusteiden tulisi täyttää kaikki 1—5 kohdassa säädetyt edellytykset. Jätteen haltijalla tulisi lähtökohtaisesti olla painavaa näyttöä materiaaliin kohdistuvasta käyttötarkpeesta ja yleisestä kysynnästä. Kohdan 2 mukaan aineella tai esineellä tulisi olla käyttötarkoitus, johon sitä käytetään yleisesti. Kohdan 3 mukaan tuotteiden markkinoita ja kysyntää koskevia kriteerejä tulisi arvioida yhdessä. Kriteerit vastaisivat käytännössä sivutuoteominaisuuden arvioinnissa käytettyjä kriteeriä ja viittaisivat jatkokäytön toteutumisen varmuuteen. Kohdan 4 mukaan aineen tai esineen tulisi täyttää käyttötarkoituksensa mukaiset tekniset vaatimukset ja oltava vastaaviin tuotteisiin sovellettavien voimassa olevien säännösten mukainen. Tämän kohdan tarkoituksena on varmistaa, ettei aineen tai esineen suunniteltu jatkokäyttö ole muiden säännösten vastaista. Säännöksen 5 kohdan mukaan aineen tai esineen käyttö ei saisi kokonaisuutena arvioiden aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jäteluokituksen poistamista tulisi tarkastella myös jätehierarkian ja luonnonvarojen kestävä käytön toteutumisen kannalta.

Pykälän 5 momentissa täsmennettäisiin, että jätteeksi luokittelun päättymistä koskevalla 4 momentin nojalla annettavilla valtioneuvoston asetuksilla voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin myös esimerkiksi aineen tai esineen ominaisvaatimuksista tai käyttöä koskevista teknisistä vaatimuksista.

6 §. Muut määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin lain muut keskeiset käsitteet. Määritelmät olisivat mahdollisimman yhdenmukaiset jätedirektiivin vastaavien määritelmien kanssa.

Jätelain nykyinen käsite ongelmajäte korvattaisiin käsitteellä vaarallinen jäte. Tämä vastaisi Euroopan unionin jätelainsäädännössä, kuten jätedirektiivissä ja jätteen siirtoasetuksessa käytettyä käsitteistöä. Vaarallisen jätteen määrittely perustuisi jätedirektiivin 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti jätteen vaaraominaisuuksiin. Vaaraominaisuuksiin viitattaisiin vaarallisen jätteen määritelmässä yleisesti ja niitä täsmennettäisiin pykälän 3 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella jätedirektiivin liitteen III pohjalta. Mainitut säännökset yhdessä vastaisivat jätedirektiivin vaarallisen jätteen käsitettä.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uutena yhdyskuntajätteen määritelmä. Yhdyskuntajät-

tettä olisi asumisessa syntyvä jäte sekä laadultaan siihen rinnastettava muu jäte, jota syntyy hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa. Asumisessa syntyvää jätettä olisi kaikki vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvä jäte sen lajista, laadusta ja määrästä riippumatta, mukaan lukien vaaralliset jätteet ja sako- ja umpikaivolietteet. Asumisessa syntyvää jätettä olisi myös asukkaiden itse tekemissä remonteissa sekä piha- ja puutarhatöissä syntyvä jäte. Asumisessa syntyvään jätteeseen rinnastettavalla jätteellä tarkoitettaisiin jätettä, joka ominaisuuksiensa ja koostumuksensa puolesta soveltuisi kerättäväksi ja käsiteltäväksi samassa jätehuoltojärjestelmässä kotitalousjätteen kanssa. Arvioitaessa tällaisen jätteen laatua suhteessa asumisessa syntyvään jätteeseen olisi keskeistä tarkastella jätettä tuottavan toiminnan rinnasteisuutta asumiseen.

Yhdyskuntajätteen määritelmä vastaisi yleisimmistä jätteistä sekä ongelmajätteistä annetulla ympäristöministeriön asetuksella vahvistetun, Euroopan yhteisöjen komission päätökseen 2000/532/EY perustuvan jäteluettelon pääluokassa 20 olevaa määritelmää, jonka mukaan yhdyskuntajätettä ovat asumisessa syntyvät jätteet ja niihin rinnastettavat kaupan, teollisuuden ja muiden laitosten jätteet. Yhdyskuntajätettä olisi mainitun luettelon luokassa 20 tarkoitettujen jätteiden lisäksi luokassa 15 mainittu pakkausjäte siltä osin kuin se on asumisessa syntyvään pakkausjätteeseen laadultaan rinnastettavaa. Esimerkiksi teollisuustoimialalla toimivan yrityksen toimistotiloissa syntyvä paperi- ja kartonkijäte olisi asumisessa syntyvään jätteeseen laadultaan rinnastettavaa jätettä, kun taas varsinaisessa tuotantoprosessissa syntyvä paperi- ja kartonkijäte ei olisi yhdyskuntajätettä.

Sekalaiseksi yhdyskuntajätteeksi määriteltäisiin yhdyskuntajäte, joka jää jäljelle, kun jätteestä on jätteen syntypaikalla kerätty erillään jätelajeittain yksilöidyt jakeet. Tyypillisiä syntypaikalla erikseen kerättäviä jätelajeita ovat keräyspaperi, biojäte, tietyt pakkausjätteet sekä vaaralliset jätteet, kuten paristot ja akut, lääkkeet ja sähkö- ja elektroniikkalaiteromu. Sen sijaan sellainen jäte, jonka sisältämiä jätelajeita ei voida selkeästi yksilöidä, olisi sekalaista yhdyskuntajätettä.

Esimerkiksi energiana hyödyntämistä varten erilliskerätty niin sanottu energiajäte olisi määritelmän mukaan sekalaista yhdyskuntajätettä.

Jätteen tuottajan määritelmä vastaisi sisällöltään jätedirektiiviin 3 artiklan 5 kohdan mukaista määritelmää. Nykyisen lain määritelmästä poiketen määritelmässä täsmennettäisiin, että tuottajana pidetään myös sitä, jonka esikäsittely-, sekoittamis- tai muun toiminnan tuloksena jätteen ominaisuudet tai koostumus muuttuvat. Täsmennys ei muuttaisi olennaisesti jätteen tuottajan käsitteen nykyistä tulkintakäytäntöä.

Jätteen haltijalla tarkoitettaisiin jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai muuta, jonka hallussa jäte on. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä kuitenkin myös määräysvaltaa jätteeseen käyttävä toimija on voitu katsoa jätteen haltijaksi, vaikka tällä ei ole ollut jätettä fyysisesti hallussaan. Määritelmä vastaisi jätedirektiivin 3 artiklan 6 kohdan mukaisista määritelmää.

Kiinteistön haltijalla tarkoitettaisiin kiinteistön omistajaa tai vuokraoikeuden haltijaa. Voimassa olevan lain 3 §:n 4 kohdan mukaisessa kiinteistön haltijan määritelmässä oleva viittaus omistajan vertaiseen haltijaan ei käytännössä ole tarpeen.

Jätteen kuljettajalla tarkoitettaisiin sitä, joka vastaa jätteen kuljetuksesta. Kuljettajana pidettäisiin siten kuljetustyötä eikä sen yksittäistä kuljetustyötä tekevää työntekijää. Määritelmä vastaisi sisällöltään voimassa olevaa lakia.

Jätteen välittäjällä tarkoitettaisiin sitä, joka ammattimaisesti ostaa tai myy jätettä taikka välittää jätettä tai jätehuollon palveluita muiden lukuun, mukaan lukien välittäjä, joka ei ota jätettä fyysisesti haltuunsa. Ehdotetulla määritelmällä yhdistettäisiin jätedirektiivin 3 artiklan 7 ja 8 kohdissa tarkoitettut kauppiaan ja välittäjän määritelmät. Tarkoituksena olisi näin yksinkertaistaa terminologiaa ja välttää arkikielessä vaikeaksi ja harhaanjohtavaksi koetun termin kauppias käyttöä laissa. Jätedirektiivissä ja jätteensiirtoasetuksessa säädetyt kauppiasta ja välittäjää koskevat vaatimukset ovat käytännössä samat eikä tarvetta näiden toimijoiden erittelyyn laissa siten ole.

Ehdotettu jätehuollon määritelmä vastaisi jätedirektiivin 3 artiklan 9 kohdan mukaista

määritelmää. Voimassa olevan jätelain määritelmää täydennettäisiin lisäämällä jätehuollon käsitteeseen myös toimiminen jätteen välittäjänä.

Jätteen keräyksellä tarkoitettaisiin jätteen kokoamista kiinteistön haltijan, kunnan, tuottajan, jakelijan tai muun järjestämään vastaanottopaikkaan omatoimista käsittelyä varten taikka jätteen kuljettamiseksi käsittelyyn, mukaan lukien jätteen alustava lajittelu ja tilapäinen varastointi. Vastaanotto paikassa olisi tarpeelliset rakenteet, jäteastiat, säiliöt ja muut jätteen kokoamiseen tarvittavat välineet. Määritelmä vastaisi jätedirektiivin 3 artiklan 10 kohdan mukaista määritelmää kuitenkin niin, että määritelmään sisällytettäisiin myös omatoimista käsittelyä varten toteutettu jätteen kokoaminen.

Nykyiseen jätelakiin verrattuna ehdotettu määritelmä laajentaisi keräyksen käsitteen kattamaan myös jätteen syntypaikan ulkopuolella, jätteiden kokoamisen yhteydessä tapahtuvan jätteen alustavan lajittelun tai varastoinnin ennen jätteen kuljettamista käsiteltäväksi. Näin olen esimerkiksi apteekkien järjestämä lääkejätteiden vastaanotto ja käytöstä poistetuille kulutustuotteille järjestetyt kauppojen palautusjärjestelmät sekä niihin liittyvä jätteen tilapäinen varastointi katsottaisiin osaksi keräystoimintaa.

Laissa ehdotetaan määriteltäväksi uutena terminä jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen. Määritelmä vastaisi jätedirektiivin 3 artiklan 12 kohdan mukaista ehkäisemisen määritelmää. Ehdotuksen mukaan jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisellä tarkoitettaisiin sellaisia toimia ennen kuin tuotteesta tulee jätettä, joilla edistetään tuotteiden uudelleen käyttöä, pidennetään tuotteiden käyttöikää tai ehkäistään muulla tavoin jätteen syntymistä taikka vähennetään tuotteissa olevien haitallisten aineiden määrää tai syntyvän jätteen haitallisia ympäristö- ja terveysvaikutuksia.

Uudelleenkäytöllä tarkoitettaisiin jätedirektiivin 3 artiklan 13 kohdan mukaisesti tuotteen tai sen osan käyttämistä uudelleen samaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu. Uudelleenkäyttö olisi osa jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä eikä siten sisältyisi jätehuoltoon.

Uudelleenkäytön valmistelu olisi osa jätehuoltoa. Sillä tarkoitettaisiin jätedirektiivin 3 artiklan 16 kohdan mukaisesti jätteen tarkistamiseksi, puhdistamiseksi tai korjaamiseksi toteutettavaa toimintaa, jolla jätteenä käytöstä poistettu tuote tai sen osa valmistellaan siten, että se voidaan käyttää uudelleen ilman muuta esikäsittelyä. Vastaavaa termiä ei ole määritelty nykyisessä jätelaissa, mutta lähes vastaavansisältöinen uudelleenkäytön määritelmä on asianomaisten direktiivien mukaisesti sisällytetty sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta ja romuajoneuvoista annettuihin valtioneuvoston asetuksiin sekä pakkauksista annettuun valtioneuvoston päätökseen.

Jätteen kierrätyksellä tarkoitettaisiin toimintaa, jossa jäte hyödynnetään aineena. Kierrätystä olisi myös eloperäisen aineksen prosessointi esimerkiksi kompostoimalla tai mädättämällä, jos prosessin lopputuote käytetään aineena hyödylliseen tarkoitukseen siten, että sillä tosiasiallisesti korvataan muiden materiaalien käyttöä. Kierrätyksenä ei pidettäisi jätteen hyödyntämistä energiana eikä jätteen valmistamista polttoaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi. Määritelmä vastaisi asiasisällöltään jätedirektiivin 3 artiklan 17 kohdan mukaista määritelmää. Vastaavaa käsitettä ei ole määritelty nykyisessä jätelaissa, mutta kierrätyksen määritelmä sisältyy lähes samansisältöisenä sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta, romuajoneuvoista ja paristoista ja akuista annettuihin valtioneuvoston asetuksiin sekä pakkauksista annettuun valtioneuvoston päätökseen. Uudelleenkäytön valmistelu luettaisiin osaksi kierrätystä.

Jätteen hyödyntämisen määritelmä vastaisi sisällöltään jätedirektiivin 3 artiklan 15 kohdan mukaista määritelmää. Määritelmä olisi nykyisen jätelain 3 §:n 1 momentin 10 kohdassa säädettyä määritelmää täsmällisempi. Hyödyntäminen olisi toimintaa, jonka ensisijaisena tarkoituksena olisi käyttää jäte hyödyksi korvaamalla jätteellä kyseiseen tarkoitukseen muutoin käytettäviä aineita tai esineitä Tyypillisiä esimerkkejä hyödyntämisestä olisivat metallijätteiden hyödyntämisen metalliteollisuuden raaka-aineena, liuotinjätteiden regenerointi, tuhkien ja kuonien käyttö maarakentamisessa sekä jätteestä valmistetun polttoaineen käyttö energiantuotannossa. Jät-

teen kierrätys luettaisiin osaksi hyödyntämistä. Pykälän 3 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella vahvistettaisiin esimerkkiluettelo jätteen hyödyntämistoimista jätedirektiivin liitteen II mukaisesti. Näihin sisältyisi myös esikäsitteilyluonteisia toimia, joissa jätettä valmistellaan hyödyntämistä varten.

Jätteen loppukäsittely olisi terminä uusi ja sillä korvattaisiin nykyisessä jätelaissa käytetty termi käsittely. Loppukäsittelyllä tarkoitettaisiin jätteen sijoittamista kaatopaikalle, polttoa ilman energian talteenottoa tai muuta näihin rinnastettavaa toimintaa, joka ei ole hyödyntämistä, vaikka toiminnan toissijaisena seurauksena on jätteen sisältämän aineen tai energian hyödyntäminen. Määritelmä vastaisi sisällöltään jätedirektiivin 3 artiklan 19 kohdan mukaista määritelmää, mutta siihen lisättäisiin määritelmää selventäviä esimerkkejä tyypillisistä loppukäsittelytoiminnoista. Pykälän 3 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella vahvistettaisiin esimerkkiluettelo jätteen loppukäsittelytoimista jätedirektiivin liitteen I mukaisesti. Näihin sisältyisi myös esikäsitteilyluonteisia toimia, joissa jätettä valmistellaan loppukäsittelyä varten.

Määritelmän mukaan loppukäsittelyä voisi olla esimerkiksi vaarallisen jätteen poltto siihen erikoistuneessa polttolaitoksessa — siitä huolimatta, että poltossa saadaan talteen energiaa — jos toimen ensisijaisena tarkoituksena on jätteen vaarattomaksi tekeminen. Yhdyskuntajätteen poltto olisi loppukäsittelyä, jos se ei täytä jätedirektiivin liitteen II mukaisesti säädettyä yhdyskuntajätteen polttolaitosten energiategokkuutta koskevaa vaatimusta.

Jätteen käsittelyllä olisi nykyisestä jätelaista poikkeava merkitys. Ehdotuksen mukaan käsittely olisi yhteistermi jätteen hyödyntämiselle ja loppukäsittelylle, kun nykyisessä jätelaissa käsittely vastaisi ehdotetun lain mukaista termiä loppukäsittely. Uusi määrittely vastaisi jätedirektiivin käsitteistöä ja olisi myös yleiskielen pohjalta helpommin sisällöltään ymmärrettävä. Käsittelyyn sisältyisi direktiivin 3 artiklan 14 kohdan mukaisesti myös hyödyntämisen tai loppukäsittelyn valmistelu.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi tuotteen jakelijan määritelmä, joka on tarpeen erityisesti tuottajavastuuta koskevan 6 luvun säännöksissä. Jakelijalla tarkoitettaisiin tuotteen ammattimaista myyjää tai muuta tahoa, joka tarjoaa tuotteen käyttäjän saataville. Nykyisin jakelija on määritelty sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta sekä paristoista ja akuista annetuissa valtioneuvoston asetuksissa.

Jätteen kansainvälisen siirron määritelmää yksinkertaistettaisiin nykyisen jätelain määritelmään verrattuna, mutta tällä ei olisi vaikutusta määritelmän asiasisältöön. Jätteen kansainvälisellä siirrolla tarkoitettaisiin jätteen siirtoasetuksessa tarkoitettua jätteen siirtoa Suomesta toiseen maahan, toisesta maasta Suomeen ja jätteen siirtoa Suomen kautta.

Pykälän 2 momentin mukaan kuntaa koskevan lain säännökset koskisivat myös pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain (829/2009) 2 §:ssä tarkoitettua kuntayhtymää ja muuta kuntayhtymää siltä osin kuin sille on annettu kunnalle tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä. Samansisältöinen säännös on voimassa olevassa jätelaissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston toimivallasta antaa tarkempia säännöksiä vaarallisen jätteen määrittelyssä tarvittavista, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista jätteen vaaraominaisuuksista. Näillä säännöksillä saatettaisiin voimaan jätedirektiivin liitteessä III säädetty luettelo ominaisuuksista, jotka tekevät jätteistä vaarallisia. Momentissa säädetyn valtuuden nojalla valtioneuvosto voisi myös säätää jätteiden luokittelusta vaarallisiin ja muihin jätteisiin. Käytännössä valtuuden nojalla voitaisiin saattaa voimaan komission päätökseen 2000/532/EY perustuva EU:n jäteluettelo ja siihen komitologiamenettelyssä tehtävät muutokset. Nykyisin jäteluettelo on saatettu voimaan ympäristöministeriön asetuksella, mutta ehdotetun lain nojalla luettelosta säätäminen siirtyisi valtioneuvoston toimivaltaan.

Pykälän 3 momentin valtuussäännösten nojalla vahvistettaisiin myös jätedirektiivin liitteenä I ja II olevat esimerkkiluettelot jätteen loppukäsittely- ja hyödyntämistoiminnoista. Samoin saatettaisiin voimaan jätedirektiivin

liitteen II alaviitteessä säädetty yhdyskuntajätteen energiana hyödyntämisen laskenta-kaava. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin myös säätää muun muassa tuottajavastuuta koskevien direktiivien täytäntöönpanemiseksi tarpeellisista täsmennyksistä esimerkiksi uudelleenkäytön valmistelun, hyödyntämisen ja kierrätyksen määritelmiin.

7 §. Vaarallisen jätteen luokittelusta poikkeaminen. Säännös perustuisi jätedirektiivin 7 artiklan 2—5 kohtiin ja jäteluetteloa koskevaan komission päätökseen 2000/532/EY. Vastaava säännös on nykyisen jäteasetuksen 3 a §:ssä, mutta perustuslaista johtuvista syistä säännös on tarpeen siirtää lain tasolle.

Pykälässä tarkoitettulla valtioneuvoston asetuksella säädettyllä vaarallisten jätteiden luokituksella tarkoitettaisiin komission päätöksellä säädettyä Euroopan unionin jäteluetteloa, joka nykyisin on saatettu voimaan ympäristöministeriön asetuksella. Kuten direktiivissä, luettelo olisi esimerkkiluettelo jätteistä, mutta siinä mainittujen vaarallisten jätteiden osalta luokitus olisi sitova. Säännöksen mukaan jäteluettelon mukaisesta sitovasta luokittelusta vaaralliseksi jätteeksi voitaisiin säännöksessä määritellyin edellytyksin yksittäistapauksessa poiketa. Poikkeamispäätösten tekeminen olisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävä paitsi, jos kysymys olisi aluehallintoviraston toimivaltaan kuuluvasta ympäristöluvanvaraisesta toiminnasta. Tehtävän keskittäminen valtion viranomaisille olisi perusteltua siksi, että direktiivin mukaan poikkeuksista jäteluettelon mukaisesta vaarallisten jätteiden määrittelystä on ilmoitettava komissiolle.

Jätteiden siirtoja koskevassa 112 §:ssä olisi vastaava jätteen vientikiellon soveltamiseen liittyvä vaarallisen jätteen luokitteluun liittyvä menettely, jossa toimivaltaisena viranomaisena olisi Suomen ympäristökeskus.

2 luku. Yleiset velvollisuudet ja periaatteet

8 §. Yleinen velvollisuus noudattaa etusijajärjestystä. Säännöksellä saatettaisiin voimaan jätedirektiivin 4 artiklan mukainen niin sanottu jätehierarkia, joka määrittää jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä ("jätteen ehkäisemistä") ja jätehuoltoa koskevien

toimien etusijajärjestyksen EU:n jätepolitiikassa ja -lainsäädännössä. Etusijajärjestys ohjaisi lain nojalla tapahtuvaa norminantoa ja jätesuunnitelmien laatimista sekä muuta lain perusteella tapahtuvaa päätöksentekoa ja ohjausta. Etusijajärjestys tulisi myös ottaa huomioon kaikessa toiminnassa, jossa sen toteutumiseen voidaan vaikuttaa. Yksittäistä toimintaa ei kuitenkaan voitaisi kieltää pelkästään etusijajärjestystä koskevan säännöksen perusteella, mutta säännös ohjaisi lain soveltamista lupa- ja ilmoitusmenettelyissä. Etusijajärjestyksen vastainen toiminta ei myöskään sellaisenaan voisi olla peruste esimerkiksi hallintopakon käyttämiselle.

Jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen olisi ensisijainen velvollisuus varsinaisiin jätehuoltotoimiin verrattuna. Haitallisuuden vähentämisellä tarkoitettaisiin jätteiden haitallisten ominaisuuksien kuten haitallisten aineiden pitoisuuksien vähentämistä, mutta myös muita ennen jätteen syntymistä toteutettavia toimia, jotka vähentävät jätteen haitallisia vaikutuksia jätehuollon yhteydessä. Toissijaisesti jäte olisi valmistettava uudelleenkäyttöön 6 §:n 1 momentin 13 kohdassa määritellyllä tavalla. Valmistelu viittaisi siten jätteelle ennen varsinaista uudelleenkäyttöä tehtäviin toimenpiteisiin. Esimerkiksi uudelleenkäyttöön soveltuvien osien purkamisen ajoneuvosta tai laitteesta olisi uudelleenkäytön valmistelua. Purettujen osien käyttäminen ajoneuvon tai laitteen korjaaminen olisi uudelleenkäyttöä, joka ei kohdistu enää jätteeseen.

Kolmantena etusijajärjestyksen mukaan olisi jätteen kierrätys, jolla tarkoitettaisiin 6 §:n 1 momentin 14 kohdan mukaista jätteen hyödyntämistä aineena, mukaan lukien kierrätyksen valmisteluun liittyvät toimet. Kuten edellä on todettu, kierrätystä olisi myös eloperäisen aineksen uudelleenkäsittely esimerkiksi kompostoinnalla tai mädättämällä ja saattamalla se kiertoon maanparannustaroituksessa, mutta ei jätteen hyödyntäminen energiana eikä jätteen valmistaminen polttoaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi. Muu hyödyntäminen, kuten jätteen poltto energiakäyttötarkoituksessa ja jätteen hyödyllinen käyttö maantäytössä, samoin kuin jätteen valmistelu polttoaineeksi tai maantäyttöaineeksi, olisi jätehierarkiassa nel-

jäntenä. Jätteen käyttö kaatopaikalla voitaisiin katsoa hyödyntämiseksi vain, jos tällaisen tai vastaavan materiaalin käyttö on välttämätöntä kaatopaikkarakenteiden teknisen vaatimuksenmukaisuuden saavuttamiseksi. Viimesijainen jätehuoltovaihtoehto olisi jätteen loppukäsittely, joka käytännössä tapahtuisi joko kaatopaikalla tai polttolaitoksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin etusijajärjestyksestä poikkeamisesta. Etusijajärjestyksestä poikkeamisen edellytysten arvioinnin lähtökohtana olisi tuotteen ja jätteen koko elinkaaren aikaisten vaikutusten tarkastelu. Eri vaihtoehtoja tulisi verrata toisiinsa ehdotetussa 1 §:ssä säädetyn lain tarkoituksen kannalta. Etusijajärjestyksestä poikkeamisen edellytyksenä olisi, että hierarkkisesti alemmalla tasolla oleva vaihtoehto toteuttaisi kokonaisuutena arvioiden paremmin lain tavoitteita, joita ovat jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvien terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäiseminen, jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen, luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen, jätehuollon toimivuuden varmistaminen sekä roskaantumisen ehkäiseminen. Lain tarkoituksen toteutumisen lisäksi arvioinnissa tulisi ottaa huomioon ympäristönsuojelun varovaisuus- ja huolellisuusperiaate, josta säädetään ympäristönsuojelulain 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa, sekä tekniset ja taloudelliset edellytykset noudattaa etusijajärjestyksestä. Jätedirektiivin 4 artiklan mukaan etusijajärjestyksestä poikkeamisen edellytyksiä on arvioitava useiden eri vaikutusten kokonaisarviointin ja keskinäisen punninnan perusteella. Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on otettava huomioon muun ohella ennaltavarautumista, kestävyyttä, teknistä toteutettavuutta ja taloudellista hyväksyttävyyttä ja luonnonvarojen suojelua koskevat ympäristönsuojeluperiaatteet sekä ympäristöä, ihmisen terveyttä, taloutta ja yhteiskuntaa koskevat kokonaisvaikutukset direktiivin 1 ja 13 artiklan mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston valtuudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä etusijajärjestyksestä ja siitä poikkeamisesta. Valtuuden nojalla voitaisiin säätää tarkemmin muun ohella uudelleenkäytön ja kierrätyksen ensisijaisuudesta tiettyjen jätejakeiden osalta. Nykyisen jätelain nojalla esimerkiksi rakennusjätteistä,

sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta ja romujoneuvoista annetuissa valtioneuvoston päätöksissä tai asetuksissa on vastaavia säännöksiä. Ehdotetun valtuuden nojalla voitaisiin säätää myös esimerkiksi pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan Tukholman yleissopimuksen (SopS 34/2004) täytäntöönpanosta samoin kuin pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annetun parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 850/2004 tarkemmasta täytäntöönpanosta. Mainituilla säännöksillä rajoitetaan pysyviä orgaanisia yhdisteitä sisältävien jätteiden kierrätystä ja hyödyntämistä. Samoin voitaisiin antaa säännöksiä elohopeaa sisältävien jätteiden hyödyntämisen rajoittamisesta säännöksiä, jotka ovat tarpeen metallisen elohopean ja tiettyjen elohopeayhdisteiden ja -seosten viennin kieltämisestä sekä metallisen elohopean turvallisesta varastoinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1102/2008 täytäntöönpanemiseksi.

Valtioneuvosto voisi säätää myös jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä, uudelleenkäytön valmistelua, kierrätystä tai muuta hyödyntämistä koskevista määrällisistä tavoitteista ja velvoitteista. Valtuuden nojalla voitaisiin tarvittaessa saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä myös jätedirektiivin 11 artiklassa jäsenmaille asetetut tavoitteet, joiden mukaan vuoteen 2020 mennessä on tiettyjen jättemateriaalien valmistelua uudelleenkäyttöön ja kierrätystä lisättävä vähintään 50 painoprosenttiin niiden kokonaismäärästä. Tavoitteet koskevat muun muassa paperia, metallia, muoviva ja lasia, jotka ovat peräisin kotitalouksista ja myös mahdollisesti muista lähteistä siinä määrin kuin nämä jättevirratt ovat samankaltaisia kuin kotitalousjätteissä. Samaan määräaikaan mennessä on myös vaarattoman rakennus- ja purkujätteen valmistelua uudelleenkäyttöön, kierrätystä ja muuta materiaalien hyödyntämistä, mukaan lukien maantäyttö, lisättävä vähintään 70 painoprosenttiin syntyvän jätteen määrästä. Lisäksi lain 6 luvussa säädetyn tuottajavastuun piiriin kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuoltoon liittyvät kierrätystä, hyödyntämistä ja muuta jätehuoltoa koskevat määrälliset tavoitteet ja velvoitteet voitaisiin säätää 3 momentin valtuussäännöksen

nojalla. Pakkauksista, sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta, romuajoneuvoista sekä paristoista ja akuista annetuissa direktiiveissä on säädetty vastaavista jäsenvaltioista koskevista vaatimuksista.

9 §. *Tuotteen valmistajan, markkinoille saattajan ja jakelijan huolehtimisvelvollisuudet.* Pykälään koottaisiin ehdotetun lain tuotantoa ja tuotteita koskevaa sääntelyä. Osittain voimassaolevan jätelain 4 §:ää vastaavat säännökset muodostaisivat lakiperustan yksittäisiä tuotteita tai toimintaa koskevalle norminannolle ja hallinnollisessa hyväksymismenettelyssä annettaville lupamääräyksille. Säännökset olisivat joustavia, mitä kuvaisivat sanamuodot "mahdollisuuksien mukaan" ja "tarpeen mukaan" eivätkä siten sellaisenaan riittäisi perusteeksi hallintopakon käyttämiselle tai rangaistuksen määräämiselle. Tähän vaadittaisiin aina valtuussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetuksella annettu täsmällisempi tuote- tai toimintakohtainen velvoite tai lupamääräys. Merkittävä osa säännöksistä olisi tuotesääntelyä. Vastaavan tyyppistä sääntelyä on ympäristönsuojelulain 13 ja 15 §:n nojalla annettavissa valtioneuvoston asetuksissa. Jätedirektiivin 8 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä edistääkseen tuotteiden suunnittelua siten, että voidaan vähentää tuotteiden ympäristövaikutuksia ja jätteiden syntymistä tuotannon ja sitä seuraavan tuotteiden käytön aikana ja että varmistetaan, että jätteeksi muuttuneiden tuotteiden hyödyntäminen ja loppukäsittely tapahtuu direktiivin mukaisesti.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin valmistuksessa noudatettavasta materiaalityhokkuuden periaatteesta (1 kohta) ja niin sanotusta substitutioperiaatteesta eli siitä, että valmistuksessa pyritään korvaamaan terveydelle ja ympäristölle haitalliset raaka-aineet haitattomilla (2 kohta). Lisäksi tuotantomenetelmä olisi mahdollisuuksien mukaan valittava siten, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän ja jäte on mahdollisimman haitatonta (3 kohta). Tuotetta markkinoille saatettaessa sitä ei saisi pakata tarpeettomasti (4 kohta).

Tuotteen valmistajan olisi huolehdittava siitä, että tuote on kestävä, korjattava ja uudelleenkäytettävä sekä jätteenä kierrätettävä

ja että tuotteesta ja sen käytöstä syntyy mahdollisimman vähän jätettä (kohta 5). Samoin olisi huolehdittava siitä, ettei tuotteesta jätteenä aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, roskaantumista eikä huomattavaa haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle (kohta 6). Valmistaja voisi toteuttaa huolehtimisvelvollisuutensa esimerkiksi käyttämällä valmistuksessa riittävän kestäviä materiaaleja ja osia taikka vaihtoehtoisesti suunnittelemalla tuote niin, että se voidaan helposti korjata tai uudistaa ja että uudelleenkäytettävät ja materiaali kierrätykseen menevät osat on jätehuoltovaiheessa helppo erotella toisistaan. Tuotteen fyysis-teknisten ominaisuuksien lisäksi olisi arvioitava myös tuotteen käytön vaikutuksia syntyvän jätteen määrään tai haitallisuuteen. Käytännössä esimerkiksi tuotteen varaosiksi tulisi mahdollisuuksien mukaan valita uudelleenkäytettäviä osia kertakäyttöisten sijasta, kuten tietyissä käyttökohteissa ladattavia akkuja paristojen sijasta. Tuotteiden vaikutusten arvioinnissa valmistajat ja maahantuojat voisivat käyttää apuna esimerkiksi ympäristömerkintöjä ja niistä laadittuja kriteerejä sekä niin sanotun REACH-asetuksen mukaisia kemikaalien rekisteröintejä ja käyttöturvallisuustiedotteita.

Pykälän 2 momentissa tuotteen valmistaja veloitettaisiin tarpeen mukaan huolehtimaan siitä, että tuotteessa on sen ominaisuuksia selventävät ja käyttöä, uudelleenkäyttöä, jätehuoltoa ja tuottajavastuun kohdentamista helpottavat merkinnät tai muut vastaavat tiedot (kohta 1), tuotteen käyttäjille tiedotetaan riittävästi merkinnöistä ja niiden merkityksestä sekä uudelleenkäyttöön ja jätehuoltoon liittyvistä järjestelyistä (kohta 2) ja että jätehuollon toimijoille annetaan näiden tehtävien kannalta tarpeelliset tiedot (kohta 3). Säännöksellä saatettaisiin osaksi kansallista lainsäädäntöä niin sanottuun laajennettuun tuottajavastuuseen liittyvä jätedirektiivin 8 artiklan 1 kohta. Kansallista säännöstä ei kuitenkaan rajattaisi koskemaan vain tuottajavastuujärjestelmien piirissä olevia tuotteita ja jätteitä. Tiedotusvelvollisuus toteutettaisiin tapauksesta riippuen tuotteeseen tai sen pakaukseen sisällytetyillä tiedoilla sekä esimerkiksi myymälässä tapahtuvalla erillisellä tiedottamisella ja ohjauksella.

Pykälän 3 momentin mukaan osa 1 momentissa säädettyistä vaatimuksista ja 2 momentissa säädettyt velvollisuudet koskisivat myös tuotteen markkinoille saattajaa ja jakelijaa.

10 §. Valtioneuvoston asetukset tuotteista. Pykälässä olisi valtuussäännös antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä pykälässä erikseen luetelluista seikoista. Säädettyt tarkemmat säännökset toteuttaisivat 9 §:n velvoitteita. Säännös vastaisi pääosin sisällöltään nykyisen jätelain 5 §:ää. Valtioneuvostolle ehdotetut valtuudet ovat tarpeen ennaltaehkäisevän jätepolitiikan toteuttamiseksi samoin kuin siihen perustuvien EU:n direktiivien täytäntöönpanemiseksi. Näitä ovat esimerkiksi polykloorattujen bifenyyliden ja polykloorattujen terfenyylien käsittelystä, paristoista ja akuista sekä käytetyistä paristoista ja akuista, sähkö- ja elektrooniikkalaiteromusta, romuajoneuvoista sekä pakkauksista ja pakkausjätteistä annetut direktiivit. Euroopan unionissa käsitellään parhaillaan komission ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektrooniikkalaitteissa (KOM(2008) 809 lopullinen, RoHS-direktiivi, uudelleenlaadittu toisinto), joka sisältää tuotesääntelyä ja markkinavalvontavaatimuksen. Vaatimusten täytäntöönpanossa nojaututtaisiin ehdotettuun 9 §:ään sekä tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 765/2008 (NLF-asetus).

11 §. Etusijajärjestyksen noudattamisen edistäminen. Pykälässä säädettäisiin viranomaisten sekä julkisoikeudellisten laitosten ja yhteisöjen velvollisuuksista edistää omassa toiminnassaan säästeliästä materiaalien käyttöä. Säännös vastaisi pitkälti nykyisen jätelain 4 §:n 1 momentin 3 kohtaa, mutta velvollisuuksia yksilöitäisiin hieman nykyistä tarkemmin. Valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaisten ohella velvollisuus koskisi myös julkisoikeudellisia laitoksia ja yhteisöjä, kuten evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon viranomaisia, valtion liikelaitoksia ja kuntien omistamia yleishyödyllisiä

palvelua tuottavia yhtiöitä. Julkisten hankintojen arvo on Suomessa 27 miljardia euroa vuodessa eli noin 15 % bruttokansantuotteesta. Julkisilla hankinnoilla on merkitystä myös esimerkin antajana muille toimijoille ympäristöystävällisistä ja materiaalitehokkaista toimintatavoista.

Säännös ohjaisi viranomaisten ja muiden julkisoikeudellisten toimijoiden perustoiminnan suunnittelua ja erityisesti palvelu- ja tavarahankintoja. Julkisista hankinnoista annetun lain mukaan julkista hankintaa koskevan tarjouspyynnön tekniseen määrittelyyn voidaan kirjata myös tuotteiden kestävyys tai kierrätettävyyteen liittyviä tai muita ympäristövaatimuksia. Käytännössä tällaisia vaatimuksia on kuitenkin asetettu varsin harvoin. Kestävien valintojen edistämisestä julkisissa hankinnoissa 8 huhtikuuta 2009 tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan ympäristönäkökulma tulisi nykyistä vahvemmin sisällyttää organisaatioiden hankintastrategioihin. Ehdotettu säännös tukisi osaltaan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoa.

12 §. Selvilläolo- ja tiedonantovelvollisuus. Pykälän 1 momentissa olisi nykyisen jätelain 51 §:n 1 momenttia vastaava säännös tuotannon harjoittajan, tuotteen valmistajan ja maahantuojan selvilläolovelvollisuudesta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jätteen haltijan velvollisuudesta olla selvillä sekä tarvittaessa tiedottaa muille jätehuollon toimijoille jätteestä ja sen vaikutuksista. Säännös vastaisi pääosin sisällöltään nykyisen jätelain 51 §:n 2 momenttia. Säännösten sijoittaminen 2 luvun yleiseksi velvollisuudeksi korostaisi asioiden keskeistä merkitystä jätelain toimeenpanossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta, joka liittyisi jätteen haltijan velvollisuuteen seurata ja tarkkailla toiminnan ympäristö- ja terveysvaikutuksia, velvollisuuteen antaa tietoja jätteestä ja jätteen käsittelystä sekä muihin näihin rinnastettaviin velvollisuuksiin.

13 §. Jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäiseminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyisen jätelain 6 §:n 1 momentin 6 kohdan tapaan jätteen hylkäämisen ja hallitsemattoman käsittelyn kiellosta. Säännöksellä toimeenpantaisiin

osaltaan jätedirektiivin 36 artiklassa jäsenvaltioille asetettua velvoitetta toteuttaa tarvittavat toimet jätteen hylkäämisen tai valvomattoman sijoittamisen taikka valvomattoman jätehuollon kieltämiseksi.

Jätteen hylkäämisen ja hallitsemattoman käsittelyn kieltö koskisi kaikkea jätteeseen liittyvää epäasianmukaista toimintaa tai toimimatta jättämistä, kuten jätteen hautaamista maahan tai vesistöön, jätteen avopolttoa taikka jätteen jättämistä synty-, väliavarastointi- tai käsittelypaikalle ilman, että jätehuoltoa pyrittäisiin järjestämään lain edellyttämällä tavalla. Jätteen polttaminen Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä kiellettäisiin erikseen ehdotetussa 18 §:ssä. Jätteen hylkäämisen ja polttamisen kieltämisestä merialueilla säädetään merensuojelulaissa.

Lain 8 luvussa säänneltävää roskaamiskielltoa ja jätteen hallitsemattoman käsittelyn kielltoa sovellettaisiin käytännössä osittain päällekkäin. Roskaamisena pidettäisiin suhteellisen pienimuotoista toimintaa, myös silloin, kun roskaavaan toimintaan osallistuvia on runsaasti. Esimerkiksi suurten esineiden tai merkittävien jätemäärien jättäminen vailla asianmukaista huolenpitoa olisi lähempänä jätehuoltovelvollisuuden laiminlyöntiä. Keskeinen erottava tekijä olisi kuitenkin edelleen toimenpiteestä aiheutuvan haitan luonne. Roskaantuminen olisi yleensä siisteyden, viihtyisyyden ja ympäristön esteettisten arvojen loukkaamista. Erottelulla ei kuitenkaan olisi oikeudellisen seurauksen kannalta merkitystä, koska molemmissa tapauksissa aiheuttaja velvoitettaisiin toimenpiteisiin haittojen korjaamiseksi ja estämiseksi. Pilaantumisen vaaraa aiheuttaviin tilanteisiin sovellettaisiin ympäristönsuojelulain asianomaisia säännöksiä pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin jätehuollon terveyden- ja ympäristönsuojeluun liittyvästä yleisestä vähimmäisvaatimustasosta ja sillä toimeenpantaisiin jätedirektiivin 13 artikla. Säännös vastaisi pääpiirteissään voimassa olevan jätelain 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaista yleistä huolehtimisvelvollisuutta sekä jäteasetuksen 7—9 §:ssä täsmennettyjä jätehuollon järjestämistä koskevia laatuvaatimuksia. Ehdotettu säännös olisi yleisesti sovellettava jätehuoltoa koskeva vä-

himmäisvaatimus, joka kohdistuisi jätteen tuottajaan, käsittelijään, kuljettajaan ja muihin jätehuollon järjestämisestä vastaaviin tai siihen osallistuviin toimijoihin.

Säännös velvoittaisi toimimaan siten, ettei toiminnasta aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, roskaantumista, yleisen turvallisuuden heikentymistä taikka muuta näihin rinnastettavaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta. Säännöksellä katettaisiin jätehuollon kaikki vaarat ja haitat terveydelle ja ympäristölle. Terveyshaitan käsite olisi pykälässä sama kuin ympäristönsuojelulaissa ja terveydensuojelulaissa. Säännös toteuttaisi osaltaan jätedirektiivin 13 artiklan vaatimusta siitä, että jätehuolto tapahtuu vaarantamatta ihmisten terveyttä ja vahingoittamatta ympäristöä sekä erityisesti, ettei vaaranneta vesiä, ilmaa, maaperää, kasveja eikä eläimiä.

Säännöksessä tarkoitettulla muulla yleisen tai yksityisen edun loukkauksella viitattaisiin esimerkiksi maisemallisiin ja kulttuuriarvoihin kohdistuviin haittoihin. Säännöksellä saatettaisiin osaltaan osaksi kansallista lainsäädäntöä jätedirektiivin 13 artiklan c-kohdassa säädetty vaatimus, jonka mukaan jätehuolto on toteutettava siten, ettei vahingoiteta maaseutua eikä erityistä merkitystä omaavia kohteita. Myös ympäristönsuojelulailla sekä maankäyttö- ja rakennuslailla toteutetaan mainittua direktiivin vaatimusta. Ympäristönsuojelulain pilaantumisen määritelmä kattaa muun muassa ympäristön yleisen viihtyvyyden ja kulttuuriarvojen vähentymisen. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisella suunnittelujärjestelmällä, jolla ohjataan esimerkiksi jätteen käsittelylaitosten sijoittamista, tähdätään muun ohella rakennetun ympäristön kauneuteen ja kulttuuriarvojen vaalimiseen (5 §). Maakuntakaavaa ja yleiskaavaa laadittaessa on maankäyttö- ja rakennuslain 28 ja 39 §:n mukaan kiinnitettävä erityistä huomiota maiseman vaalimiseen. Asemakaavan sisältövaatimuksiin kuuluu mainitun lain 54 §:n mukaan rakennetun ympäristön ja luontovaatimusten vaaliminen.

Pykälän 2 momentti sisältäisi myös jätteen keräystä, kuljetusta ja käsittelylaitoksia koskevat perusvaatimukset, jotka ovat pääosin lähtöisin EU:n vastaavasta sääntelystä. Säännöksen perusteella kaatopaikkoja ja jätteen-

polttolaitoksia koskevien valtioneuvoston asetusten lakia yksityiskohtaisempi sääntely olisi nykyistä selkeämmin johdettavissa jätelaista. Säännöstä sovellettaisiin rinnakkain ympäristönsuojelulain pilaantumista koskevan sääntelyn kanssa. Selvyyden vuoksi jätelakiin ehdotetaan kirjattavaksi ympäristönsuojelulaissa omaksuttu muotoilu ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavien päästöjen, mukaan lukien haju ja melu ehkäisemisestä, johon viitataan myös jätedirektiivin 13 artiklassa. Säännöksessä on myös haluttu korostaa jätehuollon toiminnoille tyypillisten esteettisten vaikutusten merkitystä. Sen mukaan ehdotetaan säädettäväksi, että jätehuollon toimintojen ja jätteitä käsittelevien laitosten on sovelluttava ympäristöön ja maisemaan.

Pykälän 3 momentin mukaan jätehuollossa tulisi käyttää parasta käyttökelpoista tekniikkaa (BAT) ja siinä olisi noudatettava ympäristön kannalta parasta käytäntöä (BEP). Periaatteet vastaisivat ympäristönsuojelulain 4 §:n mukaisia vastaavia periaatteita, joita sovelletaan lähinnä jätettä tuottavaan toimintaan sekä jätteen hyödyntämiseen ja loppukäsittelyyn. Jätedirektiivin 3 artiklan 20 kohdan mukaan parhaalla käyttökelpoisella tekniikalla tarkoitetaan samaa kuin ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi annetussa IPPC-direktiivissä. Periaatteeseen sisältyy siten muun muassa teknisen ja taloudellisen toteuttamiskelpoisuuden vaatimus.

14 §. *Valtioneuvoston asetukset jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäisemiseksi.* Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston valtuutuksesta antaa tarkempia säännöksiä 13 §:ssä säädettyjen jätehuollon yleisten vaatimusten täyttämiseksi. Valtuus-säännöksen nojalla voitaisiin antaa ja täsmentää nykyisin voimassa oleviin kaatopaikkoja, jätteen poltto- ja rinnakkaispolttolaitoksia sekä jätteen hyödyntämistä maarakentamisessa ja puhdistamolietteen käyttöä maanviljelyssä koskeviin valtioneuvoston asetuksiin ja päätöksiin sisältyviä säännöksiä. Valtuuden nojalla voitaisiin myös säätää tarkemmin esimerkiksi kompostointi-, mädätystai muita biologisia käsittelylaitoksia, jätteen siirtokuormausasemaa tai alueellista vastaanottoa, vaarallisen jätteen vastaanottoa paikkaa taikka jätteen keräystä, kuljetusta,

pakkaamista ja merkintöjä koskevista vaatimuksista. Annettavien valtioneuvoston asetusten lisäksi jätehuollon yleisiä vaatimuksia voitaisiin täsmentää kunnan jätehuoltomääräyksillä siten kuin 91 §:ssä säädetään.

15 §. *Jätteiden erilläänpitovelvollisuus.* Jätehuollon kannalta erilaisten jätteiden erilläänpitovelvollisuutta koskeva säännös vastaisi pääosin nykyisen jätelain 6 §:n 1 momentin 7 kohtaa. Jätteiden erillään pitäminen ei olisi ehdoton kaikkia tilanteita koskeva velvollisuus, vaan se olisi toteutettava silloin, kun se olisi terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemisen, jätehuollon asianmukaisen järjestämisen taikka jätehuollon etusijajärjestyksen noudattamisen kannalta tarpeellista sekä teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan jätedirektiivi ei velvoita pitämään erillään jäteluettelon mukaisesti eri nimikkeisiin luokiteltavia jätteitä, ellei tämä ole direktiivin terveys- ja ympäristönsuojeluvaatimusten täyttämiseksi välttämätöntä (C-387/07).

Säännöksellä saatettaisiin osaksi kansallista lainsäädäntöä jätedirektiivin 10 artiklan 2 kohta, jossa velvoitetaan hyödyntämisen helpottamiseksi tai parantamiseksi keräämään erilleen jätteet, jos se on teknisesti, ympäristön kannalta ja taloudellisesti toteutettavissa, sekä kielletään jätteiden sekoittaminen muihin jätteisiin tai materiaaleihin, joilla on erilaisia ominaisuuksia. Osaltaan säännöksellä toteutettaisiin yhdessä 17 §:n kanssa myös jätedirektiivin 21 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista jäteöljyjen erikseen keräämistä koskevaa vaatimusta.

Pykälän 2 momentissa ehdotettujen valtuussäännösten nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin tiettyjen jätteiden erillään pitamisestä sekä siitä, millä edellytyksillä tiettyjä jätteitä voidaan sekoittaa keskenään. Säännös valtuuttaisi valtioneuvoston säätämään myös esimerkiksi jätedirektiivin 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista paperin, metallin, muovin ja lasin sekä 22 artiklassa tarkoitettusta biojätteen erilliskeräysvelvollisuudesta. Tällaiset vaatimukset voitaisiin asettaa eri alueille erilaisina, ottaen huomioon asukastiheys ja muut keräyksen ympäristönsuojelulliseen ja teknis-taloudelliseen tarkoitukseenmukaisuuteen vai-

kuttavat seikat. Vaatimuksia asetettaessa olisi otettava huomioon alueella oleva ja potentiaalinen palvelutarjonta erilliskerättyjen jätteiden hyödyntämiseksi. Vaatimuksia säädetäessä asetuksenantajan toimivaltaa sitoo perustuslain 6 §:ssä yhdenvertaisuusperiaate.

Jätteen erilläänpitovelvollisuutta voitaisiin ehdotetun 91 §:n mukaisesti täsmentää myös kunnan jätehuoltomääräyksissä.

16 §. Vaarallisten jätteiden pakkaamis- ja merkitsemisvelvollisuus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vaarallisen jätteen pakkaamisesta ja merkitsemisestä sekä niitä koskevien tietojen antamisesta. Säännöksellä saatettaisiin osaksi kansallista lainsäädäntöä jätedirektiivin 19 artiklassa säädetty vaarallisen jätteen pakkaamista ja merkitsemistä koskevat vaatimukset. Sillä myös osaltaan toteutettaisiin direktiivin 17 artiklassa säädettyä jäsenmaan velvollisuutta varmistaa vaarallisten jätteiden jäljitettävyyttä ja riittävä valvonta. Säännös vastaisi pääpiirteissään asiasisällöltään nykyisen jäteasetuksen 5 §:n mukaisia säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa selvennettäisiin, että 1 momentin mukaiset velvollisuudet eivät koskisi kotitalouksia. Velvollisuudet koskisivat asumisessa syntyvää vaarallista jätettä vasta sen jälkeen, kun jäte on luovutettu ja koottu kunnan tai muuhun vaarallisen jätteen vastaanottoaikaan. Säännös vastaisi nykyisen jäteasetuksen 6 §:n 2 momenttia ja olisi jätedirektiivin 20 artiklan mukainen.

Vaarallisen jätteen pakkaamisesta ja merkitsemisestä sekä tietojen antamisesta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 3 momentissa säädetyn valtuuden nojalla. Vaatimukset voisivat olla erilaisia eri jätelajeille.

17 §. Vaarallisten jätteiden sekoittamiskielto. Pykälän mukaan vaarallisen jätteen sekoittamiskieltoa tiukennettaisiin nykyiseen sääntelyyn verrattuna. Jätedirektiivin mukaisesti kiellosta voitaisiin 1 momentissa säädettyin edellytyksin poiketa vain, jos sekoittaminen on jätteen käsittelemiseksi tarpeellista ja toimintaan on ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Nykyisessä laissa ei vastaavaa rajausta ympäristöluvanvaraiseen toimintaan ole. Laittomasti keskenään sekoitetut jätteet olisi eroteltava, jos se olisi tarpeen terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi sekä tekni-

sesti mahdollista ilman, että erottelusta aiheutuu kohtuuttomia kustannuksia. Jätteiden erottelu olisi taloudellisesti kohtuutonta esimerkiksi silloin, kun siitä aiheutuvat kustannukset olisivat suuremmat kuin kustannukset, jotka syntyisivät koko jätemäärän käsittelystä vaarallisena jätteenä.

Pykälän 2 momentin nojalla annettavilla valtioneuvoston asetuksilla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä nykyiseen tapaan esimerkiksi polykloorattuja bifenyylejä ja elohopeaa sisältävien jätteiden, öljyjätteiden sekä paristojen ja akkujen jätehuollosta.

18 §. Kielto polttaa jätettä Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä. Pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen jätelain 73 a §:ää.

19 §. Omavaraisuus- ja läheisyysperiaatteet. Pykälässä säädettäisiin jätehuoltoa yleisesti ohjaavista omavaraisuus- ja läheisyysperiaatteista. Periaatteet vaikuttaisivat ennen muuta jätelain mukaisessa norminannossa sekä jätelain ja ympäristönsuojelulain mukaisten rekisteröinti- ja lupamenettelyiden soveltamisessa.

Pykälän 1 momentin mukaan ehdotetussa laissa tarkoitettujen viranomaisten olisi jätehuollon suunnittelussa ja ohjauksessa pidettävä tavoitteena sitä, että maassa on riittävästi ja tarvetta vastaavasti mahdollisuuksia 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödyntämiseen ja loppukäsittelyyn sekä muun jätteen loppukäsittelyyn. Mahdollisuuksia arvioitaessa olisi otettava huomioon jätehuollon etusijajärjestys sekä maantieteelliset olosuhteet ja tarve tiettyjen jätteiden erityiskäsittelyyn.

Jätedirektiivin 16 artiklan mukaan jäsenmaiden on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet tarvittaessa yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden kanssa, perustaakseen yhteisen ja riittävän jätteiden käsittelylaitosten verkoston loppukäsitteltävälle jätteelle sekä yksityisistä kotitalouksista kerätylle ja muilta tuottajilta samaan kuljetukseen kerätylle sekalaiselle yhdyskuntajätteelle. Direktiivissä mainittu sekalainen yhdyskuntajäte vastaa käsitteenä ehdotetun lain 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvaa sekalaista yhdyskuntajätettä. Direktiivissä säädetyn laitosverkon tavoitteena on turvata jätehuollon omavaraisuus Euroopan Unionin jäsenmaille siten, että ne voivat kukin erikseen päästä lä-

hemmäksi mainittua tavoitetta ottaen kuitenkin huomioon maantieteelliset olosuhteet tai tiettyihin jätelajeihin erikoistuneiden laitosten tarpeen. Omavaraisuusperiaate ei tarkoita sitä, että kullakin jäsenvaltiolla tulisi olla kaikentyyppisten jätteiden hyödyntämiseen tarkoitettuja laitoksia alueellaan.

Muihin kuin pykälässä tarkoitettuihin jätteisiin ei nimenomaisesti sovellettaisi omavaraisuusperiaatetta. Järjestäessään näiden jätteiden jätehuoltoa olisi jätteen haltijoiden, kunnan tai tuottajan laissa määritellyn vastuun mukaisesti huolehdittava siitä, että jätteelle on käytettävissä jätehuollon etusijajärjestyksen mukaiset ja muutoinkin lainsäädännön vaatimukset täyttävät käsittelylaitokset.

Viranomaisten tulisi mahdollisuuksien mukaan toteuttaa omavaraisuusperiaatetta esimerkiksi lainsäädännön valmistelussa, jättesuunnitelmien laatimisessa ja kunnan jätehuoltomääräysten valmistelussa. Alueellisessa jättesuunnitelmassa tulisi esittää arvioita keskeisten jätteen käsittelylaitosten tarpeesta ja sijoittamisperiaatteista. Arvioinnissa tulisi omavaraisuusperiaate ottaa huomioon yhtenä keskeisenä näkökohtana muun muassa etusijajärjestyksen, ympäristön ja terveyden suojelun sekä parhaan käyttökelpoisen tekniikan ja ympäristön kannalta parhaan käytännön periaatteen ohella. Alueellisten jättesuunnitelmien laitosverkostoa koskevilla arvioilla olisi puolestaan merkitystä muun muassa maakuntasuunnittelussa ja -kaavoituksessa sekä ympäristönsuojelulain 50 §:n nojalla ympäristölupaharkinnassa.

Pykälän 2 momentin mukaan jätteen haltijan olisi huolehdittava, että 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödyntäminen ja loppukäsittely sekä muun jätteen loppukäsittely hoidetaan mahdollisimman lähellä niiden syntypaikkaa jossain siihen soveltuvassa laitoksessa. Säännös perustuisi jätedirektiivin 16 artiklan 3 kohdassa säädettyyn läheisyysperiaatteeseen, jonka mukaan perustettavan yhtenäisen laitosten verkoston avulla on oltava mahdollista loppukäsittellä jätteet tai hyödyntää artiklassa tarkoitettuja sekalaiset yhdyskuntajätteet josakin lähimmästä asianmukaisista laitoksista sopivimpien menetelmien ja teknologioiden avulla siten, että varmistetaan korkeatasoinen

ympäristön ja kansanterveyden suojelu. Ehdotettu läheisyysperiaate olisi suoraan jätteen haltijoihin kohdistuvana velvollisuutena ankarampi kuin vastaava jätedirektiivin 16 artikla, joka on muotoiltu jäsenvaltion velvollisuudeksi varmistaa, että edellä mainitut jätteet voidaan hyödyntää tai loppukäsittää jossain asianmukaisessa ja riittävän lähellä sijaitsevassa laitoksessa (EU-tuomioistuimen ratkaisut C-209/98 ja C-203/1996). Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on kuitenkin ehkäistä ennalta edellä mainittujen jätteiden kuljettaminen pitkiä matkoja sellaisissa tilanteissa, joissa soveltuva ja vaatimukset täyttävä loppukäsittely- tai hyödyntämislaitos löytyy lähempää. Säännöksessä ei asetettaisi ehdotonta vaatimusta käsittää mainittuja jätteitä lähimmässä mahdollisessa laitoksessa. Jos lähellä on useampia tekniset vaatimukset täyttäviä laitoksia, jätteen haltija voisi valita, mihin laitokseen jätteet viedään käsiteltäväksi. Joissain tapauksissa voisi myös olla perusteltua toimittaa jäte käsiteltäväksi toiseen maahan, jos sopivaa laitospaikkaa ei Suomessa kohtuullisen kuljetusmatkan päässä ole käytettävissä. Näin ollen säännöksellä ei olisi mainittavaa kilpailua rajoittavaa vaikutusta. Läheisyysperiaatteen toteuttamista täsmennettäisiin ehdotettujen ympäristönsuojelulain 45 ja 50 §:n perusteella sekä jätettä tuottavan että jätettä käsittelevän laitoksen ympäristöluvassa.

Pykälän 3 momentin mukaan kunnan ja muiden jätehuollon toimijoiden olisi otettava 1 momentissa säädetty omavaraisuusperiaate huomioon jätehuollon järjestämisessä. Kunta toteuttaisi omavaraisuusperiaatetta käytännössä pääasiassa jätehuoltomääräysten ja muun päätöksenteon ja suunnittelun kautta. Säännös ei sinänsä velvoittaisi kuntaa investoimaan itse käsittelylaitosten perustamiseen.

20 §. Aiheuttamisperiaate. Pykälässä säädetäisiin jätedirektiivin 14 artiklan mukaisesta aiheuttamisperiaatteesta, jonka mukaan jätehuollon kustannuksista vastaa jätteen tuottaja taikka sen nykyinen tai aiempi haltija. Aiheuttamisperiaate ohjaisi lain nojalla tapahtuvaa norminantoa sekä erityisesti jätehuollon ja roskaantumisen vastuunjakoa (4—8 luvut) sekä jätemaksuja (9 luku) koskevien säännösten tulkintaa. Mainitut säännökset toteuttavat aiheuttamisperiaatetta myös sellai-

sinaan, mutta kaikkia jätehuollon vastuunjakoa ja kustannusten kattamista koskevia ristiriitatilanteita ei voida ennakoita täsmällisillä säännöillä. Tästä syystä myös itse periaatteen sisällyttämisen lakiin arvioidaan selventävän lain soveltamista ja tulkintaa eräissä tapauksissa.

21 §. *Loppukäsittelyn kustannusten kattaminen.* Pykälän mukainen säännös toteuttaisi 20 §:ssä säädettyä aiheuttamisperiaatetta. Se vastaisi pääosin sisällöltään nykyisen jätelain 27 §:n 2 momenttia ja sillä saatettaisiin voimaan kaatopaikoista annetun direktiivin 10 artiklassa säädetty vaatimukset. Velvollisuus periä maksu koskisi kuitenkin kaatopaikkojen lisäksi myös muuta jätteen loppukäsittelyä. Loppukäsittelyn kustannusten mahdollisimman täydellinen kattaminen laitosten käyttäjiltä perittävillä maksuilla on keskeinen keino toimeenpantaessa jätehuollon etusijajärjestystä. Operatiivisen toiminnan (perustaminen, käyttö, käytöstä poistaminen) lisäksi maksuun olisi sisällytettävä loppukäsittelylaitosten hallinnoimisesta, mukaan lukien asianmukaisesta sulkemisesta ja jälkihoidon turvaavasta vakuudesta, aiheutuneet kustannukset.

Kaatopaikan käyttäjiltä perittävään maksuun olisi kaatopaikoista annetun direktiivin mukaisesti sisällytettävä vähintään 30 vuoden jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset. Säännös koskisi nykyiseen tapaan kaikkia kaatopaikkoja ja muita jätteiden käsittelypaikkoja niiden omistussuhteista riippumatta. Kaatopaikoille toimitettavista jätteistä perittävät maksut perustuisivat käytännössä liikeloudellisiin päätöksiin, joihin valvontaviranomaisten ei edellytetä suoraan puuttuvan. Toiminnan kustannukset määräytyisivät kaatopaikoista annettuun direktiiviin perustuviin, ympäristönsuojelulaissa, jätelaissa ja kaatopaikoista annetussa valtioneuvoston päätöksessä säädettyjen yleisten vaatimusten sekä ympäristöluvassa annettujen tapauskohtaisten määräysten perusteella. Kaatopaikan pitäjä kattaisi toiminnasta aiheutuvat kustannukset kaatopaikalle toimitettavasta jätteestä perittävien maksuin. Jos kysymys on teollisuuden omassa toiminnassa syntyvän jätteen kaatopaikasta, kaatopaikkadirektiivin 10 artiklan ja aiheuttamisperiaatteen noudattaminen varmistettaisiin sisällyttämällä jätteen

loppukäsittelyn kustannukset yrityksen kirjanpitoon ja tilinpäätökseen kirjanpitolain (1336/1997) yleisten periaatteiden mukaisesti.

3 luku. Viranomaiset ja niiden tehtävät

22 §. *Valtion viranomaiset.* Pykälän 1 momentin mukaan lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus-, seuranta- ja kehittämistoimivalta kuuluisi ympäristöministeriölle, joka seuraisi ja ohjaisi lain täytäntöönpanoa ja soveltamista. Ehdotettu säännös vastaisi pääpiirteissään nykyisen jätelain 36 §:n 1 momentin säännöstä.

Pykälän 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaisi ja edistäisi laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista toimialueellaan. Säännös vastaisi nykyisen jätelain 37 §:n säännöstä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Suomen ympäristökeskuksen tehtävistä jätteen siirtoasetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena ja yhteyshenkilönä. Vastava säännös on nykyisen jätelain 36 §:n 2 momentissa. Suomen ympäristökeskuksen tehtävistä säädetään yleisesti Suomen ympäristökeskuksesta annetussa laissa (1069/2009). Eräät valtioneuvoston asetukset sisältävät tarkempia säännöksiä Suomen ympäristökeskuksen tehtävistä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävästä valtakunnallisena viranomaisena ohjata ja edistää tuottajavastuuta koskevien tehtävien hoitamista.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin viittaussäännöksellä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta (Valvira), joka ohjaa kuntien terveydensuojeluviranomaisia terveydensuojelulain toimeenpanon, esimerkiksi sen mukaisen jätehuollon valvonnassa.

23 §. *Kunnan jätehuoltoviranomainen.* Pykälässä säädettäisiin kunnan jätehuoltoviranomaisesta. Viranomaisen tehtävät osoitettaisiin valtuuston päätöksellä jollekin kunnan monijäseniselle toimielimelle. Kunnan viranomaistehtävät konkretisoituvat muissa ehdotetun jätelain säännöksissä. Kunnan jätehuoltoviranomainen voisi muun muassa:

1) hyväksyä 91 §:ssä tarkoitettut kunnan jätehuoltomääräykset,

2) päättää, miltä osin ja millä edellytyksillä jätehuollon käytännön tehtävät siirretään kuntalain (365/1995) ja tämän lain mukaisesti muiden toimijoiden kuin kunnan tehtäväksi,

3) päättää 35–38 §:n mukaisesti jätteenkuljetuksen järjestämisestä kunnassa, ja

4) hyväksyä lain 9 luvussa tarkoitetun jätemaksun määräämisen yksityiskohtaiset perusteet sisältävän jätetaksan, panna maksuun jätemaksun sekä päättää jätemaksun kohtuullistamisesta ja jätemaksuista tehdyistä muutuksista.

Vastaavaa säännöstä ei ole voimassa olevassa jätelaissa. Säännös olisi tarpeen kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävien erottamiseksi kunnalle säädetyistä jätehuollon järjestämiseen liittyvistä palvelutehtävistä, joihin ei liity julkisen vallan käyttöä. Kunnan viranomaistehtäviä ei kunnan päätöksellä voida siirtää yksityisoikeudelliselle toimijalle, vaan jätehuollon viranomaistehtäviä hoitaa aina kunnan jätehuoltoviranomainen ja jätehuollon valvontatehtäviä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kunnan jätehuoltoviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toiminnassa noudatetaan, mitä yleisissä viranomaistoimintaa koskevissa laissa, kuten hallintolaisissa (434/2003) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) annetussa laissa säädetään.

Jos lain 43 §:ssä tarkoitetut kunnan jätehuollon järjestämiseen liittyvät palvelutehtävät hoidettaisiin kuntien yhteistoimintana kuntien yhteisesti omistamassa yhtiössä, kunnan jätehuoltoviranomaisena toimisi 2 momentin mukaan näiden kuntien yhteinen toimielin tai kuntayhtymä siten kuin kuntalaisissa säädetään. Säännös on tarpeen kuntien jätehuoltoyhteistyön tehostamiseksi. Jos kuntien palvelutehtäviä hoidetaan esimerkiksi yhteistoimintana kuntayhtymässä, on kysymyksessä viranomainen ja viranomaistehtävät voidaan hoitaa samassa organisaatiossa. Kuntien omistama yhtiö on sen sijaan muodollisesti yksityisoikeudellinen yhteisö, joka ei perustuslain 124 §:n mukaan voi hoitaa viranomaistehtäviä. Yhtiön osakaskuntien velvoittaminen yhteistyöhön myös viranomaistehtävien hoitamisessa tehostaisi jätehuollon järjestämistä verrattuna siihen, että viranomaispäätökset – kuten jätemaksuista päät-

täminen ja jätehuoltomääräysten antaminen – tehtäisiin edelleen jokaisessa kunnassa erikseen. Lisäksi yhteisellä jätehuoltoviranomaisella olisi yksittäistä kuntaa paremmat mahdollisuudet ohjata yhtiön toimintaa. Vastavaa kunnat viranomaisyhteistyöhön pakottava sääntelyä on muun muassa pääkaupunkiseudun jätehuollon ja joukkoliikenteen järjestämisestä annetussa laissa (829/2009).

Pykälän 3 momentin mukaan kunnan jätehuoltoviranomainen voisi edelleen siirtää tehtävien hoidon alaiselle viranhaltijalle kuntalaisissa säädetyllä tavalla. Viranhaltijaan sovellettaisiin tällöin, mitä näitä tehtäviä muutoin hoitavasta viranomaisesta ja muutoksenhausta viranomaisen päätöksiin säädetään.

24 §. Yleiset valvontaviranomaiset. Pykälän mukaan lain yleisiä valvontaviranomaisia olisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa (64/1986) tarkoitettu kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Näille viranomaisille kuuluisi lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta. Näiden kahden viranomaisen toimivalta olisi valvonnassa päällekkäinen.

Jätehuollon valvontaviranomaiset valvoisivat muun muassa laissa ja sen nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa erikseen säädettyjen kieltojen ja velvollisuuksien noudattamista, kunnan jätehuoltomääräysten noudattamista, jätelain nojalla tehtyjen viranomaispäätösten noudattamista sekä kunnan jätehuollon järjestämisestä vastuussa olevien ja jätehuollon eri tehtäviä toteuttavien toimintaa. Useat luonteeltaan paikallisia, joten käytännön valvontavastuu jäisi niissä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Valvonnassa on kuitenkin tarpeen tehdä yhteistyötä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen kesken.

Kunnan jätehuoltoviranomaiselle ei kuuluisi valvontatoimivaltaa, vaan se vastaisi sille erikseen laissa säädetyistä tehtävistä. Kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävänä olisi kuitenkin seurata kiinteistöjen liittymistä kunnan järjestämään jätehuoltoon sekä 36 ja 37 §:ssä tarkoitetun jätteen kuljetuksen järjestämistä. Tämä olisi tarpeen kunnalle säädetyin jäte-

huollon järjestämistehtävän toteuttamiseksi. Jos seurannassa ilmenee tarve puuttua havaittuun laiminlyöntiin, asiassa tarvittavat valvontatoimet, kuten hallintopakon käyttö kuuluisivat kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväksi.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voisi valvontatehtävissä siirtää omaa toimivaltaansa alaiselleen viranhaltijalle samoin menettelyin kuin kunnan jätehuoltoviranomainen omaa toimivaltaansa.

25 §. Muut valvontaviranomaiset. Pykälään koottaisiin säännökset muista kuin yleisistä valvontaviranomaisista.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Suomen ympäristökeskuksen valvontatehtävästä jätteiden kansainvälisissä siirroissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävästä tuottajavastuuta ja juomapakkausten palautusjärjestelmää koskevien säännösten noudattamista valvovana valtakunnallisena viranomaisena.

Pykälän 3 momenttia vastaavaa säännöstä Turvatekniikan keskuksen valvontatehtävästä ei ole voimassa olevassa jätelaissa. Ehdotuksen mukaan Turvatekniikan keskus valvoisi käytännössä jätelain nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa säädettyjen keskuksen toimialaan muutoin kuuluvia tuotteita sekä niiden ominaisuuksia ja merkintöjä koskevien vaatimusten noudattamista. Valvontatehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksissa. Valvonnassa tukeuduttaisiin tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevaan EU:n niin sanottuun NLF-asetukseen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tullilaitoksen tehtävistä jätteen kansainvälisten siirtojen valvonnassa ja juomapakkausten valvonnassa. Säännös vastaisi nykyisin voimassa olevaa jätelain säännöstä. Tullin velvollisuudesta pysäyttää jätteen laitton jätteen siirto säädettäisiin lain 12 luvussa.

Pykälässä mainittujen viranomaisten ohella kunnan terveydensuojeluviranomaisen velvollisuutena olisi omalla toimialallaan valvoa jätteestä aiheutuvien haittojen ehkäisyä. Terveydensuojelulain 22 § antaa kunnalliselle terveydensuojeluviranomaiselle jätehuollon terveyshaittojen ehkäisemiseen liittyvää toimivaltaa. Mainitun säännöksen mukaan jät-

teiden säilyttäminen, kerääminen, kuljetta- minen, käsittely ja hyödyntäminen sekä jäte- veden johtaminen ja puhdistus on tehtävä siten, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa. Terveyshaitan ehkäisemiseksi ja poistamiseksi kunnan terveydensuojeluviranomaisella on terveydensuojelulain 51 §:n nojalla oikeus antaa yksittäisiä kieltoja ja määräyksiä. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi antaa myös yleisiä määräyksiä terveyshaitan ehkäisemiseksi ja terveydellisten olojen valvomiseksi (terveydensuojelujärjestys). Kuntien terveydensuojeluviranomaisia terveydensuojelulain toimeenpanon valvonnassa ohjaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), joka voi antaa terveydensuojelulain 25 §:n mukaan kunnille ohjeita esimerkiksi jätteiden käsittelystä. Jätehuollosta aiheutuvan terveyshaitan ulottuessa laajemmalle alueelle tai muutoin sen ollessa erityisen merkityksellinen, sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto voi terveydensuojelulain 52 §:n nojalla antaa määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveydellisen haitan poistamiseksi tai syntyminen ehkäisemiseksi.

Jätteisiin liittyviä valvontatehtäviä on omalla toimialallaan myös eräillä muilla viranomaisilla, kuten maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimivalla elintarviketurvallisuusvirasto Eviralla lannoitevalmisteita ja eläinperäisiä sivutuotteita koskevan lainsäädännön alueella.

26 §. Jätehuollon viranomaistehtävien järjestäminen kunnassa. Pykälässä lueteltaisiin kunnan erilaiset hallinnolliset ja organisatoriset mahdollisuudet järjestää kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävät. Säännös olisi luonteeltaan informatiivinen ja toistaisi ne tehtävien järjestämismahdollisuudet, jotka kunnalla on käytettävissä kuntalain perusteella. Viranomaistehtävät voidaan hoitaa kunnan omana toimintana tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa, esimerkiksi niin sanottu isäntäkuntamalli, taikka toimimalla jäsenenä kuntayhtymässä. Jokaisessa vaihtoehdossa on kysymys kunnan viranomaisesta eli mainituilla toimilla ei siirretä tehtäviä hallinnon ulkopuolelle.

Jätehuollon järjestämiseen liittyvien palvelutehtävien siirtämisestä kunnan viranomaisrakenteen ulkopuolella yksityisoikeudellisen

toimijan tehtäväksi säädettäisiin erikseen lain 5 luvussa.

27 §. *Asiantuntijaviranomaiset ja -laitokset.* Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta nimetä valtion viranomaisia ja tutkimuslaitoksia jätelain mukaisiksi asiantuntijaviranomaisiksi tai -laitoksiksi. Asiantuntijaviranomaiset ja -laitokset antaisivat lausuntoja sekä tekisivät tutkimuksia ja selvityksiä tämän lain mukaisille viranomaisille. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä asiantuntijaviranomaisista ja -laitoksista sekä niiden tehtävistä. Nykyisessä jäteasetuksessa jäteasioiden asiantuntijaviranomaisiksi ja -laitoksiksi on nimetty sosiaali- ja terveysministeriö, tullilaitos, Suomen ympäristökeskus, terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja valtion teknillinen tutkimuskeskus. Vastaava säännös tulisi sisällytettäväksi jäteasetukseen. Säännökseen voitaisiin tarpeen mukaan lisätä myös maa- ja metsätalousministeriö sekä Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ja Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto (Valvira).

4 luku. Vastuu jätehuollon järjestämisestä

28 §. *Jätehuollon järjestäminen.* Jätedirektiivin 15 artiklassa säädetään jätehuollon järjestämisvastuuta koskevan sääntelyn vähimmäisvaatimuksista. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat pitkälti itse päättää, kenelle vastuu jätehuollon järjestämisestä alun perin kohdennetaan ja millä edellytyksillä vastuu siirtyy jätehuoltoketjussa eteenpäin. Vastuuta koskevilla säännöksillä on osaltaan varmistettava, että jätteet käsitellään jätehieron (4 artikla) sekä terveyden- ja ympäristönsuojelua koskevien vähimmäisvaatimusten mukaisesti (13 artikla).

Ehdotuksen mukaan jätteen haltija olisi vastuussa jätehuollon järjestämisestä, jollei ehdotetussa laissa toisin säädetä. Kunnan järjestämä jätehuolto (5 luku) ja tuottajavastuu (6 luku) muodostaisivat poikkeuksen jätteen haltijan vastuun pääsäännöstä. Pykälän mukainen jätteen haltijan velvollisuus tarkoittaisi kokonaisvastuuta jätehuollosta eli jätteen keräyksestä, kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä mukaan lukien näiden toimintojen tarkkailusta, seurannasta ja jälki-

hoidosta sekä toiminnasta välittäjänä. Siihen sisältyisi direktiivin mukaisesti myös vastuu jätehuollon kustannuksista. Jätteen haltija olisi ehdotetun 4 §:n 1 momentin 5 kohdan perusteella yleensä se, jonka hallussa jäte fyysisesti on. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä kuitenkin myös määräysvaltaa jätteen tai tuotteeseen käyttävä toimija on voitu katsoa jätteen haltijaksi, vaikka tällä ei olisi ollut jätettä fyysisesti hallussaan. Jätteen haltijan käsite ja siitä johtuva vastuu jätehuollosta kytkeytyy ehdotetussa 20 §:ssä säädettyyn aiheuttamisperiaatteeseen (C-1/03, van de Valle ja C-188/07, Commune de Mesquer).

Ehdotetun 2 momentin mukaan kiinteistön haltija olisi toissijaisesti vastuussa jätehuollosta, jos jätteen haltijaa tai edellisiä haltijoita ei tavoitettaisi tai näitä ei esimerkiksi maksukyvyttömyyden johdosta saataisi huolehtimaan velvollisuudestaan. Kiinteistön haltija olisi kuitenkin vastuussa vain sellaisesta jätteestä, jonka tuottamisen kiinteistöllä tai tuomisen kiinteistölle hän on sallinut. Kiinteistön haltijalla voidaan katsoa olevan velvollisuus seurata ja valvoa kiinteistöllä harjoitettavaa toimintaa. Jos kiinteistöllä läjitettäisiin muualta tuotua jätettä esimerkiksi useita kuukausia ilman, että kiinteistön haltija kehottaisi jätteen haltijaa poistamaan jätteen, tämä voitaisiin tulkita kiinteistön haltijan hyväksynnäksi. Kiinteistön haltijan velvollisuuden laajuutta olisi kuitenkin aina arvioitava tapauskohtaisesti. Kiinteistön haltijaa ei säännöksen nojalla voitaisi velvoittaa järjestämään esimerkiksi onnettomuuden seurauksena kiinteistölle joutuneen jätteen jätehuoltoa. Säännöstä sovellettaessa olisi lisäksi huomattava, että kiinteistön haltija on usein myös jätteen haltija. Tällöin jätehuoltovastuu olisi kiinteistön haltijalla jo 1 momentin pääsäännön perusteella.

29 §. *Jätteen luovuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin siitä, kenelle jätteen saa luovuttaa. Säännös vastaisi pääosin nykyisen jätelain 15 §:n 1 momenttia. Jätteen voisi edelleen pääsääntöisesti luovuttaa vain sellaiselle toiminnanharjoittajalle, jonka toiminta on arvioitu jätelain tai ympäristönsuojelulain mukaisessa hyväksymismenettelyssä. Luovuttajan olisi tarvittaessa luovutuksen yhteydessä tarkistettava, että jätteenkuljettaja ja jätteen

käsittelijä ovat oikeutettuja ottamaan jätteen vastaan.

Pykälän 2 momentin mukaan poikkeustapauksissa jäte voitaisiin luovuttaa myös toimijalle, jolta ei edellytetä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua jätehuoltorekisteriin hyväksymistä tai merkitsemistä eikä 2 kohdassa tarkoitettua ympäristölupaa tai ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröintiä. Tällöin jätteen vastaanottajalla tulisi olla riittävät taloudelliset ja tekniset edellytykset sekä riittävä asiantuntemus jätehuollon järjestämiseen. Jätteen luovuttavalla haltijalla olisi selonottovelvollisuus jätteen vastaanottajan ammattitaidosta ja mahdollisuuksista toimittaa jäte laissa tai sen nojalla säädettyjen vaatimusten mukaiseen käsittelyyn. Jätteen luovuttajan selonottovelvollisuuden laajuus määräytyisi tapauskohtaisesti muun muassa jätteen laadun ja määrän mukaan. Nykyisen jätelain aikana muodostuneessa käytännössä esimerkiksi vaatekeräykset tai koulujen tai hyväntekeväisyysjärjestöjen vapaaehtoiset keräystapahtumat on katsottu muuksi kuin ammattimaiseksi toiminnaksi, johon jätteen voi 1 momentin estämättä luovuttaa. Nykyistä käytäntöä ei pyrittäisi ehdotetulla säännöksellä muuttamaan.

30 §. Jätehuollon järjestämisvastuun lakkaaminen ja siirtyminen. Pykälässä säädettäisiin jätehuollon järjestämisvastuun lakkaamisen edellytyksistä jätteen luovuttamisen yhteydessä ja samalla siitä, minkälaiselle uudelle haltijalle vastuu voisi siirtyä. Jätehuoltovastuu siirtyisi vain sellaiselle vastaanottajalle, jolle jätteen voisi lain 29 §:n mukaan luovuttaa. Näin varmistettaisiin, ettei jätteen haltija voisi vapautua jätehuoltovastuusta muutoin kuin luovuttamalla jätteen sellaiselle ammattimaiselle toimijalle, jolla on edellytykset vastata asianmukaisesta jätehuollosta. Kokonaisvastuu jätehuollosta ei kuitenkaan voisi siirtyä sellaiselle jätteen kuljettajalle, joka kuljettaa jätettä jonkun toisen lukuun. Luovutettaessa jäte kuljettajalle kokonaisvastuu joko säilyisi luovuttajalla tai siirtyisi sille 29 §:n mukaiselle jätteen vastaanottajalle, jolle kuljettaja jätteen sopimuksen tai määräyksen mukaisesti toimittaa. Vastuun siirtymishetki määräytyisi tapauskohtaisesti jätteen luovuttajan ja jätteen vastaanottajan välisen sopimuksen perusteella. Käytännössä

olisi usein ratkaisevaa, kumman lukuun jätteen kuljettaja toimii. Kuljettajan toimiessa jätteen luovuttajan lukuun vastuu siirtyisi yleensä vasta, kun kuljettaja antaa jätteen 29 §:n mukaiselle vastaanottajalle. Sen sijaan jos kuljettaja noutaa jätteen vastaanottajan toimeksiannosta, vastuu jätehuollosta saattaisi siirtyä vastaanottajalle jo luovuttajan annettua jätteen lain mukaisesti rekisteröidyn kuljettajan haltuun.

Säännös merkitsisi muutosta nykyisen jätelain 15 §:n mukaiseen tilanteeseen, jossa vastuu jätehuollosta siirtyy kuljettajalle, jos kyse on järjestetystä jätteenkuljetuksesta eli kunnan järjestämästä tai sopimusperusteisesta jätteen kuljetuksesta. Ehdotetun uuden säännöksen mukaan esimerkiksi asuinkiinteistön velvollisuus huolehtia jätteestä ja jätehuollosta siirtyisi kunnalle luovutettaessa jäte kunnan järjestämälle jätteen kuljettajalle. Kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa vastuun siirtyminen määräytyisi jätteen luovuttajan ja vastaanottajan (käsittelijän) välisen sopimuksen mukaan.

31 §. Jätteen kuljettaminen. Nykyistä jätelakia vastaavassa pykälässä säädettäisiin jätteen kuljettajan velvollisuudesta toimittaa jäte sopimuksen mukaiseen tai viranomaisen osoittamaan paikkaan sekä luovuttajan velvollisuudesta ottaa jäte takaisin kuljettajalta eräissä tilanteissa.

Pykälä koskisi lähinnä muita kuin kunnan järjestämisvastuun piiriin kuuluvia jätteitä, koska jätteen loppukäsittelystä tai hyödyntämisestä vastuussa oleva kunta ei voi kieltäytyä vastuulleen kuuluvan jätteen jätehuollon järjestämisestä. Jos kunnan palvelutehtävää hoitava käsittelylaitos ei ottaisi jätettä vastaan, kunnan olisi järjestettävä jätteelle toinen käsittelypaikka.

Jätteen luovuttajalla olisi säännöksen mukaan velvollisuus ottaa jäte takaisin, jos sopimuksen mukainen vastaanottaja kieltäytyisi ottamasta jätettä vastaan. Käytännössä säännöksessä tarkoitettu tilanne voi syntyä, jos vastaanottaja katsoo, että jäte ei laadultaan vastaa sitä, mitä luovuttajan kanssa on sovittu. Tällöin olisi kuljettajan kannalta kohtuutonta, jos jätettä ei voisi palauttaa sen luovuttajalle. Jätteen luovuttajan takaisinottovelvollisuus ei kuitenkaan koskisi tilanteita, joissa palauttaminen luovuttajalle ei ole teknisesti

mahdollista, esimerkiksi jos se on peräisin usealta luovuttajalta, kuten pakkaaviin jäte-autoihin, loka-autoihin ja vaihtolavoille kerätty jäte.

5 luku. Kunnan järjestämä jätehuolto

32 §. *Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto.* Pykälässä säädettäisiin, miltä osin 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen olisi kunnan vastuulla. Muissa tapauksissa yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestämisestä vastaisi jätteen haltija lain 4 luvun mukaisesti taikka tuotteiden tuottaja, jakelija tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä 6 tai 7 luvun mukaisesti. Kunnan järjestämisvastuu ei myöskään ulottuisi kiinteistöllä tapahtuvaan keräykseen, vaan tästä huolehtisivat jätteen kiinteistön haltija, jätteen tuottaja tai muu jätteen haltija 40 ja 50 §:n mukaisesti. Pykälän 1 momentissa tarkoitettussa toiminnassa syntyvän jätteen haltijan olisi eräin 41 ja 42 §:ssä säädettyin poikkeuksin luovutettava jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon.

Ehdotuksen mukaan nykyinen, jätelain 10 ja 13 §:n muuttamisesta annetulla lailla (411/2007) säädetty kunnan vastuu yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä säilyisi pääosin ennallaan. Mainitulla lailla vastuu rajattiin asumisessa syntyvään jätteeseen sekä siihen ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään rinnastettavaan julkisessa toiminnassa syntyvään jätteeseen. Tätä ennen kunnan vastuulle kuului kaikki asumisessa syntyvä jäte sekä siihen ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään rinnastettava teollisuus-, palvelu- ja muussa toiminnassa syntyvä jäte. Vastuunjakoon ehdotetaan nyt tehtäväksi vain eräitä pienehköjä täsmennyksiä. Niiden tavoitteena olisi selkiyttää vastuunjakoa ja vähentää siihen liittyviä tulkintavaikeuksia ja ristiriitoja. Tavoitteena olisi myös turvata jätehuoltopalvelujen saatavuutta kaikille jätteen tuottajille. Valitun vastuunjaon perusteita ja asian käsittelyn yhteydessä tarkasteltuja vaihtoehtoja on käsitelty yksityiskohtaisemmin esityksen yleisperustelujen kohdassa 3.1.3.

Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan asumisessa syntyvän jätteen (ns. kotitalous-

jätteen) jätehuollon järjestäisi nykyiseen tapaan kunta. Asumisessa syntyvää jätettä olisi kaikki vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvä jäte sen lajista, laadusta ja määrästä riippumatta, mukaan lukien sako- ja umpikaivolietteet. Asumisessa syntyvän jätteen määrittelyä on tarkasteltu yksityiskohtaisemmin yhdyskuntajätteen määritelmää koskevan 6 §:n 2 kohdan perustelujen yhteydessä.

Asumisessa syntyvän jätteen säätäminen kunnan vastuulle olisi perusteltua muun muassa siksi, että yksittäiseltä kotitaloudelta olisi kohtuutonta edellyttää jätehuollon itsenäistä järjestämistä ehdotetun lain ja sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen kaikkien vaatimusten mukaisesti. Kotitalouksilla tulisi olla oikeus palvelun helppouteen, saatavuuteen ja toimivuuteen kaikissa oloissa. Keskitetyksi järjestetyssä jätehuollossa kotitaloudet myös hyötyvät kunnan paremmasta neuvotteluvoimasta palvelujen hankkijana. Määrittelemällä asumisessa syntyvän jätteen jätehuollon järjestäminen kokonaisuutena kunnan vastuulle mahdollistettaisiin jätemaksujen tasaaminen eri alueiden välillä. Lisäksi olisi mahdollista ohjata jätehuoltoa esimerkiksi kannustavilla jätetaksoilla.

Muutoksena nykyiseen kunnan vastuuseen pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin terveys- ja sosiaalipalveluissa ja koulutus-toiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen kokonaisuudessaan kunnan velvollisuudeksi. Nykyisten säännösten mukaan näissä toiminnoissa syntyvä yhdyskuntajäte on kunnan vastuulla silloin, kun jäte syntyy julkisessa toiminnassa, mutta jätteen haltijan vastuulla, jos toiminta on yksityistä. Joissakin tapauksissa, kuten kuntien ostaessa mainittuja palveluja yksityisiltä yrityksiltä, jako julkisen ja yksityisen toiminnan välillä on johtanut tulkintaongelmiin ja ristiriitoihin eri toimijoiden välillä. Ehdotetun muutoksen seurauksena tarve rajanvedon tekemiseen yksityisen ja julkisen toiminnan välillä poistuisi ja kyseisissä yleishyödyllisissä palveluissa syntyvä yhdyskuntajäte kuuluisi kunnan jätehuoltojärjestelmään jätteen tuottajasta riippumatta. Kunnan velvollisuus koskisi vain yhdyskuntajätettä eikä tässä tar-

koitetuissa toiminnoissa syntyvää muuta jätettä, kuten sairaaloiden erityisjätettä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädetäisiin kuten nykyisinkin kunnan velvollisuudeksi järjestää valtion, kuntien, seurakuntien sekä muiden julkisoikeudellisten yhteisöjen ja yhdistysten hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuolto myös muiden kuin 2 momentissa tarkoitettujen terveys- ja sosiaalipalveluissa ja koulutustoiminnassa syntyvien yhdyskuntajätteiden osalta. Tällainen jäte vastaa yleensä laadultaan asumisessa syntyvää jätettä ja soveltuu siten hyvin kuljetettavaksi ja käsiteltäväksi samassa järjestelmässä asumisessa syntyvän jätteen kanssa. Säännöksen perusteella kunta voisi järjestää myös omien toimipaikkojensa jätehuollon.

Edellä tarkoitettujen terveys- ja sosiaalipalveluissa ja koulutustoiminnassa sekä julkisessa toiminnassa syntyvien yhdyskuntajätteiden osalta liittymisvelvollisuus kunnan järjestämään jätehuoltoon ei olisi ehdoton, vaan jätteen haltija voisi ehdotetun 42 §:n nojalla hakea kunnalta vapautusta velvollisuudesta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan kunnan velvollisuutena olisi, kuten nykyisinkin, järjestää jätehuolto myös asuinkiinteistöissä sijaitsevassa liikehuoneistossa, kuten niin sanotuissa. kivi- ja kirkkoyksissä syntyville yhdyskuntajätteille, jotka kerätään yhdessä muiden kiinteistöillä syntyvien yhdyskuntajätteiden kanssa. Säännöstä sovellettaisiin asuinkiinteistöjen ohella myös muihin kiinteistöihin, joissa syntyy kunnan järjestämistä kuuluva jätettä ja joissa on lisäksi yhdyskuntajätettä tuottavia liikehuoneistoja. Tavallisimmin olisi kysymys kiinteistöistä, joiden liikehuoneistossa syntyvä jätemäärä on verrattain vähäinen kiinteistössä syntyvään yhdyskuntajätteen kokonaismäärään nähden. Säännös ei estäisi liikehuoneistoissa syntyvän jätteen jätehuollon järjestämistä erillään kiinteistön muusta jätehuollosta, jos tällaisesta järjestelystä sovitaan kiinteistön haltijan kanssa.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan kunnan olisi järjestettävä jätehuolto myös sellaiselle elinkeinotoiminnassa syntyvälle yhdyskuntajätteelle, joka kerätään alueelli-

sessä putkikeräysjärjestelmässä tai muussa vastaavassa kiinteässä keräysjärjestelmässä yhdessä kunnan järjestämistä vastuulle kuuluvan jätteen kanssa. Eräissä muissa maissa jo varsin yleisesti käytössä oleva alipaineistettu alueellinen putkikeräysjärjestelmä yleistyneenä lähivuosina myös Suomessa. Putkikeräysjärjestelmän toimivuuden kannalta on olennaista, että kaikkien alueella sijaitsevien kiinteistöjen voidaan edellyttää liittyvän järjestelmän käyttäjiksi riippumatta siitä, onko kysymyksessä asumisessa, julkisessa toiminnassa vai elinkeinotoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte ja että eri toiminnoissa syntyviä samanlaatuisia jätteitä ei ole tarpeen pitää erillään keräyksen aikana. Tällaisissa järjestelmissä kerätty jäte ehdotetaan siksi säädettäväksi kokonaisuudessaan kunnan järjestämistä vastuulle. Kunta olisi velvollinen järjestämään jätehuollon myös siinä tapauksessa, että alueen putkikeräysjärjestelmän käytännön toteuttajana ja ylläpitäjänä olisi kunnan sijasta erillinen huoltoyhtiö. Sen sijaan esimerkiksi kauppa-keskuskiinteistöihin rakennetuissa jätteen putkikeräysjärjestelmissä kerätyt elinkeinotoiminnan yhdyskuntajätteet eivät kuuluisi kunnan järjestämistä vastuun piiriin. Jos näihin järjestelmiin kerätään myös keskuksen yhteydessä sijaitsevien asuntojen jätettä, kunnan ei tarvitsisi järjestää asuntojen jätehuoltoa.

Pykälän 2 momentin mukaan kunnan olisi nykyiseen tapaan järjestettävä myös asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely jätteen määrästä ja laadusta riippumatta. Kunta vastaisi myös maa- ja metsätaloudessa syntyvän vaarallisen jätteen käsittelyn järjestämisestä, paitsi jos kysymys on kunnan vastaanottomahdollisuuksiin nähden kohtuuttoman suuresta määrästä jätettä. Maa- ja metsätaloudessa syntyvien vaarallisten jätteiden vastaanotosta kunta perisi 78 §:n mukaisesti jätteen haltijalta jätehuoltokustannukset täysimääräisesti kattavan maksun.

Pykälän 3 momentissa selvennettäisiin kunnan järjestämistä vastuun suhdetta 6 ja 7 luvun mukaisesti tuottajan, jakelijan tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän järjestämään jätehuoltoon. Jätteen haltija ei olisi velvollinen luovuttamaan kunnan järjestämistä jätehuoltoon tyhjiä juomapakkauksia tai muuta pakkausjätettä, keräyspaperia eikä

käytöstä poistettuja paristoja tai akkuja, sähkö- ja elektroniikkalaitteita tai muita tuottajavastuun piiriin kuuluvia käytöstä poistettuja tuotteita, jos nämä jätteet toimitetaan tuottajan tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän järjestämään vastaanottoon.

Pykälän 4 momentissa säädetyn valtuuden nojalla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kunnan vastuun piiriin 1 momentin nojalla kuuluvan jätteen määrittelystä.

33 §. *Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto toissijaisesti.* Pykälässä säädettäisiin kunnan velvollisuudesta tarjota tietyissä tilanteissa jätehuoltopalveluja myös muille jätteen haltijoille kuin niille, joiden jätehuollon kunta 32 §:n nojalla on velvollinen aina järjestämään. Käytännössä tämä velvoite koskisi elinkeinotoiminnassa syntyvää jätettä, jonka jätehuollon järjestäminen on 4 ja 5 luvuissa säädetyn perusteella lähtökohtaisesti jätteen haltijan vastuulla. Tarkoituksena olisi turvata jätehuoltopalveluja elinkeinotoiminnan jätteen tuottajille silloin, kun yksityistä jätehuoltopalvelua ei tietyllä alueella ole kohtuullisesti saatavilla. Hoitaessaan säännöksessä tarkoitettua velvollisuuttaan kunta ei toimisi kilpailullisilla markkinoilla.

Elinkeinonharjoittajat voivat usein järjestää ainakin jätteen kuljetuksen ja osin hyödyntämisen yksityisten jätehuollon palveluyritysten avulla. Yksityisiä jätehuoltopalveluja ei kuitenkaan aina ole tarjolla kaikille elinkeinonharjoittajille. Varsinkin haja-asutusalueilla palvelut usein puuttuvat. Tällöin kunnan tarjoamat jätehuoltopalvelut ovat käytännössä ainoa vaihtoehto. Toimiva jätehuolto on perustuslain 20 §:n mukaisen ympäristöperusoikeuden toteutumisen edellytys. Julkisella vallalla on siksi katsottava olevan velvollisuus turvata jätehuolto siinäkin tapauksessa, kun se on ensisijaisesti jätetty jätteen haltijoiden ja yksityisten jätehuoltopalveluiden tarjoajien välisen sopimuksen varaan.

Pykälän mukaisesti tuotettu jätehuoltopalvelu katsottaisiin kunnan toimialaan kuuluvaksi lakisääteiseksi tehtäväksi, mikä selkiyttäisi osaltaan myös kunnan puolesta jätehuoltoa hoitavien yhtiöiden asemaa julkisista hankinnoista annetun lain mukaisena sidosyksikkönä. Nykyisin kuntien jätehuolto-yhtiöiden liikevaihdosta jopa 30—40 pro-

senttia muodostuu elinkeinotoiminnalle tarjotuista jätehuoltopalveluista. Tästä puolestaan merkittävä osa on välttämättömäksi katsottua haja-asutusalueen yritysten jätteiden vastaanottamista kaatopaikalle. Tähänastisen EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella ei ole yksiselitteisesti pääteltävissä, kuinka suuri osa yhtiöiden liikevaihdosta saisi muodostua muusta kuin omistajakuntien toimeksiantoon perustuvasta toiminnasta ilman uhkaa sidosyksikköaseman menetyksestä (C-107/98, Teckal ja C-340/04, Carbotermo). Eräiden arvioiden mukaan osuus voisi olla noin 10—19 prosenttia. Ehdotetun säännöksen seurauksena toissijaisen jätehuoltopalvelun ylläpitäminen tulisi selvästi kunnan laissa säädettyksi velvollisuudeksi. Esityksessä lähdetään siitä, että tällöin kuntien jätehuolto-yhtiön näkökulmasta kyse olisi omistajakuntien toimeksiannosta tapahtuvasta palvelun järjestämisestä, joka ei vaarantaisi yhtiöiden sidosyksikköasemaa. Kunnan tai kuntien omistaman yhtiön markkinaehtoisesta palvelusta syntyvää liikevaihtoa ei voitaisi sisällyttää lakisääteisen palvelun liikevaihdon osuuteen.

Ehdotuksen mukaan kunta joutuisi tietyin edellytyksin ottamaan esimerkiksi elinkeinotoiminnan yhdyskuntajätettä alueella järjestämäänsä jätteenkuljetukseen taikka vastaanottamaan elinkeinotoiminnan yhdyskuntajätettä, vaarallista jätettä, rakennus- ja purkujätettä taikka tuotantotoiminnan jätettä järjestämäänsä vastaanottoon, hyödyntämiseen tai loppukäsittelyyn. Yksittäistapauksessa kunnan järjestämisvelvollisuuden edellytyksenä olisi ensinnäkin se, että jätteen haltija pyytää kunnalta jätehuoltopalveluja, koska yksityinen palveluntarjonta on puutteellista. Ennen suostumustaan kunnan tulisi arvioida, ettei muuta jätehuoltopalvelua ole kohtuullisesti saatavilla. Tulkintaa ei sidottaisi muodolliseen jokaisessa yksittäistapauksessa toteutettavan palvelujen saatavuuden arviointinnettelyyn. Jätteen haltijan kunnalle esittämä pyyntö kertoisi yleensä jo sellaisenaan puutteellisesti toimivista jätehuollon palvelumarkkinoista. Käytännössä voi kuitenkin syntyä tilanteita, joissa jätteen haltija tarjolla olevasta yksityisestä palvelusta huolimatta kustannussyistä pyytää kuntaa järjestämään jätehuollon. Maksu kunnan jätehuoltopalve-

lusta määräytyisi 9 luvun säännösten mukaan, toisin kuin kunnan mahdollisesti tarjoaman markkinaehtoisen palvelun yhteydessä.

Pykälän mukainen kunnan velvollisuus koskisi myös elinkeinotoiminnan jätteen vastaanottamista kaatopaikalle edellyttäen, että jätettä ei kohtuudella voitaisi hyödyntää tai muutoin käsitellä etusijajärjestyksen kannalta paremmalla tavalla. Valtaosa Suomessa käytössä olevista yleisistä kaatopaikoista on nykyisin kunnan tai kunnan jätehuoltoyhtiön omistamia ja ylläpitämiä. Monille elinkeinotoiminnan jätteen tuottajille kunnallinen kaatopaikkapalvelu on siten käytännössä ainoa tarjolla oleva vaihtoehto hyödyntämiskelvottoman yhdyskuntajätteen, rakennus- ja purkujätteen tai muun tavanomaisen tuotantojätteen käsittelemiseksi. Kaatopaikkakäsittely on jätehuollon etusijajärjestyksessä viimeinen vaihtoehto ja kaatopaikoille sijoitettavan jätteen määrää pyritään mahdollisuuksien mukaan vähentämään. Etusijajärjestyksen toteuttamiseksi on muun ohella tarkoitus valmistella säännökset, joilla rajoitettaisiin nykyistä tiukemmin biohajoavan jätteen sijoittamista kaatopaikalle. Tavoitteena olisi näin ohjata jätteen tuottajia järjestämään jätehuolto etusijajärjestyksen mukaisesti.

Ehdotuksen mukaan kunnalla olisi markkinatilanteesta riippumatta oikeus aina kieltäytyä jätehuollon järjestämisestä, jos jäte olisi laatunsa takia tai teknisesti sopimaton kunnan jätehuoltojärjestelmään. Kunnan velvollisuus ei koskisi esimerkiksi sellaista yritysten jätettä, joka ei laadultaan tai määrältään soveltuisi kuljetettavaksi samalla kalustolla kuin millä kotitalouksien jäte alueella kuljetetaan. Kunnalla ei olisi velvollisuutta hankkia uutta kuljetuskalustoa tai käsittelylaitosta järjestääkseen pykälässä tarkoitettua jätehuollon. Kunta olisi velvollinen tarjoamaan palvelua elinkeinotoiminnan jätehuollolle vain muutoinkin käytettävissään olevan jätehuoltokapasiteetin puitteissa.

Jos kysymyksessä on jatkuva ja säännöllisesti tarvittava jätehuoltopalvelu, kunnan tulisi tehdä palvelusta jätteen haltijan kanssa sopimus enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Vaatimus sopimuksen määräaikaaisuudesta on tarpeen sen varmistamiseksi, että yksityisen palvelutarjonnan tilanne ja sen

myötä kunnan julkisen palvelun tarve tulisivat säännöllisesti arvioituiksi. Sopimuksen tekeminen olisi kunnan suoraan lain nojalla tapahtuvaa operatiivista palvelutoimintaa, josta ei olisi tarvetta tehdä erillistä hallintopäätöstä. Jos kunta kieltäytyisi antamasta säännöksessä tarkoitettua jätehuoltopalvelua, palvelun pyytjä voisi saattaa asian hallintoriitana hallinto-oikeuden ratkaistavaksi. Jos samassa yhteydessä nousisi esille kysymys siitä, toimiiko kunta tehtävässään kilpailuoikeudellisten säännösten vastaisesti, jätehuoltomarkkinoilla toimivien yritysten oikeusturvakeinona olisi hakemuksen tekeminen markkinaoikeuteen.

Pykälässä säädettyjen lakisäätteisten jätehuoltotehtävien lisäksi kunta voisi edelleen osallistua myös markkinaehtoisen jätehuoltopalvelun tuottamiseen, jos se katsottaisiin kuntalain 2 §:n perusteella kunnan toimialaan kuuluvaksi. Toimiessaan kilpailutilanteessa markkinoilla kunnan olisi huolehdittava siitä, ettei toiminta johda kilpailuneutraliteettiongelmiin julkisen ja yksityisen toimijan välillä. Voimassaolevan jätelain 13 §:n 1 momentista poiketen markkinaehtoisesta toiminnasta ei säädettäisi uudessa jätelaissa erikseen, vaan toimintaa säänneltäisiin muun asianomaisen lainsäädännön, kuten kuntalain sekä kilpailua ja julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön perusteella.

34 §. Kunnan jätehuoltopalveluja koskevat laatuvaatimukset. Pykälässä säädettävien laatuvaatimusten tavoitteena olisi varmistaa kunnan tuottamien, välttämättömyyspalveluksi katsottavien jätehuoltopalvelujen laadukkuus. Lain vaatimukset täyttävien kohutuhintaisten jätehuoltopalvelujen jatkuvuuden ja saatavuuden turvaamisen ohella laadukkaaseen jätehuoltoon kuuluisi myös palvelujen järjestäminen mahdollisimman pitkälti jätteen haltijoiden tarpeet huomioon ottaen. Vastaavaa säännöstä ei ole nykyisessä jätelaissa. Laatuvaatimuksista säätäminen on perusteltua myös sen vuoksi, että ehdotetussa laissa kunnan järjestämän jätehuollon piiriin kuuluvat jätteen haltijat velvoitettaisiin 41 ja 42 §:ssä säädetyin poikkeuksin käyttämään kunnan jätehuoltopalveluja.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan jätteen haltijoiden käytettävissä tulisi olla jätteenkuljetus kiinteistöltä eli kiinteistöittäinen

jätteenkuljetus, jollei sitä ehdotetun 35 §:n 3 momentin perusteella pidetä tarpeettomana. Momentin 2 kohdassa edellytettäisiin, että kunta järjestää riittävän määrän alueellisia vastaanottoaikoja hyödynnettäville ja vaarallisille jätteille sekä tarvittaessa sekalaiselle yhdyskuntajätteelle. Vastaavasti kuin ehdotetussa 49 §:ssä säädetään tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden osalta, jätteen alueellisten vastaanottoaikojen olisi oltava vaivattomasti jätteen tuottajien saavutettavissa. Alueellisten vastaanottoaikojen tulisi olla asukkaiden ja muiden jätteen tuottajien tavanomaisten kulkureittien varrella. Esimerkiksi aiemmin yleisesti sovellettu vähimmäisvaatimus yhdestä vaarallisten jätteiden vastaanottoaikasta kuntaa kohti ei viimeaikaisten kuntaliitosten vuoksi enää monissa tapauksissa riittäisi turvaamaan ehdotetussa säännöksessä tarkoitettua vaivatonta saavutettavuutta.

Momentin 3 ja 4 kohtien perusteella kunnan olisi jätehuoltopalvelujen suunnittelussa ja järjestämisessä turvattava riittävästi monipuoliset jätehuoltopalvelut, joissa otettaisiin riittävästi huomioon myös asiakkaiden yksilölliset tarpeet, kuten halukkuus etusijajärjestyksen kannalta mahdollisimman korkeatasoisen jätehuollon toteuttamiseen taikka tarve tavanomaista tiheämpään tai harvempaan jäteastioiden tyhjennysväliin. Jätteen keräys ja kuljetus olisi järjestettävä ja mitoitettava siten, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin kiinteistöillä syntyvän jätteen määrää ja laatua. Soveltuvaa jäteastioiden kokoa ja tyhjennystiheyttä määriteltäessä olisi varmistettava, ettei jätteen säilyttämisestä astioissa aiheudu haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle ja että jätehuoltojärjestelyt kiinteistöillä ovat muutoinkin asianmukaiset.

Momentin 5 kohdan säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan asiakkaiden riittävä tiedonsaanti kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen ja jätteen alueellisen vastaanoton järjestelyistä. Vaikka kunnalla ei kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa lain mukaan olisi velvollisuutta palvelusopimuksen tekemiseen asiakkaidensa kanssa, tulisi kunnan käytännössä olla asiakkaisiinsa yhteydessä ennen jätteenkuljetuksen aloittamista tai muuttamista sekä tiedotettava ja neuvoteltava palveluun liittyvistä keskeisistä seikoista. Jätteen haltijalla

tulisi esimerkiksi olla riittävät mahdollisuudet vaikuttaa jäteastioiden sijoittamiseen tontillaan. Kunnan olisi tiedotettava myös järjestämiensä jätteen alueellisten vastaanottoaikojen sijainnista, aukioloajoista sekä muista niihin liittyvistä olennaisista tiedoista.

Keräysjärjestelyjen mitoittamisesta ja vastaanottoaikojen määrästä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 2 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

35 §. *Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestäminen.* Pykälässä säädettäisiin kunnan käytettävissä olevista vaihtoehdoista jätteenkuljetuksen järjestämiseksi.

Laissa ehdotetaan otettavaksi uutena terminä käyttöön kiinteistöittainen jätteenkuljetus, joka korvaisi nykyisessä laissa käytetyn termin järjestetty jätteenkuljetus. Kiinteistöittäisellä jätteenkuljetuksella tarkoitettaisiin kunnan vastuulle säädetyn jätteen kuljettamista kiinteistön haltijan 40 §:n mukaisesti järjestämästä vastaanottoaikasta kunnan määräämään jätteen käsittelypaikkaan.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan kunta vastaisi siitä, että 32 §:ssä kunnan vastuulle säädetty jäte kuljetetaan kiinteistöiltä joko kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena 36 §:n mukaisesti tai kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena 37 §:n mukaisesti.

Kunta voisi huolehtia myös erilliskerätyn pakkausjätteen kiinteistöittaisen kuljetuksen järjestämisestä sellaisilta kiinteistöiltä, jotka 32 §:n nojalla muutoinkin kuuluvat kunnan järjestämän jätehuollon piiriin. Kunnan tulisi toimittaa pakkausjäte tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Jos kunta ei huolehtisi pakkausjätteen kiinteistöittaisen kuljetuksen järjestämisestä, kiinteistön haltijalla olisi 41 §:n 3 momentin perusteella oikeus järjestää pakkausjätteen kuljetus kiinteistöiltä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 36 tai 37 §:n mukaisesti järjestettyä kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta koskevista yleisistä vaatimuksista. Kuljetus olisi ensinnäkin järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vaatimus kohdistuisi kuntaan, jonka tulisi huolehtia kiinteistön haltijoiden tasapuolisesta kohtelusta muun muassa jätetaksan määräämisessä ja kuljetus-

ten kilpailuttamiseen liittyvien tarjouspyyntöjen määrittelyissä. Urakkasopimusten kautta vaatimukset kohdistuisivat myös kunnan lukuun toimiviin jätteen kuljettajiin.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vaatimus palvelutarjonnan luotettavuudesta, kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä kohdistuisi jätteen kuljetusyri-tykseen. Vaikka kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on kysymys yksityisoikeudellisesta sopimussuhteesta, jossa kiinteistön haltijalla on ainakin periaatteessa oikeus vapaasti valita haluamansa kuljettaja, sopimuksen tekeminen jätteen kuljettajan kanssa ei säännöksessä tarkoitettussa tapauksessa ole vapaaehtoista. Ehdotettu säännös olisi siksi tarpeen kiinteistön haltijoiden etujen ja oikeuksien sekä palvelujen saatavuuden turvaamiseksi kaikilla alueilla ja kaikissa tilanteissa.

Vaatus palvelun kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä tarkoittaisi muun ohella sitä, että eri asiakkaita, asiakasryhmiä tai eri alueita ei saisi asettaa esimerkiksi palvelun hinnoittelussa perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan. Mahdollista määräävää markkina-asemaa ei saisi käyttää kilpailunrajoituslain vastaisesti hinnoittelussa hyväksi.

Toiseksi kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa olisi 2 momentin mukaan noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä. Tällaisia olisivat esimerkiksi määräykset jätteiden erilliskeräysvelvollisuuksista, eri jätelajeille käytettävistä keräysvälineistä ja niiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä jäteastioiden tyhjennysvälistä ja sallituista kuljetusajankohdista. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltomääräykset tulisi ottaa huomioon kiinteistön haltijan ja kuljetusyri-tyksen välisissä sopimuksissa. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltomääräykset olisi otettava huomioon jätteen kuljetusten kilpailutuksissa ja jätteen kuljettajan kanssa solmittavissa urakkasopimuksessa.

Kolmanneksi pykälän 2 momentissa säädetäisiin, että kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen kuuluva jäte olisi toimitettava kunnan määräämään loppukäsittelyyn tai hyödyntämiseen. Säännös vastaisi nykyisen jätelain 13 §:n 1 momentin mukaista säännöstä.

Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa kunnan oikeus ja mahdollisuudet huolehtia sille säädetyn jätehuoltotehtävän hoitamisesta. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteen toimituspaikka määrättäisiin yleensä urakkasopimuksessa. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteen toimituspaikka voitaisiin määrätä esimerkiksi 37 §:ssä tarkoitettussa kunnan päätöksessä tai kunnan jätehuoltomääräyksissä. Toimituspaikan määrääminen olisi tarvittaessa tehtävä julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön mukaisia menettelyjä noudattaen.

Kunta voisi 3 momentin nojalla päättää, ettei kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta järjestetä, jos se olisi alueen hankalien kulkuyhteyksien taikka jätteen haltijoiden tai kuljetettavan jätteen vähäisen määrän vuoksi perusteltua. Tällöin kunnan tulisi järjestää tarvittava jätteen alueellinen vastaanotto 34 §:n mukaisesti. Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus tulisi tällaisissakin tapauksissa järjestää, jos sen arvioitaisiin olevan terveystai ympäristösyistä tarpeellista. Ehdotettu säännös vastaisi osittain nykyisen jätelain 10 §:n 3 momentin säännöstä jätteen alueellisesta keräyksestä.

Käytännössä kiinteistön jättäminen kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen ulkopuolelle tulisi kysymykseen lähinnä harvaan asutuilla alueilla sekä taajama-alueilla eräiden hyödynnettävien jätelajien keräyksessä. Myöskään esimerkiksi loma-asunnoille, joilla asutaan epäsäännöllisesti ja lyhyitäkin aikoja kerrallaan, ei olisi yleensä perusteltua edellyttää säännönmukaista kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta. Harvaan asutuilla seuduilla kuten pientaloalueilla kiinteistön haltijoita voitaisiin esimerkiksi ohjata kiinteistöjen yhteisten jäteastioiden käyttöön, mikä puolestaan vähentäisi tarvetta alueellisten vastaanottopaikkojen perustamiseen. Kiinteistöjä ei kuitenkaan voida velvoittaa yhteisten jäteastioiden käyttöönottoon. Tarjottavien jätehuoltopalvelujen tarve ja saavutettavuus tulisi ottaa huomioon jätetaksan ja -maksujen määrittelyssä.

36 §. *Kunnan järjestämä jätteenkuljetus.* Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan kunnan olisi järjestettävä kiinteistöittäinen jätteenkuljetus, jollei 37 tai 41 §:stä muuta johdaisi. Tämän mukaisesti kunta ei järjestäsi

jätteenkuljetusta sellaisilla kunnan alueilla, joilla on kunnan päätöksen mukaisesti käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus eikä sellaisille jätteen tai kiinteistön haltijoille, jotka 41 §:n perusteella eivät olisi velvollisia luovuttamaan jätettä kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen.

Kunta järjestäisi kuljetuksen omana toimintanaan tai hankkimalla palvelut yksityiseltä yrittäjältä julkisia hankintoja koskevan lain mukaisesti. Käytännössä kunnilla ei ole omaa kuljetuskalustoa, vaan kuljetukset järjestetään hankkimalla palvelut yksityisiltä kuljetusyrittäjiltä.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin, että kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kukaan muu kuin kunta tai kunnan lukuun toimiva jätteen kuljettaja ei saisi ottaa jätettä kuljetettavakseen. Tällä selvennettäisiin eri toimijoiden vastuita ja oikeuksia jätehuollon järjestämisessä. Vastaavaa nimenomaista säännöstä ei ole nykyisessä jätelaissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin jätteen kuljetusten kilpailuttamisessa noudatettavista periaatteista viittaamalla julkisista hankinnoista annettuun lakiin, jossa säädetään muun ohella kilpailuolosuhteiden hyödyntämisestä, tarjouskilpailuun osallistuvien syrjimättömästä kohtelusta ja hankintojen riittävästä avoimuudesta. Pykälällä pyrittäisiin varmistamaan, että kuljetusyrittäjillä — myös uusilla yrittäjillä — olisi tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kunnan jätteenkuljetuspalvelujen tuottamiseen. Tähän voitaisiin vaikuttaa esimerkiksi määrittelemällä kilpailutettavat urakka-alueet ja sopimusajat sellaisiksi ja toteuttamalla kilpailutukset eriaikaisina siten, että tämä mahdollistaisi investoinnit keräyskalustoon ja liiketoiminnan pitkäjänteisen suunnittelun. Kilpailutusaikataulun tulisi myös olla yrittäjien tiedossa riittävän ajoissa.

Kunnan olisi 4 momentin mukaan annettava kiinteistön haltijalle tiedot kiinteistöltä kuljetetun jätteen määrästä ja toimituspaikoista, jos kiinteistön haltija tällaisia tietoja pyytää. Tiedot voisivat olla tarpeen esimerkiksi julkisyhteisöjen tai terveys-, sosiaali- ja koulutustoiminnan harjoittajien luomien ympäristöhallintajärjestelmien toteuttamiseksi.

37 §. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Pykälän mukaan kunta voisi

päätää, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa. Järjestely vastaisi periaatteiltaan nykyisen jätelain 10 §:n 2 momentin säännöstä sopimusperusteisesta jätteenkuljetuksesta.

Kunnan olisi tehtävä asiasta kuntalain mukainen hallintopäätös. Toisin kuin nykyisessä laissa säädetään, päätös voitaisiin kuitenkin tehdä vain, jos pykälän 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät. Kunnan päätösvalan rajaaminen ehdotetulla tavalla olisi tarpeen sen varmistamiseksi, että kunta varmistuu 32 §:ssä vastuulleen säädetyn jätteen osalta jätteenkuljetuspalvelujen saatavuudesta, laadukkuudesta ja toimivuudesta myös silloin, kun kuljettajan valinta jätetään ehdotetun pykälän mukaisesti kiinteistön haltijan päätettäväksi.

Kunta voisi 1 momentissa säädetyn mukaisesti päätää kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen käyttönotosta ensiksikin vain, jos voidaan perustellusti olettaa, että alueella on tarjolla kuljetuspalveluja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Päätöksen edellytykset olisivat yhdenmukaiset 35 §:n 2 momentissa ehdotettujen kiinteistöittäiselle jätteenkuljetukselle asetettävien yleisten vaatimusten kanssa. Toiseksi kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetusta ei voisi ottaa käyttöön, jos se heikentää jätehuollon yleistä toimivuutta alueella tai lisää vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle verrattuna kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Kolmanneksi päätöksen vaikutukset tulisi arvioida kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan. Arvioitavia seikkoja tällöin olisivat muun muassa vaikutukset eri toimijoiden jätehuoltokustannuksiin ja työmäärään. Kokonaisarviossa kunta voisi painottaa niitä tekijöitä, joita se pitää alueellisesti tärkeinä näkökohtina.

Kunta voisi 2 momentin mukaan rajata päätöksen koskemaan vain tiettyä jätelajia tai tietynlaatuista jätettä. Voimassa olevassa jätelaissa olevaa kunnan mahdollisuutta määrätä ehtoja kuljetuksesta perittävästä kohtuullisesta ylimmästä maksusta taikka alueesta, jolla kuljettajan on tarjottava kuljetuspalve-

lua, ei lakiin ehdoteta sisällyttäväksi, koska mainitut seikat tulevat otetuiksi huomioon 1 momentin mukaisten edellytysten täyttymisen arvioinnissa ja seurannassa. Edellytysten täyttymisen arvioimiseksi ja seuraamiseksi kunnan jätehuoltoviranomaisella olisi oikeus 122 §:n nojalla pyytää jätteenkuljettajalta tietoja muun muassa kuljetushinnoista.

Ehdotetussa 3 momentissa kunta veloitettaisiin seuraamaan ja valvomaan kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta tehdyn kunnan päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä. Jos edellytykset eivät enää täytyisi, olisi kunnan muutettava päätöstä. Päätöksen muuttamiseen sovellettaisiin samoja menettelyjä ja edellytyksiä kuin muutettavan päätöksen valmistelussa.

Ehdotetut kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen käyttöönoton edellytykset olisivat tiukemmat kuin nykyisin voimassa olevan lain mukaisen sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen käyttöönoton edellytykset. Tämä olisi tarpeen erityisesti kiinteistön haltijoiden oikeussuojan turvaamiseksi. Jätteenkuljetuksen järjestäminen 37 §:n mukaisesti johtaa siihen, että kiinteistön haltija on velvollinen solmimaan sopimuksen jätteen kuljettamisesta. Se siis lisää kiinteistön haltijan velvollisuuksia verrattuna kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.

Ehdotettujen 152 §:n siirtymäsäännösten mukaan kunnan, jossa tämän lain voimaan tullessa on käytössä nykyisen lain mukainen sopimusperusteinen jätteenkuljetus, olisi järjestettävä jätteenkuljetukset 37 §:n mukaisesti tai siirryttävä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

38 §. *Kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta koskeva kunnan päätöksenteko.* Pykälässä säädettäisiin kunnan päätöksenteon valmistelussa ja tekemisessä noudatettavasta menettelystä silloin, kun kysymys on 35 §:n 3 momentin mukaisesta päätöksestä jättää tietty kunnan alue kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen ulkopuolella taikka 37 §:ssä tarkoitettua päätöksestä järjestää jätteenkuljetus kunnassa tai sen osassa kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena. Vastaavaa säännöstä ei ole nykyisessä jätelaissa. Säännös on katsottu tarpeelliseksi, koska kuntien käytännöt jätteen kuljetusta koskevien pää-

tösten valmistelussa ovat vaihdelleet ja tästä on aiheutunut ongelmia kiinteistön haltijoiden ja osin myös jätteen kuljetuksesta huolehtivien yrittäjien oikeusturvan kannalta. Säännöksen avulla pyritään takaamaan, että kaikilla, joihin ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus, on mahdollisuus saada tietoa ja vaikuttaa jätteenkuljetuksen järjestämistä koskevaan päätöksentekoon.

Kunnan päätökseen haettaisiin muutosta kuntalain mukaan kunnallisvalituksella.

39 §. *Tiedot kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta.* Pykälässä säädettäisiin jätteenkuljettajan tiedonantovelvollisuuksista. Velvollisuudet koskisivat sekä kunnan järjestämää että kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta.

Kuljetusyrittäjän olisi 1 momentin mukaan tarvittaessa annettava kiinteistön haltijan tai kunnan nähtäväksi 98 §:ssä tarkoitettu ote jätehuoltorekisteristä tai osoitettava muulla tavoin, että kuljetustoiminta on hyväksytty 11 luvussa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa olisi yleensä tarpeen osoittaa hyväksymispäätöksen voimassaolo kiinteistön haltijalle ennen sopimuksen tekemistä jätteenkuljetuksesta. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kuljettaja yleensä osoittaisi hyväksymispäätöksen voimassaolon tekemässään urakkatarjouksessa.

Pykälän 2 momentin säännöksellä jätteenkuljettaja veloitettaisiin antamaan jätteenkuljetuksia koskevat säännöksessä tarkoitettut tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Tiedot tulisi antaa neljännesvuosittain tai vuosittain kiinteistöistä, joilta jätettä on noudettu sekä jäteastioiden tyhjennyskerroista kiinteistöittäin ja jätelajeittain. Lisäksi olisi vuosittain annettava jätelajeittain yhteenveto kiinteistöiltä kerättyjen jätteiden määristä ja toimituspaikoista. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunta voisi tarjouspyynnössään ja kuljettajan kanssa tekemässään urakkasopimuksessa edellyttää ehdotettua vähimmäisvaatimustasoa tiheämpää raportointia, kuten ajoreittitietojen ajantasaista sähköistä toimittamista. Ilmoitettavista tiedoista voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Kunnan jätehuoltoviranomainen veloitettaisiin merkitsemään jätteen kuljettajien

2 momentin mukaisesti toimittamat tiedot 143 §:ssä säädettyyn jätteen kuljetuksia koskevaan rekisteriin. Säännös olisi uusi ja sen tarkoituksena olisi luoda nykyistä toimivammat edellytykset jätteenkuljetusten seurantaan, mikä erityisesti kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen osalta on nykyisen lain nojalla osoittautunut ongelmalliseksi. Näin voitaisiin tehostaa kuljetusten seurantaa ja valvontaa sekä varmistaa nykyistä paremmin kiinteistöjen jätehuollon ja jätteenkuljetusten toteutuminen lain edellyttämällä tavalla. Saamiensa tietojen perusteella kunnan jätehuoltoviranomainen voisi muun muassa arvioida 37 §:ssä tarkoitetun kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta tekemänsä päätöksen edellytysten ja siihen liitettyjen määräysten toteutumista.

40 §. *Jätteen vastaanottoaika kiinteistöllä.* Pykälässä säädettäisiin kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen kuuluvan kiinteistön haltijan velvollisuudesta huolehtia jätteen keräyksestä kiinteistöllä. Pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen jätelain 7 §:n 2 momenttia.

Pykälän mukaan kiinteistön haltijan olisi järjestettävä vastaanottoaika kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen kuuluvan jätteen keräystä varten. Tämä tarkoittaisi muun muassa, että kiinteistön haltijan tulisi hankkia tarvittavat astiat eri jätelajien keräystä varten ja järjestettävä tontille tarvittavat asianmukaiset tilat jäteastioiden sijoittamista varten. Jäteastioiden hankinnassa ja sijoittamisessa kiinteistön haltijan tulisi ottaa huomioon kunnan jätehuoltomääräykset tai kunnan muutoin esittämät vaatimukset. Kiinteistön haltija voisi järjestää yhteisen vastaanottoaikan yhden tai useamman muun kiinteistön haltijan kanssa. Kiinteistöjen yhteisten jäteastioiden käyttö tulisi kysymykseen erityisesti harvaan asutuilla seuduilla sijaitsevien pientalojen ja loma-asuntojen jätehuollossa. Kiinteistöjä ei kuitenkaan voitaisi velvoittaa yhteisten jäteastioiden käyttöönottoon.

41 §. *Jätteen luovuttaminen kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueelliseen vastaanottoaikaan.* Pykälässä säädettäisiin kiinteistön haltijan tai muun jätteen haltijan velvollisuudesta luovuttaa jäte alueella järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai kunnan järjestämään alueelliseen vastaan-

ottoaikaan sekä luovutusvelvollisuutta koskevista poikkeuksista.

Asuinkiinteistön ja muun lain 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvan jätteen haltijan olisi pykälän 1 momentin mukaan luovutettava jäte 36 tai 37 §:n mukaisesti järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen. Jollei alueella järjestetä kuljetusta kiinteistöltä, olisi jäte toimitettava kunnan järjestämään alueelliseen vastaanottoaikaan. Säännös vastaisi nykyisen jätelain 11 §:ää, jonka mukaan jätteen haltijan on liiyyttävä järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Liittymisvelvollisuuden korvaaminen luovutusvelvollisuudella kuvaisi paremmin jätteen haltijan velvollisuuden tosiasiallista luonnetta. Velvollisuus ei 32 §:n 3 momentin perusteella koskisi jätettä, joka toimitetaan 6 tai 7 luvun mukaisesti tuottajan järjestämään jätehuoltoon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eräistä vähäisistä, mutta eräiden kiinteistöjen jätehuoltojärjestelyjen kannalta tarpeellisista poikkeuksista 1 momentissa säädetyistä luovutusvelvollisuudesta. Kiinteistöllä syntynyttä jätettä ei tarvitsisi luovuttaa kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen, jos jäte poikkeuksellisen kokonsa, suuren määränsä tai muun ominaisuutensa vuoksi ei sovellu kuljetettavaksi tavanomaisessa, esimerkiksi pakkaavilla jäteautoilla säännönmukaisesti toteutettavassa jätteenkuljetuksessa. Tällaisia jätteitä voisivat olla esimerkiksi käytöstä poistetut huonekalut ja muut suurikokoiset esineet sekä puutarha- ja remonttijätteet. Luovutusvelvollisuus ei koskisi myöskään tiettyjä jätteitä, jotka jätteen tuottaja käsittelee itse kiinteistöllään. Käytännössä poikkeus rajautuisi lähinnä biojätteen, puutarhajätteen ja muun kasviperäisen jätteen kompostointiin sekä puhtaan puun ja muun vastaavan jätteen käyttöön vähäisinä määrinä polttoaineena kiinteistön tulisijassa. Luovutusvelvollisuudesta poikkeamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että omatoiminen jätteen kuljetus tai pienimuotoinen jätteen käsittely olisi sallittu kunnan jätehuoltomääräyksissä tai ympäristönsuojelulain 19 §:n nojalla annetuissa kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä ja että se muutoinkin voitaisiin toteuttaa jätelain ja ympäristönsuojelulain mukaisesti aiheutta-

matta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kiinteistöllä erilliskerättyä pakkausjätettä koskevista erityisistä poikkeuksista 1 momentissa tarkoitettua luovutusvelvollisuudesta. Ehdotetun 34 §:n mukaan kunta velvoitettaisiin turvaamaan etusijajärjestyksen mukaiset mahdollisuudet pakkausjätteen ja muun jätteen erilliskeräykseen. Jos kunnassa ei kuitenkaan järjestettäisi erilliskerätyn pakkausjätteen kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta 35 §:n mukaisesti, kiinteistön haltija voisi halutessaan järjestää kuljetuksen itse hankkimalla palvelun yksityisiltä yrittäjiltä. Tällöinkin pakkausjäte olisi kuljetettava tuottajan järjestämään vastaanottoon. Tällaisissa pakkausjätteen kuljetuksissa olisi muutoin noudatettava samoja vaatimuksia ja menettelyjä kuin mitä muun muassa 37, 39 ja 85 §:ssä säädetään kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta.

42 §. Poikkeus velvollisuudesta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon. Kunta voisi pykälän nojalla tietyin edellytyksin vapauttaa terveys- ja sosiaalipalveluissa ja koulutustoiminnassa sekä julkisessa toiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen velvollisuudesta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon. Päätös tehtäisiin jätteen haltijan hakemuksesta. Edellytyksenä vapautukselle olisi, että vaihtoehtoinen jätehuoltojärjestely johtaisi etusijajärjestyksen parempaan noudattamiseen ja että se olisi muusta syystä perusteltua kiinteistön jätehuollon järjestämiseksi. Vapauttaminen voisi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun yhdyskuntajäte muodostaa vain vähäisen osan toiminnassa syntyvästä jätteestä ja siitä huolehditaan osana kiinteistön muuta jätehuoltoa. Vaihtoehtoinen järjestely ei saisi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jätteen haltijan olisi annettava tietoja vuosittain kunnan jätehuoltoviranomaiselle toiminnan seuraamiseksi. Kunnan päätöksen valmistelussa ja tiedoksi antamisessa noudatettaisiin hallintolakia. Päätökseen voitaisiin hakea muutosta 137 §:n mukaisesti. Päätös olisi määräaikainen ja se voitaisiin tehdä enintään viideksi vuodeksi.

43 §. Kunnan jätehuollon palvelutehtävien siirtäminen kuntien omistamalle yhtiölle. Py-

kälässä säädettäisiin kunnan jätehuollon palvelutehtävien siirtämisestä kuntien yhteisesti omistamalle yhtiölle. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että kuntien jätehuoltopalvelujen tuotantoa koskevat yhtiöittämisjärjestelyt vastaavat perustuslain vaatimuksia. Kunnat ovat käytännössä jo pitkään hoitaneet jätehuoltoon liittyvät tehtävänsä osakeyhtiöiden, liikelaitosten tai kuntayhtymien kautta. Näistä vain osakeyhtiöt ovat perustuslain 124 §:ssä tarkoitettulla tavalla yksityisiä.

Säännöksessä tarkoitettua siirron kohteena voisivat olla vain jätehuollon operatiiviseen järjestämiseen liittyvät palvelutehtävät: jätteen vastaanotto, jätteen kuljetukset, jätteen käsittely, 93 §:n 1 momentin mukainen jäte-neuvonta, jätehuoltopalveluihin liittyvän käytännön rahaliikenteen hoitaminen sekä näihin välittömästi liittyvät muut hallinnolliset tehtävät, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä. Esimerkiksi asiakasrekisterin ylläpitäminen olisi säännöksessä erikseen mainittuihin tehtäviin liittyvä muu tehtävä. Sen sijaan säännöksessä mainittuihin kunnan palvelutehtäviin liittyvää julkisen vallan käyttöä, kuten esimerkiksi jätehuoltomaksujen perusteita koskevaa päätöksentekoa, kuljetusjärjestelmästä päättämistä tai jätehuoltomääräysten antamista, ei säännöksen nojalla voitaisi siirtää kuntien omistamalle yhtiölle. Vaikka säännöksessä tarkoitettu yhtiö voisi hoitaa sille siirretyt tehtävät hankkimalla ne yksityisiltä yrittäjiltä — kuten jätteenkuljetusten osalta on käytännössä poikkeuksetta tehty — yhtiö olisi esimerkiksi tarjouspyynnön arviointiperusteita määrittäessään sidottu kunnan jätehuoltomääräysten toteuttamiseen ja muuhun kunnan antamaan ohjaukseen. Kunta myös vastaisi siitä, että sille säädetyt jätehuollon palvelutehtävät tulevat hoidetuiksi silloinkin, kun tehtävät olisi ehdotetun pykälän mukaisesti siirretty kuntien omistamalle yhtiölle.

Ehdotetun säännöksen mukaan tehtävien siirtämisen edellytyksenä olisi, että kunnat yhdessä hallitsevat ja omistavat perustettavaa yhtiötä. Näin pyrittäisiin varmistamaan, että julkisen hallintotehtävän siirron kohteena oleva yhtiö on viime kädessä kuntien valvonnassa. Kunnan omistajuutta koskeva edellytys kytkeytyy myös julkisista hankinnoista annetun lain mukaisen yhtiön sidosyk-

sikköaseman säilyttämiseen. Sidosyksiköiltä hankittavia palveluja ei tarvitse kilpailuttaa mainitun lain mukaisessa hankintamenetelyssä, koska sidosyksikkö rinnastetaan hankinnan suorittavaan viranomaiseen. Tehtäväkokonaisuuden siirron seurauksena kuntien omistama yhtiö samaistuisi kuntaan jätehuollon palvelutehtävien järjestäjänä ja tällöin yhtiö voisi myös itse toimia sille siirrettyjen tehtävien hankkijana ja kilpailuttajana. EU-tuomioistuimen mukaan sidosyksikössä ei tulisi olla lainkaan yksityistä omitusta ja mukana olevien hankintayksiköiden tulisi muutoinkin hallita yhtiön toimintaa (C-295, Tragsa). Käytännössä yksityinen omistus olisi selkeintä kieltää kuntien välisessä osakassopimuksessa.

Kunnan tulisi tehtävien siirtoa koskevassa päätöksessä määrittellä yhtiölle siirretyt tehtävät mahdollisimman täsmällisesti. Kunnan järjestämällä jätehuollolla on vaikutuksia alan kilpailutilanteeseen ja yritysten toimintaan. Tämä olisi otettava huomioon siirrettäessä kunnan jätehuoltotehtäviä ehdotetussa säännöksessä ja perustuslain 124 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Selkeintä olisi, jos kunnan päätöksessä olisi erikseen maininta esimerkiksi siitä, onko yhtiöllä – ja missä määrin – toimivalta tuottaa myös muita kuin kunnan lainmukaisiin velvollisuuksiin perustuvia jätehuoltopalveluja.

Ehdotetusta säännöksestä seuraisi, että omistajakuntien saattaisi joissakin tapauksissa olla tarpeen rajata nykyistä tarkemmin jätehuoltoyhtiöiden toimivaltaa sen varmistamiseksi, että niiden tehtäviin ei sisältyisi julkisen vallan käyttöä ja että ne hoitavat vain sellaisia palvelutehtäviä, jotka sisältyvät omistajakuntien toimeksiantoon.

Ehdotettu säännös ei koskisi tehtävien siirtoa viranomaiselta toiselle. Kuntien yhteiselle jätehuollon tehtävistä huolehtiville viranomaiselle pykälässä tarkoitettut tehtävät voidaan siirtää ilman laissa olevaa säännöstä. Esimerkiksi kuntayhtymälle voidaan siirtää kaikki kunnan jätehuoltoon liittyvät, myös merkittävää julkisen vallan käyttöä koskevat tehtävät. Ehdotettu säännös ei myöskään soveltuisi kunnan tekemiin yksittäisin operatiivisiin hankintoihin. Esimerkiksi jätteen käsittelyä koskevan palvelun ostaminen ei olisi säännöksessä ja perustuslain 124 §:ssä tar-

koitettu julkisen hallintotehtävän siirtäminen yksityiselle.

Ehdotetun 2 momentin mukaan jätehuoltoa hoitavan yhtiön työntekijöihin sovellettaisiin keskeisiä virkavastuuta ja hallintotoimintaa koskevia säännöksiä. Säännös olisi lähinnä informatiivinen. Perustuslakivaliokunnan kannanoton mukaan oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutuminen perustuslain 124 §:ssä tarkoitettussa merkityksessä edellyttää, että julkisia hallintotehtäviä hoidettaessa noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (PeVL 20/2006 vp.). Pykälän 3 momentissa viitattaisiin julkisista hankinnoista annettuun lakiin, jota olisi noudatettava kunnan ja kuntien omistaman yhtiön palveluhankinnoissa.

Kunnan jätehuollon palvelutehtävien siirtämistä koskevia säännösehdotuksia on tarkasteltu perustuslain 124 §:n kannalta esityksen yksityiskohtaisten perustelujen jaksossa 4 (suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys).

44 §. Kirjanpito jätehuoltopalvelusta ja kuljettajan tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin, että kunnan tai kunnan lukuun jätehuoltopalveluja tuottavan yhtiön olisi eriteltävä kirjanpidossaan kunnan lakisääteisten jätehuollon palvelutehtävien ja mahdollisten muiden kuin lakisääteisten palvelutehtävien hoito. Näistä olisi tilikausittain laadittava erilliset laskelmat, jotka kuvaisivat toiminnan taloudellista tulosta. Säännös ei estäisi järjestämisestä muiden toimintojen kirjanpitoa yhdessä pääkirjanpidon kanssa, mutta kirjanpidossa olisi osoitettava omat tilit tätä varten. Tilintarkastuksessa olisi voitava tarkastaa erikseen muiden toimintojen kirjanpito osana kunnan tai yhtiön tilintarkastusta. Laskelmaan sisällytettävistä tiedoista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Velvollisuus koskisi myös osana kunnan organisaatioita toimivaa kunnallista liikelaitosta.

Ehdotetut uudet vaatimukset olisivat tarpeen kunnan ja yhtiön toiminnan ja hinnoittelun läpinäkyvyyden seuraamiseksi sekä lakisääteisen ja markkinaehtoisuuden toiminnan välisen ristiinsubvention ehkäisemiseksi. Näin voitaisiin osaltaan turvata kilpailuneutraaliiteetin toteutuminen jätealalla, ehkäistä määräävän markkina-aseman väärinkäytöksiä ja yli-

päätään parantaa luottamusta ja yhteistyötä eri jätealan toimijoiden välillä.

Kirjanpidon toteuttaminen ja erillisten laskelemien laatiminen 1 momentin mukaisesti olisi jätettä vastaanottavalle kunnan tai kuntien yhtiön käsittelylaitokselle käytännössä mahdollista vain, jos tiedot vastaanotetun jätteen alkuperästä voidaan eritellä riittävällä tarkkuudella. Jätteen kuljettajan kerätessä samaan kuormaan yhdyskuntajätettä sekä kunnan lakisäateisen velvollisuuden piiriin kuuluvilta kiinteistöiltä (kuten kotitalouksista) että kunnan vastuun ulkopuolelle rajattua kiinteistöistä (kuten liikekiinteistöistä), tulisi kuljettajan antaa jätteen vastaanottajalle tiedot jätteen alkuperästä eriteltyinä kunnan lakisäateisen velvollisuuden piiriin kuuluviin ja muihin jätteisiin.

45 §. Jätteen kuljettajan kirjanpito eräissä tapauksissa. Pykälässä säädettäisiin jätteen kuljettajan velvollisuudesta pitää eräissä tapauksissa kirjaa kiinteistön haltijan sopimista jätteenkuljetuksista. Kirjanpito olisi tarpeen jätteen kuljetusmaksujen läpinäkyvyyden varmistamiseksi silloin, kun kunta perii jätteen käsittelystä maksun jätteen kuljettajalta 80 §:n 2 momentin mukaisesti. Tällaisissa tapauksissa kuljettajan tulisi pitää kirjaa asiakkailta perityistä käsittelymaksuista. Ehdotetun 85 §:n mukaan jätteen kuljettajan tulisi myös jätteen kuljetusta koskevassa tarjouksessaan ja laskussa eritellä jätteen kuljetuksen ja käsittelyn osuus. Jätteen kuljettajan tulisi antaa kirjanpitoa koskevat tiedot kunnan jätehuoltoviranomaisen nähtäväksi, jos tämä sitä pyytää käsittelymaksujen kustannusvaatavuuden seuraamiseksi.

6 luku. Tuottajavastuu

46 §. Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista. Pykälän 1 momentissa määritettäisiin tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista. Tuottajavastuussa jätehuollon järjestämisvelvollisuus (keräys, kuljetus, hyödyntäminen ja loppukäsittely sekä näiden toimintojen tarkkailu ja jälkihoito) ja vastuu siitä aiheutuvista kustannuksista kohdennettaisiin lähtökohtaisesti tuotteet markkinoille saattaneisiin valmistajiin ja maahantuojaan. Tämä merkitsisi poikkeusta 4 luvussa sääde-

tystä jätteen haltijan ja 5 luvussa säädetystä kunnan jätehuoltovastuusta.

Tuottajan vastuu jätehuollosta rajoittuisi niihin käytöstä poistettuihin tuotteisiin, jotka on luovutettu tuottajan tai tuotteen jakelijan ylläpitämään vastaanottoon. Tuottajan järjestämästä vastaanotosta ja vaadittavien vastaanottoaikojen määrästä säädettäisiin 49 §:ssä. Tuottajan olisi muulla kuin pientalo- ja haja-asutusalueella lisäksi järjestettävä käytöstä poistettujen paperituotteiden kuljetus kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanottoaikasta. Tuottajan ohella tuotteen jakelijalla olisi 56 §:ssä säädettyissä tapauksissa velvollisuus ottaa vastaan käytöstä poistettu tuote maksutta sen viimeiseltä haltijalta. Eräiden tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden keräys perustuisi yhtäältä tuottajien itse järjestämiin vastaanottoaikoihin ja toisaalta tuotteiden jakelijoiden ylläpitämään vastaanottoon. Käytännössä osa käytöstä poistetuista tuotteista päätyisi myös jätteen haltijan tai kunnan 4 ja 5 luvun mukaisesti järjestämään jätehuoltoon.

Ehdotettu 2 momentti vastaisi pääosin nykyisen jätelain 18 c pykälän 2 momenttia. Säännöksen selkiyttämiseksi voimassa olevassa jätelaissa oleva viittaus tuotteiden määrään poistettaisiin. Ehdotuksen mukaan tuottaja vastaisi ensisijaisesti markkinoille saattamiensa tuotteiden jätehuollosta. Lisäksi tuottajalla olisi toissijainen vastuu sellaisten muiden vastaavien tuotteiden jätehuollosta, joiden tuottajat ovat lakanneet olemasta tai eivät ole ammattimaisia. Pakkausjätteen osalta toissijainen vastuu koskisi myös alle 1 000 000 euron liikevaihdon yritysten markkinoille saattamia pakkauksia. Käytännössä tuottajan toissijaisen vastuun piiriin kuuluisivat lisäksi laissa säädetyt velvoitteensa hoitamatta jättäneiden tuottajien eli niin sanottujen vapaamatkustajien markkinoille saattamien tuotteiden jätehuolto. Yksittäisen tuottajan toissijainen vastuu muiden vastaavien tuotteiden jätehuollosta rajoittuisi tuottajan sen hetkisen markkinaosuuden mukaiseen osuuteen. Tuottajan jätehuoltovastuu sekä omista että muiden vastaavista tuotteista kattaisi myös ennen tuottajavastuuta koskevien säännösten voimaantuloa markkinoille saatettujen tuotteiden jätehuollon ja siitä aiheutuvat kustannukset. Tuottajilla olisi vel-

vollisuus huolehtia keskenään siitä, että jätehuollon kustannukset jakaantuvat tuottajien kesken tasapuolisesti niin, ettei kilpailun vääristymiä synny.

Ehdotus muuttaisi käytöstä poistettujen pakkausten jätehuoltoa koskevaa vastuunjakoa. Nykyisen jätelain 18 j §:n mukaan tuottajan tulee "omalta osaltaan huolehtia siitä, että kaikista pakkausjätteistä hyödynnetään keskimäärin yhteensä 61 painoprosenttia". Muilta osin vastuu jätehuollosta on jätteen haltijalla ja kunnalla. Säännös on osoittautunut jätehuollon käytännön vastuunjaon kannalta epäselväksi eikä se määrittele riittävän selkeästi kansalaisen oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita lain tasolla. Ehdotetulla muutoksella vastuu pakkausjätehuollosta ja sen kustannuksista olisi kokonaisuudessaan tuottajilla siltä osin kuin on kysymys pakkausjätteistä, jotka käytännössä päätyvät tuottajan 49 §:n perusteella järjestämään alueelliseen vastaanottoon. Tuottaja vastaisi pakkausten jätehuollosta riippumatta siitä, päätyykö jäte lopulta kierrätettäväksi, hyödynnettäväksi muulla tavalla tai loppukäsitteltäväksi. Muutoksella toteutettaisiin tuottajavastuun perustarkoitus täysimääräisesti myös pakkausten osalta ja selkiytettäisiin samalla jätehuollon vastuunjakoon liittyvää sääntelyä kokonaisuutena.

47 §. Kielto vaikeuttaa tuottajan järjestämää jätehuoltoa. Tuottajavastuujärjestelmän tehokkaan täytäntöönpanon edellytyksenä on, että tuottajalle taataan mahdollisuus jätehuollon järjestämiseen. Voimassa olevan jätelain 18 h §:n 5 momentin mukaan kunnan on toimittava siten, ettei tuottajan mahdollisuus huolehtia tuottajavastuuvetoista vaarannu. Yksipuolisesti vain kuntaa koskenut säännös ei ole vastannut käytännön tarvetta. Tuottajavastuun piiriin kuuluvia jätteitä päätyy myös sellaisten yksityisten toimijoiden haltuun, joilla ei ole jätehuollon järjestämisvelvollisuutta ja jotka eivät ole sopimussuhteissa tuottajaan. Nämä toimijat keräävät käytöstä poistettuja tuotteita niiden taloudellisen arvon vuoksi ja pääosin vain alueilta, joilla toiminta on kannattavaa. Kustannuksia aiheuttava jätehuolto jää tuottajien järjestettäväksi. Ehdotettu säännös korostaisi tuottajan ensisijaista oikeutta tuottajavastuun pii-

riin kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuollon järjestämisessä.

Pykälän 1 momentissa vahvistettaisiin tuottajan ensisijainen oikeus tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden jätehuollon järjestämiseen 46 §:ssä määritellyn tuottajavastuun perusteella. Momentin mukaan muu kuin tuottaja saisi järjestää vastaavaa jätehuoltoa tai tarjota tähän liittyviä palveluja vain, jos se ei vaikeuta tuottajavastuun toteuttamista. Ehdotettu säännös täsmentäisi tuottajan oikeutta saada hallintaansa vastuullaan olevien käytöstä poistettujen tuotteiden jätevirrat.

Ehdotetussa 2 momentissa tuotteiden uudelleenkäyttöön tai sen valmisteluun liittyvien palveluiden tarjoaminen rajattaisiin 1 momentissa tarkoitettun vaikeuttamiskiellon ulkopuolelle. Jos tuottajalla olisi ensisijainen oikeus myös uudelleenkäytön järjestämiseen ja sen valmisteluun, tämä voisi vaikeuttaa käytöstä poistettujen tuotteiden uudelleenkäytön toteuttamista. Tuottajalla ei olisi 1 momenttiin vetoamalla oikeutta estää esimerkiksi sitä, että laitteita uudelleenkäyttöä varten korjaavat kaupalliset tai yleishyödylliset toimijat ottavat kuluttajilta vastaan näiden käytöstä poistamia tuotteita ja toimittavat niitä edelleen korjattuina kuluttajille tai vähittäismyyntiin.

Ehdotetussa 3 momentissa täsmennettäisiin myös kunnan oikeus järjestää käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottoa osana 5 luvun mukaisesti järjestämäänsä muuta yhdyskuntajätehuoltoa. Kunnan järjestämä käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotto täydentäisi tuottajan 49 §:n perusteella järjestämää vastaanottoa. Kunnan olisi toimitettava vastaanottamansa käytöstä poistetut tuotteet tuottajan järjestämään jätehuoltoon.

48 §. Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat. Pykälä pohjautuisi voimassa olevan jätelain 18 b §:ään. Kuten nykyisin, tuottajavastuun soveltamisalaan kuuluisivat ajoneuvojen renkaat, ajoneuvot, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot ja akut, paperituotteet ja pakkaukset. Uusia tuoteryhmiä ei ehdotettaisi otettavaksi tuottajavastuun piiriin. Tuottajia olisivat näitä tuotteita markkinoille saattavat ammattimaiset valmistajat, maahantuojat sekä pakkausten osalta tuotteiden pakkaajat ja pakattujen tuotteiden maahantuojat.

Tuoteryhmäkohtaisiin soveltamisalasäännöksiin esitetään joitakin teknisluontoisia muutoksia verrattuna voimassa olevan jätelain 18 b §:ään. Renkailla kulkevan ajoneuvon tai laitteen valmistajan tuottajavastuu poistettaisiin, koska velvollisuus olisi päällekkäinen ajoneuvon tai laitteen valmistuksessa käytettävien renkaiden valmistajan tai maahantuojan velvollisuuden kanssa. Tuottajavastuussa olisi tällaiseen liitettävän renkaan valmistaja, maahantuojaja tai pinnoittaja. Renkailla varustetun ajoneuvon tai laitteen maahantuojaja olisi edelleen tuottajavastuussa. Nykyisen jätelain 18 b §:ssä oleva sotilaskäyttöön tarkoitettuja sähkö- ja elektroniikkalaitteita sekä akkuja ja paristoja koskeva soveltamisalan raja on sisällytetty yleisenä säännöksenä 1 lukuun jätelain soveltamista puolustusvoimissa koskevaan pykälään. Paperituotteiden tuottajana pidettäisiin myös määritelmää vastaavien painettujen paperituotteiden ammattimaista maahantuojaa. Lisäys olisi tarpeen, koska tuottajavastuu ei nykyisin koske esimerkiksi valmiina lehtinä tai katalogeina Suomeen tuotavien paperituotteiden maahantuojia. Säännöksessä lueteltuihin paperituotteisiin rinnastettavina paperituotteina pidettäisiin muun muassa suoramainontajulkaisua, postimyyntiluetteloa ja kirjekuoria.

Pykälän 2 momentin mukaan 6 luvun säännöksiä ei tuotteen uudelleenkäytön edistämistä koskevaa 52 §:ää lukuun ottamatta sovellettaisi lainkaan sellaisten pakkausten tuottajiin, joiden koko yritystoiminnan liikevaihto olisi edellisenä vuonna ollut alle 1 000 000 euroa. Tuotteiden, mukaan lukien pakkausten koostumusta, uudelleenkäytettävyyttä ja hyödynnettävyyttä sekä merkitsemistä koskevat 9 §:n samoin kuin 10 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettävät vaatimukset koskisivat sen sijaan kaikkia pakkausten tuottajia.

Pykälän 3 momentissa ehdotetun valtuussäännöksen mukaan valtioneuvosto antaisi tarkempia säännöksiä tuottajavastuun soveltamisen piiriin kuuluvista tuotteista ja tuottajista. Nykyisinkin tuottajavastuun soveltamisala täsmentyy alakohtaisissa valtioneuvoston päätöksissä ja asetuksissa. Etenkin tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden määrittäminen on teknisluontoista ja usein

sidoksissa vastaavaan EU-säätelyyn. Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuottajat määritettäisiin mahdollisimman tyhjentävästi laisassa. Asetuksenantovaltuutus säilytettäisiin kuitenkin myös tältä osin siltä varalta, että tuottajan määritelmään on tarpeen tehdä teknisluontoisia täsmennyksiä lähinnä Euroopan unionin säädösten täytäntöönpanemiseksi.

49 §. Käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanotto ja kuljetus. Pykälässä säädettävän tuottajan vastaanottovelvoitteen laajuus määrittäisi oleellisesti tuottajan jätehuoltovastuuta, koska 46 §:n 1 momentin mukaan tuottajan velvollisuus järjestää kuljetus ja käsittely koskisi vain tuottajan järjestämään vastaanottoon tai kuljetukseen ja tuotteen jakelijoiden järjestämään vastaanottoon palautettuja käytöstä poistettuja tuotteita. Ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettu vastaanotto voitaisiin toteuttaa esimerkiksi alueellisilla vastaanotto- paikoilla tai niin sanotulla mobiilikeräyksellä. Vastaanottopaikkojen vähimmäismäärästä voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetulla säännöksellä koko maan kattava alueellinen keräysverkko ulotettaisiin myös käytöstä poistettuihin pakkauskiin.

Pykälän 1 momentin perusteella ei voitaisi määrätä kiinteistökohtaisesta keräyksestä minkään tuottajavastuun piiriin kuuluvan tuoteryhmän osalta. Tuottaja voisi kuitenkin vapaaehtoisesti järjestää omien tuotteidensa kiinteistökohtaisen keräyksen sopimalla järjestelyistä kiinteistön haltijan ja tarvittaessa kunnan kanssa. Tuottajan järjestämän keräyksen tulisi myös näissä tapauksissa olla tuotteen viimeiselle haltijalle maksuton.

Pykälän 1 momentin pääsääntö määrittäisi muiden kuin paperituotteiden tuottajien vastaanottovelvoitteen laajuuden. Lähtökohtana olisi, että tuotteen viimeiselle haltijalle turvataan koko maassa tietty vähimmäispalvelutaso. Eduskunnan ympäristövaliokunnan (YVM 4/2004 vp.) mukaan tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden jätehuolto tulee nähdä välttämättömyyspalveluna, jonka saatavuus ja laatu on turvattava kaikissa olosuhteissa. Jätteiden kerääminen on siten hoidettava asianmukaisesti myös kustannuksiltaan epäedullisimmista paikoista. Valiokunnan mukaan tuottajavastuun toiminnan kannalta on olennaisen tärkeää, että tuotteen haltijalla

on käytännössä kohtuullinen mahdollisuus luovuttaa käytöstä poistettava tuote järjestelmään. Kohtuullisuus edellyttää valiokunnan mielestä koko maan kattavaa vastaanottopaikkojen verkostoa niin, että matka vastaanottopisteeseen vastaa normaalia matkaa erityisjätteen vastaanottopaikalle tai kyseisten tuotteiden myymälään. Tuotteen luovuttamisen tulisi olla sen viimeiselle haltijalle maksutonta.

Tuottajalta vaadittavien vastaanottopaikkojen määrä määritettäisiin käytännössä 11 luvun mukaisen rekisteröintimenettelyn yhteydessä valvontaviranomaisen hyväksyessä tuottajan tai tuottajayhteisön tuottajarekisteriin. Tuottajilta vaadittavien vastaanottopaikkojen vähimmäismäärästä voitaisiin säätää tarkemmin myös 1 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella, jolloin erillistä jokaiseen tuottajaan tai tuottajayhteisöön kohdistuvaa valvontaviranomaisen määräystä ei välttämättä tarvittaisi.

Valvontaviranomainen ja valtioneuvosto asetusta antaessaan arvioisivat tarvittavien vastaanottopaikkojen määrää alueellisesti. Tällöin tulisi tarkastella vastaanottopaikkoihin luovutettavien käytöstä poistettavien tuotteiden lajia, laatua ja todennäköistä määrää sekä vastaanotosta ja kuljetuksesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia. Arvioitaessa perustettaviin vastaanottopaikkoihin luovutettavien käytöstä poistettavien tuotteiden määrää voitaisiin tarkastella muun ohella alueen väestötiheyttä. Vastaanoton ja kuljetuksen ympäristövaikutuksia voitaisiin arvioida yleisellä tasolla esimerkiksi käytöstä poistettavien tuotteiden määrän ja kuljetusmatkojen perusteella. Säännös muodostaisi yhteisen perusvelvoitteen kaikille tuottajavastuualoille, mutta mahdollistaisi samalla niiden välisten erojen huomioon ottamisen vastaanottoverkon laajuutta määritettäessä. Säännös vastaisi nykykäytäntöä useimpien tuottajavastuualojen osalta. Esimerkiksi kotitalouksista ja yrityksistä peräisin oleville tuotteille voitaisiin tarvittaessa säätää erilaiset vaatimukset. Yritysten käyttämien tuotteiden osalta ei aina tarvita yhtä kattavaa verkostoa kohtuullisen palautusmahdollisuuden toteuttamiseksi. Käytöstä poistetun tuotteen vastaanotto saattaa esimerkiksi suurten sairaala- tai teollisuuslaitteiden osalta edellyttää erityisoi-

mia. Tuottaja voisi halutessaan järjestää alueelle enemmän vastaanottopaikkoja kuin mitä säännöksessä tai valvovan viranomaisen antamassa määräyksessä vaaditaan, jos esimerkiksi kierrätys- tai hyödyntämistavoitteiden saavuttaminen tätä edellyttää.

Valtioneuvoston asetuksella säädettävät vaatimukset vastaanottopaikkojen määrästä olisivat käytännössä tuoteryhmäkohtaisia. Vaatimuksissa tulisi ottaa huomioon jätehuollon alueelliset erityisolosuhteet. Tällöin vastaanottoverkon tiheysvaatimus voisi olla taajamissa eri kuin haja-asutusalueilla. Vaatimusten taso voisi vaihdella myös tuotteittain, kuten eri pakkauslajeittain tai sähkölaitetyypeittäin. Nykyisen jätelain 18 d §:n nojalla on annettu tarkempia säännöksiä paristojen ja akkujen keräyksestä valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan muista tuoteryhmistä poiketen paperituotteet kerättäisiin lähtökohtaisesti jokaiselta kiinteistöltä erikseen. Poikkeuksen muodostaisivat pientalo- ja haja-asutusalueet, joilla tuottaja järjestäisi kuljetuksen alueellisilta vastaanottopaikoilta. Tällöin jätteen haltijat toimittaisivat paperituotteet alueellisiin vastaanottopaikkoihin. Tuottajan velvollisuus kiinteistökohtaiseen keräykseen ei olisi sidottu kustannusten kohtuullisuuteen, kuten nykyisin. Tarkoituksena olisi yksinkertaistaa lain tulkintaa. Pientalo- ja haja-asutusalueella kiinteistökeräyksen kustannukset muodostuvat usein keräytyyn jätteeseen nähden suuriksi. Tuottaja voisi halutessaan järjestää kiinteistökohtaisen keräyksen myös pientalo- ja haja-asutusalueilla sovittuaan siitä ensin kiinteistön haltijan kanssa.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin 56 §:ssä tarkoitettujen käytöstä poistettujen tuotteiden kuljetuksesta jakelijan vastaanottopaikasta. Velvollisuudesta on käytännössä ollut epäselvyyttä. Säännöksellä täsmennettäisiin tuottajavastuun yleisperiaatetta noudattaen, että tuottajan on järjestettävä kuljetus jakelijan vastaanottopisteestä.

50 §. *Kiinteistön haltijan velvollisuus paperituotteiden keräyksessä.* Pykälän mukaan kiinteistön haltijan olisi järjestettävä tuottajavastuun piiriin kuuluvien paperituotteiden keräys. Velvollisuus ei koskisi tuottajan järjestämän alueellisen vastaanoton piiriin kuu-

luvia kiinteistöjä pientalo- tai haja-asutusalueella. Käytännössä kiinteistön haltija järjestäisi tarvittavat tilat ja jätteastian, josta tuottaja 49 §:n 2 momentin mukaisesti noutaisi jätteen. Kiinteistön haltija voisi myös sopia yhteisestä keräyksestä naapuri-kiinteistöjen kanssa. Säännöksen yksinkertaistamiseksi eri kiinteistötyyppejä ei luettelaisi kuten nykyisen lain 18 h §:ssä. Säännökseen ei myöskään sisältyisi enää kustannusten arviointiin liittyvää viittausta.

51 §. Tuottajan velvollisuus tiedottaa vastaanotosta. Säännöksen mukaan tuottajan olisi tiedotettava käytöstä poistettavien tuotteiden haltijoille järjestämistään vastaanotosta sekä toimitettava vuosittain selvitys valvontaviranomaiselle järjestämistään tiedotuksesta. Erillinen säännös tiedottamisesta on tarpeen, jotta käytöstä poistettujen tuotteiden toimittamista tuottajavastuujärjestelmään voitaisiin lisätä.

52 §. Toimet uudelleenkäytön edistämiseksi. Tuottajavastuuseen kuuluu jätedirektiivin 11 artiklan mukaan velvollisuus edistää tuotteiden uudelleenkäyttöä. Käytännössä uudelleenkäyttöä voidaan edistää tuotteita suunniteltaessa ja valmistettaessa sekä niiden jätehuoltovaiheessa. Ehdotettu pykälä liittyisi lähinnä jätehuoltovaiheessa tapahtuvaan uudelleenkäytön valmisteluun. Muuta tuotteita koskevaa sääntelyä olisi lain 2 luvussa.

Käytöstä poistetut laitteet tulisi tarpeen mukaan kerätä siten, että ne eivät rikkoudu ja että uudelleenkäyttöön soveltuvat laitteet otetaan jätevirrasta erikseen ja ohjataan uudelleenkäyttöön kysynnän mukaisesti. Erottelussa voitaisiin ottaa huomioon, onko erotelluille laitteille tai osille markkinoita. Tuottajan olisi mahdollisuuksien mukaan myös huolehdittava siitä, että tuotteen käyttäjät ja sen jätehuoltoa järjestävät toimijat saavat tarvittavat tiedot tuotteen ja sen osien uudelleenkäyttömahdollisuuksista ja purkamisesta sekä vaarallisten aineiden ja osien sijainnista tuotteessa.

Käytännössä tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja niistä syntyvät jätteet ovat varsin erilaisia uudelleenkäytön kannalta. Hyvin uudelleenkäyttöön soveltuvien tuotteiden, kuten sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajien olisi myös muutoin edistettävä uudelleenkäyttöä esimerkiksi tekemällä yhteistyötä

tuotteen uudelleenkäyttöä harjoittavien yritysten kanssa.

53 §. Poikkeukset eräiden muualla kuin kotitaloudessa käytettävien tuotteiden tuottajan kustannusvastuusta. Pykälässä säädettäisiin poikkeuksista 46 §:ssä määriteltyyn tuottajavastuuseen eräiden tuoteryhmien osalta. Yritys- ja ammattikäyttöön tarkoitettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sekä vastaavien paristojen ja akkujen tuottajan vastuuta jätehuollon kustannuksista rajattaisiin. Rajaukset eivät koskisi tuottajan operatiivista jätehuollon järjestämistä vastuuta. Käytännössä tuottajan olisi esimerkiksi ylläpidettävä käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottoaikoja myös pykälässä tarkoitetuille tuotteille. Kustannusvastuuta koskevat rajaukset perustuvat asianomaisiin direktiiveihin ja vastaavat voimassa olevaa jätelakia. Jaottelu kotitaloudessa ja muualla käytettävän laitteen välillä tehtäisiin laitteen ominaisuuksien, ei sen tosiasiallisen käyttäjän mukaan.

Ehdotetun 1 momentin mukaan tuottaja vastaisi ennen 13 päivää elokuuta 2005 markkinoille saatetun yrityskäyttöön tarkoitettua sähkö- ja elektroniikkalaitteen jätehuollon kustannuksista vain, jos laite korvataan vastaavalla tai saman käyttötarkoituksen omaavalla laitteella. Tuottajan kustannusvastuun ulkopuolelle rajatun sähkö- ja elektroniikkalaiteromun jätehuollon kustannuksista vastaisi laitteen viimeinen haltija. Tuottaja ja laitteen viimeinen haltija voisivat edelleen sopia, että vastuu pykälässä tarkoitettujen laitteiden jätehuollon kustannuksista järjestetään toisin kuin 1 momentissa säädetään. Tällöin esimerkiksi laitteen viimeinen haltija voisi käytännössä vastata myös 13 päivän elokuuta 2005 jälkeen markkinoille saatettujen tuotteiden jätehuollon kustannuksista.

Pykälän 2 momentti koskisi teollisuusparistoja ja -akkuja sekä muuhun kuin yksityiskäyttöön tarkoitettuja ajoneuvoparistoja ja -akkuja. Tuottaja ja niiden viimeinen haltija voisivat sopia jätehuollon kustannusten jakamisesta samaan tapaan kuin 1 momentissa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun osalta.

54 §. Tuottajan kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin tuottajan velvollisuudesta pitää kirjaa markkinoille saattamistaan tuotteista ja käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuollosta sekä velvollisuutta

desta toimittaa tiivistelmä kirjanpitolietoista valvontaviranomaiselle. Säännös täsmentäisi tuottajan velvollisuuksia verrattuna voimassa olevan jätelain 18 f §:ään. Tuottajan kirjanpito käsittäisi tuotteiden määrään ja laatuun liittyviä tietoja, jotka ovat tarpeellisia tuottajavastuusäännösten valvonnan kannalta. Tuottajan olisi pidettävä kirjaa myös vastaanotetuista sekä uudelleenkäytön valmisteluun, uudelleenkäyttöön, kierrätykseen, muuhun hyödyntämiseen ja loppukäsittelyyn päätyneistä tuotteista ja niiden osista, tarvittaessa toimituskohteittain eriteltynä. Ajoneuvojen sekä sähkö- ja elektroniikkalaitteiden osalta kirjanpidon tulisi asianomaisten direktiivien vaatimusten mukaisesti sisältää vastaavat tiedot myös tuotteiden osista. Toiseen maahan viedyistä käytöstä poistetuista tuotteista olisi kirjanpidossa oltava pykälässä luetellut tiedot.

Jätehuoltoa koskevien tietojen lisäksi tuottajan tulisi pykälän mukaan ylläpitää tietoja muista valvonnan kannalta olennaisista asioista, kuten käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottoaikojen sijainnista ja niitä koskevasta tiedottamisesta.

Tiivistelmä kirjanpitolietoista tulisi 2 momentin mukaan toimittaa vuosittain valvontaviranomaiselle. Tämä voisi kuitenkin määrätä, että tiedot on toimitettava sille tätä useammin, jos säännösten noudattamisen valvonta sitä edellyttää. Tietoja voitaisiin vaatia useammin esimerkiksi juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjältä, joka ei ole saavuttanut uudelleenkäyttö- tai kierrätystavoitteitaan, jotta tilanteen korjaantumista voitaisiin seurata ja tarvittaessa ryhtyä muihin toimenpiteisiin. Tuottajayhteisö ja jäseniä ottava juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä toimittaisi keskitetysti jäseniltään ja muista lähteistä keräämänsä ja kokoamansa tiedot valvontaviranomaiselle. Niiden jäsenet olisivat kuitenkin vastuussa tuottajayhteisölle tai palautusjärjestelmän ylläpitäjälle ilmoittamisestaan tiedoista. Tarvittaessa valvontaviranomaisella olisi oikeus saada myös yksittäisten jäsenten tietoja esimerkiksi tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi. Tämän lisäksi valvontaviranomainen voisi ehdotetun 122 §:n nojalla pyytää myös muita lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten

valvontaa tai täytäntöönpanoa varten tarpeellisia tietoja.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tuotekohtaisesti tarkempia säännöksiä kirjanpitoon sisällytettävistä ja viranomaiselle toimitettavista tiedoista sekä tietojen toimittamisen ajankohdasta. Valtuussäännös olisi tarpeellinen, koska eri tuoteryhmissä vaadittavat tiedot saattavat poiketa toisistaan olennaisesti.

55 §. Tuottajan velvollisuus ilmoittaa jakelijalle kuulumisestaan tuottajarekisteriin. Pykälän mukaan tuottajan olisi toimittaessaan tuotteen jakelijalle ilmoitettava tälle kuulumisestaan tuottajarekisteriin. Säännöksellä pyrittäisiin osaltaan tehostamaan tuottajavastuusäännösten toimeenpanoa ja erityisesti ehkäisemään niin sanottua vapaamatkustusta.

56 §. Tuotteen jakelijan vastaanottovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin tuotteen jakelijan velvollisuudesta ottaa vastaan käytöstä poistettuja tuotteita ja vastata tästä aiheutuvista kustannuksista. Voimassa olevassa jätelaissa tuoteryhmittäin erillään oleva jakelijoiden vastaanottovelvollisuutta koskeva sääntely koottaisiin ehdotettuun pykälään. Jakelijan vastaanottovelvoite olisi osin EU-sääntelystä johtuen erilainen kaikissa tuoteryhmissä. Vastaanottovelvoite ei koskisi paperituotteiden, pakkausten eikä ajoneuvojen jakelijoita. Oikeustilassa ei tapahtuisi merkittäviä muutoksia.

Jakelija ei voisi periä vastaanoton kustannuksia tuottajalta eikä pyytää käytöstä poistettavan tuotteen palauttajalta maksua vastaanotosta.

Kannettavien paristojen ja akkujen myyjän tai muun jakelijan olisi otettava vastaan käytöstä poistettavat kannettavat paristot ja akut. Vastaanoton edellytyksenä ei saisi vaatia uuden pariston tai akun taikka muunkaan tuotteen ostamista. Velvollisuus on tiukempi kuin muissa tuoteryhmissä ja perustuu vastaavaan direktiivin vaatimukseen.

Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden jakelijan olisi otettava ostajalta vastaan kotitaloudesta tuleva ja siihen rinnastettava käytöstä poistettava laite, jonka tilalle ostetaan uusi vastaava laite. Vastaanotto tulisi järjestää ensisijaisesti jakelijan omissa tiloissa. Vaihtoehtoisesti vastaanotto voitaisiin järjestää muussa pai-

kassa, joka on laitteen haltijan kannalta vähintään yhtä helposti saavutettavissa kuin jakelijan myyntipiste ja jos tämä on tuottajan järjestämän kuljetuksen kannalta tarkoituksenmukaista. Säännöksessä tarkoitettu muu paikka voisi olla esimerkiksi samassa kauppa- tai ostoskeskuksessa oleva useamman jakelijan yhteinen vastaanottoaika. Vaihtoehtoinen paikka tulisi kuitenkin olla jakelijan järjestämä. Useamman jakelijan yhdessä järjestämä vastaanottoaika voi palvella laitteiden haltijoita paremmin kuin uuden laitteen ostovelvoitteeseen perustuva jokaisessa myyntipisteessä tapahtuva vastaanotto.

Muutoksen taustalla on sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta annetun direktiivin 5 artiklan tehokkaan toimeenpanon varmistaminen, jossa lähtökohdaksi on otettu jakelijan velvollisuus ottaa maksutta vastaan käyttöarvoiltaan ostettavaa laitetta vastaava vanha laite. Jäsenvaltiot voivat poiketa tästä säännöksestä vain, jos varmistetaan, että sähkö- ja elektroniikkalaiteromun palauttaminen ei tule loppukäyttäjän kannalta vaikeammaksi ja säilyy maksuttomana. Jätelain nykyinen 18 h §:n 2 momentin mukainen säännös ei ole taannut direktiivin tehokasta toimeenpanoa, koska jakelija on käytännössä voinut osoittaa vastaanottoaikaa, joka on etäisyydeltään, kulkuyhteyksiltään tai aukioloajoiltaan selvästi vaikeammin saavutettavissa kuin myymälä.

Renkaiden jakelijan vastaanottovelvollisuus olisi sidottu siihen, että palauttaja ostaa uudet renkaat tilalle. Vastaanottovaatimus lieventyisi hieman nykyiseen jätelakiin verrattuna, koska jakelija olisi velvoitettu ottamaan vastaan vain vastaavan määrän renkaita kuin mitä ostetaan tilalle. Jakelijan vastaanottovelvollisuus kattaisi edelleen vain samantyyppiset renkaat kuin mitä tämä itse myy. Henkilöautojen renkaiden jakelija ei esimerkiksi olisi velvollinen ottamaan vastaan traktorin renkaita.

Pykälän 3 momentin mukainen yksityiskäyttöön tarkoitettujen ajoneuvoparistojen ja -akkujen vastaanotto olisi jakelijalle vapaaehtoista. Jos jakelija kuitenkin ottaa vastaan tässä tarkoitettuja ajoneuvoparistoja ja -akkuja, vastaanotto tulisi järjestää vastaavalla tavalla kuin mitä 1 momentissa säädetään kannettavien paristojen ja akkujen osalta, toi-

sin sanoen vastaanoton olisi oltava maksutonta eikä sen edellytyksenä saisi vaatia uuden tuotteen ostamista. Pykälä vastaisi voimassa olevan jätelain 18 h §:n 6 momenttia ja kattaisi myyntipisteiden lisäksi myös muut vastaanottoaikat.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että jakelijan on vastattava järjestämänsä vastaanoton kustannuksista sekä täsmennettäisiin muutoinkin jakelijan velvollisuuksia suhteessa tuottajaan. Jakelijan tulisi edesauttaa jätehuoltoketjun toimivuutta esimerkiksi järjestämällä vastaanottamansa käytöstä poistetut tuotteet ja niiden osat kuljetuksen kannalta sopiviin astioihin tarvittaessa niin, että eri tuotteet ja osat on eroteltu. Jakelija ei saisi luovuttaa jätteenä käytöstä poistettuja tuotteita muille kuin tuottajan lukuun toimiville kuljettajille tai käsittelijöille. Tuottajan tulisi 46 §:n nojalla ottaa vastaan kaikki jakelijan vastaanottamat tuotteet vähintään maksutta. Säännöksellä pyrittäisiin osaltaan varmistamaan, että myös jakelijan vastaanottoon päätyneet tuottajavastuun piiriin kuuluvat jätteet tulevat käsitellyksi tuoteryhmäkohtaisten säädösten vaatimalla tavalla. Tuottajan vastuu jätehuollosta alkaisi vasta, kun jakelija on toiminut säännöksessä edellytetyllä tavalla.

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus. Ehdotetussa pykälässä jakelija velvoitettaisiin tiedottamaan tuotteiden haltijoille järjestämästään käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta. Tiedotus voisi tapahtua esimerkiksi myyntipisteissä olevin kilvin ja myymälän muussa markkinoinnissa. Laitteiden vastaanottoa koskevan tiedotuksen tehostamiseksi jakelijan vastaanottoon liittyvästä tiedotusvelvollisuudesta on katsottu tarpeelliseksi säätää omassa pykälässään.

58 §. Ajoneuvon toimittaminen romutettavaksi. Ajoneuvon haltijan olisi toimitettava romuajoneuvo sellaiselle käsittelijälle tai kerääjälle, joka toimii tuottajan lukuun. Sisällöllisesti nykyisen jätelain 18 l §:n 1 momenttia vastaavalla säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan, että ajoneuvo päätyisi tuottajavastuujärjestelmän piiriin ja poistettaisiin ajoneuvorekisteristä asianmukaisesti. Tuotteiden päätyminen tuottajavastuujärjestelmän ulkopuolisille laittomille toimijoille on osoittautunut ongelmaksi käytöstä poistettujen ajoneuvojen osalta.

59 §. Romutustodistus ja ajoneuvon lopullinen rekisteristä poistaminen. Pykälässä säädettäisiin nykyisen jätelain 18 l §:n 1 momenttia vastaavasti romutetun ajoneuvon rekisteristä poistamisesta. Käsittelijän tai kerääjän olisi annettava ajoneuvon haltijalle romutustodistus. Ennen romutustodistuksen antamista kerääjän tai käsittelijän olisi tarkistettava ajoneuvon haltijan oikeus luovuttaa romuajoneuvo. Liikenteen turvallisuusvirasto poistaisi ajoneuvon lopullisesti rekisteristä kerääjän tai käsittelijän tekemän ilmoituksen perusteella. Rekisteristä poistamisesta voitaisiin periä tuottajalta kohtuullinen maksu.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteristä poistamisesta ja romutustodistuksesta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

60 §. Korvaus lisäkustannuksista. Tuottajan lukuun toimiva kerääjä tai käsittelijä voisi kuten nykyisinkin periä kohtuullisen maksun romuajoneuvon haltijalta, jos ajoneuvoon on lisätty uudelleenkäyttöä tai jätehuoltoa merkittävästi haittaavia esineitä tai aineita. Lakiin ei sen sijaan ehdoteta sisällytettäväksi voimassa olevan lain mukaista mahdollisuutta maksun perimiseen myös silloin, kun ajoneuvosta puuttuu oleellisia osia, sillä tämän arvioidaan tarpeettomasti vähentävän romuajoneuvojen toimittamista tuottajan lukuun toimiville kerääjille tai käsittelijöille.

61 §. Sähkö- ja elektroniikkalaitteen tuottajalta vaadittava vakuus. Pykälässä säädettäisiin sähkö- ja elektroniikkalaitteen tuottajan velvollisuudesta asettaa vakuus kotitalouksissa käytettävän tuotteen jätehuollon turvaamiseksi asiaa koskevan direktiivin mukaisesti. Vakuuden määrää arvioitaessa otettaisiin huomioon etenkin maanlaajuisen vastaanottopisteverkoston kiinteät kustannukset, kerättävää määrää vastaavat jätehuoltokustannukset sekä laitteiden kestoikä (palautuminen jätehuoltoon). Vakuus asetettaisiin Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Vakuutta ei tarvitsisi asettaa, jos tuottaja olisi siirtänyt velvollisuutensa tuottajayhteisön hoidettavaksi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan vakuudeksi hyväksyttäisiin takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Vakuuden antajan tulisi olla luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla olisi kotipaikka Euroopan talous-

alueeseen kuuluvassa valtiossa. Lisäksi Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi saada vakuus käyttöönsä pelkän vaatimuksen nojalla (on demand) tuotteiden markkinoille saattamisen alettua.

Pykälän 3 momentin mukaan Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi vaatia vakuuden käyttöönsä, jos tuottaja todettaisiin maksukyvyttömäksi tai jos tämä ei kehotuksesta huolimatta olisi hoitanut vastuulleen kuuluvan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun jätehuoltoa. Jos tuottaja poistuisi markkinoilta, realisoitu vakuus jaettaisiin laiteryhmäkohtaisen markkinaosuuden suhteessa sillä hetkellä tuottajarekisteriin hyväksytyille tuottajille ja tuottajayhteisöille, jotka käytännössä järjestäisivät markkinoilta poistuneen tuottajan tuotteiden jätehuollon.

Valtioneuvosto voisi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä vakuuden määrän laskeamisesta ja vakuuden käyttöön ottamisesta.

62 §. Tuottajayhteisön perustaminen ja tuottajavastuun siirtäminen. Pykälässä säädettäisiin tuottajayhteisön perustamisesta huolehtimaan yksittäisten tuottajien velvollisuuksista. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin nykyistä täsmällisemmin tuottajayhteisöjen perustamisen tarkoitus ja edellytykset. Tuottajayhteisö voitaisiin perustaa huolehtimaan tuottajien 6 luvun mukaisista velvollisuuksista. Yksittäinen tuottaja ei voisi perustaa tuottajayhteisöä eikä tuottajayhteisöön voisi kuulua muita kuin tuottajia. Säännöksellä olisi käytännön vaikutuksia, koska osassa nykyisen jätelain aikana hyväksytyissä tuottajayhteisöissä on omistajana, osakkaana tai jäsenenä muitakin kuin tuottajia. Muutoksella taattaisiin tuottajien vaikutusvalta jätehuollon ja muiden tuottajavastuusta seuraavien velvoitteiden toimeenpanossa.

Tuottaja voisi nykyiseen tapaan siirtää tuottajavastuuseen liittyvät velvollisuutensa tuottajayhteisölle. Tuottaja voisi siirron toteuttamiseksi käyttää kaikkia oikeudellisesti päteviä yhtiö- ja sopimusjärjestelyjä, joilla rekisteröity tuottajayhteisö ottaa tuottajan velvollisuudet huolehdittavakseen. Sääntelyä on yksinkertaistettu verrattuna voimassa olevan jätelain 18 g §:ään, jossa on mainittu erikseen ne yhteisö- ja sopimusoikeudelliset

järjestelyt, joilla tuottajat ovat voineet siirtää velvollisuutensa tuottajayhteisöille.

Jos tuottajayhteisö ei täyttäisi pykälässä säädettyjä vaatimuksia, se voitaisiin poistaa tuottajarekisteristä. Tällöin tuottajayhteisölle siirretyt velvoitteet palautuisivat samalla tavoin tuottajille.

Ehdotetun 2 momentin mukaan tuottajayhteisön tulisi olla avoin kaikille tuottajayhteisön toimialaan kuuluville tuottajille, jotka täyttävät tuottajayhteisön ehdot ja maksavat niille asetetut maksut. Uuteen tuottajaan tulisi soveltaa tasapuolisia ja yhdenvertaisia ehtoja verrattuna tuottajayhteisön piirissä jo oleviin tuottajiin sovellettaviin ehtoihin.

Pykälän 3 momentin mukaan pakkausten tuottaja voisi huolehtia juomapakkausten tuottajavastuuta koskevista velvollisuuksistaan myös liittymällä 68 §:ssä tarkoitettuun juomapakkausten palautusjärjestelmään. Palautusjärjestelmän ylläpitäjän vastuulla olisi järjestää järjestelmään kuuluvien juomapakkausten vastaanotto (tuotteen jakelijoiden kautta), uudelleenkäyttö ja kierrätys. Palautusjärjestelmän ylläpitäjällä tulisi olla sopimukset uudelleenkäytön, kierrätyksen ja muun jätehuollon järjestämisestä, kuten niiltä nykyisinkin on käytännössä vaadittu. Palautusjärjestelmää ylläpitävän tai siihen kuuluvan tuottajan ei tarvitsisi enää erikseen liittyä tuottajayhteisöön tai rekisteröityä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tuottajaksi näiden juomapakkausosalta. Muutos nykytilaan selkiyttäisi vastuita ja muun muassa seurantatietojen antamisvelvollisuutta palautusjärjestelmän ylläpitäjän ja pakkausalan tuottajayhteisöiden välillä. Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän antamat seurantatiedot riittäisivät. Lisäksi muutos ehkäisisi 65 §:ssä tarkoitettujen kaksinkertaisten maksujen perimistä järjestelmän tuottajavastuussa olevilta jäseniltä. Säännös ei rajoittaisi palautusjärjestelmän ylläpitäjän yhteistyötä esimerkiksi pakkausalan muiden toimijoiden kanssa velvoitteiden toimeenpanossa. Toiminnassa olisi kuitenkin otettava huomioon 66 §:ssä säädetty palvelunhankintaa koskevat vaatimukset.

63 §. Tuottajayhteisön toiminta. Pykälässä säädettäisiin tuottajayhteisöjen toiminnasta. Ehdotettu 1 momentti merkitsisi muutosta nykyisen jätelain 18 g §:n 2 momenttiin.

Velvoitteet tuottajayhteisössä olisi jaettava tasapuolisesti tuottajien kesken toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen. Säännöksellä pyritään välttämään tuottajavastuun epäoikeudenmukaisen toimeenpanon seurauksena syntyvät kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Velvoitteiden tasapuolisen jakamisen keinot on haluttu jättää tuottajayhteisöjen itsensä päätettäväksi. Tuottajayhteisöjen tulisi kuitenkin entistä täsmällisemmin jakaa jätehuollon kustannukset aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Käytännössä tämä voitaisiin toteuttaa muun ohella siten, että vastuiden jako on tuottajayhteisön sopimuksissa ja säännöissä yksiselitteisesti määritelty ja tuottajan helposti saatavilla. Tuottajayhteisön toiminnan tulee muutoinkin olla avointa ja läpinäkyvää.

Pykälän 2 momentin mukaan tuottajayhteisön olisi ylläpidettävä julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa tuottajista, jotka ovat siirtäneet sille tuottajavastuunsa. Luettelo olisi julkaistava myös tietoverkossa niin, että se olisi kenen tahansa käytettävissä ja esimerkiksi tuotteiden jakelijat voisivat vaittomasti tarkistaa tuottajayhteisöön kuuluvat yritykset. Luettelo ei saisi olla maksullisella palvelusivulla eikä salasanalla suojattu. Luettelosta olisi annettava tietoja jakelijoille myös puhelimitse.

64 §. Tuottajayhteisön toiminnan turvaaminen. Säännöksen tarkoitus olisi tehostaa valvontaa ja parantaa tuottajayhteisöjen toimintavarmuutta. Pykälän 1 momentin mukaan tuottajayhteisöllä tulisi olla riittävät taloudelliset voimavarat toimintansa asianmukaiseksi järjestämiseksi. Lisäksi sen tulisi varautua vastaamaan sille siirretyistä tuottajavastuovelvoitteista jatkuvasti vähintään kuuden kuukauden ajan. Tuottajien tulisi osallistua tuottajayhteisöiden toiminnan turvaamiseen esimerkiksi takaamalla niiden toiminnan rahoittamista. Turvatessaan toimintaansa tuottajayhteisön tulisi varautua esimerkiksi suhdannemuutoksista aiheutuviin poikkeus- tai häiriötilanteisiin.

Toiminnan turvaamisesta ja vakavaraisuudesta sen osana olisi esitettävä valvontaviranomaiselle selvitys vuosittain tai kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun toiminnassa on tapahtunut oleellisia muutoksia. Selvitys sisältäisi myös toimintasuunnitelman uudel-

leenkäytön ja jätehuollon järjestämisestä. Vakavaraisuuden arvioimiseksi tuottajayhteisön tulisi toimittaa valvontaviranomaiselle vuosittain päättyneen tilikauden vahvistettu tilinpäätös ja alkaneen tilikauden toimintasuunnitelma, talousarvio ja tarvittaessa sen toteutuman perusteella laadittu välitilinpäätös tai tilinpäätöksenuste. Jos tuottajayhteisössä tapahtuisi sen toimintaan tai vakavaraisuuteen oleellisesti vaikuttavia muutoksia, sen tulisi toimittaa talousarviomuutos ja välitilinpäätös tai tilinpäätöksenuste valvontaviranomaiselle kolmen kuukauden kuluessa muutoksesta.

Vakavaraisuuden mittaamiseen yleisesti käytettävät tunnusluvut soveltuvat huonosti tuottajayhteisöiden vakavaraisuuden määrittämiseen. Esimerkiksi omavaraisuusaste voi vaihdella huomattavasti samallakin tuottajavastuualalla. Lisäksi vakavaraisuuslaskenta kohdistuu nykyhetkeen eikä sillä pystytä varmistamaan toimintaa esimerkiksi pitkäkestoisissa poikkeus- tai häiriötilanteissa. Tästä syystä erillinen säännös varautumisesta ja sen osoittamisesta on katsottu tarpeelliseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vakavaraisuuden osoittamisesta, toimintasuunnitelman sisällöstä ja muusta vastaavasta toiminnan turvaamiseen liittyvän selvityksen toimittamisesta.

65 §. Tuottajien ja tuottajayhteisöjen yhteistyö. Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään pitkälti nykyisen jätelain 18 o §:n 3 momenttia. Jos usean tuoteryhmän keräys ja muu jätehuolto järjestettäisiin yhteisesti, ei tästä saisi aiheutua tuottajille moninkertaisia maksuja, vaan maksujen tulisi vastata jätehuollon todellisia kustannuksia.

Pykälän 2 momentti pohjautuisi nykyisen jätelain 18 g §:n 4 momenttiin. Nykyiseen sanamuotoon nähden lisättäisiin mahdollisuus määrätä tarkemmin yhteistoiminnalle asetettavista vaatimuksista. Määräävä taho olisi valtioneuvosto nykyiseen tapaan. Säännöksen soveltamiseen voisi johtaa esimerkiksi tilanne, jossa syntyy rinnakkaisia vastaanottojärjestelmiä, jotka ottavat vastaan vain määrättyjä tuotemerkkejä tai tietyn ikäisiä tuotteita. Tämä johtaisi loppukäyttäjän kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen, koska hä-

nen pitäisi erikseen etukäteen selvittää, millaisia laitteita missäkin vastaanotto paikassa otetaan vastaan. Myös vastaanottopisteverkostoa koskevan tiedotuksen hajanaisuus voisi aiheuttaa loppukäyttäjälle kohtuuttoman tilanteen.

66 §. Tuottajayhteisöjen palvelunhankinta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan jätelain 18 g §:n 3 momenttia. Säännöksen mukaan tuottajayhteisön olisi otettava tasapuolisesti huomioon kaikki taloudelliset toimijat ja heidän toimintamahdollisuutensa jätehuollon ja uudelleenikäytön palvelumarkkinoilla. Tuottajayhteisö ei ole julkisista hankinnoista annetun lain mukainen hankintayksikkö, joten sillä ei myöskään ole palvelunhankinnassaan kilpailuttamisvelvoitetta. Ehdotetun velvoitteen tarkoituksena on välttää kaupan esteiden muodostuminen ja kilpailun vääristyminen jätehuollon palvelumarkkinoilla.

67 §. Asetuksenantovaltuus Euroopan unionin tuottajavastuuta koskevien säädösten täytäntöönpanemiseksi. Säännökseen on koottu Euroopan unionin säädöksiin sisältyvien eräiden teknisten määräysten täytäntöönpanemiseksi tarpeelliset asetuksenantovaltuudet, joiden antamiseen ei ole katsottu aiheelliseksi ottaa aineellista perussäännöstä jätelakiin. EU:n tuottajavastuuta koskeva sääntely kattaa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun, romuajoneuvot, akut ja paristot sekä pakkaukset. Ehdotettujen asetuksenantovaltuuksien aineellisia perussäännöksiä ei ole otettu lakiin, koska valtuuksien nojalla voimaansaatettava sääntely rajoittuu yksittäiseen tuoteryhmään eikä sillä ole tuottajavastuujärjestelmän yleisen toiminnan kannalta juurikaan merkitystä. Valtuutusten aineellisoikeudelliset perusteet on näin ollen jätetty asianomaisiin direktiiveihin. Esimerkiksi paristoja ja akkuja koskevan direktiivin mukaan jäsenvaltion tulisi suosia toimijoita, jotka ovat ottaneet käyttöön sertifioituja ympäristöhallintajärjestelmiä. Direktiivin vaatimus on pantu täytäntöön paristoja ja akkuja koskevassa asetuksessa tuottajien velvollisuutena suosia hankinnoissaan ympäristönhallintajärjestelmiä omaavia jätehuoltopalvelun tuottajia.

7 luku. Juomapakkaukset

Luvussa ehdotetaan juomapakkausten palautusjärjestelmiä koskevaa sääntelyä täsmennettäväksi verrattuna nykyiseen jätelakiin. Täsmennyksissä keskeistä olisi määrittellä jätelain säännösten suhde eräiden juomapakkausten valmisteverosta annettuun lakiin. Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuuksia täsmennettäisiin laissa. Uutena velvollisuutena laissa säädettäisiin kuluttajien palautettaviksi luovutettavien juomapakkausten merkintävelvollisuus.

Juomapakkausten palauttamista edistetään Suomessa valmisteverotuksen avulla. Pantiin perustuvaan juomapakkausten palautusjärjestelmään kuulumisen tai sellaisen perustaminen on vapaaehtoinen tapa saada valmisteverotusta koskeva verottomuusetu eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisille juomapakkauksille. Juomapakkausten palautusjärjestelmää koskevista vaatimuksista ja palautusjärjestelmän ylläpitäjän rekisteröinnistä säädettäisiin ehdotetulla lailla ja sen nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Juomapakkaukset kuuluisivat kuten nykyisinkin ehdotetussa 6 luvussa säädetyin tuottajavastuun piiriin. Ehdotetun 48 §:n perusteella tuottajavastuu koskisi juomien pakkaajaa tai pakattujen juomien maahantuojaa, jonka liikevaihto on vähintään 1 000 000 euroa. Juomapakkausten palautusjärjestelmään kuulumisen olisi tuottajalta riittävä osoitus tuottajavastuun hoitamisesta järjestelmään kuuluvien juomapakkausten osalta. Jos juomapakkausten tuottaja ei kuuluisi juomapakkausten palautusjärjestelmään, tulisi sen kuulua juomapakkausten osalta ehdotetun 103 §:n mukaisesti hyväksytyyn pakkausten tuottajayhteisöön tai huolehtia 6 luvun mukaisista velvollisuuksistaan itsenäisesti.

Kaikilla verovelvollisilla olisi halutessaan oikeus perustaa juomapakkausten palautusjärjestelmä tai liittyä sellaiseen riippumatta siitä, ovatko ne 48 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja tuottajia vai eivät.

68 §. *Juomapakkausten palautusjärjestelmän perustaminen ja järjestelmään liittyminen.* Ehdotettu pykälä vastaisi ehdotettua tuottajayhteisöä ja sen toimintaa koskevaa 62

ja 63 §:ää ottaen kuitenkin huomioon juomapakkausten palautusjärjestelmien erityispiirteet. Juomapakkausten palautusjärjestelmä voisi edelleen olla yhden pakkaajan, maahantuojan tai verovelvollisen oma järjestelmä tai palautusjärjestelmään voisi kuulua useita jäseniä. Jäsenet olisivat tuottajavastuussa olevia pakkaajia tai pakattujen tuotteiden maahantuojia tai muita verovelvollisia, esimerkiksi pakkaajia tai pakattujen tuotteiden maahantuojia, joilla on alle yhden miljoonan euron liikevaihto. Muutos selkiyttäisi nykytilannetta ja parantaisi myös tiedonsaantia koko maassa markkinoille saatetuista pakkauksista. Juomapakkausverovelvollisella olisi mahdollisuus valita, maksaako se veron vai liittyykö se pakkaukset palautusjärjestelmään ja saisi siten verottomuusedun. Muutos lisäisi juomapakkausten järjestelmämerkintöjen tärkeyttä. On oletettavaa, että kaikki verovelvolliset eivät edelleenkään liittyisi juomapakkausten palautusjärjestelmiin eikä kaikkien verovelvollisten tietoja olisi tuottajarekisterioitteessa.

Verovelvollisuus määräytyisi edelleen eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 4 §:n ja valmisteverotuslain 12 §:n nojalla. Juomapakkausten valmisteverosta annettua lakiin on tarkoitus lähiaikoina tehdä uuden valmisteverotuslain edellyttämät muutokset, jolloin myös verovelvollisen määrittelyä muutettaneen. Verovelvollinen ei välttämättä ole sama taho kuin hyväksytyyn juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluva pakkaaja tai pakattujen tuotteiden maahantuojaa. Eräissä tapauksissa verovelvollinen voi olla myös esimerkiksi säännöllistä tukkukauppaa harjoittava yritys, vähittäismyyjä tai tuotteiden käyttäjä. Näille verovelvollisille ei asetettaisi tuottajavastuuta, ellei se niille jätelain 48 §:n nojalla kuuluisi. Tämä vastaisi myös nykyistä käytäntöä.

Osa jäseniä ottavista järjestelmistä ei ole ottanut jäsenikseen verovelvollisia, jotka eivät ole tuottajia. Jatkossa verovelvollisilla olisi mahdollisuus liittyä kaikkiin jäseniä ottaviin palautusjärjestelmiin. Järjestelmän jäsenet ilmoitettaisiin Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle lain 105 §:n perusteella merkittäviksi tuottajarekisteriin.

Järjestelmän tulisi olla asianmukaisesti hyväksytty tuottajarekisteriin ja toimia hyväksymispäätöksen mukaisesti. Pakkausten tuottaja voisi huolehtia juomapakkausten tuottajavastuuta koskevista velvollisuuksistaan 63 §:n 2 momentin mukaisesti kuulumalla juomapakkausten palautusjärjestelmään. Tuottajan tai verovelvollisen katsottaisiin kuuluvan juomapakkausten palautusjärjestelmään silloin, kun kuuluminen on merkitty tai hyväksytty tuottajarekisteriin. Muutokset vaikuttaisivat verovelvollisten osalta tietojen toimittamista seuraavan kalenterikuukauden verotukseen siten kuin eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 7 §:ssä säädetään.

Juomapakkausten palautusjärjestelmässä velvoitteet olisi jaettava tuottajien ja verovelvollisten kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Samanlaisessa asemassa olevia tulisi kohdella keskenään tasavertaisesti. Uuteen jäsenen olisi sovellettava tasapuolisia ja yhdenvertaisia ehtoja verrattuna järjestelmän muihin jäseniin sovellettaviin ehtoihin.

69 §. *Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuudet.* Juomapakkausten palautusjärjestelmä perustuisi pakkausten palauttajalle maksettavaan panttiin. Järjestelmän tulisi olla toimiva, mikä tarkoittaisi, että järjestelmän ylläpitäjä vastaisi koko järjestelmän käytännön toiminnasta ja sen toimivuudesta eli järjestelmään kuuluvien pantillisten juomapakkausten pantti- ja järjestelmämerkinnöistä, pakkausraaka-aineen hyödyntämisestä materiaalina (kierrätys) tai pakkausten täyttämisestä uudelleen (uudelleenkäyttö) niin, että asetetut uudelleenkäyttö- ja kierrätystavoitteet saavutetaan, seurantatietojen antamisesta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä järjestelmän muusta asianmukaisesta toiminnasta jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten edellyttämällä tavalla. Palautusjärjestelmän ylläpitäjän tulisi myös seurata ja tarkkailla juomapakkausten kiertoa ja tyhjien juomapakkausten vastaanottoa. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoisi juomapakkausten palautusjärjestelmien osalta järjestelmän ylläpitäjää, ei järjestelmän yksittäisiä jäseniä. Verotusta valvoisi tullilaitos.

Pykälä korvaisi nykyisen jätelain 18 k §:n, jonka mukaan jätelaissa tuottajavastuuseen perustuvasta uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta sekä tuottajasta säädetty koskee vastaavasti eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimivaa palautusjärjestelmää ja mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettuja verovelvollisia. Nykysanamuodossa ongelmallisena on pidetty sekä juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän että verovelvollisen rinnastamista tuottajaan. Lisäksi jätelain pykälien soveltaminen juomapakkauksiin on jäänyt osittain tulkinnanvaraiseksi.

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän olisi pidettävä luetteloa jäsenistään ja julkaistava se tietoverkossa.

Pykälän 3 momentin mukaan palautusjärjestelmän ylläpitäjän olisi noudatettava, mitä 54 §:ssä säädetään tuottajan kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuudesta. Tiedot tulisi antaa pyynnöstä valvontaviranomaiselle. Jäseniä ottavaan toimivaan palautusjärjestelmään sovellettaisiin myös, mitä 64 §:ssä säädetään toiminnan turvaamisesta, 65 §:ssä tuottajien ja tuottajayhteisöjen välisestä yhteistyöstä ja 66 §:ssä tuottajayhteisöjen palvelunhankinnasta.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvien pakkausten uudelleenkäyttö- ja kierrätystavoitteista ja -velvoitteista, pantin vähimmäismäärästä sekä palautusjärjestelmän toimintaan liittyvästä tiedottamisesta. Vastaavista seikoista on nykyisin säädetty jätelain nojalla annetulla eräiden juomapakkausten palautusjärjestelmistä annetulla valtioneuvoston asetuksella. Juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvia juomapakkauksia koskevat uudelleenkäyttö- ja kierrätysvaatimukset voisivat olla ankarampia kuin järjestelmään kuulumattomia pakkauksia koskevat kierrätysvaatimukset, joista on säädetty pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevassa valtioneuvoston päätöksessä. Vaatimusten saavuttamisesta järjestelmään kuuluvien juomapakkausten osalta vastaisi järjestelmän ylläpitäjä eikä tuottajayhteisö tai tuottaja.

70 §. *Juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvien pakkausten merkinnät.* Jär-

jestelmän toimivuuden, kuluttajien tietoisuuden sekä verotuksen valvonnan ja yhdenmukaisuuden lisäämiseksi juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä velvoitettaisiin merkitsemään palautusjärjestelmään kuuluvat juomapakkaukset siten, että niistä kävisi selkeästi ilmi pantin määrä ja juomapakkausten kuuluminen juomapakkausten palautusjärjestelmään, jonka ylläpitäjä on hyväksytty tuottajarekisteriin.

Nykyisin kaikissa hyväksytyyn palautusjärjestelmään kuuluvissa juomapakkauksissa ei ole merkintöjä, joista kävisi ilmi kyseessä olevan pantillinen, palautusjärjestelmään kuuluva juomapakkaus ja pantin määrä. Tämä aiheuttaa sekaannuksia kuluttajille ja vähentää eräiden pakkausten palautusta. Eri-laisten juomapakkaustyyppien määrä on myös lisääntynyt muovisten kertakäyttöisten pullojen määrään lisääntyessä. Kaikille verovelvollisille ehdotettu liittymismahdollisuus lisäisi merkintöjen tarvetta, jotta verolliset ja verottomat pakkaukset voitaisiin erottaa toisistaan. Kaikille juomapakkausten palautusjärjestelmien ylläpitäjille yhteistä merkintää ei vaadittaisi, vaan ylläpitäjä voisi itse määrittellä merkinnän ulkoasun. Usealla hyväksytyillä juomapakkausten palautusjärjestelmällä on nykyäänkin omat, selkeät merkintänsä.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi hakemuksesta myöntää poikkeuksen merkintävelvollisuudesta, jos juomapakkauksia ei luovutettaisi kuluttajille tai jos pantti- tai järjestelmämerkintöjen puuttuminen ei olennaisesti vaikeuttaisi juomapakkausten palauttamista. Poikkeus voitaisiin myöntää esimerkiksi ammattikäyttöön eli lähinnä ravintoloihin, hotelleihin sekä ateria- ja pitopalveluihin päätyville juomapakkauksille, joita ei missään vaiheessa luovutettaisi kuluttajien palautettaviksi. Poikkeus voitaisiin myöntää myös, jos järjestelmän ylläpitäjä osoittaisi, ettei merkintöjen puuttuminen olennaisesti vaikeuttaisi juomapakkausten palauttamista. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi kuluttajien vakiintunut tapa palauttaa alkoholipulloja niiden myyntipisteiden palautusautomaatteihin. Poikkeuksen myöntäminen edellyttäisi asianmukaista ja kattavaa tiedottamista palautusmahdollisuuksista. Poikkeusta tulisi tulkita suppeasti. Poikkeussäännöstä sovellettaessa palautusjär-

jestelmän ylläpitäjän tulisi selvittää Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, mitä juomapakkauksia poikkeuksen tulisi koskea ja millä perusteilla.

Päätös merkintävelvollisuudesta poikkeamisesta olisi erillinen juomapakkausten palautusjärjestelmän hyväksymispäätöksestä. Poikkeamispäätös voitaisiin tehdä missä vaiheessa tahansa ja se saattaisi koskea kaikkia tai vain osaa palautusjärjestelmään kuuluvista juomapakkauksista. Poikkeamispäätös olisi voimassa toistaiseksi, kuitenkin enintään niin kauan kuin järjestelmän hyväksyntä tuottajarekisteriinkin olisi voimassa. Sen voimassaolo edellyttäisi laissa säädettyjen edellytysten täyttymistä. Jos juomapakkauksia luovutettaisiin kuluttajille tai juomapakkausten palauttaminen muuten olennaisesti vaikeutuisi, mikä näkyisi esimerkiksi tavoitteiden toteutumatta jäämisinä, voitaisiin poikkeamispäätöksen voimassaolo päättää. Poikkeamispäätös ja sen voimassaolon päättäminen olisi normaali hallintopäätös, johon haettaisiin muutosta muutoksenhakusäännösten mukaisesti. Päätöksestä voitaisiin periä maksu siten kuin 144 §:ssä säädetään. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi ilmoittaa Tullihallitukselle välittömästi tekemästään poikkeamispäätöksestä ja sellaisen peruuttamisesta.

71 §. Juomapakkausten vastaanottovelvollisuus. Pykälän mukaan pantillisissa juomapakkauksissa myytävien, eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen juomapakkausten jakelijan olisi otettava vastaan myynnissä olevaan juomien määrään nähden kohtuullinen määrä samaan järjestelmään kuuluvia tyhjiä juomapakkauksia ja maksettava palauttajalle pantti.

Nykyään jätelain 18 h §:n 3 momentin mukaan 18 k §:ssä tarkoitettujen juomien myyjän ja muun jakelijan on otettava näiden juomien ostajalta vastaan tyhjät juomapakkaukset. Ehdotuksessa ei vaadittaisi, että juomapakkausten tulisi olla ostettu samalta myyjältä tai jakelijalta tai että palautuksen yhteydessä olisi ostovelvollisuutta. Ehdotus vastaisi sikäli nykyistä käytäntöä, jonka mukaan riittää, että juomapakkaukset kuuluvat samaan palautusjärjestelmään eikä palauttajalla ole ostovelvoitetta. Vastaanottovelvoi-

tetta lievennettäisiin sikäli, että vastaanotto-velvollisuus koskisi myynnissä olevien juomapakkausten määrään nähden kohtuullista määrää. Myyjän ja muun jakelijan ei edelleenkaan tarvitsisi ottaa vastaan toiseen järjestelmään kuuluvia juomapakkauksia. Kauppakeskuksissa voisi edelleen olla eri liikkeiden yhteisiä palautuspisteitä.

Hotellit, ravintolat, kahvilat sekä ateria- ja pitopalvelut olisivat vastaanottovelvollisia, jos ne toimisivat juomapakkausten myyjinä kauppojen tapaan. Tällöin niiden tulisi ottaa myös vastaan samaan järjestelmään kuuluvia juomapakkauksia.

8 luku. Roskaantuminen

72 §. Roskaamiskielto. Säännös sisältäisi voimassaolevan jätelain 19 §:n kaltaisen roskaamiskielton. Ympäristöön ei saisi jättää jätettä, eikä hylätä konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä. Säännöstä sovellettaisiin siten myös sellaiseen esineeseen ja aineeseen, joka ei kiistatta ole jätettä, mutta joka sen kunnon, huolenpidon puutteen tai sijaintipaikan perusteella voidaan päätellä hylätyksi tai käytöstä poistetuksi. Myöskään ainetta, sen olomuodosta riippumatta, ei saisi päästää ympäristöön.

Jotta jätteen tai esineen jättäminen tai aineen päästäminen ympäristöön olisi roskaamista, edellyttäisi se säännöksessä mainittua seurausta, joita olisivat epäsiisteys, maiseman rumentuminen, viihtyisyyden väheneminen, ihmisen tai eläimen loukkaantumisen vaara tai muu niihin rinnastettavaa vaara tai haitta. Seurausten todentamiseen ei ole objektiivisia kriteerejä, vaan esimerkiksi epäsiisteys, maiseman rumentumiseksi tai viihtyisyyden vähenemiseksi katsottaisiin sellaiset seuraukset, jotka yleisesti koettaisiin häiritseviksi.

Roskaamiskielto koskisi myös sellaisia esineitä tai aineita, jotka ovat tuotteita ympäristöön päästettäessä, mutta muuttuvat lyhyessä ajassa jätteiksi, kuten ilmapallot tai ilotulitteet, ellei niitä kerätä käytön jälkeen ympäristöstä.

Ympäristönä pidettäisiin kaikkea ympäristöä, niin asuin- kuin muuta kulttuuriympäristöä ja luonnonympäristöä. Myös veteen uponnut tai maaperässä näkymättömissä ole-

va esine tai niihin laskettu aine voi aiheuttaa roskaantumista. Roskaantumiskielto koskisi niin sisävesiä kuin merta.

73 §. Roskaajan siivoamisvelvollisuus. Aiheuttamisperiaatteen mukaisesti olisi roskaajan poistettava roskaava esine tai aine ympäristöstä ja muutoinkin siivottava roskaantunut alue. Siivoamisvelvollisuus koskisi esinettä ja ainetta, jonka roskaaja on jättänyt tai päästänyt ympäristöön tai vastaavaa osuutta roskaantuneesta alueesta. Roskaantuneen alueen siivoaminen tarkoittaisi esimerkiksi esineen tai aineen likaaman ympäristön puhdistamista tai pintamaan poistamista.

74 §. Toissijainen siivoamisvelvollisuus. Toissijaista siivoamisvelvollisuutta koskevat säännökset olisivat sisällöltään samankaltaiset kuin voimassaolevassa jätelaissa. Toissijaisen siivoamisvelvollisuuden syntymisen edellytyksenä olisi aina, että roskaantuminen on todettu ja että roskaajaa ei saada selville tai tavoiteta taikka että roskaaja ei huolehdi velvollisuudestaan. Roskaajan siivoamisvelvollisuuden laiminlyönnin toteamiseksi olisi riittävää, että häntä on kehoitettu siivoamaan alue, mutta aluetta ei ole määräjassa siivottu.

Maantien, yksityisen tien, radan tai sataman pitäjä olisi 1 momentin 1 kohdan mukaan toissijaisesti siivoamisvelvollinen alueella, joka on roskaantunut tien, radan tai sataman käytöstä. Vastaavasti olisi virkistykseen yleisesti käytettäväksi tarkoitetun alueen haltija tai ulkoilu- tai moottorikelkkareitin pitäjä toissijaisesti siivoamisvelvollinen 1 momentin 2 kohdan mukaan alueella, joka on roskaantunut alueen tai reitin käytöstä.

Yleisötilaisuuden järjestäjä olisi toissijaisesti siivoamisvelvollinen 1 momentin 3 kohdan mukaan tilaisuuteen varatulla ja sen välittömässä läheisyydessä olevalla alueella, joka roskaantuu tilaisuuden johdosta, tai alueen haltija, jos tilaisuus järjestetään hänen suostumuksellaan eikä tilaisuuden järjestäjä huolehdi siivoamisvelvollisuudestaan.

Voimassa olevan asemakaavan alueella muun kuin 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun alueen haltija olisi 1 momentin 4 kohdan mukaan aina toissijaisesti siivoamisvelvollinen, kuten voimassa olevassa jätelaissa.

Jos roskaantuminen tapahtuu muualla kuin asemakaava-alueella ja kyseessä on muu kuin 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettu alue, alueen haltija olisi 1 momentin 5 kohdan mukaan toissijaisesti velvollinen siivoamaan roskaantuneen alueen, jos hän tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää roskaavasta toiminnasta tai tapahtumasta ja jos siivoaminen ei ole haltijalle muutoin kohtuutonta. Velvollisuus voisi olla kohtuuton, jos roskaaminen olisi luonteeltaan poikkeuksellista tai laajamittaista, tai jos kiinteistön haltija on pyrkinyt ehkäisemään roskaantumista.

Kuten voimassa olevassa jätelaissa, kunnan olisi 2 momentin mukaan siivottava 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu asemakaavan ulkopuolella sijaitseva roskaantunut alue, jonka siivoaminen olisi alueen haltijalle kohtuutonta.

Toissijainen siivoamisvelvollisuus koskisi 1—3 kohtien mukaan vain roskaantumista, joka on seurausta tien, radan tai muun alueen käytöstä. Esimerkiksi ajoneuvossa syntyneet jätteet tai levähdysalueen käyttäjän jättämät jätteet ovat syntyneet tien käytöstä. Toissijaisesti siivoamisvelvolliselle voi syntyä velvollisuus kiinteistön haltijana huolehtia jätteistä tämän lain 28 §:n mukaan ja esimerkiksi tienpitäjä voi olla jätehuoltovelvollinen myös osana maantielain (503/2005) tai yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) kunnossapitovelvollisuutta. Käytännössä voi kuitenkin usein olla vaikea tehdä eroa roskaavan esineen tai aineen syntypaikan tai -tavan perusteella ja käytäntö on myös osoittanut, että roskaantuneelle alueelle helposti jätetään lisää roskaa. Siivoamisvelvollisuuden kohdistuminen ja laajuus on sen vuoksi usein ratkaistava tapausittain kokemusperäisesti.

Toissijainen siivoamisvelvollisuus kattaa alueen haltijan hallinnassa olevan alueen lisäksi siihen rajoittuvan alueen niin laajalti kuin roskaantuminen johtuu alueella harjoitetusta toiminnasta. Yleisötilaisuuden järjestäjän toissijainen siivoamisvelvollisuus rajoittuu kuitenkin vain tilaisuuteen varattuun ja sen välittömässä läheisyydessä olevaan alueeseen. Siivoamisvelvollisuuden alueellisen ulottuvuuden arviointiin ei myöskään ole yleispäteviä perusteita, vaan velvollisuus on arvioitava tapauskohtaisesti.

Toissijainen siivoamisvelvollisuus ei poistaisi roskaajan siivoamisvelvollisuutta. Toissijaisesti siivoamisvelvollinen voisi periä siivoamisen kustannukset roskaajalta jälkikäteen, jos roskaaja sittemmin tavoitetaan. Kustannukset olisi perittävä yksityisoikeudellisin keinoin.

75 §. Siivoamisesta määrääminen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voisi määrätä asianomaisen täyttämään siivoamisvelvollisuutensa. Yleensä määräys olisi annettava, jotta jätelain tarkoitus toteutuisi. Määräyksen voisi jättää antamatta esimerkiksi silloin, kun roskaantuminen on vähäistä eikä siitä aiheudu mainittavaa vaaraa tai haittaa. Jos kunta laiminlyö 74 §:n 2 momentissa tarkoitettua toissijaisen siivoamisvelvollisuutensa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi antaa siivoamisesta määräyksen. Määräyksen antamisesta ja siihen liitettävästä hallintopakotehosteesta säädettäisiin 13 luvussa. Siivoamisesta annettu määräys voitaisiin 139 §:n mukaan määrätä noudatettavaksi muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

76 §. Jätteen keräys roskaantumisen ehkäisemiseksi. Maantien, yksityisen tien, radan tai sataman pitäjän, virkistykseen yleisesti käytettäväksi tarkoitettua alueen haltijan, ulkoilu- tai moottorikelkkareitin pitäjän taikka yleisötilaisuuden järjestäjän olisi järjestettävä roskaantumisen ehkäisemiseksi alueella riittävä jätteen keräys ja muut jätehuollon palvelut. Velvoite liittyisi alueella tavanomaisesti harjoitettavaan toimintaan. Velvoitteen laajuus vaihtelisi ajan ja paikan mukaan ja sen mukaan, minkälainen on alueella tavanomaisesti katsottava muu palvelutaso. Alueen roskaantuminen on usein merkki siitä, että jätehuollon palvelut eivät vastaa tarvetta. Vastaavansisältöinen velvoite, joka ei kuitenkaan koske yleisötilaisuuden järjestäjää, sisältyy voimassa olevan jätelain 7 §:n 3 momenttiin.

77 §. Muut roskaantumista koskevat säädökset. Jätelain ohella roskaantumiseen liittyvistä seikoista säädetään myös kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetussa laissa, maankäyttö- ja rakennuslaissa, ajoneuvojen siirtämisestä annetussa laissa, ympäristönsuojelulaissa ja merenkulun ympäristönsuojelulaissa.

Säännöksiä sovelletaan useimmiten rinnakkain. Roskaamiskielto koskee kaikkia alueita, mutta roskaantuneen alueen siivoamiseen voitaisiin soveltaa jätelain sijasta muita lakeja.

9 luku. Jätehuollon maksut

78 §. Kunnan jätemaksu. Ehdotuksen mukaan kunnan velvollisuutena olisi kantaa järjestämästään jätehuollosta täysikatteista jätemaksua. Nykyisen jätelain mukaan kunnalla on oikeus, mutta ei velvollisuutta jätemaksun kantamiseen. Julkisoikeudellisella kunnan jätemaksulla tulisi kattaa sekä kunnalle että kunnan omistamalle yhtiölle tai muulle yksikölle kunnan lakisääteisestä jätehuollon järjestämistehtävästä aiheutuvat kustannukset.

Ehdotuksen lähtökohtana on, että kunta kattaa järjestämänsä jätehuollon kustannukset kuntalaisilta ja muilta jätteen tuottajilta perimillään erillisillä jätemaksuilla. Jätehuollon kustantaminen verovaroin olisi ongelmallista jätedirektiivin 14 artiklan mukaisen aiheuttamisperiaatteen kannalta. Palveluperustainen jätemaksu toteuttaa aiheuttamisperiaatetta paremmin kuin vero.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnan jätemaksun määräämisen yleisistä periaatteista. Kunnan jätemaksulla tulisi aiheuttamisperiaatteen mukaisesti kattaa kaikki jätehuollon järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Maksuun tulisi muun muassa sisältyä jätteen kuljetuksesta kiinteistöltä sekä sekalaisen yhdyskuntajätteen, hyödyntämistä varten erilliskerätyn jätteen ja vaarallisen jätteen alueellisesta vastaanotosta ja käsittelystä aiheutuvat kustannukset. Siihen tulisi sisältyä myös kunnan lakisääteisen jätehuoltovelvollisuuden hoitamiseksi tarvittavan infrastruktuurin rakentamiseen liittyvät pitkän aikavälin investoinnit. Jätemaksulla olisi kaatopaikoista annetun direktiivin mukaisesti täysimääräisesti katettava lain 21 §:ssä tarkoitettu kaatopaikan perustamisesta, käytöstä, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset. Myös lain 33 §:n nojalla kunnan tarjoamasta jätehuoltopalvelusta samoin kuin 32 §:n 2 momentissa tarkoitettusta maa- ja metsätaloudessa syntyvän vaarallisen jät-

teen vastaanotosta ja käsittelystä perittäisiin jätteen haltijalta täysikatteinen maksu.

Maksulla voitaisiin kattaa myös muista kunnan järjestämään jätehuoltoon liittyvistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset. Tällaisia tehtäviä olisivat muun muassa jäteneuvonta, jota kunta on velvollinen järjestämään 93 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla, sekä jätteen kuljetuksia koskevan rekisterin ylläpito, jätteen kuljetusten kilpailuttaminen, jätemaksujen laskutus ja muu vastaava jätehuollon järjestämiseen välittömästi liittyvä hallinnollinen työ. Valvontaviranomaisen työstä aiheutuvia kustannuksia ei voitaisi kattaa jätemaksujen kertymällä.

Jätehuollon luonne välttämättömyyspalveluna huomioon ottaen pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kunnan jätemaksun olisi vastattava tarjottua palvelutasoa. Maksujen tulisi olla palvelutasoon nähden tasapuolisia ja kohtuullisia niin, ettei eri asiakkaita, asiakasryhmiä tai kunnan eri alueita aseteta perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan. Lain tarkoituksen mukaisesti pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös, että jätemaksun tulisi mahdollisuuksien mukaan kannustaa jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä jätteen etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että eri jätelajien jätehuollosta perittäviä maksuja voitaisiin porrastaa niin, että kierrätettävistä jätteistä perittäisiin suhteessa pienempää maksua kuin loppukäsiteltävistä jätteistä. Hinnoittelussa olisi kuitenkin vältettävä perusteetonta ristiinsubventiota eri jätelajien välillä ja huolehdittava siitä, että eri jätelajien käsittelystä jätteen tuottajalta perittävä kokonaishinta kattaa kustannukset täysimääräisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan kunta voisi tarvittaessa periä jätemaksua erillisenä perusmaksuna, jolla katettaisiin muun muassa edellä kuvatusta jäteneuvonnasta ja hallinnollisesta työstä sekä jätteen alueellisten vastaanottoaikkojen perustamisesta ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset. Tällaisista palveluista olisi käytännössä mahdotonta periä jätteen aiheuttamisperiaatteen mukaista palvelun käytön määrään perustuvaa maksua, koska palvelun käyttöä ja kohdentumista yksittäisille asiakkaille ei voida määrittää tai valvoa. Kiinteän perusmaksun periminen

kaikilta jätteen tuottajilta olisi perusteltua, jos palvelut järjestetään kattavasti koko kuntaa koskevana ja jätteen haltijoilla on halutesaan tilaisuus käyttää hyväkseen kunnan tarjoamia palveluja. Perusmaksu voisi myös olla osa muuta jätemaksua. Joissakin tapauksissa jätemaksu voisi koostua yksinomaan perusmaksusta. Tämä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun jätteen kuljetus järjestetään kunnassa 37 §:n mukaisesti kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena.

Pykälän 4 momentin mukaan kunnan jätemaksuun voisi sisältyä enintään kohtuullinen tuotto sille pääomalle, jonka kunta on sitonut lainsäädännöstä johtuvien jätehuoltovelvollisuuksiensa hoitamiseksi. Säännöksen tarkoituksena olisi osaltaan varmistaa, että maksu perustuisi jätehuollon todellisiin kustannuksiin pitkän aikavälin investoinnit mukaan lukien. Säännös ehkäisisi ennalta myös jätehuollosta perittävien maksujen käyttöä piiloverotukseen. Kohtuullisen tuoton arviointi vaatii tapauskohtaista harkintaa. Tämän vuoksi ei ole mahdollista esittää yleisesti, minkä suuruista tuottoa pidettäisiin kohtuullisena. Esimerkiksi energiamarkkinoiden tuoton kohtuullisuuden valvonnassa on määritetty menetelmät toimintaan sitoutuneen pääoman arvostamisesta, sitoutuneen pääoman kohtuullisen tuoton ja verkkotoiminnan tuoksen määrittämisestä sekä toiminnan tehokkuuden huomioon ottamisesta. Kohtuullisen tuottotason arvioinnissa otetaan yleensä huomioon myös toiminnan riskit verrattuna muihin liiketoimintoihin.

79 §. Kunnan jätemaksun perusteet. Pykälässä ehdotetun pääperiaatteen mukaan kunnan jätemaksu määräytyisi sen perusteella, minkä verran asiakas käyttää kunnan jätehuoltopalveluja. Pääasiallisena maksuperusteena olisivat siten nykyisen jätelain tapaan jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Kuten nykyisinkin, perusteina saisi lisäksi ottaa huomioon jätteen keräys- ja kuljetusolot kiinteistöllä ja noutoalueella, kunnan keräysvälineiden käytön sekä kuljetusmatkan kuljetettaessa jäte yksittäisenä kuljetuksena. Säännönmukaisessa jätteen kiinteistöittäisessä keräyksessä jätteen kuljetusmatkaa ei voitaisi käyttää maksun määräytymisperusteena. Kansalaisten tasavertaisen kohtelun toteuttamiseksi saman kunnan alueella asuvilta pe-

rittävien jätemaksujen ei tulisi olla riippuvaisia etäisyydestä jätteen käsittelypaikkaan.

Jätemaksu voitaisiin pykälän 1 momentin mukaan määrätä myös kiinteistössä asuvien henkilöiden lukumäärän tai kiinteistön käyttötarkoituksen perusteella, jos jätteen määrää tai laatua ei voida vaikeudetta luotettavasti selvittää tai jos se on ympäristönsuojelun tai jätehuollon järjestämisen kannalta tarpeellista. Tämä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi haja-asutusalueella usealle jätteen haltijalle järjestettyyn yhteiseen vastaanottoon tuodun jätteen jätehuollosta perittävien maksujen kohdentamisessa eri kiinteistöille ilman, että paikkaan tuotujen yksittäisten jäteerien määrää olisi tarpeen erikseen mitata. Tällaisista palveluista olisi käytännössä mahdollonta periä palvelun määrään perustuvaa maksua, koska palvelun käyttöä ja kohdentumista yksittäisille asiakkaille ei voida määrittää tai valvoa. EU-tuomioistuimen mukaan jätemaksujen perusteet voidaan kansallisessa lainsäädännössä määrittää myös muun kuin todellisuudessa tuotetun jätteen määrän tai laadun perusteella, esimerkiksi kiinteistön henkilömäärän tai käyttötarkoituksen perusteella (C-254/08).

Perusmaksun maksuperusteina voitaisiin 2 momentin mukaan käyttää kiinteistössä asuvien henkilöiden lukumäärää, kiinteistön käyttötarkoitusta tai muuta vastaavaa perustetta. Esimerkiksi vakitukselta ja vapaa-ajan asuinkiinteistöltä voitaisiin periä erisuuruista perusmaksua.

Tuomioistuinratkaisussa (esim. KHO 26.8.2002 T 1956, LRS) on kuitenkin pidetty kansalaisten yhdenvertaisuuden vastaisena taksaa, jonka nojalla maksu voisi olla erisuuruinen sillä perusteella, onko vapaa-ajankiinteistö samassa vai eri kunnassa kuin asuinkiinteistö. Vapaa-ajan asuinkiinteistöillä ja muilla vain osan vuodesta käytössä olevilla tai pitkäaikaisesti käyttämättä olevilla kiinteistöillä tulisi myös olla oikeus palvelun keskeytykseen ja ne voitaisiin vapauttaa jätemaksusta siltä ajalta, kun kiinteistö on käyttämättä. Perusmaksu voitaisiin periä kiinteistö- tai talouskohtaisena.

Pykälän 3 momentin mukaan jätemaksun perusteista määrättäisiin tarkemmin kunnan hyväksymässä jätetaksassa. Mainitussa momentissa säädettäisiin myös jätetaksaa koskevaan päätöksentekoon liittyvästä menette-

lystä. Kunnan jätemaksun läpinäkyvyyden varmistamiseksi pykälässä säädettäisiin lisäksi, että kunnan tulisi tiedottaa vuosittain kunnan asukkaille ja muille jätehuoltopalvelujen käyttäjille jätemaksun ja mahdollisen perusmaksun kertymästä sekä siitä, mihin kustannusten kertymä on käytetty. Tietojen tulisi olla helposti saatavilla esimerkiksi kunnan omalla verkkosivulla.

80 §. *Velvollisuus suorittaa kunnan jätemaksu.* Pykälän mukaan kunnan jätemaksun suoritaisi kiinteistön haltija tai muu jätteen haltija, jonka jätteen jätehuollon kunta järjestää. Vastaava säännös sisältyy nykyisen jätelain 31 §:ään, mutta nykyisessä laissa oleva viittaus edellisen haltijan maksuvelvollisuuteen jätettäisiin selvyiden vuoksi pois. Myös perusmaksu voitaisiin osana muuta jätemaksua tai erillisenä maksuna periä ja laskuttaa kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiöltä tai muulta kiinteistönhaltijalta.

Pykälän 2 momenttia sovellettaisiin alueilla, joissa on käytössä 37 §:ssä tarkoitettu kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus. Näissä tapauksissa kunta voisi periä jätteen käsittelyä koskevan jätemaksun osan jätteen kuljettajalta. Säännös vastaisi nykyisen jätelain 31 §:n 2 momentin säännöstä. Sen sijaan esimerkiksi 78 §:n 3 momentissa tarkoitettua perusmaksua kunta ei voisi periä jätteen kuljettajalta, vaan se tulisi tarvittaessa periä suoraan kiinteistön haltijalta tai muulta jätteen haltijalta. Säännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa jätteenkuljettaja olisi ehdotetun 45 §:n mukaan velvollinen pitämään kirjaa asiakkailtaan perimistä jätemaksuista ja antamaan tiedot pyynnöstä jätehuoltoviranomaisen nähtäväksi. Samoin kuljettajan olisi 85 §:n 3 momentin mukaan eriteltävä kiinteistön haltijalle tekemässä tarjouksessa ja laskussa kunnalle maksettavan käsittelymaksun osuus.

81 §. *Kunnan jätemaksun määrääminen.* Jätetaksan mukaisen jätemaksun määräisi ja panisi maksuun lain 23 §:ssä tarkoitettu kunnan jätehuoltoviranomainen. Kysymyksessä olisi julkinen hallintotehtävä, jota ei ehdotetun lain perusteella voisi antaa muulle kuin viranomaiselle.

Maksu voitaisiin tietyin edellytyksin määrätä jätetaksasta poiketen tai jättää perimättä. Maksun kohtuullistaminen voisi olla tarpeen,

jos jäteastioiden kokoa tai tyhjennysväliä muuttamalla maksua ei olisi mahdollista saada syntyvän jätteen määrään nähden kohtuulliseksi. Tämä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun kiinteistö on tyhjiillään kiinteistön haltijan tarvitseman sairaalahoidon tai toiselle paikkakunnalle muuton vuoksi. Sen sijaan vähävaraisuus tai muu vastaava sosiaalinen syy ei olisi tässä laissa tarkoitettu peruste maksun kohtuullistamiseen. Kaikissa tapauksissa maksuperusteiden olisi oltava tasapuolisia ja kohtuullisia.

82 §. *Jätelasku ja kunnan jätemaksusta tehtävä muistutus.* Pykälän 1 momentin mukaan kunnan on jätemaksun perimistä varten toimitettava maksuvelvolliselle jätelasku, josta ilmenevät maksettava määrä, eräpäivä, maksuosoite, maksun peruste riittävän tarkasti yksilöitynä, tieto viivästysseuraamuksesta, ohjeet muistutuksen tekemistä varten sekä tarvittavat yhteystiedot maksuvelvollisen yhteydenottoa varten. Maksun perusteina tulisi yksilöidä esimerkiksi jätteen käsittelyn ja kuljetuksen sekä perusmaksun osuus jätemaksusta. Ehdotuksen tavoitteena olisi varmistaa maksujen läpinäkyvyys ja asiakkaiden riittävä ja oikea-aikainen tiedonsaanti maksujen määräytymisperusteista. Vaatimukset perustuvat kuluttajaoikeuden linjauksiin. Vastaavaa säännöstä ei ole nykyisessä jätelaissa. Voimassa olevassa jätelaissa käytetty termi maksulippu korvattaisiin arkiakieltä lähempänä olevalla termillä jätelasku.

Pykälän 2 momentin säännös maksuvelvollisen oikeudesta tehdä muistutus kunnan jätemaksusta olisi yhdenmukainen nykyisen jätelain vastaavan säännöksen kanssa. Käytännössä huomautusaika on yleensä pidempi, sillä maksuvelvollisen lasketaan yleensä saaneen laskun seitsemäntenä päivänä laskun päiväyksestä. Jätehuoltoviranomaisen olisi tehtävä muistutuksen johdosta päätös ja lähetettävä maksuvelvolliselle uusi lasku, joka voi olla myös hyvityslasku.

83 §. *Kunnan jätemaksun suorittaminen ja palauttaminen.* Pykälän säännökset jätemaksun suorittamisesta ja palauttamisesta olisivat yhdenmukaiset nykyisen jätelain vastaavien säännösten kanssa.

84 §. *Kunnan jätemaksua koskevien säännösten soveltaminen kuntien omistamaan yhtiöön.* Pykälässä täsmennettäisiin kunnan jä-

temaksua koskevien säännösten soveltamista silloin, kun kunta on 43 § mukaisesti siirtänyt jätehuollon palvelutehtävien järjestämisen tätä varten perustetulle kuntien yhteisesti omistamalle osakeyhtiölle. Tämä selkiyttäisi nykyisin sekaviksi koettuja jätemaksuun liittyviä menettelyjä. Kunnan jätemaksua koskevia säännöksiä ei sen sijaan sovellettaisi siltä osin kuin jätehuoltopalvelujen tuottaminen on annettu muun yhteisön tai yksityisen yrittäjän itsenäisesti hoidettavaksi. Näistä palveluista palveluntuottaja perisi jätteen haltijalta yksityisoikeudellisen maksun.

85 §. Kiinteistön haltijan järjestämästä kuljetuksesta perittävä maksu. Pykälässä säädettäisiin 37 §:ssä tarkoitetun kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta perittävän maksun perusteiden vähimmäisvaatimuksista. Voimassa olevassa laissa ei vastaavaa säännöstä ole. Säännöksellä pyrittäisiin turvaamaan palvelun hinnoittelun tasapuolisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys.

Pykälässä tarkoitettussa jätteenkuljetuspalvelussa olisi lähtökohtaisesti kyse yksityisoikeudellisesta sopimussuhteesta, jossa kiinteistön haltija tekee valinnan eri yritysten palvelujen ja hintavaihtoehtojen kesken. Sopimuksen tekeminen ei kuitenkaan ole kiinteistön haltijalle vapaaehtoista, koska tällä on ehdotetun lain mukaan velvollisuus järjestää jätteenkuljetus sopimalla siitä jätteen kuljetajan kanssa. Pykälässä tarkoitettu jätteenkuljetus voidaan siten rinnastaa sähkön- ja vedomitoituksen kaltaisiin välttämättömyyspalveluihin, joiden saatavuus kohtuulliseen ja tasapuoliseen hintaan on tärkeää turvata kaikille. Tasapuolisuus tarkoittaisi esimerkiksi sitä, ettei eri asiakkaita, asiakasryhmiä tai eri alueita aseteta hinnoittelussa perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan. Kohtuullisuus saattaisi tulla arvioitavaksi myös kilpailunrajoituslain vastaisena menettelynä silloin, jos jollakin alueella on vain yksi jätteenkuljetuspalveluja tarjoava yritys, jolla on mahdollisuus käyttää määräävää markkina-asemaansa hinnoittelussaan hyväkseen.

Kuljetuspalvelun hinnoittelun läpinäkyvyyttä pyrittäisiin turvaamaan pykälän 2 momentissa ehdotetulla vaatimuksella kiinteistön haltijalle toimitettavassa laskussa eriteltävistä tiedoista. Säännös olisi yhdenmukainen kunnan jätemaksua koskevan 82 §:n

1 momentin säännöksen kanssa. Pykälän 3 momentin vaatimuksella turvattaisiin maksun läpinäkyvyyttä silloin, kun kunta perii jätteen käsittelyä koskevan maksun jätteen kuljettajalta. Tällöin kuljettajan olisi eriteltävä kiinteistön haltijalle tekemässä tarjouksessa ja laskussa kuljettajan kunnalle maksama käsittelymaksun osuus sekä kuljettajalle jäävä kuljetuspalvelusta perittävä osuus. Tämä helpottaisi eri kuljetusyrittäjien kilpailuttamista ja näiden tarjoamien kuljetushintojen vertailua.

86 §. Virhe ja hinnanalennus. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi kuluttajansuojalainsäädännön mukaiset periaatteet asiakkaan oikeuksista niissä tilanteissa, joissa jätehuollon palvelu ei vastaa sitä, mitä siltä säädösten perusteella edellytetään. Pykälää sovellettaisiin paitsi jätehuollon palveluista perittäviin yksityisoikeudellisiin maksuihin myös julkisoikeudellisiin kunnan jätemaksuihin, vaikka kunnan järjestämä jätehuolto ei kuulukaan kuluttajansuojalainsäädännön soveltamisalaan.

Pykälän 1 momentin mukaan jätteen haltijalla olisi oikeus hinnanalennukseen jätehuoltopalvelussa tapahtuneen virheen vuoksi. Virheeksi määriteltäisiin muun muassa se, että jätteenkeräysvälineitä ei tyhjenetä tai että jätehuoltoa ei järjestetä muutoin määräysten tai sopimuksen mukaisella tavalla. Arvioitaessa sitä, onko palvelun keskeytystä pidettävä virheenä, olisi otettava huomioon myös keskeytyksen syy ja muut olosuhteet. Tällöin huomiota olisi kiinnitettävä muun muassa keskeytyksen vaikutuksiin sekä siihen, millä tavalla keskeytyksestä on tiedotettu ja minkälaisiin toimenpiteisiin kunta tai muu palvelun tarjoaja on keskeytyksen vuoksi ryhtynyt.

Hinnanalennuksen saadakseen jätteen haltijan tulisi pykälän 2 momentin mukaan osoittaa vaatimus hinnanalennuksesta palvelun laskutusta hoitavalle taholle kohtuullisen ajan kuluessa virheen havaittuaan. Hinnanalennuksen tulisi vastata virheen laajuutta ja kestoa. Virheestä johtuva hinnanalennus voitaisiin esimerkiksi säännönmukaisessa jätteenkuljetuksessa tehdä seuraavan laskutuksen yhteydessä. Yksityisoikeudellisissa sopimussuhteissa hinnanalennukseen liittyvät riita-asiat käsiteltäisiin käräjäoikeudessa. Julkisoikeudelliseen palveluun liittyvät riita-asiat

käsiteltäisiin hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti hallintoriitana.

Pykälän 3 momentissa kiellettäisiin säännöksistä poikkeaminen kiinteistön haltijan vahingoksi, jos kysymys on asumisessa syntyvästä jätteestä. Säännös koskisi kunnan järjestämän jätehuollon ohella myös kyseisille kiinteistöille tuottajan 6 luvun mukaisesti tuottamia palveluja. Säännöstä sovellettaisiin lisäksi 37 §:ssä tarkoitettuun kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen. Vesi- ja viiruhuoltolaissa ja sähkömarkkinalaissa (386/1995) virhettä koskeva vastaava säännös koskee vain kuluttajansuojalaissa (38/1978) tarkoitettuja kuluttajia. Ehdotetussa laissa on kuitenkin perusteltua, että säännös ulotetaan koskemaan kaikkia kiinteistöjä, joissa syntyy asumisesta peräisin olevaa jätettä. Näin asunto-osakeyhtiöt tulisivat kattavasti säännöksen soveltamisalan piiriin. Säännös ei koskisi yritysten välisiä suhteita.

10 luku. Suunnittelu ja ohjaus

Ehdotetuissa 87—90 §:ssä säädettäisiin ympäristöministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten velvollisuudesta laatia jätesuunnitelma sekä kunnan velvollisuudesta antaa tietoja suunnitelmien laatimista varten. Säännöksillä saatettaisiin voimaan jätedirektiivin 28—30 artiklassa säädetyt perusvaatimukset jätehuolto-suunnitelmista ja jätteen syntymisen ehkäisemistä koskevista ohjelmista. Säännökset vastaisivat suurelta osin asiasisällöltään voimassa olevan jätelain 40 ja 40 a §:iä. Luvussa säädettäisiin lisäksi kunnallisista jätehuoltomääräyksistä ja jäte-neuvonnasta.

87 §. Valtakunnallinen jätesuunnitelma. Ehdotetun pykälän mukaan ympäristöministeriö valmistelisi nykyisen jätelain 40 §:n tapaan valtioneuvoston hyväksyttäväksi ehdotuksen valtakunnalliseksi jätesuunnitelmaksi. Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 3 §:n 13 kohdan mukaan lakisäätöiset valtakunnalliset suunnitelmat käsitellään ja ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa.

Valtakunnallinen jätesuunnitelma olisi nykyiseen tapaan luonteeltaan strateginen suunnitelma jätehuollon ja jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisen periaatteista sekä jätealan valtakunnallisista tavoitteista ja

näiden saavuttamiseksi tarpeellisista toimista. Se velvoittaisi valtion viranomaisia ottamaan suunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja toimet huomioon omalla toimialallaan esimerkiksi lainsäädännön valmistelussa, rahoituspäätöksissä ja lupaharkinnassa. Lisäksi suunnitelma ohjaisi muita viranomaisia ja jätealan toimijoita ottamaan toiminnassaan huomioon suunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset.

Pykälän 1 momentin mukaan valtakunnallisella jätesuunnitelmalla tulisi pyrkiä jätelain tarkoituksen toteuttamiseen ja sen säännösten täytäntöönpanon edistämiseen. Ehdotettu jätesuunnitelman tavoite olisi jätedirektiivin mukainen. Direktiivin mukaan jätesuunnitelmissa on toteutettava toimenpiteet, joilla parannetaan ympäristön kannalta kestävä jätehuoltoa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös yleisesti valtakunnallisen jätesuunnitelman sisältövaatimuksista, joita voitaisiin tämentää 90 §:n nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Suunnitelmassa tulisi ensinnäkin olla arvio jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisen ja jätehuollon nykytilasta. Toiseksi suunnitelmassa tulisi esittää tavoitteet sekä toimet, joilla asetetut tavoitteet saavutetaan. Kolmanneksi jätesuunnitelmaan tulisi liittää vaikuttavuusarviointi sen selvittämiseksi, miten esitetyt toimet tukevat suunnitelmassa asetettujen keskeisten tavoitteiden saavuttamista. Suunnitelman tavoite huomioon ottaen vaikuttavuusarvioinnilla arvioitaisiin näin ollen direktiivin vaatimusten mukaisesti myös, miten suunnitelma tukee lain tavoitteiden toteuttamista ja säännösten täytäntöönpanoa. Suunnitelmasta olisi laadittava lisäksi viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 3 §:n mukainen ympäristövaikutusten arviointi.

Suunnitelma olisi nykyiseen tapaan laadittava paitsi jätehuollosta myös jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisestä. Säännöksellä saatettaisiin voimaan jätedirektiivin 29 artiklassa jäsenmaille osoitettu uusi velvollisuus laatia jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä (direktiivissä jätteen syntymisen ehkäisemistä) koskevan ohjelma. Ohjelmien avulla pyritään edistämään jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä kos-

kevia toimia ja helpottamaan alan parhaiden käytäntöjen levittämistä jäsenvaltioissa. Suunnitelmassa esitettävien jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä koskevien tavoitteiden ja toimien päämääränä olisi direktiivin mukaisesti talouskasvun ja jätteen syntymiseen liittyvien ympäristövaikutusten välisen yhteyden katkaiseminen.

Lähtökohtaisesti jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä koskeva suunnitelma laadittaisiin osana valtakunnallista jättesuunnitelmaa. Pykälän 2 momentin mukaan suunnitelma voitaisiin kuitenkin tarvittaessa erottaa erilliseksi jättesuunnitelmaksi tai sisällyttää osaksi muuta valtakunnallista suunnitelmaa, kuten kestävän tuotannon ja kulutuksen ohjelmaa tai muuta luonnonvarojen kestävää käyttöä koskevaa suunnitelmaa. Jätedirektiivin 29 artiklassa hyväksytään sekä erillisen että muuhun suunnitelmaan sisällytetyn jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä koskevan suunnitelman laatiminen. Ollessaan osa muuta suunnitelmaa on jätteen syntymisen ehkäisemistä koskevat toimet direktiivin mukaan osoitettava selkeästi.

Pykälän 3 momentin mukaan ympäristöministeriön olisi valmisteltava tarkistettu jättesuunnitelma valtioneuvoston hyväksyttäväksi, jos tämä arvioinnin perusteella osoittautuu tarpeelliseksi. Suunnitelmien uudistamistarve olisi arvioitava vähintään joka kuudes vuosi, kuten jätedirektiivin 30 artiklassa edellytetään.

Valtakunnallinen jättesuunnitelma on ilmoitettava komissiolle jätedirektiivin 33 artiklan mukaisesti.

88 §. Alueellinen jättesuunnitelma. Lakiin ehdotetaan selkeyden vuoksi sisällytettäväksi erillinen pykälä alueellisista jättesuunnitelmista. Nykyisessä laissa alueellisesta jättesuunnitelmasta säädetään samassa pykälässä valtakunnallisen jättesuunnitelman kanssa. Ehdotuksen mukaan alueellisen suunnitelman laatimisesta vastaisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Suunnitelma voitaisiin nykykäytännön mukaisesti laatia kattamaan myös kahden tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alue.

Alueellinen jättesuunnitelma olisi alueelle laadittu suunnitelma jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisestä ja jätehuollon kehittämisestä. Se olisi samalla valtakunnallisessa

jättesuunnitelmassa tai jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä koskevassa erillisessä valtakunnallisessa suunnitelmassa annettujen strategisten linjausten toimeenpanosuunnitelma. Sillä tarkennettaisiin valtakunnallisessa jättesuunnitelmassa esitettyjä tavoitteita ja toimia esimerkiksi jätteiden keräilyjärjestelmien ja jätehuollon infrastruktuurin tarpeen ja sijoitteluperiaatteiden määrittelymiseksi. Suunnitelmissa tulisi tarkastella esimerkiksi alueella tarvittavia toimia jätteen kaatopaikalle sijoittamisen vähentämiseksi ja laitospasiteetin riittävyyden varmistamiseksi. Suunnitelmassa voitaisiin esittää myös muita kuin suoraan valtakunnallisesta jättesuunnitelmasta johdettavia tavoitteita ja toimia, joiden arvioidaan olevan tarpeen jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi ja jätehuollon kehittämiseksi alueella.

Alueellinen jättesuunnitelma ei olisi luonteeltaan oikeudellisesti sitova eikä siitä tehtävään päätökseen liittyisi mahdollisuutta muutoksenhakuun. Ympäristönsuojelulain 50 §:n mukaan jättesuunnitelmat olisi kuitenkin otettava huomioon jätteen käsittelyä koskeviin ympäristölupiin liittyvässä päätöksenteossa ja lupamääräysten antamisessa, kuten nykyisin.

Alueellisella jättesuunnitelmalla olisi yhteys myös maakunnan suunnitteluun. Alueellinen jättesuunnitelma tulisi ottaa huomioon maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaisen maakuntasuunnitelman ja maakuntakaavan laatimisessa. Vastaavasti maakuntasuunnitelmat ja -kaavat tulisi ottaa huomioon alueellisen jättesuunnitelman valmistelussa. Yhteistyön varmistamiseksi ehdotetussa 89 §:ssä säädettäisiin velvollisuudesta varata maakunnan liitolle tilaisuus lausunnon antamiseen valmisteltavana olevasta alueellisesta jättesuunnitelmasta.

Alueellisella jättesuunnitelmalla olisi keskeinen merkitys myös investointien rahoituksessa. Esimerkiksi Euroopan komission mukaan Euroopan unionin aluerahastoista voidaan myöntää rahoitusta ainoastaan niille jätehuollon infrastruktuurihankkeille, jotka sisältyvät komissiolle ilmoitettuun jätehuolto-suunnitelmaan.

Valtakunnallisen jättesuunnitelman tavoin alueellisten jättesuunnitelmien uudistamisen tarve olisi 2 momentin mukaan arvioitava

kuuden vuoden väliajoin ja ne olisi ilmoitettava komissiolle jätedirektiivin 33 artiklan mukaisesti.

89 §. Jättesuunnitelmien valmistelu. Pykälä vastaisi voimassa olevan jätelain vastaavia säännöksiä ja täyttäisi jätedirektiivin 31 artiklassa säädetyt vaatimukset eri sidosryhmien ja yleisön osallistumisesta jättesuunnitelmien valmisteluun.

Pykälän 1 momentti vastaisi asiasisällöltään voimassa olevaa säännöstä. Pykälän 2 momentissa nykyistä vastaavaa säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen nimenomaisella velvollisuudella valmistella suunnitelma vuorovaikutuksessa alueen kuntiin ja viranomaisiin sekä sellaisiin alueen elinkeinonharjoittajiin, yhdistyksiin ja säätiöihin, joiden toimintaan jättesuunnitelmassa esitettävät seikat voivat olennaisesti liittyä. Riittävän vuorovaikutuksen ja yhteistyön varmistamiseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi perustaa mainituista tahoista koostuva yhteistyöryhmä suunnitelman valmistelua varten. Nykyistä säännöstä täydennettäisiin lisäksi niin, että maakunnan liitolle varattaisiin tilaisuus lausunnon antamiseen valmisteltavana olevasta alueellisesta jättesuunnitelmasta. Tämä olisi tarpeen alueellisesta jättesuunnittelusta ja maakunnan suunnittelusta vastaavien viranomaisten yhteistyön ja jätteen ja maankuntasuunnitelmien keskinäisen yhteensopivuuden varmistamiseksi. Ehdotetut säännökset eivät käytännössä merkitsisi muutosta suunnitelmien valmistelussa jo omaksettuihin käytäntöihin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kunnan velvollisuudesta antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tarpeelliset tiedot jättesuunnitelman valmistelua varten, kuten nykyisin. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi vastaavasti välittää tarpeelliset tiedot ympäristöministeriön käyttöön valtakunnallisen jättesuunnitelman valmistelussa.

90 §. Valtioneuvoston asetukset jättesuunnitelmista. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin jättesuunnitelmien sisältövaatimuksista. Valtuuden nojalla voitaisiin saattaa tarpeellisin osin voimaan jätedirektiivin 28 ja 29 artiklassa säädetyt yksityiskohtaiset jättesuunnitelmien sisältövaatimukset.

Osa direktiivin mukaisista jättesuunnitelman sisältövaatimuksista olisi tarkoitus toteuttaa valtakunnallisessa jättesuunnitelmassa ja osa alueellisessa jättesuunnitelmassa. Valtakunnallinen suunnitelma olisi luonteeltaan yleinen jäte- ja ympäristöpoliittinen linjaus. Alueellisessa suunnitelmassa käsiteltäisiin muun muassa valtakunnallisen suunnitelman tavoitteiden toteuttamista alueella ja alueen jätteenkäsittelylaitosverkoston kehittämistarpeita. Suunnitelmien tulisi olla sopusoinnussa kaatopaikoista annetun direktiivin edellyttämän kansallisen biohajoavia jätteitä koskevan strategian kanssa ja niiden olisi täytettävä pakkauksista ja pakkausjätteistä annetussa direktiivissä säädetyt vaatimukset suunnitelman sisällöstä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää lisäksi suunnitelmien toimeenpanon arvioinnista ja suunnitelman tarkistamisesta. Asetuksilla voitaisiin tarvittaessa saattaa voimaan esimerkiksi komitologiamenettelyssä valmistellut jätedirektiivin 11 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut jätteen kierrätystavoitteiden laskentaperusteet sekä 29 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä koskevien toimenpiteiden indikaattorit.

91 §. Kunnan jätehuoltomääräykset. Pykälässä säädettäisiin kunnan valtuudesta antaa paikallisista oloista johtuvia jätehuoltomääräyksiä nykyisen jätelain 17 §:ää vastaavasti. Kunnan antamat määräykset voisivat koskea koko kuntaa tai vain sen osaa. Kunnan norminantotehtävää ei perustuslain 124 §:n mukaan voida siirtää muulle kuin viranomaiselle.

Kunnan jätehuoltomääräykset pääosin koskisivat operatiivisen jätehuollon järjestämisestä. Määräysten antamisen taustalla olisi lähinnä ympäristö- tai terveyshaitan tai sen vaaran torjuminen.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan nojalla kunta voisi antaa 5 luvun mukaan vastuulleen kuuluvan jätteen määrän vähentämistä, keräystä, lajittelua, säilytystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä koskevia määräyksiä. Määräykset voisivat koskea esimerkiksi tiettyjen jätelajien keräystä tai lajittelua ottaen huomioon niiden suunniteltu käsittelytapa. Määräykset voisivat koskea myös jätehuollon teknisiä vaatimuksia, kuten jäteastioiden tai

kuljetuskaluston laatua ja sallittuja kiinteistön jäteastioiden tyhjennysaikoja. Kunta voisi määrätä myös kiinteistöllä tapahtuvan pienimuotoisen omatoimisen jätteenkäsittelyn edellytyksistä ja vähimmäisvaatimuksista esimerkiksi kasviperäisen tai muun biojätteen osalta. Samoin voitaisiin määrätä edellytyksistä, joiden perusteella jätteen haltija voisi kuljettaa ominaisuuksiltaan tai määrältään poikkeavan jätteen itse kunnan määräämään käsittelypaikkaan luovuttamatta jätettä kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen.

Kunta voisi antaa 1 momentin 1 kohdan nojalla määräyksiä myös asumisessa ja muussa 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän, ehdotetun 6 luvun mukaisesti tuottajavastuun piiriin kuuluvan käytöstä poistettujen tuotteiden keräyksestä, lajittelusta, säilyttämisestä, kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä. Mahdollisuus jätehuoltomääräysten antamiseen olisi tarpeellista, koska ehdotetun 47 §:n mukaan kunta voi osana 5 luvun mukaan järjestämäänsä jätehuoltoa täydentää käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottoa siltä osin kuin tuottaja ei sitä itse järjestä. Samoin ehdotetun 35 §:n 1 momentin mukaan kunta voisi järjestää mainitussa toiminnassa syntyvän erilliskerätyn pakkausjätteen kuljetuksen kiinteistöltä tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Kunnan tulisi tarpeen mukaan neuvotella jätehuoltomääräyksistä asianomaisen tuottajan taikka tätä edustavan tuottajayhteisön tai muun tahon kanssa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan kunta voisi antaa jätehuoltomääräyksiä myös muusta kuin kunnan järjestämisvastuun piiriin kuuluvasta jätteestä. Tällöin kunnan toimivalta rajoittuisi kuitenkin kiinteistöllä tai jätteen vastaanottoaikoilla tapahtuvaan jätteen keräystä, vastaanottoa ja kuljetusta koskeviin käytännön järjestelyihin ja teknisiin vaatimuksiin. Lisäksi määräysten antaminen sidottaisiin lain 13 pykälän 1 ja 2 momentin mukaisten terveys- ja ympäristönsuojeluvaatimusten täytäntöönpanoon. Kunnan määräykset eivät esimerkiksi voisi koskea tuottajan 6 luvun mukaan määräytyvän jätehuoltovastuun laajuutta, kuten tuottajan 49 §:n perusteella perustettaviksi määrättyjen vastaanottoaikojen määrää. Määräyksiä ei myöskään voitaisi antaa siitä, millaiseen käsitte-

lyyn elinkeinotoiminnassa syntyvät jätteet on toimitettava. Määräysten laatimisessa kuntaa sitovat hallinnon yleiset periaatteet, kuten tarkoitussidonnaisuuden ja suhteellisuuden periaate.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan kunta voisi antaa määräyksiä toimista roskaantumisen ehkäisemiseksi. Tällaiset määräykset voisivat koskea esimerkiksi roskaantumisen ehkäisemiseksi tarpeellisia toimia kunnan alueella järjestettävissä yleisötilaisuuksissa. Ehdotetun lain 8 luvussa olisi säännökset roskaamiskiellosta ja roskaantuneen alueen siistimisestä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan kunta voisi määrätä velvollisuudesta antaa tietoja järjestämisvastuulleen kuuluvasta jätteestä. Määräyksillä voitaisiin myös täsmentää lain 39 §:ssä säädettyjä jätteenkuljettajaan kohdistuvia tiedonantovelvollisuuksia, kuten sitä, milloin ja missä muodossa tiedot olisi annettava kunnan jätehuoltoviranomaiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan jätehuoltomääräyksissä voitaisiin määrätä, että 1 momentin 1 kohdan nojalla annettavat määräykset koskevat myös muun kuin kunnan järjestämisvastuun piiriin kuuluvan jätteen kompostointia tai muuta vastaavaa jätteen pienimuotoista käsittelyä jätteen syntypaikalla. Käsittelyn laatuvaatimusten ulottaminen kaikkiin jätteen haltijoihin on tietyissä tapauksissa perusteltua. Kunnan oikeus antaa tällaisia määräyksiä rajoittuisi kiinteistöllä tapahtuvaan kasviperäisen tai muun biojätteen pienkompostointiin, vähäiseen polttoon kiinteistön lämpökattiloissa tai muuhun vastaavaan pienimuotoiseen omatoimiseen käsitteilyyn, eikä se voisi koskea jätteen hyödyntämistä tai -paikkaa kiinteistön ulkopuolella. Määräystä ei myöskään voitaisi antaa ympäristölupaa edellyttävästä jätteen käsittelystä.

Pykälän 3 momentin mukaan jätehuoltomääräyksissä määrätty kunnan viranomainen voisi myöntää poikkeuksen jätehuoltomääräysten noudattamisesta. Säännös vastaisi ympäristönsuojelulain ympäristönsuojelumääräyksiä koskevaa 19 §:ää. Ehdotetun 144 §:n nojalla kunta voisi periä asian käsittelystä maksun, jonka perusteen olisi soveltuvin osin vastattava valtion maksuperustelakia

(150/1992) ja josta määrättäisiin tarkemmin kunnan hyväksymässä jätetaksassa.

92 §. *Menettely kunnan jätehuoltomääräyksiä annettaessa.* Pykälässä säädettäisiin jätehuoltomääräysten antamiseen liittyvästä menettelystä ja kyseessä olisi pääosin informatiivinen säännös.

Kunnan olisi pykälän mukaan varattava asianomaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä tarvittaessa muille viranomaisille kuten aluehallintovirastolle tilaisuus lausunnon antamiseen ennen jätehuoltomääräysten antamista. Vastaavaa säännöstä ei ole nykyisessä jätelaissa.

Muilta osin kunnan jätehuoltomääräysten valmisteluun sovellettaisiin hallintolain säännöksiä, kuten nykyäänkin. Hallintolain 34 §:n mukainen kuulemissäännös ei tulisi sovellettavaksi jätehuoltomääräysten valmistelussa, sillä määräysten valmistelu ei kohdistu välittömästi kehenkään tiettyyn tahoon eikä asiassa siten varsinaisesti ole mainitussa pykälässä tarkoitettuja asianosaisia. Sen sijaan jätehuoltomääräysten valmistelussa tulisi hallintolain 41 §:n mukaisesti varata vaikuttamismahdollisuudet muille kuin asianosaisille. Mainitun pykälän mukaan viranomaisen tulee varata näille muille kuin asianosaisille mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta, jos asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus näiden henkilöiden elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin. Tuottajavastuun piiriin kuuluvien käytöstä poistetuista tuotteista annettavista määräyksistä kunnan tulisi edellä selostetuista syistä tarpeen mukaan neuvotella tuottajan taikka tätä edustavan tuottajayhteisön tai muun tahon kanssa.

Asian vireillöolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla. Kokonaan uusien tai uudenlaisten jätehuoltomääräyksiä sekä sisällöltään merkittävien jätehuoltomääräyksiä muutoksen valmistelua voidaan pitää hallintolain 41 §:ssä tarkoitettuna asiana, joka edellyttää pykälän mukaista menettelyä. Käytännössä vaikuttamismahdollisuuden varaaminen jätehuoltomääräysten valmistelusta edellyttää tehokasta tiedottamista esimerkiksi yleisin tiedottein, mitä voidaan täydentää tiedotus- ja

keskustelutilaisuuksilla ja lehti-ilmoituksilla. Kohdennettu tiedottaminen saattaa olla tarpeen muun muassa asukasyhdistyksille ja jätteenkuljetusyrityksille esimerkiksi lähettämällä tiedossa oleville yhdistyksille ja yrittäjille tiedote virkakirjeellä.

Hyväksytyt määräykset olisi toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja aluehallintovirastolle. Säännökset vastaisivat nykyisin yleisesti noudatettavaa käytäntöä, vaikka vastaavaa säännöstä ei voimassa olevassa laissa ole.

Kunnan jätehuoltomääräysten hyväksymistä koskevaan päätökseen haettaisiin 137 §:n 3 momentin nojalla muutosta kuntalain mukaisesti kuten nykyäänkin. Tämän vuoksi hyväksymistä koskevan päätöksen tiedoksiantoon ja valitusajan alkamiseen sovellettaisiin kuntalain säännöksiä. Kuntalain 95 §:n mukaan päätös annetaan tiedoksi kunnan jäsenille asettamalla pöytäkirja yleisesti nähtäväksi, jolloin valitusaika alkaa. Asianosaiselle tiedoksianto tapahtuu lähettämällä asianosaiselle päätöstä koskeva pöytäkirjanote valitusosoituksineen erikseen kirjeellä. Valitusaika asianosaisen osalta alkaa seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Jätehuoltomääräysten hyväksymistä koskevassa asiassa ei ole varsinaisia asianosaisia, joten siltä osin tiedoksiantosäännöstä ei sovelleta. Kuitenkin kuntalain 96 §:n mukaan päätöksestä tulee lähettää pöytäkirjanote valitusosoituksineen sille, joka on sitä pyytänyt. Tämän tiedottamisen on syytä tapahtua viipymättä pöytäkirjan nähtävillä asettamisen jälkeen, vaikka se ei vaikutakaan valitusajan alkamiseen.

93 §. *Jäteneuvonta.* Ehdotuksen mukaan kunnalla säilytettäisiin keskeinen rooli jäteneuvonnan antajana. Kunnan jäteneuvontaan kuuluisi edelleen sekä jätehuollon käytännön järjestämiseen liittyvä neuvonta että jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen liittyvä neuvonta ja valistus. Kunnan velvollisuus rajattaisiin kuitenkin lain 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyviin yhdyskuntajätteisiin. Käytännössä neuvonta tarkoittaisi esimerkiksi esitteiden ja muun valistusmateriaalin valmistamista ja jakelua, verkkosivustojen ylläpitämistä tai erilaisten kampanjojen ja neuvontatilaisuuksien järjestämistä. Kunta voisi siirtää neuvonnan omistamansa

yhtiön tehtäväksi tai hankkia tarvittavat palvelut yksityisiltä yrittäjiltä tai yhteisöiltä. Kunta voisi kattaa neuvonnasta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset 78 §:ssä tarkoitulla kunnan jätemaksulla. Tuottajavastuun piiriin kuuluvia käytöstä poistettuja tuotteita koskeva neuvonta, tiedotus ja valistus kunnan tulisi tarpeen mukaan järjestää yhteistyössä tuottajan tai tätä edustavan tuottajayhteisön kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan erityisesti edistettävä 12 §:n 1 momentissa säädetyn tuotannon harjoittajan sekä tuotteen valmistajan ja maahantuojan selvilläolovelvollisuuden toteutumista, toisin sanoen sitä, että elinkeinotoiminnassa syntyvien jätteiden tuottajilla olisi riittävästi tietoa mahdollisuuksistaan kehittää tuotantoaan tai tuotetaan siten, että jätteen määrä ja haitallisuus vähenevät. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan keskusten tehtävänä on muun muassa tuottaa ja jakaa ympäristöä koskevaa tietoa sekä parantaa ympäristötietoutta.

11 luku. Jätehuolto- ja tuottajarekisteriin hyväksyminen ja merkitseminen

Lukuun 11 koottaisiin säännökset lain hyväksymismenettelyistä lukuun ottamatta jätteen kansainvälisissä siirroissa sovellettavia hyväksymismenettelyjä, joista säädettäisiin luvussa 12. Luvussa säädettäisiin jätteen keräys- ja kuljetustoimintaan ja jätteen välittäjänä toimimiseen tarvittavista sekä 6 luvussa tarkoitettujen tuottajien ja tuottajayhteisöjen ja 7 luvussa tarkoitettujen juomapakkausten palautusjärjestelmien ylläpitäjien hyväksymismenettelyistä. Säännökset pohjautuisivat nykyisen jätelain jätetiedostoon ja tuottajätiedostoon ilmoittautumista koskeviin säännöksiin, mutta niitä selkiytettäisiin menettelyn toimivuuden ja yhtenäisyyden sekä toiminnanharjoittajien oikeusturvan parantamiseksi sekä toimintojen viranomaisvalvonnan tehostamiseksi. Jätehuoltotoimintojen ympäristöluvusta säädettäisiin ympäristönsuojelulaissa, kuten nykyisin.

Lakivaliokunta pyysi 2 päivänä joulukuuta 2008 valtioneuvostolta perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitettua selvityksen ympäristörakenteen tulosta viranomaisten tietoon ja lainkäytön piiriin, ympäristörakenteen valvonnan, ennalta estämisestä, puuttumiskynnyksestä, toimenpiteen siirtämistä koskevien säännösten soveltamisesta poliisissa, rikosvastuun toteutumisesta sekä viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Asian käsittelyn yhteydessä ja asiasta eduskunnassa 13 päivänä helmikuuta 2009 järjestetyssä seminaarissa tuotiin esille muun muassa ennakkollisen viranomaisvalvonnan merkitys ympäristörakenteen ehkäisemisessä. Nyt jätelakiin ehdotetut hyväksymismenettelyjä koskevat muutosehdotukset pyrkivät osaltaan vastamaan asian käsittelyssä esille tulleisiin ongelmiin.

Jätehuolto- ja tuottajarekisteriä koskevilla säännöksillä saatettaisiin voimaan jätedirektiivin 26 artiklan mukaiset vaatimukset toimijoiden rekisteröinnistä sekä tuottajavastuuta koskevien direktiivien mukaiset tuottajien rekisteröintivaatimukset. Direktiivi mahdollistaisi ehdotettua yksinkertaisemman menettelyn toimijoiden rekisteröimiseksi. Pelkkä rekisteröinti ilman lakiin ehdotettuja säännöksiä toiminnan hyväksymisen edellytyksistä ja siihen liittyvistä menettelyistä ei kuitenkaan varmistaisi toiminnan asianmukaisuutta, tuotteen viimeisen haltijan oikeuksien toteutumista eikä alan toimijoiden tasapuolisia toimintaedellytyksiä.

94 §. *Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin.* Säännös vastaisi pääpiirteissään nykyisen jätelain 49 §:n mukaisia säännöksiä toiminnan ilmoittamisesta jätetiedostoon. Ehdotetussa säännöksessä olisi kysymys hyväksymismenettelystä, jossa viranomaisen käsittelisi hakemuksen, pyytäisi tarvittaessa lisätietoja, harkitsisi päätöksen perusteet ja tekisi valituskelpoisen päätöksen, jolla hakemus hyväksyttäisiin tai hylättäisiin. Päätökseen voitaisiin liittää määräyksiä, joita hakijan olisi noudatettava. Toimintaa ei 96 §:n mukaan myöskään saisi aloittaa ennen kuin viranomaisen on hyväksynyt toiminnan rekisteriin.

Velvollisuus hakea toiminnan hyväksymistä jätehuoltorekisteriin koskisi jätteen ammattimaista kuljettamista vastaavasti kuin nykyisen lain mukaan on ilmoitettava am-

mattimaisesta kuljettamisesta. Jätedirektiivin 26 artiklan mukaisesti velvollisuus koskisi myös toimimista jätteen välittäjänä. Nykyisen lain mukaan ilmoitusvelvollisia ovat vain myyjät ja välittäjät silloin, kun jäte on tarkoitettu hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi Suomen ulkopuolella. Sen sijaan jätteen ammattimainen kerääminen ei enää edellyttäisi hyväksyntää jätehuoltorekisteriin. Tällaisen toiminnan osalta riittäisi kevyempi, 100 §:ssä säädetty ilmoitus toiminnasta jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten.

EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön (C-270/03, C-311/99) mukaan ammattimaisen kuljetuksen käsite kattaa paitsi toimijat, jotka kuljettajan ammatissa kuljettavat muiden tuottamia jätteitä myös laitokset ja yritykset, jotka kuljettajan ammattia harjoittamatta kuitenkin liiketoiminnassaan kuljettavat jätteitä tavanomaisesti tai säännöllisesti riippumatta siitä, ovatko jätteet muiden tai niiden itsensä tuottamia.

Toiminnan hyväksyminen jätehuoltorekisteriin ja valvonta säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäväksi. Tehtävä soveltuu parhaiten alueelliselle valvontaviranomaiselle, sillä kysymyksessä on ennen kaikkea valvonnan apuväline. Tehtävän siirto kunnalle ei olisi tarkoituksenmukaista, koska jätehuoltorekisteriin hyväksyttävää jätteen kuljetus-, myynti- ja välitystoimintaa harjoitetaan yleensä useamman kunnan alueella.

Ehdotetun 2 momentin mukaan hakemus tulisi tehdä sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka toimialueella suurinta osaa toiminnasta pääasiallisesti harjoitetaan. Jos toimivaltainen viranomainen ei tällä perusteella olisi osoitettavissa, hakemus tehtäisiin toiminnanharjoittajan kotipaikan mukaiselle viranomaiselle. Nykyisen jätelain mukainen käytäntö, jossa ilmoitus tehdään lähtökohtaisesti yrityksen kotipaikan mukaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, on ollut valvonnallisesti ongelmallinen, koska useissa tapauksissa yrityksen kotipaikka on voinut sijaita aivan muualla kuin missä yrityksen varsinainen toiminta tapahtuu. Ehdotettu muutos parantaisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten mahdollisuuksia valvoa alueellaan tapahtuvaa jätteen kuljetus- ja välitystoimintaa. Jos toiminnan-

harjoittaja jättäisi erehdyksessä hakemuksen väärälle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, tämän tulisi hallintolain mukaisesti siirtää asia oikean viranomaisen käsitteilyyn.

Jos hakemuksessa tarkoitettu toiminta ulottuu kahden tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueelle, 94 §:n 2 momentissa tarkoitettun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi varattava muille asianomaisille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille mahdollisuus tarvittaessa vaikuttaa hyväksymispäätöksen valmisteluun. Tämä parantaisi viranomaisten tietojenvaihtoa ja valmiuksia seurata ja valvoa jätealan toimintaa alueellaan. Hakemuksen tai sitä koskevien tietojen toimittaminen voitaisiin käytännössä hoitaa sähköisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteisen tietojärjestelmän kautta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyistä lakia täsmällisemmin hakemuksessa annettavista tiedoista. Tarkemmat vaatimukset hakemuksen sisällöstä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

95 §. Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykset. Ehdotettu 1 momentti perustuisi pääpiirteissään nykyisen jätelain 49 a §:ään. Hyväksymisen edellytyksenä olisi kuitenkin nykyistä selvemmin se, että toimintaa tulee harjoittaa aiheuttamatta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädetty vaatimus vakuudesta poikkeaisi jonkin verran nykyisestä laista, jossa on ollut mahdollisuus käyttää toiminnanharjoittajan vakavaraisuusarviota asetettavan vakuuden vaihtoehtona. Nyt se poistettaisiin. Sen sijaan viranomaisella olisi mahdollisuus jättää vaatimatta vakuutta, jos vakuuden asettaminen on toiminnan laajuus ja luonne huomioon ottaen tarpeetonta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hyväksyttävistä vakuusmuodoista vastaavaan tapaan kuin 61 §:ssä sähkö- ja elektroniikkalaitteen tuottajan vakuudesta, 116 §:ssä jätteen siirron vakuudesta ja ympäristönsuojelulain 43 a §:ssä ympäristölupavelvollisen toiminnanharjoittajan vakuudesta. Vakuusvaatimusten tulisi kohdistua toiminnanharjoittajiin tasapuolisesti ja samanlaisissa tapauksissa yhdenmukaisesti.

96 §. *Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyisen lain 50 §:n mukaisesti, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi aina tehtävä päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä. Muutoksena nykyiseen sääntelyyn verrattuna momentissa selvennettäisiin lisäksi, että toimintaa ei saisi aloittaa ennen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt toiminnan jätehuoltorekisteriin. Asian käsittelyssä noudatettaisiin hallintolain mukaisia menettelyjä ja päätös olisi tehtävä ilman aiheetonta viivytystä.

Pykälän 1 momentin mukaan hyväksyminen voitaisiin myöntää joko toistaiseksi tai määräajaksi. Vastaavaa säännöstä ei ole nykyisessä jätelaissa. Säännös olisi tarpeen hyväksymisen ajallisen voimassaolon täsmäyttämiseksi. Jos päätöksessä ei olisi mainittu hyväksymisen voimassaoloaikaa, hyväksyminen olisi voimassa toistaiseksi. Tämä vastaisi valvonnassa jo omaksuttuja käytäntöjä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyisen jätelain 50 §:ää täsmällisemmin jätehuoltorekisteriin hyväksymisen yhteydessä annettavien määräysten sisällöstä. Päätöksessä voitaisiin ensinnäkin antaa sellaisia määräyksiä, jotka ovat tarpeen hyväksymisen edellytysten takaamiseksi. Täsmällinen viittaus mahdollisuuteen antaa kirjanpitoa ja tietojen antamista koskevia määräyksiä olisi tarpeen näiden vaatimusten merkityksen korostamiseksi toiminnan valvonnan kannalta. Määräyksillä voitaisiin myös rajoittaa toiminta koskemaan vain lajiltaan tai laadultaan tiettytyyppistä jätettä. Sen sijaan nykyisessä laissa oleva mahdollisuus rajoittaa varastoitavan jätteen määrää poistettaisiin hyväksymismenettelyn piiriin kuuluvaan toimintaan nähden tarpeettomana. Päätöksen sisällöstä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi merkittävä hakemuksen ja päätöksen olennaiset tiedot jätehuoltorekisteriin. Rekisteri olisi osa ympäristönsuojelulain 27 §:ssä säädettyä ympäristönsuojelun tietojärjestelmää, jota ylläpitävät Suomen ympäristökeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Päätös hakemuksesta olisi lisäksi toimitettava muille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökes-

kuksille, jos toimintaa harjoitettaisiin niiden toimialueella.

97 §. *Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen.* Ehdotettu säännös perustuisi pääpiirteissään nykyisen jätelain 49 §:n 3 momenttiin ja 50 a §:ään. Päätöstä voitaisiin muuttaa viranomaisen aloitteesta, jos olosuhteet muuttuisivat olennaisesti tai hyväksymisen perusteet todettaisiin olennaisesti erilaisiksi kuin päätöstä tehdessä olisi arvioitu.

98 §. *Ote jätehuoltorekisteristä.* Ehdotettu säännös perustuisi osin nykyisen jäteasetuksen 14 b §:ään. Säännökseen lisättäisiin jätteen kuljettajille velvollisuus pitää ote jätehuoltorekisteristä mukana jätteen kuljetuksen aikana tai muutoin liikenteessä olevassa ajoneuvossa ja näyttää ote tarvittaessa valvontaviranomaiselle ja poliisille. Vaatimus mahdollistaisi toiminnan lainmukaisuuden tarkistamisen esimerkiksi raskaan liikenteen valvonnan tai muiden valvontatoimien yhteydessä.

Pykälän 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi lähetettävä ote tarkistamista varten toiminnanharjoittajalle kolmen vuoden kuluttua toiminnan hyväksymisestä jätehuoltorekisteriin tai toiminnassa tapahtuneiden muutosten rekisteröimisestä. Jos toiminnanharjoittaja ei vastaisi tarkistamispyyntöön, tämä johtaisi ehdotetun 99 §:n mukaan hyväksymisen raukeamiseen.

99 §. *Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen peruuttaminen ja raukeaminen.* Pykälässä säädettäisiin päätöksen peruuttamisesta ja raukeamisesta. Peruuttamisen taustalla tulisi olla toiminnanharjoittajan tahallinen tai tuotuksellinen virheellinen menettely. Tämä olisi voinut tapahtua virheellisiä tietoja antamalla, mikä olisi vaikuttanut olennaisesti päätöksen tehneen viranomaisen edellytsharkintaan. Myös toistuva piittaamattomuus lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisesta voisi olla peruste päätöksen peruuttamiselle, jos tämä johtaisi merkittävään toiminnasta aiheutuvaan varaan tai haittaan terveydelle tai ympäristölle. Viime mainitun perusteen käyttäminen edellyttäisi, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on huomauttanut rikkomisesta toiminnanharjoittajalle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelyistä niissä tilanteissa, joissa toiminnanharjoittaja ei vastaa jätehuoltorekisteristä annetun otteen tarkistamispyyntöön. Vastaa-matta jättäminen johtaisi päätöksen raukeamiseen, mutta ennen raukeamista viranomaisen olisi varattava toiminnanharjoittajalle tilaisuus tulla kuulluksi.

100 §. *Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin.* Ehdotetun säännöksen perusteella jätteen ammattimaisesta keräyksestä olisi tehtävä ilmoitus jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten sen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jonka alueella keräystoimintaa harjoitetaan. Ammattimaisella keräyksellä tarkoitettaisiin jätteen kokoamista esimerkiksi kunnan, tuottajayhteisöjen, jakelijoiden tai muiden jätehuollon palveluyritysten järjestämiin jätteen vastaanottopaikkoihin jätteen edelleen kuljettamiseksi käsittelyyn. Säännös tarkoittaisi käytännössä myös sitä, että näihin toimintoihin ei jatkossa tarvita ympäristölupaa. Keräyksen ja ammattimaisuuden käsitteitä on tarkasteltu tarkemmin ehdotettujen 6 §:n 1 momentin 10 kohdan ja 94 §:n perusteluissa. Jätteenkeräysjärjestelmiä, joita ei pidetä yllä ammattimaisesti, voisivat jätedirektiivin johdantolauseen 17 mukaan olla esimerkiksi lääkejätteiden vastaanotto apteekeissa ja myymälöihin järjestettyjen kulutustuotteiden vastaanottopaikat sekä koulujen tai hyväntekeväisyysjärjestöjen vapaaehtoiset keräystapahtumat.

Kuten keräyksen käsitettä määrittelevän lainkohdan perusteluissa todetaan, jätteen ammattimaiseen keräykseen liittyy usein lyhyt- tai väliaikaista varastointia jätteen syntypaikalla tai muussa vastaanottopaikassa ennen jätteen kuljettamista käsiteltäväksi. Tällainen osana keräystä tapahtuva varastointi ei ammatti- tai laitospainena toimintana-kaan yleensä edellyttäisi ympäristölupaa, vaan varastointia tarkasteltaisiin keräystä koskevassa ilmoituksessa toiminnan merkitsemiseksi jätehuoltorekisteriin. Muutoin ammatti- tai laitospainen varastointi edellyttää yleensä ympäristölupaa. Jätteen pitkäaikaisessa varastoinnissa voisivat tulla sovellettaviksi myös kaatopaikkoja koskevat erityissäännökset.

Ilmoitus olisi tehtävä hyvissä ajoin ennen keräyksen aloittamista ja ilmoituksessa vaa-

dittaisiin pykälän 2 momentin perusteella olennaiset tiedot keräystoiminnasta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen merkitsisi tiedot keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin ja ilmoittaisi merkinnästä toiminnanharjoittajalle. Rekisteriä ylläpitäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, mutta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulisi voida merkitä tiedot rekisteriin sen käytössä olevan liittymän kautta. Kyseessä olisi ilmoitusmenettely, jossa kertyviä tietoja voitaisiin käyttää hyväksi keräystoiminnan valvonnassa. Ilmoitusmenettelyssä ei tehtäisi hallintopäätöstä eikä valitusoikeutta päätöksen puuttuessa olisi.

101 §. *Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi.* Pykälä pohjautuisi nykyisen jätelain 50 b §:ään sillä muutoksella, että ehdotuksen mukaan tuottajan, tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän olisi tehtävä ilmoituksen sijasta hakemus tuottajarekisteriin. Nämä hyväksyttäisiin tuottajarekisteriin hakemuksen perusteella.

Hakemuksessa tuottajarekisteriin olisi annettava riittävät tiedot, joiden perusteella Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi varmistua, että hakijalla on edellytykset harjoittaa toimintaa jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten edellyttämällä tavalla. Hakemuksessa olisi yksilöitävä hakija ja riittävän tarkasti ja selostettava tämän harjoittama toiminta mukaan lukien ne tuotteet, joita hakemus koskee. Lisäksi hakemuksessa olisi oltava riittävät tiedot käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta ja siitä tiedottamisesta sekä uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta, joiden perusteella voidaan arvioida järjestelyjen asianmukaisuus. Vastaanoton riittävyys tulisi hakemuksessa osoittaa esittämällä suunnitelma keräyksen järjestämisestä. Vastaanottopaikkojen verkoston ei hakemuksen jättövaiheessa edellytettäisi olevan valmiina.

Kotitalouksissa käytettävien sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajan olisi esitettävä selvitys 61 §:n mukaisesta vakuudesta. Tuottajayhteisön ja jäseniä ottavan juomapakkausten palautusjärjestelmän hakemuksessa olisi esitettävä tarvittavat tiedot sopimuksista, säännöistä ja muista asiakirjoista, joiden perusteella voidaan arvioida, täyttääkö

toiminta laissa ja asetuksissa säädetty vaatimukset.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin myös täsmentää hakemuksen sisältöä, eli mitä asiakirjoja ja tietoja Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tulee toimittaa.

102 §. *Tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytyksistä. Ne vastaisivat pääosin nykyisen lain edellytyksiä jossain määrin täsmennettyinä.

Pykälän 1 momentissa säädetty edellytykset koskisivat sekä tuottajaa että tuottajayhteisöä ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjää. Näiden olisi käytöstä poistettujen tuotteiden ja juomapakkausten vastaanotossa ja jätehuollossa sekä muutoinkin toiminnassaan täytettävä lain ja sen nojalla annettujen säännösten vaatimukset sekä otettava huomioon uudelleenkäyttöä ja sen valmistelua, kierrätystä ja muuta hyödyntämistä koskevat tavoitteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäedellytyksistä tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hyväksymiselle. Tuottajayhteisö tulisi olla perustettu ja toimia 62 ja 63 §:n mukaisesti ja juomapakkausten palautusjärjestelmältä 68 ja 69 §:n mukaisesti. Näiden olisi myös esitettävä lain 64 §:ssä säädetty selvitys vakavaraisuudestaan ja toimintasuunnitelma uudelleenkäytön ja jätehuollon järjestämisestä tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytyksenä.

Pykälän 3 momentin mukaan kotitalouksissa käytettävien sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajan hyväksymisen edellytyksenä olisi myös 61 §:n mukaisen vakuuden asettaminen.

Jos tuottaja tai tuottajayhteisö ei täyttäisi edellytyksiä, hyväksyntää ei voitaisi myöntää. Tällöin se voisi saada hyväksynnän tuottajarekisteriin saattamalla toimintansa säännösten mukaiseksi. Tuottaja voisi hoitaa tuottajavastuuseen kuuluvat velvoitteensa myös 63 §:n mukaisesti siirtämällä tuottajavastuun tuottajayhteisölle tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjälle. Tällöin tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän olisi ilmoitettava tuottaja tuottajarekisteriin 105 §:n mukaisesti.

103 §. *Päätös tuottajarekisteriin hyväksymisestä.* Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi tehtävä ilman aiheutonta viivytystä päätös tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevasta hakemuksesta. Tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hyväksyntä olisi viranomaisen harkinnan mukaan asian laadun perusteella joko määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva. Määräaikaisella hyväksynnällä voitaisiin varmistaa esimerkiksi tuottajayhteisöä tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjää ensimmäistä kertaa hyväksyttäessä, että toimintaa arvioitaisiin uudelleen tietyn väliajan jälkeen ja hyväksymisen edellytysten olisi täyttyvä myös päätöksen antamisen jälkeen. Esimerkiksi vakiintuneissa tilanteissa, jolloin hyväksynnälle haetaan jatkoa ja toiminta on ollut vaatimusten mukaista, voitaisiin käyttää myös toistaiseksi voimassa olevaa hyväksyntää. Yksittäinen tuottaja hyväksyttäisiin tuottajarekisteriin kuitenkin toistaiseksi. Hyväksymispäätös olisi hallintopäätös, josta olisi valitusoikeus.

Päätöksessä voitaisiin antaa tarpeellisia määräyksiä hyväksymisen edellytysten täyttämiseksi ja jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten täyttämiseksi sekä toiminnan valvomiseksi. Määräyksillä ei olisi tarkoitus aiheuttomasti rajoittaa kilpailua tai puuttua elinkeinonharjoittajan toimintaan enempää kuin on tarpeen tuottajavastuuelvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi. Määräyksillä olisi tarkoitus täsmentää esimerkiksi, miten tai millä edellytyksillä hakija täyttää jätelain 6 luvussa säädetty tuottajavastuuelvoitteensa ja miten sen tulee tämä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle osoittaa. Jos määräyksiä ei täytettäisi eikä toiminta kaikilta osin vastaisi lain ja sen nojalla annettujen säännösten vaatimuksia, voisi Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus peruuttaa tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hyväksymispäätöksen. Uusien juomapakkausten palautusjärjestelmien ylläpitäjille voitaisiin tarpeen mukaan asettaa kirsittyviä tavoitteita palautusjärjestelmän toimivuudelle, kunnes valtioneuvoston asetuksessa säädetty määrälliset tavoitteet koskevat niitä.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi merkittävä hakemuksen sekä päätöksen olennaiset tiedot ylläpitäänsä tuottajarekisteriin. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä.

104 §. *Ote tuottajarekisteristä.* Ehdotuksen mukaan Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi annettava ote tuottajarekisteristä juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjälle, jonka tehtävänä olisi toimittaa se jäsenilleen. Palautusjärjestelmään saattaa kuulua satoja jäseniä, joiden yhteystietoja valvontaviranomaisella ei ole. Jäsenen olisi tarvittaessa toimitettava ote edelleen eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettulle verovelvolliselle. Säännöksellä vahvistettaisiin nykyisin noudatettu hallintokäytäntö, jonka taustalla on eräiden juomapakkausten palautusjärjestelmistä annettu valtioneuvoston asetus.

105 §. *Tuottajan tai jäsenen ilmoittaminen tuottajarekisteriin.* Tuottajayhteisöön kuuluvan tuottajan tai juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvan tuottajan tai verovelvollisen ei tarvitsisi erikseen tehdä hakemusta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, vaan näiden ilmoittamisesta tuottajarekisteriin vastaisi kyseinen tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä. Rekisteröintimenettely kirjaamisuonteisena olisi kevyempi kuin varsinaisen hyväksymismenettely eikä asiassa tehtäisi hallintopäätöstä. Vähimmäistietoja olisivat tiedot yrityksestä ja siitä, mille tuottajayhteisölle tuottaja on velvollisuutensa siirtänyt tai mihin juomapakkausten palautusjärjestelmään jäsen kuuluu sekä minkä tuotteiden osalta.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi merkitä tiedot tuottajarekisteriin sekä ilmoitettava merkinnästä ilmoituksen tekijälle. Valtioneuvoston päätöksellä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

106 §. *Tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen.* Pykälässä täsmennettäisiin nykyisen jätelain menettelyjä tilanteissa, joissa toiminnan muutosten vuoksi on tarpeen muuttaa tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevaa päätöstä. Ilmoitus

muutoksesta olisi tehtävä, jos toiminnassa tapahtuva muutos on olennainen taikka jos tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän jäsenet vaihtuvat. Valtioneuvoston päätöksellä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ilmoittamisen ajankohdasta.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi merkittävä muuttuneet tiedot tuottajarekisteriin ja tarvittaessa muutettava tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevaa päätöstä tai tehtävä kokonaan uusi päätös.

Päätöstä voitaisiin muuttaa myös Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen aloitteesta siinä tapauksessa, että olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet tai jos päätöksen perusteiden myöhemmin todettaisiin olleen olennaisesti erilaiset kuin päätöstä annettaessa on edellytetty.

107 §. *Tuottajarekisteriin hyväksymisen peruuttaminen ja raukeaminen.* Tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen peruuttaminen olisi mahdollista, jos tuottaja, tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä ei olisi järjestänyt tuottajavastuuseen perustuvaa vastaanottoa, uudelleenkäyttöä, hyödyntämistä ja muuta jätehuoltoa kohtuullisen ajan kuluessa tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten edellyttämällä tavalla tai jos jokin muu hyväksynnän olennaisista edellytyksistä ei muutoin enää täytyisi. Päätöksen käsitellyssä noudatettaisiin hallintolain mukaisia kuulemista koskevia ja muita menettelyjä.

Jos tuottajayhteisö ei siirtymäsäännöksessä tarkoitettua siirtymäajan jälkeen täyttäisi 62 §:ssä säädettyjä edellytyksiä, raukeaisi hyväksyntä ilman erillistä päätöstä ja tuottajayhteisö poistettaisiin tuottajarekisteristä. Tuottajayhteisölle siirretyt velvoitteet siirtyisivät tällöin takaisin tuottajille.

Jos tuottaja, tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän toiminta loppuisi esimerkiksi konkurssimenettelyn päätteeksi tai muulla tavalla, raukeaisi hyväksyntä ilman erillistä päätöstä ja tuottaja, tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmä poistettaisiin tuottajarekisteristä.

12 luku. Jätteen kansainväliset siirrot

108 §. *Jätteen kansainvälinen siirto ja sen hyväksyminen.* Pykälässä viitattaisiin jätteesiirtoasetukseen, jolla tarkoitettaisiin lain 6 §:n 1 momentin 19 kohdan mukaisesti jätteiden siirrosta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1013/2006. Jätteesiirtoasetuksella säädetään yksityiskohtaisesti Euroopan unionin jäsenmaissa jätteen siirtoon sovellettavista menettelyistä ja valvontajärjestelmistä sekä jätteen siirron hyväksymisperusteista. Jätelakiin sisällytettäisiin jätteesiirtoasetusta täydentäviä säännöksiä jätteiden kansainvälisistä siirroista siltä osin kuin tätä jätteesiirtoasetuksessa edellytetään tai tämä sallitaan. Suomesta tai Suomeen siirrettävään jätteeseen sovellettaisiin myös ehdotetun jätelain jätteitä koskevia yleisiä velvoitteita ja periaatteita sekä kirjanpitoa, hallintopakkoa, muutoksenhakuja, täytäntöönpanoa ja rangaistuksia koskevia säännöksiä. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan jätelain 45 §:ää.

109 §. *Jätteen siirto käsiteltäväksi toiseen maahan.* Pykälässä säädettäisiin toiseen maahan tapahtuvan jätteen siirron hyväksymisen lisäedellytyksistä silloin, kun kysymyksessä on jätteen siirto loppukäsitteltäväksi taikka sellaisen sekalaisen yhdyskuntajätteen siirto hyödynnettäväksi, joka 32 §:n nojalla kuuluu kunnan vastuulle. Jätteesiirtoasetuksen 11 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti jäsenmaa voi kieltää loppukäsitteltäväksi tarkoitettujen jätteen siirron kokonaan tai osittain tai vastustaa niitä järjestelmällisesti jätedirektiivin mukaisen läheisyys-, hyödyntämisen ensisijaisuus- ja omavaraisuusperiaatteiden soveltamiseksi unionissa ja kansallisesti. Säännökset täydentäisivät jätteesiirtoasetuksen 11 artiklassa säädettyjä syitä, joiden perusteella jäsenmaan toimivaltainen viranomainen voi vastustaa jätteen siirtoa.

Pykälässä säädetyt loppukäsitteltävien jätteiden siirtoa koskevat hyväksymisperusteet vastaisivat pääosin voimassa olevan jätelain 46 §:n säännöksiä. Voimassa olevasta laista poiketen säännöksiä sovellettaisiin myös 32 §:n mukaisesti kunnan järjestämistä vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen siirtoon toiseen maahan hyödynnettäväksi. Säännös perustuisi jätteesiirtoasetuksen

3 artiklan 5 kohtaan, jonka mukaan loppukäsitteltäväksi tarkoitettua jätettä koskevia asetusten säännöksiä sovelletaan myös kotitalouksista kerättyyn sekalaiseen yhdyskuntajätteen siinäkin tapauksessa, että tällaisen jätteen keruun piiriin kuuluu myös muilta tuottajilta kuin kotitalouksilta peräisin oleva mainitunlainen jäte ja kun jäte siirretään hyödynnettäväksi.

Pykälän 1—4 kohdat ovat asiasisällöltään yhdenmukaiset voimassa olevan jätelain 46 §:n 1—4 kohtien kanssa. Omavaraisuusperiaatteen mukaisesti pykälässä tarkoitettujen jätteiden olisi lähtökohtaisesti käsiteltävä Suomessa. Jätteen siirto toiseen maahan voitaisiin pykälän 1 kohdan mukaan hyväksyä, jos Suomessa ei ole teknisiä tai taloudellisia edellytyksiä taikka tarvittavia laitoksia jätteen käsittelemiseksi hyväksyttävällä tavalla. Pykälän 2 kohdan mukaan siirto voitaisiin hyväksyä myös, jos jäte käsitellään ympäristönsuojelun kannalta olennaisesti paremmin kuin Suomessa. Pykälän 3 kohdan mukaan muuhun maahan tapahtuvan jätteen siirron edellytyksenä olisi vaihtoehtoisesti, että jäte käsitellään tavalla, joka olisi hyväksyttävä Suomessa ja kokonaiskustannuksiltaan olennaisesti edullisempi kuin käsittely Suomessa. Kokonaiskustannusten arvioinnissa tulisi käsitteilyhinnan lisäksi ottaa huomioon esimerkiksi kuljetuskustannukset ja jätteesiirtoasetuksen mukaisista valvontamenettelyistä aiheutuviin kustannuksiin eri maiden toimivaltaisten viranomaisten perimät maksut. Pykälän 4 kohdan mukaan siirto hyväksyttäisiin myös uuden käsittelymenetelmän kokeilemiseksi tai muuta koetoimintaa varten.

Pykälän 5 kohdan mukaan muuta kuin vaarallista jätettä saisi myös siirtää loppukäsitteltäväksi tai pykälässä tarkoitettua sekalaista yhdyskuntajätettä hyödynnettäväksi, jos siirto perustuisi jätehuollon alueelliseen yhteistyöhön Suomen ja Ruotsin tai Suomen ja Norjan kuntien kesken. Säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa mainittujen jätteiden jätehuollossa kuntien välinen alueellinen yhteistyö myös Ruotsissa ja Norjassa sijaitsevien kuntien kanssa. Voimassa olevassa laissa vastaavantyyppinen säännös koskee vain jätteen siirtoja Suomeen, mutta ei siirtoja Suomesta Ruotsiin tai Norjaan. Ehdotettu säännös selkiyttäisi sääntelyä ja varmistaisi

tasapuoliset edellytykset jätehuollon yhteistyölle sekä viennissä että tuonnissa. Naapurimaiden kuntien välinen alueellinen yhteistyö yhdyskuntajätehuollon järjestämisessä on pitkien etäisyyksien ja suhteellisen harvan väestötiheyden vuoksi perusteltua.

110 §. *Jätteen siirto käsiteltäväksi Suomeen.* Pykälän 1 momentissa ehdotetut jätteen siirron hyväksymisen edellytykset koskisivat sekä loppukäsitteltävien jätteiden siirtoja että eräin edellytyksin myös tiettyjen hyödynnettävien jätteiden siirtoja Suomeen. Säännöksen mukaan jätteen saisi siirtää Suomeen käsiteltäväksi vain, jos Suomessa syntyvän jätteen loppukäsittely tai kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödyntäminen ei Suomessa tämän vuoksi esty tai viivästy. Säännös vastaisi loppukäsitteltävien jätteiden osalta voimassa olevan jätelain 47 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista säännöstä. Sillä myös toteutettaisiin jätedirektiivin 16 artiklan 1 kohdassa säädetty unionin jäsenvaltion oikeus rajoittaa jätteen siirtoja maahan käsiteltäväksi hyödyntämislaitoksiksi katsottavissa jätteenpolttolaitoksissa, jos on osoitettu, että tällaisten siirtojen seurauksena kunnan vastuulle kuuluvaa sekalaista yhdyskuntajätettä olisi loppukäsitteltävä tai sitä olisi käsiteltävä tavalla, joka ei ole yhdenmukainen jäsenvaltion jätesuunnitelmien kanssa. Säännöksen tarkoituksena olisi toteuttaa 19 §:n 1 momentissa säädettyä omavaraisuusperiaatetta ja suojata direktiivin sallimalla tavalla kuntien järjestämää sekalaisen yhdyskuntajätteen käsittelyä. Säännöksen nojalla voitaisiin esimerkiksi kieltää jätteen siirtäminen toisesta maasta kunnan vastuulle kuuluvaa sekalaista yhdyskuntajätettä energiana hyödyntävään laitokseen, jos siirron vuoksi kunnan vastuulle kuuluvaa sekalaista yhdyskuntajätettä jouduttaisiin soveltuvan käsittelykapasiteetin puuttuessa sijoittamaan kaatopaikalle. Kielto voisi tällöin kohdistua myös muuhun kuin sekalaiseen yhdyskuntajätteeseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jätteen siirron hyväksymisen lisäedellytyksistä silloin, kun kysymyksessä on jätteen siirto loppukäsitteltäväksi Suomeen. Säännökset täydentäisivät 109 §:n tapaan jätteensirtoasetuksen 11 artiklassa säädettyjä syitä jätteen siirtoja koskeviin vastalauseisiin ja olisivat

asetuksen 11 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisia kansallisia toimia. Loppukäsitteltävien jätteiden osalta pykälä vastaisi pääosin nykyisen jätelain 47 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä. Säännöksen mukaan loppukäsitteltäväksi tarkoitetun jätteen siirron hyväksymisen edellytyksenä olisi 1 momentissa säädetyn lisäksi, että vaarallinen jäte poltetaan siihen erikoistuneessa laitoksessa, jäte käsitellään biologisesti tai fysikaalis-kemiallisesti taikka jätteen sijoittaminen maahan, maan päälle tai erityisesti suunnitellulle kaatopaikalle tai muun kuin vaarallisen jätteen polttaminen perustuisi jätehuollon alueelliseen yhteistyöhön Suomen ja Ruotsin ja Suomen ja Norjan kuntien kesken. Muihin kuin momentissa mainittuihin jätteen loppukäsittelytoimintoihin, kuten maaperäkäsittelyyn, syväinjektointiin, allastukseen, vesistöön tai mereen päästämiseen, merellä polttamiseen tai pysyvään varastointiin, jätettä ei saisi Suomeen siirtää.

111 §. *Jätteen kansainvälisen siirron kieltäminen laittoman siirron tai maksun laiminlyönnin johdosta.* Pykälän 1 kohta korvaisi voimassa olevan jätelain 48 §:n. Säännös perustuisi jätteensirtoasetuksen 11 artiklan 1 kohdan d alakohtaan ja 12 artiklan 1 kohdan d alakohtaan, jotka on toimeenpantava kansallisella lainsäädännöllä. Säännöksen mukaan Suomen ympäristökeskus voisi kieltää jätteen siirron, jos ilmoituksen tekijä tai jätteen vastaanottaja olisi tuomiolla tai päätöksellä todettu syyllistyneen jätteen laittomaan siirtoon. Kiellon edellytyksenä ei enää kuitenkaan olisi se, että teko olisi ollut tahallinen tai tehty törkeästä huolimattomuudesta. Jätteensirtoasetus ei edellytä teon tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta. Kielto voisi perustua oikeuden tuomion lisäksi myös viranomaisen päätökseen, kuten Suomen ympäristökeskuksen tai muun jättesiirtojen toimivaltaisen viranomaisen päätökseen. Tämän kieltoperusteen käyttäminen edellyttäisi kuitenkin, että teko tai laiminlyönti olisi olennainen ja kielto olisi tarkoituksenmukainen suhteessa aiottuun jätteen siirtoon. Säännöksen soveltaminen rajattaisiin tilanteisiin, joissa on todettu jätteen laitton siirto. Jätteen siirtoa ei voisi säännöksen nojalla kieltää, toisin kuin voimassa olevan lain mukaan, jos ilmoituksen tekijä tai vastaanottaja on syyll-

listynyt muuhun ympäristönsuojelullisista syistä laittomaan toimintaan.

Pykälän 2 kohdan mukaan Suomen ympäristökeskus voisi kieltää jätteen siirron, jos ilmoituksen tekijä on jättänyt maksamatta aikaisempaan jätteen siirtoon liittyneen 144 §:n nojalla perittävän, Suomen ympäristökeskuksen määräämän ilmoituksen käsittelymaksun. Ehdotettu säännös parantaisi Suomen ympäristökeskuksen mahdollisuuksia puuttua eräiden ulkomaisten jätteen tuojien järjestelmälliseen maksujen laiminlyöntiin. Maksuja ei käytännössä ole tarkoituksenmukaista laittaa perintään, koska ulkomailta tapahtuvasta perinnästä aiheutuvat kokonaiskustannukset usein ylittävät selvästi yksittäistä hyväksyntää koskevan maksun arvon (alle 1000 euroa).

112 §. Jätteensirtoasetuksen vientikiellon soveltaminen eräissä tilanteissa. Pykälän 1 momentti vastaisi asiasisällöltään nykyisen jätelain 48 b §:ää. Jätteensirtoasetuksen 36 artiklan mukaan hyödynnettäviksi tarkoitettujen vaarallisten ja eräiden muiden jätteiden vienti Euroopan unionin jäsenmaasta on kielletty maihin, joihin ei sovelleta hyödynnettävien jätteiden maan rajan ylittävistä siirtojen valvonnasta tehdyn OECD:n päätöksen C(92)39/lopullinen muuttamisesta tehtyä OECD:n neuvoston päätöstä C(2001)107/lopullinen. Pykälässä säädettäisiin jätteensirtoasetuksen mukaisesti poikkeuksista vientikieltoon.

Pykälän 1 momentin 1 kohta perustuisi jätteensirtoasetuksen 36 artiklan 3 kohtaan. Sen mukaan jäsenvaltiot voivat poikkeustapauksissa antaa säännöksiä, joiden nojalla voidaan määrittää, että vientikielto ei koske tiettyä asetuksen liitteessä vaaralliseksi jätteen luokiteltua jätettä, jos sillä ei ole jätedirektiivin liitteessä III säädettyä vaaraominaisuutta. Jätedirektiivin liitteessä III tarkoitettujen vaaraominaisuudet vastaavat ehdotetun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyyn vaarallisen jätteen määritelmään sisältyvää vaaraominaisuuden käsitettä. Säännöksen perusteella ei voitaisi vapauttaa vientikiellon piiristä esimerkiksi jätteensirtoasetuksen liitteen V osassa 3 tarkoitettua kotitalouksista kerättyä jätettä, jonka sisällyttäminen vientikiellon piiriin perustuu muihin syihin kuin sen vaaraominaisuuksiin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin jätteensirtoasetuksen 36 artiklan 4 kohdan mukaisesti, että jäte voitaisiin poikkeustapauksissa luokitella vaaralliseksi jätteeksi ja siten vientikiellon piiriin kuuluvaksi, jos jätteellä on jokin ehdotetun lain 6 §:n 1 kohdassa tarkoitettu vaaraominaisuus, vaikka jätettä ei ole lueteltu vaarallisena jätteenä jätteensirtoasetuksen liitteessä V tai se on lueteltu liitteen V osan 1 luettelossa B (Baselin sopimuksen luettelo jätteistä, jotka eivät pääsääntöisesti ole vaarallisia).

Yhtenäisten tulkintojen varmistamiseksi Suomen ympäristökeskuksen olisi mahdollisuuksien mukaan toimittava päätöksen valmistelussa yhteistyössä muiden jätteen siirtoon osallistuvien maiden toimivaltaisten viranomaisten sekä Suomen asianomaisten lupa- ja valvontaviranomaisten kanssa. Tämän vuoksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ennen päätöksen tekemistä Suomen ympäristökeskuksen olisi ilmoitettava asiasta vastaanottomaan toimivaltaiselle viranomaiselle. Muutoin asian käsittelyssä ja päätöksen tiedoksiannossa tulisi noudattaa, mitä hallintolaissa säädetään. Päätöksen jäljennös olisi säännöksen mukaan lähetettävä tiedoksi muille asianomaisille lupa- ja valvontaviranomaisille. Suomen ympäristökeskuksen olisi ilmoitettava kunkin kalenterivuoden loppuun mennessä pykälän nojalla tekemistään päätöksistä ympäristöministeriölle ja Euroopan komissiolle.

Edellä tarkoitettuja Suomen asianomaisia lupa- ja valvontaviranomaisia olisivat tilanteen mukaan aluehallintovirasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, jonka toimialueella kyseisen jätteen haltija toimii. Lain 7 §:ssä säädettäisiin vastaavasti aluehallintoviraston tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallasta tehdä tietyin edellytyksin päätöksiä vaarallisen jätteen luokituksista poikkeamiseksi. Molemmissa tapauksissa poikkeamispäätökset perustuisivat jätteen vaaraominaisuuksien arviointiin. Yhteistyö Suomen ympäristökeskuksen ja 7 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten välillä on välttämätöntä jätteen luokituskäytäntöjen yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

113 §. Jätteensirtoasetuksen 18 artiklan mukaisen jätteen kansainvälinen siirto.

Säännös olisi yhdenmukainen nykyisen jätelain 48 c §:n kanssa. Jätteensirtoasetuksen 18 artikla koskee käytännössä hyödynnettäviksi siirrettäviä muita kuin vaarallisia jätteitä ja niiden seoksia (jätteensirtoasetuksen liitteet III , IIIA ja IIIB). Tällaisten jätteiden kansainvälisissä siirroissa ei vaadita kirjallista ilmoitus- ja hyväksymismenettelyä, vaan jätteiden mukana on pidettävä siirtoasiakirja ja siirron järjestävän henkilön ja vastaanottajan välillä tulee olla sopimus jätteen hyödyntämisestä. Jätteensirtoasetuksen 18 artikla oikeuttaa jäsenvaltiot kansallisessa lainsäädännössä säätämään tietojen toimittamisesta tarkastuksia, täytäntönpäntöä, suunnittelua ja tilastointia varten. Säännöksen perusteella Suomen ympäristökeskus voisi pyytää jätteen kansainvälisestä siirrosta vastaavalta tai jätteen kuljettajalta jätteensirtoasetuksen liitteen VII mukaisia tietoja tarkastuksia ja täytäntönpäntöä varten. Yleisen valvontaviranomaisen tulisi saadessaan tietoonsa jätteensirtoasetuksen 18 artiklan mukaisen jättesirron varmistua siirron lainmukaisuudesta ja ilmoittaa Suomen ympäristökeskukselle mahdollisesta rikkomuksesta.

114 §. *Jätteen hyödyntämislaitoksen ennakkohyväksyntä.* Ehdotetulla pykälällä otettaisiin Suomessa käyttöön jätteensirtoasetuksen 14 artiklassa tarkoitettu hyödyntämislaitosten ennakkohyväksyntämenettely. Menettely perustuu OECD:n neuvoston päätökseen C(2001)107/lopullinen. Kun jätettä tuodaan toisesta Euroopan talousalueeseen kuuluvasta tai OECD:n jäsenvaltiosta hyödynnettäväksi ennakkohyväksytyyn laitokseen, on jätteen siirrosta tehdyn ilmoituksen viranomaiskäsittelylle säädetty määräaika lyhyempi kuin tavanomaisessa ilmoitusmenettelyssä. Suomen ympäristökeskuksen hyväksyntä jätteen siirtoon voitaisiin lisäksi antaa kolmeksi vuodeksi tavanomaisen yhden vuoden sijasta. Menettelyn tavoitteena on näissä tapauksissa helpottaa jätteen siirrosta tavanomaisesti noudatettavia valvontamenettelyjä ja siten edistää jätteiden hyödyntämistä.

Pykälän 1 momentissa annettaisiin Suomen ympäristökeskukselle oikeus myöntää jätteensirtoasetuksen 14 artiklan mukainen ennakkohyväksyntä toiminnanharjoittajan hakemuksesta. Ennakkohyväksyntää ei voitaisi myöntää jätteen siirtoon jätedirektiivin liit-

teen II mukaisiin väliaikaisiin hyödyntämistoimiin R12 ja R13, koska jätteensirtoasetuksen 15 artiklassa on annettu niitä koskevista siirroista erilliset säännökset. Ennakkohyväksyntää ei saisi myöskään myöntää jätteen siirtoon hyödyntämismenetelmien testaamista tai muuta koetoimintaa varten, koska kyseessä ei ole vakiintunut laitosmainen toiminta. Jätteen siirtoa koskevan ilmoituksen käsittelyssä joudutaan tällöin käyttämään tapauskohtaista harkintaa eikä ennakkohyväksyntään perustuva valvonta siten soveltuisi tällaisiin tapauksiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joilla Suomen ympäristökeskus voisi myöntää ennakkohyväksynnän hyödyntämislaitoksen toiminnanharjoittajalle. Ennakkohyväksynnällä varmistettaisiin, että laitos täyttää riittävät ympäristönsuojelu- ja muut vaatimukset, jolloin tällaisia siirtoja koskevat ilmoitukset voidaan käsitellä muita ilmoituksia nopeammin. Jätteensirtoasetuksessa ei ole säädetty edellytyksistä, joilla ennakkohyväksyntä voidaan antaa, vaan asia on jätetty jäsenmaan toimivaltaisen viranomaisen ratkaistavaksi.

Ennakkohyväksyntä voitaisiin myöntää vain tietyin yksilöidyn jätelajin tuontiin hyödynnettäväksi tietyllä menetelmällä tietyssä laitoksessa. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan laitoksella tulisi olla ympäristölupa toimintaansa. Jätteensirtoasetuksen 12 artiklan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat vastustaa jätteen siirtoa hyödyntämislaitoksiin, joilla ei ole tarvittavaa toimilupaa. Laitoksen toiminnan arviointi kuuluisi ensisijaisesti laitosta valvovalle viranomaiselle, joka on jättesirroissa yleensä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan ennakkohyväksynnän edellytyksenä olisi, että toiminnanharjoittajan käytettävissä on riittävä asiantuntemus jätteen kansainvälisistä siirroista. Hänen tulee pystyä osoittamaan olevansa riittävän hyvin perillä jätteensirtoasetuksen velvoitteista.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan ennakkohyväksytyltä laitokselta edellytettäisiin voimassa olevaa organisaatioiden vapaaehtoisesta osallistumisesta yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS-järjestelmä) ja asetuksen (EY) N:o

761/2001 ja komission päätösten 2001/681/EY ja 2006/193/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1221/2009 mukaista tai muuta vastaavaa ympäristöasioiden hallintajärjestelmä, kuten ISO 14000 –järjestelmän mukaista sertifiointia. OECD:n suositus ympäristönsuojelullisesti hyväksyttävästä jätteenhuollosta (C(2004)100) asettaa yhdeksi perusvaatimukseksi, että laitoksella on voimassaoleva ympäristöasioiden hallintajärjestelmä.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan ennakkohyväksyntä voitaisiin myöntää vain sellaiselle laitokselle, jonka toiminnasta vastaava on aiemmin toteuttamissaan jätteen siirroissa huolehtinut jätteensiiroasetuksen mukaisista velvollisuuksistaan, kuten vastaanotto- ja hyödyntämistodistusten antamisesta. Jätteensiiroasetuksen velvoitteiden toistuva noudattamatta jättäminen on asetuksen 12 artiklan mukaan peruste jätteen siirron kieltämiselle. Lisäksi toiminnanharjoittajan on pitänyt toiminnassaan huolehtia ympäristönsuojelulain mukaisista velvoitteistaan, kuten ympäristöluvassa asetettujen ehtojen noudattamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Suomen ympäristökeskuksen päätöksen sisällöstä. Pykälä perustuisi jätteensiiroasetuksen 14 artiklassa säädettyihin ennakkohyväksynnän sisältövaatimuksiin. Päätöksessä olisi yksilöitävä laitos, hyödyntämismenetelmä ja jätelajit, joita ennakkohyväksyntä koskee. Ennakkohyväksyntä olisi aina määräaikainen ja voitaisiin myöntää enintään kymmeneksi vuodeksi. Suomen ympäristökeskuksen olisi ilmoitettava tiedot ennakkohyväksytyistä laitoksista komissiolle ja OECD:n sihteeristölle. Päätöksen voitaisiin hakea muutosta 137 §:n mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuudesta antaa hakemuksessa riittävät tiedot asian käsittelyä varten. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ennakkohyväksyntää koskevan hakemuksen ja päätöksen sisällöstä.

115 §. Jätteen kansainvälisen siirron hyväksymistä tai ennakkohyväksyntää koskevan päätöksen muuttaminen ja peruuttaminen. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassaolevan

jätelain 50 a §:ää. Säännöksen mukaan jätteen siirron hyväksymistä tai hyödyntämislaitoksen ennakkohyväksyntää koskevaa päätöstä voitaisiin muuttaa, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet tai päätöksen perusteiden myöhemmin todetaan olleen olennaisesti erilaiset kuin päätöstä annettaessa on edellytetty. Molemmat päätökset voitaisiin myös peruuttaa, jos päätöksen edellytykset eivät enää täyty ja jättesiiroa koskeva päätös myös silloin, kun jätteensiiroasetuksen mukaiset edellytykset eivät enää täyty.

116 §. Jätteen kansainvälisen siirron vakuus. Pykälässä säädettäisiin, mitä vakuusmuotoja Suomen ympäristökeskus voisi hyväksyä jätteensiiroasetuksen 6 artiklan mukaiseksi siirron taloudelliseksi vakuudeksi. Pykälän mukaan sellaisia jätteiden siirtoja varten, joista on tehtävä ilmoitus, olisi hankittava vakuus, joka kattaa jätteen mahdollisesta palauttamisesta lähtömaahan, vaihtoehtoisesta käsittelystä sekä näihin liittyvistä toimista aiheutuvat kustannukset silloin, jos siirtoa ei voida toteuttaa suunnitellulla tavalla tai kun siirto on laitton. Hyväksyttäviä vakuusmuotoja olisivat takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Vakuuden antajan tulisi olla luotto-, vakuutus tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Jätteensiiroasetuksen mukaan vakuuden on katettava vähintään kuljetuksen, käsittelyn ja mahdollisen väliaikaisen käsittelyn kustannukset sekä varastointikustannukset 90 päivän ajalta. Vastaava säännös sisältyy voimassaolevan jäteasetuksen 11 e §:ään.

117 §. Tullin tehtävät. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevan jätelain 39 §:ää vastaavasti, että tullin on tarvittaessa pysäytettävä siirto, joka ei täytä jätteensiiroasetuksen tai ehdotetun lain vaatimuksia ja ilmoitettava asiasta Suomen ympäristökeskukselle, joka päättää jatkotoimista.

Pykälän 2 momentti olisi yhdenmukainen voimassa olevan jäteasetuksen 11 g §:n kanssa ja sen nojalla tullihallitus voisi määrätä jätteensiiroasetuksen mukaisesti ne tullitoimipaikat, joiden kautta jäte on siirrettävä Euroopan talousalueelle tai Euroopan talousalueelta.

13 luku. Valvonta ja hallintopakko

118 §. *Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin jätteiden ja jätehuollon kirjanpidosta sekä kirjanpitotietojen antamisesta. Ehdotetut säännökset laajentaisivat jonkin verran nykyistä kirjanpitovelvollisuutta, josta säädetään voimassa olevan lain 51 §:n 3 momentissa. Velvollisuus olisi myös laajempi kuin vastaava vaatimus jätedirektiivin 35 artiklassa. Laajennetulla kirjanpitovelvollisuudella pyrittäisiin ohjaamaan toimijoita seuraamaan tuottamansa jätteen määrän kehitystä ja jätehuollon järjestämistä sekä parantamaan viranomaisten edellytyksiä valvoa toiminnan lainmukaisuutta. Kuten direktiivissä, kirjanpitovelvollisuus ei pykälän 2 momentin mukaan koskisi kotitalouksia. Tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuottajien kirjanpitovelvollisuudesta säädettäisiin 54 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 1—4 kohdan mukaan kirjanpitovelvollisuus koskisi kuten nykyisinkin toimintaa, jossa syntyy vaarallista jätettä sekä toimintaa, joka edellyttää ympäristölupaa. Nykyisestä laista poiketen kirjanpitoa edellytettäisiin pykälän 1 momentin 1 kohdan nojalla myös muilta jätteen tuottajilta, jos toiminnassa syntyy vähintään 100 tonnia jätettä vuodessa. Näin ollen kirjanpitovelvollisuus laajenisi koskemaan esimerkiksi suurehkoja myymälöitä, jotka eivät ole ympäristölupavelvollisia. Kirjanpito tehtäisiin toimipaikkakohtaisesti.

Ehdotetun ympäristönsuojelulain 30 a §:n 1 momentin mukaan ympäristölupaa ei tarvittaisi mainitussa säännöksessä tarkoitettuun jätteen käsittelyyn. Kyseinen toiminta rajattaisiin vastaavasti myös kirjanpitovelvollisuudesta. Tämän mukaisesti kirjanpitovelvollisuus ei koskisi maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan jätteen käyttöä maa- ja metsätaloudessa eikä haitattomaksi käsitellyn jätevesilietteen, sako-kaivolietteen tai kuivakäymäläjätteen taikka haitattoman tuhkan tai kuonan hyödyntämistä tai käyttöä lannoitevalmistelain (539/2006) mukaisesti. Velvollisuus ei myöskään koskisi maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan kasviperäisen jät-

teen hyödyntämistä energiantuotannossa. Näin ollen esimerkiksi puhdistamolietteen käytöstä maataloudessa ei tarvitsisi säännöksen mukaan pitää kirjaa. Sen sijaan lietettä tuottavan jätevedenpuhdistamon toiminnan harjoittajan olisi pidettävä kirjaa lietteen vastaanottajista ja käyttäjistä sekä paikoista, joissa lietettä on käytetty tai on tarkoitettu käytettäväksi. Tämä vastaisi puhdistamolietteen käytöstä maanviljelyssä annetussa valtioneuvoston päätöksessä ja asiaa koskevassa direktiivissä säädettyjä vaatimuksia.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan kirjanpitovelvollisuus koskisi kaikkia jätteen ammattimaisia välittäjiä, kuljettajia ja kerääjiä. Velvollisuus kohdistuisi siten samoihin toimijoihin, jotka olisivat velvollisia 94 §:n nojalla tekemään toiminnastaan hakemuksen jätehuoltorekisteriin hyväksymiseksi tai 100 §:n nojalla ilmoituksen jätehuoltorekisteriin merkitsemiseksi. Nykyisen lain mukaan velvollisuus koskee vain vaarallisen jätteen ammattimaista kuljettajaa sekä jätteen välittäjää, jos jäte on tarkoitettu käsiteltäväksi muualla kuin Suomessa. Kirjanpitovelvollisuuden ulottaminen tavanomaisen jätteen ammattimaiseen kuljettamiseen ja keräämiseen sekä sellaisiin välittäjiin, jotka välittävät jätettä toisesta maasta Suomeen tai toimivat välittäjinä Suomen sisäisissä jätteen siirroissa, on perusteltua toiminnan valvontamahdollisuuksien parantamiseksi. Jätedirektiivissä säädetty kirjanpitovelvollisuus koskee vain vaarallisen jätteen välittämistä sekä ammattimaista kuljettamista ja keräämistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin jätteen käsittelijän tai muun haltijan velvollisuudesta antaa kirjanpitotietoja aikaisemmalle jätteen haltijalle taikka tuottajalle näiden luovuttamista jätteistä. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön jätedirektiivin 35 artiklan 2 kohdassa säädetty velvollisuus.

119 §. *Kirjanpitoon sisällytettävät tiedot ja niiden säilyttäminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisesti, mistä tiedoista toiminnanharjoittajien olisi pidettävä kirjaa. Tietosisällön osalta ehdotettu sääntely vastaisi nykyisen jätelain sekä jätedirektiivin vaatimuksia. Kirjanpitoon olisi myös sisällytettävät tiedot toiminnassa syntyvän jätteen määrästä suhteessa toiminnan laajuutta kuvaavaan muuttuajaan, joka toiminnan luonteesta riip-

puen olisi esimerkiksi liikevaihto, työntekijöiden määrä tai asiakaspaikkojen lukumäärä. Vaatimus kohdistuisi jätteiden tuottajiin, joiden toiminnassa syntyy vähintään 100 tonnia jätettä vuodessa. Tarkoituksena olisi ohjata jätteen tuottajia seuraamaan ja edistämään materiaalien käytön tehokkuutta toiminnassaan. Lupa- ja valvontaviranomaiset voisivat myös käyttää ominaisjättemäärätietoja apuvälineenä seurattessaan toiminnan materiaalien käytön tehokkuuden kehittymistä sekä harkitessaan tarpeellisia lupamääräyksiä.

Valtioneuvosto voisi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä toiminnoittain tai jätelajeittain kirjanpitoon sisällytettävistä tiedoista ja ominaisjättemäärän laskemisesta. Jätedirektiivin mukaisesti asetuksella olisi muun ohella tarkoitus säätää aikajärjestyksen mukaisesti kirjanpidosta edellyttämällä kirjanpitoa toimitus-, kuljetus- ja käsittelypäivämääristä. Nykyisessä laissa ympäristöministeriölle säädetyistä valtuudesta yleisten määräysten ja ohjeiden antamiseen kirjanpitovelvollisuudesta samoin kuin valvonta- ja lupaviranomaisten valtuudesta määräysten ja ohjeiden antamiseen yksittäistapauksessa luovuttaisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kirjanpidon säilyttämisestä. Muutoksena nykyiseen kirjanpitotietojen säilytysaika pidentyisi kolmesta vuodesta kuuteen vuoteen. Kuuden vuoden säilytysaika vastaisi kirjanpitolaimein mukaista vaatimusta. Se olisi yleinen vaatimus, jota asetuksella voitaisiin tiettyjen toimintojen osalta lyhentää, jos toiminta on luonteeltaan sellaista, ettei kuuden vuoden säilytysaika ole toiminnan valvonnan kannalta tarpeen. Kirjanpitotiedot voitaisiin säilyttää myös sähköisessä muodossa.

120 §. Toiminnanharjoittajan seuranta- ja tarkkailuvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin keskeisten jätehuollon toimijoiden velvollisuudesta järjestää jätehuollon seuranta ja tarkkailu säännöllisesti ja suunnitelmallisesti. Seuranta- ja tarkkailuvelvollisuudella olisi tarkoitus tehostaa toimijoiden omavalvontaa ja samalla keventää viranomaisvalvontaa. Aikaisempaa järjestelmällisemmin järjestetty omavalvonta olisi tärkeä keino ehdotetun lain tarkoituksen toteuttamiseksi.

Pykälän 1 momentin mukainen yleinen seuranta- ja tarkkailuvelvollisuus koskisi

118 §:n 1 momentissa tarkoitettuja jätteen tuottajia, käsittelijöitä, kuljettajia, välittäjiä ja kerääjiä, jotka ovat samalla kirjanpitovelvollisia. Kirjanpito- sekä seuranta- ja tarkkailuvelvollisuudet kytkeytyvät läheisesti toisiinsa. Siltä osin kuin jätehuollon toimijan toiminta olisi ympäristöluvanvaraista, seurannasta ja tarkkailusta määrättäisiin tarkemmin ympäristöluvassa.

Ympäristöluvanvaraisesta jätteen käsittelytoiminnasta olisi pykälän 2 momentin mukaan laadittava erityinen seuranta- ja tarkkailusuunnitelma. Suunnitelma olisi esitettävä lupaviranomaiselle ja se olisi osa ympäristölupaa. Suunnitelmaan olisi sisällytettävä tiedot käsiteltäviksi hyväksyttävistä jätteistä, vastaanotettavien jätteiden laadun tarkastamisesta, käsittelyssä syntyvien jätteiden ja päästöjen tarkkailusta ja seurannasta, toimista käsittelyssä syntyvien jätteiden laadun selvittämiseksi, käsittelyssä syntyvien jätteiden hyväksyttävistä käsittelymenetelmistä ja -paikoista, toiminnasta häiriö- ja poikkeuksellisissa tilanteissa, käsittelystä vastuussa olevista henkilöistä ja heidän perehdyttämisestä sekä muista vastaavista asianmukaisen seurannan ja tarkkailun järjestämiseksi tarpeellisista seikoista. Tarkemmat säännökset jätteen käsittelyn seurannan ja tarkkailun järjestämiseksi olennaisista tiedoista säädettäisiin 3 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Suunnitelmaa olisi arvioitava ja tarvittaessa tarkistettava, jos jätteen laatu, määrä tai käsittely muuttuu.

121 §. Siirtoasiakirja. Pykälässä säädettäisiin tiettyjen jätteiden kuljetuksissa mukana pidettävästä siirtoasiakirjasta. Tarkoituksena olisi turvata jätteiden toimitus asianmukaiseen käsittelyyn sekä luoda edellytykset jätteiden kuljetusten riittävään seurantaan ja valvontaan. Ehdotetut säännökset pohjautuisivat nykyiseen ongelmajätteistä annettavista tiedoista sekä ongelmajätteiden pakkaamisesta ja merkitsemisestä annetun valtioneuvoston päätöksen vaatimuksiin, joiden olennainen sisältö siirrettäisiin lakiin. Vaarallisten jätteiden osalta vaatimukset perustuisivat myös jätedirektiivin 19 artiklan 2 kohtaan.

Pykälän 1 momentin mukaan siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuus laajennettaisiin vaarallisten jätteiden lisäksi koskemaan myös sellaisia muiden jätteiden kuljetuksia, joissa

riski epäasianmukaiseen toimintaan arvioidaan tavallista suuremmaksi. Näitä olisivat sako- ja umpikaivolietteet, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen jätteet, rakennus- ja purkujätteet sekä pilaantuneet maa-ainekset. Sako- ja umpikaivolietteiksi katsottaisiin myös asumisjätevesien pienpuhdistamojen lietteet. Vaatimukset siirtoasiakirjaan sisällytettävistä tiedoista säilyisivät nykyisenkaltaisina. Vaatimuksia voitaisiin täsmentää valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtoasiakirjan käyttöön liittyvistä seikoista jätteen kuljetuksen aikana sekä siirtoasiakirjan säilyttämisestä vastaavaan tapaan kuin nykyisin säädetään siirtoasiakirjan käytöstä ongelmajätteen kuljetuksissa. Säännöksessä hyväksyttäisiin siirtoasiakirjan laatiminen sähköisenä asiakirjana vastaavasti kuin jätteen-siirtoasetuksen 26 artiklan 3 kohdassa säädetään jätteen kansainvälisissä siirroissa käytettävistä siirtoasiakirjoista.

Pykälän 3 momentin mukaan velvollisuus siirtoasiakirjan laatimiseen tai allekirjoittamiseen ei koskisi kotitalouksia. Noudettaessa jätettä kotitalouksista olisi jätteen kuljettajan huolehdittava siirtoasiakirjaan liittyvistä velvollisuuksista kotitalouden puolesta. Siirtoasiakirjaa koskevat velvollisuudet eivät sellaisinaan koskisi myöskään jätteen kansainvälisiä siirtoja, sillä niissä käytettävästä asiakirjasta säädetään jätteesiirtoasetuksessa, erityisesti sen 16 ja 18 artiklassa.

122 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen ja muiden viranomaisten, joille säädetään laissa tehtäviä, oikeudesta saada tietoja lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa ja muuta lain täytäntöönpanoa varten. Tietoja olisi oikeus saada jätteen haltijalta ja kaikilta jätehuoltoa harjoittavilta sekä roskaantuneen alueen siivoamisvelvolliselta. Lisäksi säädettäisiin viranomaisten oikeudesta saada tietoja tuotteen valmistuksesta ja siinä käytettävistä aineista sekä markkinoille saatettavista tuotteista samoin kuin asiakirjoja ja tietoja toisiltaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä. Säännös vastaisi sisällöltään nykyisen jätelain 52 §:n 1 ja 2 momenttia.

Myös Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeus saada tietoja pykälän 2 momentin mukaan vastaisi pääosin nykyisen lain 52 §:n säännöstä kuitenkin sillä lisäyksellä, että tiedonsaantioikeus voisi kohdistua myös muuhun toiminnanharjoittajaan kuin tuottajavastuujärjestelmän piiriin kuuluvaan ja kattaisi tiedot myös käytöstä poistettujen tuotteiden viennistä.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen oikeudesta saada tietoja pyynnöstä jätteenhaltijalta tai muulta jätehuoltoa harjoittavalta säädettäisiin omassa 3 momentissa. Tällä korostettaisiin sitä, että kunnan jätehuoltoviranomainen voi pyytää vain niitä tietoja, jotka ovat tarpeen sille lain 5 luvussa säädettyjen tehtävien suorittamista varten. Sen sijaan yleisen lain valvonnan vuoksi kunnan jätehuoltoviranomainen ei tietoja voisi pyytää, vaan tältä osin tiedonsaantioikeus olisi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella.

123 §. Tarkastusoikeus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisten oikeudesta tarkastusten tekemiseen sekä mittauksen suorittamiseen ja näytteiden ottamiseen. Samoin säädettäisiin oikeudesta liikkua toisen alueella ja päästä paikkaan, jossa harjoitetaan lain soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa. Valvontaviranomaiset voisivat valvontatehtäväänsä suorittaessaan myös tarvittaessa tarkkailla toiminnan ympäristö- ja terveysvaikutuksia. Lähinnä tämä voisi tarkoittaa erilaista seurantaa tai mittauksia vaikutusten selvittämiseksi.

Vastaava säännös tarkastusoikeudesta on ympäristönsuojelulain 83 §:ssä. Samanlaista säännöstä ehdotetaan myös vesilainsäädännön uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä vesilain 14 luvun 3 §:ään.

Valvontaviranomaisten toimintaa sitovat lain säännösten ohella myös hallinnon yleiset periaatteet. Näistä tarkastusoikeuden ja muiden valvontatoimien kannalta keskeisiä ovat tarkoitussidonnaisuus ja suhteellisuus. Tarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaan viranomaisen harkintavalta toimivaltuuksien käytössä on sidottu siihen tarkoitukseen, jonka toteuttamiseksi toimivalta on lainsäädännöllä perustettu. Suhteellisuusperiaatteen mukaan viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään ja toimen voimakkuus on suhteutettava sen tar-

koitukseen siten, että yksityisen oikeuksia rajoitetaan mahdollisimman vähän.

Tarkastuksissa sovellettavasta menettelystä säädetään hallintolain 39 §:ssä. Säännöstä sovelletaan, koska jätelaissa ei säädetä hallintolaista poikkeavia säännöksiä. Hallintolain säännöksen mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, jos mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimpiteistä. Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta häiriötä. Tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot. Tarkastuskertomus on annettava tiedoksi tarkastuksessa läsnäoloon oikeutulle asianosaiselle.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa tarkoitetut tarkastukset ja muut niihin liittyvät toimet eivät olisi sallittuja paikassa, joka kuuluu kotirauhan piiriin eli pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä paikoissa. Perustuslain 10 §:n mukaan kotirauhan piiriin ulottuvista välttämättömistä toimista voidaan säätää lailla perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi. Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut kotirauhan piiriin ulottuvan toiminnan, esimerkiksi tarkastusten, olevan hyväksyttäviä rikosten selvittämiseksi, jos toimi sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity (perusteltu) syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan (PeVL 8/2006 vp, PeVL 44/2002 vp.). Valiokunnan lähtökohtana sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta on ollut, ettei kotirauhan suojaan tule puuttua enimmäkseen sakolla rangaistavien, moitittavuudeltaan vähäisten rikkomusten selvittämiseksi (PeVL 40/2002 vp.).

Perustuslaissa turvattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 16/2004 vp). Kerrostalojen jätetuoneita, talo-

jen kivijalassa olevia jätetuoneita, kiinteistöjen pihalla olevia jätekatoksia tai muita jätetuoneille varattuja aitauksia pihalla tai kadun varrella ei voida pitää alueina, jotka olisivat valtiosääntöoikeudellisen kotirauhan suojan piirissä.

Kunnan jätetuontoviranomaisen 2 momentin mukainen tarkastusoikeus olisi tarpeen muun muassa kiinteistökohtaisten jätteenkeräyspaikkojen ja jätetuontien sekä muun muassa kiinteistökohtaisen kompostoinnin seurannan kannalta. Tätä seurantaan olisi tarpeen tehdä jätetuontien oikean tyhjennysvälin määrittämiseksi ja jätemaksujen oikean määräämisen varmistamiseksi. Asianmukaisella kiinteistökohtaisella kompostoinnilla voidaan harventaa jätetuontien tyhjennysväliä. Jos jätetuontoviranomaisella tai sen alaisella viranhaltijalla ei olisi tarkastusoikeutta, jouduttaisiin tarvittaessa asian selvittämiseksi pyytämään valvontaviranomaisen valvontatoimia ja tietoa tältä, mikä tarpeettomasti monimutkaistaisi käytännön menettelyjä. Kunnan jätetuontoviranomaisen tarkastustoiminnan alaa rajaisi jätelain 32 ja 33 §:n säännöksissä oleva kunnan vastuulle säädettyjen jätteiden määrittely.

Tarkastettavan paikan haltijan tai tarkastettavan tuotteen haltijan olisi 3 momentin mukaan vaadittaessa esitettävä tarkastusta toimittavalle viranomaiselle tarkastusta varten ne asiakirjat ja tietojärjestelmässään olevat tallenteensa, joilla voi olla merkitystä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnassa. Ehdotuksen mukaan tarkastuksen tekijällä olisi oikeus saada jäljennöksiä asiakirjoista ja tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista. Hallintolain säännökset ja yleisimmin hallinnon yleiset periaatteet rajaavat viranomaisen toimintaa näissäkin tilanteissa. Jäljenteiden ottaminen on rajattava tarkastuksen kannalta olennaisiin asiakirjoihin tai tallenteisiin. Tarkastuksen kohteelle olisi ilmoitettava, mitä asiakirjoja on kopioitu. Tuotteiden markkinavalvonnasta säädetään myös tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevassa EU:n niin sanotussa NLF-asetuksessa. NLF-asetus on jätetuontien kannalta merkityksellinen, koska esimerkiksi vaarallisten aineiden rajoittamista sähkö- ja elektroniikkalaitteissa koskeva direktiivin

mukainen tuotevaatimusten markkinavalvonta tulee tukeutumaan siihen.

Pykälän 4 momentin säännös vastaisi nykyisen jätelain 54 §:n 2 momenttia. Päätös maksujen perimisestä voitaisiin kuitenkin tehdä vain lain toimeenpanon valvonnan kannalta perustellusta syystä. Säännös rajautuisi mittauksista ja tutkimuksista, mutta ei tarkastuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Mittaukset ja näytteenotto ovat käytännössä poikkeuksellisia tarkastuksissa.

Esityksessä ei ehdoteta otettavaksi käyttöön yleistä valvontatoiminnan maksullisuutta, toisin kuin esimerkiksi ympäristöterveydenhuollossa, jossa kaikki etukäteen suunniteltavissa olevat valvontatoimet ovat toiminnanharjoittajalle maksullisia. Ympäristöministeriössä selvitetään erikseen mahdollisuuksia ympäristönsuojelulainsäädännön täytäntöönpanoon liittyvän suunnitelmallisen valvontatoiminnan saattamisesta maksulliseksi. Hyväksyessään ympäristönsuojelulain muutosta koskevan hallituksen esityksen (HE 100/2009 vp) eduskunta edellytti, että ympäristönsuojelun jälkivalvontaa tehostetaan selvittämällä mahdollisuudet valvontamaksun käyttööntöön ja valvonnan sisällölliseen kehittämiseen.

124 §. Tarkastukset. Säännöksellä pantaisiin osittain täytäntöön jätedirektiivin 34 artiklan vaatimukset asianmukaisista ja määräjoihin suoritettavista tarkastuksista. Tarkempia säännöksiä asiassa voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

125 §. Yksittäisen määräyksen antaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta antaa yksittäinen määräys roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi. Säännös vastaisi sisällöltään ympäristönsuojelulain 85 §:ä. Määräystä ei voitaisi ehdotetun säännöksen perusteella antaa ympäristöluvanvaraisesta toiminnasta, vaan näihin sovellettaisiin ympäristönsuojelulain mukaisia valvontamenettelyjä.

Ehdotettu pykälä olisi tarkoitettu tapauksiin, joissa 126—129 §:ssä tarkoitettujen hallintopakon käyttöä ei pidettäisi vielä tarkoitukseenmukaisena tai joita muut säännökset eivät kattaisi. Pykälän soveltaminen ei edellyttäisi yleistä säännöstä tai määräystä, jota vastaan

olisi toimittu. Säännöksen nojalla valvontaviranomainen voisi antaa määräyksen siitä, miten toiminnassa tulee menetellä, jotta muutoin kohtuuton tilanne voitaisiin ehkäistä. Yksittäisen määräyksen antaminen olisi hallintopakkoa kevyempi toimenpide. Pykälä soveltuisi etenkin yksityisten ihmisten tai jätehuollon epäasianmukaisen järjestämisen ehkäisemiseen. Yksittäinen määräys voitaisiin antaa esimerkiksi roskaisen kiinteistön puhdistamiseksi. Jos kunnan ympäristönsuojeluviranomainen havaitsisi alueella syntyvän roskaantumista, se voisi esimerkiksi antaa määräyksen toimittaa alueelle lisää jäteastioita.

Määräyksen antaisi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Pykälässä tarkoitettujen tilanteiden olisivat paikallisia, joiden selvittäminen sopisi paikalliset olosuhteet parhaiten tuntevalle viranomaiselle. Ympäristönsuojeluviranomaisen tulisi toimia yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen ja rakennusvalvontaviranomaisen kanssa.

126 §. Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta puuttua lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaiseen toimintaan asettamalla hallintopakon päävelvoite. Ehdotettu pykälä vastaisi pääpiirteissään nykyisen jätelain 57 §:n 1 momenttia. Nykyiseen säännökseen verrattuna lain nojalla annettujen määräysten ja jätteensiirtoasetuksen vastainen menettely on lisätty ehdotukseen. Päätöksen tehosteista säädettäisiin 129 §:ssä. Säännös olisi yleinen jätelain kaikkien valvontaviranomaisten käytössä oleva mahdollisuus hallintopakon käyttöön. Viranomainen käyttäisi hallintopakkoa lähinnä sen mukaan, miten toimivalta valvonta-asioissa jakautuu viranomaisten kesken. Valvontatoimivalta on päällekkäinen lain yleisten valvontaviranomaisen eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten välillä. Käytännön syyt perustelevat toimivallan yksittäisissä valvonta-asioissa paikallisten tilanteiden ollessa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen hoidettavana.

Valvontaviranomainen voisi antaa kieltoja ja määräyksiä oikeudenvastaisen tilan oikaisemiseksi ja laillisen tilan palauttamiseksi. Esimerkiksi metsään ajettu rakennusjäte voi-

taisiin määrätä poistettavaksi ja toimitettavaksi käsiteltäväksi asianmukaisesti. Uutena säännöksenä nykyisiin säännöksiin verrattuna ehdotetaan, että valvontaviranomainen voisi määrätä kiellon tai määräyksen saaneen myös palauttamaan ympäristön ennalleen tai poistamaan rikkomuksesta aiheutuneen haitan. Ehdotus on tarpeen, koska roskaantumista tai pilaantumista koskevat pykälät eivät sovellu kaikkiin tapauksiin. Ennallistamismääräys voisi myös johtua esimerkiksi ympäristön likaantumisen tai kasvillisuuden tuhoutumisesta. Samantapainen sääntely on ympäristönsuojelulain 84 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukainen mahdollisuus määrätä jätettä tai tuotetta koskevista väliaikaisista toimista on tarpeen erityisesti jätteen kansainvälisten siirtojen valvontaa varten. Määräyksiä voidaan antaa esimerkiksi silloin, kun epäillään jätteen laiton siirtoa ja asian selvittäminen on kesken. Tällöin Suomen ympäristökeskus voisi kieltää esimerkiksi kuorman purkamisen tai jätteen käsittelyn sekä antaa määräyksiä jätteen väliaikaisesta varastoinnista. Jätteensierroasetuksen mukaan laittomasti siirretty jäte-erä on ensisijaisesti palautettava lähtömaahan. Palautusmääräyksen voi antaa myös toisen maan viranomainen, jolloin Suomen ympäristökeskuksen on voitava antaa ennen palautusta noudatettavia määräyksiä käytännön järjestelyistä Suomessa. Säännöstä voitaisiin käyttää muissakin tilanteissa kuin jätteen kansainvälisissä siirroissa, jos väliaikaiset toimet jonkin jäte-erän suhteen ovat tarpeen. Ehdotetun 2 momentin mukaan väliaikaisista toimista aiheutuneista kustannuksista vastaisi se, joka on toiminut säännösten tai määräysten vastaisesti.

Ennen hallintopakon käyttämistä valvontaviranomaisen tulisi kehottaa kirjallisesti tai suullisesti oikaisemaan lainvastainen tilanne. Hallintopakon käyttö tulisi vireille vasta, jos tällaista kehoitusta ei noudateta. Tällöin mahdollisen päätöksen kohteelle tulisi aina varata tilaisuus tulla kuulluksi asiassa hallintolain ja uhkasakkolain (1113/1990) mukaisesti. Säännöksessä ei ole erikseen nimetty valvontaviranomaista, vaan valvontaviranomaisen tehtävät ja toimivalta on tarkoitettu täsmentää muualla lainsäädännössä. Määräysten anto-

oikeus määräytyisi kussakin tapauksessa viranomaisten yleisen tehtävä- tai toimivaltajon mukaisesti. Päätökseen voitaisiin hakea muutosta valittamalla.

Ehdotettu 3 momentti kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen oikeudesta antaa määräyksiä kiireellisessä tapauksessa vastaisi pitkälti ympäristönsuojelulain 89 §:ää. Määräyksen antaminen edellyttäisi aina tarkastusta haitan kohteessa. Määräys kohdistuisi selkeästi yksilöityyn tahoon. Määräyksiä annettaessa tulisi ottaa huomioon yleinen velvollisuus sietää kohtuullisessa määrin haittoja.

Valvovan viranomaisen käytössä olisi säännöksessä tarkoitettujen keinojen lisäksi mahdollisuus eräissä tapauksissa määrätä 131 §:n mukainen laiminlyöntimaksu taikka tehdä ilmoitus esitutkintaa varten. Valvontaviranomaisella olisi lisäksi pääsääntöisesti velvollisuus tehostaa kieltoa tai määräystä uhkasakolla, teettämistä tai keskeyttämishallalla. Ympäristönsuojelulain 86 §:n mukainen säännös toiminnan keskeyttämisestä on käytettävissä myös jätetoiminnoissa, jos pykälän soveltamisen edellytykset muutoin täyttyvät.

127 §. *Tuotetta tai tuotemerkintöjä koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen.* Pykälä korvaisi nykyisen jätelain 57 §:n 2 momentin. Jos kysymys olisi tuotteesta, joka tai jonka merkinnät eivät täyttäisi ehdotetussa 70 §:ssä taikka 10 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyjä yksilöityjä vähimmäisvaatimuksia, voisi ympäristöministeriö tai Turvatekniikan keskus lain 48 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden osalta sekä 4 kohdassa säädettyjen paristojen ja akkujen osalta kieltää tilapäisesti tai pysyvästi tuotteen markkinoille luovuttamisen taikka velvoittaa tekemään tuotteeseen sellaiset muutokset, että se täyttäisi säädetty vaatimukset sekä osoittaa muutokset tehdyiksi. Lain 68 §:ssä säädettyyn juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvien pantillisten juomapakkausten osalta toimivaltainen viranomainen olisi Tullilaitos. Viranomainen voisi myös määrätä esimerkiksi ryhtymään tarvittaviin toimiin, jotka koskevat markkinoille jo luovutettua tuotetta. Nykyisin nämä oikeudet ovat jo olleet ympäristöministeriöllä ja sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sekä paristojen ja akkujen osalta Turvatekniikan

keskuksella voimassa olevan jätelain 57 §:n 2 momentin nojalla.

Pykälän keinovalikoima olisi viranomaisen käytössä 126 §:ssä säädettyjen keinojen ohella. Lisäksi pykälässä täsmennettäisiin nykyistä lakia tarkemmin, keihin velvoite, kieltä tai määräys voi kohdistua. Pykälä olisi tarpeen Euroopan unionin sisämarkkinoiden edellyttämän tuotteiden markkinavalvonnan järjestämiseksi, josta säädetään NLF-asetuksessa. Tuotteita koskevien määräysten valvonta edellyttää valvontaviranomaiselta koko Suomea koskevaa toimivaltaa. Kyse voi tällöin olla markkinoille luovutetuista tuotteista, joiden poistaminen markkinoilta edellyttää yhtenäistä menettelyä viranomaisessa. Tuotetta koskevia yksilöityjä vaatimuksia on etenkin Euroopan unionin direktiiveissä.

128 §. *Tuottajan järjestämää jätehuoltoa koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen.* Pykälä korvaisi nykyisen jätelain 57 §:n 3 momentin. Pykälä olisi viranomaisen käytössä 126 §:ssä säädettyjen keinojen ohella. Pykälä koskisi pakkokeinoja tilanteissa, joissa 6 luvussa tarkoitettu tuottaja tai tuottajayhteisö taikka 7 luvussa tarkoitettu juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä on rikkonut laissa tai sen nojalla jätehuollon järjestämisestä annettuja yksilöityjä vaatimuksia.

Pykälän 2 kohta olisi kokonaan uusi. Sen nojalla Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi kieltää tuottajaa saatamasta tuottajavastuun alaista tuotetta markkinoille, kunnes tämä olisi hyväksytty tai merkitty 142 §:n mukaiseen tuottajarekisteriin. Säännös olisi tarkoitettu lähinnä viimesijaiseksi keinoksi silloin, kun esimerkiksi laiminlyöntimaksu ei sovellu tai tehoa ja kun tuottaja tahallisesti tai törkeän huolimattomasti laiminlyö velvoitteitaan ja saavuttaa näin huomattavaa markkinaetua velvoitteensa moitteettomasti hoitaviin tuottajiin nähden. Säännöstä voitaisiin käyttää esimerkiksi niin sanottuun vapaamatkustajaan, joka olisi todettu tuottajaksi, jolle olisi jo asetettu laiminlyöntimaksu ja joka edelleen kieltäytyisi liittymästä tuottajayhteisöön tai rekisteröitymästä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ylläpitämään tuottajarekisteriin. Ensisijaisesti kieltäoikeuden ollessa ololla olisi ennaltaehkäisevä vaikutus

ja sen käyttäminen olisi todennäköisesti poikkeuksellista. Säännöstä tarvittaisiin estämään kilpailun vääristymistä lakisääteisten velvoitteiden tahallisen laiminlyönnin johdosta. Jakelijoihin viranomaisen kieltäoikeus ei kohdistuisi, vaan kieltä koskisi vain tuotteiden luovuttamista tuottajalta eteenpäin kiellon asettamisen jälkeen siihen asti, kunnes tämä olisi hyväksytty tai merkitty tuottajarekisteriin.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi myös peruuttaa tuottajan, tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hyväksymistä koskevan päätöksen ehdotetun 107 §:n mukaisesti säännöksen edellytysten täytyessä.

129 §. *Uhkasakko, teettämishukka ja keskeyttämishukka.* Ehdotettu pykälä korvaisi nykyisen jätelain 58 §:n. Säännös vastaisi sanamuodoltaan ympäristönsuojelulain 88 §:ää, mutta siihen lisättäisiin nykyisen jätelain 58 §:n mukainen toiminnan kieltomahdollisuus. Pykälän mukaan rikkomustilanteisiin liittyvää 126–128 §:n nojalla asetettua päävelvoitetta olisi tehostettava uhkasakolla, teettämishukalla tai keskeyttämishukalla, jolle se olisi ilmeisen tarpeetonta. Poikkeustapauksissa, joissa päävelvoitteen noudattamisesta ei ole epäilyksiä, tehosteita ei olisi välttämätöntä määrätä päävelvoitteen määräämisen yhteydessä. Tehostetta ei olisi välttämätöntä asettaa myöskään, jos olisi todennäköistä, ettei päävelvoitteen kohde voisi tosiasiaassa täyttää velvoitteitaan esimerkiksi varattomuuden takia. Nykyisessä jätelain 58 §:ssä tehosteen käyttö on mahdollista, mutta siihen ei velvoiteta. Siinä on lueteltu tahot, jotka voivat tehostetta käyttää. Ehdotetussa säännöksessä tehostetta käyttäisi valvontaviranomainen, jonka tehtävistä ja toimivallasta säädetäisiin toisaalla.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksettavaksi määräämä uhkasakko perittäisiin ulosottoaareissa (705/2007) säädettyssä järjestyksessä. Nimenomainen säännös asiasta on tarpeen ottaen huomioon ulosottoaaren 2 luvun 2 §:n 1 momentin 6 kohdan sanamuoto. Hallintopakkoasiaan sovellettaisiin muutoin uhkasakkolakia. Esimerkiksi uhkasakko voitaisiin siten asettaa juoksevana tai kiinteämääräisenä. Uhkasakollain mukaan viranomaisen voisi myös luopua tehos-

teen tuomitsemisesta, jos siihen on uhkasakkolaisia tarkoitettuja perusteita. Lisäksi tulisi noudattaa uhkasakkolain säännöksiä veloitteen asettamiseen liittyvästä ilmoittamisesta.

Uhkasakkolokia sovelletaan myös teettämiskustannusten perimiseen. Lain 17 §:ssä on asiaa koskeva säännös, jonka mukaan teettämiskustannukset maksetaan ensin valtion tai kunnan viranomaisen varoista ja peritään sen jälkeen veloitettulta siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin on säädetty. Niin sanotun itsekriminointisuojaan toteuttamiseksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että sen nojalla hankittua tietoa ei saisi käyttää todisteena rikosta tai laiminlyöntimaksua koskevassa asiassa.

130 §. Teettämisuhan kohteena olevan irtaimen omaisuuden myynti. Säännös pohjautuisi nykyiseen jätelain 65 §:ään. Valvontaviranomainen voisi toimittaa hyödynnettäväksi tai myydä sellaisen irtaimen omaisuuden, johon kohdistuva teettämisuha on määrätty toimeenpantavaksi ja jolla on rahallista arvoa. Se voisi myös siirtää omaisuuden myynnin ulosottoviranomaiselle. Jos omaisuuden hyödyntämisestä tai myymisestä jäisi teettämisestä aiheutuneiden kustannusten kattamisen jälkeen ylijäämää, olisi viranomaisen palautettava se alkuperäiselle omistajalle.

131 §. Laiminlyöntimaksu. Ehdotuksen mukaan jätehuollon valvonnassa otettaisiin käyttöön seuraamusluontoinen, hallinnollisessa menettelyssä määrättävä laiminlyöntimaksu. Eduskunnan ympäristövaliokunta on kiinnittänyt huomiota jätelainsäädännön valvonnan tehostamistarpeisiin. Jätelain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 176/2007 vp) käsittelyn yhteydessä valiokunta totesi (YmVM 2/2008 vp), että valvonnan tehostamismahdollisuuksia, kuten mahdollisuutta määrätä virhemaksu tai eräänlainen rikesakko velvollisuuksien laiminlyömisestä, tulee selvittää ennakkoluulottomasti jätelain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Valiokunnan mukaan tulisi harkita myös uudentyypistä sääntelyä ja rikosoikeudellisten ja hallinnollisten seuraamusten perusteita.

Jätelainsäädännön laillisuusvalvonnan kanalta keskeisten ilmoitus-, siirtoasiakirja- ja muiden vastaavien velvoitteiden täytäntöön-

panoon ei ole käytössä tehokasta mutta samalla hallintotoiminnan suhteellisuus- ja tarkoituksenmukaisuusvaatimukset täyttävää keinoa. Voimassa olevan jätelain 58 §:n mukaisen hallintopakon uhan asettamisesta korkeimman hallinto-oikeuden lainvoimaiseen päätökseen kuluu kolmesta neljään vuotta. Rikoslain (39/1889) ympäristörikossäännösten tunnusmerkistön täytyminen edellyttää aina pilaantumista tai ainakin sen vaaraa. Laiminlyöntimaksun soveltamisalaa ehdotetut rikkomukset eivät täytä tätä edellytystä.

Ehdotetun maksun soveltamisen piiriin tulisi laiminlyöntejä, joiden toteen näyttäminen olisi yksinkertaista eikä vaatisi tutkinnallisia toimia. Tällöin ero rikosoikeudelliseen seuraamusjärjestelmään pysyisi selkeänä. Esimerkiksi Ruotsissa on käytössä ympäristösanktiomaksu, jonka määrää toimivaltainen valvontaviranomainen muun ohella ilman lupaa toimimisen tai tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin seurauksena. Vastaavan tyyppinen seuraamusluonteinen maksu voidaan Suomessa määrätä ainakin verotusmenettelylaissa (1558/1995) säädetyn tiedonantovelvollisuuden, tilaajavastuulain (1233/2006) mukaisen selvitysvelvollisuuden ja rahoitustarkastuslain (587/2003) mukaisten tiedonantovelvollisuuksien laiminlyönnistä sekä alusjätelain (300/1979) mukaisesta öljypäästöistä ja päästökauppalain (683/2004) mukaisesta päästöoikeuden ylityksestä.

132 §. Laiminlyöntimaksun suuruus. Ehdotetun 131 §:n 1 momentin mukaista tuottajarekisteriin hakematta jättämistä koskevan laiminlyöntimaksun suuruuden perusteena olisi maksuvelvollisen edellisen tilikauden liikevaihto. Rekisteriin hakematta jättäminen merkitsee käytännössä kaikkien tuottajavastuuta koskevien velvollisuuksien laiminlyöntiä ja tapauksen mukaan mahdollisesti satojen tuhansien eurojen vuosittaista säästöä. Koska laiminlyönnille on olemassa ilmeinen taloudellinen kannuste, myös seuraamuksen on vastaavasti oltava riittävän suuri, jotta sillä voisi olla ennaltaehkäisevä vaikutus. Ehdotuksen mukaan maksu olisi 1 prosentti liikevaihdosta, mutta kuitenkin enimmillään 500 000 euroa. Ehdotetun 131 §:n 2 momentin mukaisista laiminlyönneistä seuraisi 500—10 000 euron suuruinen maksu riippu-

en laiminlyönnin laadusta, laajuudesta ja sillä saavutetusta taloudellisesta edusta.

Laiminlyöntimaksua voitaisiin kohtuullistaa tai se voitaisiin jättää määräämättä, jos maksuvelvollinen osoittaisi, että laiminlyönti on johtunut maksuvelvollisen erehdyksestä tai poikkeuksellisista oloista eikä maksuvelvollinen ole saavuttanut laiminlyönnin johdosta merkittävää taloudellista etua. Kohtuullistaminen olisi mahdollista vain, jos molemmat säännöksessä mainitut edellytykset täyttyvät. Laiminlyöntimaksun soveltamisen piirissä on vain rutiininomaisten hallinnollisten velvoitteiden laiminlyöntejä ja maksun määräämistä edeltää aina viranomaisen kehoitus laiminlyönnin korjaamisesta. Maksun kohtuullistaminen tai määräämättä jättäminen voisi siten tulla kysymykseen vain harvoissa poikkeustapauksissa, mutta toisaalta tämän mahdollistava säännös on katsottava maksuvelvollisten oikeusturvan kannalta tarpeelliseksi.

Pykälän 3 momentin avulla turvattaisiin Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mahdollisuus saada tarvittavat tiedot liikevaihtoon perustuvan laiminlyöntimaksun määräämiseksi. Ehdotuksen mukaan ainoastaan tuottajarekisteriin ilmoittamatta jättämisestä määrättävän maksun suuruus perustuisi tuottajan liikevaihtoon. Tuottajan liikevaihtotiedot saataisiin ensisijaisesti patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämästä julkisesta tietokannasta. Kaikkien tuottajien tiedot eivät kuitenkaan käytännössä päädy patentti- ja rekisterihallituksen tietokantaan ja siksi valvontaviranomaisella tulisi olla oikeus tarvittaessa salassapitosäännösten estämättä saada vastaavat tiedot Verohallinnolta. Tiedot annettaisiin valvontaviranomaisen pyynnöstä verotoimistoista tuottajien veroilmoitusten ja niiden liitteiden perusteella.

133 §. Laiminlyöntimaksun määrääminen. Ehdotetun pykälän mukaan laiminlyöntimaksun määräisi toimivaltainen valvontaviranomainen. Maksun määräämismenettely riippuisi osin siitä, mistä 131 §:ssä tarkoitettusta laiminlyönnistä on kysymys. Jos kysymyksessä olisi 131 §:n 1 momentissa tai 2 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettu korjattavissa oleva laiminlyönti, valvontaviranomaisen olisi ennen maksun määräämistä lähetettävä maksuvelvolliselle kirjallinen kehoitus täyttää

velvollisuutensa tiettyyn määräpäivään mennessä. Kehotuksessa tulisi olla maininta maksun määräämisestä laiminlyönnin seurauksena. Kehotuksessa asetetun määräajan tulisi olla vähintään 30 päivää. Viranomaisen olisi määrättävä maksu viimeistään 60 päivän kuluessa kehotuksessa mainitun määräajan päättymisestä. Maksuvelvollisen kuulemisen osalta noudatettaisiin hallintolain 34 §:n yleissäännöstä. Jos sen sijaan kysymyksessä olisi 131 §:n 2 momentin 4–9 kohdassa tarkoitettu kertaluontoinen laiminlyönti, jonka korjaaminen ei jälkikäteen ole mahdollista, valvontaviranomainen huomauttaisi laiminlyöjää kirjallisesti ja kehottaisi tätä maksun uhalla olemaan toistamatta laiminlyöntiä. Maksu voitaisiin määrätä vasta, jos toiminnanharjoittaja huomautuksen saatuaan toistaisi laiminlyönnin seuraavan kahden vuoden aikana, esimerkiksi kuljettaisi jätettä pitämättä mukanaan otetta jätehuoltorekisteristä tai jätteensiirtoasiakirjaa. Maksu voitaisiin tällöin määrätä laiminlyönnin toteamista seuraavan 60 päivän aikana.

Laiminlyöntimaksua ei voitaisi 2 momentin mukaan määrätä, jos maksuvelvollinen on tuomittu samaa asiaa koskevasta rikkomuksesta tai jos asia on vireillä esitutkinnessa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa. Säännös toteuttaisi osaltaan "ne bis in idem" kielltoa, jonka mukaan samasta asiasta ei voi rangaista kahdesti. Pykälän 3 momentin mukaan kuitenkin 131 §:n 1 momentin mukaisesta tuottajarekisteriin hakematta jättämisestä voitaisiin laiminlyönnin jatkuessa määrätä uusi maksu, kun edellisen maksun määräämisestä on kulunut vähintään kalenterivuosi. Rekisteriin hakematta jättäminen on passiivisuuteen perustuva laiminlyönti, jota ei voi toistaa. Ne bis in idem kiellon kannalta uuden maksun määrääminen olisi osa samaa rangaistusta, joka teon luonteesta johtuen määrätään yhdellä tai useammalla päätöksellä riippuen siitä, kuinka kauan laiminlyöntiä jatketaan.

Ehdotetun 4 momentin mukaan maksu määrättäisiin maksettavaksi valtiolle. Maksuvelvollinen maksaisi myöhästyneestä maksusta viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:ssä säädetyn yleisen korkoperusteiden mukaan.

134 §. Vireillepano-oikeus. Ehdotettu pykälä korvaisi nykyisen jätelain 59 §:n. Se

vastaisi sanamuodoltaan ympäristönsuojelulain 92 §:n 1 momenttia. Nykyisen jätelain 59 §:n mukaan lain 21 ja 57 §:ssä tarkoitettua määräystä koskevan asian voi panna vireille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa nyt ehdotetussa 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut tahot. Ehdotuksen mukainen valvontaviranomainen tarkoittaa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta että kunnan ympäristönsuojeluviranomaista.

Vireillepano-oikeuden laajentaminen kohdian 3 ja 4 mukaisesti tahoihin yhdenmukaisesti sääntelyn ympäristönsuojelulain kanssa ja antaisi viranomaisille laajemmat vireillepano-oikeudet. Vireillepano-oikeus laajenisi toiminnan sijaintipaikan kunnalle sekä niille kunnille, joiden alueelle toiminnan ympäristövaikutukset kohdistuvat. Kunnan yleistä puhevaltaa käyttäisi kunnanhallitus, ellei kunta olisi muuta päättänyt. Tämän lisäksi vastaavien kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilla olisi itsenäinen vireillepano-oikeus valvontaviranomaisena. Myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla olisi vireillepano-oikeus ympäristönsuojelun yleisenä valvontaviranomaisena. Säännöksestä kävisi yksiselitteisesti ilmi, että viranomainen voi myös itse aloittaa menettelyn.

Asian saaminen vireille viranomaisessa edellyttäisi hallintolain 19 §:n mukaista pääsääntöisesti kirjallista vireillepanoa ja perusteltua vaatimusta. Vireillepanoa ei olisi pelkkä tiedon antaminen viranomaiselle, hallintokantelu, vapaamuotoinen ilmianto tai muu yhteydenotto viranomaiseen. Viranomaisen olisi vireillepanon johdosta tehtävä päätös, josta olisi oikeus muutoksenhakuun.

135 §. Virka-apu. Säännös korvaisi voimassa olevan jätelain 56 §:n, jonka mukaan poliisin ja tulliviranomaisen on tarvittaessa annettava valvontaviranomaiselle virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnan sa. Säännöksessä mainittaisiin poliisi, tullilaitos ja rajavartiolaivos.

136 §. Toiminta rikosasiassa. Pykälä olisi uusi ja siinä yhdenmukaistettaisiin sääntelyä ympäristönsuojelulain kanssa. Pykälän 1 momentin mukaan valvontaviranomaisten olisi ilmoitettava todetusta lainvastaisesta teosta tai laiminlyönnistä poliisille tai tulliri-

kosten tapauksessa tulliviranomaiselle esitutkintaa varten. Valvontaviranomainen voisi kuitenkin jättää ilmoituksen tekemättä, jos tekoa olisi pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä, eikä yleisen edun olisi katsottava vaativan syytteen nostamista. Ehdotettu 1 momentti vastaisi pitkälti ympäristönsuojelulain 94 §:ää, mutta selkeyden vuoksi ilmoitusvelvollisuus rajattaisiin rikoslain 48 luvun 1—4 §:n mukaisten rikosten epäilyyn. Tämä osaltaan rajaisi vähäisimmät rikokset pois ilmoitusvelvollisuuden piiristä. Näiden osalta viranomaisilla olisi edelleen oikeus tehdä ilmoitus esitutkintaviranomaisille, kuten nykyäänkin. Muotoilussa on otettu huomioon valvontaviranomaisten, esitutkintaviranomaisten, syyttäjien ja tuomioistuinten rajalliset voimavarat, eli vähäisimmistä asioista ei ole tarkoituksenmukaista säätää ilmoitusvelvollisuutta. Samalla on pyritty varmistamaan, ettei viranomaiselle aseteta ilmoitusvelvollisuutta sellaisesta rikoksesta, josta on tarkoituksenmukaisempaa ja tehokkaampaa asettaa laiminlyöntimaksu. Valvontaviranomaisen tulisi selvittää riittävästi asiaan liittyvät seikat ilmoittamisesta rikosepäilyistä esitutkinnan edistämiseksi ja nopeuttamiseksi. Poliisi voisi myös pyytää valvontaviranomaiselta selvityksiä esitutkinnan aikana.

Pykälän 2 momentin mukainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asianomistaja-asema toimialallaan koskisi kaikkia rikosasioita, joihin liittyy jätelain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten rikkominen, jos yleistä etua on loukattu. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus olisi asianomistajana tuottajavastuuta koskevissa rikosasioissa, jos yleistä etua on loukattu. Yleisen edun loukkaamisena pidettäisiin tuottajavastuuasioissa esimerkiksi sitä, että tuottaja on saavuttanut perusteetonta hyötyä velvoitteensa moitteettomasti hoitaviin nähden laiminlyönnillä tuottajavastuuvelvoitteitaan ja vääristänyt siten kilpailua alalla. Rikoslain 48 luvun mukaiset tunnusmerkistöt soveltuvat huonosti tuottajavastuuta koskevaan lainvastaiseen menettelyyn, joihin usein liittyy huomattavan taloudellisen edun tavoittelua. Näin ollen Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asianomistaja-asema olisi tarpeen myös pel-

kästään jätelain rikkomista koskevissa tapauksissa.

Asianomistajaa tulisi kuulla esitutkinnassa ja tuomioistuimessa sekä sille tulisi varata tilaisuus esittää oikeudenkäynnissä asianosaiselle ja todistajalle kysymyksiä. Asianomistajalla olisi myös itsenäinen syyteoikeus asiassa. Säännöksessä olisi otettu huomioon Euroopan neuvoston 1998 Strasbourgissa allekirjoitettu yleissopimus ympäristön suojelemiseksi rikosoikeudellisin keinoin.

14 luku. Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

137 §. Muutoksenhaku. Laissa on runsaasti pykäläiä, joiden perusteella viranomaiset tekevät päätöksiä, joihin muutoksenhaku voi kohdistua. Näitä ovat muun muassa vaarallisen jätteen luokittelusta poikkeamista koskevat päätökset (7 §), siivoamisesta määrääminen (75 §), kunnan jätemaksun kohtuullistaminen (81 §), päätös kunnan jätemaksua koskevasta muistutuksesta (82 §), poikkeaminen kunnan jätehuoltomääräyksistä (91 §), jätehuoltorekisteriin hyväksymispäätökset ja niiden muutokset (96, 97 ja 99 §) sekä tuottajarekisteriin hyväksymispäätökset ja niiden muutokset (103, 106 ja 107 §), Suomen ympäristökeskuksen erilaiset päätökset jätteesiirroista (111, 112, 114 ja 115 §), valvontaviranomaiseen päätökset valvontatoiminnassa ja hallintopakon käyttämistä koskevat päätökset (125–129 §) sekä laiminlyöntimaksun määrääminen (133 §).

Pykälän 1 momentin mukaan tämän lain nojalla annetusta päätöksestä valitettaisiin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallintolainkäyttölain 12 §:n mukaan valitus tehdään pääsääntöisesti sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä on sen viranomaisen toimialue, jonka päätöksestä valitetaan. Valitus olisi hallintovalitus. Asioiden käsittelymaksusta valitettaisiin samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Toimivaltainen hallintotuomioistuimien valitettaessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksestä olisi 2 momentin pääsäännön mukaan se hallintotuomioistuin, jonka tuomiopiirissä pääosa päätöksen kohteena olevasta toiminnasta sijaitsee. Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevissa lain

96, 97 ja 99 §:n mukaisissa päätöksissä ja niihin liittyvissä hallintopakko- ja laiminlyöntimaksupäätöksissä toimivaltainen hallinto-oikeus olisi 1 momentin mukaisesti kuitenkin se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä on sen viranomaisen toimialue, jonka päätöksestä valitetaan. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksiin tuottajavastuuasioissa haettaisiin muutosta hallinto-oikeudelta, jonka tuomiopiirissä sijaitsee sen henkilön kotikunta tai yhteisön kotipaikka, johon päätös liittyy. Aluehallintoviraston 7 §:n nojalla tekemään vaarallisen jätteen luokittelua koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta ympäristönsuojelulain 96 §:n mukaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan kunnan jätehuoltomääräystä koskevasta päätöksestä (91 §), jätemaksuja ja käsittelymaksuja koskevasta jätetakasasta (79 ja 144 §), jätteenkuljetusjärjestelmää koskevasta päätöksestä (38 §) sekä päätöksestä jätehuollon palvelutehtävän siirtämiseksi yhtiölle (43 §) valitettaisiin kunnallisvalituksena siten kuin kuntalaissa säädetään. Perusteena valitustielle on se, että nämä päätökset koskevat kunnan toiminnan järjestämistä. Kunnan toiminnan järjestämistä koskeviin muihinkin päätöksiin, kuten jätehuollon tehtävien osoittaminen kuntayhtymälle, haettaisiin muutosta kuntalain mukaisesti kunnallisvalituksella. Näiden päätösten muutoksenhaun osoittaminen nimenomaisella säännöksellä jätelaissa ei ole tarpeen.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen alaisen viranhaltijan 126 §:n nojalla kiireellisessä tapauksessa antamasta väliaikaisesta määräyksestä ei saisi valittaa 3 momentin mukaan. Muutoksenhaku olisi kuitenkin mahdollista päätöksestä, jonka kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekisi asiassa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta hallinto-oikeuden päätökseen jätemaksun suorittamista koskevissa asioissa, perustevalitusasiat mukaan lukien. Muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätökseen olisi mahdollista vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää siihen valitusluvan.

138 §. Valitusoikeus. Pykälässä säädettäisiin valitusoikeudesta niissä päätöksissä, joista jätelain mukaan valitetaan hallintovalituksella. Kunnallisvalitukseen oikeutetuista säädetään kuntalaissa. Pykälän mukaan valitus-

oikeus olisi asianosaisilla, joita olisivat esimerkiksi jätelain mukaisten hyväksyntöjen hakijat sekä mahdolliset haitankärsijät, joiden oikeutta tai etua päätös koskee.

Nykyiseen jätelakiin verrattuna pykälään lisättäisiin eräiden viranomaisten valitusoikeus. Valitusoikeus olisi paitsi toiminnan sijaintikunnalla ja vaikutusalueen kunnalla myös näiden kuntien valvontaviranomaisella eli ympäristönsuojeluviranomaisella. Muutoksenhaussa kunta, jonka puhevaltaa käyttäisi kunnanhallitus, valvoisi yleistä kunnan etua ja valvontaviranomainen valvoisi lain säännösten toteutumista erityisesti ympäristönsuojelun kokonaisedun kannalta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella olisi erikseen valitusoikeus yleisen edun valvojana. Valitusoikeus koskisi kunnan jätehuoltoviranomaisen, ympäristönsuojeluviranomaisen sekä tilanteen mukaan myös toisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksiä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan valitusoikeus olisi myös rekisteröidyillä yhdistyksillä ja säätiöillä, joilla olisi lain 134 §:n nojalla vireillepano-oikeus. Vastaava säännös on nykyisessä jätelaissa.

Ehdotettu valitusoikeussäännös jätelaissa on pitkälle yhdenmukainen ympäristönsuojelulain vastaavan säännöksen kanssa. Jätelakiin ei kuitenkaan ehdoteta valitusoikeutta muille yleistä etua valvoville viranomaisille. Nimenomaisen säännöksen puuttuessa tulkinta muiden viranomaisten valitusoikeudesta jää hallinlainsäätäjän yleisen tulkintakäytännön varaan.

Pykälän 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle olisi lisäksi valitusoikeus sellaisesta hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla olisi kumottu tai muutettu sen ensiasteena tekemää päätöstä. Valvontaviranomaisen valitusoikeus perustuu tässä ympäristönsuojelun edun valvontaan.

139 §. Päätöksen täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta. Päätöksen lainvoimaisuus on lähtökohtana päätöksen täytäntöönpanolle. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta määrätä eräissä päätöksissä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Määräys voitaisiin antaa siivoamisvelvolli-

suuspäätöksessä roskaamisasiassa, jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevassa päätöksessä ja jätteen siirtoasetuksen nojalla annettavissa päätöksissä. Säännös vastaisi pääosin nykyisen jätelain 67 §:ää.

140 §. Laiminlyöntimaksun täytäntöönpano ja palauttaminen. Pykälän mukaan laiminlyöntimaksu voitaisiin määrätä pantavaksi täytäntöön ilman lainvoimaista päätöstä. Poikkeuksellista järjestelyä puoltaisi valvonnan tehokkuus. Toisaalta suoran täytäntöönpanon mahdollisuus ei olisi maksuvelvollisen oikeusturvan kannalta kovinkaan ongelmallinen, kun otetaan huomioon maksun piirissä olevien rikkeiden ja laiminlyöntien teknishallinnollinen luonne ja maksun määrääminenmenettely, jossa maksupäätöstä edeltää kirjallinen huomautus. Maksun täytäntöönpanoon sovellettaisiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettua lakia (706/2007). Laiminlyöntimaksun perinnän hoitaisi Oikeusrekisterikeskus, jonka tehtävänä on erilaisen rikos- ja kurinpitösäännösten mukaisten sakkorangaistusten lisäksi useiden hallinnollisten sanktiomaksujen perintä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskuksen olisi hakemuksesta palautettava maksu, jos päätös maksun määräämisestä kumottaisiin valituksen johdosta tai jos samaa rikettä koskeva asia tulisi vireille tuomioistuimessa.

15 luku. Erinäiset säännökset

141 §. Jätteenkäsittelylaitoksen tai -paikan vastuuhenkilö. Säännökseen siirrettäisiin osin täsmennettynä nykyisen jäteasetuksen 10 §:ssä säädetty vaatimus jätteen hyödyntämis- ja käsittelypaikan vastaavasta hoitajasta. Säännöksen sisällön ja luonteen mukaan asiasta on asianmukaista säätää laissa.

142 §. Jätehuollon rekisterien ja tuottajarekisterin ylläpito. Pykälässä säädettäisiin jätehuollon rekistereistä, jotka olisivat osa ympäristönsuojelulain 27 §:ssä tarkoitettua ympäristönsuojelun tietojärjestelmää.

Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdassa Suomen ympäristökeskukselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille säädetyt velvollisuudet vastaisivat nykyisen jäteasetuksen 21 §:ää, jossa säädetään jätetiedostojen yhteistiedostoon kuuluvista jätetiedostoista.

Termistä jätetiedostojen yhteistiedosto luovutettiin. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset veloitettaisiin myös ylläpitämään jätehuoltorekisteriä kunnalle 100 §:n mukaisesti tehdyistä jätteen keräystä koskevista ilmoituksista. Vastaavaa vaatimusta ei ole nykyisessä laissa. Säännöksessä tarkoitetut rekisterit voivat teknisesti koostua useasta tietojärjestelmässä olevasta rekisteristä. Tarkoitus on kuitenkin, että pykälässä tarkoitetut tiedot ovat käytettävissä yhtenäisen käyttöliittymän avulla.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen velvollisuudesta ylläpitää tuottajarekisteriä.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomen ympäristökeskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen veloitettaisiin merkitsemään 1 momentissa säädettyihin rekistereihin niille rekisteriin hyväksymistä tai merkitsemistä varten ilmoitetut olennaiset tiedot. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen velvollisuutena olisi merkitä 100 §:n nojalla saamiinsa ilmoituksiin sisältyvät tiedot jätehuoltorekisteriin, mutta rekisterin ylläpitovelvollisuus olisi 1 momentin mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella.

Pykälän 3 momentin mukaan Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi pidettävä julkisesti saatavilla olevaa luetteloa tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista ja tuottajayhteisöistä. Luettelo olisi oltava saatavilla tietoverkossa. Ajantasainen julkinen luettelo rekisteröidyistä tuottajista edistäisi vastuunsa välttelevien tuottajien tunnistamista. Luettelon avulla esimerkiksi jakelija voisi ennen tuotteen jakelua tarvittaessa tarkistaa, että tuottaja on merkitty tuottajarekisteriin.

Pykälässä tarkoitettuihin ympäristönsuojelun tietojärjestelmään kuuluviin rekistereihin sovellettaisiin ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tiedonantovelvollisuutta ja tiedonsaantioikeutta sekä henkilötietojen salassapitoa ja luovuttamista koskevia säännöksiä.

143 §. Rekisteri jätteen kuljetuksista. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävänä olisi ylläpitää rekiste-

riä, johon merkittäisiin jätteen kuljettajan 39 §:n 2 momentin mukaisesti antamat tiedot kuljettamistaan jätteistä. Rekisterin ylläpitovelvollisuus koskisi sekä kunnan järjestämää että kiinteistön haltijan järjestämää kuljetusta. Rekisteriin merkityt henkilötiedot tulisi säilyttää viisi vuotta rekisteriin merkitsemisen jälkeen.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin ja henkilötietolakiin (523/1999), joissa säädetään henkilö- ja muiden tietojen salassapidosta, luovuttamisesta ja muusta käsittelystä. Säännös vastaisi nykyistä tapaa säätää rekisteröidyistä henkilötiedoista.

144 §. Maksut asian käsittelystä. Pykälässä viitattaisiin valtion maksuperustelakiin ja sen nojalla annettavaan ympäristöministeriön asetukseen, joita sovellettaisiin ehdotetun lain ja jätteensiirtoasetuksen mukaisen asian käsittelystä valtion viranomaisessa perittäviin maksuihin. Pykälässä tarkoitettuja maksullisia suoritteita olisivat esimerkiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten antamat päätökset jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen antamat päätökset tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevista päätöksistä sekä Suomen ympäristökeskuksen antamat päätökset jätteen siirtoa koskevista ilmoituksista ja ennakkohyväksyntää koskevista hakemuksista.

Ehdotetun lain mukaisen asian käsittelystä kunnan viranomaisessa perittävän maksun perusteeseen sovellettaisiin valtion maksuperustelakia. Maksun perusteista määrättäisiin kunnan hyväksymässä taksassa.

Maksua ei perittäisi asioissa, jotka olisivat haitankärsijän tai viranomaisen vireillepanemia.

145 §. Kustannusten ja maksujen periminen. Pykälä vastaisi asiasisällöltään nykyisen jätelain 73 §:n mukaista säännöstä.

146 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Pykälä vastaisi asiasisällöltään nykyisen jätelain 71 §:ää.

147 §. Rangaistussäännökset. Pykäläehdotus vastaa muotoilultaan ympäristönsuojelulain 116 §:ää ja korvaisi voimassa olevan jätelain 60 §:n (jäterikkomus), 61 §:n (viittaus-säännös) ja 62 §:n (rikesakko). Ehdotettu 1 momentti vastaisi nykyisen lain 61 §:ää.

Pykälän 2 momentti koskisi jätelain rikkomista ja vastaisi nykyisen jätelain 60 §:ää. Rikosnimike muutettaisiin jäterikkomuksesta jätelain rikkomiseksi. Muutos olisi linjassa ympäristönsuojelulain 116 §:n ympäristönsuojelulain rikkomisen -rikosnimikkeen kanssa. Jätelain rikkomisen alaan kuuluvat säännökset yksilöittäisiin tarkemmin kuin nykyisessä laissa. Laiminlyöntimaksun piirissä olevat teot eivät olisi ehdotetun rangaistus-säännöksen piirissä.

Ehdotettu 3 momentti vastaisi nykyisen lain 62 §:ää. Rikoslain nojalla rikesakkorikkomuksista annetun asetuksen (610/1999) nojalla poliisi voi nykyisin määrätä roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta 50 euron rikesakon.

16 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

148 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden kuluttua sen vahvistamisesta. Lakiesityksen käsittelyajasta riippuen laki tulisi näin ollen voimaan vuoden 2012 kesään mennessä.

Jätedirektiivi tulisi saattaa jäsenmaissa voimaan viimeistään 12 päivänä joulukuuta 2010. Jätelain kokonaisuudistuksen vaatimasta työmäärästä ja jätelain toimeenpanoon valmistautumiseen varattua ajasta johtuen jätedirektiivin toimeenpano viivästyisi ehdotetulla aikataululla runsaan vuoden.

Ehdotettu lain voimaantulo yhdessä 152 §:ssä ehdotettujen tiettyjä velvollisuuksia koskevien tätä pidempien siirtymäaikojen kanssa olisi tarpeen, jotta viranomaisille, yrityksille ja kansalaisille sekä kaikille muille, jota laki koskee varattaisiin valmistautumisaikaa uusien säännösten toimeenpanoon. Siirtymäaikana useita valtioneuvoston asetuksia ja päätöksiä on muutettava vastaamaan uutta lakia. Viranomaisille olisi järjestettävä uutta lainsäädäntöä koskevaa tiedotusta ja koulutusta. Tietojärjestelmiin olisi tehtävä uudesta lainsäädännöstä johtuvat tarpeelliset tarkistukset. Hyväksymismenettelyjä koskevia ohjeita ja lomakkeita olisi tarkistettava uuden lain mukaisiksi.

Lailla kumottaisiin vuoden 1993 jätelaki, lukuun ottamatta valtion osallistumista jätehuoltotyöhön koskevaa 35 §:ää ja siihen liit-

tyvää jäteasetuksen 4 lukua, jotka on tarkoitus esittää uusittaviksi muussa yhteydessä. Näin ollen myös vastuut vuoden 1993 lain voimassaolon aikana ja tätä ennen tapahtuneesta maaperän pilaantumisesta säilyisivät ennallaan. Ennen ympäristönsuojelulain voimaantuloa tapahtuneeseen maaperän pilaantumiseen sovellettavista säännöksistä säädetään ympäristönsuojelulain voimaantuloa annettuna lain (113/2000) 22 §:ssä.

Voimaan jäisivät myös vuoden 1993 jätelain nojalla annetut valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asetukset ja päätökset siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain kanssa. Nämä asetukset ja päätökset on tarkoitus saattaa tarpeellisilta osin tämän lain mukaisiksi.

Ennen tämän lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

149 §. Aikaisempien säännösten soveltaminen. Ehdotetun lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsiteltäisiin sen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Jätteen kansainväliseen siirtoon, jonka Suomen ympäristökeskus on hyväksynyt tai josta sille on ilmoitettu ennen ehdotetun lain voimaantuloa ja josta vastaanottomaan toimivaltainen viranomainen on antanut vastaanottovahvistuksen, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuimien ehdotetun lain voimaan tullessa vireillä olevassa asiassa kumooa päätöksen, johon on sovellettava lain voimaan tullessa olleita säännöksiä, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin ehdotetun lain säännösten mukaisesti.

Kunta, joka ennen vuoden 1993 jätelain 10 ja 13 §:n muuttamisesta annetun lain (411/2007) voimaantuloa eli 1 päivää kesäkuuta 2007 on järjestänyt teollisuus-, palvelu- tai muussa elinkeinotoiminnassa syntyvän, asumisessa syntyvän jätteeseen rinnastettavan jätteen kuljetuksen vuoden 1993 jätelain 10 §:n 1 momentin mukaisesti muuta yhteisöä tai yrittäjää käyttäen, voisi jatkaa järjestelyä asianomaisen yhteisön tai yrityksen kanssa tehdyn sopimuksen voimassaolon, kuitenkin enintään 31 päivään toukokuuta

2012. Siirtymäaika vastaisi laissa 411/2007 säädettyä siirtymäaikaa.

Kunnan, jossa vuoden 1993 jätelaissa tarkoitettu järjestetty jätteenkuljetus ehdotetun lain voimaan tullessa hoidetaan sopimusperusteisena jätteenkuljetuksena, olisi järjestettävä jätteenkuljetus ehdotetun lain 36 tai 37 §:n mukaisesti viiden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Siirtymäaika olisi tarpeen, koska 37 §:ssä ehdotetut kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen käyttöönoton edellytykset ovat tiukemmat kuin nykyisin voimassa olevan sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen käyttöönoton edellytykset.

150 §. *Jätelakiviittaus ja eräät käsitteet aikaisemmissa säännöksissä.* Säännöksen mukaan muualla lainsäädännössä oleva yleisviittaus vuoden 1993 jätelakiin tarkoittaisi ehdotetun lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

Ehdotetussa laissa käytettäisiin pääosin samoja käsitteitä kuin voimassa olevassa jätelaissa. Uudesta jätedirektiivistä johtuen käytettäisiin kuitenkin vuoden 1993 jätelaissa käytetyn käsitteen ongelmajäte sijasta ehdotetussa laissa käsitettä vaarallinen jäte ja vuoden 1993 jätelain käsitteen käsittely sijasta ehdotetussa laissa käsitettä loppukäsittely. Vuoden 1993 jätelain nojalla annettuja säädöksiä olisi sovellettava siten kuin säädöksessä käytettäisiin ehdotetun lain käsitteitä. Säännös muuttuneista käsitteistä olisi tarpeen erityisesti lähivuosina oikeudellisten epäselvyyksien välttämiseksi. Suurin osa jätealan säädöksistä uusittaneen piakkoin, jolloin terminologia tarkistetaan ehdotetun lain mukaiseksi. Vastaavasti olisi muuta kuin jätelainsäädäntöä uudistettaessa otettava huomioon muuttunut terminologia.

Pykälän 3 momentin mukaan ehdotetun lain säännökset kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta, kuten ehdotetut 35, 39, 45 ja 85 § koskisivat lain voimaantullessa vastaavasti myös jätteenkuljetusta, joka tuolloin hoidetaan vuoden 1993 jätelaissa tarkoitettuna sopimusperusteisena jätteenkuljetuksena.

151 §. *Aikaisemmat päätökset ja määräykset.* Vuoden 1993 jätelain nojalla annettua päätöstä tai määräystä, joka on voimassa ehdotetun lain voimaan tullessa, olisi noudatet-

tava, jollei ehdotetussa laissa toisin säädetä. Tällaisia päätöksiä ja määräyksiä olisivat kaikki kunnassa tehdyt päätökset ja valtion viranomaisten yksittäistapauksia koskevat päätökset tai määräykset.

Vuoden 1993 jätelain 17 §:n nojalla annetut kunnalliset jätehuoltomääräykset jäisivät myös voimaan siltä osin kuin ne eivät ole ehdotetun lain kanssa ristiriidassa.

Jos vuoden 1993 jätelain mukaisessa päätöksessä tai määräyksessä on velvoitettu tekemään ilmoitus jäte- tai tuottajatie-dostoon, noudatettaisiin ehdotetun lain jätehuoltorekisteriin ja tuottajarekisteriin hyväksymistä ja merkitsemistä koskevia säännöksiä.

152 §. *Eräitä velvoitteita koskevat siirtymäajat.* Yksityisen terveystai sosiaalipalvelun tai koulutustoiminnan harjoittaja tai 32 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitettun muun toiminnan harjoittaja, joka vuoden 1993 jätelain mukaan ei ole velvollinen liittymään järjestettyyn jätteenkuljetukseen, olisi velvollinen luovuttamaan jätteen kunnan järjestämään jätehuoltoon tämän lain 41 §:n 1 momentin mukaisesti 1 päivästä kesäkuuta 2013 alkaen, jollei 41 §:n 2 tai 3 momentista tai 42 §:stä muuta johtuisi.

Tuottajavastuuta koskevaa 6 lukua sovellettaisiin vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta. Tuottajan 49 §:n mukaisesti järjestämä käytöstä poistettavien pakkausten vastaanotto olisi kuitenkin järjestettävä kahden vuoden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta. Mainittuihin ajankohtiin asti noudatettaisiin vastaavia vuoden 1993 jätelain tuottajavastuuta koskevia säännöksiä, jotka pääosin ovat mainitun lain 3 a luvussa.

Painetun paperituotteen maahantuoja olisi tehtävä hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi yhden vuoden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta.

Juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvien pakkausten merkintöjä koskevaa 70 §:ää sovellettaisiin yhden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Säännöstä sovellettaisiin niihin juomapakkauksiin, jotka mainitun ajankohdan jälkeen luovutetaan kulutukseen eli siitä lukien, kun valmisteverotuslain mukainen verovelvollisuus alkaa.

Jos toiminta on lain voimaantullessa merkitty vuoden 1993 jätelain mukaiseen jätetiedostoon, toiminnan harjoittajan olisi tehtävä

94 §:n mukainen hakemus hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin viimeistään kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Ehdotetun lain voimaantullessa tuottajietodostoon merkityn tuottajayhteisön olisi vuoden kuluessa lain voimaantulosta ja tuottajietodostoon merkityn tuottajan olisi kahden vuoden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta tehtävä 101 §:n mukainen hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi.

Jätteen ammattimaisesta keräyksestä, jota harjoitetaan tämän lain voimaantullessa, olisi tehtävä tämän lain 100 §:n mukainen ilmoitus yhden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Ympäristöluvanvaraisen toiminnanharjoittajan olisi tarvittaessa tarkistettava järjestämissä seuranta ja tarkkailu tai jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelma ja esitettävä tarkistukset tai suunnitelma lupaviranomaiselle yhden vuoden kuluessa lain voimaantulosta, jos toimintaan on myönnetty ympäristölupa ennen tämän lain voimaantuloa ja seuranta ja tarkkailu eivät vastaisi 120 §:n vaatimuksia.

1.2 Ympäristönsuojelulaki

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että ehdotetun jätelain mukaisesti termit hyödyntäminen ja loppukäsittely korvattaisiin käsittelyllä.

5 §. Yleiset velvollisuudet. Pykälän 2 momentin viittaus jätelakiin ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uusia ehdotettavia säännöksiä jätelain 2 luvussa. Nykyisin ympäristönsuojelulaissa viitataan jätelain 4 ja 6 §:ään mutta ehdotetussa jätelaissa viittaus on koko lukuun, koska mainittujen kahden pykälän sisältö ehdotetaan uudessa laissa siirrettäväksi useampaan pykälään. Jätelain 2 luvun yleisistä velvollisuuksista ja periaatteista ovat merkityksellisiä ympäristöluvanvaraisten toimintojen ja ympäristölupamenettelyn kannalta erityisesti yleinen velvollisuus noudattaa etusijajärjestystä (8 §), selvilläolo- ja tiedonantovelvollisuus (12 §), jätehuollosta aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäiseminen (13 §), jätteiden erilläänpitovelvollisuus (15 §), vaarallisten jätteiden sekoittamiskielto (17 §) sekä omavaraisuus- ja läheisyysperiaatteet (19 §). Kuitenkaan muutkaan jätelain 2 luvun sään-

nökset eivät ole merkityksettömiä ympäristölupaharkinnassa. Jätelain 2 luvun velvollisuuksien sisältöä selvitetään jätelain yksityiskohtaisissa perusteluissa.

12 §. Eräät toiminnot. Pykälän 1 momentin 6 kohtaan ehdotetaan yhtäältä kirjoitusteknistä muutosta, jolla ehdotetun ympäristönsuojelulain käsitteet muutetaan vastaamaan ehdotettua jätelakia. Toisaalta muutos on myös sisällöllinen laajentaen valtioneuvoston asetuksenantovaltuuden myös muuhun kuin laitospaiseen ja ammattimaiseen jätteiden käsittelyyn. Tällöin lain nojalla voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksia myös muusta kuin ympäristöluvanvaraisesta jätteen käsittelystä. Ympäristönsuojelulain nojalla asetuksia voidaan antaa ympäristön pilaantumisen vaaran ehkäisemiseksi, mikä rajaa valtuuden päästöjen kautta tapahtuvan pilaantumisen torjuntaan. Ympäristönsuojelulain ja jätelain asetuksenantovaltuudet jätteenkäsittelytoimintojen sääntelyssä ovat käytännössä osin päällekkäisiä eikä usein ole selkeästi osoitettavissa vain yhtä valtuusperustetta.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan sanamuodon muuttaminen mahdollistaisi asetuksissa säännökset jätteen hyödyntämis- ja loppukäsittelytoimien ohella myös esimerkiksi jätteen keräyksestä ja varastoimisesta jätteen syntypaikalla.

27 §. Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi ehdotetun jätelain mukaiset muutokset. Jätelaissa ei enää säädettäisi jätetiedostosta ja siihen merkittävistä seikoista, vaan ehdotetussa 142 §:ssä säädettäisiin kolmesta eri rekisteristä. Ehdotetun jätelain mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ylläpitäisivät jätehuoltorekisteriä, johon merkittäisiin tiedot rekisteriin hyväksytyistä jätteen kuljettajista ja välittäjistä sekä tiedot jätteen keräystä koskevista ilmoituksista. Suomen ympäristökeskus ylläpitäisi rekisteriä, jossa olisi tietoja jätteen kansainvälisistä siirroista. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ylläpitäisi jätelain mukaista tuottajarekisteriä. Kaikki nämä kolme rekisteriä olisivat osa ympäristönsuojelun tietojärjestelmää ja niiden ylläpidossa ja käytössä noudatettaisiin asianomaisia ympäristönsuojelulain säännöksiä.

28 §. *Yleinen luvanvaraisuus.* Pykälän sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan säädettävän jätelain käsitteitä. Lisäksi ehdotetaan ympäristöluvan tarve 2 momentissa sidottavaksi nimenomaisesti jätelain soveltamisalaan kuuluviin jätteisiin, mikä tarkoittaisi sisällöllistä muutosta säännökseen. Koska osa jätteistä on ehdotetun jätelain 3 §:n nojalla jätelain soveltamisalan ulkopuolella, ei näiden jätteiden laitos- tai ammattimainen käsittely olisi luvanvaraista ympäristönsuojelulain tämän säännöksen nojalla. Tämä ei kuitenkaan sulkisi pois mahdollisuutta, että toiminta olisi luvanvaraista jonkin muun lain 28 §:n mukaisen luvanvaraisuusperusteen nojalla.

Jätelain 3 §:ssä muun ohella säädettäisiin, että jätelakia sovellettaisiin sivutuoteasetuksessa tarkoitettuihin elämistä saataviin sivutuotteisiin ja niistä johdettuihin tuotteisiin, kuten lantaan, vain siltä osin kuin nämä on tarkoitettu poltettaviksi, kaatopaikalle sijoitettaviksi tai käytettäväksi biologisessa käsittelylaitoksessa. Ehdotetun 28 §:n säännöksen mukaan esimerkiksi lannan käyttö lannoitevalmistelain mukaisesti ei siten kuuluisi ympäristöluvanvaraisuuden piiriin. Jos kuitenkin on kysymys jätelain 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa mainituista käsittelyistä eli poltto, kaatopaikalle sijoittaminen tai käyttö biologisessa käsittelylaitoksessa, lannan käsittely olisi luvanvaraista. Ympäristönsuojeluasetuksen laitosluettelon perusteella eläinsuojan ympäristöluvanvaraiseen toimintaan luetaan kuuluvaksi muun muassa lannan varastointi sekä lannan käsittely ja levitys eläinsuojan lähialueilla.

Jätelain uudistamisen yhteydessä ehdotetaan tehtäväksi uudistuksesta aiheutuvat tarpeelliset muutokset ympäristönsuojelulain luvantarvesäännöksiin. Luvantarvesäännöksiä on tarkoitus tarkastella laajemmin, kun Euroopan komission ehdotus direktiiviksi koskien teollisuuden päästöjen yhdenmuettyä ehkäisemistä ja vähentämistä (uudelleenlaadittu IPPC-direktiivi, KOM (2007) 844 lopullinen) tulee voimaan ja saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä.

30 a §. *Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta.* Ympäristönsuojelulain 30 a § lisättiin ympäristönsuojelulakiin lainmuutoksella (253/2010), jolla

eräitä vaikutuksiltaan vähäisempiä toimintoja siirrettiin lupamenettelystä kevyemmän rekisteröintimenettelyn piiriin. Samassa yhteydessä muutettiin myös lain asetuksenantovaltuuksia koskevia säännöksiä, mikä johti siihen, että aikaisemmin ympäristönsuojeluasetuksessa ollut eräiden jätetoimintojen luvanvaraisuuspoikkeussäännös oli jäämässä vaille valtuusperustetta. Säännös siirrettiin tällöin lakiin. Asiaa koskeneessa ympäristönsuojelulain muuttamisesta annetussa hallituksen esityksessä (HE 100/2009 vp) todettiin, että laajemmin jätteen laitos- ja ammattimaista käsittely- ja hyödyntämistoimintoja koskevan luvanvaraisuuden ja mahdollisten luvanvaraisuuspoikkeusten tarvetta, tarkoituksenmukaisuutta ja soveltamisen alaa on järkevää tarkastella jätelainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Luvanvaraisuuden alan määrittelyssä on merkitystä myös jätelakiin ehdotetulla 100 §:llä, jolla säädettäisiin jätehuoltorekisteriin tehtävästä ilmoituksesta. Ilmoitus olisi tehtävä jätteen ammattimaisesta keräyksestä. Säännöksen mukainen ammattimainen keräys ei ole jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä eikä se siten ole luvanvaraista.

Tässä esityksessä pykälään ehdotetaan useita täsmentäviä muutoksia, joissa on otettu huomioon yhtäältä jätedirektiivin soveltamisala ja soveltamisalapoikkeukset sekä toisaalta jätedirektiivin 24 ja 25 artiklan vaatimukset luvanvaraisuuspoikkeusten soveltamisalasta ja edellytyksistä. Direktiivin edellytyksistä keskeisiä ovat lupamenettelystä poistettavien toimintojen rekisteröinti ja toiminnolle säädettävät yleiset vaatimukset, jotka Suomen kansallisessa lainsäädännössä tarkoittavat valtioneuvoston asetuksella säädettäviä yleisiä vaatimuksia.

Lain 30 a §:ssä tarkastellaan luvanvaraisuuspoikkeuksia vain suhteessa yleistä luvanvaraisuutta koskevan 28 §:n 2 momentin 4 kohtaan, jossa säädetään jätteen ammattimaisen laitoksen käsittelyn luvanvaraisuudesta. Poikkeussäännöksessä luetellut toiminnat voivat olla luvanvaraisia jonkin muun yleisen 28 §:n 2 momentin mukaisen perusteen nojalla, esimerkiksi vesistön pilaantumisen tai naapurussuhdelain mukaisen naapurushaitan perusteella. Jätteen käsittelytoiminta voi olla luvanvaraista myös sillä perusteella, että

se muodostaa lain 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisen teknisen tai toiminnallisen kokonaisuuden muulla perusteella luvanvaraisen toiminnan kanssa, kuten esimerkiksi eläinsuojan kokonaisuuteen kuuluvan lannan käsittely.

Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdan nojalla ympäristölupaa ei enää tarvittaisi maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan jätteen käyttöön maa- ja metsätaloudessa eikä haitattomaksi käsitellyn jätevesilietteen, sakokaivolietteen tai kuivakäymäläjätteen taikka haitattoman tuhkan tai kuonan hyödyntämiseen ja käyttöön lannoitevalmistelain vaatimusten mukaisesti. Haitattomilla jätteillä tarkoitettaisiin tässä esimerkiksi käytöstä poistettuja naatteja, lehtiä, perunan ja muiden juuresten kuoria sekä kananmunankuoria ja raakamaitoa.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan myöskään maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista kasviperäisistä luonnonaineksista koostuvan jätteen hyödyntämiseen energiantuotannossa ei tarvittaisi ympäristölupaa. Säännöksessä tarkoitettua ainesta olisivat esimerkiksi kannot, hakkuutähteet, risut, kuoret, hakkeet ja olki, jos ne täyttävät jätteen yleiset tunnusmerkit. Kuitenkin esimerkiksi kantojen ja hakkuutähteiden haketus saattaa aiheuttaa luvantarpeen lain 28 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti naapurushaittaperusteella. Samoin ympäristölupa vaaditaan ympäristönsuojeluasetuksessa säädetyin edellytyksin esimerkiksi tietyn kokoisen puuta käyttävän energiantuotantolaitoksen toimintaan.

Pykälän 1 ja 3 kohdassa tarkoitettu maa- ja metsätaloudessa syntyvä ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuva jäte rajattaisiin vastaavasti ehdotetun jätelain 3 §:n nojalla myös jätelain mukaisten hallinnollisten menettelyjen ulkopuolelle. Näin ollen näiden jätteiden hyödyntämiseen säännöksessä mainitulla tavalla sovellettaisiin lähinnä vain jätelain 2 luvussa säädetyjä yleisiä velvollisuuksia ja periaatteita, joilla varmistettaisiin jätedirektiivin mukaisesti, että hallinnollisista menettelyistä ja luvanvaraisuudesta vapautettu hyödyntäminen toteutuu "soveltaen prosesseja, jotka

eivät vahingoita ympäristöä eivätkä vaaranna ihmisen terveyttä".

Pykälän 1 momentin 4 kohta vastaisi sisältönsä nykyisin laissa olevan 4 kohdan säännöstä eräin sanamuotoihin tehdyin täsmennyksin.

Ehdotettuun pykälään ei sisällytettäisi kaikkia voimassa olevan lain vastaavaan pykälään sisältyviä poikkeuksia. Siitä ehdotetaan poistettavaksi nykyisen 1 momentin 2 kohta kokonaan ja 3 kohta osittain. Poistettavaksi ehdotetun nykyisen 2 kohdan mukaan luvanvaraista ei ole maa- ja kiviainesten ottamisessa taikka rakennus- tai maa- ja vesirakentamistoiminnassa syntyvän pilaantumattoman maa- ja kiviainesjätteen hyödyntäminen tai käsittely ottamis- tai rakennuspaikalla taikka muulla rakentamispaikalla, jossa jäte hyödynnetään tai käsitellään jätelain vastaavat vaatimukset täyttävän hyväksytyyn suunnitelman tai luvan mukaisesti.

Säännöksessä tarkoitettu, varmasti ja suunnitelmallisesti ilman edeltäviä muuntamistoimia ottamispaikalla hyödynnettävä pilaantumaton maa-aines tai muu luonnon aines ei oikeuskäytännön mukaan ole jätettä. Säännös on siten tältä osin tarpeeton.

Myös säännöksessä tarkoitettu pilaantumaton maa-aines tai muu luonnonaines, joka hyödynnetään varmasti ja suunnitelmallisesti ilman edeltäviä muuntamistoimia muualla kuin ottamispaikalla, on usein rajattu jätteen käsitteestä. Jätedirektiivin johdantolauseen 11 mukaan pois kaivetun maa-aineksen ja muun luonnosta peräisin olevan aineksen, joka ei ole pilaantunutta ja joka käytetään muualla kuin sillä paikalla, josta se on kaivettu, luokittelua jätteeksi olisi tarkasteltava jätedirektiivin mukaisten jätteen määritelmän sekä sivutuotteita tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien säännösten mukaisesti. Mahdollisesti säädettäviin poikkeuksiin jätteeksi katsottavan pilaantumattoman maa-aineksen tai muun luonnon aineksen hyödyntämisen luvanvaraisuudesta sovelletaan tarvittaessa ympäristönsuojelulain 30 a §:n 2 momenttia.

Voimassa olevan 3 kohdan mukaan luvanvaraista ei ole lannan hyödyntäminen lannoitevalmisteena. Säännös poistettaisiin tarpeetomana, koska siinä tarkoitettu lannan hyödyntäminen on rajattu jätelain sovelta-

misalasta ehdotetun jätelain 3 §:ssä ja ympäristönsuojelulain 28 §:n 2 momentin 4 kohdan mukainen luvanvaraisuus koskee vain jätelain soveltamisalaan kuuluvien jätteiden käsittelytoimintoja.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan käsitteiltään ehdotettua jätelakia.

39 §. *Saman toiminnan lupien yhteiskäsittely.* Pykälän 1 momentissa korjattaisiin virheellinen viittaussäännös.

42 §. *Luvan myöntämisen edellytykset.* Pykälästä poistettaisiin sen nykyinen 3 momentti. Vakuuttaa koskeva sääntely siirrettäisiin uusiin 43 a—43 d §:ään. Ehdotetun pykälän 3 momentti muutettaisiin vastamaan jätelain käsitteitä.

43 §. *Lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi.* Pykälässä olevat käsitteet muutettaisiin vastamaan ehdotetun jätelain käsitteistöä. Säännöksen nojalla annettaisiin jatkossakin jätteitä, niiden syntyä ja määrää sekä sen ja haitallisuuden vähentämistä koskevia lupamääräyksiä, jotka ovat tarpeellisia ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa olisi otettava huomioon myös materiaalien käytön tehokkuus, mikä rinnastuisi säännöksessä ennestään olevaan energian käytön tehokkuuden huomioon ottamiseen.

Laajimmillaan materiaalien käytön tehokkuus kattaa tuotteen koko elinkaaren, jolloin kohteena ovat materiaalien valinnat ja materiaalitehokkuus raaka-aineiden alkutuotannosta aina tuotteen uudelleenkäyttöön, hyödyntämiseen tai hylkäykseen asti. Tuotteen elinkaareen liittyviä haittoja säädellään pääosin muilla ohjauskeinoilla kuin lupamääräyksillä. Jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentäminen otetaan laitostasolla yhtenä tekijänä huomioon materiaalien käytön tehostamisen vaihtoehtojen priorisoinnissa.

Ominaisjättemäärä, hyödyntämiskelvottoman jätteen ominaistuotanto tai vaarallisen jätteen ominaistuotanto ovat eräitä tapoja kuvata hävikkiä ja sen haitallisuutta. Materiaalien käytön tehokkuus käsitteenä kattaa jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisen. Siksi voidaan ainakin hyödyntämiskelvottoman jätteen ja vaarallisen jätteen ominaismäärää pitää keskeisinä materiaalien käytön

tehokkuutta kuvaavina suureina. Lisäksi monilla toimialoilla on merkityksellistä laskea uusiomateriaalien käytön osuus kyseisen tuotannon tai tuotteen raaka-aineista. Vastaavan tuotteen valmistaminen vähemmällä materiaalmäärällä vähentää raaka-aineiden kuluusta sekä niiden hankinnasta ja tuotannosta aiheutuvia ympäristöhaittoja.

Materiaalien käytön tehokkuuden käsitteeseen sisältyy myös haitallisten raaka-aineiden tai apuaineiden korvaaminen vähemmän haitallisilla tai kemikaalittomilla tuotantomenetelmillä. Materiaalien käytön tehokkuuden parantamisessa suurempi painoarvo on sellaisten materiaalivirtojen pienentämisellä, joiden elinkaaren aikaiset päästöt tai muut haitalliset vaikutukset ovat suhteellisesti suurimpia. Materiaalien käytön tehokkuus on arvioitava tapauskohtaisesti, mutta kunkin toimialan sisällä on mahdollista hankkia vertailuaineistoa yksittäisen hankkeen tehokkuuden arvioimiseksi.

Materiaalien käytön tehokkuutta edistetään ja kehitetään useilla tahoilla. Suomen ympäristökeskus tekee tutkimusta sekä asiantuntijatyötä, joka tähtää materiaalitehokkuuden edistämiseen. Suomen ympäristökeskuksen toimialaan kuuluvat esimerkiksi materiaali- ja ekotehokkuuteen ja elinkaarilaskelmiin liittyvien menetelmien kehittäminen, ohjauskeinojen kuten EMAS-ympäristönhallintajärjestelmän ja parhaan käytökelpoisen tekniikan käytön ja soveltamisen kehittäminen. Motiva kehittää toimintamalleja ja levittää tietoa materiaalien tehokkaammasta käytöstä yhteistyöverkostojensa avulla. Motiva kehittää materiaalitehokkuutta edistäviä työkaluja, toimintatapoja ja palveluja, jotka korostavat ennakoinnin ja suunnittelun tärkeyttä. Erityisenä tavoitteena on energia- ja materiaalitehokkuuden kehittäminen rinnakkain, koska ne liittyvät kiinteästi yhteen. Materiaalitehokkuuskatselmusmallin kehittämisessä voidaan hyödyntää kokemusta energiatehokkuuskatselmuksista.

Nämä katselmuksat ja niiden tuloksien mukainen toiminnan kehittäminen voi olla merkittävä osa materiaalien käytön tehokkuuden parantamista laitoksessa. Materiaalitehokkuutta edistetään monien muidenkin työkalujen, esimerkiksi ISO 14 001- sekä

EMAS-ympäristönhallintajärjestelmien tai EcoStart -työkalan, avulla.

43 a §. *Toiminnalta vaadittava vakuus.* Pykälässä säädettäisiin velvoitteesta asettaa vakuus ja siihen liittyvistä poikkeuksista.

Jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan eli jätettä hyödyntävän tai loppukäsittelyä olisi asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon, tarkkailun ja muiden toiminnan lopettamisessa ja sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuus voitaisiin jättää vaatimatta muuta kuin kaatopaikkatoimintaa harjoittavalta, jos jätehuollon kustannukset toimintaa lopetettaessa ovat jätteen määrä, laatu ja muut seikat huomioon ottaen vähäiset. Säännös merkitsisi poikkeusmahdollisuuksien laajentumista nykyisestä. Voimassaolevan ympäristönsuojelulain 42 §:n 3 momentin mukaan poikkeaminen ei ole kaatopaikkojen lisäksi mahdollista vaarallisen jätteen käsittelyn yhteydessä. Nyt poikkeamismahdollisuutta laajennettaisiin myös vaarallisen jätteen käsittelyyn. Vakuusvaatimus olisi ehdoton vain kaatopaikan ympäristöluvan yhteydessä. Ehdottomalla vaatimuksella toteutettaisiin kaatopaikkadirektiivin 8 artiklan mukaista vaatimusta, joka edellyttää vakuutta tai muuta vastaavaa järjestelyä kaikilta direktiivin soveltamisalaan kuuluvilta kaatopaikoilta.

43 b §. *Vakuuden määrä.* Pykälässä säädettäisiin vakuuden määrästä. Säännöksen mukaan vakuuden määrän arvioinnissa tulisi ottaa huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat määräykset. Kaatopaikan vakuuden tulisi kattaa myös kaatopaikan jälkihoidosta, valvonnasta ja tarkkailusta aiheutuvat kustannukset. Kaatopaikan lähtökohtainen jälkihoitoaika olisi vähintään 30 vuotta sulkemisesta. Kaatopaikan ja muun pitkäaikaisen toiminnan vakuuden tulisi kertyä siten, että vakuuden määrä vastaisi mahdollisimman hyvin niitä kustannuksia, joita kulloisellakin arviointihetkellä tehdyn arvion perusteella toiminnan sulkeminen aiheuttaisi.

Pykälän 3 momentissa valtioneuvostolle annettaisiin valtuus antaa asetuksella tarkempia säännöksiä vakuuden määrän laskemisesta eri toimintojen osalta. Joidenkin pienimuotoisten toimintojen osalta voitaisiin säätää myös kiinteämääräisestä vakuudesta, joka voisi olla enintään 10 000 euroa.

43 c §. *Vakuuden asettaminen ja voimassaolo.* Pykälässä säädettäisiin vakuuden asettamisen menettelystä, hyväksyttävistä vakuustyypeistä ja vakuuden voimassaolosta.

Lupaviranomainen velvoittaisi lupapäätöksessä luvansaajan asettamaan vakuuden, joka asetettaisiin toimivaltaisen valvontaviranomaisen eduksi. Lupakäytännössä esiintyneiden epäselvyyksien vuoksi vakuuden edunsaaja todettaisiin laissa.

Vakuudeksi voitaisiin hyväksyä takaus, vakuutus tai pantattu talletus, joka olisi ammattimaisen pankki-, vakuutus- tai muun rahoituslaitoksen antama. Koska konsernitakaus tai yksityisen henkilön antama takaus edellyttävät jatkuvaa takaajan vakavaraisuuden arviointia ja seuranta, ne eivät enää olisi hyväksyttäviä vakuusmuotoja. Myöskään nykykäytännössä sallittu kunnan antama vakuusittomuus ei olisi enää hyväksyttävä. Perusteluna kunnan vakuusittomuksen poistamiselle on erityisesti vaatimus eri toimijoiden välisen kilpailun neutraaliudesta sekä vaatimus jätehuollon toimien kustannusvastaavuudesta. Kaatopaikkadirektiivissä kustannusvastaavuuden edellytystä tarkennetaan erityissäännöksellä siten, että jätteen loppukäsittelymaksuun on sisällytettävä myös vakuuden kustannukset. Tätä koskeva velvoite ehdotetaan jätelain 21 §:ään.

Voimassa olevan ympäristönsuojelulain 42 §:n 3 momentin mukaan vakuuden asettamisen sijasta toiminnanharjoittajalta voidaan edellyttää vakavaraisuuden osoittamista. Koska vakavaraisuuden arviointi edellyttää käytännössä viranomaisen ulkopuolisen asiantuntemuksen käyttöä ja jatkuvaa seuranta viranomaisen taholta koko luvan voimassaoloajan, mahdollisuudesta osoittaa vakavaraisuus vakuuden sijaan luovuttaisiin ehdotuksessa kokonaan. Vastaavaa uudistusta ehdotetaan jätehuoltorekisteriin ilmoittautumisen yhteydessä vaadittavan vakuuden osalta jätelain 11 luvun säännöksiin.

Vakuuden tulisi olla voimassa viimeistään silloin, kun toiminta aloitetaan. Vakuuden tulisi olla voimassa vähintään kolme kuukautta vakuuden kattamien toimenpiteiden suorittamisesta ja niiden ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle. Kaatopaikan vakuuden tulisi olla voimassa kaatopaikan arvioidun jälkihoitoajan päättymiseen saakka.

Hyväksyttäviä vakuuksia koskevista ympäristönsuojelulain muutoksen voimaantuloon liittyvistä siirtymäjärjestelyistä säädetään lain voimaantulo- ja siirtymäsäännöksessä.

Vakuutta tulisi 4 momentin mukaan purkaa sitä mukaa, kun toiminnanharjoittaja suorittaa osan niistä toimenpiteistä, jotka vakuus kattaa. Lupaviranomainen päättäisi ehdotuksen mukaan vakuuden palauttamisesta kokonaan tai osittain.

45 §. Jäte- ja jätehuoltomääräykset. Lain 45 §:n säännösten nojalla annettaisiin luvassa jatkossakin tarpeelliset määräykset jätteistä ja jätehuollosta jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamiseksi.

Ehdotetun jätelain mukaisen läheisyysperiaatteen noudattamiseksi ympäristönsuojelulaissa säädettäisiin, että luvassa on tarvittaessa annettava määräys hyödynnettävän tai loppukäsitteltävän kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen tai loppukäsitteltävän muun jätteen toimittamisesta jätelain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuun käsittelylaitokseen.

Ehdotetun jätelain 19 §:n 2 momentin säännöksellä pantaisiin täytäntöön jätedirektiivin 16 artiklan mukainen läheisyysperiaate. Periaate muodostaisi yhdessä ehdotetun jätelain 19 §:n 1 momentissa säädettävän omavaraisuusperiaatteen kanssa jätehuollon laitosten riittävyyttä ja toimivuutta sääntelevän kokonaisuuden. Läheisyysperiaatteen mukaan jätteen loppukäsittely ja kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödyntäminen olisi pyrittävä järjestämään mahdollisimman lähellä jätteiden syntypaikkaa sellaisessa laitoksessa, jossa käsittely voidaan tehdä ympäristön- ja terveydensuojelun kannalta parhaalla tavalla. Säännöksessä ei asetettaisi ehdotonta vaatimusta käsitellä jätteitä lähimmässä mahdollisessa laitoksessa eikä ympäristönsuojelulain nojalla lupaharkinnan perusteella lupamääräyksissä myöskään annettaisi velvoitetta toimittaa jäte käsiteltäväksi johonkin nimeltä mainittuun laitokseen. Jos lähellä olisi useampia parhaan käyttökelpoisen tekniikan vaatimukset täyttäviä laitoksia, jätteen haltija voisi valita, mihin näistä jätteet viedään käsiteltäväksi.

Pykälän 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä käsitteet muutettaisiin vastaamaan ehdotetun jätelain mukaista terminologiaa. Jät-

teen käsittelyä, toisin sanoen jätteen hyödyntämistä tai loppukäsittelyä on ympäristöluvissa voitu nykyisin rajoittaa siten, että toiminnassa voidaan käsitellä vain tiettyihin jäteluokkiin kuuluvia jätteitä. Käytännössä luvassa on voitu myös rajoittaa jätteen käsittely tietystä toiminnasta syntyvään jätteeseen, millä voidaan esimerkiksi varmistaa käsiteltävän jätteen laatu. Samalla voitaisiin muun muassa varmistua siitä, että loppukäsittelyyn toimitettu jäte ei ole hyödynnettävää.

Ehdotetun toisen virkkeen säännöksen mukaan kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen käsittelyä ja muun jätteen loppukäsittelyä koskevassa luvassa voitaisiin tarvittaessa määrätä, että toiminnassa voidaan käsitellä vain tietyltä alueelta peräisin olevaa jätettä. Säännöksellä korvattaisiin nykyisen lain tulkinnanvarainen säännös, joka mahdollistaa tietyltä alueelta peräisin olevan jätteen käsittelyn asettamisen etusijalle.

46 §. Seuranta- ja tarkkailumääräykset. Pykälään tehtäisiin ehdotetusta jätelaista johtuvat muutokset. Tämän mukaisesti pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan ympäristöluvassa olisi annettava tarpeelliset määräykset myös jätelain 120 §:ssä säädetyistä jätehuollon seurannasta ja tarkkailusta sekä jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelmasta ja sen noudattamisesta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että säännöksen käsitteet vastaisivat ehdotetun jätelain käsitteitä. Myös pykälän otsikko ja 4 momenttia muutettaisiin vastaavasta syystä. Pykälän 2, 3, 5 ja 6 momentit säilyisivät ennallaan.

50 §. Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus. Alueellisten jätesuunnitelmien oikeudellinen ja hallinnollinen merkitys säilyisi ennallaan. Alueelliset jätesuunnitelmat eivät nykyisten eivätkä myöskään ehdotettavien säännösten mukaan olisi oikeudellisesti sitovia eikä niitä koskevista päätöksistä esimerkiksi voi valittaa. Ne eivät siten sitoisi lupaharkinnassakaan. Jätesuunnitelmissa voidaan esimerkiksi konkretisoida alueellisesti jätehuollon läheisyysperiaatetta ja jätehuollon etusijajärjestystä. Käytännössä jätesuunnitelma voidaan ottaa huomioon lupaharkinnassa siten, että se tukee alueelliseen jät-

huoltoon liittyviä lupamääräyksiä ja niiden perusteita.

61 §. *Koeluonteinen toiminta.* Pykälässä korjattaisiin viittaussäännös.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samaan aikaan jätelain kanssa eli vuoden kuluttua lain vahvistamisesta.

Siirtymäsäännöksissä säädettäisiin, että jos johonkin 30 a §:ssä tarkoitettuun toimintaan olisi ympäristölupa lain tullessa voimaan ja 30 a § siltä osin supistaisi luvanvaraisuutta, tällainen lupa raukeaisi automaattisesti ilman toiminnanharjoittajan tai viranomaisen toimia. Vastaavat toiminnot ovat jo aikaisempien säännösten nojalla olleet luvanvaraisuuden ulkopuolella. Hyvän hallintokäytännön mukaisesti toimivaltaisen viranomaisen tulisi kuitenkin ilmoittaa toiminnanharjoittajalle luvanvaraisuusperusteen poistumisesta, ellei tällaista ilmoitusta olisi vielä tehty.

Säännöksen 2 momentissa säädettäisiin luvanvaraisten toimintojen vakuussäännösten muutoksiin liittyvästä siirtymäajasta ja menettelyistä vakuuksien saattamiseksi uusien säännösten mukaisiksi. Jos toimintaan olisi myönnetty ympäristölupa ennen ehdotetun lain voimaantuloa eikä vakuus olisi ehdotetun 43 a ja 43 b §:n mukainen, toiminnanharjoittajan vakuus olisi tarkistettava, kun toiminnan olennaiseen muuttamiseen on haettava ympäristölupaa 28 §:n 3 momentin mukaisesti tai kun lupamääräysten tarkistamiseksi 55 §:n 2 momentin mukaisesti on tehtävä lupahakemus. Lupaviranomaisen olisi tarkistettava vakuuttaa koskevaa määräystä tämän lain mukaiseksi myös, jos lupaa olisi tarpeen muuttaa 58 §:n nojalla tai jos lupaviranomaisen olisi annettava 90 §:n nojalla tarvittavat määräykset toimista toiminnan lopettamiseksi.

Säännöksen 3 momentin mukaan lupaviranomaisen olisi tarvittaessa tarkistettava toiminnan seuranta- ja tarkkailua tai jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelmaa koskevat lupamääräykset kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta, jos toimintaan on myönnetty ympäristölupa ennen tämän lain voimaantuloa eivätkä seuranta- ja tarkkailumääräykset vastaisi 46 §:n ja jätel-

lain 120 §:n vaatimuksia. Ehdotetun jätelain mukaan toiminnanharjoittajalla olisi vuosi aikaa jätelain voimaantulosta tarvittavien tarkistusten esittämiseen lupaviranomaiselle.

1.3 Terveysturvallisuuslaki

3 §. *Suhde eräisiin säädöksiin.* Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi. Lisäksi säännöksessä korjattaisiin viittaus nykyisin voimassa olevaan eläinlääkintähuoltolakiin.

1.4 Kemikaalilaki

3 §. *Suhde eräisiin säädöksiin.* Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi.

1.5 Rikoslaki

48 luvun 1 §. *Ympäristön turmeleminen.* Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi.

1.6 Jäteverolaki

12 §. Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi. Lisäksi korjattaisiin viittaus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiseen.

1.7 Laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta

3 §. *Määritelmät ja 7 §.* *Tuottajarekisteriin hyväksyminen.* Pykälissä muutettaisiin viittaussäännökset ehdotettuun jätelakiin ja sen asianomaisiin pykäliin. Lain 7 §:ä muutettaisiin myös vastaamaan ehdotetussa jätelaissa tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevaa terminologiaa. Lisäksi säännöksessä korjattaisiin viittaus nykyisin voimassa olevaan valmisteverotuslakiin.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta sekä eräiden valmisteverotusta koskevien lakien muuttamisesta (HE 148/2010 vp). Esitys sisältää muutosehdotuksia eräiden juomapakkausten valmisteverosta annettuun lakiin. Nyt voimassa olevassa eräiden juomapakkausten valmisteverosta

annetussa laissa olevat viittaussäännökset valmisteverotuslakiin ovat viittauksia jo kumottuun valmisteverotuslakiin (1469/1994), jonka on korvannut nykyinen valmisteverotuslaki. Tässä hallituksen esityksessä ei ehdoteta kaikkien viittaussäännösten korjaamista, vaan muutokset koskevat vain niitä eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain pykälää, joilla on selkeä liittymä jätelain säännöksiin. Muut juomapakkausten valmisteverosta annetun lain viittaussäännökset ehdotetaan korjattaviksi edellä mainitussa hallituksen esityksessä.

1.8 Ajoneuvolaki

64 §. *Ajoneuvon rekisteritietojen ilmoittaminen*, 66 §. *Ajoneuvon ensirekisteröinti ja 66 e §. Romutettu tai muutoin tuhoutunut ajoneuvo*. Pykälissä olevat viittaussäännökset muutettaisiin vastaamaan ehdotettua jätelakia. Pykälisiin tehtäisiin myös tarvittavat terminologiset muutokset.

1.9 Laki ajoneuvojen siirtämisestä

2 §. *Määritelmät* ja 8 §. *Romuajoneuvon siirto*. Pykälissä olevat viittaussäännökset muutettaisiin vastaamaan ehdotettua jätelakia. Pykälisiin tehtäisiin myös tarvittavat terminologiset muutokset.

1.10 Merenkulun ympäristönsuojelulaki

3 §. *Soveltamisala*. Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi.

1.11 Laki Suomen talousvyöhykkeestä

3 §. *Ympäristönsuojeluun ja vesirakentamiseen sovellettava lainsäädäntö* ja 11 §. *Ympäristöririkokset talousvyöhykkeellä*. Pykälissä olevat viittaussäännökset muutettaisiin vastaamaan ehdotettua jätelakia.

1.12 Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta

2 §. *Jätehuolto*. Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi.

1.13 Patoturvallisuuslaki

3 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön*. Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi.

1.14 Lannoitevalmistelaki

3 §. *Suhde eräisiin säädöksiin*. Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi. Lisäksi säännöksessä korjattaisiin viittaus nykyisin voimassa olevan jätteensiirtoasetukseen.

1.15 Laki kasvinsuojeluaineista

3 §. *Suhde eräisiin säädöksiin*. Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen ja terminologian muuttumisen vuoksi.

1.16 Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista

5 §. *Tuen myöntämisen yleiset edellytykset ja ehdot*. Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi. Pykälässä korjattaisiin myös viittaus kasvinsuojeluaineista annettuun lakiin (1259/2006) ja rehelakiin (86/2008).

1.17 Lääkelaki

7 §. Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen ja terminologian muuttumisen vuoksi.

1.18 Huumausainelaki

28 §. *Huumausaineiden hävittäminen vaarallisena jätteenä*. Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen ja terminologian muuttumisen vuoksi.

1.19 Kokoontumislaki

24 §. *Kokousvälineiden ja rakennelmien poistaminen sekä alueen puhdistaminen*. Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi.

1.20 Hallinto-oikeuslaki

12 a §. *Hallinto-oikeuden kokoonpano eräissä asioissa.* Pykälää muutettaisiin viittaussäännöksen muuttumisen vuoksi.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Jätelain 4 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä puolustusvoimien toiminnoista ja tuotteista, joihin lakia tai osaa sen säännöksistä ei sovelleta.

Jätelain 5 §:n 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetuista sivutuotteeksi määrittelyn edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella sivutuotteittain eriteltyinä.

Jätelain 5 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin aine tai esine ei ole enää jätettä, ja mainitun pykälän 5 momentin mukaan tällaisessa aineessa tai esineessä sallituista haitta-aineiden pitoisuuksista ja liukoisuuksista, aineen tai esineen käyttöä koskevista teknisistä vaatimuksista sekä muista vastaavista seikoista.

Jätelain 6 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä mainitun pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista ominaisuuksista, joiden perusteella jätettä on pidettävä vaarallisenä jätteenä sekä säätää jätteiden luokittelusta vaarallisiin ja muihin jätteisiin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös siitä, mitkä toimet ovat 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua jätteen hyödyntämistä ja 16 kohdassa tarkoitettua jätteen loppukäsittelyä.

Jätelain 8 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa etusijajärjestyksestä ja siitä poikkeamisesta tarkempia säännöksiä, jotka voivat koskea velvollisuutta valmistella jäte uudelleenkäyttöön, kierrättää, hyödyntää energiana tai muutoin hyödyntää taikka loppukäsitellä jätettä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa tarkempia säännöksiä jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiselle, jätteen uudel-

leenkäytön valmistelulle, kierrätykselle ja muulle hyödyntämiselle asetettavista määrällisistä tavoitteista ja velvoitteista sekä määräajoista tavoitteiden saavuttamiselle ja velvoitteiden täyttämiseksi. Tavoitteet ja velvoitteet voivat olla jätelajeittain erilaisia.

Jätelain 10 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa 9 §:n 1 momentin 5—6 kohdassa ja 2 momentissa säädetyistä tuotteen valmistajaan, markkinoille saattajaan ja jakelijaan kohdistuvista tuotantoa ja tuotteita koskevista vaatimuksista tarkempia säännöksiä 1) tuotteen merkitsemisestä tai siihen liittyvästä tiedottamisesta tai tiedon antamisesta, 2) tuotteen valmistuksen, markkinoille saattamisen, viennin tai käytön kiellosta, rajoituksesta tai ehdosta, jos tuotteen valmistuksessa, käytössä tai käytöstä poistamisessa syntyy jätettä, jonka on todettu tai voidaan perustellusti odottaa aiheuttavan huomattavaa haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle taikka vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, 3) tuotteen hyödynnettävyydestä ja uudelleenkäytettävyydestä ja niitä koskevista tarpeellisista velvoitteista, 4) valvonnan kannalta tarpeellisen tiedon antamisesta viranomaiselle toiminnasta, tuotteesta tai siitä syntyvästä jätteestä, 5) tuotteesta aiheutuvan roskaantumisen ehkäisemisestä ja 6) muusta näihin rinnastettava ja Euroopan unionin asianomaisten säädösten täytäntöönpanemiseksi tarpeellisesta toimintaa, tuotetta tai jätettä koskevasta vaatimuksesta ja sen noudattamisen valvonnasta sekä siihen liittyvästä tiedonantovelvollisuudesta.

Jätelain 12 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1) jätteen haltijan velvollisuudesta seurata ja tarkkailla jätteen ja jätteen käsittelyn ympäristö- ja terveysvaikutuksia, 2) jätettä ja jätteen käsittelyä koskevien tietojen antamisesta jätteen aikaisemmalle haltijalle tai käsittelijälle, 3) muista näihin rinnastettavista toimista 2 momentissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi.

Jätelain 14 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1) jätteiden keräystä, kuljetusta, pakkaamista ja merkintöjä koskevista vaatimuksista, 2) käsittelylaitokseen tai -paikkaan vastaanotettavaa jätettä koskevista vaatimuksista

tai rajoituksista taikka kiellosta toimittaa jätettä käsittelylaitokseen tai -paikkaan, 3) käsittelylaitoksen tai -paikan käytöstä ja hoitamisesta sekä sen sijoittumisen edellytyksistä ja toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimituksista, 4) käsittelylaitoksen tai -paikan rakenteista, 5) käsittelyssä syntyvän jätteen laadusta, käytöstä ja jätehuoltoa koskevista vaatimuksista ja 6) muista näihin rinnastettavista toimituksista 13 §:n 2 momentissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi.

Jätelain 15 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1) jätteen erillään pitämistä koskevista vaatimuksista ja lajiltaan ja laadultaan erilaisten jätteiden yhdistämisen edellytyksistä ja 2) jätteen erilliskeräyksestä, jota koskevat vaatimukset voivat olla erilaisia eri alueilla ottaen huomioon alueen väestötiheys, syntyvän jätteen määrä ja hyödyn-tämismahdollisuudet sekä erilliskeräyksen järjestämisestä aiheutuvat ympäristövaikutukset ja kustannukset.

Jätelain 16 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vaarallisen jätteen pakkaamisesta ja merkinnöistä sekä vaarallisesta jätteestä annettavista tiedoista.

Jätelain 17 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vaarallisen jätteen sekoittamiskiellon toimeenpanosta.

Jätelain 27 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin ehdotetun lain mukaisista asiantuntijaviranomaisista ja -laitoksista sekä niiden tehtävistä.

Jätelain 32 §:n 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mikä jäte on mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettua jätettä.

Jätelain 34 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettujen vastaanottopaikkojen määrästä sekä keräyksen ja kuljetuksen järjestämisestä ja mitoittamisesta.

Jätelain 39 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, jotka jätteen kuljettajan on ilmoitettava kunnan jätehuoltoviranomaiselle.

Jätelain 44 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä mainitussa säännöksessä tarkoitettuun kunnan tai kuntien omistaman yhtiön tilikausittain laadittavaan erilliseen laskelmaan sisällytettävistä tiedoista.

Jätelain 48 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettut tuotteet ja keitit 1 momentissa tarkoitettut tuottajat ovat. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös antaa tarkempia säännöksiä tuottajavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta, jos tuotteet hankitaan toisesta maasta tai viedään maasta sähköisellä tai muulla etäkaupalla.

Jätelain 49 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuottajan järjestämien käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottopaikkojen määrästä. Määrä voi olla tuoteryhmittäin ja alueittain erilainen.

Jätelain 51 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettusta tuottajan velvollisuudesta tiedottaa vastaanotosta sekä 2 momentissa tarkoitettusta velvollisuudesta toimittaa selvitys Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle järjestämästään tiedotuksesta.

Jätelain 54 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuottajan kirjanpitoon sisällytettävistä ja viranomaiselle toimitettavista tiedoista sekä niiden toimittamisajankohdasta.

Jätelain 59 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ajoneuvorekisteristä poistamisesta ja romutustodistuksesta.

Jätelain 61 §:n 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sähkö- ja elektroniikkalaitteen tuottajalta vaadittavan vakuuden määrän laskemisesta ja vakuuden käyttöön ottamisesta.

Jätelain 64 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuottajayhteisön vakavaraisuuden osoittamiseksi ja toiminnan turvaamiseksi laadittavista selvityksistä ja suunnitelmista sekä niiden toimittamisesta Pirkan-

maan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Jätelain 67 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää Euroopan unionin tuottajavastuuta koskevien säädösten täytäntöönpanemiseksi 1) lain 6 luvussa tarkoitettujen tuotteiden jätehuoltokustannusten ilmoittamisesta tuotteen hinnassa, 2) poikkeuksesta tuottajan tai jakelijan velvollisuudesta ottaa vastaan käytöstä poistettu tuote sekä sitä koskevista poikkeavista jätehuoltojärjestelyistä, jos tuote on saastunut ja aiheuttaa siten henkilöstölle terveys- tai turvallisuusrisin ja 3) tuottajan tai tuottajayhteisön velvollisuudesta suosia palvelunhankinnassaan toimijoita, jotka ovat ottaneet käyttöön sertifioituja ympäristöasioiden hallintajärjestelmiä.

Jätelain 69 §:n 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pantin vähimmäismäärästä, palautusjärjestelmän toimintaan liittyvästä tiedottamisesta sekä järjestelmään kuuluvien pakkausten uudelleenkäyttö- ja kierrätystavoitteista ja -velvoitteista, jotka voivat olla ankarampia kuin pakkauksia yleisesti koskevat vastaavat tavoitteet ja velvoitteet.

Jätelain 79 §:n 3 momentin mukaan kunnan jätemaksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä jätetaksassa.

Jätelain 90 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtakunnallisen ja alueellisen jätesuunnitelman valmistelusta, laatisesta ja sisällöstä sekä suunnitelman toteutumisen ja vaikutusten arvioinnista ja suunnitelman tarkistamisesta.

Jätelain 91 §:n mukaan kunta voi antaa tämän lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista oloista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä 1) 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen määrän vähentämisestä, lajittelusta, säilyttämisestä, keräyksestä, kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä sekä näitä koskevista teknisistä vaatimuksista, 2) 13 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjen vaatimusten noudattamiseksi muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen jätteiden keräyksen, vastaanoton ja kuljetuksen käytännön järjestelyistä kiinteistöillä tai jätteen vastaanotto- paikoilla sekä näitä koskevista teknisistä vaatimuksista, 3) toimista roskaantumisen ehkäi-

semiseksi, 4) velvollisuudesta antaa kunnan jätehuoltoviranomaiselle tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tietoja 1 kohdassa tarkoitetuista jätteistä tai 39 §:ssä tarkoitetuista jätteen kuljetuksista.

Jätelain 94 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toiminnan jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan hakemuksen sisällöstä ja sen käsittelystä.

Jätelain 96 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen sisällöstä.

Jätelain 98 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä jätehuoltorekisteriotteeseen sisällytettävistä tiedoista.

Jätelain 100 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä jätehuoltorekisteriin jätteen keräystoiminnasta tehtävän ilmoituksen sisällöstä.

Jätelain 101 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevan hakemuksen sisällöstä ja käsittelystä.

Jätelain 103 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen sisällöstä.

Jätelain 105 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sellaisen ilmoituksen sisällöstä, jolla tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä ilmoittaa jäsenensä tuottajarekisteriin.

Jätelain 106 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä mainitun pykälän 1 momentissa säädetyn ilmoittamisen ajankohdasta.

Jätelain 114 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ennakkohyväksyntää koskevan hakemuksen ja päätöksen sisällöstä.

Jätelain 119 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toiminnoittain tai jätela-

jeittain kirjanpitoon sisällytettävistä tiedoista ja ominaisjättemäärän laskemisesta.

Jätelain 119 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää lyhyemmästä kirjanpitotietojen säilyttämisen määräajasta, kuin mitä mainitussa momentissa on säädetty, jos kuuden vuoden säilytysaika on toiminnan valvonnan kannalta ilmeisen tarpeeton.

Jätelain 120 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä jätehuollon seurannan ja tarkkailun järjestämisestä samoin kuin mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetun jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelman sisällöstä.

Jätelain 121 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siirtoasiakirjaan merkittävistä tiedoista.

Jätelain 124 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä viranomaisten tarkastusten ja muun valvontatoiminnan järjestämisestä.

Ympäristönsuojelulain 12 §:n nojalla voidaan valtioneuvoston asetuksella antaa pykälässä säädettyjä toimialoja koskevia tarkempia säännöksiä ympäristön pilaantumisen vaaran ehkäisemiseksi.

Ympäristönsuojelulain 43 b §:n 3 momentin nojalla valtioneuvosto voi antaa tarkempia säännöksiä vakuuden määrän laskemisesta ja kerryttämisestä. Pienimuotoisia toimintoja varten vakuuden määrä voidaan säätää kiinteäksi summaksi, joka voi olla enintään 10 000 euroa.

Jätelain nojalla säädettäisiin uusi valtioneuvoston asetus jätteistä, johon koottaisiin keskeiset jätelain toimeenpanoon liittyvät yleiset säännökset. Samalla kumottaisiin valtioneuvoston päätös ongelmajätteistä annettavista tiedoista sekä ongelmajätteiden pakkaamisesta ja merkitsemisestä, valtioneuvoston päätös öljyjätehuollosta ja valtioneuvoston päätös puhdistamolietteen käytöstä maanviljelyssä. Valtion jätehuoltotoita koskevat 15 ja 16 §:n säännökset nykyisessä jätelain asetuksessa jäisivät lain siirtymäsäännöksen nojalla voimaan, kunnes toisin säädetään.

Uudessa valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin nykyisten asetusten tapaan jätelain soveltamisesta puolustusvoimissa, jätteen

vaaraominaisuuksista ja EU:n jäteluettelon voimaan saattamisesta, jätteen hyödyntämistä ja loppukäsittelytoimintojen luokittelusta, jätehuollon järjestämisen yleisistä laatuvaatimuksista eri toiminnoissa (jätteen keräys, pakkaaminen ja merkitseminen sekä tietojen antaminen jätteestä, jätteen kuormaus ja kuljetus, jätteen käsittelypaikan poistaminen käytöstä, vaarallisen jätteen pakkaaminen ja pakkauksen merkinnät) sekä eräiden jätteiden jätehuoltoa koskevista vaatimuksista (öljyjätteen polttoa koskeva rajoitus, uudistetun öljyn ja öljyjätteen koostumusta koskevat säännökset, puhdistamolietteen sallitut käyttökohteet maanviljelyssä). Lisäksi on tarkoitus selvittää tarvetta uusiin säännöksiin esimerkiksi asbestijätteen keräyksestä, jätteen pakkaamisesta, merkinnöistä ja kuljetuksesta, jätteen erilläänpitovelvollisuudesta, yhdyskuntajätteiden lajittelusta, yleisötilaisuuksien jätehuollosta sekä yhdyskuntajätteen esikäsittely- ja lajittelulaitosten vähimmäisvaatimuksista.

Valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin valtakunnallisen ja alueellisen jätesuunnitelman valmistelusta, laitimisesta ja sisällöstä sekä suunnitelmien toimeenpanon arvioinnista ja tarkistamisesta. Asetuksessa säädettäisiin myös muun muassa kirjanpito- ja siirtoasiakirjavelvollisuuksista, jätehuoltorekisteriin ja tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevan hakemuksen ja päätöksen sisällöstä, jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten tehtävän ilmoituksen sisällöstä sekä jätteitä hyödyntävän laitoksen ennakkohyväksyntää koskevan hakemuksen ja päätöksen sisällöstä.

Nykyisen jätelain nojalla annettuja valtioneuvoston asetuksia ja päätöksiä muutettaisiin uuden jätelain käsitteitä ja rakennetta vastaaviksi. Valtioneuvoston päätös rakennusjätteistä on tarkoitus uudistaa ottaen huomioon jätedirektiivin 11 artiklan 2 b kohdan mukaiset kierrätystavoitteet. Kaatopaikoista annettua valtioneuvoston päätöstä on tarkoitus muuttaa siten, että biohajoavan jätteen sijoittamista kaatopaikalle koskevaa rajoitusta tiukennetaan. Tuottajavastuuta koskevia valtioneuvoston asetuksia täsmennettäisiin vastaanotto-, kierrätys- ja hyödyntämistavoitteiden ja vastaanottopaikkojen vähimmäisvaatimuksen osalta. Valtioneuvoston

asetus eräiden juomapakkausten palautusjärjestelmistä muutettaisiin vastaamaan uuden jätelain säännöksiä.

Ympäristönsuojeluasetusta muutettaisiin uuden jätelain käsitteitä ja rakennetta vastaavaksi. Lupahakemuksen sisältöä ja hakemukseen liitettäviä tietoja koskevia säännöksiä täydennettäisiin velvollisuudella tarvittaessa antaa materiaalien käytön tehokkuutta koskevia tietoja. Lisäksi täsmennettäisiin säännöksiä toiminnalta vaadittavan vakuuden määrän laskemisesta ja kerryttämisestä.

3 Voimaantulo

Ehdotettua uutta jätelain sääntelyä on täydennettävä asetuksentasoisella sääntelyllä. Uudistus muuttaisi osin jätteisiin ja jätehuoltoon liittyvissä asioissa noudatettavia menettelyjä sekä aineellisia säännöksiä. Useita valtioneuvoston asetuksia ja päätöksiä on muutettava vastaamaan uutta lakia.

Viranomaisille on järjestettävä uutta lainsäädäntöä koskevaa tiedotusta ja koulutusta. Tietojärjestelmiin on tehtävä uudesta lainsäädännöstä johtuvat tarpeelliset tarkistukset. Hyväksymismenettelyjä koskevia ohjeita ja lomakkeita on tarkistettava uuden lain mukaisiksi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan vuoden kuluttua niiden vahvistamisesta.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Jätelain uudistamisen yhtenä tavoitteena on säännösten tarkistaminen perustuslain vaatimukset täyttäväksi. Ehdotettu jätelaki on keskeinen jätealaa ja jätehuoltoa ohjaava säädös, jolla on liittymäkohtia myös jätettä tuottavan toiminnan ja tuotteiden sääntelyyn. Ehdotetun lain sääntely vaikuttaa myös luonnonvarojen käyttöön ja energiantuotantoon. Ehdotettuun jätelakiin liittyvät keskeiset perusoikeudet ovat vastuuta ympäristöstä koskeva perustuslain 20 §:n 1 momentti, 15 §:ssä säädetty omaisuuden suoja, 6 §:ssä säädetty yhdenvertaisuus, kansalaisten osallistumista koskeva 20 § 2 momentti sekä 18 §:ssä säädetty elinkeinovapaus. Muita perustuslain

kannalta merkittäviä kokonaisuuksia ovat erityisesti perustuslain 80 §:n laillisuusperiaatteen huomioon ottaminen lain perussäännöksissä ja asetuksenantovaltuuksissa sekä muulle kuin viranomaiselle osoitettavan julkisen hallintotehtävän siirtämiseen liittyvät kysymykset, joista säädetään perustuslain 124 §:ssä.

Perustuslakivaliokunta on (PeVM 25/1994 vp) asettanut seuraavat edellytykset perusoikeuksien rajoittamiselle: Rajoitusten tulee perustua laintasoiseen säädökseen, rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä, rajoitusperusteiden tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä, painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia, lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen kuuluvaa rajoitusta, rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevaan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon, perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä sekä rajoitukset eivät saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Vastuu ympäristöstä

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännöksen mukainen vastuu ympäristöstä (ympäristöperusoikeus) toteutuu aineellisen lainsäädännön kautta. Ympäristöperusoikeuden toteuttamisella voidaan perustella ehdotetusta jätelaista seuraavia muiden perustuslain suojaamien oikeuksien rajoituksia.

Ehdotetun jätelain tarkoituksena on ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestävästä käytöstä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista. Ehdotetun lain säännöksillä on näin ollen keskeinen merkitys ympäristöperusoikeuden toteutumisen turvaamisessa.

Ympäristönsuojelua ja luonnonvarojen kestävästä käyttöä toteuttavaa aineellista sääntelyä on erityisesti ehdotetun lain tuotteita, jätteitä ja jätehuoltoa koskevissa 2 luvun yleisissä

velvollisuuksissa. Säännökset sisältävät muun muassa tuotteiden ominaisuuksia ja markkinoille saattamista koskevia vaatimuksia sekä jätehuoltoon liittyviä velvollisuuksia ja kieltoja. Jätehuollon järjestämisestä on ehdotettavien 4—6 luvun säännösten mukaan vastuussa jätteen haltija, kunta taikka tuottajavastuun piiriin kuuluvan tuotteen valmistaja, maahantuoja tai muu markkinoille saattaja.

Yhdenvertaisuus

Ehdotetun jätelain sääntelyä voidaan tarkastella perustuslain 6 §:n ihmisten yhdenvertaisuutta suojaavan säännöksen kannalta sen arvioimiseksi, missä määrin jätteen haltijoille turvataan koko maassa kohtuullisen samantasoinen jätehuolto. Keskeinen säännös on ehdotetun jätelain 34 §, jonka perusteella kunnan on suunniteltava ja järjestettävä sen vastuulle kuuluva jätehuolto siten, että jätteen tuottajien ja kiinteistön haltijoiden käytävissä on tarpeen mukaan kiinteistöittäinen jätteenkuljetus ja jätteen alueellisia vastaanottoaikoja sekä riittävän monipuoliset muut jätehuoltopalvelut. Keräysjärjestelyt on mitoitettava mahdollisimman hyvin syntyvän jätteen määrää ja laatua vastaaviksi. Lisäksi alueellisten vastaanottoaikojen on oltava vaivattomasti jätteen tuottajien saavutettavissa. Ehdotetun jätelain 35 §:n 2 momentin mukaan kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa kiinteistön haltijoille on tarjottava jätteen kuljetuspalveluja kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Ehdotetun jätelain 49 §:n mukaan tuottajan on järjestettävä käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanottoaikoja siten, että tuotteen voi maksutta ja vaivattomasti luovuttaa näin järjestettyyn vastaanottoon. Järjestelyillä turvataan yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti jätteen haltijoiden kohtuullisen samantasoinen jätehuolto maan eri osissa.

Ehdotetun jätelain 9 luvussa säädetään jätemaksusta ja sen perusteista. Ehdotetun lain 78 §:n mukaan maksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja 79 §:n mukaan jätemaksun perusteita ovat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Jälkimmäisen säännöksen mukaan perusteina voidaan ottaa huomioon myös jätteen keräys- ja kuljetusolot kiin-

teistöllä ja noutoalueella. Jättemaksun perusteena voidaan käyttää myös sekä kiinteistöllä asuvien henkilöiden määrää tai kiinteistön käyttötarkoitusta taikka muuta vastaavaa perustetta, jos jätteen määrää tai laatua on vaikea selvittää tai jos se on tarpeen terveys- tai ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi tai jätehuollon järjestämiseksi. Tämä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi haja-asutusalueella usealle jätteen haltijalle järjestettyyn yhteiseen keräyspisteeseen tuodun jätteen jätehuollosta perittävien maksujen kohdentamisessa eri kiinteistöille ilman, että keräyspisteeseen tuotujen yksittäisten jäte-erien määrää olisi tarpeen erikseen mitata. Tällaisista palveluista olisi käytännössä mahdotonta periä palvelun määrään perustuvaa maksua, koska palvelun käyttöä ja kohdentumista yksittäisille asiakkaille ei voida määrittää tai valvoa.

Mainittujen säännösehdoitusten muotoilussa on otettu huomioon perustuslain 6 §:n mukainen yhdenvertaisuusperiaate. Säännösten tavoitteena on turvata toimiva jätehuolto ja taata jätemaksujen määräytyminen yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti. Kunnan päätökseen taksasta voidaan hakea muutosta, jolloin voidaan oikeusturvateitse saattaa arvioitavaksi jätemaksujen lainmukaisuus. Ehdotetussa laissa on myös säännös, jonka mukaan maksun kohtuullistaminen olisi eräissä tapauksissa mahdollista. Tämä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, jos kiinteistö on tyhjiällä kiinteistön haltijan tarvitseman sairaalahoidon tai toiselle paikkakunnalle muuton vuoksi. Sen sijaan ikä, vähävaraisuus tai muu vastaava sosiaalinen syy ei olisi tässä laissa tarkoitettu peruste maksun kohtuullistamiseen. Kaikissa tapauksissa maksuperusteiden olisi oltava tasapuolisia ja kohtuullisia.

Kansalaisten osallistuminen

Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Jätteitä ja jätehuoltoon koskeva viranomaisen päätöksentekomenettely perustuu pitkälti yleiseen hallintomenettelyä ja ympäristönsuojelua koskevaan lainsäädäntöön. Lisäksi ehdotetussa jä-

telaissa on säännöksiä, joiden tarkoituksena on osaltaan turvata kansalaisten osallistumisoikeutta.

Eräiden toimintojen hyväksymismenettelyistä säädetään ehdotetun jätelain 11 luvussa. Ehdotetun lain 94—96 §:ssä säädetään toiminnan hyväksymisestä jätehuoltorekisteriin ja 101—103 §:ssä tuottajan, tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hyväksymisestä tuottajarekisteriin. Näitä hyväksymismenettelyjä varten ei ehdotettuun jätelakiin ehdoteta otettavaksi erillisiä säännöksiä asioiden käsittelystä, niistä tiedottamisesta ja käsittelyyn osallistumisesta. Asioiden käsittelyssä noudatetaan hallintolain säännöksiä, jotka takaavat myös kansalaisten osallistumisoikeuden. Ympäristöluvanvaraisten jätteenkäsittelytoimintojen osalta lupahakemusten käsittelyssä noudatetaan ympäristönsuojelulain 6 luvun säännöksiä, jotka takaavat osallistumisoikeuden lupamenettelyssä.

Tärkeä osallistumisen keino on myös yleisön mahdollisuus osallistua valtakunnallisen tai alueellisen jätesuunnitelman valmisteluun. Ehdotetun lain 89 §:n mukaan luonnos valtakunnalliseksi jätesuunnitelmaksi on julkaittava tietoverkossa ja mielipiteiden esittämiselle on varattava riittävän pitkä aika. Hyväksytystä suunnitelmasta perusteluineen sekä siitä, miten esitetyt mielipiteet on otettu huomioon, on lisäksi tiedotettava sähköisesti. Alueellisen jätesuunnitelman valmisteluun osallistumiseen sovelletaan viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia. Laissa on yksityiskohtaiset säännökset suunnitelman valmistelusta ja siitä tiedottamisesta sekä suunnitelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta kuulemisesta. Lisäksi suunnitelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä on selostettava, miten mielipiteet on otettu huomioon ja millä tavoin nämä ovat vaikuttaneet suunnitelman sisältöön.

Ehdotetun lain 91 §:n mukaan kunta voi antaa laissa erikseen säädetyistä asioista kunnallisia jätehuoltomääräyksiä. Jätehuoltomääräysten valmisteluun sovellettaisiin hallintolain säännöksiä, ei kuitenkaan lain 34 §:n mukaista kuulemissäännöstä, koska määräysten valmistelu ei kohdistu välittömästi kehenkään tiettyyn tahoon eikä asiassa

siten varsinaisesti ole mainitussa pykälässä tarkoitettuja asianosaisia. Sen sijaan jätehuoltomääräysten valmistelussa tulisi hallintolain 41 §:n mukaisesti varata vaikuttamismahdollisuudet. Mainitun pykälän mukaan viranomaisen tulee varata muille kuin asianosaisille mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta, jos asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus näiden henkilöiden elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin. Asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla. Hallintolain 41 §:n mukainen menettely takaisi kansalaisten osallistumisoikeuden kunnallisia jätehuoltomääräyksiä valmisteltaessa. Samoin menettelyä myös jätteen kuljetusta koskevan kunnan päätöksen valmistelussa (38 §) ja jätemaksun perusteita koskevan taksapäätöksen valmistelussa (79 § 3 momentti).

Kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen kannalta olennainen on myös ehdotetun jätelain 134 §, jonka nojalla kansalaiset voivat panna vireille valvonta- tai hallintopakomenettelyn asiassa, joka koskee roskaantumien alueen siivoamisesta määräämistä (75 §) ja lain 125 ja 126 §:n mukaisia menettelyjä. Viranomaisen, joka näissä asioissa on joko elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, on käsiteltävä kirjallinen vireillepano hallintolain mukaisesti ja tehtävä siitä päätös, josta voidaan valittaa muutoksenhakusäännösten mukaisesti.

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Oikeudesta hakea muutosta jätelain nojalla annettuihin päätöksiin säädetään ehdotetun lain 137 §:ssä. Muutoksenhaussa noudatetaan hallintolainkäyttölakia paitsi 137 §:n 3 mo-

mentissa tarkoitetuissa kunnan toiminnan järjestämistä koskevilla päätöksissä, joihin muutosta haetaan kuntalain mukaisesti. Valitusoikeudesta hallintovalituksessa säädetään lain 138 §:ssä. Valitusoikeus on asianosaisilla ja säännöksessä luetelluilla viranomaisilla. Säännöksessä turvataan valitusoikeus myös sellaisille rekisteröidyille yhdistyksille ja säätiöille, joiden tarkoituksena on muun muassa ympäristönsuojelun edistäminen, asioissa, joiden ympäristö- tai terveysvaikutukset kohdistuvat niiden toiminta-alueelle.

Ehdotetun jätelain mukaiset valvontaviranomaiset voivat lainrikkomustilanteessa ryhtyä jätelain 13 luvun mukaisiin valvonta- ja hallintopakotoimiin. Näiden toimien lainmukaisuus voidaan saattaa muutoksenhakutuomioistuimen arvioitavaksi.

Kunnan jätemaksu on ehdotetun lain 83 §:n mukaan maksettava muutoksenhausta huolimatta. Kunnan jätemaksu ja erät muut 145 §:ssä säädettyt maksut ovat välittömästi ulosottokelpoisia. Niiden maksuunpanosta voidaan kuitenkin tehdä perustevalitus. Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee 83 §:ssä tarkoitettua jätemaksun suorittamista, perustevalitusasiat mukaan luettuna, saa hakea muutosta vain luvanvaraisesti. Kyseessä ei ole valituskielto, joten tätä voidaan pitää vähäisenä poikkeuksena muutoksenhakuoikeuden asemaan pääsääntönä.

Esityksessä ehdotetaan uutta valvontakeinoja eli valvontaviranomaisen määräämää laiminlyöntimaksua, joka voitaisiin ehdotuksen mukaan panna täytäntöön ennen maksua koskevan päätöksen lainvoimaiseksi tuloa (131—133 §). Jos päätös kumottaisiin tai maksua alennettaisiin muutoksenhaun johdosta, Oikeusrekisterikeskus palauttaisi maksun tai osan siitä. Vaikka maksuvelvollisen oikeutta valittaa maksupäätöksestä ei ole rajoitettu, maksun suora täytäntöönpanokelpoisuus voi olla ongelmallista oikeusturvan kannalta. Maksun piirissä olevat laiminlyönnit ovat kuitenkin yksiselitteisesti todettavissa, joten kokonaan perusteettoman maksun määrääminen on käytännössä mahdotonta. Lisäksi valvontaviranomainen voisi määrätä maksun vasta kehoitettuaan kirjallisesti toiminnanharjoittajaa korjaaman laiminlyönnin ja varattuaan korjaamiseen aikaa vähintään 30 päivää. Maksun suuruus olisi myös sään-

nelty laissa verrattain tarkasti. Esitetty laiminlyöntimaksu tehostaa oleellisesti eräiden jätehuollon valvonnan kannalta keskeisten velvoitteiden täytäntöönpanoa nykyiseen verrattuna ja edistää siten lain tarkoituksen toteutumista. Tähän suhteutettuna maksun suorasta täytäntöönpanokelpoisuudesta johtuva oikeusturvan mahdollinen heikkeneminen olisi merkitykseltään vähäinen.

Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Elinkeinovapauden periaatetta pidetään elinkeinonharjoittamista koskevana pääsääntönä, josta poikkeaminen on kuitenkin mahdollista muiden tärkeiden yhteiskunnallisten etujen puoltaessa sitä.

Elinkeinovapaudesta seuraa muun ohella, että toiminnan luvanvaraisuudesta on aina säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeuden rajoitusta koskevat tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset. Rajoitusten olennaisen sisällön, kuten rajoitusten laajuuden tulee ilmetä laista. Jätelakiehdotuksen 94 §:n mukaisten toimintojen toiminnanharjoittajien on haettava toimintansa hyväksymistä jätehuoltorekisteriin. Vastaavasti 101 §:n mukaan tuottajan, tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on tehtävä hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi. Hyväksymisten myöntämisen edellytyksistä ja sisällöstä sekä niitä koskevien päätösten muuttamisesta, peruuttamisesta ja raukeamisesta on säännökset ehdotetun lain 11 luvussa. Asian käsittelyssä noudetaan hallintolain säännöksiä.

Hyväksymistä edellyttävän toiminnan sääntely perustuu perustuslain 80 §:n mukaisesti riittävän täsmällisiin ja tarkkarajaisiin laintasoiisiin säännöksiin, joista käyvät selvälle toiminnanharjoittajalle kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Hyväksymistä koskevien päätösten peruuttamisen menettelyissä on myös otettu huomioon suhteellisuusperiaatteen vaatimukset.

Toiminnan hyväksymistä koskevien säännösten taustalla on tarve hyväksymistä edellyttävien toimintojen tehokkaaseen valvontaan lain ympäristöperusoikeuteen kytkeyty-

vien tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi. Elinkeinovapauden rajoittamiselle on siten hyväksyttävät ja painavat perusteet eikä lakiehdotus niin ollen ole hyväksymismenettelyjen osalta ongelmallinen perustuslain 18 §:n 1 momentin ja 80 §:n 1 momentin kannalta.

Ehdotetun jätelain 32 §:ssä säädetään asumisessa ja muussa siihen rinnastettavassa toiminnassa syntyneiden jätteiden jätehuolto kunnan vastuulle. Kunnan vastuu jätehuollosta kytkeytyy yhdenvertaisuuden ja ympäristöperusoikeuden toteutumiseen, koska sen tavoitteena on varmistaa asianmukainen jätehuolto ja turvata jätehuoltopalvelujen saavuus kaikille jätteen tuottajille kaikissa oloissa. Kunnan jätehuoltotehtävät muodostavat laajan kokonaisuuden, jota on pidettävä julkisena hallintotehtävänä. Perustuslakivaliokunta on aiemmin katsonut, ettei viranomaisille lähtökohtaisesti kuuluvien hallintotehtävien hoitaminen kuulu elinkeinovapauden piiriin (PeVL 40/2002 vp, PeVL20/2006 ja PeVL 12/2010 vp). Näin ollen ehdotettua kunnan jätehuoltovastuuta koskevaa sääntelyä ei ole tarpeen tarkastella elinkeinovapauden kannalta laajemmin.

Ehdotetun jätelain 46 §:ssä säädetään tuottajan velvollisuudesta järjestää käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuolto ja vastata sen kustannuksista. Ehdotetun jätelain 47 §:ssä säädetään muita kuin tuottajia koskevasta rajoituksesta toimia tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden jätehuollossa. Säännöksen mukaan muut jätehuollon toimijat saavat järjestää tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden jätehuoltoja tai tarjota tähän liittyviä palveluja kiinteistöjen haltijoille tai jätteen haltijoille vain silloin, kun tämä ei vaikeuta tuottajan velvollisuuksien toteutumista. Säännöksessä täsmennetään myös kunnan oikeutta järjestää käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottoa osana muuta yhdyskuntajätehuoltoa. Kunnalla olisi velvollisuus toimittaa erikseen vastaanottamansa käytöstä poistetut tuotteet tuottajalle.

Ehdotetun 47 §:n tarkoituksena on varmistaa tuottajan lähtökohtainen oikeus jätehuollon järjestämiseen ja siten myös tuottajavastuun käytännön toteuttamismahdollisuus. Ehdotettu säännös ei rajoittaisi muiden toimijoiden oikeutta tarjota palveluita, jotka liitty-

vät tuotteiden uudelleenkäyttöön tai sen valmisteluun.

Jätelaissa ehdotettu tuottajavastuusäntely perustuu Euroopan unionin vastaavaan lainsäädäntöön. Euroopan unionin tuottajavastuusäädökset sisältävät jäsenvaltiota sitovia käytöstä poistettujen tuotteiden keräystä ja muuta jätehuoltoa koskevia määrällisiä tavoitteita, joiden toteutumisesta on toimitettava tiedot komissiolle. Tuottajavastuun tehokas täytäntöönpano edellyttää, että tuottajavastuulla olevat jätteet ohjautuvat tuottajien järjestämään jätehuoltoon. Tuottajan laissa säädetyn velvollisuuden toteuttamista turvaava 47 § ei sellaisenaan ole ongelmallinen elinkeinovapauden kannalta. Mahdollinen muiden toimijoiden elinkeinovapautta rajoittava sääntely sisältyykin jo ehdotettuun 46 §:ään, jonka mukaan tuottajan on järjestettävä käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuolto ja maksettava tästä aiheutuvat kustannukset. Ehdotetun lain 47 §:ään sisältyvä mahdollinen rajoitus elinkeinovapaudelle on kuitenkin tuottajavastuujärjestelmän tehokkaan toiminnan turvaamiseksi perusteltu ja oikeasuhtainen.

Omaisuuksensuoja

Perustuslain 15 §:ssä tarkoitettuun omaisuudensuojaan sisältyy muun ohella yksilöiden vapaus määrätä omaisuudestaan haluamallaan tavalla. Omaisuudensuojaan kuuluu myös, että omaisuuteen kohdistuvat käyttörajoitukset eivät muodostu niin merkittäviksi, että ne rinnastuisivat tosiasiallisilta vaikutuksiltaan omaisuuden pakkolunastukseen (esimerkiksi PeVL 38/1998 vp). Luonnollisten henkilöiden ohella omaisuudensuoja ulottuu myös oikeushenkilöihin.

Ehdotetun jätelain mukaan jätteen haltija järjestää pääsääntöisesti itse jätehuollon. Laki kuitenkin rajoittaisi monin tavoin haltijan määräysvaltaa jätteeseen. Ehdotetun 2 luvun säännökset muun ohella kieltävät jätteen hylkäämisen ja hallitsemattoman käsittelyn (13 §) ja vaarallisten jätteiden sekoittamisen (17 §). Lisäksi ehdotetun 5 luvun kunnan järjestämää jätehuoltoa koskevat säännökset edellyttävät käytännössä sitä, että jätteen haltija luopuu omistusoikeudestaan jätteeseen. Ehdotetun 41 §:n mukaan jäte on luovutetta-

va kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai kunnan järjestämään alueelliseen vastaanottopaikkaan. Yksilön kannalta jätteellä ei yleensä ole taloudellista merkitystä, koska jätte saa positiivisen taloudellisen arvon vasta, kun sitä on kerätty ja lajiteltu yhteen suurina määrinä. Lisäksi pääosa arvokkaista jätteistä kuuluu tuottajavastuun piiriin.

Edellä mainitut omaisuudensuojaa koskevat rajoitukset ovat välttämättömiä ehdotetun jätelain tavoitteiden toteuttamiseksi sekä perustuslain mukaisen ympäristöperusoikeuden ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Tästä syystä esitys ei ole perustuslain omaisuuden-suojaa koskevien säännösten vastainen.

Kotirauha

Ehdotetun jätelain valvonnan edellyttämiä valvontaviranomaisen tarkastuksia ja kunnan jätehuoltoviranomaisen jätehuollon järjestämiseksi välttämättömiä tarkastuksia koskevat säännökset ovat ehdotetun lain 123 §:n 1 ja 2 momentissa. Niissä tarkoitettavat tarkastukset ja muut niihin liittyvät toimet eivät olisi sallittuja pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Nämä ovat tiloja, jotka kuuluvat kotirauhan piiriin.

Perustuslaissa turvattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 16/2004 vp). Kerrostalojen jätehuoneita, talojen kivijalassa olevia jätehuoltotiloja, kiinteistöjen pihoiilla olevia jätekatoksia tai muita jätteistöille varattuja aitauksia pihoiilla tai kadun varrella ei voida pitää alueina, jotka olisivat valtiosääntöoikeudellisen kotirauhan suojan piirissä. Lain säännös ei siten rajoitaisi näissä tiloissa tapahtuvia tarkastuksia, jotka ovat välttämättömiä ehdotetun jätelain säännösten noudattamisen valvonnan kannalta.

Tarkastuksia voivat ehdotettujen säännösten mukaan tehdä vain viranomaisen tai sen määräämä virkamies tai viranhaltija. Ehdotetun jätelain 123 §:n 1 ja 2 momentin on katsottava täyttävän perustuslain 10 §:n 3 momentin vaatimukset.

Henkilötietojen suoja

Ehdotuksen valmistelussa on otettu huomioon se, että perustuslain 10 §:n mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä.

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmään, jonka osia ehdotetun jätelain 142 §:ssä säädettyvät jätehuoltorekisteri, tuottajarekisteri ja jätteiden kansainvälisten siirtojen rekisteri ovat, sovelletaan henkilötietojen salassapidon ja luovuttamisen osalta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja henkilötietojen muun käsittelyn osalta henkilötietolakia. Ehdotetun jätelain 143 §:n 2 momentissa säädetään vastaavasti jätteen kuljetuksia koskevasta rekisteristä.

Yhdistymisvapaus

Perustuslain 13 §:n mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan.

Ehdotetun jätelain 62 §:n mukaan tuottajat voivat yhdessä perustaa oikeustoimikelpoisen tuottajayhteisön huolehtimaan tuottajavastuuta koskevista velvollisuuksista. Tuottajayhteisöön ei saa kuulua muita kuin tuottajia. Vastaava säännös juomapakkausten palautusjärjestelmien osalta on ehdotetun lain 68 §:ssä.

Ehdotuksen mukaiset yhteisöt voivat olla luonteeltaan lakisääteisiä, julkisoikeudellisia yhdistyksiä. Ehdotetun jätelain 6 luvussa säädetään tuottajan vastuusta jätehuollossa. Tuottajilla on ehdotetun 63 §:n mukaan mahdollisuus siirtää velvoitteensa viranomaisen rekisteriin hyväksymälle tuottajayhteisölle, mikä mahdollistaa tuottajan lainmukaisten velvoitteiden kustannustehokkaan hoitamisen. Tuottajayhteisöt ovat toisin sanoen lainsäädännöllä rajattua tarkoitusta varten luotuja yhteisöjä. Muiden kuin tuottajien jäsenyyttä koskevalla rajoituksella halutaan varmistaa, että tuottajayhteisöt voivat toteuttaa sitä tehtävää, jonka hoitamiseksi ne on luotu. Tämä edellyttää, että vastuiden ja velvollisuuksien

hoitamisesta päättävät ne, joille ne lähtökohdaisesti kuuluvat, eli tuottajat. Tuottajayhteisöissä on kysymys taloudellisesta eikä aatteellisesta toiminnasta. Se, että muut kuin tuottajat eivät voi liittyä tällaiseen yhdistykseen, ei ole ongelmallista yhdistymisvapauden kannalta.

Asetuksenantovaltuudet

Jätteitä, jätehuoltoa ja tuottajavastuuta koskeva sääntely perustuu ehdotuksessa varsin laajasti lainsäädäntövallan delegoinnin varaan. Ehdotus sisältää useissa säännöksissä valtuuksia, joiden perusteella voidaan antaa ehdotetun lain yleisiä perussäännöksiä tarkempia säännöksiä. Tätä sääntelyä on arvioitava perustuslain 80 §:n kannalta.

Nykyisin voimassa olevan jätelain valtuussääntelyä on tarkasteltu perustuslakivaliokunnan lausunnossa 1/2004 vp erityisesti tuottajavastuusääntelyn näkökulmasta. Lausunnossa todetaan muun muassa, että tuottajavastuun yksityiskohtainen sisältö jää tuottajan velvoitteita koskevan sääntelyn yleispiirteisyyden vuoksi olennaisilta osin asetuksella säänneltäväksi. Tällaista nykyoloissa poikkeuksellista sääntelytapaa pidettiin kuitenkin ymmärrettävänä, kun otetaan huomioon tarve antaa asiasta tuotekohtaisia säännöksiä. Myös eräät muut sääntelyn erityispiirteet johtivat lopputulokseen, ettei sääntely tältä osin muodostunut käsittelyjärjestyksen vaikuttavaksi. Perustuslakivaliokunnalla oli kuitenkin huomautuksia lukuisiin kohtiin ehdotusta, mikä johti jätelain muuttamista sekä ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetun lain 4 §:n muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 152/2003 vp) muutoksiin ympäristövaliokunnan mietinnön pohjalta eduskuntakäsittelyssä.

Perustuslain 80 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella. Tällöinkin edel-

lytyksenä on, että oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla.

Ehdotetun lain asiasisällön ja toimeenpanton kannalta keskeisimmät asetuksenantovaltuudet sisältyvät sen 2 lukuun. Ehdotetun 8 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvosto voi antaa 8 §:n 1 momentin mukaisesta etusijajärjestyksestä tarkempia säännöksiä muun muassa velvollisuudesta valmistella jäte uudelleenkäyttöön, kierrättää, hyödyntää energiana tai muutoin hyödyntää taikka loppukäsitellä jätettä. Ehdotetussa 9 §:ssä säädetään tuottajan velvollisuuksista, joita tarkennetaan 10 §:ssä olevan valtuuden kautta valtioneuvoston asetuksilla. Säännöksen nojalla asetuksia voidaan antaa muun muassa tuotteen valmistuksen, markkinoille saattamisen, viennin tai käytön kiellosta, rajoituksesta tai ehdosta, kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että tuotteen valmistuksessa, käytössä tai käytöstä poistamisesta syntyy jätettä, joka voi aiheuttaa huomattavaa haittaa tai huomattavaa vaikeutta jätehuollolle taikka vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Kolmas keskeinen valtuussäännös sisältyy 14 §:ään, jossa säädetään jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäisemiseksi annettavista asetuksista, jotka tarkentaisivat ehdotetun 13 §:n mukaista sääntelyä. Viime mainitut voivat kohdistua muun muassa jätteen käsittelypaikan vaatimuksiin, käsittelypaikkaan vastaanotettavaan jätteeseen sekä jätteen keräyksen, välivarastoinnin, kuljetuksen, pakkaamisen ja merkintöjen vaatimuksiin.

Ehdotetussa laissa on myös muita merkittäviä joskin alaltaan selvästi edellisiä suppeampia asetuksenantovaltuuksia. Näitä ovat esimerkiksi valtuus antaa tarkempia säännöksiä jätteiden erilläänpitovaatimuksista (15 §), määrittellä tarkemmin kunnan jätehuoltoon kuuluvia jätteitä (32 § 4 mom.), valtuus säätää lakia tarkemmin tuottajavastuun piiriin kuluviin tuotteista ja tuottajista (48 § 3 mom.) ja valtuus antaa tarkempia säännöksiä tuottajan järjestämien vastaanottoaikkojen määrästä (49 § 1 momentti).

Ehdotetussa laissa on myös lukuisissa muissa pykälissä asetuksenantovaltuuksia, jotka alaltaan koskevat selvästi luonteeltaan edellä lueteltuja teknisempiä vaatimuksia. Näitä ovat esimerkiksi jätteenkuljetuksesta

ilmoitettavien tietojen tarkentaminen (39 § 2 momentti), tuottajan kirjanpitoon sisällytettävät seikat (54 §), romutustodistuksen sisältö (59 §), vakuuden määrän laskeminen (61 §), vakavaraisuusselvityksen sisältö (64 §), valtakunnallisen ja alueellisen jätesuunnitelman valmistelu ja tarkempi sisältö (90 §), hakemuksen tarkempi sisältö (94 ja 101 §), päätöksen tarkempi sisältö (96 ja 103 §) sekä tarkemmat tiedot kirjanpidosta (119 §) ja siirtoasiakirjasta (121 §).

Ehdotetun jätelain lukuisia asetuksenantovaltuuksia puoltaa tarvittavan sääntelyn yksityiskohtaisuus ja teknisluonteisuus. Valtuudet ovat tarpeen myös Euroopan unionin direktiivien ja muiden säädösten täytäntöönpanemiseksi. Asetuksenantajan toimivalta nojaakin lakiehdotuksen perussäännösten lisäksi asiallisesti myös Euroopan unionin erittäin yksityiskohtaiseen ja runsaaseen jätelainsäädäntöön.

Ehdotetussa jätelaissa valtioneuvoston asetuksenantovaltuudet on sidottu asiaa koskeviin lain perussäännöksiin ja perustuslain 80 § on otettu huomioon muotoiltaan ehdotettuja asetuksenantovaltuuksia. Perussäännösten asettamista oikeuksista ja velvollisuuksista valtioneuvosto voi antaa tarkempia säännöksiä lain nojalla. Lain tasoisin säännösin säännellään jätteen haltijoiden, jätteen käsittelijöiden ja tuottajien sekä muiden keskeisten toimijoiden velvollisuuksien ja oikeuksien perusteita. Jättesääntelyn hierarkkisen tason nousua kuvaa ehdotetun jätelain laajuus verrattuna nykyisin voimassa olevaan jätelakiin.

Perussäännöksissä on pyritty huolehtimaan siitä, että velvoitteet kohdentuvat selkeästi ja ovat sisällöltään mahdollisimman tarkkarajaisia. Jätehuoltoa sääntelevät Euroopan unionin direktiivit sisältävät runsaasti yksityiskohtaisia velvoitteita, jotka usein vaihtelevat toimialoittain, toiminnoittain tai jätelajeittain jonkin verran toisistaan. Tämä toiseikka yhdessä laintasoisen perussäännöksen vaatimuksen kanssa on johtanut tarpeeseen yleistää lain taseisia säännöksiä. Muutoin teknisluontoisten ja jätelajikohtaisten säännösten määrä laissa olisi vaarassa laajeta merkittävästi ehdotettua suuremmaksi. Tällöin myös osa yleisiä velvollisuuksia koskevista säännöksistä on jouduttu ehdottamaan

sisällöltään jossain määrin joustaviksi, jotta ne eivät yleisesti sovellettuina johtaisi joissakin tilanteissa kohtuuttomiin lopputuloksiin. Ehdotetun lain 2 luvun perussäännöksiin kytkettyjen valtuussäännösten nojalla annettavat valtioneuvoston asetukset osoittaisivat yksityiskohtaisesti, mihin niiden vaatimusten kohteet velvoitetaan.

Ehdotetun lain 67 §:ssä on näennäisesti avoin asetuksenantovaltuus, mutta niissä asetusten sisältöä rajaavat asianomaiset Euroopan unionin tuottajavastuuta koskevat säädökset.

Valtioneuvoston valtuussäännökset on rajattu sisällöltään mahdollisimman tarkasti, selvästi ja mahdollisimman yksityiskohtaisesti välttämällä yleisiä sanamuotoja. Tämä on toisaalta johtanut siihen, että useissa kohdin valtuussäännökset ovat varsin pitkiä ja seikkaperäisiä.

Kunnalliset jätehuoltomääräykset

Kunnan viranomaisen säädösvaltaa on arvioitava perustuslain 80 §:n 2 momentin kannalta. Sen mukaan muu kuin pykälän 1 momentissa mainittu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaiselta valtuutukselta edellytetään, että se on soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Säännös tarkoittaa ensisijaisesti valtion viranomaisia. Siinä ilmaistuja periaatteita on kuitenkin noudatettava myös osoitettaessa säädösvaltaa kunnille (PeVL 3/2000 vp). Perustuslakivaliokunta on toisaalta perustuslain 121 §:ssä turvattuun kunnan asukkaiden itsehallintoon liittyvien näkökohtien vuoksi katsonut, että lailla voidaan osoittaa kunnille määräystenantovaltaa jossain määrin laajemmalti kuin perustuslain 80 §:n 2 momentin perusteella on mahdollista uskoa valtion viranomaisille norminasettamisvaltaa (PeVL 64/2002 vp). Tällaisten määräysten hyväksymispäätös on saatettavissa riippumattoman tuomioistuimen tutkittavaksi, mistä ehdotetussa jätelaisakin säädetään (137 §).

Ehdotetun jätelain 91 §:n valtuus kunnan jätehuoltomääräysten antamiseen on saman-

kaltainen ympäristönsuojelulain 19 §:ssä olevan kuntien ympäristönsuojelumääräyksiä koskevan valtuuden kanssa. Perustuslakivaliokunta on pitänyt ympäristönsuojelulain 19 §:n mukaisia ympäristönsuojelumääräyksiä yleisluontoisia ja joustavia ilmaisuja sisältävinä säännöksiä. Kunta on oikeutettu niitä antamaan huolimatta siitä, että ne jäävät jonkin verran siitä yleisluonteisemmaksi, joita perusoikeuksia koskevan sääntelyn tarkkuudelta on vaadittu. Perusteena on ollut, että niiden hyväksymispäätös voidaan saattaa riippumattoman tuomioistuimen arvioitavaksi (PeVL 11/1999 vp, PeVL 45/2004 vp). Ympäristönsuojelumääräykset ovat paikallisista olosuhteista johtuvia ympäristönsuojelulain täytäntöönpanomääräyksiä, joiden antamisen on katsottu kuuluvan kuntien toimivaltaan. Kunnalla on harkintavalta sen suhteen, että se voi tällaisia määräyksiä antaa tai olla antamatta (PeVL 45/2004). Samat näkökohdat pätevät ehdotetun jätelain valtuuden nojalla annettaviin kunnan jätehuoltomääräyksiin.

Kunnallisilla määräyksillä voi kuitenkin olla vain lakia täydentävä rooli (PeVL 11/1999 vp, PeVL 12/2005 vp). Ehdotetun jätelain 91 §:n säännös sisältää kunnan harkintaa ohjaavia mainintoja määräystenantovallan käytön edellytyksistä ja rajoituksista ja valtuus on rajattu paikallisesti tarpeellisiin varsin teknisuonteisiin jätehuoltoon koskeviin vaatimuksiin. Valtuus kunnallisten jätehuoltomääräysten antamiseen on siten täsmällinen ja tarkkarajainen. Määräyksiä koskeva luettelo on perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla tyhjentyvä (PeVL 38/1998 vp, PeVL 11/1999 vp ja PeVL 12/2005 vp).

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella on ehdotetun jätelain 122 §:n perusteella oikeus saada lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa tai muuta lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot jätteen haltijalta tai muulta jätehuollon toimijalta taikka roskaantuneen alueen siivoamisvelvolliselta. Tiedonsaantioikeus on myös tuotteen valmistajalta, maahantuojalta tai muulta markkinoille saattajalta samoilla perusteilla. Tiedonsaantioikeus koskee tarpeellisia tietoja tuotteen val-

mistuksesta ja siinä käytettävistä aineista sekä valmistettavista, maahan tuotavista tai muutoin markkinoille saatettavista tuotteista. Tiedonsaantioikeus ulottuu 1 momentin 3 kohdan mukaan myös muilta viranomaisilta tarvittaviin valvontaa varten tarpeellisiin tietoihin, jotka muutoin olisivat salassapidettäviä.

Tiedonsaantia koskeva pykälä on muotoiltu perustuslakivaliokunnan aikaisemmat kannanotot huomioon ottaen. Tiedonsaantioikeus on säännöksessä rajattu selkeisiin tarkoituksiin ja se koskee vain säännöksen tarkoituksen kannalta välttämättömiä tietoja (PeVL 37/2005).

Kunnille annettavat tehtävät

Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla perustuslain 121 §:n mukaisesti. Ehdotetun jätelain 3 luvussa säädetään kuntien tämän lain mukaisista viranomaisista sekä erityisesti 5, 8, 9 ja 10 luvussa kuntien tehtävistä. Nämä tehtävät ovat jo aikaisemman jätelain nojalla olleet kuntien tehtävinä. Ehdotetun lain 100 §:ssä säädetään, että jätteen ammattimaisesta keräyksestä on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Lisäksi kunnat ottavat vastaan ehdotetun jätelain 39 §:n 2 momentissa säädetty ilmoitukset jätteenkuljettajilta ja merkitsevät niitä koskevat tiedot 143 §:n mukaiseen jätteen kuljetuksista ylläpidettävään rekisteriin.

Mainitut kunnan tehtävät eivät varsinaisesti ole uusia tehtäviä, vaan kysymyksessä on kunnalla jo nykyistenkin säännösten nojalla olevan tehtävän hoitamistavan muuttaminen. Kunnat valvovat jo nykyisen jätelain perusteella jätteen ammattimaista keräystoimintaa ja siltä osin kuin kyseessä ei ole vaarallisten jätteiden keräystoiminta toimintaan tarvittujen ympäristölupien käsittely on ollut kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten vastuulla jo tähänkin saakka. Jätteen ammattimaisen keräystoiminnan hallinnollinen käsittely ja valvonta ilmoituksen pohjalta selkiyttää lain tulkintaa ja keventää kuntien työtaakkaa. Kunnilla jo nyt olevat jätteenkuljetuksen asiakasrekisterit voidaan hyödyntää ehdotetun lain 143 §:n mukaisina rekistereinä.

Julkisen hallintotehtävän siirtäminen

Ehdotetun jätelain 5 luvussa säädetään kunnan järjestämistä kuuluvalta jätetuollosta. Ehdotetun lain perusteella kunta muun muassa järjestää asumisessa syntyvän ja julkisessa palvelutoiminnassa ja eräissä muissa toiminnoissa syntyvän jätteen jätteenkuljetusjärjestelmästä (37 §), huolehtii jäteneuvonnan järjestämisestä (93 §), hyväksyy kunnassa noudatettavan jätemaksuja koskevan taksan, määrää ja panee maksuun yksittäiset jätemaksut (79, 81 §) sekä hyväksyy kunnan jätehuoltomääräykset (91—92 §). Kunnan ehdotetun jätelain perusteella hoitamat tehtävät muodostavat laajan julkisten hallintotehtävien kokonaisuuden. Näistä yksilön oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaa julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä ovat esimerkiksi kunnan päätökset kunnallista jätehuoltomääräyksistä ja jätetak-sasta sekä jätemaksusta määrääminen. Julkisen vallan käyttöä sisältävät myös kaikki kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät eli valvontatehtävät ja jätehuoltorekisteriin tehtävistä ilmoituksista huolehtiminen.

Kunta voi järjestää jätehuoltotehtävät ehdotetun jätelain 26 §:n 1 momentin informatiivisen säännöksen mukaan siten kuin kuntalaissa säädetään. Säännöksessä järjestämisen keinot on kuvattu toistamalla kuntalaissa säädetyt tavat tarkoituksella selkiinnyttää jätelain käytännön soveltamista.

Ehdotetun 43 §:n 1 momentin mukaan kunta voi siirtää jätteen vastaanoton, kuljetuksen ja käsittelyn, 82 §:ssä tarkoitettujen jätemaksujen laskutuksen, 93 §:n 1 momentissa tarkoitettujen jäteneuvonnan hoitamisen sekä näihin välittömästi liittyvät hallinnolliset tehtävät, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä, kunnan yhdessä muiden kuntien kanssa omistamalle ja hallitsevalle yhtiölle, joka on perustettu näiden tehtävien hoitamista varten. Kunta vastaisi tällöinkin siitä, että siirretyt jätehuollon palvelutehtävät tulevat hoidetuiksi ehdotetun jätelain ja sen nojalla annettavien säännösten mukaisesti. Säännöksen luettelo niistä julkisista hallintotehtävistä, jotka kunta voi siirtää, olisi tyhjentävä.

Ehdotetun jätelain 43 §:n sääntelyä on arvioitava perustuslain 124 §:n kannalta. Sen

mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Kunta voi hoitaa jätehuollon järjestämistehtäviä kuntalaissa määriteltyjen yhteistyömuotojen pohjalta yhdessä muiden kuntien kanssa. Kuntalain yleispiirteinen sääntely ei kuitenkaan kaikilta osin toteuta niitä rajoituksia ja edellytyksiä, joita perustuslain 124 § julkisen hallintotehtävän siirtämiselle asettaa. Ehdotetulla 43 §:n säännöksellä mahdollistetaan keskeisten jätehuollon palvelutehtävien siirtäminen kuntien omistamalle ja hallitsevalle yhtiölle. Käytäntö on osoittanut, että kunnat voivat saavuttaa toiminnallisia ja taloudellisia hyötyjä järjestäessään jätehuollon palvelutehtävät tätä varten perustettujen, yhteisesti omistettujen ja hallinnoitujen yhtiöiden kautta. Toisaalta ehdotetulla säännöksellä rajataan yhtiöille siirrettävät tehtävät operatiivisen jätehuollon hoitamiseen, johon ei liity julkisen vallan käyttöä. Lisäksi säännöksessä tarkoitettu tehtäväkokonaisuus voidaan siirtää vain kuntien omistamille yhtiöille.

Kunnan jätehuollon järjestämiseen liittyvien velvollisuuksien perusluonne on operatiivinen eikä niiden hoitamiseen liity julkisen vallan käyttöä. Tämä ei kuitenkaan estä pitämästä kunnan jätehuoltoa perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna julkisena hallintotehtävänä (PeVL 36/2009, 16/2009, 3/2009, 1/2008, 6/2008, 8/2008 vp.). Kunnan jätehuollon toimivuus vaikuttaa suoraan muun ohella ympäristöperusoikeuden toteutumiseen, mikä osaltaan puoltaa jätehuollon tehtävien yhtiölle siirtämisen tarkastelua perustuslain näkökulmasta.

Ehdotetussa 43 §:ssä on lähtökohtana, että yksittäisen operatiivisen velvoitteen hoitamista, kuten esimerkiksi tietyn erityisjätteen hyödyntämistä tai jätteen kuljettamista, ei sellaisenaan ole tarkoituksenmukaista pitää julkisena hallintotehtävänä. Tiukempi perustuslain tulkinta vaikeuttaisi jätehuollon käytännön järjestämistä kunnissa. Yksittäisen palvelutehtävän suorittamisen pitäminen pe-

rustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna julkisena hallintotehtävänä johtaisi perustuslakivaliokunnan linjauksen perusteella (PeVL 3/2009) myös siihen, että esimerkiksi jätteen kuljettajat toimisivat virkavastuulla.

Sen sijaan useiden operatiivisten jätehuoltotehtävien muodostama kokonaisuus on esityksessä omaksutun käsityksen mukaan perustuslain 124 §:n kannalta eri asemassa kuin kokonaisuudesta erotetut yksittäiset tehtävät. Kokonaisuuteen sisältyy eri tehtävien logistinen yhteensovittaminen sekä niiden hoitamiseksi välttämättömien operatiivisten palveluiden hankinta. Tehtäväkokonaisuuden hoitaminen vaikuttaa jo merkittävästi kunnan jätehuoltopalvelujen kustannuksiin ja laatuun ja sitä kautta ympäristöperusoikeuden ja kansalaisten yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Siksi säännöksessä tarkoitetuista tehtävistä muodostuvaa kokonaisuutta on perusteltua pitää perustuslain tarkoittamana julkisena hallintotehtävänä, jonka siirtämisestä kunnan viranomaisorganisaatiosta erilliselle ja muodollisesti yksityisoikeudelliselle toimijalle tulee säätää laissa.

Ehdotetun säännöksen mukaan siirron piiriin kuuluvat tehtävät ovat jätehuollon (vastaanotto, kuljetus, hyödyntäminen, loppukäsittely) toteuttamista ja niihin liittyvän välttämättömän hallinnon hoitamista. Ainoa poikkeus tästä on jäteneuvonta, joka ehdotetun lain 93 §:ssä säädetäisiin kunnan velvollisuudeksi nykyisen jätelain tapaan ja joka ehdotuksen mukaan olisi myös siirrettävissä kuntien omistamalle yhtiölle. Jäteneuvonnassa jätteen haltijalle annetaan neuvoja muun muassa siitä, miten tämän on meneteltävä hallussaan olevien jäte-erien asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi. Lisäksi jäteneuvonnassa opastetaan yksittäisiä kansalaisia ja yrityksiä jätteen määrän vähentämisessä ja jätehuollon etusijajärjestyksen muussa käytännön toteuttamisessa. Jäteneuvontapalvelu ei sisällä yksilön oikeuksia, velvollisuuksia tai etuja koskevia ratkaisuja, joten kysymys ei ole julkisen vallan käyttämisestä (PeVL 11/2006 vp). Jäteneuvonnan voidaan kuitenkin katsoa täydentävän hallintolain 8 §:n mukaista viranomaisten yleistä neuvontavelvollisuutta, mikä puoltaa jäteneuvonnan pitämistä sellaisenaan perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna julkisena hallintotehtävänä. Jäteneu-

vontatehtävien siirtäminen ehdotetussa 43 §:ssä säädetyin edellytyksin kuntien omistamalle yhtiölle on kuitenkin sopusoinnussa perustuslain 124 §:n säännöksen kanssa.

Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen kannalta olennaista on, että tehtävien siirron kohteena olevan kunnan yhtiön henkilöstö toimii lakiehdotuksen 43 §:n 3 momentin nojalla virkavastuulla. Lisäksi henkilöstöön sovelletaan hallinnon yleislakeja ja niiden sisältämien säännösten mukaisesti (vrt. PeVL 3/2009 vp). Jälkimmäisen kaltaista viittausta ei enää nykyisin ole perustuslakivaliokunnan tulkintojen mukaan perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää lakiin, koska hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 42/2005 vp). Säännös on kuitenkin ehdotettu sisällytettäväksi jätelakiin käytännöllisistä syistä ja asian selkiyttämiseksi.

Jätteenkuljetusjärjestelmä ja siitä päättäminen

Ehdotetussa jätelaissa on säilytetty voimassa olevan jätelain mukainen kunnan mahdollisuus valita kahden erilaisen jätteenkuljetusjärjestelmän välillä (35—37 §). Lähtökohtaisesti kunta itse järjestää jätteenkuljetuksen (36 §, kunnan järjestämä jätteenkuljetus). Tällöin käytännössä kunta kilpailutuksen perusteella tilaa yksityisiltä yrittäjiltä jätteenkuljetuksen kunnan jokaiselle asuinkiinteistölle. Sopimussuhde syntyy kunnan ja kuljetusyrittäjien välillä. Vaihtoehtoisesti kunta voi tehdä päätöksen siirtymisestä kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen (37 §). Tässä järjestelmässä jokaisen kiinteistön haltijan on itse hankittava kuljetuspalvelu joltain yritykseltä. Sopimus jätteenkuljetuksesta tehdään tällöin yksittäisen kiinteistön haltijan ja kuljetusyrittäjän välillä. Kiinteistöittäiselle jätteenkuljetukselle asetettavista vaatimuksista säädettäisiin 35 §:n 2 momentissa. Vaatimukset koskisivat molempia kuljetusjärjestelmiä. Kunta vastaisi siitä, että ehdotetun 32 §:n 1 momentissa tarkoitettun

jätteen kuljetus järjestetään joko 36 tai 37 §:n mukaisesti (35 § 1 momentti).

Jätteenkuljetusten toimivuus vaikuttaa muun ohella siihen, miten jätehuollossa keskeinen aiheuttamisperiaate ja perustuslain 20 §:n mukainen ympäristöperusoikeus toteutuvat. Ehdotetussa laissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden perusteella kunta voi tehdä päätöksen siirtymisestä kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen (37 § 1 momentti). Ehdotetun 37 §:n 3 momentin mukaan kunnalla on velvollisuus valvoa kuljetusjärjestelmää koskevan päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä. Jos edellytykset eivät täytyisi, kunnan olisi otettava asia uudelleen tarkasteluun ja tehtävä asiassa uusi päätös. Jätteenkuljetusten valvontaa tehostavat lain 39 ja 44 §.

Kunnan toimivaltaa päättää kahden kuljetusjärjestelmän välillä voidaan tarkastella perustuslain 80 §:n 1 momentin kannalta, jonka mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Kiinteistön haltijoille olisi olennaista molemmissa järjestelmissä velvollisuus osallistua jätehuollon järjestämiseen luovuttamalla kiinteistöllä syntynyt jäte kunnan jätehuoltoon. Luovutus tapahtuu kuljetusjärjestelmästä riippuen joko kunnan tilaamalle (kunnan järjestämä kuljetus) tai itse hankitulle (kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus) jätteen kuljettajalle. Sääntely, jossa kiinteistön haltijalla ei olisi lakiin perustuvaa velvollisuutta hankkia kuljetusta, johtaisi lainvastaiseen jätteen käsittelyyn ja vaarantaisi lain säännösten toteutumisen, mikä olisi ristiriidassa ympäristöperusoikeuden kanssa. Kiinteistön haltijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädettäisiin laissa, mutta kunta päättäisi osin näiden oikeuksien ja velvollisuuksien käytännön järjestämisen tavoista. Ehdotetussa jätelaissa olevat säännökset kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen liittyvistä päätöksenteon edellytyksistä ja järjestelmään liittyvästä valvonnasta lähentävät järjestelmiä toisiinsa perustuslain kannalta asiaa tarkasteltuna.

Kunnan määräämät ehdot kuljetusjärjestelmälle voivat olla ongelmallisia perustuslain 80 §:n 1 momentin kannalta. Kunnan määräyksiä voidaan pitää myös sopimusvapautta rajoittavina. Tästä johtuen kunnan

toimivaltaa määrätä kuljetuksen ehdoista kaivennettäisiin merkittävästi verrattuna voimassa olevaan lakiin. Ehdotuksen mukaan kunta voisi kuljetusjärjestelmää koskevassa päätöksessään määrätä vain kuljetettavan jätteen lajista ja laadusta sekä rajata alueen, jota päätös koskee.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen ehdotettu jätteenkuljetusjärjestelmää koskeva sääntely ei ole ongelmallinen perustuslain 80 §:n kannalta.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Rikosoikeudelliset säännökset on sijoitettu ehdotetun jätelain 15 lukuun. Rangaistavaksi säädetyt teot on pyritty kirjoittamaan perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen pohjalta siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa (PeVL 17/2006 vp). Ehdotetussa jätelaissa rangaistavaksi säädettyjen tekojen seuraamuksena olisi ainoastaan sakkorangaistus. Vakavampien tekemuotojen osalta sovelletaan rikoslain säännöksiä.

Siirtymäsäännökset

Ehdotetun jätelain 152 §:n mukaan tuottajayhteisön on tehtävä vuoden kuluttua ja tuottajan kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta 101 §:n mukainen hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi. Ehdotetun lain 152 §:ssä ehdotetaan myös säädettäväksi, että jos toiminta on tämän lain voimaantullessa merkitty vuoden 1993 jätelain mukaiseen jätetiedostoon, toiminnan harjoittajan on tehtävä 94 §:n mukainen hakemus toiminnan hyväksymisestä 142 §:ssä säädettyyn jätehuoltorekisteriin viimeistään kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Ehdotetun ympäristönsuojelulain siirtymäsäännöksen mukaan toiminnanharjoittajan on olemassa olevan toiminnan osalta tehtävä hakemus lupaviranomaiselle 43 a §:ssä säädetyn vakuuden hyväksymistä varten tilanteessa, jolloin toimintaan sen olennaisen muuttamisen vuoksi muutoinakin haetaan lupaa tai lupaa on muutettava ympäristönsuojelulain 55 tai 58 §:n perusteella. Lupaviran-

omaisen on tehtävä päätös asiassa sekä määrättävä määräaika vakuuden asettamiselle.

Edellä mainittuja ehdotettuja jätelain ja ympäristönsuojelulain säännöksiä on arvioitava erityisesti luottamuksensuojaperiaatteen pohjalta ja perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeussäännöksen kannalta. Ympäristöperusoikeussäännöksen mielessä veloitteet ovat perusteltuja ottaen huomioon säännösten tavoitteet ympäristönsuojelussa ja jätehuollon järjestämisessä. Luottamuksensuojan kannalta säännöksissä on varattu riittävät ja kohtuulliset määräajat tai muut siirtymäjärjestelyt veloitteiden toteuttamiselle. Ehdotettuja siirtymäsäännöksiä ei voida pitää ongelmallisena perustuslain kannalta.

Edellä kerrotuilla perusteilla ehdotus uudeksi jätelaiksi ja esitykseen sisältyvä ehdotus ympäristönsuojelulain muutokseksi samoin kuin muut siihen sisältyvät lainmuutokset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Esitykseen liittyvien valtiosääntöoikeudellisten näkökohtien vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että esityksestä pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Jätelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan jätteeseen, jätehuoltoon ja roskaantumiseen sekä tuotteisiin ja toimintaan, joista syntyy jätettä.

Tätä lakia sovelletaan:

1) merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) tarkoitettuun aluksesta peräisin olevaan jätteeseen sen jälkeen, kun jäte on toimitettu alukselta maihin;

2) öljyvahinkojen torjuntalaissa (1673/2009) tarkoitettussa öljyvahingossa tai aluskemikaalivahingossa syntyneeseen jätteeseen sen jälkeen, kun välttämättömät torjuntatoimet vahingon rajoittamiseksi ja öljyn tai muun haitallisen aineen keräämiseksi on tehty.

Jätteestä aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä säädetään lisäksi ympäristönsuojelulaissa (86/2000) ja jätteestä aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisemisestä lisäksi terveydensuojelulaissa (763/1994).

3 §

Soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta seuraaviin jätteisiin:

1) ilmaan johdettaviin päästöihin;

2) hiilidioksidiin, joka on otettu talteen ja siirretty geologista varastointia varten tai varastoitu geologisesti siltä osin kuin siitä säädetään muualla laissa eikä hiilidioksidin geologiseen varastointiin, jos aiottu varastoitava kokonaismäärä on alle 100 000 tonnia ja tarkoituksena on uusien tuotteiden ja menetelmien tutkiminen, kehittäminen tai testaaminen;

3) jäteveteen siltä osin kuin siitä säädetään muualla laissa;

4) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005) tarkoitettun räjähteen jätteeseen, ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettuun ydinjätteeseen eikä säteilylaissa (592/1991) tarkoitettuun radioaktiiviseen jätteeseen;

5) pilaantumattomaan ruoppausmassaan, jota koskeva toimenpide edellyttää lupaa vesilain (264/196) nojalla tai josta on tehtävä vesilain 12 luvun 16 §:ssä tarkoitettu ilmoitus;

6) eläimistä saataviin sivutuotteisiin siltä osin kuin niistä säädetään muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1069/2009 (*sivutuoteasetus*), mukaan lukien sivutuoteasetuksen soveltamisalaan kuuluva lanta ja käsitellyt tuotteet; lakia sovelletaan kuitenkin sellaisiin sivutuotteisiin ja niistä johdettuihin tuotteisiin, jotka on tarkoitettu poltettaviksi, kaatopaikal-

le sijoitettaviksi tai käytettäväksi biologisessa käsittelylaitoksessa;

7) kallio- tai maaperästä irrottamattomaan pilaantuneeseen maa-ainekseen.

Tämän lain 11 lukua ja 118—121 §:ää ei sovelleta maa- ja metsätaloudessa syntyvään ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvaan jätteeseen, joka käytetään maa- ja metsätaloudessa muutoin kuin energiantuotannossa eikä maa- ja metsätaloudessa syntyvään mainituista aineksista koostuvaan kasviperäiseen jätteeseen, joka käytetään energiantuotannossa.

4 §

Soveltaminen puolustusvoimissa

Tätä lakia ei sovelleta sellaiseen puolustusvoimien toimintaan, jossa lain soveltaminen vaarantaisi valtakunnan turvallisuuden tai huoltovarmuuden. Lakia ei myöskään sovelleta erityisesti sotilaskäyttöön tarkoitettuihin eikä valtakunnan keskeisten turvallisuusetujen valvontaan liittyviin tuotteisiin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toiminnoista ja tuotteista, joihin lakia tai osaa sen säännöksistä ei sovelleta.

5 §

Jätteen määritelmä

Tässä laissa tarkoitetaan *jätteellä* ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä.

Aine tai esine ei ole jäte vaan sivutuote, jos se syntyy sellaisessa tuotantoprosessissa, jonka ensisijaisena tarkoituksena ei ole tämän aineen tai esineen valmistaminen, ja:

1) aineen tai esineen jatkokäytöstä on varmuus;

2) ainetta tai esinettä voidaan käyttää suoraan sellaisenaan tai sen jälkeen, kun sitä on muunneltu enintään tavanomaisen teollisen käytännön mukaisesti;

3) aine tai esine syntyy tuotantoprosessin olennaisena osana; sekä

4) aine tai esine täyttää sen suunniteltuun käyttöön liittyvät tuotetta sekä ympäristön- ja

terveydensuojelua koskevat vaatimukset eikä sen käyttö kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista sivutuotteeksi luokittelun edellytyksistä sivutuotteittain eriteltyinä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä jätelajeittain siitä, milloin aine tai esine ei ole enää jätettä, jos:

1) se on läpikäynyt hyödyntämistoimen;

2) sillä on käyttötarkoitus, johon sitä käytetään yleisesti;

3) sillä on markkinat tai kysyntää;

4) se täyttää käyttötarkoituksensa mukaiset tekniset vaatimukset ja on vastaaviin tuotteisiin sovellettavien säännösten mukainen; ja

5) sen käyttö ei kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös 4 momentissa tarkoitettussa aineessa tai esineessä sallituista haitta-aineiden pitoisuuksista ja liukoisuuksista, aineen tai esineen käyttöä koskevista teknisistä vaatimuksista sekä muista vastaavista seikoista.

6 §

Muut määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vaarallisella jätteellä* jätettä, jolla on palo- tai räjähdysvaarallinen, tartuntavaarallinen, muu terveydelle vaarallinen, ympäristölle vaarallinen tai muu vastaava ominaisuus (*vaaraominaisuus*);

2) *yhdyskuntajätteellä* vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvää jätettä, mukaan lukien sako- ja umpikaivoliete, sekä laadultaan siihen rinnastettavaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvää jätettä;

3) *sekalaisella yhdyskuntajätteellä* yhdyskuntajätettä, joka jää jäljelle, kun jätteestä on sen syntypaikalla kerätty erilleen jätelajeittain yksilöidyt jakeet;

4) *jätteen tuottajalla* sitä, jonka toiminnasta syntyy jätettä tai jonka esikäsittely-, sekoittamis- tai muun toiminnan tuloksena jätteen ominaisuudet tai koostumus muuttuvat;

5) *jätteen haltijalla* jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai muuta, jonka hallussa jäte on;

6) *kiinteistön haltijalla* kiinteistön omistajaa tai vuokraoikeuden haltijaa;

7) *jätteen kuljettajalla* sitä, joka vastaa jätteen kuljetuksesta;

8) *jätteen välittäjällä* sitä, joka ammattimaisesti ostaa tai myy jätettä taikka välittää jätettä tai jätehuollon palveluita muiden lukuun, mukaan lukien välittäjä, joka ei ota jätettä fyysisesti haltuunsa;

9) *jätehuollolla* jätteen keräystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä, mukaan lukien tällaisen toiminnan tarkkailu ja seuranta sekä loppukäsittelypaikkojen jälkihoito ja toiminta välittäjänä;

10) *jätteen keräyksellä* jätteen kokoamista kiinteistön haltijan, kunnan, tuottajan, jakelijan tai muun järjestämään vastaanottoaikaan omatoimista käsittelyä varten tai jätteen kuljettamiseksi käsittelyyn, mukaan lukien jätteen alustava lajittelu ja tilapäinen varastointi;

11) *jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisellä* sellaista toimintaa ennen kuin tuotteesta tulee jätettä, joilla edistetään tuotteen uudelleenkäyttöä, pidennetään sen käyttöikää tai ehkäistään muulla tavoin jätteen syntymistä taikka vähennetään tuotteessa olevien haitallisten aineiden määrää tai syntyvän jätteen haitallisia ympäristö- ja terveysvaikutuksia;

12) *uudelleenkäytöllä* tuotteen tai sen osan käyttämistä uudelleen samaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu;

13) *uudelleenkäytön valmistelulla* jätteen tarkistamiseksi, puhdistamiseksi tai korjaamiseksi toteutettavaa toimintaa, jolla käytöstä poistettu tuote tai sen osa valmistellaan siten, että se voidaan käyttää uudelleen ilman muuta esikäsittelyä;

14) *jätteen kierrätyksellä* toimintaa, jossa jäte hyödynnetään aineena; kierrätyksenä ei pidetä jätteen hyödyntämistä energiana eikä jätteen valmistamista polttoaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi;

15) *jätteen hyödyntämisellä* toimintaa, jonka ensisijaisena tuloksena jäte käytetään hyödyksi tuotantolaitoksessa tai muualla taloudessa siten, että sillä korvataan kyseiseen tarkoitukseen muutoin käytettäviä aineita tai

esineitä, mukaan lukien jätteen valmistelu tällaista tarkoitusta varten;

16) *jätteen loppukäsittelyllä* jätteen sijoittamista kaatopaikalle, polttoa ilman energian talteenottoa tai muuta näihin rinnastettavaa toimintaa, joka ei ole hyödyntämistä, vaikka toiminnan toissijaisena seurauksena on jätteen sisältämän aineen tai energian hyödyntäminen, mukaan lukien jätteen valmistelu loppukäsittelyä varten;

17) *jätteen käsittelyllä* jätteen hyödyntämistä tai loppukäsittelyä, mukaan lukien hyödyntämisen tai loppukäsittelyn valmistelu;

18) *tuotteen jakelijalla* tuotteen ammattimaisesti myyjää tai muuta tahoa, joka tarjoaa tuotteen käyttäjän saataville;

19) *jätteen kansainvälisellä siirrolla* jätteiden siirrosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1013/2006, jäljempänä *jätteensirtoasetus*, tarkoitettua jätteen siirtoa Suomesta toiseen maahan, toisesta maasta Suomeen ja jätteen siirtoa Suomen kautta.

Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain (829/2009) 2 §:ssä tarkoitettua kuntayhtymää ja muuta kuntayhtymää siltä osin kuin sille on annettu kunnalle tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tehtäviä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista ominaisuuksista, joiden perusteella jätettä on pidettävä vaarallisena jätteenä, sekä säättää jätteiden luokittelusta vaarallisiin ja muihin jätteisiin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös siitä, mitkä toimet ovat 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua jätteen hyödyntämistä ja 16 kohdassa tarkoitettua jätteen loppukäsittelyä.

7 §

Vaarallisen jätteen luokittelusta poikkeaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi jätteen haltijan hakemuksesta tai omasta

aloitteestaan yksittäistapauksessa päättää, et-

1) 6 §:n 3 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa vaaralliseksi jätteeksi luokiteltu jäte ei ole vaarallista jätettä, jos jätteen haltija osoittaa luotettavasti, ettei kyseisellä jätteellä ole yhtään vaaraominaisuutta ja ettei tämä ole seurausta jätteen laimentamisesta;

2) myös muu kuin mainitussa asetuksessa vaaralliseksi jätteeksi luokiteltu jäte on vaarallista jätettä, jos jätteellä on jokin vaaraominaisuus.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekee aluehallintovirasto, jos kysymys on sen toimivaltaan kuuluvasta ympäristöluvanvaraisesta toiminnasta. Asia voidaan tällöin käsitellä osana vireillä olevaa ympäristölupa-asiaa.

Päätöksen jäljennös on lähetettävä tiedoksi muille asianomaisille lupa- ja valvontaviranomaisille. Jäljennös on toimitettava seurantaa varten myös Suomen ympäristökeskukselle, jonka on puolivuositain lähetettävä tiivistelmä päätöksistä ympäristöministeriölle.

2 luku

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet

8 §

Yleinen velvollisuus noudattaa etusijajärjesty-

tystä

Kaikessa toiminnassa on noudatettava seuraavaa *etusijajärjesty-*stä: Ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä kuitenkin syntyy, jätteen haltijan on ensisijaisesti valmistettava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä se. Jos kierrätys ei ole mahdollista, jätteen haltijan on hyödynnettävä jäte muulla tavoin, mukaan lukien hyödyntäminen energiana. Jos hyödyntäminen ei ole mahdollista, jäte on loppukäsiteltävä.

Etusijajärjestyksestä voidaan poiketa, jos se on tuotteen ja jätteen elinkaaren aikaisten vaikutusten vuoksi perusteltua. Poikkeamisessa on ensisijaisesti otettava huomioon lain tarkoituksen kannalta parhaan tuloksen saa-

vuttaminen. Lisäksi on otettava huomioon ympäristönsuojelun varovaisuus- ja huolellisuusperiaate sekä tekniset ja taloudelliset edellytykset noudattaa etusijajärjesty-

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa etusijajärjestyksestä ja siitä poikkeamisesta tarkempia säännöksiä, jotka voivat koskea velvollisuutta valmistella jäte uudelleenkäyttöön, kierrättää, hyödyntää energiana tai muutoin hyödyntää taikka loppukäsitellä jätettä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa tarkempia säännöksiä jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiselle, jätteen uudelleenkäytön valmistelulle, kierrätykselle ja muulle hyödyntämiselle asetettavista määrällisistä tavoitteista ja velvoitteista sekä määrääjoista tavoitteiden saavuttamiselle ja velvoitteiden täyttämiseksi. Tavoitteet ja velvoitteet voivat olla jätelajeittain erilaisia.

9 §

Tuotteen valmistajan, markkinoille saattajan ja jakelijan huolehtimisvelvollisuudet

Tuotteen valmistajan on tämän lain tavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että:

1) valmistuksessa käytetään säästeliäästi raaka-aineita ja raaka-aineina käytetään jätteitä, jätteestä valmistettuja raaka-aineita tai käytettyjä tuotteita tai niiden osia;

2) valmistuksessa vältetään ympäristölle ja terveydelle haitallisia aineita sisältävien raaka-aineiden käyttöä ja ne korvataan haitattomammilla raaka-aineilla;

3) tuotantomenetelmä valitaan siten, että valmistuksessa syntyy mahdollisimman vähän jätettä ja syntyvä jäte on terveydelle ja ympäristölle mahdollisimman haitatonta;

4) tuotetta ei pakata tarpeettomasti;

5) tuote on kestävä, korjattava tai uudelleenkäytettävä ja jätteenä kierrätettävä ja siitä ja sen käytöstä syntyy mahdollisimman vähän jätettä;

6) tuotteesta ei jätteenä aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle tai roskaantumista eikä huomattavaa haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle.

Tuotteen valmistajan on tarpeen mukaan huolehdittava siitä, että:

1) tuotteessa on sen ominaisuuksia selventävät ja käyttöä, uudelleenkäyttöä, jätehuoltoa ja tuottajavastuun kohdentamista helpottavat merkinnät tai että siihen liitetään tiedot näistä seikoista;

2) tuotteen käyttäjille tiedotetaan tuotteen tehdyistä merkinnöistä ja niiden merkityksestä sekä uudelleenkäytön ja jätehuollon järjestelyistä;

3) jätehuollon toimijoille annetaan tarpeelliset tiedot tuotteen tai sen osien uudelleenkäytöstä, purkamisesta ja kierrätyksestä sekä vaarallisten aineiden ja osien sijainnista tuotteessa.

Tuotteen markkinoille saattajan ja jakelijan on tämän lain tavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisuuksien mukaan varmistuttava siitä, että tuote täyttää 1 momentin 4—6 kohdassa säädetyt vaatimukset ja että tuote merkitään sekä siitä tiedotetaan ja annetaan tietoja 2 momentin mukaisesti.

10 §

Valtioneuvoston asetukset tuotteista

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa 9 §:n 1 momentin 5—6 kohdassa ja 2 momentissa säädetyistä tuotteen valmistajaan, markkinoille saattajaan ja jakelijaan kohdistuvista tuotantoa ja tuotteita koskevista vaatimuksista tarkempia säännöksiä:

1) tuotteen merkitsemisestä tai siihen liittyvästä tiedottamisesta tai tiedon antamisesta;

2) tuotteen valmistuksen, markkinoille saattamisen, viennin tai käytön kiellosta, rajoituksesta tai ehdosta, jos tuotteen valmistuksessa, käytössä tai käytöstä poistamisessa syntyy jätettä, jonka on todettu tai voidaan perustellusti odottaa aiheuttavan huomattavaa haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle taikka vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;

3) tuotteen hyödynnettävyydestä ja uudelleenkäytettävyydestä ja niitä koskevista tarpeellisista velvoitteista;

4) valvonnan kannalta tarpeellisen tiedon antamisesta viranomaiselle toiminnasta, tuotteesta tai siitä syntyvästä jätteestä;

5) tuotteesta aiheutuvan roskaantumisen ehkäisemisestä;

6) muusta näihin rinnastettavasta ja Euroopan unionin asianomaisten säädösten täytäntöönpanemiseksi tarpeellisesta toimintaa, tuotetta tai jätettä koskevasta vaatimuksesta ja sen noudattamisen valvonnasta sekä siihen liittyvästä tiedonantovelvollisuudesta.

11 §

Etusijajärjestyksen noudattamisen edistäminen

Viranomaisen ja julkisoikeudellisen laitoksen ja yhteisön on omassa toiminnassaan mahdollisuuksien mukaan käytettävä kestäviä, korjattavia, uudelleenkäytettäviä, kierrätettäviä tai kierrätetyistä raaka-aineista valmistettuja tuotteita sekä palveluita, joissa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta jätettä.

12 §

Selvilläolo- ja tiedonantovelvollisuus

Tuotannon harjoittajan ja tuotteen valmistajan tai maahantuojan on oltava selvillä tuotannossaan tai tuotteestaan syntyvästä jätteestä, sen ympäristö- ja terveysvaikutuksista ja jätehuollosta sekä mahdollisuuksista kehittää tuotantoaan tai tuotettaan siten, että jätteen määrä ja haitallisuus vähenevät.

Jätteen haltijan on oltava selvillä jätteen alkuperästä, määrästä, lajista, laadusta ja muista jätehuollon järjestämiselle merkityksellisistä jätteen ominaisuuksista sekä jätteen ja jätehuollon ympäristö- ja terveysvaikutuksista ja tarvittaessa annettava näitä koskevat tiedot muille jätehuollon toimijoille.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) jätteen haltijan velvollisuudesta seurata ja tarkkailla jätteen ja jätteen käsittelyn ympäristö- ja terveysvaikutuksia;

2) jätettä ja jätteen käsittelyä koskevien tietojen antamisesta jätteen aikaisemmalle haltijalle tai käsittelijälle;

3) muista näihin rinnastettavista toimista 2 momentissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi.

13 §

Jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäiseminen

Jätettä ei saa hylätä eikä käsitellä hallitsemattomasti.

Jätteestä ja jätehuollosta ei saa aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, roskaantumista, yleisen turvallisuuden heikentymistä taikka muuta näihin rinnastettavaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta. Jätteen keräyksessä ja kuljetuksessa sekä jätteen käsittelylaitoksen tai -paikan sijoittamisessa, rakentamisessa, käytössä ja käytön jälkeisessä hoidossa on erityisesti huolehdittava siitä, ettei jätehuollosta aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia päästöjä mukaan lukien melua ja hajua taikka viihtyisyyden vähentymistä. Toiminnan, laitoksen tai paikan on lisäksi sovelluttava ympäristöön ja maisemaan.

Jätehuollossa on periaatteena, että käytetään parasta käyttökelpoista tekniikkaa ja noudatetaan ympäristön kannalta parasta käytäntöä.

14 §

Valtioneuvoston asetukset jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäisemiseksi

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) jätteiden keräystä, kuljetusta, pakkaamista ja merkintöjä koskevista vaatimuksista;
- 2) käsittelylaitokseen tai -paikkaan vastaanotettavaa jätettä koskevista vaatimuksista tai rajoituksista taikka kiellosta toimittaa jätettä käsittelylaitokseen tai -paikkaan;
- 3) käsittelylaitoksen tai -paikan käytöstä ja hoitamisesta sekä sen sijoittumisen edellytyksistä ja toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista;
- 4) käsittelylaitoksen tai -paikan rakenteista;
- 5) käsittelyssä syntyvän jätteen laadusta, käytöstä ja jätehuoltoa koskevista vaatimuksista;
- 6) muista näihin rinnastettavista toimista 13 §:n 2 momentissa säädettyjen velvoitusten täyttämiseksi.

15 §

Jätteiden erilläänpitovelvollisuus

Lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet on kerättävä ja pidettävä jätehuollossa toisistaan erillään siinä laajuudessa kuin se on terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi, 8 §:n 1 momentissa säädetyn etusijajärjestyksen noudattamiseksi taikka jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi tarpeellista sekä teknisesti ja taloudellisesti mahdollista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) jätteen erillään pitämistä koskevista vaatimuksista ja lajiltaan ja laadultaan erilaisten jätteiden yhdistämisen edellytyksistä;
- 2) jätteen erilliskeräyksestä, jota koskevat vaatimukset voivat olla erilaisia eri alueilla ottaen huomioon alueen väestötiheys, syntyvän jätteen määrä ja hyödyntämismahdollisuudet sekä erilliskeräyksen järjestämisestä aiheutuvat ympäristövaikutukset ja kustannukset.

16 §

Vaarallisten jätteiden pakkaamis- ja merkintävelvollisuus

Vaarallinen jäte on pakattava ja merkittävä ja siitä on annettava tarpeelliset tiedot jätehuollon kaikissa vaiheissa siten, että jätteen siirtoja ja ominaisuuksia voidaan seurata sen syntypaikalta hyödyntämiseen tai loppukäsittelyyn.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske kotitaloutta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vaarallisen jätteen pakkaamisesta ja merkinnöistä sekä vaarallista jätteestä annettavista tiedoista.

17 §

Vaarallisten jätteiden sekoittamiskielto

Vaarallista jätettä ei saa laimentaa eikä muulla tavoin sekoittaa lajiltaan tai laadultaan erilaiseen jätteeseen taikka muuhun ai-

neeseen. Sekoittamiskiellosta voidaan poiketa, jos sekoittaminen on jätteen käsittelemiseksi tarpeellista ja toimintaan on ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Jätteet on eroteltava, jos vaarallista jätettä on sekoitettu kiellon vastaisesti ja jos erottelu on tarpeen terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi ja teknisesti mahdollista aiheuttamatta kohtuuttomia kustannuksia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vaarallisen jätteen sekoittamiskiellon toimeenpanosta.

18 §

Kielto polttaa jätettä Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä

Jätteen polttaminen Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä on kielletty. Aluksen tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvasta jätteen polttamisesta aluksella säädetään merenkulun ympäristönsuojelulaissa.

19 §

Omavaraisuus- ja läheisyysperiaatteet

Tässä laissa tarkoitettujen viranomaisten on jätehuollon suunnittelussa ja ohjauksessa pidettävä tavoitteena sitä, että maassa on riittävästi ja tarvetta vastaavasti mahdollisuuksia 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödyntämiseen tai loppukäsittelyyn sekä muun jätteen loppukäsittelyyn (*omavaraisuusperiaate*). Mahdollisuuksia arvioitaessa on otettava huomioon jätehuollon etusijajärjestys sekä maantieteelliset olosuhteet ja tarve tiettyjen jätteiden erityiskäsittelyyn.

Jätteen haltijan on huolehdittava siitä, että 1 momentissa tarkoitettu jäte toimitetaan käsiteltäväksi johonkin lähimmistä tarkoitukseen soveltuvista laitoksista (*läheisyysperiaate*).

Kunnan ja muiden jätehuollon toimijoiden on jätehuollon järjestämisessä otettava huomioon, mitä 1 momentissa säädetään.

20 §

Aiheuttamisperiaate

Jätteen alkuperäinen tuottaja taikka nykyinen tai aiempi jätteen haltija vastaa jätehuollon kustannuksista (*aiheuttamisperiaate*).

21 §

Loppukäsittelyn kustannusten kattaminen

Jätteen loppukäsittelyn kustannuksiin ja siitä perittävään maksuun on sisällytettävä loppukäsittelylaitoksen tai -paikan perustamisen, käytön, käytöstä poistamisen, jälkihoidon ja ympäristönsuojelulain 43 a §:ssä tarkoitetun vakuuden kustannukset sekä muut niihin rinnastettavat kustannukset. Jätteiden loppukäsittelystä kaatopaikalla perittävään maksuun on sisällytettävä jälkihoidon arvioidut kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta.

3 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

22 §

Valtion viranomaiset

Tämän lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluu ympäristöministeriölle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa ja edistää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamista toimialueellaan.

Suomen ympäristökeskus on jätteesiirtoasetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomaisena, joka vastaa yhteistyöstä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa jätteen kansainvälisen siirron valvonnassa. Suomen ympäristökeskus on myös jätteesiirtoasetuksen mukainen yhteyshenkilö.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa ja edistää valtakunnallisena viranomaisena tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen tuottajavastuuta koskevien tehtävien hoitamista.

Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirasto ohjaa toimialallaan jätteestä aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisyä.

23 §

Kunnan jätehuoltoviranomainen

Kunnalle kuuluvista tämän lain mukaisista jätehuollon viranomaistehtävistä huolehtii kunnan määräämä kuntalaissa (365/1995) tarkoitettu toimielin (*kunnan jätehuoltoviranomainen*).

Jos kunta on siirtänyt 43 §:n mukaisesti kunnan jätehuollon järjestämiseen liittyvän palvelutehtävän hoidettavaksi kuntien omistamassa yhtiössä, kunnan jätehuoltoviranomaisena toimii yhteistoiminta-alueen kuntien yhteinen toimielin tai näiden perustama kuntayhtymä siten kuin kuntalaissa säädetään.

Kunnan jätehuoltoviranomainen voi siirtää tässä laissa tarkoitettua toimivaltaansa viranhaltijalle siten kuin kuntalaissa säädetään. Viranhaltijaan sovelletaan, mitä näitä tehtäviä muutoin hoitavasta viranomaisesta ja muutoksenhausta sen päätöksiin säädetään.

24 §

Yleiset valvontaviranomaiset

Tämän lain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa (64/1986) tarkoitettu kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Ne valvovat tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi siirtää tässä laissa tarkoitettua toimivaltaansa viranhaltijalle siten kuin kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa säädetään. Viranhaltijaan sovelletaan, mitä näitä tehtäviä muutoin hoitavasta viranomaisesta ja muutoksenhausta sen päätöksiin säädetään. Toimivaltaa ei kuitenkaan voida siirtää viranhaltijalle asiassa, joka sisältää hallintopakon käyttöä.

25 §

Muut valvontaviranomaiset

Suomen ympäristökeskus valvoo jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevien säännösten noudattamista.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo tuottajavastuun valtakunnallisena viranomaisena tuottajavastuuta ja juomapakkausten palautusjärjestelmiä koskevien säännösten noudattamista.

Turvatekniikan keskus valvoo tuotteita sekä niiden ominaisuuksia ja merkintöjä koskevien vaatimusten noudattamista siten kuin siitä tarkemmin säädetään 10 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Tullilaitos valvoo toimialallaan 68 §:ssä tarkoitettuja juomapakkauksia koskevien tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista sekä yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa jätteiden kansainvälisiä siirtoja.

26 §

Jätehuollon viranomaistehtävien järjestäminen kunnassa

Kunta voi järjestää kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävät siten kuin kuntalaissa säädetään:

- 1) hoitamalla toiminnan itse;
- 2) sopimuksin yhdessä muun kunnan kanssa;
- 3) olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä.

Mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään kunnasta, sovelletaan myös tässä laissa tarkoitettua toimintaa hoitavaan kuntayhtymään.

27 §

Asiantuntijaviranomaiset ja -laitokset

Valtion viranomaiset ja tutkimuslaitokset voivat toimia tämän lain mukaisina asiantuntijaviranomaisina tai -laitoksina antamalla lausuntoja sekä tekemällä tutkimuksia ja selvityksiä tämän lain mukaisille viranomaisille. Asiantuntijaviranomaisista ja -laitoksista se-

kä niiden tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 luku

Vastuu jätehuollon järjestämisestä

28 §

Jätehuollon järjestäminen

Jätteen haltijan on järjestettävä jätehuolto, jollei tässä luvussa taikka 5 tai 6 luvussa toisin säädetä.

Kiinteistön haltijan on järjestettävä jätehuolto, jos jätteen haltija ei huolehdi velvollisuudestaan tai tätä ei tavoiteta ja jos kiinteistön haltija on sallinut jätettä tuottavan toiminnan kiinteistöllä tai jätteen tuomisen kiinteistölle.

29 §

Jätteen luovuttaminen

Jätteen saa luovuttaa vain sille, jolla on:

1) 11 luvun mukaisen jätehuoltorekisteriin hyväksymisen tai merkitsemisen perusteella oikeus ottaa vastaan kyseistä jätettä; tai

2) ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan tai saman lain mukaisen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröinnin perusteella oikeus ottaa vastaan kyseistä jätettä.

Jätteen saa luovuttaa myös vastaanottajalle, jolta ei edellytetä 1 momentissa tarkoitettua hyväksymistä, merkitsemistä, ympäristölupaa tai rekisteröintiä, jos tällä on riittävä asiantuntemus sekä taloudelliset ja tekniset valmiudet jätehuollon järjestämiseen.

30 §

Jätehuollon järjestämisvastuun lakkaaminen ja siirtyminen

Jätteen haltijan vastuu jätehuollon järjestämisestä lakkaa ja siirtyy uudelle haltijalle, kun jäte luovutetaan 29 §:ssä tarkoitettulle vastaanottajalle. Vastuu ei siirry kuljettajalle, joka kuljettaa jätettä toisen lukuun.

Jos jäte on luovutettu 29 §:n vastaisesti muulle kuin siinä tarkoitettulle vastaanottajalle, jätehuollon järjestämisestä vastaavat sekä jätteen uusi että edellinen haltija.

31 §

Jätteen kuljettaminen

Jätteen kuljettajan on toimitettava jäte jätteen haltijan tai viranomaisen osoittamaan paikkaan. Jos jätettä ei oteta vastaan, kuljettajan on palautettava jäte luovuttajalle, jonka on otettava jäte takaisin.

5 luku

Kunnan järjestämä jätehuolto

32 §

Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Kunnan on järjestettävä seuraavien, muiden kuin vaarallisten jätteiden jätehuolto:

1) vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvä jäte, mukaan lukien sako- ja umpikaivoliete;

2) terveys- ja sosiaalipalveluissa ja koulutustoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte;

3) valtion, kuntien, seurakuntien ja muiden julkisoikeudellisten yhteisöjen sekä julkisoikeudellisten yhdistysten hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä muu kuin 2 kohdassa tarkoitettu yhdyskuntajäte;

4) liikehuoneistossa syntyvä yhdyskuntajäte, joka kerätään kiinteistöllä yhdessä 1—3 kohdassa tarkoitettujen jätteen kanssa;

5) muu yhdyskuntajäte, joka kerätään yhdessä 1—4 kohdassa tarkoitettujen jätteen kanssa alueellisessa putkikeräys- tai muussa vastaavassa keräysjärjestelmässä.

Kunnan on lisäksi järjestettävä asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely. Maa- ja metsätaloudessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely kuuluu kunnan vastuulle, jollei kysymys ole kohtuuttomasta määrästä jätettä.

Kunnan 1 ja 2 momentin mukainen velvollisuus ei koske jätettä, joka toimitetaan 6 tai

7 luvun mukaisesti tuottajan tai jakelijan järjestämään jätehuoltoon.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mikä jäte on 1 momentissa tarkoitettua jätettä.

33 §

Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto toissijaisesti

Kunnan on järjestettävä muun kuin 32 §:ssä tarkoitetun jätteen jätehuolto, jos jätteen haltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä. Jos kysymyksessä on jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittava jätehuoltopalvelu, kunnan on tehtävä jätteen haltijan kanssa sopimus, jonka kesto on enintään viisi vuotta kerrallaan.

34 §

Kunnan jätehuoltopalveluja koskevat laatuvaatimukset

Kunnan on jätehuollon järjestämisessä huolehdittava siitä, että:

- 1) käytettävissä on tarpeen mukaan kiinteistöittäinen jätteenkuljetus;
- 2) käytettävissä on riittävästi vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisia vastaanottopaikkoja, jotka ovat vaivattomasti jätteen tuottajien saavutettavissa;
- 3) käytettävissä on riittävän monipuoliset muut jätehuoltopalvelut, kuten etusijajärjestyksen mukainen mahdollisuus jätteen erilliskeräykseen;
- 4) jätteen keräys ja kuljetus järjestetään ja mitoitetaan siten, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin syntyvän jätteen määrää ja laatua;
- 5) jätteenkuljetuksen ja jätteen alueellisen vastaanoton järjestelyistä tiedotetaan riittävästi ja riittävän usein.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen vastaanottopaikkojen määrästä ja 4 kohdassa tarkoitettua keräyksen ja kuljetuksen järjestämisestä ja mitoittamisesta.

35 §

Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

Kunta vastaa siitä, että 32 §:n 1 momentissa tarkoitettun jätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanottopaikasta 36 tai 37 §:n mukaisesti (*kiinteistöittäinen jätteenkuljetus*). Kunta voi lisäksi huolehtia 32 §:n 1 momentissa tarkoitettussa toiminnassa syntyvän erilliskerätyn pakkausjätteen kiinteistöittäisen kuljetuksen järjestämisestä tuottajan järjestämään jätehuoltoon.

Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Jätteenkuljetuksessa on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä. Jäte on toimitettava kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan.

Kunta voi päättää, että kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta ei järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet, vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, jollei kuljetusta ole ympäristö- tai terveyssyistä pidettävä tarpeellisena.

36 §

Kunnan järjestämä jätteenkuljetus

Kunnan on järjestettävä kiinteistöittäinen jätteenkuljetus, jollei 37 tai 41 §:stä muuta johdu (*kunnan järjestämä jätteenkuljetus*).

Jätteen saa kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ottaa kuljetettavakseen vain kunta tai jätteen kuljettaja, joka toimii kunnan lukuun.

Hankkiessaan palveluja jätteenkuljetusta varten kunnan on noudatettava, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) säädetään. Hankinnassa on huolehdittava siitä, että palvelujen alue ja kesto määritellään sekä hankinnat ajoitetaan ottaen huomioon mainitun lain 2 §:ssä säädettyt periaatteet.

Kunnan on pyynnöstä annettava kiinteistön haltijalle tiedot kiinteistöltä kuljetettun jätteen määrästä ja toimituspaikasta jätelajeittain eriteltyinä.

37 §

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus

Kunta voi päättää, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (*kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus*), jos:

1) päätöksen kohteena olevalla alueella on tarjolla jätteen kuljetuspalveluja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin;

2) kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei heikennä jätehuollon yleistä toimivuutta eikä lisää vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle verrattuna kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen;

3) päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Kunta voi päättää, että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus koskee lajiltaan tai laadultaan tietyntyyppistä jätettä.

Kunnan on seurattava ja valvottava 1 momentissa tarkoitetun päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsiteltävä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen.

38 §

Kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta koskeva kunnan päätöksenteko

Kunnan on ennen 35 §:n 3 momentissa ja 37 §:ssä tarkoitetun päätöksen tekemistä tai muuttamista varattava kaikille, joiden oloihin päätöksenteolla on huomattava vaikutus, mahdollisuus saada tietoa ja lausua mielipiteensä asiasta. Vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta säädetään hallintolain 41 §:ssä. Kunnan on tiedotettava edellä tarkoitetusta päätöksestään yleisesti kuntalaisille ja julkaistava päätös tietoverkossa.

39 §

Tiedot kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta

Jätteen kuljettajan on tarvittaessa annettava kiinteistön haltijan tai kunnan nähtäväksi voimassa oleva 98 §:n mukainen ote jätehuoltorekisteristä tai muutoin osoitettava, että toiminta on 96 §:n mukaisesti hyväksytty jätehuoltorekisteriin.

Jätteen kuljettajan on neljännesvuosittain annettava tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle kiinteistöistä, joilta jätettä on noudettu, sekä jäteastioiden tyhjennyskerroista kiinteistöittäin ja jätelajeittain. Jos tietojen toimittaminen neljännesvuosittain ei ole toiminnan seuraamiseksi välttämätöntä, kunnan jätehuoltoviranomainen voi hyväksyä tietojen antamisen vuosittain. Kuljettajan on lisäksi vuosittain annettava jätelajeittain tiivistelmä kiinteistöiltä kerätyn jätteen määrästä ja toimituspaikoista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitettavista tiedoista.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen on viivytyksettä merkittävä 2 momentissa tarkoitetut tiedot 143 §:ssä säädettyyn rekisteriin.

40 §

Jätteen vastaanottoaika kiinteistöllä

Kiinteistön haltijan on järjestettävä vastaanottoaika kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen kuuluvan jätteen keräystä varten. Vastaanottoaika voidaan järjestää yhdessä yhden tai useamman kiinteistön kanssa.

41 §

Jätteen luovuttaminen kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueelliseen vastaanottoaikaan

Kiinteistön haltijan tai muun jätteen haltijan on luovutettava 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluva jäte alueella järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai kunnan järjestämään alueelliseen vastaanottoaikaan.

Jätteen haltija voi 1 momentin estämättä järjestää sellaisen jätteen kuljetuksen, joka

poikkeuksellisen kokonsa, suuren määränsä tai muun ominaisuutensa vuoksi ei sovellu kuljetettavaksi tavanomaisessa kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa, jos kuljetus on hyväksytty kunnan jätehuoltomääräyksissä tai ympäristönsuojelulain 19 §:n nojalla annetuissa kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä. Jätteen haltija voi vastaavin edellytyksin itse käsitellä jätteen kiinteistöllään, jos käsittely on pienimuotoista.

Kiinteistön haltija voi 1 momentin estämättä järjestää erilliskerätyn pakkausjätteen kuljetuksen, jos pakkausjätettä ei kuljeteta kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa. Jäte on toimitettava tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Kuljetuksessa on muutoin noudatettava, mitä tässä laissa säädetään kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta.

42 §

Poikkeus velvollisuudesta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon

Kunta voi jätteen haltijan hakemuksesta päättää, että 32 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun jätteen jätehuolto 40 §:n 1 momentista poiketen voidaan järjestää 4 luvun mukaisesti, jos näin järjestetty jätehuolto on perusteltua kiinteistön muun jätehuollon järjestämiseksi ja etusijajärjestyksen paremmaksi noudattamiseksi eikä siitä aiheudu vaaraa tai haittaa ympäristölle eikä terveydelle. Päätös tehdään määräajaksi enintään viideksi vuodeksi.

Jätteen haltijan on vuosittain annettava tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle toiminnassa syntyneen jätteen lajista ja määrästä sekä jätteen toimituspaikoista ja käsittelytävasta.

43 §

Kunnan jätehuollon palvelutehtävien siirtäminen kuntien omistamalle yhtiölle

Kunta voi päätöksellään siirtää sille tässä laissa säädetyn jätteen vastaanoton, kuljetuksen ja käsittelyn, 82 §:ssä tarkoitetun jättemaksujen laskutuksen ja 93 §:n 1 momentissa tarkoitetun jäteneuvonnan sekä näihin välittömästi liittyvät hallinnolliset tehtävät, joi-

hin ei sisälly julkisen vallan käyttöä, tätä varten perustetulle yhtiölle, jonka kunta yhdessä muiden kuntien kanssa omistaa. Kunta vastaa siitä, että siirretyt jätehuollon palvelutehtävät tulevat hoidetuiksi tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti.

Kuntien omistaman yhtiön henkilöstöön sovelletaan sen hoitaessa 1 momentissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Yhtiön on noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), hallintolaissa ja kielilaissa (423/2003) säädetään. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Palvelujen hankinnasta säädetään julkisista hankinnoista annetussa laissa.

44 §

Kirjanpito jätehuoltopalvelusta ja kuljettajan tiedonantovelvollisuus

Jos kunta tai 43 §:n mukainen yhtiö hoitaa tässä luvussa kunnan velvollisuudeksi säädetyn jätehuollon lisäksi muuta jätehuoltoa, se on eriteltävä kirjanpidossa ja siitä on laadittava tilikausittain erilliset laskelmat, jotka kuvaavat toiminnan taloudellista tulosta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä laskelmaan sisällytettävistä tiedoista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen laskelmien laatimisessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) säädetään tilinpäätöksestä. Tilintarkastajien on tarkastettava laskelmat osana kunnan tai yhtiön lakisääteistä tilintarkastusta. Laskelmat on liitettävä kunnan tai yhtiön tilinpäätökseen. Ne on julkaistava ja oltava saatavilla tietoverkossa.

Jätteen kuljettajan on annettava vastaanottajalle tiedot jätteen alkuperästä riittävästi eriteltyinä 1 momentissa tarkoitetun kirjanpidon toteuttamiseksi ja erillisen laskelman laatimiseksi, jos tämä kuljettaa kunnan tai kuntien omistaman yhtiön ylläpitämään käsittelyyn jätettä, jossa on sekä 32 tai 33 §:ssä tarkoitettua jätettä että muuta jätettä.

45 §

Jätteen kuljettajan kirjanpito eräissä tapauksissa

Jos kunta perii jätteen käsittelystä jätemaksun 37 §:ssä tarkoitetulta jätteen kuljettajalta 80 §:n 2 momentin mukaisesti, on kuljettajan pidettävä kirjaa jätteen käsittelystä asiakkailtaan perityistä jätemaksuista sekä annettava näitä koskevat tiedot pyynnöstä kunnan jätehuoltoviranomaisen nähtäväksi.

6 luku

Tuottajavastuu

46 §

Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

Tuottajan on järjestettävä markkinoille saattamiensa 48 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden jätehuolto sekä vastattava siitä aiheutuvista kustannuksista, jollei jäljempänä toisin säädetä. Tuottajan velvollisuus koskee käytöstä poistettuja tuotteita, jotka luovutetaan 49 §:ssä tai 56 §:ssä tarkoitettuun vastaanottopaikkaan tai kuljetukseen.

Tuottajan 1 momentin mukainen velvollisuus koskee tuottajan Suomen markkinoille saattamia tuotteita ja tuottajan markkinaosuuteen nähden kohtuulliseksi katsottavaa osuutta muista vastaavista tuotteista riippumatta tuotteiden markkinoille saattamisen ajankohdasta.

47 §

Kielto vaikeuttaa tuottajan järjestämää jätehuoltoa

Muu kuin tuottaja saa järjestää tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden jätehuoltoa tai tarjota tähän liittyviä palveluita kiinteistön haltijalle tai muulle jätteen haltijalle vain, jos tämä ei vaikeuta tuottajan jätehuoltovelvollisuuksien toteuttamista.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, muu kuin tuottaja saa tarjota tuotteiden

uudelleenkäyttöön tai sen valmisteluun liittyviä palveluita.

Kunta voi osana 5 luvun mukaan järjestäänsä jätehuoltoa täydentää käytöstä poistettujen tuotteiden kuljetusta ja vastaanottoa siltä osin kuin tuottaja ei sitä itse järjestä. Kunnan on toimitettava vastaanottamansa käytöstä poistetut tuotteet tuottajan järjestämään jätehuoltoon.

48 §

Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Tuottajavastuu koskee myyntitavasta riippumatta seuraavia tuotteita ja niitä ammattimaisesti markkinoille saattavia tuottajia:

1) moottorikäyttöisen ja muun ajoneuvon tai laitteen renkaat, joiden tuottajana pidetään tällaisen renkaan valmistajaa, maahantuojaaja tai pinnoittajaa taikka renkailla varustetun ajoneuvon tai laitteen maahantuojaaja;

2) henkilöautot, pakettiautot ja niihin rinnastettavat muut ajoneuvot, joiden tuottajana pidetään tällaisen ajoneuvon valmistajaa tai maahantuojaaja taikka sitä, joka toimittaa maahan ajoneuvoja kotimaisen käyttäjän nimissä;

3) sähkö- ja elektroniikkalaitteet, joiden tuottajana pidetään laitteen valmistajaa tai maahantuojaaja taikka sellaista myyjää, joka myy laitteita omalla tuotemerkillään;

4) paristot ja akut, mukaan lukien sähkö- ja elektroniikkalaitteisiin, ajoneuvoihin tai muihin tuotteisiin sisältyvät paristot ja akut, joiden tuottajana pidetään pariston tai akun markkinoille saattajaa;

5) sanomalehdet, aikakauslehdet, toimistopaperit ja muut niihin rinnastettavat paperituotteet, joiden tuottajana pidetään paperituotteiden valmistukseen käytettävän paperin valmistajaa tai maahantuojaaja taikka painetun paperituotteen maahantuojaaja;

6) pakkaukset, joiden tuottajana pidetään tuotteen pakkaajaa tai pakatun tuotteen maahantuojaaja.

Tämän luvun säännöksiä ei 52 §:ää lukuun ottamatta sovelleta pakkausten tuottajaan, jonka liikevaihto on vähemmän kuin 1 000 000 euroa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä 1 momentissa tarkoitettut tuotteet ja keitä 1 momentissa tarkoitettut tuottajat ovat. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös antaa tarkempia säännöksiä tuottajavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta, jos tuotteet hankitaan toisesta maasta tai viedään maasta sähköisellä tai muulla etäkaupalla.

49 §

Käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanotto ja kuljetus

Tuottajan on järjestettävä käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanottoa paikkoja siten, että tuotteen voi maksutta ja vaivattomasti luovuttaa näin järjestettyyn vastaanottoon. Tarvittavien vastaanottoa paikkojen määrää alueittain määritettäessä on otettava huomioon niihin luovutettavien käytöstä poistettujen tuotteiden laji, laatu ja ennakoitu määrä sekä vastaanotosta ja kuljetuksesta aiheutuvat ympäristövaikutukset. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vastaanottoa paikkojen määrästä. Määrä voi olla tuoteryhmittäin ja alueittain erilainen.

Paperituotteiden tuottajan on 1 momentista poiketen järjestettävä käytöstä poistettujen 48 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen paperituotteiden kuljetus maksutta kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanottoa paikasta, jos kiinteistö sijaitsee muulla kuin pientalo- tai haja-asutusalueella.

Tuottajan on järjestettävä 56 §:n mukaisesti kerättyjen käytöstä poistettujen tuotteiden kuljetus maksutta tuotteen jakelijan vastaanottoa paikasta.

50 §

Kiinteistön haltijan velvollisuus paperituotteiden keräyksessä

Kiinteistön haltijan on järjestettävä vastaanottoa paikka käytöstä poistettujen 48 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen paperituotteiden keräystä varten, jos kiinteistö sijaitsee muulla kuin pientalo- tai haja-asutusalueella.

51 §

Tuottajan velvollisuus tiedottaa vastaanottoa

Tuottajan on tiedotettava käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottoa paikkojen sijainnista ja aukioloajoista, niissä vastaanotettavista jätteistä sekä muista vastaanoton toimivuuden kannalta tarpeellisista asioista. Tuottajan on tarvittaessa järjestettävä tiedottaminen yhdessä kunnan ja muiden jätehuollon toimijoiden kanssa.

Tuottajan on vuosittain toimitettava selvitys järjestämästään tiedotuksesta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuottajan 1 ja 2 momentin mukaisista velvollisuuksista.

52 §

Toimet uudelleenikäytön edistämiseksi

Tuottajan on järjestettävä käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotto siten, että ehjät tai korjaukelpoiset tuotteet ja niiden osat tarpeen mukaan pidetään erillään tai erotellaan ja että muulla tavoin edistetään tuotteiden ja niiden osien uudelleenikäyttöä.

Tuottajan on uudelleenikäytön edistämiseksi mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että tuotteen haltijat ja käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuoltoa järjestävät muut toimijat saavat tarvittavat tiedot tuotteen ja sen osien uudelleenikäyttömahdollisuuksista ja purkamisesta sekä vaarallisten aineiden ja osien sijainnista tuotteessa.

53 §

Poikkeukset eräiden muualla kuin kotitaloudessa käytettävien tuotteiden tuottajan kustannusvastuusta

Tuottaja vastaa ennen 13 päivää elokuuta 2005 markkinoille saatetun muualla kuin kotitaloudessa käytettävän sähkö- ja elektroniikkalaitteen jätehuollon kustannuksista vain, jos laite korvataan vastaavalla tai samaan tarkoitukseen käytettävällä laitteella.

Muussa tapauksessa laitteen haltija vastaa ennen mainittua päivää markkinoille saatetun laitteen jätahuollon kustannuksista. Tuottaja ja laitteen haltija voivat sopia jätahuollon kustannusten jakamisesta toisin riippumatta laitteen markkinoille saattamisen ajankohdasta.

Teollisuusparistojen ja -akkujen sekä muuhun kuin yksityiskäyttöön tarkoitettujen ajoneuvojen ajoneuvoparistojen ja -akkujen tuottaja ja tällaisen pariston tai akun haltija voivat sopia jätahuollon kustannusten jaosta toisin kuin 46 §:n 1 momentissa säädetään.

54 §

Tuottajan kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Tuottajan on pidettävä tuotetyypeittäin kirjaa markkinoille saattamiensa tuotteiden ja vastaanottamiensa käytöstä poistettujen tuotteiden sekä niistä syntyneiden jätteiden lajista, laadusta ja määrästä samoin kuin muista niihin rinnastettavista tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi tarpeellisista seikoista. Kirjanpidossa on lisäksi eriteltävä tarvittaessa toimituskohteittain uudelleenkäyttöön, uudelleenkäytön valmisteluun, kierrätykseen, muuhun hyödyntämiseen ja loppukäsittelyyn toimitetut tuotteet ja jätteet. Kirjanpidossa on oltava vastaavat tiedot myös 48 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen ajoneuvojen ja 3 kohdassa tarkoitettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden osista sekä niistä syntyvistä jätteistä samoin kuin toiseen maahan viedyistä käytöstä poistetuista tuotteista ja jätteistä.

Tuottajan on toimitettava tiivistelmä 1 momentissa tarkoitetuista tiedoista Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kalenterivuositain taikka tämän määräyksestä useammin, jos se on tarpeen tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kirjanpitoon sisällytettävistä ja viranomaiselle toimitettavista tiedoista sekä niiden toimittamisajankohdasta.

55 §

Tuottajan velvollisuus ilmoittaa jakelijalle kuulumisestaan tuottajarekisteriin

Edellä 48 §:n 1 momentissa tarkoitettua tuottajan on toimittaessaan tuotteen sen jakelijalle ilmoitettava tälle kuulumisestaan 142 §:ssä tarkoitettuun tuottajarekisteriin.

56 §

Tuotteen jakelijan vastaanottovelvollisuus

Tuotteen jakelijan on myyntipisteessään otettava haltijalta maksutta vastaan seuraavat käytöstä poistetut tuotteet:

1) kannettavat paristot ja akut ilman vaatimusta uuden tuotteen ostosta vastaanoton edellytyksenä;

2) kotitaloudesta peräisin olevat ja niihin rinnastettavat sähkö- ja elektroniikkalaitteet, joiden tilalle ostetaan uusi vastaava laite;

3) moottorikäyttöisen ja muun ajoneuvon tai laitteen renkaat, jos ne lajiltaan ja määrältään vastaavat ostettavia uusia renkaita.

Jakelija voi järjestää 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua vastaanoton muualla kuin myyntipisteessä, jos vastaanottoaika on yhtä helposti laitteen haltijan saavutettavissa kuin myyntipiste ja tämä on tuottajan järjestämän kuljetuksen kannalta tarkoituksenmukaista.

Jos yksityiskäyttöön tarkoitettujen ajoneuvojen ajoneuvoparistojen ja -akkujen jakelija ottaa vastaan vastaavia käytöstä poistettuja paristoja ja akkuja, ne on otettava vastaan maksutta ilman vaatimusta uuden tuotteen ostosta.

Tuotteen jakelijan on koottava käytöstä poistetut tuotteet kuljetuksen järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisiksi eriksi. Jakelija saa luovuttaa käytöstä poistetut tuotteet vain tuottajan lukuun toimivalle kuljettajalle tai käsittelijälle. Tuotteen jakelija vastaa järjestämänsä vastaanoton kustannuksista.

57 §

Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

Tuotteen jakelijan on myyntipisteessään ja muussa markkinoinnissaan tiedotettava mahdollisuudesta luovuttaa käytöstä poistettu tuote jakelijan vastaanottoon ja vastattava tiedotuksen kustannuksista.

58 §

Ajoneuvon toimittaminen romutettavaksi

Ajoneuvon haltijan on toimitettava romutettavaksi tarkoitettu ajoneuvo tuottajan lukuun toimivalle kerääjälle tai käsittelijälle.

59 §

Romutustodistus ja ajoneuvon lopullinen rekisteristä poistaminen

Kerääjän tai käsittelijän on annettava ajoneuvon haltijalle romutustodistus tarkistettuun tämän oikeuden luovuttaa ajoneuvo romutusta varten. Kerääjän tai käsittelijän on ilmoitettava romuttamisesta Liikenteen turvallisuusvirastolle ajoneuvon lopulliseksi poistamiseksi ajoneuvorekisteristä. Liikenteen turvallisuusvirasto perii rekisteristä poistamisesta tuottajalta maksun, johon sovelletaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen nojalla säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteristä poistamisesta ja romutustodistuksesta.

60 §

Korvaus lisäkustannuksista

Jos romutettavaan ajoneuvoon on lisätty uudelleenkäyttöä tai jätehuoltoa merkittävästi haittaavia esineitä tai aineita, kerääjä tai käsittelijä voi periä ajoneuvon haltijalta jätehuollolle aiheutuvia lisäkustannuksia vastaan korvauksen.

61 §

Sähkö- ja elektroniikkalaitteen tuottajalta vaadittava vakuus

Sähkö- ja elektroniikkalaitteen tuottajan on asetettava Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen eduksi vakuus, jolla katetaan tuottajan markkinoille saattamien kotitalouksissa käytettävien laitteiden vastaanotosta, kuljetuksesta, muusta jätehuollosta ja näihin liittyvästä tiedotuksesta sekä uudelleenkäytön edistämisestä aiheutuvat kustannukset. Jäljempänä 62 §:ssä tarkoitettuun tuottajayhteisöön kuuluvan tuottajan ei tarvitse asettaa erillistä vakuutta.

Hyväksyttäviä vakuuksia ovat takaus, vakuutus ja pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kotipaikan omaava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos. Edellytyksenä on lisäksi, että Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus saa vakuuden käyttöönsä vaatimuksen nojalla.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada vakuus käyttöönsä, kun tuottaja on todettu maksukyvyttömäksi tai kun tämä on kehotuksesta huolimatta laiminlyönyt jätehuollon järjestämisen. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus jakaa vakuuden markkinaosuuden mukaisessa suhteessa niille 142 §:ssä tarkoitettuun tuottajarekisteriin hyväksytyille tuottajille ja tuottajayhteisöille, jotka järjestävät vakuudenantajan markkinoille saattamien laitteiden jätehuollon.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuuden määrän laskemisesta ja vakuuden käyttöön ottamisesta.

62 §

Tuottajayhteisön perustaminen ja tuottajavastuun siirtäminen

Tuottajat voivat yhdessä perustaa oikeustoimikelpoisen yhteisön (*tuottajayhteisö*) huolehtimaan tuottajalle tässä luvussa säädettyistä velvollisuuksista. Tuottajayhteisöön ei saa kuulua muita kuin tuottajia. Tuottaja voi siirtää tuottajavastuuta koskevat velvollisuu-

tensa vain sellaiselle tuottajayhteisölle, joka on hyväksytty 142 §:ssä tarkoitettuun tuottajarekisteriin.

Tuottajayhteisön on otettava huolehdittavakseen uuden tuottajan velvollisuudet tämän pyynnöstä, jos tuottajan toiminta kuuluu tuottajayhteisön toimialaan. Uuteen tuottajaan on sovellettava tasapuolisia ja yhdenvertaisia ehtoja verrattuna tuottajayhteisön muihin tuottajiin sovellettaviin ehtoihin.

Pakkausten tuottaja voi huolehtia juomapakkausten tuottajavastuuta koskevista velvollisuuksistaan myös liittymällä 68 §:ssä tarkoitettuun juomapakkausten palautusjärjestelmään.

63 §

Tuottajayhteisön toiminta

Tuottajayhteisössä velvoitteet on jaettava tuottajien kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen.

Tuottajayhteisön on ylläpidettävä julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa tuottajista, jotka ovat siirtäneet sille tuottajavastuunsa. Luetteloon merkitään jäsenen nimi ja y-tunnus. Luettelo on myös oltava saatavilla tietoverkossa.

64 §

Tuottajayhteisön toiminnan turvaaminen

Tuottajayhteisöllä on oltava riittävät taloudelliset voimavarat toimintansa asianmukaiseksi järjestämiseksi ja niin, että se voi vastata sille siirretyistä tuottajavastuovelvoitteista jatkuvasti vähintään kuuden kuukauden ajan. Tämän osoittamiseksi tuottajayhteisön on esitettävä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle selvitys vakavaraisuudesta ja toimintasuunnitelma uudelleenikäytön ja jätehuollon järjestämisestä. Selvitys ja suunnitelma on annettava vuosittain tai jos toiminta muuttuu olennaisesti, kolmen kuukauden kuluessa muutoksesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakavaraisuuden osoittamiseksi ja toiminnan turvaamiseksi laadit-

tavista selvityksistä ja suunnitelmista sekä niiden toimittamisesta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

65 §

Tuottajien ja tuottajayhteisöjen yhteistyö

Eri tuoteryhmien tuottajien ja tuottajayhteisöjen on tarpeellisin yhteistoimin huolehdittava siitä, että tuottajavastuun täytäntöönpanosta ei aiheudu toisen tuoteryhmän tuottajille tai tuottajayhteisöille kaksinkertaisia maksuja silloin, kun käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotto ja muu jätehuolto järjestetään yhteistoiminnassa.

Valtioneuvosto voi velvoittaa tietyn tuoteryhmän tuottajat ja tuottajayhteisöt yhteistoimintaan ja määrätä yhteistoiminnalle asetettavista vaatimuksista, jos tämä on tarpeen sellaisten rinnakkaisten uudelleenikäyttö- ja jätehuoltojärjestelmien poistamiseksi tai muodostumisen estämiseksi, jotka haittaavat tuottajavastuujärjestelmien yleistä toimivuutta tai tuotteen haltijan mahdollisuutta luovuttaa käytöstä poistettu tuote uudelleenikäyttöön tai jätehuoltoon.

66 §

Tuottajayhteisöjen palvelunhankinta

Tuottajayhteisön on hankkiessaan tuotteiden uudelleenikäyttöön ja jätehuoltoon liittyviä palveluja otettava tasapuolisesti huomioon muut taloudelliset toimijat ja heidän toimintamahdollisuutensa kyseisillä markkinoilla siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen.

67 §

Asetuksenantovaltuus Euroopan unionin tuottajavastuuta koskevien säädösten täytäntöönpanemiseksi

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää Euroopan unionin tuottajavastuuta koskevien säädösten täytäntöönpanemiseksi:

1) tässä luvussa tarkoitettujen tuotteiden jätehuoltokustannusten ilmoittamisesta tuotteen hinnassa;

2) poikkeuksesta tuottajan tai jakelijan velvollisuudesta ottaa vastaan käytöstä poistettu tuote sekä sitä koskevista poikkeavista jätehuoltojärjestelyistä, jos tuote on saastunut ja aiheuttaa siten henkilöstölle terveys- tai turvallisuusriskin;

3) tuottajan ja tuottajayhteisön velvollisuudesta suosia palvelunhankinnassaan toimijoita, jotka ovat ottaneet käyttöön sertifioituja ympäristöasioiden hallintajärjestelmiä.

7 luku

Juomapakkaukset

68 §

Juomapakkausten palautusjärjestelmän perustaminen ja järjestelmään liittyminen

Panttiin perustuvan juomapakkausten palautusjärjestelmän voi perustaa *juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjänä* toimiva tuottajavastuun piiriin 48 §:n 1 momentin nojalla kuuluva juomapakkausten tuottaja tai eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetussa laissa (1037/2004) säädetty verovelvollinen, yksin tai yhdessä muiden juomapakkausten tuottajien tai verovelvollisten kanssa. Juomapakkausten tuottaja tai verovelvollinen voi myös liittyä sellaiseen juomapakkausten palautusjärjestelmään, johon otetaan jäseniä.

Juomapakkausten palautusjärjestelmässä velvoitteet on jaettava tuottajien ja verovelvollisten kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Uuteen jäseneen on sovellettava ehtoja, jotka ovat tasapuolisia ja yhdenvertaisia verrattuna palautusjärjestelmän muihin jäseniin sovellettaviin ehtoihin.

69 §

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuudet

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on järjestettävä toimiva juomapakkausten palautusjärjestelmä, johon kuuluvat

pakkausten vastaanotto sekä uudelleenkäyttö tai kierrätys. Ylläpitäjän on myös huolehdittava järjestelmään kuuluvan, suuruudeltaan järjestelmän toimivuuden takaavan pantin hallinnoinnista sekä toimintaan liittyvästä tiedottamisesta.

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on pidettävä julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa jäsenistään. Luetteloon merkitään jäsenen nimi ja y-tunnus sekä se, minkä juomapakkausten osalta jäsen on palautusjärjestelmään liittynyt. Luettelo on myös oltava saatavilla tietoverkossa.

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on noudatettava, mitä 54 §:ssä säädetään tuottajan kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuudesta. Juomapakkausten palautusjärjestelmään, johon otetaan jäseniä, sovelletaan lisäksi, mitä 64 §:ssä säädetään tuottajayhteisön toiminnan turvaamisesta, 65 §:ssä tuottajien ja tuottajayhteisöjen yhteistyöstä sekä 66 §:ssä tuottajayhteisöjen palvelunhankinnasta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pantin vähimmäismäärästä, palautusjärjestelmän toimintaan liittyvästä tiedottamisesta sekä järjestelmään kuuluvien pakkausten uudelleenkäyttö- ja kierrätystavoitteista ja -velvoitteista, jotka voivat olla ankarampia kuin pakkauksia yleisesti koskevat vastaavat tavoitteet ja velvoitteet.

70 §

Juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvien pakkausten merkinnät

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on huolehdittava siitä, että palautusjärjestelmään kuuluviin juomapakkauksiin merkitään pantin määrä ja se, että ne kuuluvat juomapakkausten palautusjärjestelmään, jonka ylläpitäjä on hyväksytty 103 §:n mukaisesti. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hakemuksesta myöntää poikkeuksen merkintävelvollisuudesta, jos pakattuja juomia ei luovuteta kuluttajille tai merkintöjen puuttuminen ei olennaisesti vaikeuta juomapakkausten palauttamista.

71 §

Juomapakkausten vastaanottovelvollisuus

Eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen pantillisissa juomapakkauksissa myytävien juomien jakelijan on otettava vastaan myynissä olevaan pakattujen juomien määrään nähden kohtuullinen määrä samaan palautusjärjestelmään kuuluvia tyhjiä juomapakkauksia ja maksettava palauttajalle pantti.

8 luku

Roskaantuminen

72 §

Roskaamiskielto

Ympäristöön ei saa jättää jätettä, hylätä konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä eikä päästää ainetta siten, että siitä voi aiheutua epäsiisteyttä, maiseman rumenamista, viihtyisyyden vähentymistä, ihmisen tai eläimen loukkaantumisen vaaraa tai muuta niihin rinnastettavaa vaaraa tai haittaa (*roskaamiskielto*).

73 §

Roskaajan siivoamisvelvollisuus

Roskaajan on poistettava roskaava esine tai aine ympäristöstä ja muutoinkin siivottava roskaantunut alue.

74 §

Toissijainen siivoamisvelvollisuus

Jos roskaajaa ei saada selville tai tavoiteta taikka jos roskaaja ei huolehdi siivoamisvelvollisuudestaan, siivoamisvelvollinen on:

1) maantien, yksityisen tien, radan tai sataman pitäjä alueella, joka on roskaantunut tien, radan tai sataman käytöstä;

2) virkistykseen yleisesti käytettäväksi tarkoitettun alueen haltija tai ulkoilu- tai mootto-

rikelkkareitin pitäjä alueella, joka on roskaantunut alueen tai reitin käytöstä;

3) yleisötilaisuuden järjestäjä tilaisuuteen varatulla ja sen välittömässä läheisyydessä olevalla alueella, joka on roskaantunut tilaisuuden johdosta, tai alueen haltija, jos tilaisuus järjestetään hänen suostumuksellaan eikä tilaisuuden järjestäjä huolehdi siivoamisvelvollisuudestaan;

4) muun kuin 1—3 kohdassa tarkoitettun alueen haltija voimassa olevan asemakaavan alueella;

5) muun kuin 1—4 kohdassa tarkoitettun alueen haltija, jos alueen haltija tiesi tai tämän olisi pitänyt tietää roskaavasta toiminnasta tai tapahtumasta eikä siivoaminen ole haltijalle muutoin kohtuutonta.

Jos 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettun alueen haltija laiminlyö siivoamisvelvollisuutensa tai haltijalla ei ole siivoamisvelvollisuutta mainitun kohdan nojalla, siivoamisvelvollinen on kunta.

75 §

Siivoamisesta määrääminen

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi määrätä siivoamisvelvollisen täyttämään velvollisuutensa.

Jos kunta laiminlyö 74 §:n 2 momentissa tarkoitettun siivoamisvelvollisuutensa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi antaa kunnalle siivoamisesta määräyksen.

Määräyksen antamisesta ja siihen liitettävästä velvoitteen laiminlyönnin varalle asetettavasta tehosteesta säädetään 13 luvussa.

76 §

Jätteen keräys roskaantumisen ehkäisemiseksi

Maantien, yksityisen tien, radan tai sataman pitäjän, virkistykseen yleisesti käytettäväksi tarkoitettun alueen haltijan, ulkoilu- tai moottorikelkkareitin pitäjän taikka yleisötilaisuuden järjestäjän on järjestettävä roskaantumisen ehkäisemiseksi alueella riittävä jätteen keräys ja muut jätehuollon palvelut.

77 §

Muut roskaantumista koskevat säädökset

Tontinomistajan ja kunnan velvollisuudesta pitää katu ja eräät yleiset alueet puhtaana säädetään kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetussa laissa (669/1978). Rakennetun ympäristön hoitoon sovelletaan lisäksi, mitä siitä säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999). Aluksen tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvaan roskaantumiseen sovelletaan lisäksi, mitä aluksista aiheutuvien päästöjen ehkäisemisestä säädetään merenkulun ympäristönsuojelulaissa. Ajoneuvojen siirtämisestä säädetään lisäksi ajoneuvojen siirtämisestä annetussa laissa (828/2008). Pilaantuneen maaperän puhdistamisesta säädetään ympäristönsuojelulaissa.

9 luku

Jätehuollon maksut

78 §

Kunnan jätemaksu

Kunnan on perittävä tämän lain mukaisesti järjestämistään jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan sille tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Jätteen loppukäsittelystä perittävällä maksulla on katettava vähintään 21 §:ssä tarkoitettut kustannukset. Kunta voi periä jätemaksua myös 93 §:n 1 momentissa kunnan vastuulle säädetystä jäteneuvonnasta, 143 §:ssä säädetyn rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Jättemaksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon.

Jättemaksu, jolla katetaan 1 momentissa tarkoitettu jäteneuvonnasta, rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset, voidaan periä erillisenä perus-

maksuna. Perusmaksulla voidaan kattaa myös vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottoaikojen perustamisesta ja ylläpidosta kunnalle aiheutuvat kustannukset.

Jättemaksulla saa kerätä enintään kohtuullisen tuoton pääomalle.

79 §

Kunnan jätemaksun perusteet

Kunnan jätemaksun perusteita ovat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Perusteina voidaan lisäksi ottaa huomioon jätteen keräys- ja kuljetusolot kiinteistöllä ja noutoalueella, kunnan keräysvälineiden käyttö sekä kuljetusmatka kuljetettaessa jäte yksittäisenä kuljetuksena. Jättemaksun perusteina voidaan käyttää myös kiinteistöllä asuvien henkilöiden määrää, kiinteistön käyttötarkoitusta tai muuta vastaavaa perustetta, jos jätteen määrää tai laatua on vaikea luotettavasti selvittää tai jos se on tarpeellista ympäristö- tai terveyshaittojen ehkäisemiseksi tai jätehuollon järjestämiseksi.

Perusmaksun perusteita ovat kiinteistöllä asuvien henkilöiden lukumäärä tai kiinteistön käyttötarkoitus taikka muu vastaava peruste. Perusmaksu voidaan määrätä kiinteistö- tai talouskohtaisena.

Jättemaksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä jätetaksassa. Kunnan on tiedotettava jätetaksasta yleisesti siten kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Kunnan on myös tiedotettava vuosittain kunnan asukkaille ja muille jätehuoltopalvelujen käyttäjille jätemaksun ja mahdollisen perusmaksun kertymästä sekä siitä, mihin kertymää on käytetty. Tiedot jätetaksasta, maksun kertymästä ja sen käytöstä on oltava saatavilla tietoverkossa.

Vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta jätetaksan hyväksymistä koskevan asian käsittelyssä säädetään hallintolain 41 §:ssä.

80 §

Velvollisuus suorittaa kunnan jätemaksu

Kunnan jätemaksun on velvollinen suorittamaan kiinteistön haltija tai muu jätteen haltija, jonka jätteen jätehuollon kunta järjestää.

Jos kunta järjestää jätteen käsittelyn mutta ei sen kuljetusta, kunta voi periä jätemaksun jätteen käsittelystä jätteen kuljettajalta.

81 §

Kunnan jätemaksun määrääminen

Kunnan jätehuoltoviranomainen määrää jätemaksun kunnan hyväksymän jätetaksan mukaisesti.

Jos jätetaksan mukaista jätemaksua on pidettävä kohtuuttoman suurena tai pienenä ottaen huomioon jätteen määrä, kunnan järjestämän jätehuollon palvelutaso ja jätteen tuottajan tai kiinteistön haltijan 41 §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti järjestämä jätteen käsittely tai kuljetus, maksu voidaan maksuvelvollisen hakemuksesta tai viranomaisen aloitteesta määrätä jätetaksasta poiketen tai jättää perimättä. Jos jätemaksu määrätään jätetaksasta poiketen, maksuperusteiden on oltava tasapuolisia ja kohtuullisia.

82 §

Jätelasku ja kunnan jätemaksusta tehtävä muistutus

Maksuvelvolliselle on toimitettava kunnan jätemaksun maksamista varten jätelasku, josta ilmenevät maksettava määrä, eräpäivä, maksuosoite, maksun peruste riittävän tarkasti yksilöitynä, tieto viivästysseuraamuksista, ohjeet muistutuksen tekemistä varten sekä kunnan jätehuoltoviranomaisen tai muun laskuttajan yhteystiedot maksuvelvollisen yhteydenottoa varten.

Maksuvelvollisella on oikeus tehdä 14 päivän kuluessa jätelaskun saamisesta muistutus kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Tämän on tehtävä muistutuksen johdosta päätös ja lähetettävä muuttuneesta maksusta maksuvelvolliselle uusi jätelasku.

83 §

Kunnan jätemaksun suorittaminen ja palauttaminen

Jätemaksu maksetaan kunnalle tai tämän määräämälle kunnan lukuun toimivalle taholle.

Jätemaksu on maksettava viimeistään jätelaskussa tai muistutuksen johdosta lähetetyssä uudessa laskussa ilmoitettuna eräpäivänä muutoksenhausta huolimatta. Jos jätemaksua ei makseta määräajassa, eräntyneelle määrälle on suoritettava korkoa siten kuin korkolaissa (633/1982) säädetään viivästyskorosta.

Jos jätemaksu muutoksenhaun johdosta poistetaan tai sitä alennetaan, kunnan on palautettava liikaa maksettu määrä sekä maksettava vuotuista korkoa maksupäivästä takaisinmaksupäivään saakka. Korko määräytyy korkolain 12 §:n nojalla.

84 §

Kunnan jätemaksua koskevien säännösten soveltaminen kuntien omistamaan yhtiöön

Kunnan jätemaksua koskevia säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun kunta on siirtänyt jätehuollon järjestämiseen liittyvät palvelutehtävät tätä varten perustetulle 43 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle.

85 §

Kiinteistön haltijan järjestämästä kuljetuksesta perittävä maksu

Kiinteistön haltijan järjestämistä jätteenkuljetuksista perittävien maksujen on oltava tasapuolisia ja kohtuullisia. Kiinteistön haltijalle annettavassa tarjouksessa on maksun perusteet ilmoitettava selkeästi.

Kiinteistön haltijalle on toimitettava jätteen kuljetuksesta lasku, josta ilmenevät maksettava määrä, eräpäivä, maksuosoite, maksun peruste riittävän tarkasti yksilöitynä, tieto viivästysseuraamuksista, ohjeet muistutuksen tekemistä varten sekä laskuttajan yhteystiedot kiinteistön haltijan yhteydenottoa varten.

Jos kunta perii 80 §:n 2 momentin nojalla jätteen käsittelyä koskevan jätemaksun jät-

teen kuljettajalta, tämän on eriteltävä käsittelyn ja kuljetuksen osuus kiinteistön haltijalle tekemässään tarjouksessa ja laskussa.

86 §

Virhe ja hinnanalennus

Jätteen haltijalla on oikeus hinnanalennukseen, jos jätteistä ei tyhjenetä tai jätehuoltoon ei järjestetä muutoin kunnan jätehuoltomääräysten tai sopimuksen mukaisella tavalla taikka jos jätehuoltopalvelussa on muu vastaava virhe.

Jätteen haltijan on kohtuullisen ajan kuluessa huomautettava virheestä sille, joka hoitaa palvelun laskutusta, sekä vaadittava hinnanalennusta. Hinnanalennuksen tulee vastata virheen laajuutta ja kestoa. Virheestä johtuva hinnanalennus voidaan hyvittää seuraavan laskutuksen yhteydessä.

Tässä pykälässä säädetystä ei saa sopimuksin poiketa kiinteistön haltijan vahingoksi, jos kysymys on asumisessa syntyvästä jätteestä.

10 luku

Suunnittelu ja ohjaus

87 §

Valtakunnallinen jättesuunnitelma

Ympäristöministeriön on tämän lain tarkoituksen toteuttamisen ja säännösten täytäntöönpanon edistämiseksi valmistettava valtioneuvoston hyväksyttäväksi valtakunnallinen jättesuunnitelma. Suunnitelmassa on esitettävä arvio jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisen sekä jätehuollon nykytilasta, näitä koskevat tavoitteet ja toimet tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelmaan on liitettävä arvio sen vaikuttavuudesta.

Jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä koskeva valtakunnallisen jättesuunnitelman osa voidaan laatia erillisenä suunnitelmana.

Ympäristöministeriön on arvioitava valtakunnallisen jättesuunnitelman ja erillisen suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta

vähintään joka kuudes vuosi sekä tarvittaessa valmistettava tarkistettu suunnitelma valtioneuvoston hyväksyttäväksi.

88 §

Alueellinen jättesuunnitelma

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on valtakunnallisessa jättesuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja siinä esitettyjen toimien täytäntöönpanon edistämiseksi laadittava yksin tai yhdessä toisen tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa toimialueelleen alueellinen jättesuunnitelma. Suunnitelmassa voidaan esittää myös alueellisista oloista johtuvia muita tarpeellisia tavoitteita ja toimia jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi sekä jätehuollon kehittämiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on arvioitava alueellisen jättesuunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta vähintään joka kuudes vuosi sekä tarvittaessa laadittava tarkistettu suunnitelma.

89 §

Jättesuunnitelmien valmistelu

Valtakunnallista jättesuunnitelmaa tai jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä koskevaa erillistä suunnitelmaa valmisteltaessa on varattava 134 §:n 2 kohdassa tarkoitetuille valtakunnallisille yhdistyksille ja säätiöille sekä niille viranomaisille ja tahoille, joiden toimialaan tai tehtäviin valtakunnallinen jättesuunnitelma tai erillinen suunnitelma voi olennaisesti liittyä, tilaisuus tutustua suunnitelmaluonnokseen sekä esittää siitä mielipiteensä kirjallisesti. Luonnos on oltava saatavilla tietoverkossa ja mielipiteiden esittämiseksi on varattava riittävä aika. Hyväksytystä suunnitelmasta perusteluineen ja siitä, miten esitetyt mielipiteet on otettu huomioon, on tiedotettava sähköisesti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on valmistettava alueellinen jättesuunnitelma vuorovaikutuksessa alueen kuntien ja muiden viranomaisten sekä sellaisten alueella toimivien toiminnanharjoittajien ja 134 §:n

2 kohdassa tarkoitettujen yhdistysten ja säätiöiden kanssa, joiden toimialaan alueellinen jättesuunnitelma voi olennaisesti liittyä, ja asetettava tätä varten yhteistyöryhmä. Alueellisen jättesuunnitelman valmistelussa on maakunnan liitolle varattava tilaisuus antaa suunnitelmaluonnoksesta lausuntonsa. Osallistumisesta alueellisen jättesuunnitelman valmisteluun säädetään lisäksi viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005).

Kunnan on annettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja sen edelleen ympäristöministeriölle valtakunnallisen tai alueellisen jättesuunnitelman laadintaa varten tarpeelliset tiedot kunnassa syntyvistä jätteistä, jätehuollon järjestämisestä ja valvonnasta sekä niitä koskevista kehittämistavoitteista.

90 §

Valtioneuvoston asetukset jättesuunnitelmista

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtakunnallisen ja alueellisen jättesuunnitelman valmistelusta, laatimisesta ja sisällöstä sekä suunnitelman toteutumisen ja vaikutusten arvioinnista ja suunnitelman tarkistamisesta.

91 §

Kunnan jätehuoltomääräykset

Kunta voi antaa tämän lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista oloista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä:

1) 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen määrän vähentämisestä, lajittelusta, säilyttämisestä, keräyksestä, kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä sekä näitä koskevista teknisistä vaatimuksista;

2) 13 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjen vaatimusten noudattamiseksi muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen jätteiden keräyksen, vastaanoton ja kuljetuksen käytännön järjestelyistä kiinteistöillä tai jätteen vastaanotto- paikoilla sekä näitä koskevista teknisistä vaatimuksista;

3) toimista roskaantumisen ehkäisemiseksi; 4) velvollisuudesta antaa kunnan jätehuoltoviranomaiselle tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tietoja 1 kohdassa tarkoitetuista jätteistä tai 39 §:ssä tarkoitetuista jätteen kuljetuksista.

Edellä 1 momentin 1 kohdan nojalla annettavat määräykset voivat koskea myös muun kuin 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen kompostointia tai muuta vastaavaa jätteen pienimuotoista käsittelyä sen syntypaikalla, ei kuitenkaan ympäristöluvanvaraista jätteen käsittelyä.

Kunnan jätehuoltomääräyksissä määrätty viranomainen voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen jätehuoltomääräyksen noudattamisesta siinä mainituin perustein.

92 §

Menettely kunnan jätehuoltomääräyksiä annettaessa

Ennen kunnan jätehuoltomääräysten antamista kunnan on varattava asianomaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä tarvittaessa muille viranomaisille tilaisuus lausunnon antamiseen. Vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta asian käsittelyssä säädetään hallintolain 41 §:ssä.

Kunnan on tiedotettava jätehuoltomääräyksistä yleisesti siten kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Määräykset on oltava saatavilla tietoverkossa. Ne on lisäksi toimitettava tiedoksi asianomaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä aluehallintovirastolle.

93 §

Jäteneuvonta

Kunnan on järjestettävä neuvontaa, tiedotusta ja valistusta 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi toteuttamiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 3 §:n 2 momentin mukaista tehtävää suorittaessaan erityisesti edistettävä 12 §:n 1 momentissa

tuotannon harjoittajalle sekä tuotteen valmistajalle ja maahantuojalle säädetyn selvillä-olovelvollisuuden toteutumista.

11 luku

Jätehuolto- ja tuottajarekisteriin hyväksyminen ja merkitseminen

94 §

Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin

Toiminnanharjoittajan on tehtävä hakemus toiminnan hyväksymiseksi 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin:

- 1) jätteen ammattimaisesta kuljettamisesta;
- 2) jätteen välittäjänä toimimisesta.

Hakemus tehdään sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka toimialueella suurinta osaa toiminnasta harjoitetaan. Jos toimivaltainen viranomainen ei mainitulla perusteella ole osoitettavissa, hakemus tehdään toiminnanharjoittajan kotipaikan mukaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Hakemuksessa on oltava sen käsittelyä varten tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta, toiminnasta ja toiminta-alueesta. Lisäksi hakemuksessa on esitettävä selvitys toiminnanharjoittajan ammattitaidosta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemuksen sisällöstä ja sen käsittelystä.

95 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykset

Toiminta hyväksytään jätehuoltorekisteriin, jos:

- 1) toimintaa harjoitetaan tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti ja ammattitaitoisesti;
- 2) toimintaa harjoitetaan aiheuttamatta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;
- 3) toiminnassa käytettävä laitteisto ja kalusto on teknisesti asianmukaista;

4) hakija asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen eduksi riittävän vakuuden kuljetettavan tai välitettävän jätteen asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi, jollei viranomainen päättä, että vakuuden asettaminen on toiminnan laajuus ja luonne huomioon ottaen tarpeetonta.

Vakuudeksi hyväksytään takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

96 §

Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ilman aiheutonta viivytystä tehtävä päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevasta hakemuksesta. Toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt toiminnan jätehuoltorekisteriin. Hyväksymistä koskeva päätös on voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Päätöksessä voidaan antaa määräyksiä 95 §:ssä säädettyjen hyväksymisen edellytysten täyttämiseksi, jätteitä koskevasta kirjapidosta, velvollisuudesta toimittaa valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja viranomaiselle ja muista toiminnan valvomiseksi tarpeellisista toimista. Määräyksillä voidaan tarvittaessa rajoittaa toiminta koskemaan lajiltaan tai laadultaan tiettytyypistä jätettä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä hakemuksen ja päätöksen olennaiset tiedot jätehuoltorekisteriin. Jos toimintaa harjoitetaan kahden tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, päätöksen tehneen viranomaisen on toimitettava jäljennös päätöksestä näille muille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

97 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen

Jos jätehuoltorekisteriin hyväksyty toiminta muuttuu olennaisesti tai lopetetaan, on siitä viivytyksettä ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja tarvittaessa tehtävä uusi hakemus. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä muuttuneet tiedot jätehuoltorekisteriin ja tarvittaessa muutettava hyväksymispäätöstä vastaavasti.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevaa päätöstä voidaan päätöksen tehneen viranomaisen aloitteesta muuttaa, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet tai hyväksymisen perusteiden myöhemmin todetaan olleen olennaisesti erilaiset kuin päätöstä annettaessa on edellytetty.

98 §

Ote jätehuoltorekisteristä

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevaan päätökseen on liitettävä ote jätehuoltorekisteriin merkityistä tiedoista ja tieto siitä, mihin mennessä ote on tarkistettava. Kuljettajan, jonka toiminta on hyväksyty rekisteriin, on pidettävä ote mukana kuljetuksen aikana ja pyydettyessä esitettävä se valvontaviranomaisille ja poliisille. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä otteeseen sisällytettävistä tiedoista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on lähetettävä ote tarkistamista varten jätehuoltorekisteriin hyväksyty toiminnan harjoittajalle sen kalenterivuoden aikana, jolloin on kulunut kolme vuotta toiminnan hyväksymisestä jätehuoltorekisteriin tai, jos toimintaa on muutettu, viimeisen muutoksen hyväksymisestä rekisteriin. Toiminnanharjoittajan on viivytyksettä vastattava otteen tarkistamispyyntöön ja ilmoitettava muuttuneet tiedot.

99 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen peruuttaminen ja raukeaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa jätehuoltorekisteriin hyväksymisen, jos:

1) 95 §:n mukaisia hyväksymisen edellytyksiä ei enää saada täytetyiksi muuttamalla päätöstä 97 §:n mukaisesti;

2) toiminnanharjoittaja on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet hyväksymisen edellytyksiin; tai

3) säännöksiä tai päätöksen määräyksiä on viranomaisen kirjallisesta huomautuksesta huolimatta toistuvasti rikottu siten, että toiminnasta aiheutuu merkittävää vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätettävä, että jätehuoltorekisteriin hyväksyminen raukeaa, jos toiminnanharjoittaja ei vastaa 98 §:n 2 momentissa tarkoitettuun otteen tarkistamispyyntöön. Toiminnanharjoittajalle on varattava tilaisuus tulla kuuluksi ennen jätehuoltorekisteristä poistamista.

100 §

Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Jätteen ammattimaisesta keräyksestä on tehtävä ilmoitus 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten sen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jonka alueella keräystä harjoitetaan. Ilmoitus on tehtävä hyvissä ajoin ennen keräyksen aloittamista.

Ilmoituksessa on oltava toiminnan jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta ja toiminnasta, kuten kerättävistä jätteistä, jäteastioista ja vastaanottoaikojen sijainnista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on ilmoitettava jätehuoltorekisteriin merkitsemisestä ilmoituksen tekijälle.

101 §

Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi

Edellä 48 §:ssä säädetyn tuottajan, 62 §:ssä säädetyn tuottajayhteisön ja 68 §:ssä säädetyn juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on tehtävä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle hakemus 142 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun tuottajarekisteriin hyväksymiseksi. Hakemus on tehtävä hyvissä ajoin siten, että käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuolto voidaan turvata.

Hakemuksessa on yksilöitävä hakija ja selostettava tämän harjoittama toiminta. Hakemuksessa on oltava sen käsittelemiseksi ja toiminnan asianmukaisuuden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta ja siitä tiedottamisesta, uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta. Kotitalouksissa käytettävien sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajan on lisäksi esitettävä selvitys 61 §:ssä säädetystä vakuudesta. Tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hakemuksessa on esitettävä tarvittavat tiedot sopimuksista, säännöistä ja muista asiakirjoista sen arvioimiseksi, täyttääkö toiminta tässä laissa ja sen nojalla säädetty vaatimukset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemuksen sisällöstä ja käsittelystä.

102 §

Tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykset

Tuottaja, tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä hyväksytään tuottajarekisteriin, jos:

- 1) toiminta täyttää tässä laissa ja sen nojalla säädetty vaatimukset;
- 2) käytöstä poistettavien tuotteiden tai juomapakkausten vastaanotto järjestetään tämän lain ja sen nojalla säädettyjen vaatimusten mukaisesti;
- 3) tuotteiden uudelleenkäytössä ja käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuollossa noudatetaan tässä laissa ja sen nojalla säädettyjä uudelleenkäyttöä ja hyödyntämistä koskevia

velvoitteita ja otetaan huomioon näitä koskevat tavoitteet.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) tuottajayhteisö on perustettu ja toimii 62 ja 63 §:n §:n mukaisesti sekä juomapakkausten palautusjärjestelmä 68 ja 69 §:n mukaisesti;

2) tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä on esittänyt 64 §:n mukaisen hyväksyttävän selvityksen ja toimintasuunnitelman.

Kotitalouksissa käytettävien sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajan hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi 61 §:ssä säädetyn vakuuden asettaminen.

103 §

Päätös tuottajarekisteriin hyväksymisestä

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä päätös tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevasta hakemuksesta. Päätös tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hyväksymisestä tuottajarekisteriin määrätään asian laadun mukaan olemaan voimassa toistaiseksi tai määräajan. Tuottajan hyväksymistä koskeva päätös on voimassa toistaiseksi.

Päätöksessä voidaan antaa tarpeellisia määräyksiä 102 §:ssä säädettyjen hyväksymisen edellytysten täyttämiseksi ja muiden tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi sekä toiminnan valvomiseksi. Määräyksillä voidaan myös asettaa uusille juomapakkausten palautusjärjestelmien ylläpitäjille toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen asteittain kiristyviä tavoitteita palautusjärjestelmän toimivuudelle, kunnes valtioneuvoston asetuksella säädetty tavoitteet koskevat niitä täysimääräisesti.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä hakemuksen ja päätöksen olennaiset tiedot tuottajarekisteriin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä.

104 §

Ote tuottajarekisteristä

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on annettava tuottajarekisteriin hyväksytyille juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjälle ote tuottajarekisteristä. Palautusjärjestelmän ylläpitäjän on toimitettava ote järjestelmään liittyneille jäsenille.

105 §

Tuottajan tai jäsenen ilmoittaminen tuottajarekisteriin

Tuottajarekisteriin hyväksytyyn tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on ilmoitettava sille velvollisuutensa siirtänyt tai siihen jäseneksi liittynyt tuottajarekisteriin. Jos tiedot muuttuvat, on myös tästä tehtävä ilmoitus rekisteriin. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävät tiedot tuottajarekisteriin ja ilmoitettava merkinnästä ilmoituksen tekijälle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

106 §

Tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen

Jos tuottajarekisteriin hyväksytyyn tuottajan, tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän toiminta muuttuu olennaisesti taikka jos tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän jäsenet muuttuvat, on tästä ilmoitettava viivytyksettä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja tarvittaessa tehtävä uusi hakemus. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävät muuttuneet tiedot tuottajarekisteriin ja tarvittaessa muutettava tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevaa päätöstä.

Päätöstä voidaan muuttaa myös Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökes-

kuksen aloitteesta, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet tai päätöksen perusteiden myöhemmin todetaan olleen olennaisesti erilaiset kuin päätöstä annettaessa on edellytetty.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun ilmoittamisen ajankohdasta.

107 §

Tuottajarekisteriin hyväksymisen peruuttaminen ja raukeaminen

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa tuottajarekisteriin hyväksymisen, jos tuottaja, tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä ei ole järjestänyt tuottajavastuuseen perustuvaa vastaanottoa, uudelleenkäyttöä, hyödyntämistä ja muuta jätehuoltoa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten edellyttämällä tavalla tai jos jokin muu 102 §:ssä säädetty hyväksymisen edellytys ei enää täyty.

Jos tuottaja lopettaa tuottajavastuun piiriin kuuluvan toimintansa taikka tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmä puretaan tai sen toiminta lopetetaan, raukeaa hyväksyntä ilman erillistä päätöstä ja tuottaja, tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä poistetaan tuottajarekisteristä.

12 luku

Jätteen kansainväliset siirrot

108 §

Jätteen kansainvälinen siirto ja sen hyväksyminen

Jätteen kansainvälisestä siirrosta ja sen hyväksymisessä noudatetaan, mitä jätteensiirtoasetuksessa sekä tässä laissa ja sen nojalla säädetään.

109 §

Jätteen siirto käsiteltäväksi toiseen maahan

Sen lisäksi, mitä 108 §:ssä säädetään, Suomesta toiseen maahan saa siirtää jätteen loppukäsiteltäväksi ja 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödynnettäväksi vain, jos:

1) Suomessa ei ole teknisiä tai taloudellisia edellytyksiä taikka tarvittavia laitoksia jätteen käsittelemiseksi hyväksyttävällä tavalla;

2) jäte käsitellään ympäristönsuojelun kannalta olennaisesti paremmin kuin Suomessa;

3) jäte käsitellään tavalla, joka olisi ympäristönsuojelun kannalta hyväksyttävä Suomessa ja joka on kokonaiskustannuksiltaan olennaisesti edullisempi kuin käsittely Suomessa;

4) siirto tehdään uuden käsittelymenetelmän kokeilemiseksi tai muuta koetoimintaa varten; tai

5) muun kuin vaarallisen jätteen siirto perustuu jätehuollon alueelliseen yhteistyöhön Suomen ja Ruotsin tai Suomen ja Norjan kuntien kesken.

110 §

Jätteen siirto käsiteltäväksi Suomeen

Sen lisäksi, mitä 108 §:ssä säädetään, Suomeen saa siirtää jätteen käsiteltäväksi vain, jos Suomessa syntyvän jätteen loppukäsittely tai 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödyntäminen ei tämän vuoksi esty tai viivästy.

Jos kysymys on jätteen siirrosta loppukäsiteltäväksi Suomeen, siirron hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi, että:

1) vaarallinen jäte poltetaan siihen erikoistuneessa laitoksessa;

2) jäte käsitellään biologisesti tai fysikaalis-kemiallisesti; tai

3) jätteen sijoittaminen maahan, maan päälle tai erityisesti suunnitellulle kaatopaikalle taikka muun kuin vaarallisen jätteen polttaminen perustuu jätehuollon alueelliseen yhteistyöhön Suomen ja Ruotsin tai Suomen ja Norjan kuntien kesken.

111 §

Jätteen kansainvälisen siirron kieltäminen laittoman siirron tai maksun laiminlyönnin johdosta

Suomen ympäristökeskus voi kieltää jätteen kansainvälisen siirron, jos:

1) jätteensiirtoasetuksen 2 artiklan 14 kohdassa tarkoitetun vastaanottajan tai 15 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen tekijän on tuomiolla tai päätöksellä todettu syyllistyneen mainitun artiklan 35 kohdassa tarkoitettuun laittomaan siirtoon; tai

2) ilmoituksen tekijä on jättänyt maksamatta aikaisempaan jätteen siirtoon liittyneen Suomen ympäristökeskuksen määräämän ilmoituksen käsittelymaksun.

112 §

Jätteensiirtoasetuksen vientikiellon soveltaminen eräissä tilanteissa

Suomen ympäristökeskus voi päättää, että:

1) jätteensiirtoasetuksen 36 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu vientikielto ei poikkeustapauksessa koske tiettyä asetuksen liitteessä V vaaralliseksi jätteeksi luokiteltua jätettä, jos ilmoituksen tekijä luotettavasti osoittaa, ettei jätteellä ole yhtään 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua vaaraominaisuutta;

2) jäte voidaan poikkeustapauksessa luokitella vaaralliseksi jätteeksi ja sen vuoksi soveltaa jätteensiirtoasetuksen 36 artiklan 1 kohdan mukaista vientikieltoa, vaikka jätettä ei mainita asetuksen liitteessä V tai se mainitaan sanotun liitteen osan 1 luettelossa B, jos kyseisellä jätteellä on jokin 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu vaaraominaisuus.

Suomen ympäristökeskuksen on ennen 1 momentissa tarkoitettua vastaanottoaman toimivaltaiselle viranomaiselle. Päätöksen jäljennös on lähetettävä tiedoksi muille asianomaisille lupa- ja valvontaviranomaisille. Suomen ympäristökeskuksen on myös kunkin kalenterivuoden loppuun mennessä ilmoitettava päätöksestä ympäristöministeriölle ja Euroopan komissiolle.

113 §

Jätteensirtoasetuksen 18 artiklan mukaisen jätteen kansainvälinen siirto

Suomen ympäristökeskuksella on oikeus pyynnöstä saada jätteen kansainvälisestä siirrosta vastaavalta tai jätteen kuljettajalta jätteensirtoasetuksen liitteessä VII tarkoitetut tiedot asetuksen 18 artiklassa tarkoitetuista jätteistä, jos se on tarpeen asetuksen noudattamisen valvontaa sekä asetuksen täytäntöönpanoa varten.

114 §

Jätteen hyödyntämislaitoksen ennakkohyväksyntä

Suomen ympäristökeskus voi hakemuksesta myöntää Suomessa sijaitsevan jätteen hyödyntämislaitoksen toiminnanharjoittajalle jätteensirtoasetuksen 14 artiklassa tarkoitettua ennakkohyväksynnän jätteen vastaanottamiseen toisesta Euroopan talousalueeseen tai Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöön (OECD) kuuluvasta valtiosta. Ennakkohyväksyntää ei voida myöntää jätteensirtoasetuksen 2 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua väliaikaisen hyödyntämistoiminnan eikä koetoiminnan harjoittajalle.

Ennakkohyväksyntä voidaan myöntää, jos:

1) toiminnanharjoittajalla on hyödyntämistoiminnalle ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa;

2) toiminnanharjoittajalla on riittävä asiantuntemus jätteen kansainvälisistä siirroista;

3) toiminnanharjoittajalla on organisaatioiden vapaaehtoisesta osallistumisesta yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS-järjestelmä) ja asetuksen (EY) N:o 761/2001 ja komission päätösten 2001/681/EY ja 2006/193/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1221/2009 mukainen tai muu vastaava ympäristöasioiden hallintajärjestelmä; ja

4) toiminnanharjoittaja on aiemmin toteuttamissaan jätteen kansainvälisissä siirroissa huolehtinut tämän lain, jätteensirtoasetuksen ja ympäristönsuojelulain mukaisista velvollisuuksistaan.

Suomen ympäristökeskuksen on tehtävä päätös ennakkohyväksyntää koskevasta hakemuksesta. Päätöksessä on yksilöitävä jäte-lajit ja hyödyntämismenetelmä sekä laitos, jota hyväksyntä koskee. Ennakkohyväksyntä on määräaikainen ja se myönnetään enintään kymmeneksi vuodeksi.

Ennakkohyväksyntää koskevassa hakemuksessa on oltava hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta, laitoksesta ja sen toiminnasta sekä suunnitelluista jätteiden kansainvälisistä siirroista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ennakkohyväksyntää koskevan hakemuksen ja päätöksen sisällöstä.

115 §

Jätteen kansainvälisen siirron hyväksymistä tai ennakkohyväksyntää koskevan päätöksen muuttaminen ja peruuttaminen

Suomen ympäristökeskus voi omasta aloitteestaan muuttaa jätteen kansainvälisen siirron hyväksymistä tai ennakkohyväksyntää koskevaa päätöstään, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet tai päätöksen perusteiden myöhemmin todetaan olleen olennaisesti erilaiset kuin päätöstä annettaessa on edellytetty.

Jätteen kansainvälisen siirron hyväksymistä koskeva päätös voidaan peruuttaa, jos jokin jätteensirtoasetuksessa tai tässä laissa säädetty siirron edellytys ei enää täyty. Ennakkohyväksyntää koskeva päätös voidaan peruuttaa, jos jokin hyväksynnän 114 §:ssä säädettyistä edellytyksistä ei enää täyty.

116 §

Jätteen kansainvälisen siirron vakuus

Jätteensirtoasetuksen 6 artiklan mukaisesti vakuudeksi hyväksytään takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

117 §

Tullin tehtävät

Tullin on tarvittaessa pysäytettävä jätteen kansainvälinen siirto, joka ei täytä jätteesiirtoasetuksen tai tämän lain vaatimuksia ja ilmoitettava asiasta Suomen ympäristökeskuskelle jatkotoimista päättämistä varten.

Tullihallitus voi määrätä Suomen tullitoimipaikat, joiden kautta jäte on siirrettävä Euroopan talousalueelle tai Euroopan talousalueelta.

13 luku

Valvonta ja hallintopakko

118 §

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Seuraavissa toiminnoissa on pidettävä kirjaa jätteistä:

- 1) toiminta, jossa syntyy vähintään 100 tonnia jätettä vuodessa;
- 2) toiminta, jossa syntyy vaarallista jätettä;
- 3) ympäristönsuojelulain 28 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettu jätteen käsittely, ei kuitenkaan mainitun lain 30 a §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettu käsittely;
- 4) muu kuin 1—3 kohdassa tarkoitettu toiminta, joka on ympäristöluvanvaraista;
- 5) 94 §:ssä tarkoitettu jätteen kuljettaminen ja välittäjänä toimiminen sekä 100 §:ssä tarkoitettu jätteen keräys.

Edellä 1 momentissa säädetty kirjanpito-velvollisuus ei koske kotitaloutta.

Aikaisemmalle jätteen haltijalle ja 48 §:ssä tarkoitettulle tuottajalle on pyynnöstä annettava näiden luovuttamien jätteiden jätehuoltoa koskevat kirjanpitotiedot.

119 §

Kirjanpitoon sisällytettävät tiedot ja niiden säilyttäminen

Edellä 118 §:ssä tarkoitettuun kirjanpitoon on toiminnan luonteen mukaan sisällytettävät tiedot syntyneen, kerätyn, kuljetetun, välite-

tyn tai käsitellyn jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä ja toimituspaikasta sekä jätteen kuljetuksesta ja käsittelystä. Kirjanpitoon on sisällytettävä myös tiedot 118 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyssä toiminnassa syntyneen jätteen määrästä suhteessa liikevaihdolla, työntekijöiden määrällä tai muulla vastaavalla tavalla ilmaistuun toiminnan laajuuteen (*ominaisjättemäärä*). Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toiminnoittain tai jätelajeittain kirjanpitoon sisällytettävistä tiedoista ja ominaisjättemäärän laskemisesta.

Kirjanpitotiedot on säilytettävä kirjallisesti tai sähköisesti kuusi vuotta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tätä lyhyemmästä määräajasta, jos kuuden vuoden säilytysaika on toiminnan valvonnan kannalta ilmeisen tarpeeton.

120 §

Toiminnanharjoittajan seuranta- ja tarkkailuvelvollisuus

Edellä 118 §:n 1 momentissa tarkoitettua toiminnan harjoittajan on seurattava ja tarkkailtava järjestämänsä jätehuoltoa säännöllisesti ja suunnitelmallisesti sen varmistamiseksi, että toiminta täyttää sille tässä laissa ja sen nojalla säädettyt ja määrätyt vaatimukset ja että valvontaviranomaiselle voidaan antaa toiminnan valvomiseksi tarpeelliset tiedot. Toiminnanharjoittajan on myös huolehdittava siitä, että jätehuollosta vastaavat henkilöt perehdytetään toiminnan seurantaan ja tarkkailuun ja että heille annetaan siitä riittävät tiedot. Toiminnanharjoittajan on viivytyksettä ryhdyttävä toimiin seurannan ja tarkkailun perusteella havaittujen toiminnan puutteiden poistamiseksi.

Ympäristöluvanvaraisen jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on esitettävä lupaviranomaiselle suunnitelma jätteen käsittelyn seurannan ja tarkkailun järjestämisestä. Suunnitelmaan on sisällytettävä tarpeelliset tiedot jätehuollon seurannan ja tarkkailun järjestämiseksi. Jos käsiteltävän jätteen laatu tai määrä taikka käsittelyn järjestelyt muuttuvat, toiminnanharjoittajan on arvioitava ja tarvittaessa tarkistettava suunnitelmaa ja ilmoitettava tästä valvontaviranomaiselle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä jätehuollon seurannan ja tarkkailun järjestämisestä samoin kuin 2 momentissa tarkoitetun jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelman sisällöstä.

121 §

Siirtoasiakirja

Jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, sako- ja umpikaivoliettestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, rakennus- ja purkujätteestä ja pilaantuneesta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan 29 §:ssä tarkoitetulle vastaanottajalle. Siirtoasiakirjassa on oltava valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja -päivämäärästä sekä kuljettajasta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siirtoasiakirjaan merkittävistä tiedoista.

Jätteen haltijan on huolehdittava siitä, että siirtoasiakirja on mukana jätteen siirron aikana ja että se annetaan siirron päätyttyä jätteen vastaanottajalle. Vastaanottajan on vahvistettava jätteen vastaanotto ja vastaanotetun jätteen määrä asiakirjaan tehdyllä allekirjoituksellaan. Siirtoasiakirja voi olla sähköisesti tallennettuna, jos se varustetaan sähköisin allekirjoituksin ja on luettavissa kuljetuksen aikana. Jätteen haltijan ja vastaanottajan on säilytettävä allekirjoittamansa siirtoasiakirja tai sen jäljennös kolmen vuoden ajan allekirjoituksesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu jäte noudetaan kotitaloudesta, jätteen kuljettajan on jätteen haltijan sijasta laadittava siirtoasiakirja sekä huolehdittava asiakirjan antamisesta vastaanottajalle ja sen säilyttämisestä. Jätteen kansainvälisessä siirrossa käytettävästä siirtoasiakirjasta säädetään jätteesiirtoasetuksessa.

122 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella, ympäristöministeriöllä ja Suomen ympäristökeskuksella tai tämän määräämällä virkamiehellä tai viran-

haltijalla on oikeus pyynnöstä saada tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa sekä lain täytäntöönpanoa varten:

1) tarpeelliset tiedot jätteen haltijalta tai muulta jätehuollon toimijalta taikka roskaantuneen alueen siivoamisvelvolliselta;

2) tarpeelliset tiedot tuotteen valmistuksesta ja siinä käytettävistä aineista sekä valmistettavista, maahan tuotavista tai muutoin markkinoille saatettavista tuotteista samoin kuin niistä syntyvistä jätteistä ja jätehuollosta tuotteen valmistajalta, maahantuojalta tai muulta markkinoille saattajalta;

3) tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toiselta tässä pykälässä tarkoitetulta viranomaiselta, virkamieheltä tai viranhaltijalta viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella tai sen määräämällä virkamiehellä on lisäksi oikeus pyynnöstä saada tuottajayhteisöltä, tuottajalta, jakelijalta ja muulta 48 §:ssä tarkoitetun käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuoltoon harjoittavalta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa sekä tämän lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot markkinoille saatettujen ja käytöstä poistettujen tuotteiden määrästä, keräyksestä tai viennistä taikka uudelleenkäytöstä, valmistelusta uudelleenkäyttöön, kierrätyksestä, hyödyntämisestä tai muusta jätehuollosta sekä muista näihin rinnastettavista seikoista.

Kunnan jätehuoltoviranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla on oikeus pyynnöstä saada jätteen haltijalta tai muulta jätehuollon toimijalta kunnalle 5 luvussa säädetyn jätehuollon järjestämistä koskevan tehtävän hoitamista varten tarpeelliset tiedot.

123 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisella tai sen määräämällä virkamiehellä tai viranhaltijalla on muualla kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa sekä täytäntöönpanoa varten oikeus:

1) kulkea toisen alueella ja päästä paikkaan, jossa harjoitetaan tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa;

2) tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia;

3) suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä;

4) tarkkailla toiminnan ympäristö- ja terveysvaikutuksia.

Kunnan jätehuoltoviranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla on oikeus tehdä kunnalle 5 luvussa säädetyn jätehuollon järjestämistä koskevan tehtävän hoitamista varten tarpeellisia tarkastuksia muualla kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa sekä saada tarkastusta varten tarpeelliset tiedot.

Tarkastettavan paikan haltijan taikka tarkastettavan tuotteen valmistajan, markkinoille saattajan tai haltijan on vaadittaessa esitettävä tarkastusta toimittavalle viranomaiselle taikka virkamiehelle tai viranhaltijalle kirjallisina tai sähköisessä muodossa tarkastusta varten asiakirjat, joilla voi olla merkitystä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnassa. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä tai viranhaltijalla on oikeus saada jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista ja tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista.

Valvontaviranomainen voi päättää, että tarkastettavan paikan tai tarkastettavan tuotteen haltijan on maksettava mittauksista tai tutkimuksista aiheutuneet kohtuulliset kustannukset, jos tämä on perusteltua lain toimeenpanon valvontaa varten. Maksun suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään. Mittauksen tai tutkimuksen tulokset on annettava tiedoksi tarkastettavan paikan tai tarkastettavan tuotteen haltijalle.

124 §

Tarkastukset

Valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä. Samoin on tarkastettava jätteen kuljettajan ja jätteen välittäjän toiminta. Ympäristöluvanvaraisten toimintojen tarkastuksista säädetään ympäristönsuojelulaisissa ja sen nojalla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastusten ja muun valvontatoiminnan järjestämisestä.

125 §

Yksittäisen määräyksen antaminen

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa muuta kuin ympäristöluvanvaraista toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi. Määräyksen on oltava kohtuullinen ottaen huomioon toiminnan luonne ja roskaantumisen tai muiden haittojen merkittävyys.

126 §

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Valvontaviranomainen voi:

1) kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettua asetusta tai määräystä taikka jätteensiirtoasetusta, jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista menettelyä tai määrätä asianomaisen täyttämään muulla tavoin velvollisuutensa;

2) määrätä 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla menetellyt palauttamaan ympäristö ennalleen tai poistamaan rikkomuksesta aiheutunut haitta;

3) määrätä jätettä tai tuotetta koskevista väliaikaisista toimista, kuten jätteen tai tuotteen asianmukaisesta varastoinnista tai säilyttämisestä, jätekuorman purkamisen kieltämisestä, jätteen palauttamisesta alkuperäiseen paikkaan tai muista vastaavista toimista, jotka ovat tarpeen 1 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa.

Väliaikaisista toimista aiheutuneista kustannuksista vastaa se, joka on toiminut säännösten tai määräysten vastaisesti.

Määräyksen voi toimialallaan antaa kiireellisessä tapauksessa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen määräämä viranhaltija. Asia on kuitenkin viivytyksettä saatettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen päätettäväksi.

127 §

Tuotetta tai tuotemerkintöjä koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Jos tuote tai sen merkinnät eivät täytä tässä laissa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyjä yksilöityjä vaatimuksia, ympäristöministeriö tai, jos kysymys on 48 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitetuista tuotteista, Turvatekniikan keskus voi:

1) velvoittaa tuotteen valmistajan, maahantuojan tai muun markkinoille saattajan tekemään tuotteeseen tai sen merkintöihin sellaiset muutokset, että ne täyttävät tässä laissa tai sen nojalla säädetyt vaatimukset, ja osoittamaan muutokset tehdyiksi;

2) kieltää säännösten vastaisen tuotteen valmistajaa, maahantuojaa, muuta markkinoille saattajaa tai jakelijaa tilapäisesti tai pysyvästi valmistamasta, maahantuomasta, välittämästä, myymästä tai luovuttamasta tuotetta taikka kieltää tuotteen käytön tai velvoittaa rikkojan ryhtymään tarvittaviin toimiin, jotka koskevat jo markkinoille saatettuja tuotteita;

3) velvoittaa rikkoja toimittamaan tuote asianmukaisesti käsiteltäväksi jätteenä.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun määräyksen antaa tullilaitos, jos kysymyksessä on 68 §:ssä tarkoitettuun juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvista juomapakkauksista. Määräys kohdistetaan tällöin juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjään.

128 §

Tuottajan järjestämää jätehuoltoa koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Jos 6 luvussa tarkoitettu tuottaja tai tuottajayhteisö taikka 68 §:ssä tarkoitettu juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä ei ole järjestänyt tuottajavastuuseen perustuvaa uudelleenkäyttöä, kierrätystä, muuta hyödyntämistä tai muuta jätehuoltoa tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisesti, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi sen lisäksi, mitä 126 §:ssä säädetään:

1) velvoittaa tuottajan, tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän saattamaan toimintansa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaiseksi sekä osoittamaan muutokset tehdyiksi;

2) kieltää tuottajaa saattamasta 48 §:ssä tarkoitettua tuotetta markkinoille, kunnes tuottaja on hyväksytty tai merkitty 142 §:n mukaiseen tuottajarekisteriin.

129 §

Uhkasakko, teettämisuhta ja keskeyttämisuhka

Valvontaviranomaisen tai ympäristöministeriön on tehostettava, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta, tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään tai kielletään. Tämän pykälän nojalla saatua tietoa ei saa käyttää todisteena rikosta tai laiminlyöntimaksua koskevassa asiassa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksettavaksi määräämä uhkasakko peritään ulosottokaassa (705/2007) säädettyssä järjestyksessä. Jollei tästä laista muuta johdu, uhkasakkoa, teettämisuhtaa ja keskeyttämisuhtaa koskevaan asiaan sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

130 §

Teettämisuhan kohteena olevan irtaimen omaisuuden myynti

Jos irtaimen omaisuuden kohdistuva teettämisuhta on määrätty pantavaksi täytäntöön ja omaisuudella on rahallista arvoa, valvontaviranomaisella on oikeus toimittaa tällainen omaisuus hyödynnettäväksi tai myydä se teettämisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi taikka siirtää omaisuuden myynti ulosottoviranomaisille. Mahdollinen ylijäämä on palautettava alkuperäiselle omistajalle.

131 §

Laiminlyöntimaksu

Edellä 6 luvussa tarkoitettu tuottaja tai tuottajayhteisö on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksua, jos tämä laiminlyö 101 §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi.

Laiminlyöntimaksua on velvollinen maksamaan myös:

1) tuottaja, joka laiminlyö 54 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää kirjaa ja toimittaa tiivistelmä kirjanpitoa koskevista tiedoista;

2) jätteen kuljettaja tai välittäjä, joka laiminlyö 94 §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin;

3) jätteen kerääjä, joka laiminlyö 100 §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä ilmoitus jätehuoltorekisteriin;

4) jätteen kuljettaja, joka laiminlyö 98 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää mukanaan otetta jätehuoltorekisteristä;

5) se, joka laiminlyö 121 §:ssä säädetyn siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuuden, velvollisuuden pitää siirtoasiakirja mukana jätteen siirron aikana tai velvollisuuden vahvistaa jätteen vastaanotto siirtoasiakirjaan tehdyllä allekirjoituksellaan;

6) jätteensiirtoasetuksen 2 artiklan 15 kohdan mukainen ilmoituksen tekijä, joka laiminlyö mainitun asetuksen 4 artiklassa säädetyn ilmoituksen tekemisen;

7) se, joka laiminlyö jätteensiirtoasetuksen 16 artiklassa säädetyn siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuuden, velvollisuuden pitää mukana siirtoasiakirja jätteen siirron aikana taikka laiminlyö ennakkotiedon, vastaanottovahvistuksen tai käsittelyä koskevan todistuksen antamisen;

8) se, joka laiminlyö jätteensiirtoasetuksen 18 artiklassa tarkoitetun asiakirjan laatimistaikallekirjoitusvelvollisuuden taikka velvollisuuden pitää mukana asiakirja siirron aikana;

9) jätteen siirtoa koskevan ilmoituksen tekijä, joka laiminlyö jätteensiirtoasetuksen 6 artiklan mukaisen vakuuden asettamisen ennen jätteen siirtoa.

132 §

Laiminlyöntimaksun suuruus

Laiminlyöntimaksu 131 §:n 1 momentissa tarkoitettua hakemuksen tekemättä jättämisestä on yksi prosentti maksuvelvollisen edellisen vuoden tilikauden liikevaihdosta, kuitenkin vähintään 500 euroa ja enintään 500 000 euroa. Maksu 131 §:n 2 momentissa tarkoitettua laiminlyönnistä on vähintään 500 ja enintään 10 000 euroa ottaen huomioon laiminlyönnin laatu ja laajuus sekä sillä saavutettu taloudellinen etu.

Laiminlyöntimaksua voidaan kohtuullistaa tai se voidaan jättää määräämättä, jos maksuvelvollinen osoittaa, että laiminlyönti on johtunut maksuvelvollisen erehdyksestä tai poikkeuksellisista oloista eikä maksuvelvollinen ole saavuttanut laiminlyönnin johdosta merkittävää taloudellista etua.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus pyynnöstä saada laiminlyöntimaksun suuruuden määrittämistä varten Verohallinnolta yksilöimiensä yhteisöjen, yhtiöiden sekä liikkeen- ja ammatinharjoittajien verotusta varten antamat tiedot liikevaihdosta tai sitä vastaavasta tuotosta.

133 §

Laiminlyöntimaksun määrääminen

Laiminlyöntimaksun määrää valvontaviranomainen. Ennen maksun määräämistä 131 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1—3 kohdissa tarkoitettua laiminlyönnistä valvontaviranomaisen on kehotettava kirjallisesti laiminlyöjää maksun määräämisen uhalla korjaamaan laiminlyöntinsä määräaikaan mennessä. Laiminlyönnin korjaamiselle on kehotuksessa varattava vähintään 30 päivän määräaika. Maksu voidaan määrätä 60 päivän kuluessa kehotuksessa asetetun määräajan päättymisestä, jos laiminlyöjä ei ole korjannut laiminlyöntiään. Ennen maksun määräämistä 131 §:n 2 momentin 4—9 kohdissa tarkoitettua laiminlyönnistä valvontaviranomaisen on ensin huomautettava laiminlyöjää kirjallisesti ja kehotettava tätä samalla

maksun uhalla olemaan toistamatta laiminlyöntiä. Maksu voidaan määrätä, jos toiminnanharjoittaja toistaa laiminlyönnin seuraavan kahden vuoden aikana huomautuksen antamisesta tai edellisen maksun määräämisestä. Maksu voidaan määrätä 60 päivän aikana laiminlyönnin toteamisesta.

Laiminlyöntimaksua ei voida määrätä sille, joka on tuomittu rangaistukseen samaa asiaa koskevasta rikkomuksesta tai jos asia on viireillä esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimissa.

Laiminlyöntimaksu 131 §:n 1 momentissa tarkoitettua hakemuksen tekemättä jättämisestä voidaan määrätä uudelleen laiminlyönnin jatkuessa, kun edellisen maksun määräämisestä on kulunut vähintään kalenterivuosi. Uuden maksun määräämisessä noudatetaan, mitä 1 momentissa säädetään.

Laiminlyöntimaksu määrätään maksettavaksi valtiolle. Maksettavaksi erääntyneelle laiminlyöntimaksulle, jota ei ole suoritettu eräpäivänä, peritään viivästyskorkoa korkolain 4 §:n mukaisesti.

134 §

Vireillepano-oikeus

Jollei 75, 125 tai 126 §:ssä tarkoitettu asia ole tullut vireille valvontaviranomaisen omasta aloitteesta, asian voi panna kirjallisesti vireille:

1) se, jonka oikeutta tai etua asia saattaa koskea;

2) rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristö- tai terveysvaikutukset ilmenevät;

3) toiminnan sijaintikunta ja muu kunta, jonka alueella toiminnan ympäristö- tai terveysvaikutukset ilmenevät;

4) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

135 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä ja rajavartiolaitoksen velvollisuudesta rajavartiolaiton (578/2005) 77 §:ssä. Myös tullilaitos on velvollinen antamaan virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa.

136 §

Toiminta rikosasiassa

Valvontaviranomaisen tulee tehdä ilmoitus poliisille tai, jos kysymys on tullirikoksesta, ensisijaisesti tulliviranomaiselle esitutkintaa varten, jos on aihetta epäillä 147 §:n 1 momentissa tarkoitettua tekoa tai laiminlyöntiä. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on rikosasiassa asianomistaja, jos yleistä etua on loukattu. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on asianomistaja tuottajavastuuta koskevissa rikosasioissa, jos yleistä etua on loukattu.

14 luku

Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

137 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun viranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä. Asian käsittelystä perittävistä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Valitus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen muusta kuin 96, 97 ja 99 §:n nojalla tekemästä päätöksestä sekä mainituissa pykälissä säädettyjen velvoitteiden rikkomis-

ta tai laiminlyöntiä koskevasta 126 ja 133 §:ssä tarkoitettua päätöksestä tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosaa kysymyksessä olevasta toiminnasta harjoitetaan. Valitus, joka koskee Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 103, 106, 107, 126, 128 tai 133 §:n nojalla tekemää päätöstä, tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä sijaitsee sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, jota päätös pääosin koskee. Muutoksenhausta aluehallintoviraston 7 §:n nojalla tekemään päätökseen säädetään ympäristönsuojelulain 96 §:ssä.

Kunnan jätehuoltomääräysten hyväksymistä ja jätetaksaa koskevaan päätökseen sekä 37 §:n ja 43 §:n 1 momentin nojalla tehtyyn kunnan päätökseen haetaan valittamalla muutosta siten kuin kuntalaissa säädetään. Kunnan viranhaltijan 126 §:n 3 momentin nojalla antamaan määräykseen ei saa hakea erikseen muutosta.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 83 §:ssä tarkoitettua jätemaksun suorittamista tai siitä tehtyä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) 9 §:ssä tarkoitettua perustevalitusta, saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

138 §

Valitusoikeus

Valitusoikeus on:

1) sillä, jonka oikeutta tai etua asia saattaa koskea;

2) rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristö- tai terveysvaikutukset ilmenevät.

3) toiminnan sijaintikunnalla ja muulla kunnalla, jonka alueella toiminnan ympäristö- tai terveysvaikutukset ilmenevät;

4) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja kunnan ympäristönsuojeluviranomai-

sella on lisäksi oikeus valittaa yleisen edun valvomiseksi sellaisesta päätöksestä, jolla hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen.

139 §

Päätöksen täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta

Jätteen siirtoasetuksen sekä tämän lain 75, 96, 97 ja 99 §:n sekä 125—128 §:n nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Sellaisesta yksinomaan täytäntöönpanoa koskevasta hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla muutoksenhaun alaisen päätöksen täytäntöönpano on kielletty tai keskeytetty, saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain pääasian yhteydessä.

140 §

Laiminlyöntimaksun täytäntöönpano ja palauttaminen

Laiminlyöntimaksu pannaan täytäntöön ennen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa noudattaen, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään. Laiminlyöntimaksun panee täytäntöön Oikeusrekisterikeskus.

Oikeusrekisterikeskus palauttaa hakemuksesta jo maksetun laiminlyöntimaksun, jos maksun määräämistä koskeva päätös kumotaan valituksen johdosta tai jos samaa rikettä koskeva asia tulee vireille tuomioistuimessa.

15 luku

Erinäiset säännökset

141 §

Jätteenkäsittelylaitoksen tai -paikan vastuuhenkilö

Jätteenkäsittelylaitoksen tai -paikan toiminnanharjoittajan on nimettävä vastuuhenkilö toiminnan asianmukaista hoitoa, käyttöä,

käytöstä poistamista ja niihin liittyvää toiminnan seuranta ja tarkkailua varten. Vastuuhenkilön on oltava toiminnanharjoittajan palveluksessa ja hänellä on oltava tehtävien hoitamiseksi riittävä ammattitaito.

Toiminnanharjoittajan on huolehdittava vastuuhenkilön riittävästä koulutuksesta.

142 §

Jätehuollon rekisterien ja tuottajarekisterin ylläpito

Suomen ympäristökeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ylläpitävät ympäristönsuojelulain 27 §:ssä tarkoitettuun ympäristönsuojelun tietojärjestelmään kuuluvia rekistereitä seuraavasti:

1) Suomen ympäristökeskus ylläpitää rekisteriä, jossa on tiedot jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevista ilmoituksista ja ennakkohyväksyntää koskevista hakemuksista sekä niistä tehdyistä päätöksistä;

2) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ylläpitävät jätehuoltorekisteriä, jossa on tiedot 94 §:ssä säädettyistä hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä sekä 100 §:ssä säädettyistä ilmoituksista;

3) Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ylläpitää tuottajarekisteriä, jossa on tiedot 101 §:ssä säädettyistä hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä sekä 105 §:ssä säädettyistä ilmoituksista.

Suomen ympäristökeskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen huolehtivat osaltaan siitä, että 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin merkitään niille rekisteriin hyväksymistä tai merkitsemistä varten ilmoitetut olennaiset tiedot.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on pidettävä julkisesti saatavilla olevaa ajantasaista luetteloa tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista ja tuottajayhteisöistä. Luetteloon merkitään tuottajan tai tuottajayhteisön nimi ja y-tunnus sekä tuotteet, joita tuottajan tai tuottajayhteisön vastuu koskee. Luettelo on oltava saatavilla tietoverkossa.

143 §

Rekisteri jätteen kuljetuksista

Kunnan jätehuoltoviranomainen ylläpitää rekisteriä, johon merkitään 39 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot. Rekisteriin merkityt henkilötiedot säilytetään viisi vuotta rekisteriin merkitsemisen jälkeen.

Rekisteriin tallennettujen henkilö- ja muiden tietojen salassapidosta ja luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sekä henkilötietojen muusta käsittelystä henkilötietolaissa (523/1999).

144 §

Maksut asian käsittelystä

Tämän lain ja jätteensiirtoasetuksen mukaisen asian käsittelyn maksullisuudesta valtion viranomaisessa ja maksun suuruudesta säädetään valtion maksuperustelaisissa ja sen nojalla annettavassa ympäristöministeriön asetuksessa.

Tämän lain mukaisen asian käsittelystä kunnan viranomaisessa voidaan periä maksu, jonka perusteeseen sovelletaan valtion maksuperustelakia. Kunnalle perittävän maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.

Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä.

145 §

Kustannusten ja maksujen periminen

Kunnan jätemaksu, 144 §:n 2 momentissa säädetty maksu sekä 123 §:n 4 momentissa ja jätteensiirtoasetuksen 29 artiklassa tarkoitettut kustannukset ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa.

146 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tämän lain mukaisia tehtäviä suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista luovuttaa valvontaviranomaiselle tai ympäristöministeriölle tämän lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi taikka syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi. Lisäksi muutoin salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa tulliviranomaisille jäteverolain (495/1996) ja eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain toimeenpanon valvontaa varten.

147 §

Rangaistussäännökset

Rangaistuksesta vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tehdystä ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain (39/1889) 48 luvun 1—4 §:ssä.

Joka muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta:

- 1) rikkoo 13 §:n 1 momentin mukaista kieltoa hylätä tai käsitellä jätettä hallitsemattomasti;
- 2) rikkoo 17 §:n 1 momentin mukaista vaarallisen jätteen sekoittamiskieltoa;
- 3) rikkoo 18 §:n mukaista kieltoa polttaa jätettä Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä;
- 4) laiminlyö 28 §:n mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuuden;
- 5) luovuttaa jätteen muulle kuin 29 §:n mukaiselle vastaanottajalle;
- 6) laiminlyö 31 §:n mukaisen velvollisuuden;
- 7) laiminlyö 35 §:n 2 momentin mukaisen velvollisuuden toimittaa jäte kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan;
- 8) laiminlyö 40 §:n mukaisen velvollisuuden järjestää vastaanottopaikka;

9) laiminlyö 41 §:n 1 momentin mukaisen velvollisuuden luovuttaa jäte kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen;

10) laiminlyö 46 §:n mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuuden;

11) laiminlyö 49 §:n mukaisen tuottajan vastaanottovelvollisuuden;

12) laiminlyö 50 §:n mukaisen velvollisuuden järjestää vastaanottopaikka;

13) laiminlyö 56 §:n mukaisen tuotteen jakelijan vastaanottovelvollisuuden;

14) rikkoo 72 §:n mukaista roskaamiskieltoa;

15) laiminlyö 76 §:n mukaisen keräysvelvollisuuden;

16) rikkoo tai laiminlyö 91 §:n, 96 §:n 2 momentin, 103 §:n 2 momentin, 125 §:n, 126 §:n 1 momentin, 127 §:n tai 128 §:n perusteella annettua kieltoa tai määräystä;

17) rikkoo 8 §:n 3 momentin, 10 §:n, 14 §:n, 15 §:n 2 momentin, 16 §:n 3 momentin tai 49 §:n 1 momentin nojalla annettua asetusta;

18) tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä tämän lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai yksittäistapauksista koskevan määräyksen taikka jätteesiirtoasetuksen vastaisesti, lukuun ottamatta kuitenkin 131 §:n 2 momentin 6—9 kohdassa säädettyjä laiminlyöntejä,

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *jätelain rikkomisesta* sakkoon.

Rikesakosta säädetään erikseen.

16 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

148 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan jätelaki (1072/1993), jäljempänä *vuoden 1993 jätelaki*.

Vuoden 1993 jätelain 35 § ja jäteasetuksen (1390/1993) jätehuoltotöitä koskeva 4 luku jäävät kuitenkin tämän lain voimaan tullessa edelleen voimaan. Myös muut vuoden 1993

jätelain nojalla annetut valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asetukset ja päätökset jäävät edelleen voimaan siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain kanssa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

149 §

Aikaisempien säännösten soveltaminen

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsitellään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Jätteen kansainväliseen siirtoon, jonka Suomen ympäristökeskus on hyväksynyt tai siirtoon, josta sille on ilmoitettu ennen tämän lain voimaantuloa ja josta vastaanottomaan toimivaltainen viranomaislain on antanut vastaanottovahvistuksen, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin tämän lain voimaan tullessa vireillä olevassa asiassa kumoaa päätöksen, johon on sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

Kunta, joka on ennen 1 päivää kesäkuuta 2007 järjestänyt teollisuus-, palvelu- tai muussa elinkeinotoiminnassa syntyvän, asumisessa syntyvän jätteeseen rinnastettavan jätteen kuljetuksen vuoden 1993 jätelain 10 §:n 1 momentin mukaisesti muuta yhteisöä tai yksityistä yrittäjää käyttäen, voi jatkaa järjestelyä asianomaisen yhteisön tai yrityksen kanssa tehdyn sopimuksen voimassaolon ajan, kuitenkin enintään 31 päivään toukokuuta 2012.

Kunnan, jossa vuoden 1993 jätelaissa tarkoitettu järjestetty jätteenkuljetus tämän lain voimaan tullessa hoidetaan sopimusperusteisena jätteenkuljetuksena, on järjestettävä jätteenkuljetus tämän lain 36 tai 37 §:n mukaisesti viiden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

150 §

Jätelakiviittaus ja eräät käsitteet aikaisemmissa säännöksissä

Jos ennen tämän lain voimaan tuloa annettussa säädöksessä viitataan jätelakiin, sovelletaan vuoden 1993 jätelain sijasta tätä lakia.

Jos vuoden 1993 jätelain nojalla annetussa säännöksessä käytetään käsitettä ongelmajäte, sen katsotaan tarkoittavan tämän lain käsitettä vaarallinen jäte. Jos tällaisessa säännöksessä käytetään käsitettä jätteen käsittely, sen katsotaan tarkoittavan tämän lain käsitettä jätteen loppukäsittely.

Mitä tässä laissa säädetään kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta, koskee vastaavasti jätteenkuljetusta, joka tämän lain voimaan tullessa hoidetaan vuoden 1993 jätelaissa tarkoitettuna sopimusperusteisena jätteenkuljetuksena.

151 §

Aikaisemmat päätökset ja määräykset

Vuoden 1993 jätelain nojalla annettua viranomaisen päätöstä tai määräystä, joka on voimassa tämän lain voimaan tullessa, on noudatettava, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Vuoden 1993 jätelain 17 §:n nojalla annetut kunnalliset jätehuoltomääräykset lakkaavat olemasta voimassa tämän lain voimaan tullessa siltä osin kuin ne ovat tämän lain kanssa ristiriidassa.

Jos vuoden 1993 jätelain nojalla annetussa päätöksessä tai määräyksessä on veloitettu tekemään ilmoitus jäte- tai tuottajatiedoston, noudatetaan asiassa tämän lain mukaisia jätehuoltorekisteriin ja tuottajarekisteriin hyväksymistä ja merkitsemistä koskevia säännöksiä.

152 §

Eräitä velvoitteita koskevat siirtymäajat

Edellä 32 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettuna toiminnan harjoittajan, joka vuoden 1993 jätelain mukaan ei ole velvollinen liittymään järjestettyyn jätteenkuljetukseen, on luovutettava toiminnassaan syntyvä

jäte tämän lain 41 §:n 1 momentin mukaisesti 1 päivästä kesäkuuta 2013, jollei 41 §:n 2 tai 3 momentista tai 42 §:stä muuta johdu.

Tuottajavastuuta koskevaa 6 lukua sovelletaan 12 kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta kuitenkin siten, että käytöstä poistettavien pakkausten 49 §:n mukainen vastaanotto on järjestettävä vasta kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Mainittuihin ajankohtiin asti noudatetaan vastaavia vuoden 1993 jätelain säännöksiä tuottajavastuusta.

Painetun paperituotteen maahantuojan on tehtävä hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi yhden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvien pakkausten merkintöjä koskevaa 70 §:ää sovelletaan yhden vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta. Säännöstä sovelletaan niihin juomapakkauksiin, jotka luovutetaan kulutukseen mainitun ajankohdan jälkeen.

Jos toiminta on tämän lain voimaan tullessa merkittynä vuoden 1993 jätelain mukaiseen jätetiedostoon, toiminnanharjoittajan on tehtävä 94 §:n mukainen hakemus toiminnan

hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Tämän lain voimaan tullessa tuottajatiedostoon merkittynä olevan tuottajayhteisön on tehtävä yhden vuoden kuluessa lain voimaantulosta ja tuottajatiedostoon merkittynä olevan tuottajan kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta 101 §:n mukainen hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi.

Tämän lain 100 §:n mukainen ilmoitus jätteen ammattimaisesta keräyksestä, jota harjoitetaan tämän lain voimaan tullessa, on tehtävä yhden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Ympäristöluvanvaraisen toiminnanharjoittajan, jonka on seurattava ja tarkkailtava järjestämänsä jätehuoltoa 120 §:n 1 momentin mukaisesti tai laadittava mainitun pykälän 2 momentin mukainen jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelma ja jolle on myönnetty ympäristölupa ennen tämän lain voimaantuloa, on tarkistettava järjestämänsä seuranta ja tarkkailu mainitun pykälän mukaisesti sekä esitettävä tarkistukset tai suunnitelma lupaviranomaiselle yhden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

2.

Laki**ympäristönsuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain (86/2000) 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 3 momentti, 12 §:n 1 ja 2 momentti, 27 §:n 1 momentti, 28 §:n 2 momentti, 30 a §:n 1 ja 2 momentti, 39 §:n 1 momentti, 42 §, 43 §:n 1 ja 3 momentti, 45 ja 46 §, 50 §:n 1 momentti ja 61 §,

sellaisina kuin niistä ovat 12 §:n 1 ja 2 momentti, 27 §:n 1 momentti ja 30 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 253/2010, 28 §:n 2 momentti osaksi laissa 1061/2004, 42 § osaksi laissa 346/2008, 43 §:n 1 momentti osaksi laissa 506/2002, 43 §:n 3 momentti laissa 506/2002, 45 § osaksi laissa 1676/2009 ja 46 § osaksi laeissa 506/2002, 1300/2004 ja 252/2005, sekä

lisätään lakiin uusi 43 a—c § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista siten kuin jäljempänä säädetään. Lisäksi tätä lakia sovelletaan toimintaan, jossa syntyy jätettä, sekä jätteen käsittelyyn.

5 §

Yleiset velvollisuudet

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on lisäksi noudatettava jätelain (/) 2 luvussa säädettyjä yleisiä velvollisuuksia ja periaatteita.

12 §

Eräät toiminnot

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa seuraavia toimialoja ja toimintoja koskevia tarkempia säännöksiä ympäristön pilaantumisen vaaran ehkäisemiseksi:

1) polttoaineteholtaan enintään 20 megawatin sähköä tai lämpöä tuottava laitos tai kattilalaitos sekä kaasua tai öljyä polttoai-

neena käytävä polttoaineteholtaan alle 50 megawatin laitos tai kattilalaitos;

2) asfalttiasema;

3) polttonesteiden jakeluasema;

4) toiminta, jossa käytetään haihtuvia orgaanisia yhdisteitä;

5) muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu polttoaineteholtaan yli 20 mutta alle 50 megawatin sähköä tai lämpöä tuottava laitos tai kattilalaitos;

6) jätteen käsittely;

7) maa-, karja-, turkis- ja metsätalous;

8) turvetuotanto;

9) kalankasvatus;

10) kivenmurskaamo, kivenlouhimo ja muu kivenlouhinta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut säännökset voivat, sen lisäksi mitä 11 §:ssä säädetään, koskea:

1) päästöjä ympäristöön sekä niiden ja niistä aiheutuvien haitallisten vaikutusten rajoittamista;

2) toimintojen sijoittumiseen liittyviä ympäristönsuojeluvaatimuksia, toiminnan sijoittumisen edellytyksiä eri alueilla ja vähimmäisetäisyyksiä altistuviin kohteisiin;

3) päästöjen ja niiden leviämisen ehkäisemiseksi, onnettomuuksien tai niiden vaaran ehkäisemiseksi ja energiatehokkuuden turvaamiseksi käytettäviä menetelmiä, laitteita, rakennuksia ja rakennelmia;

4) toiminnan laajuutta ja toiminta-aikoja;

- 5) jätehuoltoa;
- 6) tarkkailua ja toiminnanharjoittajan velvollisuutta antaa tietoja viranomaiselle;
- 7) toiminnan lopettamisen jälkeisiä toimia;
- 8) muita toimia 41—43, 45 ja 46 §:ssä säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi.

- 4) jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen laitos- tai ammattimaiseen käsittelyyn;
- 5) öljyn ja kaasun etsintäporaukseen ja esiintymän hyväksikäyttöön sekä muuhun niihin liittyvään toimintaan Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä.

27 §

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Suomen ympäristökeskus ylläpitävät ympäristönsuojelun tietojärjestelmää, joka sisältää tarpeelliset tiedot:

- 1) tämän lain mukaisista ympäristölupaviranomaisten ja valvontaviranomaisten päästöistä;
- 2) tämän lain mukaan rekisteröitävistä toiminnoista;
- 3) lupiin ja ilmoituksiin liittyvistä raporteista ja tarkkailusta;
- 4) jätelain 142 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin jätelain nojalla merkittävistä seikoista;
- 5) tämän lain täytäntöönpanoon liittyvästä ympäristön tilan seurannasta ja tutkimuksista;
- 6) ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa käytetyistä kemikaaleista, syntyvistä päästöistä ja jätteistä sekä vastaanotetuista jätteistä;
- 7) muista tämän lain täytäntöönpanon kannalta tarpeellisista seikoista.

28 §

Yleinen luvanvaraisuus

Ympäristölupa on lisäksi oltava:

- 1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain 1 luvun 19 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta;
- 2) jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua vesilain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettua uoman tai altaan pilaantumista;
- 3) toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitystä;

30 a §

Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta

Ympäristölupaa ei tarvita 28 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun toimintaan mainitun säännöksen perusteella silloin, kun kysymyksessä on:

- 1) maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan jätteen käyttö maa- ja metsätaloudessa;
- 2) haitattomaksi käsitellyn jätevesilietteen, sakokaivolietteen tai kuivakäymäläjätteen taikka haitattoman tuhkan tai kuonan hyödyntäminen ja käyttö lannoitevalmistelain (539/2006) mukaisesti;
- 3) maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan kasviperäisen jätteen hyödyntäminen energiantuotannossa; tai
- 4) turvetuotannossa syntyvän kaivannaisjätteen tai muussa 103 a §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän pysyvän jätteen tai pilaantumattoman maa-aineksen käsittely kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman mukaisesti kyseisen toiminnan yhteydessä muulla tavoin kuin sijoittamalla jätte 103 b §:ssä tarkoitettulle suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavalle kaivannaisjätteen jätealueelle.

Ympäristölupaa ei myöskään tarvita muuhun 28 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun jätteiden hyödyntämiseen tai muiden kuin vaarallisten jätteiden loppukäsittelyyn syntypaikalla, jos näiden toimintojen ympäristönsuojeluvaatimuksista on säädetty valtioneuvoston asetuksella jätelain 14 §:n tai tämän lain 12 §:n 1 momentin nojalla.

39 §

Saman toiminnan lupien yhteiskäsittely

Vesien pilaantumista koskeva ympäristölupahakemus sekä samaa toimintaa koskeva vesilain mukainen lupahakemus ja hakemus 31 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun käyttöoikeuden saamiseksi on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Yhteiskäsittely ei ole tarpeen, jos toiminta edellyttää ympäristöluvan lisäksi pelkästään vesilain 9 luvun mukaista lupaa veden johtamiseen nesteenä käytettäväksi eikä veden johtamisen ja sen takaisin vesistöön päästämisen välillä ole välitöntä vesitaloudellista yhteyttä.

42 §

Luvan myöntämisen edellytykset

Luvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

- 1) terveyshaittaa;
- 2) merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa;
- 3) edellä 7—9 §:ssä kiellettyä seurausta;
- 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella;
- 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta.

Toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti. Sijoittamisessa on lisäksi noudatettava, mitä 6 §:ssä säädetään.

Jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan käytettävissä tulee olla toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus.

43 §

Lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi

Luvassa on annettava tarpeelliset määräykset:

- 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista;
- 2) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä;
- 3) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa;
- 4) toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista, kuten alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä;
- 5) muista toimista, joilla ehkäistään, vähennetään tai selvitetään pilaantumista, sen vaaraa tai pilaantumisesta aiheutuvia haittoja.

Lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käytökelvöiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä määrättyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian ja materiaalien käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

43 a §

Toiminnalta vaadittava vakuus

Jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuus voidaan jättää vaatimatta muuta kuin kaatopaikkatoimintaa harjoittavalta, jos vakuudella katettavat kustannukset toimintaa

lopetettaessa ovat jätteen määrä, laatu ja muut seikat huomioon ottaen vähäiset.

43 b §

Vakuuden määrä

Vakuuden on oltava riittävä 43 a §:ssä säädettyjen toimien hoitamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat määräykset. Kaatopaikan vakuuden on katettava myös kaatopaikan sulkemisen jälkeisestä seurannasta ja tarkkailusta sekä muusta jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta, jollei toiminnanharjoittaja osoita muuta riittäväksi. Kaivannaisjätteen jätealueen vakuuden on katettava myös kustannukset, jotka aiheutuvat jätealueen vaikutusalueella olevan, kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa tarkemmin määritetyn maa-alueen kunnostamisesta tyydyttävään tilaan.

Lupaviranomaisen on huolehdittava siitä, että toiminnanharjoittaja kerryttää kaatopaikan ja muun pitkäaikaisen toiminnan vakuutusta siten, että vakuuden määrä vastaa koko ajan mahdollisimman hyvin niitä kustannuksia, joita toiminnan lopettaminen arviointihetkellä aiheuttaisi.

Valtioneuvosto voi antaa tarkempia säännöksiä vakuuden määrän laskemisesta ja kerryttämisestä. Pienimuotoisia toimintoja varten vakuuden määrä voidaan säätää kiinteäksi summaksi, joka voi olla enintään 10 000 euroa.

43 c §

Vakuuden asettaminen ja voimassaolo

Ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset 43 a §:ssä säädetystä vakuudesta ja sen asettamisesta. Vakuudeksi hyväksytään takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Vakuus on asetettava toimivaltaisen valvontaviranomaisen eduksi ennen toiminnan aloittamista. Kaivannaisjätteen jätealuetta koskeva vakuus on asetettava ennen kuin jä-

tealueelle ryhdytään sijoittamaan kaivannaisjätettä.

Vakuuden on oltava voimassa vähintään kolme kuukautta vakuuden kattamien toimien suorittamisesta ja niiden ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle. Kaatopaikan vakuuden on oltava voimassa kaatopaikan sulkemisen jälkeisen tarkkailun ja muun jälkihoidon päättymiseen saakka.

Lupaviranomaisen on vapautettava vakuus, kun toiminnanharjoittaja on täyttänyt sille säädetty tai määrätty velvoitteet. Vakuus voidaan vapauttaa myös osittain.

45 §

Jäte- ja jätehuoltomääräykset

Luvassa on annettava lisäksi tarpeelliset määräykset jätteistä ja jätehuollosta jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamiseksi. Luvassa on tarvittaessa annettava määräys jätelain 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvan hyödynnettävän tai loppukäsiteltävän sekalaisen yhdyskuntajätteen taikka loppukäsiteltävän muun jätteen toimitamisesta mainitun lain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuun käsittelylaitokseen. Määräysten täytäntöönpanoon sovelletaan tätä lakia.

Jätteen käsittelyä koskeva lupa voidaan rajoittaa tietynlaisen jätteen käsittelyyn. Jätelain 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödyntämistä tai loppukäsittelyä taikka muun jätteen loppukäsittelyä koskevassa luvassa voidaan tarvittaessa määrätä, että toiminnassa saa käsitellä vain tietyltä alueelta peräisin olevaa jätettä.

46 §

Seuranta- ja tarkkailumääräykset

Luvassa on annettava tarpeelliset määräykset toiminnan käyttötarkkailusta sekä päästöjen, toiminnan vaikutusten ja toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkailusta. Luvassa on lisäksi annettava tarpeelliset määräykset jätelain 120 §:ssä säädetystä jätehuollon seurannasta ja tarkkailusta sekä jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelmasta ja sen noudattamisesta. Tarkkailun

toteuttamiseksi luvassa on määrättävä mittausmenetelmistä ja mittausten tiheydestä. Luvassa on myös määrättävä siitä, miten seurannan ja tarkkailun tulokset arvioidaan ja miten tulokset toimitetaan valvontaviranomaiselle. Toiminnanharjoittaja voidaan myös määrätä antamaan valvontaa varten muita tarpeellisia tietoja.

Toiminnan vesiin kohdistuvien vaikutusten tarkkailumääräystä annettaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettussa vesien tilaa koskevassa seurantaohjelmassa on pidetty tarpeellisena seurannan järjestämiseksi. Toiminnan tarkkailun tietoja voidaan käyttää vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa seurannassa ja vesienhoitosuunnitelman laadinnassa.

Lupaviranomainen voi tarvittaessa määrätä useat luvanhaltijat yhdessä tarkkailemaan toimintojensa vaikutusta.

Luvassa voidaan toiminnanharjoittaja velvoittaa esittämään suunnitelma 1 momentissa tarkoitettun seurannan ja tarkkailun tarkemmasta järjestämisestä lupaviranomaisen tai sen määräämän viranomaisen hyväksyttäväksi niin ajoissa, että seuranta ja tarkkailu voidaan aloittaa toiminnan alkaessa tai muuna toiminnan vaikutusten kannalta tarkoituksenmukaisena ajankohtana. Suunnitelma jätteen käsittelyn seurannasta ja tarkkailusta on kuitenkin aina esitettävä jätelain 120 §:n mukaisesti. Seuranta- ja tarkkailumääräyksiä sekä hyväksytyä seuranta- ja tarkkailusuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa luvan voimassaolosta huolimatta.

Päätös 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa tapauksessa on tehtävä noudattaen, mitä hallintolaissa säädetään, jollei päätöstä tehdä lupaa myönnettäessä tai muutettaessa. Päätöstä voidaan muuttaa viran puolesta tai luvanhaltijan, valvontaviranomaisen, yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta. Päätös annetaan julkipanon jälkeen ja siitä on tiedotettava siten kuin 53 ja 54 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja tiedottamisesta.

Lupaviranomaisen määräämän viranomaisen 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea kirjallisesti oikaisua lupaviranomaiselta 30 päivän kuluessa päätöksen

julkipanosta. Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn lupaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta siten kuin 96 §:ssä säädetään.

50 §

Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus

Toiminta ei saa olla ristiriidassa 26 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin valtakunnallisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin sisältyvien, toiminnanharjoittajaa sitovien velvoitteiden kanssa. Luvanvaraisen jätteen käsittelylaitoksen tai -paikan luvassa on otettava huomioon jätelain 88 §:ssä tarkoitettujen alueellisten jättesuunnitelmien. Luvassa on lisäksi otettava huomioon tarvittavissa määrin 26 §:n 1 momentin nojalla hyväksytyt muut suunnitelmat.

61 §

Koeluonteinen toiminta

Edellä 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua koeluonteista toiminnasta on tehtävä kirjallinen ilmoitus toimivaltaiselle ympäristölupaviranomaiselle viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos 30 a §:ssä tarkoitettuun toimintaan on ympäristölupa tämän lain tullessa voimaan, lupa raukeaa.

Jos toimintaan on myönnetty ympäristölupa ennen tämän lain voimaantuloa ja jos toimintaa varten asetettu vakuus ei ole 43 a—43 c §:n mukainen, vakuutta koskevaa lupamääräystä on tarkistettava viimeistään, kun:

- 1) toiminnan olennaiseen muuttamiseen on haettava ympäristölupaa; tai
- 2) lupamääräysten tarkistamiseksi on tehtävä hakemus.

Lupaviranomaisen on tarkistettava vakuutta koskeva määräys tämän lain mukaiseksi myös, jos lupaa on tarpeen muuttaa tai jos lupaviranomaisen on annettava tarvittavat määräykset toimista toiminnan lopettamiseksi.

Jos toimintaan on ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty ympäristölupa, lupaviranomaisen on tarkistettava lupamääräykset jätehuollon seurannasta ja tarkkailusta sekä jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelmasta ja sen noudattamisesta 46 §:n ja jätelain 120 §:n mukaisiksi kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

3.

Laki**terveydensuojelulain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydensuojelulain (763/1994) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 24/2006, seuraavasti:

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Terveydensuojelusta on lisäksi voimassa, mitä siitä säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), vesihuoltolaissa (119/2001), kemikaalilaissa (744/1989), säteilylaissa (592/1991), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), työturvallisuuslaissa (738/2002),

vesilaissa (264/1961), jätelaissa (/), maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), ulkoilulaissa (606/1973), eräistä naapurisuhteista annetussa laissa (26/1920), elintarvikelaissa (23/2006), kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetussa laissa (75/2004) sekä eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki**kemikaalilain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kemikaalilain (744/1989) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 100/2000, seuraavasti:

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Kemikaalien ympäristöön pääsyn rajoittamisesta ja päästöjen puhdistamisesta on voimassa, mitä ympäristönsuojelulaissa

(86/2000) ja merensuojelulaissa (1415/1994) säädetään. Kemikaalista muodostuvan jätteen käsittelystä ja muusta jätehuollosta on lisäksi voimassa, mitä jätelaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki**rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 409/2009, seuraavasti:

48 luku

Ympäristörikoksista

1 §

Ympäristön turmeleminen

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta kemikaalilain, REACH-asetuksen, CLP-asetuksen taikka näiden tai ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla annetun säännöksen vastaisesti taikka otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2037/2000, tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006 tai pysyvistä

orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 850/2004 vastaisesti taikka jätelain (/) 147 §:n 2 momentissa mainitun säännöksen, jätelain nojalla annetun säännöksen, yksittäistapausta koskevan määräyksen tai kiellon vastaisesti taikka laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa tai

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava *ympäristön turmelemisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____ .

6.

Laki**jäteverolain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jäteverolain (495/1996) 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1435/2009, seuraavasti:

12 §

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle
ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle
näille säädettyä tai määrättyä tehtävää varten.

Sen estämättä, mitä valmisteverotuslaissa
säädetään salassapitovelvollisuudesta, tullivi-
ranomaisella on oikeus antaa tässä laissa tar-
koitettua verotusta varten annettuja tietoja ja
asiakirjoja jätelaissa (/) tarkoitettulle

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

7.

Laki**eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain (1037/2004) 3 §:n 1 momentti ja 7 § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *juomapakkauksella* lain liitteenä olevassa verotaulukossa mainittuja juomia sisältävää vähittäismyyntipakkausta, jos pakkauksen tilavuus on enintään viisi litraa; vähittäismyyntipakkauksena pidetään myös vastaavanlaisista pakkausta ravitsemistoiminnan yhteydessä;

2) *toimivalla palautusjärjestelmällä* sellaista panttiin perustuvaa järjestelmää, jossa juomien pakkaaja tai maahantuoja yksin tai jätelaissa (/) tai Ahvenanmaan maakuntaa koskevassa vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettulla tavalla on huolehtinut juomapakkausten uudelleentäytöstä tai kierrätyksestä siten, että pakkaus täytetään uudelleen tai pakkaus hyödynnetään raaka-aineena;

3) *valmistamisella* myös juomien pakkauksista.

7 §

Tuottajarekisteriin hyväksyminen

Sen, joka valmisteverotuslain mukaisesti antamassaan veroilmoituksessa ilmoittaa, että juomapakkaukset kuuluvat 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun toimivaan palautusjärjestelmään, tulee osoittaa, että Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän tuottajarekisteriin siten kuin jätelain 103 §:ssä säädetään tai että juomapakkaukset on hyväksytty Ahvenanmaan maakunnan lainsäädännön mukaiseen vastaavaan rekisteriin. Ympäristöviranomaisen on ilmoitettava rekisteriin tehtävistä muutoksista välittömästi Tullihallitukselle. Jos tuottajarekisterin tiedot aiheuttavat muutoksia verovelvollisen verotukseen, muutoksia sovelletaan tietojen toimittamista seuraavan kalenterikuukauden verotuksessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki**ajoneuvolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvolain (1090/2002) 64 §:n 3 ja 4 momentti, 66 §:n 1 momentti ja 66 e §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 64 §:n 3 momentti, 66 §:n 1 momentti ja 66 e §:n 1 momentti laissa 233/2007 sekä 64 §:n 4 momentti laissa 276/2010, seuraavasti:

64 §

Ajoneuvon rekisteritietojen ilmoittaminen

Ajoneuvon omistajan ja haltijan välisestä ilmoittamisvelvollisuudesta sekä muiden, kuten ajoneuvon edellisen omistajan, jätelain (/) 58 §:ssä tarkoitettua kerääjän tai käsittelijän, haltijan sekä käyttövastaavan oikeudesta tehdä rekisteriin talletettuja tietoja koskeva ilmoitus rekisteriin säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rekisteritietoja koskevan ilmoituksen tekemisestä ja siihen liittyvistä määräajoista.

Rekisteri-ilmoituksen tekijän tai hänen asiamiehensä on toimitettava rekisteri-ilmoitus henkilökohtaisesti toimivaltaiselle rekisteröinnin suorittajalle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että kunta, jätelain 58 §:ssä tarkoitettu kerääjä tai käsittelijä, vakuutusyhtiö tai muu vastaava yhteisö tai laitos voi tehdä rekisteri-ilmoituksen muullakin tavoin. Siitä, milloin rekisteri-ilmoituksen voi toimittaa Liikenteen turvallisuusviraston tarjoamassa sähköisessä palvelussa, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

66 §

Ajoneuvon ensirekisteröinti

Ensirekisteröinnin yleisenä edellytyksenä on, että:

1) ajoneuvo on hyväksytty rekisteröintikatsastuksessa, jollei ajoneuvoa ole 60 §:n mukaan vapautettu rekisteröintikatsastusvelvollisuudesta;

2) ajoneuvo täyttää Suomessa voimassa olevat vaatimukset;

3) ajoneuvosta ei ole annettu jätelain 59 §:ssä tarkoitettua romutustodistusta;

4) ajoneuvoon kohdistuvan veron tai maksun suorittamisesta, ajoneuvon omistusoikeudesta ja haltijasta sekä säädetyn liikennevakuutuksen ottamisesta esitetään asianmukainen selvitys; ja

5) rekisteriin ilmoitetaan käyttövastaava, jos auton omistajaksi tai haltijaksi ei ilmoiteta luonnollista henkilöä.

66 e §

Romutettu tai muutoin tuhoutunut ajoneuvo

Ajoneuville tehdään lopullista poistoa koskeva merkintä rekisteriin vain, jos ajoneuvosta on annettu jätelain 59 §:ssä tarkoitettu romutustodistus tai muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa annettu vastaava todistus taikka ajoneuvo on muulla tavalla todistettavasti tuhoutunut.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki**ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain 2 ja 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain (828/2008) 2 § ja 8 §:n 2 momentti seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *ajoneuvolla* tieliikennelain (267/1981) 2 a §:ssä tarkoitettuja ajoneuvoja;
- 2) *tiellä* tieliikennelain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua tietä;
- 3) *maastolla* maastoliikennelain (1710/1995) 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua maastoa;
- 4) *lähisiirrolla* ajoneuvon siirtämistä sijaintipaikan välittömään läheisyyteen;
- 5) *varastosiirrolla* ajoneuvon siirtämistä kunnan osoittamaan varastoon;
- 6) *romuajoneuvolla* ajoneuvoa, joka on jätelain (/) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu jäte.

8 §

Romuajoneuvon siirto

Kunta voi toimittaa siirtämänsä jätelain 48 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tuottajavastuun piiriin kuuluvan romuajoneuvon suoraan jätelain 58 §:ssä tarkoitettulle kerääjälle tai käsittelijälle. Ennen kuin romuajoneuvo siirretään, siitä on ilmoitettava ajoneuvoliikennerekisteriin merkitylle viimeiselle omistajalle taikka muulle tiedossa olevalle omistajalle ja haltijalle. Ilmoituksessa on kehoitettava siirtämään romuajoneuvo seitsemän päivän kuluessa uhalla, että ajoneuvo toimitetaan edellä tässä momentissa tarkoitettulla tavalla jätehuoltoon. Jos omistaja ei ole tiedossa, ilmoitus on kiinnitettävä romuajoneuvon näkyvälle paikalle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki**merenkulun ympäristönsuojelulain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 §:n 3 momentti seuraavasti:

3 §	vanomaisesta toiminnasta peräisin olevat jätteet on siirretty aluksesta maihin, näihin jätteisiin sovelletaan jätelakia (/).
<i>Lain soveltamisala</i>	

Tätä lakia sovelletaan alusten tavanomaisesta toiminnasta peräisin olevien jätteiden vastaanottoon. Sen jälkeen kun aluksen ta-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki**Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 3 §:n 2 momentti ja 11 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 2 momentti laissa 1682/2009, seuraavasti:

3 §	11 §
<i>Ympäristönsuojeluun ja vesirakentamiseen sovellettava lainsäädäntö</i>	<i>Ympäristörikokset talousvyöhykkeellä</i>

Alusten tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä talousvyöhykkeellä säädetään merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) ja öljyvahinkojen sekä aluskemikaalivahinkojen torjuntaa koskevista toimenpiteistä talousvyöhykkeellä säädetään öljyvahinkojen torjuntalaissa (1673/2009). Lisäksi talousvyöhykkeellä sovelletaan jätelakia (/) siten kuin siitä erikseen säädetään.

Rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä ympäristönsuojelulain rikkomisesta tuomitaan ympäristönsuojelulain 116 §:n 2 momentin mukaan, rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä jätelain rikkomisesta jätelain 147 §:n mukaan ja rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luonnonsuojelurikkomuksesta luonnonsuojelulain (1096/1996) 58 §:n 2 momentin mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki**pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain (829/2009) 2 § seuraavasti:

2 §

Jätehuolto

Pääkaupunkiseudun kuntien on hoidettava yhteistoiminnassa jätelaissa (/) tarkoitetut kunnan tehtävät lukuun ottamatta tehtäviä, jotka säädetään kunnan ympäristön-

suojeluviranomaisen tehtäviksi. Tehtävien hoitamisesta vastaa kuntayhtymä. Kuntayhtymään sovelletaan, mitä kuntalain (365/1995) 10 luvussa säädetään kuntayhtymästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki**patoturvallisuuslain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patoturvallisuuslain (494/2009) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jätepatoihin sovelletaan tämän lain lisäksi, mitä ympäristönsuojelulaissa (86/2000) ja sen nojalla säädetään ympäristön pilaantumi-

sen ehkäisemisestä sekä jätelaissa (/) ja sen nojalla säädetään jätteistä terveydelle ja ympäristölle aiheutuvan vaaran ehkäisemisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki**lannoitevalmistelain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lannoitevalmistelain (539/2006) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Lannoitevalmisteiden raaka-aineita ja sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettäviä sivutuotteita, niiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi terveydensuojelulaissa (763/1994), ympäristönsuojelulaissa (86/2000), jätelaissa (/) ja maaineslaissa (555/1981) sekä jätteiden siirrosta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1013/2006. Kasvi-

peräisiä lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa (702/2003). Eläimistä saatavia lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi eläintautilaissa (55/1980) ja maahantuontia koskevista vaatimuksista säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki**kasvinsuojeluaineista annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinsuojeluaineista annetun lain (1259/2006) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Kasvinsuojeluaineiden jäämistä elintarvikkeissa ja rehuissa sekä niiden valvonnasta säädetään elintarvikelaissa (23/2006) sekä rehulaissa (396/1998) ja niiden nojalla. Kasvinsuojeluaineet, joiden hyväksyminen on peruutettu tai joiden hyväksymisen voima-
 saolo muutoin on lakannut, sekä muuten käy-

töstä poistettavat kasvinsuojeluaineet ovat vaarallista jätettä, ja niihin sovelletaan jätelakia (/). Geneettisesti muunnetuista organismeista on lisäksi voimassa, mitä niistä geenitekniikkalaissa (377/1995) säädetään. Kasvinsuojeluaineita käsittelevän työturvallisuudessa on otettava lisäksi huomioon työturvallisuuslain (738/2002) vaatimukset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki**luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) 5 §:n 1 momentti seuraavasti:

5 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset ja ehdot

Edellä 4 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun tuen myöntämisen edellytyksenä on, että viljelijä sitoutuu määrääjäksi noudattamaan tuelle asetettuja ehtoja maatilallaan. Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksenä on, että viljelijä noudattaa täydentäviä ehtoja. Täydentävien ehtojen kansallisesta täytäntöönpanosta säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), vesilaissa (264/1961), jäte-

laissa (/), luonnonsuojelulaissa (1096/1996), metsästyslaissa (615/1993), Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa (1100/1994), kasvinsuojelulain annetussa laissa (1259/2006), rehulain (86/2008), elintarvikelaissa (23/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997), eläinlääkintölaissa (247/1996) sekä eläintautilaissa (55/1980).

—————
 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki**lääkelain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lääkelain (395/1987) 7 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 773/2009, seuraavasti:

7 §

vaarallisesta jätteestä mainitussa laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

Jos tässä laissa tarkoitettua lääkettä on pidettävä jätelaisissa (/) tarkoitettuna vaarallisena jätteenä, siihen sovelletaan mitä

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki**huumausainelain 28 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan huumausainelain (373/2008) 28 § seuraavasti:

28 §

Huumausaineiden hävittäminen vaarallisena jätteenä

Huumausaineiden käsittelyyn oikeutetut ovat velvollisia toimittamaan hävitettäväksi kaikki huumausaineiksi luokitellut lääkkeet ja muut huumausaineet, joilla ei ole enää tässä laissa sallittua käyttöä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut aineet ja valmisteet saa hävittää vain vaarallisen jät-

teen käsittelylaitoksessa. Tällöin on noudatettava jätelain (/) ja ympäristönsuojelulain (86/2000) säännöksiä vaarallisen jätteen hävittämisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen aineiden ja valmisteiden hävittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki**kokoontumislain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kokoontumislain (530/1999) 24 § seuraavasti:

24 § <i>Kokousvälineiden ja rakennelmien poistaminen sekä alueen puhdistaminen</i>	poistetaan tilaisuuden päätyttyä ilman aiheutonta viivytystä, jollei paikan omistajan tai haltijan kanssa ole toisin sovittu. Roskaantuneen paikan siivoamisesta säädetään jätelaissa (/).
Yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden järjestäjän on huolehdittava siitä, että kokousvälineet ja tilaisuudessa käytetyt rakennelmat	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

20.

Laki**hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 12 a §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on
 laissa 675/2006, seuraavasti:

12 a §

Hallinto-oikeuden kokoonpano eräissä asi-
oissa

non käyttämistä ja ratkaistavana on muutok-
 senhakuasia, jossa on kysymys:

3) jätelain (/) soveltamisesta;

Hallinto-oikeus on päätösvaltainen myös
 kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä,
 jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyk-
 sen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpa-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ympäristöministeri *Paula Lehtomäki*

2.

Laki**ympäristönsuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (86/2000) 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 3 momentti, 12 §:n 1 ja 2 momentti, 27 §:n 1 momentti, 28 §:n 2 momentti, 30 a §:n 1 ja 2 momentti, 39 §:n 1 momentti, 42 §, 43 §:n 1 ja 3 momentti, 45 ja 46 §, 50 §:n 1 momentti ja 61 §, sellaisina kuin niistä ovat 12 §:n 1 ja 2 momentti, 27 §:n 1 momentti ja 30 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 253/2010, 28 §:n 2 momentti osaksi laissa 1061/2004, 42 § osaksi laissa 346/2008, 43 §:n 1 momentti osaksi laissa 506/2002, 43 §:n 3 momentti laissa 506/2002, 45 § osaksi laissa 1676/2009 ja 46 § osaksi laeissa 506/2002, 1300/2004 ja 252/2005, sekä *lisätään* lakiin uusi 43 a—43 c § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Tätä lakia sovelletaan toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista siten kuin jäljempänä säädetään. Lisäksi tätä lakia sovelletaan toimintaan, jossa syntyy jätettä, sekä jätteen *hyödyntämiseen* tai käsittelyyn.

Tätä lakia sovelletaan toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista siten kuin jäljempänä säädetään. Lisäksi tätä lakia sovelletaan toimintaan, jossa syntyy jätettä, sekä jätteen käsittelyyn.

5 §

5 §

*Yleiset velvollisuudet**Yleiset velvollisuudet*

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on lisäksi noudatettava jätelain (1072/1993) 4 ja 6 §:ssä säädettyjä yleisiä velvollisuuksia.

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on lisäksi noudatettava *jätelain (/) 2 luvussa* säädettyjä yleisiä velvollisuuksia ja periaatteita.

12 §

12 §

*Eräät toiminnot**Eräät toiminnot*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa seuraavia toimialoja ja toimintoja koskevia tarkempia säännöksiä ympäristön pilaantumisen vaaran ehkäisemiseksi:

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa seuraavia toimialoja ja toimintoja koskevia tarkempia säännöksiä ympäristön pilaantumisen vaaran ehkäisemiseksi:

1) polttoaineteholtaan enintään 20 megawatin sähköä tai lämpöä tuottava laitos tai kattilalaitos sekä kaasua tai öljyä polttoaineena käyttävä polttoaineteholtaan alle 50 megawatin laitos tai kattilalaitos;

2) asfalttiasema;

3) polttonesteiden jakeluasema;

4) toiminta, jossa käytetään haihtuvia orgaanisia yhdisteitä;

5) muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu polttoaineteholtaan yli 20 mutta alle 50 megawatin sähköä tai lämpöä tuottava laitos tai kattilalaitos;

6) jätteen *laitosmainen ja ammattimainen hyödyntäminen* ja käsittely;

7) maa-, karja-, turkis- ja metsätalous;

8) turvetuotanto;

9) kalankasvatus;

10) kivenmurskaamo, kivenlouhimo ja muu kivenlouhinta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut säännökset voivat, sen lisäksi mitä 11 §:ssä säädetään, koskea:

1) päästöjä ympäristöön sekä niiden ja niistä aiheutuvien haitallisten vaikutusten rajoittamista;

2) toimintojen sijoittumiseen liittyviä ympäristönsuojeluvaatimuksia, toiminnan sijoittumisen edellytyksiä eri alueilla ja vähimmäisetäisyyksiä altistuviin kohteisiin;

3) päästöjen ja niiden leviämisen ehkäisemiseksi, onnettomuuksien tai niiden vaaran ehkäisemiseksi ja energiatehokkuuden turvaamiseksi käytettäviä menetelmiä, laitteita, rakennuksia ja rakennelmia;

4) toiminnan laajuutta ja toiminta-aikoja;

5) jätteiden käsittelyä ja hyödyntämistä;

6) tarkkailua ja toiminnanharjoittajan velvollisuutta antaa tietoja viranomaiselle;

7) toiminnan lopettamisen jälkeisiä toimia;

8) muita toimia 41—43, 45 ja 46 §:ssä säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi.

1) polttoaineteholtaan enintään 20 megawatin sähköä tai lämpöä tuottava laitos tai kattilalaitos sekä kaasua tai öljyä polttoaineena käyttävä polttoaineteholtaan alle 50 megawatin laitos tai kattilalaitos;

2) asfalttiasema;

3) polttonesteiden jakeluasema;

4) toiminta, jossa käytetään haihtuvia orgaanisia yhdisteitä;

5) muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu polttoaineteholtaan yli 20 mutta alle 50 megawatin sähköä tai lämpöä tuottava laitos tai kattilalaitos;

6) jätteen käsittely;

7) maa-, karja-, turkis- ja metsätalous;

8) turvetuotanto;

9) kalankasvatus;

10) kivenmurskaamo, kivenlouhimo ja muu kivenlouhinta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut säännökset voivat, sen lisäksi mitä 11 §:ssä säädetään, koskea:

1) päästöjä ympäristöön sekä niiden ja niistä aiheutuvien haitallisten vaikutusten rajoittamista;

2) toimintojen sijoittumiseen liittyviä ympäristönsuojeluvaatimuksia, toiminnan sijoittumisen edellytyksiä eri alueilla ja vähimmäisetäisyyksiä altistuviin kohteisiin;

3) päästöjen ja niiden leviämisen ehkäisemiseksi, onnettomuuksien tai niiden vaaran ehkäisemiseksi ja energiatehokkuuden turvaamiseksi käytettäviä menetelmiä, laitteita, rakennuksia ja rakennelmia;

4) toiminnan laajuutta ja toiminta-aikoja;

5) *jätehuoltoa*;

6) tarkkailua ja toiminnanharjoittajan velvollisuutta antaa tietoja viranomaiselle;

7) toiminnan lopettamisen jälkeisiä toimia;

8) muita toimia 41—43, 45 ja 46 §:ssä säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi.

27 §

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Suomen ympäristökeskus ylläpitävät ympäristönsuojelun tietojärjestelmää, joka sisältää tarpeelliset tiedot:

27 §

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Suomen ympäristökeskus ylläpitävät ympäristönsuojelun tietojärjestelmää, joka sisältää tarpeelliset tiedot:

1) tämän lain mukaisista ympäristölupaviranomaisten ja valvontaviranomaisten päätöksistä;

2) tämän lain mukaan rekisteröitävistä toiminnoista;

3) lupiin ja ilmoituksiin liittyvistä raporteista ja tarkkailusta;

4) jätelain mukaiseen jätetiedostoon merkittävistä seikoista;

5) tämän lain täytäntöönpanoon liittyvästä ympäristön tilan seurannasta ja tutkimuksista;

6) ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa käytetyistä kemikaaleista, syntyvistä päästöistä ja jätteistä sekä vastaanotetuista jätteistä;

7) muista tämän lain täytäntöönpanon kannalta tarpeellisista seikoista.

1) tämän lain mukaisista ympäristölupaviranomaisten ja valvontaviranomaisten päätöksistä;

2) tämän lain mukaan rekisteröitävistä toiminnoista;

3) lupiin ja ilmoituksiin liittyvistä raporteista ja tarkkailusta;

4) *jätelain 142 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin jätelain nojalla merkittävistä seikoista;*

5) tämän lain täytäntöönpanoon liittyvästä ympäristön tilan seurannasta ja tutkimuksista;

6) ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa käytetyistä kemikaaleista, syntyvistä päästöistä ja jätteistä sekä vastaanotetuista jätteistä;

7) muista tämän lain täytäntöönpanon kannalta tarpeellisista seikoista.

28 §

Yleinen luvanvaraisuus

Ympäristölupa on lisäksi oltava:

1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain 1 luvun 19 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta;

2) jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua vesilain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettua uoman tai altaan pilaantumista;

3) toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitystä;

4) jätteen laitos- tai ammattimaiseen *hyödyntämiseen tai* käsittelyyn;

5) öljyn ja kaasun etsintäporaukseen ja esiintymän hyväksikäyttöön sekä muuhun niihin liittyvään toimintaan Suomen alueveksillä ja talousvyöhykkeellä.

30 a §

Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta

Ympäristölupaa ei tarvita 28 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun jätteiden hyödyntämiseen eikä käsittelyyn silloin, kun kysy-

28 §

Yleinen luvanvaraisuus

Ympäristölupa on lisäksi oltava:

1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain 1 luvun 19 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta;

2) jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua vesilain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettua uoman tai altaan pilaantumista;

3) toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitystä;

4) *jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen laitos- tai ammattimaiseen käsittelyyn;*

5) öljyn ja kaasun etsintäporaukseen ja esiintymän hyväksikäyttöön sekä muuhun niihin liittyvään toimintaan Suomen alueveksillä ja talousvyöhykkeellä.

30 a §

Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta

Ympäristölupaa ei tarvita 28 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun *toimintaan mainitun säännöksen perusteella* silloin, kun kysy-

myksessä on:

1) maa- ja metsätaloudessa syntyvän luonnonmukaisen vaarattoman kasviperäisen jätteen hyödyntäminen tai käsittely maa- ja metsätaloudessa;

2) maa- ja kiviainesten ottamisessa taikka rakennus- tai maa- ja vesirakentamistoiminnassa syntyvän pilaantumattoman maa- ja kiviainesjätteen hyödyntäminen tai käsittely otamis- tai rakennuspaikalla taikka muulla rakentamispaikalla, jossa jäte hyödynnetään tai käsitellään jätelain vastaavat vaatimukset täyttävän hyväksytyt suunnitelman tai luvan mukaisesti;

3) vaarattomaksi käsitellyn jätevesi- ja sakkokaivolietteen taikka lannan tai vaarattoman tuhkan tai kuonan hyödyntäminen lannoitevalmisteenä;

4) 103 a §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän pysyvän jätteen, pilaantumattoman maa-aineksen ja turvetuotannossa syntyvän kaivannaisjätteen sijoittaminen kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman mukaisesti muuhun paikkaan kuin 103 b §:ssä tarkoitettulle suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavalle kaivannaisjätteen jätealueelle.

Ympäristölupaa ei myöskään tarvita muuhun 28 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun jätteiden hyödyntämiseen tai muiden kuin ongelmajätteiden käsittelyyn syntypaikalla, jos näiden toimintojen ympäristönsuojeluvaatimuksista on säädetty valtioneuvoston asetuksella jätelain 18 §:n tai tämän lain 12 §:n 1 momentin nojalla.

39 §

Saman toiminnan lupien yhteiskäsittely

Vesien pilaantumista koskeva ympäristölupahakemus sekä samaa toimintaa koskeva vesilain mukainen lupahakemus ja hakemus 31 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua käyttöoikeuden saamiseksi on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei

symyksessä on:

1) maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan jätteen käyttö maa- ja metsätaloudessa;

2) haitattomaksi käsitellyn jätevesilietteen, sakkokaivolietteen tai kuivakäymäläjätteen taikka haitattoman tuhkan tai kuonan hyödyntäminen ja käyttö lannoitevalmistelain (539/2006) mukaisesti;

3) maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan kasviperäisen jätteen hyödyntäminen energiantuotannossa; tai

4) turvetuotannossa syntyvän kaivannaisjätteen tai muussa 103 a §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän pysyvän jätteen tai pilaantumattoman maa-aineksen käsittely kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman mukaisesti kyseisen toiminnan yhteydessä muulla tavoin kuin sijoittamalla jäte 103 b §:ssä tarkoitettulle suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavalle kaivannaisjätteen jätealueelle.

Ympäristölupaa ei myöskään tarvita muuhun 28 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun jätteiden hyödyntämiseen tai muiden kuin vaarallisten jätteiden loppukäsittelyyn syntypaikalla, jos näiden toimintojen ympäristönsuojeluvaatimuksista on säädetty valtioneuvoston asetuksella jätelain 14 §:n tai tämän lain 12 §:n 1 momentin nojalla.

39 §

Saman toiminnan lupien yhteiskäsittely

Vesien pilaantumista koskeva ympäristölupahakemus sekä samaa toimintaa koskeva vesilain mukainen lupahakemus ja hakemus 31 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua käyttöoikeuden saamiseksi on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei

sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Yhteiskäsittely ei ole tarpeen, jos toiminta edellyttää ympäristöluvan lisäksi pelkästään vesilain 9 luvun mukaista lupaa veden johtamiseen nesteenä käytettäväksi eikä veden johtamisen ja sen takaisin vesistöön päästämisen välillä ole välitöntä vesitaloudellista yhteyttä.

sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Yhteiskäsittely ei ole tarpeen, jos toiminta edellyttää ympäristöluvan lisäksi pelkästään vesilain 9 luvun mukaista lupaa veden johtamiseen nesteenä käytettäväksi eikä veden johtamisen ja sen takaisin vesistöön päästämisen välillä ole välitöntä vesitaloudellista yhteyttä.

42 §

Luvan myöntämisen edellytykset

Luvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

- 1) terveyshaittaa;
- 2) merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa;
- 3) edellä 7—9 §:ssä kiellettyä seurausta;
- 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella;
- 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasisitusta.

Toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti. Sijoittamisessa on lisäksi noudatettava, mitä 6 §:ssä säädetään.

Jätteen hyödyntämis- tai käsittelytoiminnan harjoittajan on lisäksi asetettava toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat määräykset huomioon ottaen riittävä vakuus tai esitettävä muu vastaava järjestely asianmukaisen jätehuollon järjestämiseksi. Muulta kuin kaatopaikkatoimintaa tai ongelmajätteen hyödyntämis- tai käsittelytoimintaa harjoittavalta voidaan jättää vakuus tai muu vastaava järjestely vaatimatta, jos tämä on riittävän vakavarainen ja kykenee muuten huolehtimaan asianmukaisesta jätehuollosta taikka jätteen hyödyntämis- tai käsittelytoiminta on pienimuotoista. Kaivannaisjätteen jätealueen toiminnanharjoittajan on asetettava vakuus, jollei se jätteen määrä tai laatu huomioon ottaen ole tarpeeton. Vakuudesta tai muusta vastaavasta järjestelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

42 §

Luvan myöntämisen edellytykset

Luvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

- 1) terveyshaittaa;
- 2) merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa;
- 3) edellä 7—9 §:ssä kiellettyä seurausta;
- 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella;
- 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasisitusta.

Toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti. Sijoittamisessa on lisäksi noudatettava, mitä 6 §:ssä säädetään.

(3 mom. kumotaan)

Jätteen *hyödyntämis-* tai käsittelytoiminnan harjoittajan käytettävissä tulee olla *lisäksi* toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus.

Jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan käytettävissä tulee olla toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus.

43 §

Lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi

Luvassa on annettava tarpeelliset määräykset:

- 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista;
- 2) jätteistä sekä niiden synnyn ja haitallisuuden vähentämisestä;
- 3) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa;
- 4) toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista, kuten alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä;
- 5) muista toimista, joilla ehkäistään, vähennetään tai selvitetään pilaantumista, sen vaaraa tai pilaantumisesta aiheutuvia haittoja.

Lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä määrättyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

43 §

Lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi

Luvassa on annettava tarpeelliset määräykset:

- 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista;
- 2) jätteistä sekä niiden *määrän* ja haitallisuuden vähentämisestä;
- 3) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa;
- 4) toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista, kuten alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä;
- 5) muista toimista, joilla ehkäistään, vähennetään tai selvitetään pilaantumista, sen vaaraa tai pilaantumisesta aiheutuvia haittoja.

Lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä määrättyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian *ja materiaalien* käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

43 a §

Toiminnalta vaadittava vakuus

Jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon,

tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuus voidaan jättää vaatimatta muuta kuin kaatopaikkatoimintaa harjoittavalta, jos vakuudella katettavat kustannukset toimintaa lopetettaessa ovat jätteen määrä, laatu ja muut seikat huomioon ottaen vähäiset.

43 b §

Vakuuden määrä

Vakuuden on oltava riittävä 43 a §:ssä säädettyjen toimien hoitamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat määräykset. Kaatopaikan vakuuden on katettava myös kaatopaikan sulkemisen jälkeisestä seurannasta ja tarkkailusta sekä muusta jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta, jollei toiminnanharjoittaja osoita muuta riittäväksi. Kaivannaisjätteen jätealueen vakuuden on katettava myös kustannukset, jotka aiheutuvat jätealueen vaikutusalueella olevan, kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa tarkemmin määritetyn maa-alueen kunnostamisesta tyydyttävään tilaan.

Lupaviranomaisen on huolehdittava siitä, että toiminnanharjoittaja kerryttää kaatopaikan ja muun pitkäaikaisen toiminnan vakuutusta siten, että vakuuden määrä vastaa koko ajan mahdollisimman hyvin niitä kustannuksia, joita toiminnan lopettaminen arviointihetkellä aiheuttaisi.

Valtioneuvosto voi antaa tarkempia säännöksiä vakuuden määrän laskemisesta ja kerryttämisestä. Pienimuotoisia toimintoja varten vakuuden määrä voidaan säätää kiinteäksi summaksi, joka voi olla enintään 10 000 euroa.

43 c §

Vakuuden asettaminen ja voimassaolo

Ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset 43 a §:ssä säädetystä vakuudesta ja sen asettamisesta. Vakuudeksi hyväksytään takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuulu-

vassa valtiossa.

Vakuus on asetettava toimivaltaisen valvontaviranomaisen eduksi ennen toiminnan aloittamista. Kaivannaisjätteen jätealuetta koskeva vakuus on asetettava ennen kuin jätealueelle ryhdytään sijoittamaan kaivannaisjätettä.

Vakuuden on oltava voimassa vähintään kolme kuukautta vakuuden kattamien toimien suorittamisesta ja niiden ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle. Kaatopaikan vakuuden on oltava voimassa kaatopaikan sulkemisen jälkeisen tarkkailun ja muun jälkihoidon päättymiseen saakka.

Lupaviranomaisen on vapautettava vakuus, kun toiminnanharjoittaja on täyttänyt sille säädetyt tai määrätyt velvoitteet. Vakuus voidaan vapauttaa myös osittain.

45 §

Jäte- ja jätehuoltomääräykset

Luvassa on annettava lisäksi tarpeelliset määräykset jätteistä ja jätehuollosta jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamiseksi sekä tämän lain 42 §:n 3 momentissa tarkoitetun vakuuden asettamisesta tai muusta vastaavasta järjestelystä. Määräysten täytäntöönpanoon sovelletaan tätä lakia.

Jätteen laitos- tai ammattimaista hyödyntämistä tai käsittelyä koskeva lupa voidaan rajoittaa tietynlaisen jätteen hyödyntämiseen tai käsittelyyn. Luvassa voidaan asettaa etusijalle tietyltä alueelta peräisin olevan jätteen käsittely.

46 §

Tarkkailumääräykset

Luvassa on annettava tarpeelliset määräykset toiminnan käyttötarkkailusta, päästöjen, jätteiden ja jätehuollon, toiminnan vaikutusten sekä toiminnan lopettamisen jälkeisen

45 §

Jäte- ja jätehuoltomääräykset

Luvassa on annettava lisäksi tarpeelliset määräykset jätteistä ja jätehuollosta jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamiseksi. Luvassa on tarvittaessa annettava määräys jätelain 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvan hyödynnettävän tai loppukäsiteltävän sekalaisen yhdyskuntajätteen taikka loppukäsiteltävän muun jätteen toimitamisesta mainitun lain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuun käsittelylaitokseen. Määräysten täytäntöönpanoon sovelletaan tätä lakia.

Jätteen käsittelyä koskeva lupa voidaan rajoittaa tietynlaisen jätteen käsittelyyn. Jätelain 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödyntämistä tai loppukäsittelyä taikka muun jätteen loppukäsittelyä koskevassa luvassa voidaan tarvittaessa määrätä, että toiminnassa saa käsitellä vain tietyltä alueelta peräisin olevaa jätettä.

46 §

Seuranta- ja tarkkailumääräykset

Luvassa on annettava tarpeelliset määräykset toiminnan käyttötarkkailusta sekä päästöjen, toiminnan vaikutusten ja toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkai-

ympäristön tilan tarkkailusta. Tarkkailun toteuttamiseksi luvassa on määrättävä mittausmenetelmistä ja mittausten tiheydestä sekä siitä, miten tulokset arvioidaan ja miten tarkkailun tulokset toimitetaan valvontaviranomaiselle. Toiminnanharjoittaja voidaan myös määrätä antamaan valvontaa varten muita tarpeellisia tietoja.

Toiminnan vesiin kohdistuvien vaikutusten tarkkailumääräystä annettaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetussa vesien tilaa koskevassa seurantaohjelmassa on pidetty tarpeellisena seurannan järjestämiseksi. Toiminnan tarkkailun tietoja voidaan käyttää vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa seurannassa ja vesienhoitosuunnitelman laadinnassa.

Lupaviranomainen voi tarvittaessa määrätä useat luvanhaltijat yhdessä tarkkailemaan toimintojensa vaikutusta.

Luvassa voidaan toiminnanharjoittaja velvoittaa esittämään tarkkailusuunnitelma 1 momentissa tarkoitetun tarkkailun tarkemmasta järjestämisestä lupaviranomaisen tai sen määräämän viranomaisen hyväksyttäväksi niin ajoissa, että tarkkailu voidaan aloittaa toiminnan alkaessa tai muuna toiminnan vaikutusten kannalta tarkoituksenmukaisena ajankohtana. Tarkkailumääräyksiä ja hyväksytyä tarkkailusuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa luvan voimassaolosta huolimatta.

Päätös 3 ja 4 momentissa tarkoitetussa tapauksessa on tehtävä noudattaen, mitä hallintolaissa säädetään, jollei päätöstä tehdä lupaa myönnettäessä tai muutettaessa. Päätöstä voidaan muuttaa viran puolesta tai luvanhaltijan, valvontaviranomaisen, yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta. Päätös annetaan julkipanon jälkeen ja siitä on tiedotettava siten kuin 53 ja 54 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja tiedottamisesta.

luvassa on lisäksi annettava tarpeelliset määräykset jätelain 120 §:ssä säädetyistä jätehuollon seurannasta ja tarkkailusta sekä jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelmasta ja sen noudattamisesta. Tarkkailun toteuttamiseksi luvassa on määrättävä mittausmenetelmistä ja mittausten tiheydestä. Luvassa on myös määrättävä siitä, miten seurannan ja tarkkailun tulokset arvioidaan ja miten tulokset toimitetaan valvontaviranomaiselle. Toiminnanharjoittaja voidaan myös määrätä antamaan valvontaa varten muita tarpeellisia tietoja.

Toiminnan vesiin kohdistuvien vaikutusten tarkkailumääräystä annettaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetussa vesien tilaa koskevassa seurantaohjelmassa on pidetty tarpeellisena seurannan järjestämiseksi. Toiminnan tarkkailun tietoja voidaan käyttää vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa seurannassa ja vesienhoitosuunnitelman laadinnassa.

Lupaviranomainen voi tarvittaessa määrätä useat luvanhaltijat yhdessä tarkkailemaan toimintojensa vaikutusta.

Luvassa voidaan toiminnanharjoittaja velvoittaa esittämään *suunnitelma* 1 momentissa tarkoitetun seurannan ja tarkkailun tarkemmasta järjestämisestä lupaviranomaisen tai sen määräämän viranomaisen hyväksyttäväksi niin ajoissa, että seuranta ja tarkkailu voidaan aloittaa toiminnan alkaessa tai muuna toiminnan vaikutusten kannalta tarkoituksenmukaisena ajankohtana. *Suunnitelma jätteen käsittelyn seurannasta ja tarkkailusta on kuitenkin aina esitettävä jätelain 120 §:n mukaisesti. Seuranta- ja tarkkailumääräyksiä* hyväksytyä seuranta- ja tarkkailusuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa luvan voimassaolosta huolimatta.

Päätös 3 ja 4 momentissa tarkoitetussa tapauksessa on tehtävä noudattaen, mitä hallintolaissa säädetään, jollei päätöstä tehdä lupaa myönnettäessä tai muutettaessa. Päätöstä voidaan muuttaa viran puolesta tai luvanhaltijan, valvontaviranomaisen, yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta. Päätös annetaan julkipanon jälkeen ja siitä on tiedotettava siten kuin 53 ja 54 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja tiedottamisesta.

Lupaviranomaisen määräämän viranomaisen 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea kirjallisesti oikaisua lupaviranomaiselta 30 päivän kuluessa päätöksen julkipanonsta. Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn lupaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta siten kuin 96 §:ssä säädetään.

Lupaviranomaisen määräämän viranomaisen 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea kirjallisesti oikaisua lupaviranomaiselta 30 päivän kuluessa päätöksen julkipanonsta. Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn lupaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta siten kuin 96 §:ssä säädetään.

50 §

Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus

Toiminta ei saa olla ristiriidassa 26 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin valtakunnallisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin sisältyvien, toiminnanharjoittajaa sitovien velvoitteiden kanssa. Luvanvaraisen jätteen hyödyntämisen ja käsittelypaikan luvassa on otettava huomioon jätelain 40 §:n mukaiset jättesuunnitelmat. Luvassa on lisäksi otettava huomioon tarvittavissa määrin 26 §:n 1 momentin nojalla hyväksytyt muut suunnitelmat.

50 §

Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus

Toiminta ei saa olla ristiriidassa 26 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin valtakunnallisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin sisältyvien, toiminnanharjoittajaa sitovien velvoitteiden kanssa. Luvanvaraisen jätteen käsittelylaitoksen tai -paikan luvassa on otettava huomioon jätelain 88 §:ssä tarkoitettut alueelliset jättesuunnitelmat. Luvassa on lisäksi otettava huomioon tarvittavissa määrin 26 §:n 1 momentin nojalla hyväksytyt muut suunnitelmat.

61 §

Koeluonteinen toiminta

Edellä 30 §:n 2 momentissa tarkoitettusta koeluonteisesta toiminnasta on tehtävä kirjallinen ilmoitus toimivaltaiselle ympäristölupaviranomaiselle viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista.

61 §

Koeluonteinen toiminta

Edellä 30 §:n 3 momentissa tarkoitettusta koeluonteisesta toiminnasta on tehtävä kirjallinen ilmoitus toimivaltaiselle ympäristölupaviranomaiselle viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos 30 a §:ssä tarkoitettuun toimintaan on ympäristölupa tämän lain tullessa voimaan, lupa raukeaa.

Jos toimintaan on myönnetty ympäristölupa ennen tämän lain voimaantuloa ja jos toimintaa varten asetettu vakuus ei ole 43 a—43 c §:n mukainen, vakuutta koskevaa lupamääräystä on tarkistettava viimeistään, kun:

- 1) toiminnan olennaiseen muuttamiseen on haettava ympäristölupaa; tai*
- 2) lupamääräysten tarkistamiseksi on tehtävä hakemus.*

Lupaviranomaisen on tarkistettava vakuutta koskeva määräys tämän lain mukaiseksi

myös, jos lupaa on tarpeen muuttaa tai jos lupaviranomaisen on annettava tarvittavat määräykset toimista toiminnan lopettamiseksi.

Jos jätteen laitos- tai ammattimaiseen käsittelyyn on ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty ympäristölupa, lupaviranomaisen on tarkistettava lupamääräykset jätehuollon seurannasta ja tarkkailusta sekä jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelmasta ja sen noudattamisesta 46 §:n ja jätelain 120 §:n mukaisiksi kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

3.

Laki**terveydensuojelulain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydensuojelulain (763/1994) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 24/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Suhde eräisiin säädöksiin

Terveydensuojelusta on lisäksi voimassa, mitä siitä säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), vesihuoltolaissa (119/2001), kemikaalilaissa (744/1989), säteilylaissa (592/1991), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), työturvallisuuslaissa (738/2002), vesilaissa (264/1961), jätelaissa (1072/1993), maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), ulkoilulaissa (606/1973), eräistä naapurussuhteista annetussa laissa (26/1920), elintarvikelaissa (23/2006), kulutustavaroiden ja kulluttajapalvelusten turvallisuudesta annetussa laissa (75/2004) sekä eläinlääkintähuoltolaissa (685/1990).

Terveydensuojelusta on lisäksi voimassa, mitä siitä säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), vesihuoltolaissa (119/2001), kemikaalilaissa (744/1989), säteilylaissa (592/1991), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), työturvallisuuslaissa (738/2002), vesilaissa (264/1961), *jätelaissa* (/), maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), ulkoilulaissa (606/1973), eräistä naapurussuhteista annetussa laissa (26/1920), elintarvikelaissa (23/2006), kulutustavaroiden ja kulluttajapalvelusten turvallisuudesta annetussa laissa (75/2004) sekä eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki**kemikaalilain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kemikaalilain (744/1989) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
 100/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Suhde eräisiin säädöksiin

 Kemikaalien ympäristöön pääsyn rajoittamisesta ja päästöjen puhdistamisesta on voimassa, mitä ympäristönsuojelulaissa (86/2000) ja merensuojelulaissa (1415/1994) säädetään. Kemikaalista muodostuvan jätteen käsittelystä ja muusta jätehuollosta on lisäksi voimassa, mitä jätelaissa (1072/1993) säädetään.

 Kemikaalien ympäristöön pääsyn rajoittamisesta ja päästöjen puhdistamisesta on voimassa, mitä ympäristönsuojelulaissa (86/2000) ja merensuojelulaissa (1415/1994) säädetään. Kemikaalista muodostuvan jätteen käsittelystä ja muusta jätehuollosta on lisäksi voimassa, mitä *jätelaissa* (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

5.

Laki**rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 409/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

48 luku

48 luku

Ympäristörikoksista**Ympäristörikoksista**

1 §

1 §

Ympäristön turmeleminen

Ympäristön turmeleminen

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta kemikaalilain, REACH-asetuksen, CLP-asetuksen taikka näiden tai ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla annetun säännöksen vastaisesti taikka otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2037/2000, tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006 tai pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 850/2004 vastaisesti taikka jätelain (1072/1993) 60 §:n 1 momentissa mainitun säännöksen, jätelain nojalla annetun säännöksen, yksittäistapausta koskevan määräyksen tai kiellon vastaisesti taikka laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa tai

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta kemikaalilain, REACH-asetuksen, CLP-asetuksen taikka näiden tai ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla annetun säännöksen vastaisesti taikka otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2037/2000, tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006 tai pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 850/2004 vastaisesti taikka *jätelain (/) 147 §:n 2 momentissa* mainitun säännöksen, jätelain nojalla annetun säännöksen, yksittäistapausta koskevan määräyksen tai kiellon vastaisesti taikka laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa tai

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai ros-

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai ros-

kaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava *ympäristön turmelemisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

kaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava *ympäristön turmelemisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

6.

Laki**jäteverolain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jäteverolain (495/1996) 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1435/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

12 §

Sen estämättä, mitä valmisteverotuslaissa säädetään salassapitovelvollisuudesta, tulliviranomaisella on oikeus antaa tässä laissa tarkoitettua verotusta varten annettuja tietoja ja asiakirjoja jätelaissa (1072/1993) tarkoitettulle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja ympäristönsuojelulautakunnalle näille säädettyä tai määrättyä tehtävää varten.

Sen estämättä, mitä valmisteverotuslaissa säädetään salassapitovelvollisuudesta, tulliviranomaisella on oikeus antaa tässä laissa tarkoitettua verotusta varten annettuja tietoja ja asiakirjoja *jätelaissa* (/) tarkoitettulle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja *kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle* näille säädettyä tai määrättyä tehtävää varten.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

7.

Laki**eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain (1037/2004) 3 §:n 1 momentti ja 7 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

3 §

*Määritelmät**Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *juomapakkauksella* lain liitteenä olevassa verotaulukossa mainittuja juomia sisältävää vähittäismyyntipakkausta, jos pakkauksen tilavuus on enintään viisi litraa; vähittäismyyntipakkauksena pidetään myös vastaavanlaista pakkausta ravitsemistoiminnan yhteydessä;

2) *toimivalla palautusjärjestelmällä* sellaista panttiin perustuvaa järjestelmää, jossa juomien pakkaaja tai maahantuojat yksin tai jätelaisissa (1072/1993) tai Ahvenanmaan maakuntaa koskevassa vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla on huolehtinut juomapakkausten uudelleentäytöstä tai kierrätyksestä siten, että pakkaus täytetään uudelleen tai pakkaus hyödynnetään raaka-aineena;

3) *valmistamisella* myös juomien pakkaamista.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *juomapakkauksella* lain liitteenä olevassa verotaulukossa mainittuja juomia sisältävää vähittäismyyntipakkausta, jos pakkauksen tilavuus on enintään viisi litraa; vähittäismyyntipakkauksena pidetään myös vastaavanlaista pakkausta ravitsemistoiminnan yhteydessä;

2) *toimivalla palautusjärjestelmällä* sellaista panttiin perustuvaa järjestelmää, jossa juomien pakkaaja tai maahantuojat yksin tai jätelaisissa (/) tai Ahvenanmaan maakuntaa koskevassa vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla on huolehtinut juomapakkausten uudelleentäytöstä tai kierrätyksestä siten, että pakkaus täytetään uudelleen tai pakkaus hyödynnetään raaka-aineena;

3) *valmistamisella* myös juomien pakkaamista.

7 §

7 §

*Tuottajatiedostoon merkitseminen**Tuottajarekisteriin hyväksyminen*

Sen, joka valmisteverotuslain 22 §:n mukaisesti antamassaan veroilmoituksessa ilmoittaa, että juomapakkaukset kuuluvat 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun toimivaan palautusjärjestelmään, tulee osoittaa, että Pirkanmaan ympäristökeskus on hyväksynyt juomapakkausten palautusjärjestelmän tuottajatiedostoon siten kuin jätelain 50 b ja 50 c §:ssä säädetään tai että juomapakkaukset

Sen, joka valmisteverotuslain mukaisesti antamassaan veroilmoituksessa ilmoittaa, että juomapakkaukset kuuluvat 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun toimivaan palautusjärjestelmään, tulee osoittaa, että Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän tuottajarekisteriin siten kuin jätelain 103 §:ssä säädetään tai että

Voimassa oleva laki

on hyväksytty Ahvenanmaan maakunnan lainsäädännön mukaiseen vastaavaan tiedostoon. Ympäristöviranomaisten on ilmoitettava tiedostoon tehtävistä muutoksista välittömästi Tullihallitukselle. Jos tuottajatiedoston tiedot aiheuttavat muutoksia verovelvollisen verotukseen, muutoksia sovelletaan tietojen toimittamista seuraavan kalenterikuukauden verotuksessa.

juomapakkaukset on hyväksytty Ahvenanmaan maakunnan lainsäädännön mukaiseen vastaavaan *rekisteriin*. Ympäristöviranomaisten on ilmoitettava *rekisteriin* tehtävistä muutoksista välittömästi Tullihallitukselle. Jos *tuottajarekisterin* tiedot aiheuttavat muutoksia verovelvollisen verotukseen, muutoksia sovelletaan tietojen toimittamista seuraavan kalenterikuukauden verotuksessa.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

8.

Laki**ajoneuvolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvolain (1090/2002) 64 §:n 3 ja 4 momentti, 66 §:n 1 momentti ja 66 e §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 64 §:n 3 momentti, 66 §:n 1 momentti ja 66 e §:n 1 momentti laissa 233/2007 sekä 64 §:n 4 momentti laissa 276/2010, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

64 §

64 §

*Ajoneuvon rekisteritietojen ilmoittaminen**Ajoneuvon rekisteritietojen ilmoittaminen*

Ajoneuvon omistajan ja haltijan välisestä ilmoittamisvelvollisuudesta sekä muiden kuten ajoneuvon edellisen omistajan, jätelain (1072/1993) 18 l §:ssä tarkoitetun kerääjän tai esikäsitelijän, haltijan sekä käyttövastaavan oikeudesta tehdä rekisteriin talletettuja tietoja koskeva ilmoitus rekisteriin säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rekisteritietoja koskevan ilmoituksen tekemisestä ja siihen liittyvistä määräajoista.

Rekisteri-ilmoituksen tekijän tai hänen asiamiehensä on toimitettava rekisteri-ilmoitus henkilökohtaisesti toimivaltaiselle rekisteröinnin suorittajalle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että kunta, jätelain 18 l §:ssä tarkoitettu kerääjä ja esikäsitelija, vakuutusyhtiö tai muu vastaava yhteisö tai laitos voi tehdä rekisteri-ilmoituksen muullakin tavoin. Siitä, milloin rekisteri-ilmoituksen voi toimittaa Liikenteen turvallisuusviraston tarjoamassa sähköisessä palvelussa, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ajoneuvon omistajan ja haltijan välisestä ilmoittamisvelvollisuudesta sekä muiden, kuten ajoneuvon edellisen omistajan, *jätelain* (/) 58 §:ssä tarkoitetun kerääjän tai *käsitelijän*, haltijan sekä käyttövastaavan oikeudesta tehdä rekisteriin talletettuja tietoja koskeva ilmoitus rekisteriin säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rekisteritietoja koskevan ilmoituksen tekemisestä ja siihen liittyvistä määräajoista.

Rekisteri-ilmoituksen tekijän tai hänen asiamiehensä on toimitettava rekisteri-ilmoitus henkilökohtaisesti toimivaltaiselle rekisteröinnin suorittajalle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että kunta, *jätelain* 58 §:ssä tarkoitettu kerääjä tai *käsitelija*, vakuutusyhtiö tai muu vastaava yhteisö tai laitos voi tehdä rekisteri-ilmoituksen muullakin tavoin. Siitä, milloin rekisteri-ilmoituksen voi toimittaa Liikenteen turvallisuusviraston tarjoamassa sähköisessä palvelussa, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

66 §

66 §

*Ajoneuvon ensirekisteröinti**Ajoneuvon ensirekisteröinti*

Ensirekisteröinnin yleisenä edellytyksenä on, että:

1) ajoneuvo on hyväksytty rekisteröintikat-

Ensirekisteröinnin yleisenä edellytyksenä on, että:

1) ajoneuvo on hyväksytty rekisteröintikat-

sastuksessa, jollei ajoneuvoa ole 60 §:n mukaan vapautettu rekisteröintikatsastusvelvollisuudesta;

2) ajoneuvo täyttää Suomessa voimassa olevat vaatimukset;

3) ajoneuvosta ei ole annettu jätelain 18 l §:ssä tarkoitettua romutustodistusta;

4) ajoneuvon kohdistuvan veron tai maksun suorittamisesta, ajoneuvon omistusoikeudesta ja haltijasta sekä säädetyn liikennevaikutuksen ottamisesta esitetään asianmukainen selvitys; ja

5) rekisteriin ilmoitetaan käyttövastaava, jos auton omistajaksi tai haltijaksi ei ilmoiteta luonnollista henkilöä.

sastuksessa, jollei ajoneuvoa ole 60 §:n mukaan vapautettu rekisteröintikatsastusvelvollisuudesta;

2) ajoneuvo täyttää Suomessa voimassa olevat vaatimukset;

3) ajoneuvosta ei ole annettu *jätelain 59 §:ssä* tarkoitettua romutustodistusta;

4) ajoneuvon kohdistuvan veron tai maksun suorittamisesta, ajoneuvon omistusoikeudesta ja haltijasta sekä säädetyn liikennevaikutuksen ottamisesta esitetään asianmukainen selvitys; ja

5) rekisteriin ilmoitetaan käyttövastaava, jos auton omistajaksi tai haltijaksi ei ilmoiteta luonnollista henkilöä.

66 e §

Romutettu tai muutoin tuhoutunut ajoneuvo

Ajoneuville tehdään lopullista poistoa koskeva merkintä rekisteriin vain, jos ajoneuvosta on annettu jätelain 18 l §:ssä tarkoitettu romutustodistus tai muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa annettu vastaava todistus taikka ajoneuvo on muulla tavalla todistettavasti tuhoutunut.

66 e §

Romutettu tai muutoin tuhoutunut ajoneuvo

Ajoneuville tehdään lopullista poistoa koskeva merkintä rekisteriin vain, jos ajoneuvosta on annettu *jätelain 59 §:ssä* tarkoitettu romutustodistus tai muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa annettu vastaava todistus taikka ajoneuvo on muulla tavalla todistettavasti tuhoutunut.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

9.

Laki

ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain 2 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain (828/2008) 2 § ja 8 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *ajoneuvolla* tieliikennelain (267/1981) 2 a §:ssä tarkoitettuja ajoneuvoja;
- 2) *tiellä* tieliikennelain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua tietä;
- 3) *maastolla* maastoliikennelain (1710/1995) 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua maastoa;
- 4) *lähisiirrolla* ajoneuvon siirtämistä sijaintipaikan välittömään läheisyyteen;
- 5) *varastosiirrolla* ajoneuvon siirtämistä kunnan osoittamaan varastoon;
- 6) *romuajoneuvolla* ajoneuvoa, joka on jätelain (1072/1993) 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu jäte.

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *ajoneuvolla* tieliikennelain (267/1981) 2 a §:ssä tarkoitettuja ajoneuvoja;
- 2) *tiellä* tieliikennelain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua tietä;
- 3) *maastolla* maastoliikennelain (1710/1995) 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua maastoa;
- 4) *lähisiirrolla* ajoneuvon siirtämistä sijaintipaikan välittömään läheisyyteen;
- 5) *varastosiirrolla* ajoneuvon siirtämistä kunnan osoittamaan varastoon;
- 6) *romuajoneuvolla* ajoneuvoa, joka on jätelain (/) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu jäte.

8 §

8 §

Romuajoneuvon siirto

Romuajoneuvon siirto

Kunta voi toimittaa siirtämänsä jätelain 18 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettun tuottajavastuun piiriin kuuluvan romuajoneuvon suoraan jätelain 18 l §:n 1 momentissa tarkoitettulle kerääjälle tai esikäsittelijälle. Ennen kuin romuajoneuvo siirretään, siitä on ilmoitettava ajoneuvon ajoneuvoliikennerekisteriin merkitylle viimeiselle omistajalle taikka muulle tiedossa olevalle omistajalle ja haltijalle. Ilmoituksessa on kehotettava siirtämään romuajoneuvo seitsemän päivän kuluessa uhalla, että ajoneuvo toimitetaan edellä tässä

Kunta voi toimittaa siirtämänsä jätelain 48 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun tuottajavastuun piiriin kuuluvan romuajoneuvon suoraan jätelain 58 §:ssä tarkoitettulle kerääjälle tai käsittelijälle. Ennen kuin romuajoneuvo siirretään, siitä on ilmoitettava ajoneuvon ajoneuvoliikennerekisteriin merkitylle viimeiselle omistajalle taikka muulle tiedossa olevalle omistajalle ja haltijalle. Ilmoituksessa on kehotettava siirtämään romuajoneuvo seitsemän päivän kuluessa uhalla, että ajoneuvo toimitetaan edellä tässä momentissa

Voimassa oleva laki

momentissa tarkoitettulla tavalla jätehuoltoon. Jos omistaja ei ole tiedossa, ilmoitus on kiinnitettävä romuajoneuvoon näkyvälle paikalle.

tarkoitettulla tavalla jätehuoltoon. Jos omistaja ei ole tiedossa, ilmoitus on kiinnitettävä romuajoneuvoon näkyvälle paikalle.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

10.**Laki****merenkulun ympäristönsuojelulain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan alusten tavanomaisesta toiminnasta peräisin olevien jätteiden vastaanottoon. Sen jälkeen kun aluksen tavanomaisesta toiminnasta peräisin olevat jätteet on siirretty aluksesta maihin, näihin jätteisiin sovelletaan jätelakia (1072/1993).

Tätä lakia sovelletaan alusten tavanomaisesta toiminnasta peräisin olevien jätteiden vastaanottoon. Sen jälkeen kun aluksen tavanomaisesta toiminnasta peräisin olevat jätteet on siirretty aluksesta maihin, näihin jätteisiin sovelletaan *jätelakia* (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 3 §:n 2 momentti ja 11 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 2 momentti laissa 1682/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

*Ympäristönsuojeluun ja vesirakentamiseen
sovellettava lainsäädäntö*

*Ympäristönsuojeluun ja vesirakentamiseen
sovellettava lainsäädäntö*

Alusten tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä talousvyöhykkeellä säädetään merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) ja öljyvahinkojen sekä aluskemikaalivahinkojen torjuntaa koskevista toimenpiteistä talousvyöhykkeellä säädetään öljyvahinkojen torjuntalaissa (1673/2009). Lisäksi talousvyöhykkeellä sovelletaan jätelakia (1072/1993) siten kuin siitä erikseen säädetään.

Alusten tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä talousvyöhykkeellä säädetään merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) ja öljyvahinkojen sekä aluskemikaalivahinkojen torjuntaa koskevista toimenpiteistä talousvyöhykkeellä säädetään öljyvahinkojen torjuntalaissa (1673/2009). Lisäksi talousvyöhykkeellä sovelletaan *jätelakia* (/) siten kuin siitä erikseen säädetään.

11 §

11 §

Ympäristörikokset talousvyöhykkeellä

Ympäristörikokset talousvyöhykkeellä

Rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä ympäristönsuojelulain rikkomisesta tuomitaan ympäristönsuojelulain 116 §:n 2 momentin mukaan, rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä jäterikkomuksesta jätelain 60 §:n mukaan ja rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luonnonsuojelurikkomuksesta luonnonsuojelulain (1096/1996) 58 §:n 2 momentin mukaan.

Rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä ympäristönsuojelulain rikkomisesta tuomitaan ympäristönsuojelulain 116 §:n 2 momentin mukaan, rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä *jätelain rikkomisesta jätelain 147 §:n* mukaan ja rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luonnonsuojelurikkomuksesta luonnonsuojelulain (1096/1996) 58 §:n 2 momentin mukaan.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

12.

Laki**pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain (829/2009) 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Jätehuolto

Jätehuolto

Pääkaupunkiseudun kuntien on hoidettava yhteistoiminnassa jätelaisissa (1072/1993) tarkoitetut kunnan tehtävät lukuun ottamatta tehtäviä, jotka säädetään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviksi. Tehtävien hoitamisesta vastaa kuntayhtymä. Kuntayhtymään sovelletaan, mitä kuntalain (365/1995) 10 luvussa säädetään kuntayhtymästä.

Pääkaupunkiseudun kuntien on hoidettava yhteistoiminnassa *jätelaisissa* (/) tarkoitetut kunnan tehtävät lukuun ottamatta tehtäviä, jotka säädetään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviksi. Tehtävien hoitamisesta vastaa kuntayhtymä. Kuntayhtymään sovelletaan, mitä kuntalain (365/1995) 10 luvussa säädetään kuntayhtymästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki**patoturvallisuuslain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patoturvallisuuslain (494/2009) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jätepatoihin sovelletaan tämän lain lisäksi, mitä ympäristönsuojelulaissa (86/2000) ja sen nojalla säädetään ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä sekä jätelaissa (1072/1993) ja sen nojalla säädetään jätteistä terveydelle ja ympäristölle aiheutuvan vaaran ehkäisemisestä ja torjumisesta.

Jätepatoihin sovelletaan tämän lain lisäksi, mitä ympäristönsuojelulaissa (86/2000) ja sen nojalla säädetään ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä sekä *jätelaissa* (/) ja sen nojalla säädetään jätteistä terveydelle ja ympäristölle aiheutuvan vaaran ehkäisemisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki**lannoitevalmistelain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lannoitevalmistelain (539/2006) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Suhde eräisiin säädöksiin

Lannoitevalmisteiden raaka-aineita ja sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettäviä sivutuotteita, niiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi terveydensuojelulaissa (763/1994), ympäristönsuojelulaissa (86/2000), jätelaissa (1072/1993) ja maa-aineslaissa (555/1981) sekä Euroopan yhteisössä, Euroopan yhteisöön ja Euroopan yhteisöstä tapahtuvien jätteen siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 259/93. Kasviperäisiä lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa (702/2003). Eläimistä saatavia lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi eläintautilaissa (55/1980) ja maahantuontia koskevista vaatimuksista säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996).

Lannoitevalmisteiden raaka-aineita ja sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettäviä sivutuotteita, niiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi terveydensuojelulaissa (763/1994), ympäristönsuojelulaissa (86/2000), jätelaissa (/) ja maa-aineslaissa (555/1981) sekä *jätteiden siirrosta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1013/2006*. Kasviperäisiä lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa (702/2003). Eläimistä saatavia lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi eläintautilaissa (55/1980) ja maahantuontia koskevista vaatimuksista säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki**kasvinsuojeluaineista annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinsuojeluaineista annetun lain (1259/2006) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

3 §

*Suhde eräisiin säädöksiin**Suhde eräisiin säädöksiin*

Kasvinsuojeluaineiden jäämistä elintarvikkeissa ja rehuissa sekä niiden valvonnasta säädetään elintarvikelaissa (23/2006) sekä rehulaissa (396/1998) ja niiden nojalla. Kasvinsuojeluaineet, joiden hyväksyminen on peruutettu tai joiden hyväksymisen voimassaolo muutoin on lakannut, sekä muuten käytöstä poistettavat kasvinsuojeluaineet ovat ongelmajätettä, ja niihin sovelletaan jätelakia (1072/1993). Geneettisesti muunnetuista organismeista on lisäksi voimassa, mitä niistä geenitekniikkalaissa (377/1995) säädetään. Kasvinsuojeluaineita käsittelevän työturvallisuudessa on otettava lisäksi huomioon työturvallisuuslain (738/2002) vaatimukset.

Kasvinsuojeluaineiden jäämistä elintarvikkeissa ja rehuissa sekä niiden valvonnasta säädetään elintarvikelaissa (23/2006) sekä rehulaissa (396/1998) ja niiden nojalla. Kasvinsuojeluaineet, joiden hyväksyminen on peruutettu tai joiden hyväksymisen voimassaolo muutoin on lakannut, sekä muuten käytöstä poistettavat kasvinsuojeluaineet ovat *vaarallista jätettä*, ja niihin sovelletaan *jätelakia* (/). Geneettisesti muunnetuista organismeista on lisäksi voimassa, mitä niistä geenitekniikkalaissa (377/1995) säädetään. Kasvinsuojeluaineita käsittelevän työturvallisuudessa on otettava lisäksi huomioon työturvallisuuslain (738/2002) vaatimukset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) 5 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset ja ehdot

Edellä 4 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun tuen myöntämisen edellytyksenä on, että viljelijä sitoutuu määräajaksi noudattamaan tuelle asetettuja ehtoja maatilallaan. Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksenä on, että viljelijä noudattaa täydentäviä ehtoja. Täydentävien ehtojen kansallisesta täytäntöönpanosta säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), vesilaissa (264/1961), jätelaissa (1072/1993), luonnonsuojelulaissa (1096/1996), metsästyslaissa (615/1993), Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa (1100/1994), torjunta-ainelaissa (327/1969), rehulaissa (396/1998), elintarvikelaissa (23/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997), eläinsuojelulaissa (247/1996) sekä eläintutilaissa (55/1980).

Ehdotus

5 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset ja ehdot

Edellä 4 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun tuen myöntämisen edellytyksenä on, että viljelijä sitoutuu määräajaksi noudattamaan tuelle asetettuja ehtoja maatilallaan. Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksenä on, että viljelijä noudattaa täydentäviä ehtoja. Täydentävien ehtojen kansallisesta täytäntöönpanosta säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), vesilaissa (264/1961), *jätelaissa* (/), luonnonsuojelulaissa (1096/1996), metsästyslaissa (615/1993), Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa (1100/1994), *kasvin-* *suojeluaineista annetussa laissa* (1259/2006), rehulaissa (86/2008), elintarvikelaissa (23/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997), eläinsuojelulaissa (247/1996) sekä eläintutilaissa (55/1980).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki**lääkelain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lääkelain (395/1987) 7 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 773/2009,
seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 §

7 §

Jos tässä laissa tarkoitettua lääkettä on pidettävä jätelaissa (1072/1993) tarkoitettuna ongelmajätteenä, siihen sovelletaan mitä ongelmajätteestä mainitussa laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

Jos tässä laissa tarkoitettua lääkettä on pidettävä *jätelaissa* (/) tarkoitettuna *vaarallisena* jätteenä, siihen sovelletaan mitä *vaarallisesta* jätteestä mainitussa laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki**huumausainelain 28 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan huumausainelain (373/2008) 28 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

28 §

28 §

Huumausaineiden hävittäminen ongelmajätteenä

Huumausaineiden hävittäminen vaarallisena jätteenä

Huumausaineiden käsittelyyn oikeutetut ovat velvollisia toimittamaan hävitettäviksi kaikki huumausaineiksi luokitellut lääkkeet ja muut huumausaineet, joilla ei ole enää tässä laissa sallittua käyttöä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut aineet ja valmisteet saa hävittää vain ongelmajätelaitoksessa. Tällöin on noudatettava jätelain (1072/1993) ja ympäristönsuojelulain (86/2000) säännöksiä ongelmajätteen hävittämisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen aineiden ja valmisteiden hävittämisestä.

Huumausaineiden käsittelyyn oikeutetut ovat velvollisia toimittamaan hävitettäviksi kaikki huumausaineiksi luokitellut lääkkeet ja muut huumausaineet, joilla ei ole enää tässä laissa sallittua käyttöä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut aineet ja valmisteet saa hävittää vain vaarallisen jätteen käsittelylaitoksessa. Tällöin on noudatettava jätelain (/) ja ympäristönsuojelulain (86/2000) säännöksiä vaarallisen jätteen hävittämisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen aineiden ja valmisteiden hävittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki**kokoontumislain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kokoontumislain (530/1999) 24 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

24 §

Kokousvälineiden ja rakennelmien poistaminen sekä alueen puhdistaminen

Kokousvälineiden ja rakennelmien poistaminen sekä alueen puhdistaminen

Yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden järjestäjän on huolehdittava siitä, että kokousvälineet ja tilaisuudessa käytetyt rakennelmat poistetaan tilaisuuden päätyttyä ilman aiheutonta viivytystä, jollei paikan omistajan tai haltijan kanssa ole toisin sovittu. Roskaantuneen paikan puhdistamisesta noudatetaan, mitä jätelaissa (1072/1993) säädetään.

Yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden järjestäjän on huolehdittava siitä, että kokousvälineet ja tilaisuudessa käytetyt rakennelmat poistetaan tilaisuuden päätyttyä ilman aiheutonta viivytystä, jollei paikan omistajan tai haltijan kanssa ole toisin sovittu. Roskaantuneen paikan *siivoamisesta säädetään jätelaissa* (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

20.

Laki**hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 12 a §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on
 laissa 675/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 a §

12 a §

*Hallinto-oikeuden kokoonpano eräissä asi-
oissa*

*Hallinto-oikeuden kokoonpano eräissä asi-
oissa*

Hallinto-oikeus on päätösvaltainen myös
 kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä,
 jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyk-
 sen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpa-
 non käyttämistä ja ratkaistavana on muutok-
 senhakuasia, jossa on kysymys:

Hallinto-oikeus on päätösvaltainen myös
 kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä,
 jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyk-
 sen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpa-
 non käyttämistä ja ratkaistavana on muutok-
 senhakuasia, jossa on kysymys:

3) jätelain (1072/1993) soveltamisesta;

3) jätelain (/) soveltamisesta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .